GAEKWAD'S ORIENTAL SERIES

Published under the Authority of the Government of His Highness the Maharaja Gaekwad of Baroda.

MIRAT-I-AHMADI

PERSIAN TEXT

Part II.

Volume XXXIV.

Benoytosh Bhattacharyya, M.A., Ph.D.,
General Editor.

GAEKWAD'S ORIENTAL SERIES

Published under the Authority of the Government of His Highness the Maharaja Gaekwad of Baroda.

MIRAT-I-AHMADI

PERSIAN TEXT

Part II.

Volume XXXIV.

Benoytosh Bhattacharyya, M.A., Ph.D.,
General Editor.

IN THE PRESS

Mirat i-Ahmadi Persian Text Part I

(*Gaekwad's Oriental Series Volume XXXIII*)

Mirat i Ahmadi Part III i e. the Khatima or Geographical and Descriptive Supplement Persian Text

(*Gaekwad's Oriental Series*)

Translation of the Mirat i Ahmadi by Charles Norman Seddon I C.S (retired) sometime Revenue Minister Baroda State and Prof Syed Nawab Ali, M.A.

(*Gaekwad's Oriental Series*)

PUBLISHED BY THE BARODA GOVERNMENT

Gazetteer of the Baroda State By Rao Bahadur Govindbhai H. Desai B.A. LL.B Naeb Dewan Baroda State and the late Principal A B Clarke B.A With map 2 volumes 1923 each Rs 15

Census of the Baroda State 1921 By Satyavrata Mukerjea, B A. Subah Baroda Division formerly Superintendent of Census Operations Baroda State

In three parts 1921 22—	Rs	As	P
Part I Report	16	8	0
II Imperial Tables	9	0	0
III State Tables	4	8	0

MIRAT-I-AHMADI

A PERSIAN HISTORY OF GUJRAT

BY

ALI MUHAMMAD KHAN

EDITED BY

SYED NAWAB ALI, M A.,

Professor, Baroda College Fellow, University of Bombay Author of Tarikh-i-Sohaf, Tazkirat-ul-Mustafa, etc

Part II.

(1127 to 1174 A H)

WITH FOREWORD BY

JADUNATH SARKAR, C.I E ,

Honorary Member, Royal Asiatic Society, Vice-Chancellor, Calcutta University

Central Library,

Baroda.

1927.

Printed by P Knight at the Baptist Mission Press Calcutta,
and Published on behalf of the Government of H.H. the
Maharaja Gaekwad of Baroda by Newton Mohun Dutt,
Curator of Libraries Baroda Raj at the
Central Library, Baroda.

Price, Rs 12

FOREWORD

Of all the provinces of India, Gujrat is the richest in the number and variety of its historical records. Its geographical position has made it the gateway of India to the western world from the earliest known antiquity, and given it an extremely diversified population drawn from many countries and races, though now completely naturalised by centuries of domicile in India The chief occupations of its people have been trade and manufacture in a degree unequalled by the other parts of India,—which has made its cities pre-eminent in wealth and culture These causes have made its people intelligent and enterprising beyond the natives of the other provinces of India The inscriptions still extant in Gujrat go back to the dawn of our recorded history, and form a specially large and diversified source of information for the first twelve Christian centuries The old Jaina manuscripts make a very useful contribution to our mediæval history

So, too, for the Muhammadan period, Gujrat has written and bequeathed to us more histories than any other province Besides the Arabic history edited by Sir E D Ross in the Indian Texts Series and Wali's Persian account edited by the same scholar in the Bibliotheca Indica Series,—which have been made available to us in comparatively recent times,—two other histories of the province have been long known and used These are the *Mirāt-i-Sikandari* and the *Mirāt-i-Āhmadi* The former is accessible to English readers in Sir E C Bayley's translation, as a supplement to Elliot and Dowson But it stops with the fall of the independent local dynasty (*circa* 1580)

For the history of Gujrat as a province of the Mughal empire, the *Mirāt-i-Āhmadi* is our fullest and most valuable authority Its author, Mirzā Muhammad Hasan, afterwards surnamed Ali Muhammad Khān came of a family of Persian emigrants He was born in 1700 A D at Burhanpur, where his father was a civil officer attached to Aurangzib's Deccan army, and the boy accompanied his father to Gujrat in 1708, when the latter was appointed news-writer of Ahmadabad Ali Muhammad himself rose to be *diwān* of the province in 1746 (1159 A H) and held that office till the extinction of Mughal rule in Gujrat by the Maratha annexation about 1755,—thus gaining the mournful distinction of being "the last of the imperial *diwāns*."

Ali Muhammad Khan was a man of unusual intelligence activity and power of struggling against adversity On assuming office he found the provincial administration in a state of utter disorganization —the natural result of the great anarchy born of the dissolution of the Mughal Empire under incessant civil wars and Maratha attacks. As he writes When in 1137 A H Shujaet Khan the deputy of Mubariz Khan (the provincial governor) was slain by Hamid Khan the latter made haste to appropriate the crownlands and arrears of revenue (*pāi-bāqi*) and took away the volumes of official records for many years past and thus the *diwān* of the *subah* remained with nothing to do After him the other *nāzims* seized the country in the same way and did not leave it in the hands of the *diwāns* Now only the name is left to the *diwān* of Gujrat and the mere shadow of his power The revenue officers —starving through long arrears of salary were dispersed When it came to the author s turn to receive the name of the *diwān* of the *subah* he searched for the records and found them existing in name only (1161 A.H) By hard and *unceasing exertion he collected information from* the various cities and *parganahs* aided by Mithalal Kayeth the hereditary *subah navis* of the province. But in a year and a half the latter too died

But nothing could damp our author's ardour and love of order and methodical work. With the materials still surviving he in 1170 A.H set himself to write a history of Gujrat from 1000 to 1760 A.D The pre-Mughal portion of the work is necessarily very concise and derivative But from the reign of Akbar onwards his book is unique among the Persian histories of India inasmuch as the author has incorporated in it the full texts of a very large number of official letters and orders of the Imperial Government e g *farmāns parwānahs* and *dastur ul amls* Thus the best raw materials of social and administrative history have been preserved by him for us. This is specially the case with Aurangzib s strenuously active reign of half a century For the half century following the death of Aurangzib (in 1707) the *Mirat* gives the fullest history of the civil wars among the Mughal generals the Maratha incursions and the natural calamities and popular disorders which attended the fall of the Mughal empire in that province In fact we have no such complete graphic and systematic account of that decline and fall in any of our provinces *Herein lies the second great merit of* the book.

The narrative history is supplemented by a second volume giving a very detailed topographical description of the province the lives of it saints an account of the official classes their salaries and duties and

the administrative system in general In short, the *Mirat-i-Ahmadi* is the only work of the class after Abul Fazl's justly famous *Ain-i-Akbari*, as a source of accurate information of diverse kinds relating to the Mughal empire

Dr James Bird translated about one-third of the first volume of the *Mirat-i-Ahmadi*, down to the death of Akbar, in his *History of Goozerat* (old Oriental Translation Fund, 1834). Professor Nawab Ali and Mr C N Seddon, I C S, have recently given us a free rendering of the Khatima But the most important portion of the work, *viz*, the history of Gujrat in the 17th and 18th centuries, has remained unutilised except for the brief English summary given in the *Bombay Gazetteer*, Vol I, Part I (from the MS translation made by Col. Watson before his death in 1889) and also in William Irvine's *Later Mughals*, Vol II

The Persian text has been published in lithograph (1306 A H) by the Fath-ul-Karim Press, Bombay This edition contains only the first volume down to 1714 A D (or about one half of it) together with the second volume It is the despair and rage of serious students of Indian history The text as printed here is hopelessly corrupt, with frequent lacunæ, the scribe has omitted or distorted beyond recognition every difficult word occurring in the book For example, there are gaps on pp 268, 291 (first line), and 347 (middle portion, confused)

Prof Nawab Ali has earned the gratitude of the scholarly world by printing at the Baptist Mission Press—so well-known among Orientalists for its excellent work,—the text of the *Mirat-i-Ahmadi* from the death of Aurangzib (1707) to the end He had the signal good fortune of securing the author's autograph manuscript with his last corrections, as the basis of his text

The Oriental Public Library of Patna has an old, clearly written, and carefully corrected MS of the work (with marginal glosses), the colophon of which adds that the transcription was completed on 25th Shaban 1199 (3 July, 1785), after the author's death, though the Englishman who purchased it at Ahmadabad in 1818 writes on the fly-leaf that he acquired it from the author [1] The colophon of the first volume states that *Daftar* (volume) one was completed on 10th Safar 1175 (10 Sep, 1761) The transcription was finished by Jalil, son of Tahir Muhammad Khan, Muhammad Ismail, on 7th Rabi-ul-awwal 1204 (25 Nov 1789)

The Government of H.H. the Gaekwad of Baroda deserves our cordial thanks for its enlightened generosity in bearing the cost of publishing this book in the Gaekwad s Oriental Series. We trust that the good work thus begun would be completed by printing a corrected text of the remainder of this masterly history for which Professor Nawab Ali s trained ability as editor is available

JADUNATH SARKAR C.I.E

Honorary Member Royal Asiatic Society
Vice-Chancellor Calcutta University

صفحه	سطر	خطا	صواب
۴١٩	٢	گرما	ر گرما
۴٢١	٣	چندین	چندىں
۵١٣	٩	مرار	مررا
۵۵٧	١٠	بحير	بحر
۵٨٨	٢٣	محصلي	محلصي

Published on behalf of the Government of H H the Maharaja Gaekwad of Baroda by Newton Mohun Dutt, Curator of Libraries, Baroda Raj, at the Central Library, Baroda, and Printed by P Knight, Baptist Mission Press, Calcutta

تصحیح بعصی ار اعلاطیکه هنگام چاپ شدن کتاب رو داده التماس ار قارئیین کرام آنکه ما نقي سهو کتابت وعیره را به سلیقه مستقیمه درست نموده بدامن عفو بپوشند

صفحه	سطر	خطا	صواب
۴	٦	بینی	نستی
١١	١	و استدعا	و او استدعی
"	١٠	بی أمدد النها	بی امددالنها
١٣	١١	نمود	نمودة
١٥	٢۴	فرسادة	فرستادة
١٦	٢٣	رمندال	رمندن
١٩	١٨	فرستادة	فرستادن
٢٣	٧	باصلی	واصلی
٣٥	١٧	آبا	آباد
۴	١٧	صاعب	صاحب
۴٧	١١	بدارالمهلم	مدارالمهام
٥٦	٢١	کتاں	کتمان
٧٧	٩	سرسند	سرسند
٩٩	١٢	کلک	سلک
١١۴	٢۴	مىقدا	مقتدا
١١٥	١	ماوارل	ماروار بلن
٢ ١	١٩	ستور	بدستور
٣٢۴	١٣	طىدد	طلبند
٢٨١	٧	سانه	اسانه
٣ ٣	٩	بكده	بگىده

نجم خان - ۳۱۸ - ۳۵۲ -

والد علی محمد خان ۲ - ۶ - ۴۹ (خطاب) - ۵۴ - ۸۰ - ۸۳ - ۸۸ - ۹۱ - ۹۴ - ۱۰۵ -
۱۳۰ - ۱۳۲ - (سفر حج) - ۱۴۳ - ۲۳۰ - ۲۹۳ - ۳۲۴ - ۳۲۵ (وفات) -

وسواس راؤ - ۵۸۶ - ۵۸۷ - ۵۹۶ (قتل) -

ه

هول سوار - ۱۵۹ -

ی

یعقوب علیخان - ۵۸۷ - ۶۰۳ -

ن

ف

ق

ک

گ

ل

م

ح

خ

د

ر

فهرست اسما الرجال وغیرها بترتیب حروف تهجی

ا

ب

مخفی نماند

که خویش عهد نموده و بر خود لازم و متحتم شمرده که در نگارش احوال از
رعایت و عداوت خویش و بیگانه برحذر داشته آنچه نفس الامر و بیان واقع باشد
درج سازد چنانچه در صدر این اوراق اشاره بدان رفته التماس از ناظران انصاف
بین و بینندگان حق گزین آنکه خوش الحق مر گفته اند اگر احیاناً بر مقوله که
موجب مرارت یا کدورت بوده باشد وقوف یابند بزلال عفو از خاطر دریا مقاطر
زائل سازند - • منظومه •

دل ز نورِ عفو روشن می شود   و ز نسیمش سینه گلشن می شود
دوست دارد عفو را پروردگار   آنچه ایزد دوست دارد دوست دار

و بالله التوفیق دهم شهر صفر المظفر ختم الله بالخیر و الظفر سال هزار و صد
و هفتاد و نه هجری علی صاحبها الف الف تحیات ختم این دفتر اتفاق
افتاد ۱۲ •

تمام شد

دوم ماه ذیحجة الحرام داعی این واقعه در احمدآباد رسیده در تمام صوبه شائع و واضح گشت خلل کلی در بندوبست افتد متمردان کولیان سر بفساد برداشته برهزنی و تاخت فریاد دست تطاول کشوده بردن و بردن مواشی پرداختند و در سلخ همان ماه ما بین دروازهٔ سارنگپور و کالو پور دیوار حصار بلده را بقدر در آمد و بر آمد است شگافته آنچه در خانهای قرب و جوار آنجا بدست آمد از ناطق و صامت بردند و زوزانه در بیرونات و بسانه در بلده قطع طریق و نقب زنی بخانه بر اندازیها اشتغال دارند همدرین سال راجه لکهپت زمیندار کهچ رخت هستی بر بست و کهر سنگه پسرش دایم مقام گردید *

سبب قرار یافتن این اوراق بدفتر نخستین

هر چند که از هنگام آغاز تسطیر و تحریر این اوراق مرا طبع زین نوع خواهان بود که کمیت خوش خرام قلم مشکین رقم از جولانی میدان ترقیم سوانحات آینده چندی باز ماند اما ازانجا که مشیت الله غالب بمضمون صداقت مشحون عرفت ربی بفسخ العزائم از تقدیرات فلکی بنابر برهم خوردگی اوضاع سلطنت که ازان مجملی مندرج گشت و مجهله مفسده سورحمل جات جهت استقرار وزارت آصف جاه ثانی و هنوز ورود موکب همایون بادشاه مظفر لواو نسبت امری در خلال این حال احتلال در بال راقم وارد گشته لهذا تسوید رویداد پیش را بر روی اورائی و سریر آرائی آن حضرت داشته این اجرا را باوجود عدم لیاقت در نظر ارباب تدبیس و اصحاب دانش و سخن سنجان عالی فکرت و منشیان بلاغت فطرت که پایهٔ سخنوری را برطاق بلند گذاشته اند چون حالی از استعارات ودقت عبارات است حکم طفل ابجد خوان دارد و من هیچمدان را چه یارا که خود را از کمینه تلامذهٔ آنها شمارد دفتر نخست قرار داد انشاء الله العزیز اگر حیات مستعار باقی و فراغ خاطر از نیرنگ سازی زمانهٔ غدّار سفله پرور با پایدار پدید آید دفتر دوم را از آغاز سال فرخنده فال جلوس میمنت و اقبال مانوس بر صفحهٔ روزگار ثبت می سازد چون بعضی مقدمات خاتمه تعلق بدین دفتر داشت ملحق ساخت *

گوید رفته شب را رانده بمقتضای وقت ببلده آمد اتفاقاً از اخر همان روز سردار
محمد خان بموجب قرار داد در راج پور رسیده روز دیگر بملی ملاقات افتاد که
هنگام لیم شبی بطور دریافت خبر راست یا دروغ که آنانچی گنیس را با او نوع
دیگر مرکوز خاطر است از مخاطرهٔ غدر متوهم شده همان وقت شب راه بارهٔ
سینور پیش کرد و هرپلجی رام که به تشخیص و تحصیل پیشکش حصهٔ گایکوار
به ضلع سورتهه اشتغال داشت چون فراغت یافت برگشته به دولقه آمد و بعد از
چند روز نزد داماجی گایکوار عازم بروده گردید و برمک مکند نائب داماجی راو
که از بلده به بروده رفته بود نشست و نیز برگشته آمد و همدرین سال ازانجا که
دست ارادت لم یزلی رقم دوام بر صفحهٔ جنس هیچ یک از انام و انعام مرقوم
نه ساخته و خیاط ازل قبای خلد بر اندام ذی حیاتی ندوخته و وجود کدام
موجودی با معرفهٔ شهود نهاد که هادم اللذات قصر هستیش را منهدم بساحت
ناگذاشته اند و خلود سرمد مختص ذات خداوند مهار جبار که همیشه بوده
و خواهد بود کل من علیها فان و یبقی وجه ربک ذوالجلال و الاکرام • بیت •

هرکه آمد بجهان اهل فنا خواهد بود
آنکه پاینده و باقی است خدا خواهد بود

هر صاحب روحی را شربت ناگوار اجل نوشیدنی و طریق مسلوک عدم پیمودنی
و رشتهٔ حیات بمقراض ممات بریدنی و رخت هستی بملک نیستی بردنی
است چون (۱) تنگن عمر بالاجی راو پیشوا لبریز شده بود پس از معاودت از
صوبهٔ مالوا به پونه رسیده پهلو بر بستر ناتوانی گذاشته صاحب فراش گشت
و روز بروز مرض روحانی و جسمانی در تزاید و تضاعف به آمده که از علاج
و مداوی گذشت بوزدهم شهر ذیقعده الحرام بمحل بودباد حیات از صرصر تند
خزانی از دست آمد و بحر حسرت از ملک و مال با خود خبری نبرد • بیت •
چه خوش باغی است باغ زندگانی گر ایمن بودی از باد خزانی

(۱) تنگن با کاف فارسی ظرفیست مسدود از مس که به سوراخ کرده باشد که آنرا در مثلی
آب انداخته گویند و ساعات ساعات روزی را از آن معلوم کنند ۱۲ مولف •

گفت و شنید امر مصالحه و روع منافسه درمیان آورد و معرز خان پسر نیکنام
خان با بهگوان ملاقات کرده بر دخیل کار داشتن مکاسدار مرهته و خاطر نشان
بقایای وجه متعهده سال گرشته مومن خان انفصال یافت و نتهیل راو و بهگوان
بقصبهٔ پتلاد برگشته آمدند و معرر خان به بهروچ رفت و بساط منازعت برچیده
شد مومن خان که ار امداد افواج بادشاهی همقرین فسوس و از دلدهی و اعانت
داماجی مایوس شد سپاهی را که فراهم آورده بود ار سعید و سیاه بر طرف
ساخته سرانجام وجه مساهرهٔ شان نگرفتن بیورهٔ حاده شماری و مصادره نموده ابراء
ده کرد هشتم شهر دیقعده آپاجی گنیس بنابر ملاقات داماجی راو روانهٔ بروده
گشت و روزی چند توقف گزیده مراجعت نموده بموضع کهیرهٔ رسید سر سرام که
سردار محمد خان را دران جا آورده بود ملاقی ساخت و فرار یافت که بلده
آمده مکاسدار را بر نیمه حصه همراه برد و خود بیست و دوم داخل بلده گردید
گویند راو ولد داماجی گایکوار روانهٔ برودهٔ گشت و نتهیل راو و بهگوان ار مقامات
پتلاد کوچ نموده به محمود اباد دوارده کروهی بلده رسیده شب بیست و ششم
ماه ذیقعده ارانجا ایلغار نموده بیخبرانه قریب یک پهر روز بر آمده قصبه البده
معموله پرگنه تهامنه را بقصد دستگیر ساختن عیدا نام قصاتی که ار چندی مدار
کار آن پرگنه شده رسیده محاصره کرد عیدا ار ماجرا و مافی الضمیر او واقف گشته
جمعی ار قصاتیان را نگرفتن سر راه و ممانعت فرستاده ار راه بخته کاری به عجز
و التماس گفت و شنید معاملت در پیش نموده پانرده هزار روپیه را متعهد
شده پسر را بیرعمال می سپرد چون زیاده طلبی شد عهده بر آئی نداشت فی
رمیندارانه بکار برده باعتبار ظاهر بتصرع و انکسار پیش ار پیش رهان وهون و کم
و زیاده مشغول داشته کولیان اطراف و جوانب قرب و جوار را بمعاونت خواند
و آنها اجابت کرده مانند حشرات الارض سرار سوراخها بر آورده رو براه آوردند تا
آنکه آفتاب از سمت الراس زائل گشت رسیدند عیدا ورق را بر گردانیده بجنگ
در پیوست و جمعی ار طرفین کشته و خسته گشتند و روز بآخر رسید بهگوان ار
اندیشهٔ شبخون متمردان عطف عنان نموده بقصبهٔ موده که بفاصلهٔ چهار کروه

حصهٔ مرهته مانع نماند همدران اوقات خبر ورود داملجی راو گائکوار که با
معدودی از گوالیار بصلاح و صوابدید ملهار هولکر که با یکدیگر دم از وفاق میزدند
جهت برداخت اختلال احوال و تدارک سرانجام اسباب حشمت و جلال
غرهٔ شهر شوال در بروده رسید دکهنیان را تقویت دیگر پیدا شد و از برگشتن
و مصاف حصهٔ او و سونگدهه گروه گروه از سوار و پیاده بابائیان و بارگیران اسپان
خانگی و امثال متعینهٔ هرجا و هر مکان و کهاندیراو برادر و سلجی بسرش
متعاقب یکدیگر بطور ملازمت آمدند و در اندک فرصتی جمعیت خوبی اسباب
ظاهری بردنش فراهم آمد مومن خان از استماع آمدن داملجی راو چون از
مکنون ضمیرش که از ابتدای تغلب و تصرف پیشوا بالاجی راو درین صوبه
بغایت کاه و بنا جاری که عهده برآیی در خود نمیدید زمانه سازی نموده خون
دل می خورد واقف بود بتصور آنکه مبادا مراعات ظاهری را منظور داشته
بکومک فوج آبا گنپتی بپردازد و ارادهٔ آنرا عائق گرداند معتمدی را با نامه
برخی تحائف فرستاده استمزاج و استسفار امری که پیش نهاد خاطرش بود
نمود و او به مقتضای وقت و صلاح کار خویش نامی معنی راضی و همداستان
نه گشت بهیل راو و بهگوان که با فوج مومن خان زد و خورد داشتند به حسب
اتفاق وزی باتوا قتل و جدال آمیخته شد و جمعی از پیادگان عرب و روهیلهٔ که
بدست مدمی نموده بودند بعلوی دکهنیان در آمده جنگی کشته و خسته شدند
و دیگران از معرکه بیرون جسته بر آمدند و موضع با را بر متعلقهٔ کهنبایت بتاخت
در آورده برگشتند داملجی راو بطور ربع بدنامی گویند راو پسر خود را با فوجی
که رخصت کرده بود و او شامل بهیل راو شده به دیگر برنا ا بر سوای که
جمعی از پیادگان سندهی که بحراست موضع کاه و دانه باقی مانده از
کهنبایت تعین شده بودند مدافعه پیش آمدند دکهنیان رو آورده در آمده
آتش دادند و آن جماعه را امان داده بند ساختند و همانجا منزل گزیده در
و تهول جدبها ا کنده کاه و دانه پاک رفتند درین اثنا رسیدهٔ مومن خان از
بروده آمده بگردش پسر داملجی پرداخت موجب افسردگی خاطر گردید

میتواند رفت و در صورتی که فوج بادشاهی برسد و گذرها و معبرها مسدود شود اختیاری با من نخواهد بود از انجا که عبور آب و خورد شان باقی و وقت آن نرسیده بود آپاجی گندیس ازین معنی سر بار زده با ستعداد نایرهٔ افروزی تنور حرب پرداخته نزدیکی پتیلاد اردو را فرود آورده فوج را بمعرکه آرائی و تاخت دیهات چوراسی کهندایت مامور ساخت درین اثنا دهم شهر رمضان از نوشتجات دارالخلافت بوضوح پیوست که احمد شاه ابدالی روانهٔ دارالسلطنت لاهور بعزم وطن مالوف لوای معاودت بر افراشت و شجاع الدوله بصوبهٔ متعلقهٔ خویش رفت دکهنیان که در اندیشهٔ مآل کار دو دله بودند اطمینان قلب حاصل نموده بر چهار کروهی بندر پیش آمدند مومن خان باوجود برگشتن افواج شاهی خللی در عزم خود راه نداده فوج را بمقابله و آراستن معرکهٔ قتال و جدال فرستاد و به دفعات فیمابین زد و خوردی واقع می شد آپاجی گندیس را که از ممر افواج خار خلش از سینه بیرون رفت بنابر سر انجام اخراجات و طلب داشتن جوان مرد خان بابی به معاونت بارادهٔ انتزاع بندر تمامی فوج را بسرکردگی نتیهل راو و بهگوان گزاشته جریده با معدودی به بلده آمد و راگهو شنکر نامی را نزد جوان مرد خان بابی رخصت کرد که وضع اخراجات سپاه او مشخص و معین نموده بر نگارد و جمعی از سوار و پیاده متعینهٔ بلده را روانه ساخت که با نتیهل راو و بهگوان ملحق گردند و چندی در انتظار جواب جوان مرد خان متوقف گشت پس از آمد و شد رسل و رسائل چون موافقت نمی کرد راگهو شنکر بی نیل مقصود برگشته آمد از آنجا که سردار محمد خان بارهٔ سیندور را بقسمی که مذکور شد متصرف و قابض بود فوج کشی نمودن و بر او ستافتن حکم افتاد خرج الحیم بنابر رفع بدنامی و بدنقشی تدبیری اندیشیده سرسرام را که با شیر خان پدر سردار محمد خان اتآعن حد روابط موافقت و مرافقت مربوط مضبوط داشته است و درین ایام از چند گاه معطل در بلده اقامت داشت واسطه ساخته نوشته کفالت بمهر جماعداران سپرد که اورا مستمال ساخته به آورده ملاقی سازد و بدستور پیش

سه ت رسیده بودند با جمعی از سوار و پیاده بطرف برگنهٔ دهند رفته نعش فرمود
که مواضعات حدّ را ساحت در آوردند ناطق و صامت آنجا را به تنخواه سپاه
داد جوانمرد خان به جواب بمقتضای وقت که هرگاه با حمد آباد برسد مترسم
نوشت و انتظام خان به نگاهداشت سپاه اشتغال ورزیده معزز خان سرخود را
بدرون فرود آورد و این معنی در اطراف و اکناف صوبه شایع گشته در هر قصبه
و برگنه خلل کلی به ظهور پیوست مرهته انگند و متمردان از هر گوشه و کنار
سر بفساد برداشتند قلق و اضطراب در سکنهٔ بلده که هنوز مرارت صدمه نخست
از مذاق شان بدر نرفته افتاد و کسر او باب نظامت متوالی و متواتر روداد
و حالت را نوشته مصحوب مستعجل سریع السیر صمصمه و ردیف واقعه ناه ستور
ساخت چون به برگنهٔ حموسر حصهٔ انتظام خان مقرر بود ندیر ادم مکاسدار
آنجا بدفع الوقت میگذرانید معزز خان را با وجهی که فراهم آورده بود نعش
کرد مومن خان در عقب حلف اورا که دم از اتفاق میزد مرعی داشته با فوج
جو بموضع دهوانی که با حموسر قریب است بعنوان کومک اگر احتیاج شود
رفت و مقدمهٔ آن جا انفصال یافت معزز خان بمومن خان پیوست و مخفل
کنکاش بمحضر بلده آراسته می شد که خبر معاودت آباجی گنس بسرعت
تمام و رسیدن نزدیکی معلوم گشت لهذا عنان عزیمت بصوب شهر کهنبایت
معطوف ساخته آمد و آباجی گنس در معامله هفت هشت کروهی منزل
گزیده بنابر استعداد و انکشاف باعث هنگامه آرایی شدنی فرستاد مومن خان
به دست کمی فریبه و فلس که تا حال افواج شاهی بمستقر الخلافه رسیده
و امروز و فردا بصوبهٔ مالوا که متصل ملک استقامت مرهته بزین دیار متزلزل
می گردد پاسخ داد که اگر بهکوان با معدودی به درون شهر بیاید بالمشافهه آنچه
نفس الامر است گفته شود و او برخصت آباجی گنس آمد و مومن خان
در بر آمده ملاقی گشت و نحسه احکام را نموده گفت که چون انتظام مواد
مودت و اتحاد مضبوط و مربوط است اگر پیش از سیدن افواج دین صوبه ندکهی
سپاه و بلده استداد بصواب اوب است که تحمل و مکث مصون و محروس

پرپرفته بود پندتی را به فوجداری و حفظ و حراست قلعه آنجا تعیین نمود چون
اطراف و اکناف آن مکان اکثر کولیان که خار سر راه مسافرین و مترددین اند
واقع شده مداخل پرگنه بمخارج مستحفظان کفاف نمی کرد و نائب فوجداری
که مستأجر بود با قلیل مردمی قیام داشت کولیان و زمینداران آنجا قائم
شدن دکهنیان را نظر بر مآل کار و عادهٔ آنها مناسب حال ندانسته جمعی نزد
سردار محمد خان که از لوناواره به پتن باجوان مرد خان و رادهن پور پسر
عمه اش می بود رفته ترغیب و تحریص بر انتزاع باره سنور نموده همراه آوردند
و با سکنهٔ آنجا که نیز از تسلط و تحکم مرهته بجان رنجیده بودند ساخته کمر
بر اخراج و جنگ بسته در آمدند و باندک زد و خورد که معدودی از طرفین
کشته و خسته گشتند دکهنیان امان طلب شده بر آمدند و سردار محمد خان
بپا مردی و معاونت کولیان بار دیگر متمکن گردید از انجا که در بلده فوجی
که تواند به کومک پرداخت نبود کیفیت را کیسوراو نائب نظامت به آپا
گنیس که در ضلع سورتهه بگرفتن پیشکش حصهٔ پیشوا اشتغال داشت نوشت
درین ولا خبر رسید که بمومن خان متصدی بندر کهنبایت حسب الحکم در مادهٔ
تنظیم و تنسیق صوبه ورود یافته ارادهٔ بلده دارد مفصل این مجمل آنکه در
هنگامی که افواج شاهی بسرکردگی شاه ولی خان و شجاع الدوله و نجیب
الدوله بصوب اکبر آباد تعیین شده بودند چنانچه مذکور شد در باب اخراج
و استیصال دکهنیان از صوبهٔ احمد آباد حسب الحکم بمهر شجاع الدوله مرقوم
نهم شهر رجب المرجب که بنام مومن خان صادر شده بود رسید و او بدریافت
قتل و غارت مرهته و متوجه شدن افواج بتصور آنکه عنقریب بصوبهٔ مالوا میرسند
شروع بفراهم آوردن سپاه نموده قریب هزار سوار و چهار پنجهزار پیاده از عرب
و روهیله و هندی نوکر ساخت ازانجا که احکام بنابر امداد و اعانت و شریک
کار گشتن بنام جوان مرد خان بابی و نیکنام خان فوجدار بهروچ نیز رسیده بود
نزد آنها فرستاده در انتظار جواب باصواب و اجتماع سپاه به تهیهٔ اسباب نبرد
پرداخت و محمد لعل روهیله و سلیم جماعدار را که حسب الطلب از بندر

بلب رام حسر دورهٔ خود را باوج برابر کاه نقش نمود و قلعه که دست شخص
اندیشه از تسخیر آن کوتاه و طائر تیر بر خیال از عروج کنگره اش نارسا به حسب
اتفاق از تسخیر قلعه دا بدست آمد سرجمل جنگی بهادر القائم لقب
الدوله که با فوج به نواح دارالخلافت و محل ارادهٔ تا صوابش بود کسان خود
را فرستاده سلسله جنگاتی می نمود و جنگ جنگ را در میدان بی کران
نصر خوش میداد که درین اثنا خبر پیوستن رایات عالیات حضرت بدر قدرت
پانزدهم ماه ذیقعدة الحرام و دایرهٔ دولت و اقبال به سواد بنارس صدور و حکم
بستن پل به دریای گنگ و ستدن شجاع الدوله با خدام و خرگاه سرخ که برای
پیشکش والا مرتب ساخته بود بمعاملهٔ بابردهٔ کروهی و اردوی معلی این طرف
دریای گنگ و آمدن منسوبان این سرکار به دارالخلافت دریافت نمود موجب
فسخ عزیمت خیال محالی که پیش خود بسته بود گردید و نظارهٔ خوبی
مآل کار اندیشه مدد گشت و عذری بدتر از گناه را در باب گرفتن قلعهٔ وسیله
ساخته عرضی بمطلب بادشاهزادهٔ ولیعهد معروض داشت که قلعه دار نظر بحطام
دنیوی می خواست که قلعه را بمرهنه سازد لهذا درگاه بمحافظت آن پرداخته
قلعه دار دیگر از حضور مقرر شود حواله می نمایم و بدفعات هنگام بدم شبی
سرب و باروت و جزائر و بان و زنبورکها را از قلعه بر عرابها بار کرده شروع بفرستادن
مسکن خود نمود از انجا که تحریر این اوراق منحصر بر سوانحات این صوبه
و مخصوص این ارکه است اما خون بلغ وارث تاج و دیهیم دارالخلافت است
خون سرایی سخن و سلسلهٔ انتظام شرف کلام مدتالمی بود آنچه درین سال
به احتلال شرح و مرج که از پس پردهٔ غیب با عرصهٔ شهود گذاشت اندکی
از بسط و مبانی از حروف بر سبیل اختصار و احتصه زمردهٔ کلک بدایع نگار گسسته
اکنون بنگارش سوانحاتی که به بعد سال به صوبه روی نموده می پردازد سابقا
به بیان شد از تصرف برادر محمد خان ولد شیر خان بابی و به آمدن
بدست دکهنیان از نمک حرامی سلطان و جهان غلامان به شمس واقعات سال
هزار و صد و هفتاد و سه و گسسته دیدن رکه امور نظامت به آنها گذشتن بعل

و ملبداران را گرفته آداب بادشاهانه بجا آورده شادیانه نوازان بمنزل بر گشت خلعت و مالای مروارید و سرپیچ و جیغه مرصع و یک زنجیر فیل و یک سر اسپ توامع یعقوب علی خان نموده بخیمهٔ خویش فرود آورده و بلوازم ضیافت و استمالت پرداخته بامیدواری ترقیات باخود ربود و همداستان ساخت چون خاطر آصف جاه بنابر اموریکه واقع شده از حضرت قدر قدرت مطمئن نمی گشت خیال تبدیل سلطنت باخود بست از انجا که در محاربه و مجادلهٔ عهد احمد شاه بهادر بادشاه در نواح دارالخلافت با وزیر الممالک صفدر جنگ که مجملی ازان بنابر تقریبی در محل خویش ایراد یافته صفدر جنگ جوانی مجهول الحال را بدست آورده اطلاق اسم بی مسمی سلطنت بر او کرده بود پس از در نور دیده شدن بساط قتال و جدال که صفدر جنگ بصوبهٔ اوده شتافت و سورجمل جات که شریک او بود بمسکن خود رخصت گشت آن جوان را همراه آورده دین پرور نبیرهٔ محمد کام بخش بن حضرت خلد مکان قرار داده نگاهداشت دریتولا که وزارت آصف جاه را نواب زینت محل و میرزا جوان بخت ولیعهد و شجاع الدوله و نجیب الدوله و جمیع اعیان و ارکان سلطنت کاره بودند و در دارالخلافت جمعیت نو نگاهداشت شده و اکثر سادات بارهه فراهم آمده شور چال قایم نمودند و نجیب الدوله با فوج خویش برده پادرده کروهی اقامت داشت و اخبار مختلف از اردوی گیهان پوی حضرت قدر قدرت شاه عالم که در مملکت بنگاله به تنظیم و تنسیق صوبجات شرقیه متوجه بود و مکرر با ناظم بنگاله و نائب صوبه عظیم آباد عرف پتنه و جماعهٔ انگلیس که درین اوان در بنگاله علمه بهمرسانیده و سربه شورش و فساد داشت و راجهای آن صلع معارک آراسته شده و محاربات روی میداد آصف جاه این معنی را از مساعدت وقت انگاشته به صلاح و صوابدید سورجمل صورت مرام را در مرآت خیال جلی معاینه نمود که قلعه مستقر الخلافت اکبر آباد را بدست آورده دین پرور را به سلطنت بر دارند و بر تخت اجلاس داده لشکر بدارالخلافت باید کشید تا از مکمن غیب چه ظهور آید برین اراده سورجمل

لله فاتحه خوانده قریب دو پهر داخل خیمه شد و شجاع الدوله رخصت گرفته
بصوبهٔ متعلقه بکوچهای طولانی راهی گشت شاه در باغ سالامار در مقام کرده
در سه کروهی پائی‌پت رسید دران منزل بادشاهزاده مرزا جوان بخت را که
جهت مشایعت آمده بود پنج زنجیر فیل و پنج سر اسپ و دو لک روپیه را
علاوه که به علاقهٔ مبارک دخیره بود داد و خلعت رقم و قلمدان وزارت حوالهٔ
یعقوب علی خان کرد که بوزیر الممالک آصف جاه نشان وجه پیشکش را که قرار
یافته گرفته برساند او را و لچه دلیر سنگه وکیل آصف جاه را به همراهی بادشاهزاده
رخصت فرمود که بدار الخلافت رسیدند و اباب شاهی متوجه پیش گردیدند
بالجمله نواب زینت محل والدهٔ ماجدهٔ حضرت بد مدد یعقوب علی خان
و لچه دلیر سنگه را موقوف ساخته گفت که وزارت آصف جاه که بتجدید امر با
بایست مرتکب گشته ما را قبول نیست اگر زر مطلوب است وجه پیشکش را
میرسانیم و کسان زاجه دلیر سنگه را که بدست آورد وزارت آصفجاه بر محالات
دارالخلافه تعین کرده بود بدخل ساخته قریب بچهار هزار سوار و پیاده نگاهداشت
فرموده بحفظ و حراست و مرحال بندی شهر قایم نمود تدبیر بس نوشتهٔ
شاه ولی خان رسید که یعقوب علی خان را زود نزد آصف جاه رخصت
فرمایند لهذا باقتضای وقت نیست و هفتم شهر شعبان اورا روانه ساخت
آصف جاه که از دریافت خبر استقلال امر وزارت و روانگی شاه از بهرت گذشته
بتقاضای سو حمل جانب بر آمده به متهرا رسیده به صدد فراهم آوری سپاه و انتظار
قلمدانی بود از استماع رسیدن یعقوب علی خان با عطایا به نزدیکی سور جمل
و مهاجه ناگرمل را باستقبال فرستاد و جمعه بعالمله که باصطلاح فرمان بابی
می گویند دعا نمود و به گنگادهر وکیل و مدار کار ملهار او هولکر مرهته که بموجب
طلب ددش آمده بود پیغام کرد که اگر موکل او مدد و معاون باشد عطایا گرفته
خود بالمعر داد که باید گرفت لیکن دکهنان را با حال از صدمهٔ نخست هوش
و حواس به جا نمده که بکلی توانند دمری پرداخت هر گاه استقلال شود
جمعه الله الجمل آصف جاه به فرمان بابی به خلعت ا پوشید و

مصمم است پس از گفت و شنید بسیار که مفصل آن طولی دارد التماس
نجیب الدوله منظور شد از انجا که مهاراجه ناگرمل پیوسته به قبض و بسط
مهمات ملکی و معاملات مالی و نیابت وزارت و دیوانی خالصه و تن مامور
بود درین هرج و مرج با پیشکاران و اهل دفاتر به همراهی وزیر الممالک آصف
جاه در مسکن سور جمل کناره داشت نجیب الدوله رقم استمالت از شاه حاصل
نموده با نوشتجات خویش فرستاده اورا طلبداشت و بملازمت فایز ساخته
خلعت و اسپ و فیل مرحمت شد نجیب الدوله در تعین باب پیشکش
سخن درمیان آورد و قرار یافت که شاه ولی خان اشرف الوزرا با فوج شاهی
و شجاع الدوله و نجیب الدوله بمستقر الخلافت شتافته بدان امر قیام ورزند
شاه در دارالخلافت اقامت داشته باشند غرهٔ شهر شعبان اشرف الوزرا پیش
خیمه را متصل قلعهٔ کهنه برپا نمود وسوم رخصت یافته داخل گشت و شجاع
الدوله و نجیب الدوله ازان روی دریای جمن متوجه اکبر آباد شده به سورج پور
رسیدند از انجا که بیشتر بل اکثر سپاه همراهی شاه نوکر غارت بودند فراهم آمده
عرض کردند که از تعین فرمودن فوج بمستقر الخلافه چندی را ارادهٔ اقامت در
این ملک و گرفتن پیشکشات منظور است مارا اجازت غارت با مشاهرهٔ مرحمت
شود والا به بوطن میرویم چون نوکران علوفه خوار چندانی نبودند از استماع این
معنی شاه بنابر مشاورت و جانعی شاه ولی خان را که هنوز کوچ نکرده بود
طلبداشته تمام روز خلوت نمود آخر الامر قرار یافت که شاه بنیر عازم وطن شود
و خیمه را متصل باغ شالامار بیرون فرستاد اکثر سرداران افاغنه و غارت گران همان
روز عجلت نموده به پائی پت منزل گزیدند هرچند نجیب الدوله باوجود
تعهد مبلغی التماس توقف نمود پذیرا نه کرد درین ضمن راجه دلیر سنگه پیشکار
آصف جاه که به همراهی مهاراجه ناگرمل آمده بود قابو یافته در باب استقرار
استقلال منصب جلیل القدر وزارت بنام موکل خود بذریعهٔ شاه ولی خان به
تقبیل هجده لک روپیه از نقد و جواهر استدعا نمود پس از گفت و شنید شاه
منظور فرموده سیرد هم ماه مذکور دو گهری روز بر آمده بر فراز بعضی اهل

نواح دارالفتح اوجین افتاده بود از تقریر (۱) ناعیان شنید و چه از حالت فرازیان مرلی الغیش دید روز روشن به چشم جهان بینش مانند شب (۲) دیجور تیره و تار گشت • منظومه •

روان کرد از چشمهـا رود خون ز خون گشت روی زمین لاله گون
ز دل رفت صبر و ز سر رفت هوش بر آمد ز جانش فغان و خروش

و از رسیدن ملهار راو و داماجی راو گائکوار و پلاجی و شنکر نانا و هنگا نگوالکر که به قصد مرهته بود و به همه جهت قریب ده هزار سوار بیش برد شان فراهم آمده بودند واقف گردید سداشیو رام چندر را با پنج شش هزار سوار بدان صوب رخصت فرمود که بر آمدگان معرکه را کومکی باشد و از فرط غم و الم که هر لحظه نسل ماه دم زده بر خود پیچید و آه سوز ناک بر قتل پسر و فقدان بهاؤ از دل بر آورد کشید پهلو بر بستر ناتوانی نهاد و رفته رفته از عقل و شعور بیگانه گشت کار پردازان بموجب نوشتهٔ رگهناتهه راو برادرش که بطلب حرم و احتیاط به دکهن مقام داشت بر داشته رجعت بهقری نمودند و مشروحاً سوانحات صد به دکهن شایع و واقع گشت خانهٔ نماند که شیونی بلند نه گشت و کاشانهٔ نبود که ناله و فغان بر نخاست • بیت •

غم سوخت درون بکان نکان را ماتم کدهٔ شد جهـان جهان را

الحاصل نجیب الدوله در خلف شاهی الملس نمود که از بالیدات یزدانی و اقبال عدم مثال شاهنشاهی فتحی که ازان داستانها رانند بمنصهٔ ظهور پیوست اکنون صلاح دین و دولت دران است که به همین جلدی و گرمی است طبع آیت بمستقر الخلافت اکبر آباد افراشته شود تا بعنه السیف دکهنیان که به گوالیار اند و جماعهٔ که به متحرکت و سرگذشت قبض الد بالمره خارج گردند تا کفه دریای لنده ملک از لوث و کدورت وجود نا بود آنها پاک و مصفا گردد و از سور جمل جت و زمینداران دیگر خاطر خواه پیشکش گرفته آید ناسم یافت که مدت یک سال و چیزی منقضی گشته که از وطن بر آمده ام ارادهٔ آن صوب

---

(۱) ناعیان جمع ناعی که خبر مرگ رسانندهٔ را گویند ۱۲

(۲) دیجور شب بسیار تاریک را گویند ۱۲ •

خواهد بود که با اسب یراق نجات یافته باشد الحاصل اسیرانی که در دست اباعنه بود جمع کثیر ازانها بنابر ابا و امتناع اکل لحم به قتل در آمدند و بسیاری از خوف جان بکار برده وارستند چون کاکل بر سر شعار کَفَرَۀ هند است اربعنه بمظنۀ بیگانه از دین گسسته نگردند کندند آخر الامر به شفاعت شجاع الدوله سوای دسوان و صبیان که بدل عبودیت در آمدند از سر قتل دیگران گراشته حواله فرمود و او هر کدامین رایک روپیه خرچ راه داده بیرون کرد بی شائبۀ گفتار از روی که مرهتۀ یا بعرصۀ وجود گراشته بدین قسم بلند و رسوائی گرفتار به گشته باشد چه صابطۀ شان همیشه جنگ در فرار و هاهی و هوی بوده گاهی بجنگ صف و توپخانه و اردو بازار مبادرت نکرده بودند چون از عادت خویش عود نمودند بدلتی و مسکنتی گرفتار آمدند که هیچ چشمی مبیناد القصه نجیب الدوله فتحنامها بمهر خود بنام مادهو سنگه زمیندار جی نگر و سورجمل جات مشتملبر وقوع واقعه نوشت که در قتل و غارت فراریان کوتاهی نه کنند و یعقوب علی خان که بموجب حکم شاهی بنابر محافظت دارالخلافة بدستور پیش مرخص گشته بود رسیده منادیی امن و امان بگوش جهانیان رسانید و شاه مظفر لوا پس از مقامات چند با غنیمت فراوان که نقل و تحویل آن با سعی تمام مُیَسَّر می گشت عنان فتح و نصرت بصوب دارالخلافت معطوف ساخته در عرصۀ هشت روز چهل کروه طی مسافت فرموده برور مبارک پنجشنبه اول رور - * بیت *

طفر از یمین نصرتش از یسار ملک یاور و اختر و تخت یار

داخل قلعۀ مبارک شد شجاع الدوله و نجیب الدوله واعیان سپاه قزلباش و اباعنه فراخور حالت نذر و پیشکش گرانیدند و از پیشگاه شاهی در (۱) نقر چیر دوعدۀ یک ماه با نامۀ محبت آمیز مشتمل بر نوید فتح و ظفر و جهت متوجه شدن این صوب نزد حضرت قدر قدرت شاه عالم رخصت شدند چون خبر قتل بسواس راو و کشته شدن دیگران و به غارت رفتن دکهنیان ناتحی راو پیسوا که در

(۱) چپر بفتح اول و ثانی و رای مهمله ساکن لغت ترکی کسی را گویند که از طرف پادشاهان احکام را بر اسپان نزد سلاطین و امرایان رساند ۱۲ •

در آمد آتش و سواس راو که با فیل بدست آمده بود شجاع الدوله با جازۀ شاه
امر سوختن نمود شمشیر بهادر برادر (۱) علّاتی بالجي راو که زخمی بر آمد
بدشواری خود را به بهرت گدهه مسکن جاٹ رسانید و بعد چند ساعت سپرد از حیات
و ممات سداشیو بهاو و جنکوجی سندهیه متحقق نه گشت اولیای آنها با حالت
تحریر این ماجرا که هشت ماه ازین قصه منقضي گشته بر هرچند روز خبر واهی
بی اصل که در فلان مکان در (۲) زیّ جوگیان بسان میدهند و جهت نمود مردم
باظهار شادمانی دل خوشي مي نمایند چون از فراریان معرکه قریب سه هزار
سوار تمام شب از سایۀ خویش هراسان رانده روز دیگر به دارالخلافت رسیدند او
باشان آنجا دست تطاول بر آنها دراز ساخته چندی از اسپ و براق گرفتند بار
و شکر که در قلعۀ مدارک بود بر سرگذشت واقف گشته با همراهیان خویش فرا
بر فرار گردیده با جمعیت همراهي رو بصوب مستقر الخلافت اکبر آباد نهاد در
بین طریق با ملهار هولکر و داماجي راو گائکوار که با جمعی به آمده بودند پیوست
ازانجا که خوف تعاقب اسلاد پدید بود خبر تربلی حمل نموده بگوالیار که از
اکبر آباد به فاصلۀ چهل کروه است عنان باز کشیده در انتظار فراهم آمدن گریختگان
و رسیدن اخبار متوقف گشتند جمعی که از (۳) دست باهکی و هول جان
راه نجات گم کرده به قصبات و قریات دور و نواح رسیدند دهاتیان بعضی را کشته
و برخی را از لباس ظاهری عاری ساخته بکمال ابتلاع اشرفی و جواهر نمک آب
خورانده از بعضی که بر آمده گرفته کشتند و آنچه را وا گذاشتند از نقدان قوت
آسوده بخوردن اثمار و اوراق اشجار جنگلي و در یوزه گری اتلان و حیران چندی
به گوالیار و بسیاری به اطراف منتشر گشته راه دکهن پیش کردند آنچه در معرکه
بر سر شان لدمد المعدی مضاعف آن به جماعۀ بر آمدگان گذشت شاید کم کسی

---

(۱) علّات باول مفتوح و لام مشدد زنان متفرقه که از یک شوهر باشند ۱۲
(۲) زیّ باول مکسور مشدد بمانی جامه و صورت و آرایش ۱۲ •
(۳) دست باهه کنایه از اطراف و سفال اسپ جهانیده در محاورات متعارف في متطالع ۱۲ •

شان از هم گسیخت و حوض هرابان بر زمین ریخت و هر طرف از کشته پشته
دیده گشت اکثر ادبیر باز آریان و کنده و بیدلان از خوف جان در پناه خندق در
آمدند و سپاه از معرکه عنان تاب شده هر گروهی راهی در پیش گرفت و هر
فرقه جاده معینی جست و بر عالمی روش گردید - • بیت •

که در جنگ فیروزی از اختر است   نه از گنج و بسیاری لشکر است

غازیان اسلام و بهادران با ننگ و نام همه جا به تعاقب پرداخته مرد و مرکب می
انداختند بعضی از هول جان و رهانیدن اران واسی خطر ناک از ساز و لباس
عاری گشته برهنگی اختیار نموده از گوش گوشواره از دست حلقه‌های طلا از
گلو گلوبند ا کنده و بریده دستی در پیش و دستی در عقب ستر عورت نموده
رو بصحرای ناکامی نهادند • بیت •

جهان بیم ناک و غریبان گریخت   که زیب را از گرانی گسیخت

از تقریر بعضی ثقات بوضوح انجامید که تا دوازده کروهی اطراف جوانب آن
معرکه دار لش گسته که طعمهٔ کلاب و کرکس شد ا ند • منظومه •

بسا هل سراسر همه کشته بود
همه دشت از کشتگان پشته بود
ز بس کشته افتاد در کوه و دشت
فلک گفت بس بس که از حد گذشت
دلیران جنگ و تیغ آزما شدند
بسی از تیر کاه اعدا شدند
ز لشکر کسی بخت کر بر داشت
همی سر نه بر د و جان کراست
بدست اندر آمد بسی ساد با
ز جوش حمله ا سپ و باد پا
نه بود آمد از هر طرف فیل مست
هر مستی که آ د عمس را بدست

بُرانی توسن جلادت و مرکب شهامت بجولان در آوردند - * منظومه *

بر آمد ز هر دو سپه بوق کوس زمین آهنی شد هوا آبنوس

بلرزید کوه و بجنبید دشت غریو از بهم آسمان در گذشت

ز شوریدن نالهٔ کرّنای در افتاد تب لرزه در دست و پای

تو گوئی که باد قیامت وزید زمین پاره شد آسمان بر درید

حامیان بیضهٔ اسلام بعزم واثق و ثبت راسخ جهاد فی سبیل الله دانسته و کشته شدن را عروج بمعارج درجات شهادت پنداشته الله الله گویان حمله ور گشته بجنگ کوته یراق در پیوستند و زلزله در زمین افگندند - * منظومه *

چو رعد خروشان در آمد بجوش از ایوان کیوان گذشته خروش

چو شیران جنگی در آویختند ز تنها همه جوی خون ریختند

دهاده بر آمد ز هر دو سپاه تو گفتی بر آمیخت خورشید و ماه

چکاچاک برخاست از هر دو روی ز خون شد همه رزمگه همچو جوی

بر آراست رزمی که خورشید و ماه ندیدست هرگز چنین رزمگاه

باوجودیکه جمعیت سه چند اسلامیان می شد چون فتح و ظفر داد الٰهی است مصداق کریمهٔ کم من فئة قلیلة غلبت فئة کثیرة باذن الله بمنصهٔ ظهور رسید مرهتّه نیز داد مردی و مردانگی داده کوششهای نمایان بظهور رسانیده نزدیک بود که چشم زخمی به فوج شاه رسد که ناگاه شجاع الدوله باتفاق نجیب الدوله بر کمرگاه آنها زده در آمد - * بیت *

در افگند خود را دران کارزار چو شیری که گور افگند در شکار

و اکثر سرداران عمده و سران سپاه را بر خاک هلاک افگند درین زد و خورد بسواس راو پسر بالاجی راو که فیل سوار بود بزخم گولهٔ تفنگ قالب تهی ساخت بهاؤ آگاه گشته مضطرب الحال از فیل فرود آمده اسپ سواره با جلوخی سندهیه بنابر خبر گیری دران معرکه در آمد ظهور این معنی سبب تفرقه دران گروه افتاد و تورک فوج برهم خورد و بر جرأت مقابل افزود که بسان شیر ژیان و ببر دمان بکلهٔ کوشش در افواج مخالف در آمدند و سلک جمعیت

سوار و ده هزار پیاده مورچال شهر بند نام ساخت از آنجا که قریب چهار ماه افواج هر دو بحر مواج در مقابل یکدیگر افتاده نبرد و خورد می پرداختند از طول انجامیدن جدال و قتل طرفین ملول گشته شاه از معاملات خویش حرکت نصب دام الحیله فرمود که شاید مرهته از بند خندق بر آمده به جنگ میدان مبادرت نماید تا آنچه در مکمن غیب باشد با عرصهٔ ظهور گراید بحسب اتفاق بنابر کمی آذوقه که فی روپیه یک آثار بدشواری میسر می آمد اعالی و ادانی آنها بستوه آمده شب چهارشنبه ششم جمادی الثانی سران و اعیان مرهته نزد سداشیو بهاؤ فراهم آمده ظاهر نمودند که کار بجان باقی مانده از نیافتن علفی از تکاپو باز می ماند و دست سپاه از تابِ بی قوت لایموت از حرکت بکوتاهی ده آمده جان سپردن به شمشیر ازین حالت و (1) مخمصه گوارا و آسان تر است تمام آن شب (2) سرها را جهت ساخته به کنگاش و مشورت به پایان رسانیدند رایها برین قرار گرفت که کوچ نموده به دارالخلافت باید شتافت که بهمه جهت از ممر غله خزانه آسایش خواهد بود و پشت به شهر داده با حریف جنگ باید کرد آخر شب بار بندی کرده چون گاوان توپ کسی بسواری ساقط گشته بود گاوان بقال اردو بازار از هر که مانده گشته آنچه توانست توپها را همراه گرفت و بترتیب افواج از هراول و جند اول و (3) جوانغار و (4) برنغار پرداخته هنگامیکه یک حصه گهری برین کلاه به هندوی شب باقی آرد کوچ نمود شاه از دریافت این معنی باستعداد مقابله سوار شد دکهنیان بدین اندیشه بنابر گران شدن احمال و اثقال و اردو بازار توپخانه را پیش انداخته با فگندن گولهٔ توپ و خراب و بان و جنگ قراولی مبادرت نموده با خود مشغول ساختند بهادران اسلام از بندر گفته واقف گشته از یک طرف شجاع الدوله و نجیب الدوله با همراهان خویش و از جانب دیگر شاه و بنفس شده با جمعیت قزلباش و افاغنه

(1) مخمصه بمیم مفتوح ثانی و گرسنگی ۱۲

(2) سرجمع کردن کنایه از سر گوشی کردن است ۱۲ .

(3) جوانغار دست چپ .

(4) برنغار دست راست و هر دو لفظ ترکی اند .

لهذا جهانخانرا با پنجهزار سوار خرار شمشیر گزار رخصت فرمود که به تنبیه و تادیب آنها پردازد و او بایلغار چون بلای ناگهانی و قضای مبرم آسمانی اول بر جماعتی که سر راه بود رسید بقتل و غارت آن جماعه پرداخت جماعتی به هزار جان کندن خود را ازان مهلکه رهانیده بدارالخلافت رسانید جهان خان بهمان جلدی و چالاکی گرم وگیرا بر گوبند پندت که بفاصلهٔ سهل فرود آمده بود تاخت آورده بجنگ در پیوست از تقدیرات فلکی گوبند با جمعی بر خاک هلاک افتاد و لشکرش بغارت در آمد سر گوبند را بریده سالماً و غانماً به لشکر شاه پیوست چون گوبند سردار عمدهٔ آنها بود نجیب الدوله در مقابل قتل سرداران کنج پوره سر او را در لچک زرتاری پیچیده نزد ملهار هولکر فرستاد ازانجا که پیوسته رویداد معرکه آرائی جدال و قتال از مرهتیان سریع السیر به سمع پیشوا بالاجی راو که از روی حزم و احتیاط از پونه بدار السرور برهانپور انتقال نموده اقامت داشت میرسید بنابر پشت گرمی با جمعیت قریب ده دوازده هزار سوار کوچ نموده از گذر هاندیه عبور دریای نربده کرده به دارالفتح اوجین که بدارالخلافت قریب باشد اقامت گرفته گوش بر آواز نشست چون از دکهنیان امداد رسد که ازان طرف دریای جمن میرسید نتوانست شد و در اکثر معارک چندی از سرداران کشته افتاد و از برق شمشیر اسلامیان چشم شان ترسیده بود یارای صف آرائی و میدان داری نداشتند و طرف ثانی را بنابر حائل بودن خندق و بستن سد آتشین توپ خانه یورش بردن مانع گشته لهذا شاه فوجی را بر سر راه دارالخلافت که رسد غله و خزانه بآنها میرسید رخصت فرموده طرق را فرق کرد یکباره قحط در اردوی مخالف افتاد علاوهٔ آن نزول باران که در موسم زمستان دران دیار اکثر اوقات مي باشد لشکر نَرد غلبه نمود چار پایان زیاده از حد و حصر از فُقدان کاه و دانه تاب مقاومت نیاورده بچراگاه عدم شتافتند از تحریر کسانیکه ازان لُجّهٔ خونخوار کشتیِ حیات شان بساحل نجات پیوسته بود واضح گشت که قریب شصت هزار سر اسپ سوای جانداران دیگر از انسان و حیوان بشمار در آمد بالجمله فوج شاه تا نزیله دوازده کروهی دارالخلافت رسید با روشنکر دروب دارالخلافة را بسته پنجهزار

برید شاه از مقامات سهالکه که به فاصله بود چون تمامی لشکر از سوار و پیاده
و توپ خانه عمده گسسته پیوست کوچ نموده بعمارت دو کروه بر لب آب دریای
جمن خیمه زد و خندقی کنده توپ خانه را چند جوی دکهنیان طرق و شوارع را
بند ساختند در لشکر اسلام گرانی رو نمود که فی روپیه تنک و نیم آثار آرد فروخته
می شد درین ضمن خبر رسید که بنجاره با کاروان پر از غله برای مرهته از طرف
بهادر گدهه می برد شاه فوج تعین فرمود که سر راه آنها رسیده پس از زد و خورد
و کشش و کشش جمعی از طرفین قریب بیست هزار گاو کشیده آوردند سر
نجیب الدوله نیز از ضلع سهارنپور با فوج سنگین غله بسیار رسانید و ان مع العسر
یسرا هویدا گشت نوزدهم شهر ربیع الثانی جنگ عظیم بمیان آمد فوج شاه
غالب گردید بیست و پنجم دکهنیان بنابر تدارک به همت نمودار شده بجنگ
در پیوسته تا یک پهر از شب گذشته از هر دو سو کشش و کوشش به عمل آمد
که سوای زخمی پنج هزار و سه صد و هفتاد و چهار لاش مسلم و کافر از معرکه
برداشتند و خیمه نماند که شخص مقتول و ناله مجروح بر نخاست روزی چند
دکهنیان را هوس میدان از سر بدر رفت از انجا که توپ خانه سرکار بادشاهی
و بلنت کثیر پر از توپ و جزایر و بان زیاده از اندازه و شمار بدست مرهته افتاده
بدور لشکر زنجیره بند نصب کرده بود لشکر اسلام را جرأت ریختن نمی شد
و مخالف را رعب شمشیر جانبازان اسلام در دل جا گرفته بود لهذا باندازی
توپ و بان و گاه بگاه تطبیق قراولی معرکه آراسته می شد و کسانی را که اجل
مسمی رسیده بود کشته می گشت درین بین شاه را آگهی آمد که بموجب
نوشته بهاؤ از دار الخلافت بلوشنکر دو هزار سوار نو نگاهداشت با جمعی
از مرهته سر کردگی جماعتی پندت جهت بندوبست و انسداد طرق
رسد غله آن روی دریای جمن تعین ساخته و به سرای لعل خان دو کروهی
غازی الدین نگر اقامت گزیده اند و گویند بذات مکاندار جمله اتارا و مخالف
آن ضلع باده هزار سوار بهم و جدید تجنید نموده به نواح مرهته رسیده
افتاده دارد که مانع رسیدن غله که از تعلقه نجیب الدوله مرسید شود لهذا

نموده پانی پت را پشت سر داده بفاصلهٔ شش هفت کروه به مقابل فرود آمد و از روی حزم و احتیاط خندق عریض عمیق بدور لشکر حفر فرمود و توپ خانه را بزنجیر بند کرده مستعد رزم و پیکار گشت بیست و سوم شهر ربیع الاول جوانان رزم طلب و مبارزان نام و ننگ از طرفین به هیئت اجتماع جولانی نموده برسم قراولی تلاش آغاز نهادند و ابتدا بجنگ و قتال نموده معدودی از جانبین کشته و خسته گشته جدا گردیدند شجاع الدوله از وخامت عاقبت و سوء خاتمت اندیشیده بنابر اصلاح ذات البین سلسله جنبان امر مصالحه گردید و ملهار هولکر را واسطهٔ این معنی ساخته هر چند مکرر بتکرار و تذکار مدعا پرداخت سداشیو بهاؤ که نظر بر استعداد ظاهری و سرانجام سروری رحیق بادهٔ غرور پیموده و از کثرت جمعیت و اسباب حشمت و شوکت دود نخوت در کاخ دماغش پیچیده احدی را در عالم کون و فساد که یارای مخالفت و معارضت او تواند کرد گمان نمی برد و غافل ازان که - * بیت *

خدائیکه بالا و پست آفرید   زبردست هر دست دست آفرید

بتخصیص از قتل و غارت کنج پوره تشنهٔ استکبارش دو بالا گشته سر پر شورش می خارید - * بیت *

باسباب دنیا چنان غره شد   که خورشید در پیش او ذره شد

اظهار امر مصالحه را از ضعف حالت طرف ثانی پنداشته مستانه بجوابی که راه سلوک مسلوک شود نه پرداخت - * قطعه *

ای طفل دهر تو که ز پستان حرص و آز
روزی دو شیر دولت و اقبال بر مکی
در عهد عمر غره مشو از کمال خویش
یاد آور از زمان بزرگان بر مکی

فوجی را بآن طرف دریای جمن تعین فرمود که به انسداد طرق رسیدن دانه و کاه و مصالح سرب و باروت که از محالات متعلقهٔ نجیب الدوله به لشکر شاه میرسید و فوجی بسر راه دار الخلافة فرستاد جمعی از حمولات را نگزارند که بطرف مخالف

دکهنیان زیاده از حد و حصر مانند مور و ملخ هجوم آورده بودند و در جنب آن
جمع غفیر این جماعه شر دمهٔ قلیل عبد الصمد خان صوبه در جنگ میدان ندیده
بالذات بتخص متوجه قلعه کنج پور گشت که تا رسیدن کومک و فوج شاه از
دست جدار بمدافعه پردازد دکهنیان بزلزل و تخلخل در مقابل دیده جلو ریز
بجنبند و فرصت نشد که در بروی مخالف بسته شود پس از کشش و کوشش
که از جانبین جمعی بر خاک هلاک افتادند عبد الصمد خان و قطب خان
و نجابت خان با پسران و هفده نفر دیگر از عمله و فعله زنده به گیر آمدند
نجابت خان ذل گرفتاری را نه پسندیده خود را خود ضایع ساخت و عبد الصمد
خان و قطب خان بموجب اشارهٔ سداشیو به قتل رسیدند و صامت و ناطق
لشکر و کنج پوره بتاراج بر آمد قریب بیست زنجیر فیل و سه هزار اسپ سوای
امتعه غات گران دکهنی بردند ضبط در آمد از پسران نجابت خان و عمله و فعله
به ضرب و ستم و شکنجه سراغ دفائن و خزائن گرفته بتصرف در آورد از آنجا که
قلعه کنج پور را نجیب الدوله بغایت مستحکم بنا نموده برج و باره را به نهایت
متانت و رصانت بر آورده از نقد و جنس مشحون بود مسموع گشت که قریب
یک کرور روپیه را می شد با توپ خانه و مصالحهٔ جنگی و اسباب قلعه داری
بدست مرهته افتاد و نجیب الدوله که بهمراهی شاه آنطرف دریای جمن مقابل
دارالخلافت به قربت کنج پور بود بمجرد استماع این خبر بدان صوب کوچ نمود
و شاه نیز متوجه آن ضلع گردیده روز اول بیست و پنج کروه طی فرمود و به
سرعت شرح تمام بر چهاردهم شهر مذکور مابین باغپت و کنکره که نشان پایاب
یافت با وجودیکه به سهولت نمی توان گذشت بر آب زده عبور دریای جمن
نمود هنگام گذاره شدن جمع کثیر غرق بحر فنا گشتند چندیکه قریب صد و پنجاه
اسپ و جانداران [illegible] بر کنار اج گهاٹ واقعه دار الخلافت بر آوردند و به همین
نهج بر گرفتاری دیگر اسند بالجمله شاه پس از عبور شدن قصبه سونی پت را
بست - کرامت [illegible] کوچیدن [illegible] دریای جمن بعزم مقابله داده
نموده [illegible] از استماع خبر شاه از مقامات کنج پور کوچ

خویش مرقوم گردیده و پس از رسیدن خبر وحشت اثر وقوع قضیهٔ نا مرضیه
عالمگیر بادشاه بمراسم ماتم و سوگواری پرداخته جهت انتظام مهام جهان و جهانیان
که بدائع و ودائع الهی اند بر تخت موروثی جلوس اول فرموده چتر شاهی بر
سر زده علم سلطنت بر افراخته بودند نواب زینت محل والدهٔ ماجدهٔ آن حضرت
باصرهٔ العیون ناصرهٔ دین و دولت مرزا جوان بخت خلف ارجمند آن حضرت که
در دار الخلافت اقامت داشتند بمقتضای وقت و اقتضای حالت که از قضا
و قدر نشان سریر سلیمان که چندی بلوث وجود نابود عفریت مُلَوَّث گشته بود
اختیار سلطنت هند بکف اقتدار مرهته رفته بنابر استقرار فرمان فرمائی آن
حضرت تدبیری اندیشیده سیف الدین خان را که در حضور بود نزد سداشیو بهاؤ
فرستادند و او به تعهد دادن مبلغی عاجل و آجل قرار سلطنت بر حضرت شاه
عالم و نیابت و ولیعهدی شاهزاده مرزا جوان بخت گذاشته نوشتجات بار داشتن
شاهجهان و اجرای خطبه و سکه بنام نامی آن حضرت بر بارو شگر حاصل ساخته
آورد چنانچه او بموجب نوشته روز جمعه سلخ شهر صفر المظفر ختم الله بالخیر
و الظفر سال هزار و صد و هفتاد و چهار ولیعهد را بر کرسی اجلاس داده آداب
شاهانه را بجا آورد و تخت و چتر که بدست و اختیار او بود در سواری حاضر
نموده با فوج مرهته در رکاب همراه گشته بمسجد جامع آورد و خطبه بنام و القاب
همایون حضرت شاه عالم خوانده و خوهٔ اشرفی و روپیه را باسم مبارک نور آگین
ساخته به سکه رسانید سداشیو از ابتداء راه ملهار هولکر و جنکوجی سندهیه را
با فوج گران بطریق منقلا تعین فرمود و خود با لوازمهٔ توپخانه و اردو بازار روانه شد
عبد الصمد خان بدریافت این خبر بصوب کنج پوره که جائی باستحکام و تعلق
به نجیب الدوله داشت و نجابت خان برادرش با جمعیت و لوازمهٔ توپ
خانه در انجا بود شتافت ملهار و جنکوجی پاشنه کوب رسیدند نجابت خان نیز
بیرون بر آمده با عبد الصمد خان پیوست و معرکهٔ جدال و قتال آراسته گردید
و طرفین بجنگ در پیوستند ملهار هولکر از کیفیت رویداد سداشیو را آگاه
ساخت و او ناگهانی بایلغار رسید و آتش حرب التهاب پذیرفت از انجا که

دکھنیان متحیر نمود و او تدبیری بکار برده از آن طرف آب شروع بانگندن توپ و بان و هتنی هوی گرانه شدن بجوش در آمده دکھنیان را مشغول بمدافعه کرد و از طرفین توپخانه رعد کردار بخروش در آمده دود باروت سحاب وار بروی دریا پیچیده گوله مانند تگرگ آتشین باریدن گرفت درین فرصت سورجمل با وزیر ازان وادی هولناک کناره گرفته بلب گدهه را ماس خود ساخت شجاع الدوله او را به تعداد مستمال ساخته خلعت و رقم شاه حاصل نموده فرستاد و وزیر به بهرت گدهه با متعلقان خود پیوست سداشیو بهاو از اطلاع این معنی که تدبیرش خلاف تقدیر جلوه‌گر گردید بعد خرابی بصره خلعت بنل جهت سورجمل فرستاده نوشت که از ما جدائی گزیدی و به شاه که مخالف ما و شما است پیوستی مناسب نبود اکنون چندی اتفاق امداد بانسداد طُرُق و شوارع بردارد که جنگ از جوانب غله بلشکر غنیم نتواند رسید سورجمل که روزی چند در بلب گدهه اقامت نمود بموجب اشاره شجاع الدوله بر مسکن خویش معاودت کرده از امداد اعانت طرفین تقاعد ورزید درین ضمن خبر رسید که شش هزار افاغنه قوم کهک حسب الطلب شاه به سرهند شده و عبد الصمد خان مومندا سرهند و قطب خان که در پل کرنال از سابق مقامات داشتند با بلغار از کر کونده عبور دریای جمن نموده بتانی پت رسیدند بمجرد شنیدن گوبند پنت همراهی سداشیو بهاو که با ده بیست هزار سوار دکھنی بمحافظت گذرهای آن صوب تعین بود تاب مقاومت در خود ندیده حقیقت حال را به سداشیو نوشت و او چون از ممر گذرهای دیگر که عُمق آب بیشتر بود خاطر از عبور مخالف جمع ساخته بود شنکر نامی را با جمعیت سه چهار هزار در قلعه مبارک گزاشته دار الخلافت را که لبس ی الدار عمره نهله بمدن می آمد که وضیع و شریف از سابق خودها را ازین رطه در کنار کشیده بسته بودند سپرد و از توپخانه بادشاهی توپهای اژدها پیکر و مصالح حرب و ثروت و مال وافر گرفته باستعداد تمام سوم شهر ربیع الاول بدان صوب راهی گشت از انجا که حضرت مد مدت کیوان نصب شده عالم که بصوب خلیم آرد بنابر عدم موافقت وزیر الممالک سپهر داستان جدیده به متصل

دو مہر بیار گزرانیده آداب بجا آورد و رخصت شد و حضرت باندرون محل متوجه شدند ازان بعد جمیع مکانات و باغ حیات بخش و پیشخانها را ملاحظه نمود و بعضی حجرات کار بجات را کشود تخت طلا مرصع بادب آثار شریف که باقی مانده بود بر گرفت و بندوبست قلعه را به مستحفظان خود سپرده بخیمه گاه بر گشت وزیر الممالک و جات پیغام فرستادند که مدعا دیدن قلعه بود بعمل آمد محافظت قلعهٔ بادشاهی به اختیار من است کسان خود را بر دارند از انجا که نظر بر مکنت و ثروت و کثرت جمعیت که از گردش فلکی و تقدیرات لم یزلی غلبه بر ممالک دکهن و هندوستان دست بهم داده زاغ غرور و استکبار در کاخ دماغش آشیانه بسته ارادهٔ بی فائده نوع دیگر در کانون ضمیر مخمر گشته بود مهمل چند در جواب گفته منظور نه کرد - * بیت *

ز بدانشی در دماغش فتاد هوائی که داد آخرش سر بباد

و سقف دیوان خاص که پوشش (۱) تنکهٔ نقره داشت کنده قریب ده لک روپیه را نقره به ضرابخانه فرستاده سکه رسانید و بصرف در آورد جماعه مرهٹه چون ملحد گرسنه شهر را حالهٔ حالی پنداشته در سرای امرایان و اعیان در آمده آنچه یافتند بردند و بگمان دفینه اکثر امکنه را کندند و چوب و تخته را بجای هیزم بمصرف رسانیدند - * بیت *

چو بخت بد کسی را پیش آید کند کاری که کردن را نشاید

ازین معنی وزیر الممالک و سورجمل جات که همه جهت تا ده دوازده هزار سوار بودند پیچ و تاب خوردند از انجا که توجهی از آن سرکار بادشاهی سوای وزیر الممالک که آنهم تقویت سور جمل داشت دیگری نبود بدانشو ارادهٔ برداشتن اینها و صرف نمودن مَطْلَعْ کرده قریب پانزده هزار سوار دکهنی را مقرر فرمود که بطریق محاصره بدور دائرهٔ او پردازند ملهار راو ازین معنی واقف گشته چون منع نمی توانست کرد سورج مل را آگاه ساخت و او طریق مخلصی اندیشیده و حادهٔ مفری جسته شجاع الدوله را چون رابطهٔ سابق مربوط داشت از مافی الضمیر

(۱) تنکه بضم اول و ثانی و فتح کاف با ماده صفحه و تخته را گویند ۱۲ *

راو سر و شمشیر بهادر برادر بالاجی راو و داماجی گائکوار و دیگر سرداران
دکهنی مانند مور و ملخ که از اندازهٔ شمار و حساب بیرون از بوده متوجه
هندوستان شده بود رسید و شجاع الدوله حسب طلب شاه آمده ملحق گردید
وزیر الممالک ورود سداشیو بهاو را از مساعدت وقت و یاوری بخت بدداشته آمده
او را دید و بعد گرفتن عهد و پیمان موکد بایمان سورجمل جات را طلبیده ملاقی
ساخت و گنگاشها درمیان آمد رایها بران قرار گرفت که چون رودبار جمن طغیانی
داد و یکایک احتمال پایابی نیست عبره شدن شاه از محالات است دار الخلافت
را بدست آورده گزرها و معبرها را مضبوط باید ساخت و از همه جا کشتیها را غرق
نموده مردم کاری جا بجا قایم باید کرد و اظهار نموده رفت چون یعقوب علیخان
شمشیری که عهده برآئی از محافظت شهر نتواند نمود نداشت بالضروره قلعهٔ
مبارک را استحکام داده متحصن گشت کسان وزیر الممالک و سورجمل جات
بتعاقب دکهنیان هر چهار طرف بر فراز جانهای گرد و پیش امداد مورچال بسته
بانگندن توپ و تفنگ پرداختند یعقوب علیخان نیز بقدر وسع طاقت در صدد
مدافعه بر آمده چندی کوشید شاه ابدالی نیز ازان طرف دریای جمن سند
مقابل قلعه و شهر پناه معسکر آراست از انجا که دریا به کمال طغیانی و کشتیها
بدست دکهنیان و گزرها و معبرها مسدود هر چند چاره جوئی نموده فایده
مترتب نگشت لهذا بر لب آب توپها نصب نموده بانگندن گوله در دایرهٔ مرهته
پرداخت یعقوب علیخان که نامید کومک قوی دل بود مایوس گشت
و آذوقه و مصالحهٔ جنگی کمی پذیرفت بر مصالحه تن داده بگرفتن عهد موثق
بدیهٔ وزیر الممالک و سورجمل بر آمد و به قلعه بندوبست سورجمل بعمل آمد
سداشیو بهاو را که از اثر غرور و بعدا بعضی حالات نیز از کار در سر و غرور امور
متوجه مد نظر بود بعد دیدن قلعهٔ مبارک و محل جلوس بادشاه اراده نموده
بندوبست کسان جات را از قلعه برداشته مرد خود تعین فرمود و با وسواس از
داماجی گیکواد و چندی دیگر از معتمدان همراهیش به قلعه در آمد و حضرت
[illegible] او بر آمده به تخت جلوس فرمودند ملازمت نموده

و استیصال جات بر افراشت و تا نزدیکی جی نگر رسیده تهانجاتی که ازان جات
در تادب کده وغیره بود برداشت و گفت و شنید پیشکش با سور جمل بمیان
آمد درین ضمن ملهار هولکر با فوج مرهته دران نواح رسیده ازانجا که مابین هر
دو فوج فاصله چندانی نبود و رعب و هراس فوج شاه از مقدمهٔ جنکوجی در
دل مرهته نقش بسته بود ملهار راو کوچ نموده بنزدیکی مستقر الخلافت از
دریای جمن عبره شده شیوهٔ جبلی خویش از قتل و غارت و خرابی ملک
تعلقهٔ نجیب الدوله که او را منشاء و بادی طلب شاه میدانست در آمده
دست تطاول بآن ناحیه دراز ساخته سکندره را که مکان معتبر بود تاخته
غنیمت زاید الحصر بدست آورده خرابیهای آن ضلع در نظر داشت که
شاه واقف گشته باستصلاح نجیب الدوله نیم شبی کوچ فرموده در یکشبانه
روز هشتاد کروه مسافت طی نموده بدارالخلافت رسید و از دریای جمن
گذشته خود را رسانید و باملهار اندک زد و خوردی واقع گشت و او چون
حریف فوج شاه نمی توانست شد به عجلت عاجله و سرعت سریعه فسخ
عزیمت آن صوب نموده از آب جمن گذاره گردید ازانجا که لشکر شاه بنابر کوفت
راه و ماندگی کوچهای طولانی دو روز مقام داشت که ناگهانی دریای جمن
رو به طغیانی آورد مانع عبور گشت هر چند بنابر بهم رسانیدن کشتیهای و بستن
پل سعی شد دست بهم نداد درین ضمن جنکوجی سندهیه و وزیر الممالک
و سورجمل جات بملهار هولکر پیوستند روزی چند وزیر الممالک باستصواب ملهار
و صوابدید جات بوساطت نجیب الدوله بعضی گفت و شنید استقرار سلطنت
و وزارت خویش و قرار صلح دکهنیان بمیان آورد چون صورت نگرفت جدائی گزیده
بمرکز اصلی بهرت پور برگشت درین بین سداشیو پندت عرف بهاؤ عم زادهٔ
بالاجی راو که رتق و فتق مهمات و بست و کشاد معاملات مالی و ملکی
بید اقتدار و قبضهٔ اختیار او منوط و مربوط بود از استماع واقعات صدر بعزم کومک
و امداد و ارادهٔ جنگ و (۱) اختراد بادشاه با توپخانهٔ عظیم و لشکر جسیم وسواس

(۱) اختراد با همدیگر شمشیر زدن ۱۲ *

و خورد داشت زمرهٔ کلک بدایع سلک گشته چون پیوستن به سرهند متحقق
گردید بمقتضای وقت با نجیب الدوله علم گونه بمیان آورده گرگ آشتی نمود
و به عزم انسداد طرق و مقابلهٔ شاه بالتعاقب افواج مرهته کوچ کرده بر گرورهای دهلی
خیمه اقامت گرفت و شجاع الدوله بصوبهٔ اوده متعلقهٔ خویش بر گشت
نجیب الدوله که با شاه مربوط با جمعیت همراهی و علی بیگ خان ملازم
شجاع الدوله که بلشه هزار سوار بود از راه بالاعجل عزیمت بطرف لشکر شاه
معطوف ساخته نهم شهر جمادی الاولی سال هزار و صد و هفتاد و سه ملحق
گشته چون از گذر و معبر واقف بود جنگ کنان بافواج شاه ازان رود پار
گذشت وزیر الممالک صلاح و فلاح حال درصف آرایی و معرکه پردازی قتال
و جدال آنجا نه دیده متوجه دار الخلافت شاه جهان آباد و بستی مورچال شده
آمدند افواج شاه در معاقب ایلغار نموده سند دکهنیان که بیرون بست شهر
افتاده بودند با یک سه روز به جنگ توپ و تفنگ پرداخته آخر الامر که کار
جنگ به صعوبت انجامید دتاجی برادر جنکوجی آنا سندهیه عم جنکوجی که
عمدهٔ افواج دکهن بود کشته افتاد و جنکوجی زخمی گشته تزلزل بارکان استقامت
دیگران راه یافت فرار بر قرار اختیار نمودند و حشم و خدم به غارت و تاراج افواج شاه
رفت بالضرورة تلی تعاقب وزیر الممالک که به پشت گرمی مرهته بود از معائنه
این حالت بر ملالت نیز به لرزش در آمد بقیة السیف دکهنیان برای بطرف
دیوای و وزیر به بهرت پور مسکن سورجمل جات که از سابق بنابر احتیاط متعلقان
و اسباب خود را درانجا فرستاده بود جماعت سنی دکر دلته آمد و بی ممانعت
در شهر دار الخلافت بندوبست احمد شاه گردید و دست غارتگران افاغنه بر مساکن
مساکین و دودمان اعالی و ادانی گشاده گشت تا دو سه روز به قتل و غارت
پرداختند جمعی که باقی بودند درین حادثه پامال گردیدند شده جندی د
دار الخلافت موقوف گشته یعقوب علی خان رامی ا با جمعی بصوبه داری
دار الخلافت و محافظت قلعهٔ مبارک مقرر ساخته بصواب دید نجیب الدوله
اب عزیمت بصوب مستقر الخلافت اکبرآباد گ ن ... زمیندار ان

مجملی از ورود موکب شاهنشاه احمد شاه ابدالی و شرح سوانحاتیکه در دارالخلافت رویداده ورسیدن سداشیو پندت عرف بهاؤ عم زادهٔ پیشوا بالاجي راو با فوج گران ووقوع جنگ میدان با افغان و به غارت رفتن فوج دکهنیان بحکم ملک منان و صدور حسب الحکم بمهر شجاع الدوله درباب صوبه بمومن خان و رسیدن داماجي راو گایکوار در بروده و انتقال پیشوا بالاجي راو از مملکت هستي بدارالملک نیستي و رویدادی که تا آخر سال هزار و صد و هفتاد وچهار به عرصهٔ ظهور آمده

سابقاً در ضمن تخت نشینی میرزا سنگی مخاطب به شاه جهان رسیدن شاهنشاه احمد شاه ابدالی بدارالسلطنت باراده انتقام و متوجه شدن وزیر الممالک باعانت و امداد حکومتی مرهته که از چند ماه با نجیب الدوله رد

ار ساه بر نگاهداشت نموده نژادۀ بندوبست برگنات متعلقۀ خویش از بلدۀ
بیں بر آمده و بصوب ا دهی بر شتافته از امکنۀ حدد با انحصار مصاف کهچ
به عنوان ضمانت حضری گرفت ازانجا که محمد ظفر نامی عمه زادۀ محمد
مهابت خان ولد شیر خان با یکدیگر مخالفت داشتند و محمد ظفر از جونه
گدهه بیرون بر آمده ۱ادۀ هنگامه آرائي داشت محمد مهابت نیز نگاهداشت
فوج نموده بیرون بر آمده بود جوان مرد خان جهت رفع کدورت آنها و دادن
التیام بدان ضلع عازم گردید و به بین طریق از هرجا و هرمکان بعنوان غنائمه
حضری گرفته راهی گشت محمد ظفر و محمد مهابت متعاقب یکدیگر رسیده
ملاقی گشتند جوان مرد خان بدلایل عقلی و نقلی هر دو را از مخاصمت
و مخالفت باز داشته التیام بخشید و باتفاق هر دو لشکر بشخص و تحصیل
برگنات سرکار سورتهه نموده با نزدیکی لولیانه و بشندوره رسید چهارم شهر جمادی
الدنی آباجی گنیس نظم صوبه داخل بلده گشته اعلان و رنگسل فرقۀ براهیر
و عدود لنه ملاقی شدند و مهمات مجموعۀ برداخته بهارجی ا که پیش ازین
راماجی بعلت حطوط لحد لکهیت به بند بر آورده بود بموجب سفارش ساجی
گایکوا خلاص ساخت و نیز خبر رسید که جوان مرد خان از نزدیکی بشندوره از
محمد مهابت جدا شده براه بانسی بحالۀ معمولۀ نیز مکانم بلدۀ بین شده
و ششم آن ماه داخل شد دوازدهم ساجی گایکوا به عزم برودۀ بر آمده ایه سد
و عرباجی گماشتۀ گایکوا که به بشخیص و تحصیل حصۀ ضلع سورتهه مقرر شده
بود از برلاد امی گردید آباجی گنیس دو بست یک حصه به بلده استقامت
گزیده مضاف کهرا بمحه و سد و بخلس ا بالمقطع به بندیان دکهنی و برگنه
کهواله را با بعد براهد تالی باجد د ده کسو از دمی ا به بدایت بلده بصب
نموده بصوب برگنه کدی و بدم گام و کویس بشکس بر آمد و به ضلع کدی با
اونجه دلوملا ی شدا بصوب سورتهه است •

که سلطان حبشی و محمد جهان به علت خدعه بارهٔ سینور گرفتار آمده بودند
چنانچه سبق ذکر یافته هر چند تصرف و شلق پرداختند انچه مد نظر بود به عمل
در نیامد لهذا ستوجی مسلسل و معلول همراه گرفته گرد عبد الله زبدی
جماعدار عرب واسطهٔ امر خیر شده به تعهد سه هزار روپیه از قید بر آورد راماجی
نایب نظامت تهاور جی نام زنار دار وکیل راجه لکهپت زمیندار کچهه بسبب
گرفتن خطوط مرسله او دستگیر نموده قید ساخت و شب غرهٔ شهر ربیع الثانی
سیاجی گایکوار به عزم بروده راهی گشت آپاجی گندس در موضع از دمیتهه
معمولهٔ چوراسی کهنبایت رسیده با زمیندار آنجا نبرد و خورد پرداخته یازده هزار
روپیه پیشکش گرفت و چون کولیان موضع دهوان طریق وادی تمرد و عصیان
پیموده چندی پیش ازین مواشی پرگنهٔ جمبوسر را آورده بودند بر سر آنها فوج
کشی نموده آن جا را تاخت و چندی از کولیان کشته و بسته شدند و ازانجا
کوچ کرده به نزدیکی بندر کهنبایت وارد گشت و با مومن خان متصدی آن
جا طرح مصالحه و اظهار اخلاصمندی نموده ملاقات کرد و نیمه حصه بابت
مرهتّه آنجا را بطریق بالمقطع به هشتاد و چهار هزار روپیه تعهدهٔ او نمود و یک
زنجیر فیل تواضع مومن خان را گرفته کسان خود را از بندر کهنبایت برداشت
و بصوب پرگنه تهاسره جهت پرستش معبد سترگ آنها در موضع داکور معمولهٔ
آن جا راهی گشت و ازانجا بصوب بارهٔ سینور شتافت سیاجی گایکوار که به
بروده روانه شده بود یازدهم شهر جمادی الاولی ببلده آمد و کهاندیراو گایکوار از
بریاد بنابر بندوبست و تادیب کولیان پرگنهٔ نهیل که سابق به شوخی پیش آمده
بودند متوجه گشت و از متمردان ضلع ساحل رود واترک صامن گرفته موضع لوهار
را تاخت و چندی از رئیسان کولیان آن نواح را دستگیر نمود و بصوب پرگنهٔ
بیجاپور و بیلدگر متعلقهٔ جوان مرد خان بعزم ایدر راهی گشت و اکثر از مواضعات
بیلدگر و برّی بیجاپور بطریق ضیافت چیزی گرفت و کالی راجه شیو سنگه که ایدر
را در تصرف دارد رجوع آورده بموجب قرار هر ساله خاطر نشان نمودند و او بعزم
بندوبست پرگنه کری عطف عنان نموده رسید - جوان مرد خان بابی که جمعی

مرتبهٔ سپاه رو به قلعهٔ بهدر آورده و در سنبوجی مرو گروید تقاضای مواجب در پیش کردند و کار خسونت و درشتی را از حد گزرانیدند سنبوجی از خیرهٔ سری آن گروه هردم خون مه بر خود می پیچید و گاهی سرخ و گاهی زرد میگردید ٭

٭ بیت ٭

همچنان شد ز غصه رنگ برنگ
شد برازوی طاقتش بی سنگ

چون به حالت عزل پیشرفت کار نبود از مرکب نخوت و پندار فرود آمده طریق ملاطفت و ملایمت پیش گرفت ٭ بیت ٭

به نیرنگ این تیره روزه جهال
که نادان نهد نام آن ملک و مال

و مستی بادهٔ دولت و جاه از سر بدر ساخت ٭ بیت ٭

بادهٔ بر خوردن و هشیار نشستن سهل است
گر بدولت رسی و مست نگردی مردی

بالجمله بهرنداس اطلبداشته مهمات بلده اسپرد و واسطهٔ رفع تقاضای سپاه نموده تنصل داد ناهرنداس اگهو شنکر را کوتوال ساخته کسان خود را به مهمات بلده نصب فرمود و سنبوجی به بهانهٔ زراگیری به آمد و ناهرندهم شهر بیع الاول باتفاق بهرنداس که بعد استقلال آنا کدمس می شتافت از بلده بر آمده به تالاب کانکریه بیرون دروازهٔ راسپور داخل خیمه گشت و خبر شد که آباجی به نواح بروده رسیده با مونا راین راماجی نامی را بجای خویش به حفظ و حراست بلده نصب نموده و ستاجی کانکوا هریا رام را جهت اخذ پیشکش محال خود به قلع سرنهه معین کرده خلعت داد و او باتفاق سنو کرام بیرون بر آمده بعد امینی دلی ملاقات آنا کدمس شتافت هقدهم سنبوجی و ناهرنا این اوج نموده بسن اهی کسندد و به نواح بلاد که آنا کدمس ... نموده سند برد ... شدند و سنبوجی ... زانه گشت ازانجا

خیر اندیش از جانبین بمیان آمده از جنگ باز داشتند و به قطع و فصل ما به النزاع پرداختند *

مقرر ساختن پیشوا بالاجی راو نیابت صوبه احمدآباد را به گنیس آپا از تغیر سداشیو رامچندر

ازانجا که بنابر امور چند معاملت استقرار صوبه به سداشیو رامچندر صورت نگرفت پیشوا بالاجی راو نظم و نسق صوبهٔ احمدآباد را از تغیر او به گنیس آپا که از چندی به مکاسداری پرگنهٔ جموسر و مقبول آباد قیام داشت و در پونه بود از ابتدای مرگ سر که بحساب دکهنیان شروع فصل می شمارند از اتفاقات درین سال مطابق هجدهم شهر شوال موافق سال هزار و صد و هفتاد و سه بود مفوض و مقرر داشت و او بنابر انقضای ایام پشکال پر اشکال به تخصیص دران سر زمین نقل و حرکت با احمال و اثقال دشوار بل متعذر و فراهم آوردن فوج متوقف گشته جهت مداخلت به با پوناراین نائب خویش که در جموسر بود نوشت و از بیست و دوم شهر صفرالمظفر مرادف سال هزار و صد و هفتاد و چهار در بلده آمده سنتوجی را دید و اسناد و نوشتجات را ظاهر ساخت و گفت و شنید مداخل محالات و مخارج مرسومات سپاه ایام آغاز سال بمیان آمد لهذا چندی در دادن دخل محالات بلده ایستادگی واقع شد و در پرگنه حویلی دخیل کار گشت قریب یکماه بدین کشمکش بسر آمد درین بین سیاجی گایکوار که در بریاد بود چون فی الجمله مزاجش بحال آمد باحمدآباد رسیده در خانهٔ که نسبت خانهٔ سلیم خود ساخته فرود آمد با پوناراین به عزم بندوبست پرگنهٔ حویلی و محمودآباد تا پتلاد بیرون بر آمد روز دیگر - * بیت *

عروس آفتاب خوب دیدار
ازین نیلی تتق بنمود دیدار

را با زن و بچه با غل و زنجیر بحمل بیاه با خود آورده به سنتوجی سپرد که بنابر استرداد سی هزار روپیه که مشروط شرایط نامه مسطور داده بعذاب شکنجه و شلاق بزندان گرفته اند * بیت *

از مکافات عمل غافل مشو
گندم از گندم بروید جو ز جو

فاعتبروا یا اولی الابصار که کرد که بیافت هرنا رام که پس از معاودت سلحی کانکوا به تحصیل پیشکش باقی محالات رفته بود انفراغ حاصل نموده بتاریخ دهم شهر ذیقعدة الحرام برگشته آمد چون هنگام نزول باران رسید نسبت به سالهای پیش به افراط باران گشت و در اواخر ایام که اکثر غلات خریفی پیش رس از جنس باجری که بعضی جا خوشه بستند و خشکیده قابل حصاد و حصاد شد و باقی بی وقت آمد از سر نو حبوبات در خوشه سبز و سیه گردیدند و اکثری نابود و ناچیز شد و در سال هزار و صد و هفتاد و چهار از نوشتهٔ سداشیو رامچند واقع گشت که معاملت صوبه با او صورت به بست و امور نظامت به گنیس آپا مکاسدار پرگنهٔ جمبوسر و معزول آباد مقرر شد از دریافت این معنی باکر نام نویسندهٔ گجراتی که دانی امور خیر و شر بود و مطلعی بدین صفه بدست آورده از وخامت عاقبت اندیشیده با چندی از معارفان و همکاران خویش گریخته به موضع دبهوه مسکن کولیان رفت ازانجا که از ابتدای حکومت بسوا شش سرا روپیه در ماهه به مبلغ مصارف سپاه متعینهٔ بلده بر ذمه حصه کایکوا معین گشته حقانیت در محل خویش سبق ذکر یافته بمرگ مقدم بابت داملجی چون شرنگ و سهیم هر طرف و بلس است باظهار اینکه در امر احد و حد و ابواب بدعت بالا حصه بالمناصفه عاید او بشده در گفت و شنیده این معنی دو سه مرتبه اتفاق افتاده بود و ابستادگی داشت از طرفین کار بنا خوشی انجامیده هر دو شهر منجر به بعض موجعات و آتش معرکهٔ جنگ و جدل گرم شد سنتوجی وجی است کردگی بهگوان بر حملهٔ او فرستاد و جنگ توپ و تفنگ در گذشت و معدودی از طرفین کشته و خسته گشتند اواخر روز مصلحان

ولا باحيائی آن بدعت پرداخته سر دهريوه يک روپيه و چهار آنه مقرر شد تا از چبوترهٔ
کوتوالی رخصت شوهر کردن حاصل کنند و نيز شرکاه يکی ازانها بنابر کدخدائی
از بلده به قصبات يا قريات که جای باشد برود چهار روپيه بدرانهٔ نطع و داروغهٔ
کپهره پارچه و موحدار تير بدهند و اگر جای جهت کدخدا شدن از بيرونات داخل
بلده شود ده آنه بعنوان قيمت بار حيل بدرانه داده رخصت در آمدن می يابند
ازانجا که ستوجی به مناصب اين قسم مقدمات نمی رسيد و بغير قطع و فصل
معاملات نمی توانست پرداخت بلکه کمال خوشامد انس بر مدارج عالی کوتاهی
داشت رعايا و برايا حقيقت و ميل احد و جرکه در حکومت پيشوا نموده به عمل
آمد - ٭ بيت ٭

نه بينم بيعت که سلطـــان ستم روا دارد
ز بنـــد اسکندرانس شرار مرغ به سيخ

کهاديراو که جهت بندوبست کوليان پرگنه دهيل شتافته بود چون بيوقت
هنگامه برپا شده با وجوديکه بدفعات با کوليان اوهاريه جنگ بميان آمد پيشرفت
نشد و نظم و نسق آنها نتوانست کرد لهذا موقوف بر وقت داشته به ترید
معاودت نمود کوليان شقاوت بنيان خيره شده شيوهٔ جبلی خود را پيش کرده
و قطع طريق و کشتن و خستن مسافرين و مترددين و بردن مواشی قريات
و حوالی بلده هنگامه آرا شدند - کهاديراو از استماع ناخوشی طبع سياجی راو
برادر زاده‌اش باحمدآباد آمد و روزی چند متوقف گشته او را با خود بدريافت
نزد والدهٔ ستوجی باتبيره اش روانهٔ مسکن خويش گرديد ستوجی که بنابر
مشايعت تا دو کروهی رفته بود هنگام معاودت در ميدان نزديکی عيدگاه اسپ
توسنی نموده بد جلوی آغاز نهاد و در چاهی که دران نزديکی بود افتاد اتفاقاً
پايهايش در وسط بديوار چاه بند شد ستوجی را که هنوز رشتهٔ حيات نگسسته
بود جلو در دست بر دهنهٔ چاه رسيد که ملازمی سر وقتش در آمده دستگيری
نموده بر آورد و اسپ به تنگ چاه فرو رفته هلاک گرديد بهگوان پس از انصراع
بندوبست تازه سندور هجدهم شوال المکرم ببلده در آمد و سلطان و محمد جهان

بتعقب و تعریض آمدن نمودند و از حوالی مرد خان و سردار محمد خان به ناسخ
تجسس و آمدن روانه شد چون تدبیر خلاف تقدیر بود نوشته جات بدست کسان
کالو ولد بهگوان افتاد پس از وقوف بر مضمون با خود اندیشید که * بیت *

ز تفتیش امور محکم نگیر
که فردا نباشد تدارک پذیر

و سلطان و جهان را به بهانهٔ طلب داشته با تبعه و لاحقه دستگیر ساخت و زن
و بچه اش اسیر نموده ناطق و صامت آنها را به ضبط در آورد و نجسته نوشتجات
را با روداد نزد نائب به احمد آباد فرستاد و جواب رفت که آنها را مسلسل
و مغلول به حبس شدید بمحافظت تمام باز دارد و پس از ایام معدود بهگوان
بموجب اشارهٔ سداشیو رام چندر که بطریق نائب بود پست و بمحض برگشته بلاد که
ملبوس بود روانه شد و معاملات آنجا را به مقامات خود متصل داده به بارهٔ
ستور شتافت و مواضع خود کدا دیپلی مهندری ا بتاخت به آورد همدران اوان
والدهٔ سنتوجی نائب نظامت از وطن با پسر راگهوکه نبیرهٔ او بود و برادر زادهٔ
ستنوجی می شد بطریق ملاقات آمد چون ایام جشن زلار که بهندی حنوبی گویند
برادر زاده اش شده بود و این معنی را برهمنان در کمال سرور و شادی به عمل
می آوردند سر انجام جشن و سور روزی چند پرداخت و برهمنونی یکی از هندوانه
گجراتی که در امور خیر و شر در مراحلش تصرف بهمرسانیده و رانق وفتق مهام
احد و حد و احداث بدعات گشته بود بعنوان نذرانهٔ مبارکدی این طوری مبلغی
به ذمهٔ سدا و گره اصناف صرافان و بقالان پیسکان و اهل حرفه دیر متفرقه شهری
تعیین نمودهٔ محصلان گماشته به معرض ایصال رسید که بین الجمهور به جنوبی
نوه اشتهار یافت و بدعت خود دیگر به شو طمعی آن شئی حدث گردید
اول حمله به ایذا کمترانی فرو هنود که لنکی گویند و در رضی از انها مسند
فو مزارع که کدی دهند و جمعه دیگ که سوختن کدن زن بیوه رواج داده
به مطالع آنها ده ...ه خوانند و به قدم الایام کوتوال حضری ازانها مشکوفت و به
متوفات معمولی بود و به عهد حضرت خلد مکان جمیع این ابواب منع گشت به بن

روپیه مقطعی قرار داده بعمال معتبر گرفت درین بین چون از سابق در مزاجش مادهٔ سودا غلبه داشت درین ولا روبه طغیانی آورده از جادهٔ اعتدال منحرف گشت و بحرکات و سکنات غیر مانوس منجر گردید کارپردازان بنابر اصلاح در ماه شعبان بلده در آوردند و هر با رام با فوج بصوب باقی محالات با مشخصه پیش روانه شد پیش ازین بتصرف در آمدن بارهٔ سینور بکمک حرامی سلطان حبشی و محمد جهان - * مصراع *

قولی است مصطفی ص را لاخیر فی عبید

سمت گزارش یافته ازانجا که دنیا دار مکافات است در اندک فرصتی و کمتر مدتی آن تبه کاران بد روزگار و بد نیتان ناهنجار به جزای کردار خودها رسیدند و به شامت کفران نعمت گرفتار گشتند - * بیت *

بد میکنی و نیک طمع میداری　　هر بد نبود سزای بد کرداری

شرح این گفتار بطریق اختصار آن که بعد از سپردن قلعهٔ بارهٔ سینور آنها اگرچه نوکر و درانجا سکنا داشتند در کمال مذلت و خواری مطعون و ملعون آشنا و بیگانه در لباس عار و خسار اوقات می گذرانیدند و چشمداشتی که از مرهته داشتند چون غرض شان بر آمده بود معاینه نمی شد از افعال نا پسندیده و اعمال نکوهیدهٔ خود بعد خرابی بصره نادم و پشیمان و نیز وجهی که مشروط سپرد قلعه بود پارهٔ نایدان گفت و شنید این امر به عنوان حق السعی متصرف شدند و وجهی به خرج ارباب حل و عقد رفت قدر قلیل که عاید آنها گشت خسر الدنیا والآخره گردیدند چون روی بار گشت نزد آقا زادهٔ خودها نه داشتند که نه کدام آبرو پیش او توان رفت و نکدام چشم روی او توان دید - * بیت *

مرده بودن بزیر سنگ اندر　　نه که زنده بزیر ننگ اندر

لهذا در صدد چارهٔ جوئی و آوردن آب رفته بجوتکاپو در آمدند و چندی از مستحفظان درون را به مواعید دل پذیر با خود یار و همداستان ساختند و بدین دست آویز جوان مرد خان و سردار محمد خان را که به پتن شتافته بود عذر تقصیرات گذشته و جذبات ماضیه در پیش کرده نوشتند و سردار محمد خان

• بیت •

عهد کردم که سر از عهد نه پیچم هرگز　　شرط کردم که ز شرط تو تجاوز نه کنم

چون در بعضی امور جنددرال متعهد و متکفل بود لهذا به مبشی آمده جنددرال
را دید ، به همه جهات خاطرش را مطمئن ساخت و فیل و سواران همراهی را
از راه خشکی روانه نموده از جنددرال رخصت شد و از بندر جزم و احتیاط از راه
یگانگت و اتحاد و گفت　　• بیت •

دست وفا در کمر عهد کن　　تا نه شوی عهد شکن جهد کن

و بر کوب کشتی نشست و چهارم شهر جمادی الاولی وارد بندر سورت گشته بالفظه
رسیدن فیل و سواران در باغ خلیلی واقع زنگی بند توقف ورزید بس از چندی
که فیل رسید از راه برابری لولی عزیمت بند کهنبایت برافراشت چون بهروچ
سر راه واقع شد نیک نام خان فوجدار آنجا بلوازم ضیافت و تواضعات پرداخت
و به کوچهای متواتر روز یکشنبه نوزدهم ماه جمادی الثانی به کهنبایت رسید
و برمک محمد نایب داماجی گائکوار که از بندر سونگرام به نیابت بلده مقرر
شده بود سوم شهر رجب المرجب به بلده در آمده و از امور متعلقهٔ خویش سر
گرم گردید کهانددراو گائکوار که در ملک گری و محالات تنگ حصه گائکوا بنابر
تشخیص و تحصیل نام داشت معاودت نموده به موضع سرکهیج سه کروهی بلده
رسیده بدولقه شتافت و ازانجا بده کام معمولهٔ بهیل که کولیان سر به فساد برداشته
بودند راهی گشت و غمدرلی اوان خبر سید که بنابر بعضی امور بعین
ملابت جنگ سندا دکهن و پیسوا بالجی راو بدعوات جنگ عصب نملی آمده
و جمع کثیر و جم غفیر از طرفین کشته و خسته گشتند بانی الحال امر مصالحه
به نحوی که پیسوا رانمی گشت بعمل آمد و این معنی از بی توجهگی داماجی
انتهاد به سداوجی دلت نظامت شب شنبه نهم شهر رجب المرجب درموسم
بلوسب جهت اعلان و اظهار بی اس به نواحات موت و سلک توپ جدید
بود سنتی گائکوار که به ضلع سر بهه دالی احمد سکس حملهٔ خود سدیده
بود در گائکوار در آمده حملهٔ احمد ا... نمود و در ...ندا آنجا که

سال از عمر ملک است بر آورده به تخت موروثی سلطنت اجلاس داده به شاهجهان بادشاه غازی موسوم ساختند و معانی اسم اصلی بنام نامی آن حضرت بر آوردند هنگام شب جانجانان اطلف الله جان را که در قلعه نظر بند بودند بسمه کشیده الله عدم نمودند • قطعه •

کردون ز آفتاب سلامت کرا نساند   کاجر جو دیم اولش آخر فنا نکرد
خط وزگار بر سالی هیچ کس   یا عیی لمرحب که آخر قبا نکرد

و دیگر جمعه نهم بود بادشاه را سوار ساخته بمسجد جامع برده خطبه بنام آنحضرت خوانده به کشادند [illegible] از نوشته وکیل دیوان جهان مدار بدست هنگام آن ماه به [illegible] دکاه آسمان جاه رسید و سلوجی را ملاقی گشته اجازت انواخت نوبت بنام اعلی خواندن خطبه و اجرای سکه بالقاب همایون بهم خود نوشته داد •

بقیه سوانحات سال هزار و صد و هفتاد و سه بعد روانگی سداشیو رامچندر

مامی گایکوا که از سال گذشته پس از انفراغ تسخیر و تحصیل پیشکش [illegible] خود از ملع [illegible] به باده اقامت داشت [illegible] الی که موسم [illegible] آمد و [illegible] دماجی گایکوا از [illegible] پیشکش او [illegible] بود [illegible] کسب و [illegible] شعب [illegible] که [illegible] بس ازین جهت احمد پیشکش [illegible] تسخیر و تحصیل [illegible] ازانجا که [illegible] و [illegible] اگر [illegible] و [illegible] و [illegible] آمد [illegible] بباده [illegible] آمد •

ما معنی را بنظر در آورده بر آمدند و به ملک زمینداری و صوبهٔ اودهه و بنارس و قلاع سور حمل حات رفته استقامت گرفتند بعضی که لاچار بودند و مغالیک چند و سایر الناس بی سروپا استقامت ورزیدند مسموع شد که دران مقام خطوط شاه ابدالی با حضرت ظل سبحانی که مرهٹه گرفتار کرده بود بوزیر رسید ازانجه اندیشه داشت از مضامین آن استنباط نمود لهذا مهدي قلی خان و بالاشخان داروغه دیوانخانه خود را با جمعی از بی باکان بحضور فرستاد که کار بادشاه و خانخانان را بسازند - * بیت *

زمانه چو عاجز نوازي کند به تند اژدها موریاری کند

آنها چون بلای ناگهانی و قضای مبرم آسمانی رسیده از زبانی وزیر بعرض رسانیدند که خود بدولت متوجه لشکر شوند منظور نه شد که مزاج اقدس کسل دارد چون میل خاطر همایون را بصحبت درویشان گوشه نشین میدانستند بتقریب ملاقات درویشی که در کوتله فیروز شاه واقعه شهر کهنه است هنگامیکه * بیت *

خنجر زر برکشیــــد از سوی خاور آفتاب
ساخت روشن ربع مسکون را سراسر آفتاب

روز پنجشنبه هستم شهر ربیع الثانی سال هزار و صد و هفتاد و سه آنحضرت را سوار ساخته بردند و درانجا بالاشخان زخم بکده بر پهلو زد و بی باکی دیگر از عقب شمشیری انداخته از پادر آورد - * بیت *

همانجا پر طاؤسی بیندا حت جهان از فرکاؤسی بپرداخت

* قطعه *

زهی با حفاظ است دنیای دون که هرگز از و شوهری بـر نخورد
که بر پایهٔ تخت او پا نهـــاد که از دسـت او تیغ بر سر نخورد

آخر همان روز مهدي قلی خان و ظفر الله خان بموجب اشارهٔ وزیر در قلعهٔ مبارک آمده از سلاطین زادهای والا تبار حضرت اقدس اشرف مرزا سنگی ابن محی السنة بن محمد کام بخش ابن حضرت خلد مکان را که بیست و پنج

بآمد و رفت سفرا گذشت و ایام بدان در منقضی گردید نجیب الدوله عبور
دریا نموده بمقابل جنکوجی معسکر آراست و جنگ توپ و تفنگ از طرفین
جاری گشت مدت سه ماه بدین منوال بانجام رسید شجاع الدوله ولد ابوالمنصور
خان صفدر جنگ بادشاه اینکه تا حال بلی مرهته آنطرف دریای گنگ نرسیده
و محالات صوبهٔ لکهنو متعلقهٔ خویش که متصل به تعلقهٔ نجیب الدوله است
بکمک او آمده مقابلی و واسطهٔ امر مصالحهٔ طرفین شد درین ضمن احمد
شاه ابدالی با تیمور شاه پسر خود که مالک عبور دریای اتک نموده عازم لاهور
گشت صاحبا بیل و دکهینان و (1) نبرة اربعه بیگ خان و صدیق بیگ خان که
که باشارهٔ وزیر الممالک با مرهته متعین بودند باب مقاومت بر خودها ندیده به
جنکوجی پیوستند و کسان شاه ابدالی در بلدهٔ لاهور و پرگنات پنجاب بلسر
هند عمل و بندوبست خود نمودند ازانجا که بنابر محال طلبی جنکوجی امر
مصالحه صورت نه بست شجاع الدوله نیز عبور دریای گنگ کرده به نجیب
الدوله پیوست و بادشاهزاده شاه عالم را که در نواح اله آباد متوقف بود ترغیب
و تحریص آمدن نمود جنکوجی به دریافت اتفاق شجاع الدوله چون درین مدت
عهده بر آ با نجیب الدوله نتوانست شد به وزیر الممالک نوشت که با حضرت
ظل سبحانی زود برسد هرچند که وزیر بنابر توجه رایات عالیات مرة بعد اخری
عرض نمود بنابر کسلمندی مزاج اقدس بجهة برنرالی ندمت چون از طرف شاه
ابدالی خاطرش با جمع بود بتخیل آنکه مبادا حضرت اقدس در باطن بد
و متوجه بشوند شجاع الدوله و نجیب الدوله و بادشاهزاده بر ایعی نموده از
شر بر جدت هنگامه آرا شوند از … عاقبت اندیشیده متعلقان را ب
اجمال و اثقال از دار الخلافت بر آورده به قلعه سور حمل جت فرستاد که به کنف
حمایت او مصون محفوظ بشند و خود داخل خیمه شده به … آمد مش
کشی به کمک جنکوجی رانه شد از … این …
… و مال و ناموس خودها فرستاده و از سوء خاتمت اندیشیده هرکس

(1) ب نه خب مرکی … باد … است .

و جمعی آمده ملازم بادشاهزاده شدند قریب یکماه درانجا اقامت گزیده متوجه عظیم آباد گشت رگهناتهه راو چون موسم برگشت باوطان رسیده بود نائبان و گماشتهای خود را در محالات و پرگنات دار الخلافت و صوبهٔ لاهور بموجب قرار بر نصف حصه تعین نموده راهی گردید وزیر الممالک اقتدار و اختیار بیش از پیش بهمرسانیده از عزل و نصب خدمت حضوري و مملکت و حکم رانی بکف کفایت خویش گرفته بندوبست قلعه و دیوان خاص بکسان معتمد خود سپرد پادشاه بمقتضای وقت رفق و مدارا درپیش نموده بهرچه مرضيِ وزیر بوده تابع گشت و بدانچه وجه قوت و بعضی اخراجات که میفرستاد قانع شده بجز نام سلطنت چیزی نداشت و بنابر مصلحت ظاهري عرض وزیر مقرون باجابت میفرمود چنانچه خانخانان خالوی خود با لطف الله خان دیوانی (۱) را در یتشخانهٔ میر آتش طلبانیده نظر بند ساخت و به قواعدال خاطر حواله بامور مرجوعه اشتغال ورزید - * منظومه *

کینه بهر سینه که بنهاد رخت | دل شودش از پیِ آزار سخت
بیند از چرخ رهائی کند | بر گزرد قصد تباهی کند

و در سال هزار و صد و هفتاد دو که جنکوجی سندهیه ولدجی آپارا پیسوا بالاجی راو بتحصیل نصف حصهٔ هندوستان و عمل و دخل نمودن محالات دیگر با فوج تعین ساخت و او بدارالخلافت رسیده بصوب لاهور روانه شد و صوبه را بتصرف در آورده در پرگنات پنجاب تا دریای نیلاب که به اتک اشتهار دارد عمل مرهتّه به عمل آمد چندی جنکوجی دران سمت بوده صاحبا پٹیل نامی را بافوج دران صوبه گزاشته چون هنگام برشکال در آمد معاودت نموده در سواد دارالخلافت رسیده باستصواب وزیر الممالک بکده موکتیسر که برلب رود خانهٔ گنگ و سی و پنج کروه از دارالخلافة مسافت دارد رفت چون آن خانه تعلقهٔ نجیب الدوله ملصق است سوال و جواب نصف محصول محالات متعلقهٔ او نمود و چندی

---

(۱) یآتشخانه لغت ترکي بمعني جای پاسبانی در خانه ملوک را گویند که یتشخانه اشتهار دارد ۱۲ *

و نجیب الدوله خاطر گرامی داشت با گهلتهه راو نقرا بالمقطعه در محالات
دارالخلافت و ممالک محروسه بشرط رفاقت و بر آوردن نجیب الدوله با خود
متفق ساخته بنام محاصره پرداخت نجیب الدوله به صدد مدافعه به آمده
قریب یکماه جنگ توپ و تفنگ بمیان آمد آخرالامر نجیب الدوله بکفالت
ملهار هولکر بر آمده به سهارنپور امکنه متعلقهٔ خویش آن طرف دریای گنگ
رفت آصف جاه نظام الملک بدار الخلافت در آمده ملازمت نموده امر وزارت
را گرفت و باستقلال تمام مدار کار و امور و رتق مهمات سلطنت گشت جانعالم
ملی آمد و رفت را کشیده در خانهٔ خویش معتاد گردید پادشاهزاده شاه عالم که
متعلقهٔ خود شناخته بود بدین فرصت فوجی را بهم رسانیده مصدر دداب می شد
آصفجاه بودن پادشاهزاده را به نیولات و بهمسانیدن استقلال صلاح حال خود
ندیده نامی طلب حضور و شقه بدستخط خاص مکرر حاصل نموده نسبدن
و مبلغی که با مرهته تعهد کرده بود از اموال پادشاهی و تنخواه بر محالات
سرانجام داده بسمت لاهور رخصت کرد گهلتهه راو بدان صوب متوجه گشته
بتعلق ادینه بیگ خان و تعلقه پادشاهی را از لاهور بر آورده عمل و دخل
بالمقطعه نمود پادشاهزاده شاه عالم بنابر مصالحه و رسیدن شقها طلب شده به
بیرون دار الخلافت فرود آمد و به تکلیف وزیر خواه نا خواه داخل گردیده
چندی استقامت گزید چون آصفجاه را اطمینان خاطر نبود ناگاه فوجی را تعین
نمود که پادشاهزاده را بدست آرند بارجودیکه اکثر مردم از خوف وزیر جدائی
گزیده بودند با جمعی که داشت متوجه مدافعه گردیده یک شبانه روز بحدنگ
تیر و تفنگ پرداخته جنگ کنان با سواران معدود خود را ازان مهلکه بر آورد
و فرد بسول سکهدیو که با سه جهله عرل سوله گهلتهه راو بدند ومول نقائلی وجه
مله گزاشته رفته بود سدقت وزیر الممالک فوجی را فرستاد و جنگ بمیان آمد
اما سعادت بیند پادشاهزاده شاه عالم دیگر موقف خود را دانجا مناسب ندانسته
بسو دریای گنگ ... ورد ... متعلقهٔ نجیب الدوله و شده به آمد نجیب الدوله
مستدعی آمده سرانجا بعضی ضروریات پرداخت و چندی از سادات بهه

[illegible]

سلطنت حضرت شاهجهان بادشاه و نظامت سدا شیو رامچندر نائب بالاجی راو و دیوانی [illegible] درگاه آسمان جاه

[illegible]

بمقابل شجاع الدوله ناظم صوبهٔ اوده و بعضی گریخته معاودت بدکن [illegible] نمود و بار دیگر با حضرت اقدس ملاقات کرده تجدید عهد و میثاق نموده [illegible] شاه و پسر خود را در دارالسلطنت لاهور تا سرهند و صوبهٔ کابل و ملتان و [illegible] و دیگر که در قرار صلح تعلق به شاه ابدالی گرفته بود به سلطنت نصب و صاحب خطبه و سکه گردانیده به قندهار شتافت نظام الملک دو سه ماه در انتظار بوده چون پیشرفت ندید با شجاع الدوله مصالحه میان آورده عازم دارالخلافت گردید درین ضمن افواج مرهته را که هنگام حضور احمد شاه ابدالی طلبداشته بود رگهناتهه راو برادر بالاجی راو و ملهار هولکر وغیره رسیده ملحق گشتند آنها را همراه گرفته در سواد دارالخلافت آمد ازانجا که با خانخانان خالوی خویش

اخلاص که برملی سیف و قلم مدبر امور عالم مدرهٔ حوادث بلند مکان
عمدهٔ امرای عظیم الشان وزیر صائب تدبیر ممالک مدار امور روشن ضمیر عالی
مقدار لازم الاختصاص و الاعزاز واجب الاحترام و الامتیاز رکن السلطنة بادشاه
سلیمان اقتدار باوفادار وزیر الممالک عمدة الملک مدار المهام آصف جاه نظام
الملک بهادر فتح جنگ سنه سال مستر اسپیس سر بعد گرفتن برمان والا شان
شلک توپ خانه نموده خلعت به محسن علی خان پسر هاشم علی خان
نایب رسانیدن فرمان و چندی از عمله و فعله قلعه را شال داده بمکان خویش
برگشت و برات دو لک روپیه بحواله امار را نزد سید معین الدین خان مقصدی
فرستاد چون سید متصدیگری بنابر عدم سرانجام وجه اخراجات حضور کروی رسیده
بود بالفعل که تدبیر آن از سید معین الدین خان نتوانست شد موقوف بر وقت
دیگ گذاشت پس از چندی مستر برلیس نامی از تغیر مستر اسپیس سر از بمبئی
کتیان و قلعه دار مقرر شده آمد و او رفت کهاندیر او مراد داماجی گائکوار که د
قصبهٔ نریاد اقامت داشت چون هنگام فصل و ارتفاع غلات رسید نگاهداشت
سوار و پیاده نموده بنابر تشخیص و تحصیل مال واجب و تمامی متعلقان
پرگنات متعلقهٔ خود بر آمد ازانجا که درآن ایام در بازار سلطی کهکوا و چند
حلی دیگ حمالان دکان حمرفروشی علی روس الشهاد وا نموده بودند ستوجی
نائب نظامت سه نفر آنها را دستگیر ساخته بنابر عبرت دیگران بدهن توپ
بسته دادند و از روی نوشته سداشیو رامچندر از پونه بوضوح پیوست که یکی از
کادبان حسنه مظفر خان کاهنی که در سرکار پیشوا نوکر بود خدمتش به پهلوی
مدوبا بسم پیشوا که مدار المهام و راتق و فاتق مهمات است انداخته بود
چون مقید بود کاکر نیامد و گرفته گشت و به معرض باز پس ازین حرکت
به آوردن عند الاستفسار ظاهر شد که باغوای مظفر خان بوده او را طلبداشته عرضو
امه نیل ... و ... برادری او اعانت نمود ستوجی ... سدمدنی
واحد ... سلک ... نمود و ... دکهن ... اورد و ...
... داماجی ... از ...

نموده فرمان والا شان در باب عنبر ماه داری از عهد احمد خان و داروغگی از ...
بادشاهی با پروانهٔ تنخواه در یک روپیه سالانه سوای داخلی حصه ...
خان دندا راجپوتی داروغهٔ معزول بنام متصدی جزو حالدار ... و ...
بندر سورت تابع دیگری اند بنام کوبیدی انگلیس که باصطلاح آن جماعه کوپتان
سرکار را گویند و ساد متصدیگری بنام سید معین الدین خان مخاطب ساخته
فرستاد مستر امبیس سرکپتان محافظ بادشاهی در ... نقش قلعه خیمه نصب
نموده پسران معین الدین خان و ... و اداب تحریر ... و ... را جمع
فرموده بیسم استقبال در خیمه آمده آداب بدستور معمول مقرری در بدرگاه را
بجا آورده فرمان را گرفت و دید مضمون آنرا گوش حاضران رسانند •

نقل فرمان والا شان

آنکه خلاصة الاماثل و الاقران کوبیدی انگریز بعنایت بادشاهی امیدوار
بوده بداند که درین زمان فیروزی نشان و اوان میمنت اقتران فضل و کرم
خسروانه اورا بخدمت قلعه داری بندر مبارک سورت از تغیر حافظ
احمد خان سرمایهٔ مفاخرت و مباهات بخشیدیم باید که شکر و سپاس عنایت
مقدس معلی بجا آورده در محافظت قلعهٔ و توزک احسام و موجود داشتن
ذخیرهٔ موافق ضابطهٔ مستمرهٔ و جد و جهد فراوان به کمال هوشیاری و خبرداری
بتقدیم رساند درین امور از حضور ساطع النور تاکید موفور داند تحریر فی التاریخ
یازدهم محرم الحرام سنه ششم جلوس والا برسالة سیادت و نجابت مرتبت -
امارت و ایالت منزلت - دانای مدارج دین و دولت - شناسای مراتب
ملک و ملت - وارندهٔ لوای شوکت و حشمت - طرازندهٔ بساط أبهت و عظمت -
اعتضاد خلافت و فرمان روائی - اعتماد سلطنت و کشور کشائی - ظفر پیرای
معارک جهانستانی - عیش آرای محافل کامرانی - دقیقه یاب سرایر بادشاهی -
رمز شناس مراحدانی و آگاهی - جوهر مرآت حقیقت و وفا - فروغ شمع یک
رنگی و صفا - همدم دل کشای مجلس خاص - محرم خلوت سرای صدق

ملک سورته روانه شد از انجا که از ایام ملاحظه و روزگار حالته تنبیه که منصوب
در عهد معدود هنود به سارنگپور بوده و بعد روی داد هنگامهٔ محاصرهٔ نداشتند
رامچند که خرابی بعد آمدن آنجا رو نمود حالتیه در محل خویش بتی
دکرناتهه برهمنان متوسل او آن بت را در بلدهٔ آورده در خانهٔ خود داشتند
دیگر وا سندوچی از حقیقت واقف گشته باعتقاد خویش امر خیری اندیشیده
خانه را در اندرون حصار متصل بدروازهٔ ساتنگ پور ابتیاع نموده به تعمیر شکست
و ریخت پرداخته آن صورت را بانجا نصب فرمود و یک لک و بیست و پنجهزار
خرج در عرض یک ماه برانجا به عنوان نذر اندوخت و به اکثر اوقات شبانه
روزی خود بعد پرستش رفته با درگاه متوقف می شد عدهٔ اصنام گروه گروه
و جوق جوق پرستش می آمد و هیچ وقتی آن بت خانه خالی از وثنی
نیست سابقا در ضمن سوانحات هنگامهٔ بندر سورت روانه شدن عمدة التجار
ملا فخر الدین به منشی با عانت مستر رام انگلیس و بودن او بانجا سمت
گزارش پذیرفته درین ایام که امر قلعه داری به کپتان انگلیس و علة او که
معین الدین خان متصدی را خراب انکاک امری نماند او را حب الوطن من
الایمان گریبان گیر گشت و باجازت جنرال بامتعلقان خود به مسقط راس
آورده به ماه ربیع الاول به بندر سورت در آمد •

ورود فرمان والا شان درباب تعویض قلعه داری بنام کوبیبي انگلیس و سند متصدیگری بنام سید معین الدین خان و سوانحات دیگر

حسن سوانحات بندر سورت از در آمدن سید معین الدین خان منصرف
الدین کپتان لعله ا بعدی الدین سید دینی علی خان که از قدیم در
ولایت قلعه در و متصدی آن جا می پرداخت بدیهه رب الممالک کارسازی

نشست چون بهگوان را سبیل وصول بقایا بنظر نیامد به تهدید و تعدیه سلطان
پرداخت او چون از مخالفت و ارادهٔ سردار محمد خان با خبر بود به هیچ
قسم صورت رهائی خود را در مرآت خیال ندید و از صعوبت حبس و ضرب
و ستم بجان آمده با بهگوان سازش نموده قرار سپردن باره سینور مشروط بآنکه سی
هزار روپیه نقد در وجه مصارف سه بندی ندهد و از بقایا دست برداشته تمسکات
را مسترد سازد بهگوان سنتوجی را ظاهر ساخت و او این معنی را فوز عظیم
و فتوح جسیم شمرده ظهور حسن خدمت و کار طلبی نزد پیشوا اندیشیده
عهد و پیمان را مؤکد بایمان ساختند و بتاریخ تمشیت این امر بهگوان بیست و دوم
شهر محرم الحرام سلطان را همراه گرفته بر آمد و در نزدیکی باره سینور رسید
سردار محمد خان که درین عرصه جمعی را نوکر و برخی از کولیان را به عنوان
کومک فراهم آورده به ارادهٔ اخراج محمد خان زد و خورد داشت از رسیدن
بهگوان تاب مقاومت در خود ندید دست کشیده به لونا واره شتافت - * بیت *

اگر از مخزن توفیق عطائی نرسد
سعی سودی نکند جهد به جائی نرسد

و کسان بهگوان بی ممانعت و بلا مشقت بیست و هفتم آن ماه داخل شده
بتصرف در آوردند و بموجب قرار وجه موعوده و تمسک را واپس و سلطان را
خلعت داده خلاص ساخت و با چندی از پیادگان او را و محمد جهان را نوکر
گرفته تعینات همانجا نمود و آنچه از توپ و جزایر و سرب و باروت با اسبابی که
که در قلعچه بود بضبط در آورده بتاریخ بندوبست و تشخیص قریات و صاحبی
کولیان بر آمد و در بیرپور مقامات چند ورزید درین بین سر سرام که برای آوردن
فیل و اسب و مابقی نقد به لونا واره رفته بایک زنجیر فیل و هفت سر اسب
و نقد رسید و یرغمال دیب سنگه زمیندار آنجا را رهانیده روانه ساخت بهگوان
پس از انفراغ بندوبست کالو پسر خود را با جمعیت دو صد سوار و همان قدر
پیاده بمحافظت باره سینور گذاشته معاودت نموده بموضع کهیره پیوست و فیل
را با اسپان نزد سنتوجی باحمدآباد فرستاد و به اشارهٔ او جهت اخذ پیشکش

بخت نیز قصبه کسنده و قلعهٔ مستحکمی بر بسته بنا نهاده و از متمردان عادت گرد دور و نواح فاصی معتبر بدست آورده و موجدای برگنه نیز بور به ضمیمهٔ آن به مشروط نمره داشت پس از انتقال او پسر خان پسرش تعلق بر برنت ملاحظه بر صدر این اوراق بر محل خود اندراج یافته چون او اکثر اوقات در کهوکه و خونه گدهه اقامت داشت نائب مستقل در آنجا گذاشته بود در وقت در آمدن کهنباته راو و تصرف در اوزس صوبه سردار محمد خان پسرش در آنجا بود سر سرام که رب وقتی مهمات بندر تعلق داشت نزد رگهناتهه راو آمده مساعی جمیله بجا آورده نوشته عدم مزاحمت داده سند و بندر بور نعرا بالمقاطعه با مکلسدار او حاصل کرده به دار و مدار بسر می برد و سردار محمد خان که به عنفوان شباب سرد و گرم روزگار ندیده و خلو و سر آن نجسنده به اغوای سلطان نام حبشی سه سرام را که صحبت موافقت نکرد بر آمد و سلطان محمود سری مدا کار گشت پس از به گرسی شد خان اقتدار و احدیه حبشی نیش از پیش ازدیاد بر برنت به سال گرشته که سداشیو رامچندر بدان صوب فوج کشی نموده سی هزار روپیه دقیله نصف وجه بالمقاطعه مقرر ساخت و سلطان ا برعمل گرفته آورد حدائقه مثل ازین سمت گزارش یافته قریب ده دوازده هزار منجملهٔ آن بتدریج بمعرض اتصال به آمد معدودان سلطان مبدان ا از حالی دیده و فلو ا حسب المدعلی خویش یافته سردار محمد خان را که او نیز از تسلط و تغلب او گران خاطر بود و کم سنگ واقع شده ۲ زن گسسته

• بیت •

مردم بی سنگ نجود کم بود — سنگ گران گوهر مرد بود

ا و حاجب عرب تسلیم نموده عجلت نموده به سرانجام تتمه وجه مقرره و خلاصی سلطان متقاعد گشت شر جند او به محمد خان با که ا ند ـلا به دولت سلطان مستقل بود نوبت بدان منتهی شد ا محمد خان که نیز ملک و بدنامی کرد بسلب نمسد سردا محمد خان او ا تحد و دست این ا دیده و شمی نموده آ ده گسسته بدین به آمد که از خود [illegible] و مددی بهم سردا محمد خان ا اخراج نماید [illegible] زن چند به ا [illegible] به بدین ۲

هر سال در احمدآباد بدین امر اشتغال دارند و در بندر سورت که در حکومت صفدر محمد خان و علی نواز خان بعدت آنجا جرأت ارتکاب این کار علی رؤس الاشهاد و معرکه آرائی نداشت درین سال که سید اچهن را غلبت و امداد بیسوا بالاجی راو تمکن یافت بخاطرش خطور نمود که بدستور احمدآباد بدان عمل قیام نماید ازانجا که ایام معدود آن بت را در مکانیکه ترتیب و زینت آرایش آراسته گذاشته پرستش می نمایند اتفاقا در صحن خلوت خانه مکان سکونت او مسجد محقری واقع شده بود آنجا را مناسب دیده این معرکه در آنجا برپا نمود و عمدهٔ احتشام هر روز جوق و گروه گروه به پرستش رفته هجوم می آوردند چون در بندر از فرقهٔ عرب و عجم و رومی و روهیله و حبوش و جماعهٔ کثیر از مسلمین چه از ساکنین و چه از واردین می باشند از پرستش صنم در بیت الصمد واقف گشته حمیت اسلام و غیرت دینداری دامن گیر شد به عنوان هجوم عام از خاص و عام قاضی را سرگروه ساخته روبه خانهٔ او به ارادهٔ شکستن صنم نهادند دکهنیان به ممانعت و مدافعت که پیش آمدند جنگ در گرفت و چندی از طرفین کشته و خسته شدند بالآخره اهل اسلام غلبه نموده بت را از مسجد بر آورده بر خاک مذلت انداختند و خانه را بغارت بردند پندت مکاسدار آزرده خاطر گشته بنابر تدارک و تلافی این امر میخواست بیرون شتافته هنگامه آرا شود سید اچهن واقف شده به عذر خواهی پیس آمد که در بلوای عام و مقدمهٔ دین و کثرت اهل اسلام مرا یارای آن نمود که توانم منع کرد و بدلاسایی و دلبری مستمال ساخته نگاه داشت *

در آمدن باره سینور بتصرف مرهته

مخفی نماند که پرگنهٔ باره سینور که از بلده بمسافت سی و پنج کروه واقع است در عهد حضرت خلد منزل علاقت محمد خان بابی فوجداری آنجا را به عنوان وطن داری و چون سر راه دارالخلافة است و در قرب جوار کولیان قطاع الطریق سکنی اند محافظت طرق و شوارع را به عهدهٔ خویش گرفته حضاری

فوت رسید حسب الطلب پیشوا بایست رفت با مصلحت کرشنه و معاملت
آینده درست نماند طفل عود فرو کوچه به سرعت برگشت و بیست و هفتم
شهر رمضان بلده در آمده در تهیهٔ روانگی سرگرم گردید و سه زنجیر فیل و احمال
و اثقال زیادتی را باجمعی از گروه سپاه پیش روانه ساخته خریده جهت مرست
ساختن کاغذ موقوف گشت درین بین بابا مدار کار که بنابر عارضهٔ جسمانی آمده
بود حتف نفسی به نشست سداشیو رامچند روزی چند به ماتم و سوگواری
پرداخته هشتم شهر شوال المکرم بعزم پونه به آمده بر تالاب کنکریه بیرون دروازهٔ
رایپور فرود آمد و بعد از سه مقام ستوجی را بدستور سابق به نیابت بلده
و بهگوان را باجمعی سپاه تعینات و سر فوج ساخته روانهٔ مقصد گردید بابها
زمیندار هلود و پرگنات امکنه دیگر که سپرد بهگوان بودند بابها که ابراء ذمهٔ خود
نمود خلاص شده رفت و بنابر اتصال وجه ذمه نیپ سنگه زمیندار لونا واره
و استخلاص پرگنهٔ آنجا که زر و فیل درمیان آمد قرار یافت که یک زنجیر فیل
و شصت سر اسپ و پارچه اقمشه و ما بقی نقد را ادا سازد لهذا بهگوان سرسرام ا
که سابق از طرف شمشیر خان به فوجداری پاده سپرد قیام داشت و بنابر فرق
و حوار نیپ سنگه معرفتی دارد جهت آوردن نقد و جنس بدان صوب
رخصت فرمود ٭

رویداد هنگامه بندر سورت فیمابین اهل اسلام و مکاندار مرهته

از جمله سوانحاتی که در شهر محرم الحرام سال هزار و صد و هفتاد و سه
روی داده هنگامه آرایی اهل اسلام است به بندر سورت با مکاندار مرهته بتفصیل
این اجمال به سبیل اختصار آنکه در ماه پوس بحساب هند بندیل دکهنی
صوب کنیس معبود خودها را از گل ساخته روزی چند به پرستش قیام می
ورزند و بعد ازان به قول با دهلی هنگ فراخور حالت بزرگ بدم بتجمل
و اعتدال سوار ساخته در دریا می اندازند هنگامه ابتدای حکومت دکهنی

غایت بانها جان و مال را در معرض خطر دیده دست بسته رجوع آورد سداشیو رامچندر که خود نیز دران معرکه بود مردم را از غارت بازداشته بسقچیان تعین نموده او را همراه گرفته بر آمد و در مکان مناسب خیمه زده معسکر آراست ازانجا که بیم ابدال مرهته در اوج است باسهل ترین وجهی هلود تاخته گشت والا آنچنان مکانی نبود که با این فوج شکسته شود بالجمله کفت و شنید پیشکش و مصادره در پیش کرده پس از رد و بدل یک لک و بیست هزار روپیه که واصل سازد انفصال یافت و تا ادای ذمه معینه وجه او را بطریق یرغمال بار داشته کوچ نمود زمینداران اطراف و جوانب از رویداد هلود عبرت گرفته از نزدیک و دور رجوع آورده بلا درد سر بادای پیشکش پرداختند سنتوجی برادر سداشیو رامچندر که به نیابت بلده می پرداخت بموجب نوشته برادرش بنگاه جوبی دو منزله بعاشی که سری پت راو برای پیسوا مرتب کرده بود حمل عرابها نموده با اسباب و مردم زیادتی روانهٔ پونهٔ ساخت و سیاجی گایکوار که بنابر گرفتن پیشکش امکنهٔ متعلقهٔ حصهٔ خود به صلع سورتهه شتافته بود به تشخیص و تحصیل پرداخت بعضی جارا بتاخت در آورد و موضع کوندله را محاصره کرد هفتاد و پنج هزار روپیه مصادره گرفته معاودت نموده بیست و دوم شهر شعبان المعظم داخل بلده گشته در خانهٔ سلیم که در تصرف داماجی پدرش است ورود آمد و کهاندیراو برادر داماجی که در نریاد اقامت داشت وجهت بندوبست و صاحبی عدم تمرد کولیان پرگنات متعلق حصهٔ خویش بطرف نهیل بر آمده بود همه جا پیشکش گیران و بندوبست کنان بقصد ایدر براه پرگنهٔ بیجاپور در آمد و مواضع چند را بتاخت آورد جوان مرد خان از پتن بر جناح استعجال که آنجا بدو تعلق داشت رسیده تا سرحد تعلقهٔ خویش همراهی گزیده رخصت گشت کهاندیرا و از صلع ایدروا پرداخته براه پرگنه کری معاودت نموده بدولقه پیوست و مقامات چند ورزیده به نریاد شتافت سداسیو رامچندر که در نواح جونه گدهه سید محمد مهابت از روی حزم و احتیاط بمحافظت برج و باره پرداخت ازانجا که سه سال متوالی از امر حکومت صوبه منقضی گشته بود و موسم باران

حسبی رخصت احمدآباد نموده بر هلود تعلقهٔ نهبا زمیندار کوچ کرده بر موضع درانگدره که بفاصلهٔ ده کروه واقع و بمتانت حصار و صلابت مکان اشتهار دارد دایره ساخت و بعض مورچال پرداخت - ناهیا از اطلاع این معنی کسان خود را با کومکیان که از اطراف و جوانب رسیده بودند و مصالح جنگی بدانجا فرستاده خود بالجمعی به هلود اقامت گرفت بعضی از هم چشمان و معاندان او از راه کینه و عداوت که شیوهٔ است بس مذموم

• رباعی

ای جان جهان بیک دگر کینه ورزند گویا که ز مرگ خویش بی خبرند
همچون دو سگ گرسنه از بهر شکم از روی حسد بیکدگر می نگرند

به بداسیو امین معرفت بهگوان که به هراولی و پیش روی مهمات پیشکش می پرداخت و همراهی داشتند بمقدم احمد و چگونگی جمعیت او ا میرسانیدند به نمونی آنها شب چهارم شعبان المعظم بی خبرانه به هلود تاخت برد و کسان زمیندار سر ممانعت بر سر کشیده به بست حصاری که چندان استحکام نداشت به انداختن توپ و تفنگ پیش آمدند بداسیو امین جماعهٔ عرب و سندهی را پیش انداخته یورش نموده خود را بلی جدا جسته و بیلداران را بکندن و شکافتن دیوار مامور ساخت و از طرف دیگر فیلان را به شکستن دروازه دوانید باوجودیکه گولهٔ توپ و تفنگ مانند تگرگ اسس می بارید جمعی که لحل شان شده بود بخاک هلاک افتادند بدانه زندی و سلمل و باجوران جماعهٔ ان با جمعی زخمی شدند به اندک ... به ارهٔ شکست و حصه دیوا افتاد نمی شده حمله آورده به اندرون در آمدند و او بشان و احمره ا ... ان معموره که متعدد سپاهی آدد شده بود اله بعضب بسیکی از سم جنگ بی ... از احمدآباد و قصد به سوء امده ... بجا رده بودند دست تطاول کشاده کسب و دکاکین اسعه ... و مساکن مساکن سر ... به ... و ... و ... که به امد ... به ... زمیندار به ... بودن ... [illegible]
[illegible]

خشکی بنابر عدم موافقت دکهنیان و بعد مسافت حرکت را مناسب نمی دانند اراده دارد که براه کشتی به ممبئی رسیده به پونه شتابد جندرال حسب خواهش او و نوشتهٔ مستر اسکین راضی باین معنی گشت و کپتان بندر سورت باشارهٔ جندرال کشتی چند بطریق بدرقه به کهنبایت فرستاد مومن خان بعضی ضروریات و مخصوصان را در کشتیهای اران خود که مرتب و مستعد داشته بود در آورد و سواران و شتران بار بردار با یاساول براه خشکی راهی کرد که در ممبئی آمده ملحق گردند و محمد زمان خان ولد فداءالدین را نائب و گلاب رای پیشکار در کهنبایت بجای خود نصب فرموده چهارم شهر شعبان المعظم بادبان کشتی عزم را بر افراخت و لجام سکان مرکب اراده را بدان صوب معطوف داشته وارد بندر سورت گشت مستر اسپین سرکپتان آنجا بیرون در باغ خویش فرود آورده مهمان ساخت و کیفیت بجندرال نوشت و پس از رسیدن جواب رخصت داد مومن خان به ممبئی پیوست جندرال به اعزاز و احترام پرداخته مقدمش را گرامی داشت و در مکان مناسب فرود آورده مهمان نیز گشت مومن خان باتفاق جندرال حقیقت رسیدن خود را بدالاجی راو نوشته مصحوب معتمدان روانهٔ پونه کرد .

کوچ نمودن سداشیو رامچندر نایب نظامت از لیمری و به تاخت در آوردن هلود و گرفتار گشتن بابها زمیندار آنجا و مراجعت نمودن به بلده و روانه شدن به صوب پونه

ا که داسس آنها مناسب ندانست منهدم فرمود و نه ترمیم شکست و ریخت سالی والحق پرداخت و مکانی خندق را که پیش روی قلعه بود پر برداشته میدان ساخت و امر حکومت و قلعه داری بصوابدید مستر اسمن مرکندان تعلق گرفت و رتق و فتق مهمات نه نداقتدند او نه آمد ارمله سنگی را رخصت فرمود و فوج مرهته که از راه خشکی رسیده بود چون حقدان از باطن متحیر نبود پس از انعزام این فعل و قال باستداد طرق آمد و رفت هنگامه آرا شدند دتی الحال که بموجب نوشته کندلی که جنرال به پیشوا نوشت دست برداشته رسید و باستحکام ا نه نیابت سید معین الدین خان که برای نام متصدی او باشد مقرر فرمود و بنای کعک تعوان حرج نعس ساخته نالستحکام را در جمیع امور متعلقه ساخت سید معین الدین خان چون جاده نصیر ادعلی ندید خلعت نیابت و یک زنجیر فیل نا و داد •

روانه شدن مومن خان متصدی بندر کهمبایت نزد پیشوا بالاجی راو به راه مستی

سابقا سید حسن ناسول و حواسس پیشوا بالاجی را و بدلر آوردن مومن خان حسب الصدعلی ا سمت گزارش یافته درین ولا بموجب تاکید ساول د دع نکنه نقل مکان نموده د حرکت و تقاعد با خود می اندیشید ه عم مم از مسند المعیش طلب حاصل نمکسب حاذی نه لنب و لعل امین و پیدا گردیده اش دانی فرا گرفت که چون جنرال انگلیس را بعلر ب و حمله نشست آورس وا که بعد سرب ابط مودت و اتحاد با پیشوا مربوط و منوط شده ب مسی که ا موله شین منزل است مقوم کسانه بوسطت او جمعه خود ا جمع ساخته مقرب نماید • بیت •

مول بمقام بدید بعد و ای مواب   حاجت دل مند باد ا ادوا کردن

لهذا مسند اسمی کند بعد اوادبمت ا که بدانی نزدیکی به بعد سرب به برد ابو خود عقد ه سلسله حاذا گوا حطر و حدن ل سده و شب که از د

الشمس وابین من الامس واضح ولائح گشت - احمد خان موجی را با توپ چند
و لوازمهٔ مدافعت برنگی بندر که سر راه در آمد کشتی واقع است فرستاده
مورچال بندی نمود بیست و ششم شهر جمادی الثانی کلاه پوشان عرابها را
بادبان کشیده رو به قلعه نهادند توپی چند از فراز بروج بر کشتی‌ها انداختند
کارگر نیامد و گویند که از راه ساختگی بدون گوله بوده بالجمله کشتیها بکنار
رسیده کلاه پوشان در جائیکه از آن انها بود نزول نموده یورش بر مورچال رنگی
بندر بردند و از عرابها توپها بر آنها بستند باندک زد و خورد پای استقامت
مورچالیان از جای رفت و جمعی کشته و خسته گشتند و رنگی بندر بدست
کپتان در آمد سید معین الدین خان نظر بر جانب داری پیشوا به مقتضای
وقت بکومک احمد خان نپرداخت و بدلهٔ هل جزاء الاحسان الا الاحسان از او
به عمل در نیامد چهارم شهر رجب المرجب کلاه پوشان بدمدمه‌ها بسته توپهای
وعماره که تیر شان پانزده منی و بیست منی بود محاذی قلعه بست و به
انداختن گولهٔ چند آشوب در محصوران افگند هر گوله مانند بلای آسمانی که
بر سقف عمارت فرود آمدی با خاک راه برابر ساختی و هر تیری که بسان صاعقه
بر سطح زمین نشستی تا آب فرو رفتی چنانچه از صدمهٔ یک گوله نیمه شاه برج
بدان عظمت قلعه را تا کمرگاه منهدم ساخت و چالاک دستی بکار برده فرصت
سر خاریدن و مهلت دم کشیدن نداده بود از کاخ دماغ شان بر آوردند اگرچه
از فراز قلعه توپ میرسید اما بنابر سازش کاری نمیکرد و در عرصهٔ یکشبانه روز
فریاد الامان بر آمد روز سوم سید معین الدین خان پیام مصالحه داده فوج خود
را به استقبال فرستاد و کپتان فارسخانرا همراه گرفته از دروازهٔ مکی داخل بندر
گشت و خانهٔ احمد خان را که خود درانجا بود هاله وار (۱) قفل نمود و جمعی
که دست به تعب در پیش آوردند کشته و خسته گشتند و قلعه را خالی ساخته
به کسان خود سپرده بیرقهای علامت انگلیس را پهلوی بیرقهای شاهی نصب
نمود مستر کلاس را قلعه دار کرد و برای ملاحظه نمودن قلعه رفت بعضی عمارات

(۱) قفل بمعنی محاصره .

سرخطی بنام سید معین الدین خان و سید عبد الله سجاده نشین سید عبد
رشی و حلبی و اعیان مشتمل بر اینکه بر بندر ظلم و تعدی و بی نسقی از حد
تجاوز کرده تجار بطمانینت خاطر بامر تجارت نمی توانند پرداخت و مکنون
ضمیر حقایق آن ست که در ملک شاهی امن و امان باشد و براحتی خلق
میل بود کسان احمد خان قلعه دار که بموجب دو نفر وابستهٔ ما را کشته اند
بقتل ا حواله نماید والّا به آماده پرخاش باشد و گرنه جهازات را بر موسم سفری
بندر و متعلقان سید احمد را که به مبتلی اند اجازت بر آمدن نخواهم داد
چون خبر پیوستن ادما بند بستن به دریا و رسیدن فوج دکهنی از جسکی
بتجدال سید عرابی چند مستعمین از مردم سرکاری و لوازمهٔ توپ خانه
و سلاسلی گرفتن سر فرستاد که قلعه را از احمد خان مستخلص سازد و بر ناره
بوسیله جنگ انداختند قریب دو ماه جنگی درمیان گذشت و شدند سری گشت
ازانجا که تقدیر آسمانی با تدبیر آنها موافقت داشت • ابیات •

گر شود ذات عالم پیچ پیچ ۔ باتصال ایزدی هیچند هیچ
چون قضا بیرون کند از چرخ سر ۔ عاقلان گردند جمله کور و کر

به مضمون آنکه اذا اراد الله شیأ هیأ اسبابه احمد خان که پیوسته به شرب شراب
اعرابی و بعموس خام بعلتی شب و روز مست لایعقل می بود و حافظ
محمود خان بدش نظر بحالت او از ابتدای بدست آوردن قلعه بلال نام
حبشی را که معتمد بود حارس قلعه ساخته و پس از بدرود کردن او غالم دانی
احمد خان نیز تعلق داشته بود بدر امری از ورنجیده عاقبه تهدید حبس
و قتل و غیک و جمیت او به عام آب میکشت و به مسبب زبان عدو دل
او امی سعب • بیت •

... ست ... ... داد است ۔ ... ا عدوی حیله زاد است

بلال ... ... جوهر ... ... مرغ ... می ... ... استس
... این معنی ... کسته از ... ... داشته
... ... مطلعی او ا با خود به ... ا ... که ا ... ... م

پیش ده چند افرود از انجا که در همین هنگامه آرائی با سید معین الدین خان
و برادران او اموال لکوک کلاه پوشان در لابی بموجب اشارهٔ حافظ مسعود خان
بباد فنا رفته چنانچه در محل خویش سمت ذکر پذیرفته حبشیان که پیوسته
بدمستی نموده پا از اندازهٔ گلیم فرا ترک نهاده به ایذا و اضرار مردم خصوصاً بنابر
عداوت باتوابعان انگلیس می پرداختند چنانچه چندگاه پیش ازین دو نفر پارسی
ملازم او را کشته بودند درین ولا که با متصدی بنحویکه مرقوم شد اتفاق رویداد بلکه
خود را سهیم و شریک امر حکومت او ساخته بر دروب حصار شهر پناه مستحفظان
هر دو قایم گشتند مستر اسپیس سرکپتان از مآل کار اندیشنده دست از تجارت
و معاملات کشید و به مستر بوجر جنرال سردار خود را که در ممبئی است
از رویداد مخبر ساخت جنرال احتلال احوال بندر سورت و تغلب و تسلط
حبوس را نه پسندیده چون رعب سلطنت برجا نمانده و بنابر قرب و جوار
ممبئی از پونه که بمسافت شش روزه راه است و علقهٔ پیشوا را دیده از دیر باز
راه سلوک مسلوک و روابط محبت مربوط می داشت در باب اخراج احمد
خان و انتزاع قلعه ازو استمزاج مشروط به شروط چند حاصل نموده به اسپیس
سرکپتان بندر سورت نوشت که بر آمده به کشتی ها در آید و بر باره در دریا لنگر
اقامت انداخته مترصد رسیدن مصالحهٔ جنگی و کومک باشد و نظر بر متانت
و رصانت قلعه و عاقبت اندیشی از روی حزم و احتیاط پیشوا را نوشته از مار
بندر بسئی و فوجی را از راه خشکی طلب داشت اسپین سر بموجب اشارهٔ
جنرال اسباب خود را حمل کشتیها نموده بر آمد سید معین الدین خان و احمد
خان از بر آمدن کپتان دفعةً و رسیدن ازمار بسئی و فارسخان که تا حال در انجا
بود مضطرب گشته بعضی از تجارت پیشگانرا فرستاده باستمالت و استفسار این
حرکت پرداخت و او که در انتظار رسیدن اشاره جنرال بود بمقتضای وقت از
راه ساختگی گفت که مرا اطمینان خاطر نیست لهذا کناره کشیده ام و تابع امر
جنرال بدانچه از خواهد نوشت بعمل خواهم آورد درین ضمن فوج مرهته براه
خشکی بیرون رسید ازین معنی قلق و اضطراب عظیم عاید حال سکنه شد اسپین

دلیلی ناں گردید سید کمال الدین ناظمی ا که شیخ قرابت سببی با علی نواز خان و اتفاق داشت بارادهٔ لشکر موجال دروازهٔ بوسلری را بر دارد و رسد غله ازان اطراف آورده آبی بر ربی کا آد با جمعی روبدان صوب نهاد و برمخالفان یورش نمود مصارا گولهٔ تفنگ برشقیقهٔ او رسیده تسلیم گشت • بیت •

تفنگـــی را گره از سینه وا شد   سم شد مرگ شد دور بلا شد

همراهیان مرابر را بر مرا احبته گردید علی نواز خان مضطربانه به مشورت صلاح اندیشان ظاهری پیام مصالحه دمیان آرد و روز جمعه پنجم آن ماه دیار ا خالی نموده بخانهٔ خود که در محلهٔ سوداگران خریده بود رفت و اجمن بعد از سدس ساعت مجمله د سرا موقوف گشته با ذهم داخل مکان متصدی نشین شده به نمشیت امور محروسه و بندوبست پرداخت و کومکیان بهروچ را خلاع و لسی داده رخصت نمود •

رفتن قلعهٔ آهنی اساس بندر سورت بتصرف انگلیس و مسلط گشتن او در امر حکومت و مقرر ساختن فارس خان به نیابت سید معین الدین خان و معطل شدن احمد خان قلعه دار

از جمله سوانحات این سال نقل قلعهٔ آهنی اساس بندر مبارک سورت بتصرف کمپنی انگلیس است شرح این مقال بر سبیل اجمال آن که چون احمد خان بعد حافظ مسعود خان حبشی قلعه دار بدون استمراج و استصلاح و مصیبت و اتفاق معلد و اعلی به متصدی کمپنی انگلیس ا از خود این و خود سری بمخالفت دامی سید معین الدین خان پرداخت و او به دست گرمی قلعه دار بحکومت متمکن گشت حافظ خوش ا تسلط و تمیز بدنی ا

و او ظهور این لطیفهٔ غیبی را از مساعدت وقت و یاوری بخت پنداشته و درین وقت که قریب پانصد کس از سوار و پیاده فرستادهٔ ببک نام خان بعنوان کومک رسیده بودند چون چهار هزار کس از سابق و لاحق فراهم آورده بود بیستم شهر ربیع الاول بقصبهٔ راندیر آمده متصرف گشت و مسعود نامی حبشی را که از جانب علی نواز خان در انجا بود دستگیر ساخت و دست به غارت کشوده رفاهی و استقلالی بدست آورد علی نواز خان باوجودیکه قریب هشت نه هزار کس داشت بمخاطرهٔ نفاق قلعه دار و بیوفائی دیگر انرا که استنباط نمود جرأت مدافعه نتوانست نمود بالضروره با احمد خان فارغ باب وفاق شد پاسخی نیافت و سید حفیظ الدین خان پسر سید اچهن را از دریچهٔ قلعه باندرون گرفت و شب غرهٔ شهر ربیع الثانی قریب نصف شب سید اچهن باشارهٔ قلعه دار کشتی سوار در آمده در سرای حقیقت خان فرود آمد و ظفریاب خان با جمعی که با او ساخته بودند آمده ملحق گشتند هنگام صبح که روز دوشنبه و غرهٔ بود کسان سید اچهن باتفاق مردم احمد خان رو بدربار حاکم نشین حمله ور گشته معرکهٔ جنگ تیر و تفنگ آراستند و قریب سیصد کس از طرفین کشته و خسته شدند و مورچال مقابل یکدیگر بسته گردید و دروب حصار شهر بپناه مستحفظان سید اچهن به شراکت مردم قلعه دار قایم گشته ابواب دخول و خروج را مسدود ساختند و از فراز قلعه توپهای اژدها پیکر آتش فشانی بر دربار آغاز نهادند امان الله خان خانه سامان علی نواز خان نیز جدائی گزیده رفت از مشاهدهٔ کناره گیری کار پردازان خلل در استقلال سپاه افتاد از وجامت عاقبت اندیشیده به تقاضای مرسومات پیش آمدند چون وقت گنجایش نداشت بموجب اظهار هر کس داده نقوض گرفت و بدلاسا و دلجوئی هریک پرداخته به مورچال فرستاد از انجا که اطعام لازم بود و راه رسیدن غله مسدود امان الله خانه سامان از راه نفاق آنچه ذخیره گرفته بود در مکانی داشت که دست نمی توانست رسید - * بیت *

از دشمن دوست رو بپرهیز چون هیزم خشک ز آتش تیز

در سه پهر بیش و کم گذرانند در آخر کار سقایان نیز گریختند بی آبی علاوه

احمی برعایت مملکت هم از ره ملاطفت و ملایمت در آمده پیغام مصالحه
با علی نواز خان درمیان آورد که المامنی از بذکر آینده باب مستعمل بوده
دست منازعت کوتاه داده از انجا که او را غرور بیدا از کثرت اعوان و انصار
اتفاق احمد خان قلعه دار از جادهٔ وفاق دور انداخت • بیت •

شاخی است از درخت حماقت رگ غرور

خود را کسی ز نافتگی کم نمی کند

چون قضاء آسمانی بنوعدیگر تعلق پذیرفته بود این معنی سر باز زد • رباعی •

شخصی که مرد مرد عاقل باشد ره کار قضا اعمی و غافل باشد

کس را نبود ز خویشتن بر ستری جاهل باشد و گر که عاقل باشد

سید احمی نزدیک در آمده در انها ز دست نشست از انجا که در مزاج علی
نواز خان مرداسودا ی علیه داشت بنابر امور حمد اکبری از کار پردازان و نزدیکان
مثل قطب الدین خان حبشی و ولی الله و جمعی را و نفر بندل و ره حرب
رها سر می دادند بتفرقی یکدیگر بر بدیدند بر آورده سید احمی بوسیله انگیزی
در آمدند علی نواز خان بدیانت سندی سید احمی و نزدیکی باحمد خان
قلعه دار گفت مردم خود را به همراهی نوعی که برسر سید احمی تعیین می
نمایم بفرستید قطب الدین خان و دیگران واقف گشته قلعه دار از بدلایل عقلی و نقلی
گویند که بدانس مطلبی از انعکاس او باز داشتند و عقد مواثقت با سید احمی
بستند که روز دیگر که علی نواز خان فوج خود را با آلات و ادوات حربی تعین
نمود احدی از قلعه نیامد و آنها که رسیده بجنگ بر و تفنگ پرداخته جمعی
کشته و خسته مکحت خورده برگشتند علی نواز خان از تقاعد و بی احمد خان
اشفته شده بدامنی حصوصیت امیر وعده و عید بسته نامه دل به سید احمی
استاده نمود که باتصال الدور آن طرف دیلی مبی که معلانی قلعه است آمده
بازمیت نمود

بیت •

مرد شد بخت او ز احمد بلا کس بر نکند

بدسگاه دل بر اید هم گوهردش بیسا

آمدن سید معین الدین خان عرف سید اچهن از پونه بارادهٔ بندر سورت و بدست آوردن آنجا باستظهار احمد خان قلعه دار و بیدخل گشتن علي نواز خان

سابقاً در ضمن سوانحات سال هزار و صد شصت و دو کیفیت بر آمدن سید معین الدین خان عرف سید اچهن از بندر سورت و شتافتن نزد بالاجی راو پیشوا و در آمدن صفدر محمد خان سمت گزارش یافته درین ولا که خبر اتصال صفدر محمد خان و تمکن یافتن علی نواز خان که استماع نمود بذریعهٔ مظفر خان گاردی بعاثر بر کشیدن انتقام و مستقل بامر حکومت بندر نزد پیسوا مستدعی گست و گفت - * بیت *

من نالـه ز بیـگانه نـدارم که دلم را
هر غم که رسید است هم از خویش رسید است

از انجا که مدتی همراهی گزیده و به تصدیعات اوقات گزرانیده بود پیشوا اجابت نمود و اندیشید که اگر او باشد در معنی دست نشاندهٔ او خواهد بود بنابر ان نوشته جات مرافقت و اعانت بنام تجار و اعیان سکنهٔ بندر سورت و در باب امداد و کومک به داماجی گایکوار نوشت و جمعی از همراهیان مظفر خان گاردی همراه داده رخصت فرمود و او بطی مراحل و قطع منازل به سونهن گدهه رسید چون از ممر اخراجات و ضروریات کار به تعسر انجامید بحسب اتفاق که نیّر بختش رو به اوج اقبال آورده به سهم السعاده پیوسته بود روندهٔ چند که باصطلاح این دیار انکریه گویند نقدی صرافان بندر را به خجسته بنیاد اورنگ آباد می بردند بسر وقت او وارد و دو چار گستند این معنی را فتوحات غیبی و امداد لاریبی پنداشته تصرف نمود و کوچ کرده بر دوازده کروهی بندر سورت آمده در صدد و فراهم آوردن سپاه اشتعال ورزید و از بیک نام خان فوجدار بروچ استمداد نمود گروه سپاه پیشه از اطراف و جوانب وسیلهٔ روزگار انگاشته فراهم آمدند سید

بنده سدا شیو امچندر سردار محمد خان را رخصت کرده به صوب پرگنه بواسه روانه گردید و بموضع واسده معموله پرگنه ایدر که از قصبه بدنگر تعلقه جوان مرد خان هشت کروه واقع است به نیّ راه نقدر حالت و فراخور مکان تشخیص و تحصیل کنان شد و از انجا بموضع اکلور معموله تنجا بو تعلقه جوان مرد خان معسکر آ است زر آو خان که در تسلنکر و از انجا قریب بود آمده ملحق گشت همدان اوان رنچهور داس و سدو کرام که برد زاخهٔ لکهپت به کهم شتافته بودند معاودت نموده به بلده رسیدند و رنچهور داس نزد سدا شیو رامچندر روانه شد و بتعم شهر جمادی الاولی که او براه سمندر در سواد بالی پور رسید محمد بهادر نوحدار انجا به دست دیوار حصار که درین اوقات عمارت نموده و برج و باره بسته در آمده بجنگ به پیوست جوان مرد خان حسب الطلب نهم آن ماه با جمعیت قریب هزار کس از سوار و پیاده آمده شریک کار گردید و قریب یک ماه که کار منازعت بطول انجامید و درین مدت قربات اطراف و حوادث به تاخت و تاراج در آمد سی و پنج هزار روپیه سوای عنایت دیهات که آن بند معلقی می شد به وساطت جوان مرد خان انفصال یافت و برعمل سپرد نهم شهر جمادی الثانی کوچ نمود و از منزل ارنجه اوباره جوان مرد خان با برادرش رخصت فرموده بصوب لمری متعلقهٔ جهالاواد راهی گشت و به نیّ راه از سرحا زمینداد موضع کهدوس ده هزار روپیه گرفته کوچ بکوچ به لمری پیوسته به نعش مورچال و اندوختن تدارک قتال اشتعال و زید سمدار اولی ستوحی داد سدا شیو رامچندر نائب بلده نبود حصه متصل دروازه رایکهر مسرب ساحل رود سابر که به وقت سری سب از ساغر طغیانی با دروازه مذکور آسیب رسد سنگ از مسجد سدی ست نمودن دروازه سانکهو طلب داشته شروع به ترمیم نمود چنانچه از انجا که سنگ کسی کند جوی کند صورت دست مسجد مذکور دروازه خانجهان است سنگ آورده مستحکم بنا نمود و از سنگ جدا و سدب مرتب ساخت جوی از منکان تراتها کسی مده زد و آن مدت بهشت نده مید .

بر افروختند روزی چند که بدین منوال بر آمد شبی سدا شیو رامچندر برق بادها مرتب ساخته امر نگذاشتن فرمود و خود بر پشت گرمی سپاه ایستاد جمعی که بپا مردی همت بالا بر آمدند پاسبانان با خبر گشتند و جنگ توپ و تفنگ در گرفت درین بین صبح طالع گشت و جهان را روشن ساخت چون پیشرفت کار نبود معدودی زخمی برگشتند سردار محمد خان بدون انفصال چاره ندید سلطان را با مقدم آنجا بیرون فرستاده سی هزار روپیه را متعهد گشت و سلطان و مقدم بطریق یرغمال ماند از انجا که مومن خان حقیقت بر آمدن خود و آمدن سدا شیو رامچندر و گرفتن بیست هزار روپیه بنوع دیگر مندرج ساخته مصحوب مسرعی با برخی تحایف و سبب توقف را نوشته نزد پیشوا فرستاده بود در مادهٔ استرداد آن وجه آوردن مومن خان حسین نام یاساول و چند نفر جواسیس با نوشتجات رسید مومن خان او را پیش سدا شیو رامچندر که در بارهٔ سینور مقامات داشت فرستاد او باظهار اینکه بابت تفاوت حصه گرفته ام بیموجب نیست جواب داده یاساول را رخصت کرد و خود بر دیب سنگ زمیندار لوناوارہ که از مدت ممتد اتفاق رفتن باطمان بدان صوب نشده روانه گشت زمیندار در پشت جدار آنجا پناه گرفته به جنگ توپ و تفنگ آسیای حرب را بگردش در آورد سدا شیو رامچندر گوشمالی او را پیش نهاد همت ساخته به بستن و پیش بردن مورچال امر فرمود و سردار محمد خان را با جمعیت همراهی طلب داشت که آمده شریک کار گردد و او به کفالت عبد الله زبیدی و جماعهٔ عرب پانصد سوار و پیاده آمده ملحق گشت چون شبانه روز چند که به زد و خورد سپری گردید سدا شیو رامچندر کوهچه را که دران نواحی بود بنظر در آورده چون بنابر انبوهی جنگل و تراکم اشجار بالا بر آمدن صعوبت تمام و کمال اشکال داشت امر به بریدن نموده به سعی تمام توپ پله رس که سرکوب مکان بودن دیب سنگه تواند شد نصب کرد و انداختن گولهٔ چند که در انجا کارگر افتاد بود حیرت و پندار از کاخ دماغ بی مغزش بر آمد بالضرورة دست توسل بدامن عذر و ندامت زده رجوع آورده پنجاه هزار روپیه را تعهد نموده یرغمال

خداب محراب از بی توفیقی باظهار مسدود گشته خوعی نصد نماند و او را حر
با خدمت حاجلی و متعهدی عاید نیست بالجمله سدا شیو رامحند کوچ
نموده بموضع کهدره بفاصله النصال نسجنص آنجا با محمد نوران که در حصهٔ
داماجی است سه مقام و زنده نصوب نند کهندات شدقت و در سواد نند
داده کرد مومن خان که تعرم روانگی بوته بدین بر آمده بود داخل حصهٔ گشته
بمحافظت فوج و باره برداخت و که بزداران را دای گفت شنید بوسلطت
داماجی بدین فساد و د معامله آنجا از حویلهٔ گده خبر سند که شد خان
بالی بوجدا نیست و بعجم شهر محرم الحرام نلحل طبعی خهان فانی ا
بد د نموده بعالم باقی شتافت * بیت *

ھ آنکه ان بیامه بایدش نوشید : جام نهد مرو کل من علیها فان

اباب خان و آقا محمد مهابت بسرش ا دلم معام او ساحند حوں سدا سیو
امحند بست وز مقامات نمود خاطر نسل بست شرا ونده وجه نعاب حصه
که مومن خان متصدی گشته بموجب اظهار کماشته خود گرفته بر موضع کهبونه
و از آنجا به مع نصانه معموره حه اسی کهدایت که ;مبتدا انجا به ادلی
سکش دطم مدنه انسه دگی داشت مقا نمود و دبی بس نوشتجات بسوا
معنی به طاب اماجی نمود ناکاه سد خلی به و جدا هم شده ی نمدد
الاتصال ه سکس ا نسابه نموده د ملی مهلدی عده گسب و سدجی بسرش
ا حوب بمحصول بسکش حصهٔ خود به مبلغ سو بهه خصت موده نبونه اسی
دهد سدا به معاد بمصلحت بلاد سد به محال وطن دامی سد حرس دسی که از
حاد حالی سدا محمد خان بسرش ده آنجا ادمب داد و ده اب بداد عقامه
سد ا د مه حصه سودا متصدی شده و ند امام دستانی دگفته بد به بلد
ی د د داقی نهب سانه سدا با واد مب تی آمده بودند مب
مد محمد ه کاد ... سدب سط ح حصی مد ا ا ا به مه عس
... سد مه مب د سب حمه بر کسند و لسب مد مب ا د
... د ا طم معاک ب ... که بلدا ب و اس حدل

کوچ نمودن سداشیو رامچندر باتفاق داماجي گایکوار بصوب بندر کهنبایت و ازانجا به عزم بندوبست وگرفتن پیشکش و مقرر نمودن سنتوجي به نیابت بلده از تغیر نارو و رسیدن خبر آمدن سیلاب در بندر سورت و روانه شدن داماجي گایکوار به پونه

سداشیو رامچندر سنتوجی برادر کلان خود را از تغیر نارو و به نیابت بلده مقرر ساخته بیست و سوم شهر محرم الحرام سال هزار و صد و هفتاد و دو باتفاق داماجی گایکوار کوچ نموده به موضع عیسن پور دو کروهی بلده منزل گزید و از بندر سورت خبر رسید که هجدهم آن ماه آب رود تپتی که از پایان حصار آنجا بدریای شور می پیوندد طغیانی نموده سیلی بدرون معمورهٔ بندر در آمد و خلقی را بگرداب محیط نیستی فرو برد و قواعد اکثر عمارات رصین و متین را متزلزل ساخته از پا در آورد وامتعه واقمشه تجار بحاری و براری را ضایع و نابود نمود و پس از دو شبانه روز که در تلاطم و تموج تخفیف یافت و به همین نهج دریای بزدهٔ بهم چشمی آن از جادهٔ اعتدال در گذشته در بروج و عمرانات سواحل خویش خرابی رسانید و دفعهٔ ثانی بیست و پنجم همان ماه کمتراز نسبت سابق در بندر سورت رود تپتی موجب اتلاف جان و مال سکنهٔ آن جا گشت غلام حسین خان ولد عبد الحمید خان سند درگاهی بمهر صدر الصدور درباب تقرر صدارت صوبه از تغیر محمد منور الدین خان که بنام عدم ماحصل تعلقه به بندر سورت رفته رجوع نموده صدر گشت ازانجا که از مدت ممتد مقدمات وظائف و روزینه و اراضی ارباب معاش و اصحاب عمائم درهم پیچیده شد و ابواب

بعد پیشکش نزول نمود چون از چندگاه پیش ازین موسی جلی از راه عاقبت
اندیشی و مسلوک ساختن طریق ارتباط و مستعد مبانی اتحاد و گذارش بعضی
احوال و درخواست مسئولات ارادهٔ پیام گزاری خود را بنا مرتبی خویش
بقول آنکه • بیت •

هر برابنکه آن شیران شکار اند
بنای خود پیام خود گزارند

معتمدی را نزد پیشوا فرستاده خواهش آمدن را بنوعی مستدعی گشت و نوشته
عدم مزاحمت کهندایت و دادن دستکاب هکده بنام سداشیو رامچندر و داملجی
گایکوار مصحوب خواستن ازانجا رسید موسی جلی به استعداد سرانجام روانگی
به آمدهٔ نوسده جات موسومه نزد سداشیو امچندر فرستاده درخواست دستکاب
نمود و او باسم نوشت که چون عامل آنجا به بعضی معاملات حسابی تفاوت
طلب می نماید وجه تفاوت را خاطر نشان او نموده راهی شوند لهذا چندی
موقف واقع شد و سداشیو رامچندر بنابر داشتن داملجی دفعهٔ ثانی نوشت
و به سرانجام توپ خانه و لوازم سفر به نزدیکی مقامات و زند ازانجا که راجهٔ
لکهپت زمیندار کچهه را پیوسته خیال مقصدای و خطاب راجگی در سر بود
بعد انصرام این معنی وکلا بدربار جهان مدار در عهد حضرت فردوس آرامگاه
سند و مکیر با سال اسمان کچهی که شهرهٔ آفاق و گاوان گجراتی و نسوان با
علاقه داشت بدرگاه گیتی پناه و اکثر دولت پرداخته به منصب و خطاب
مه را اجه لکهپت سرافراز گردیده خواستن صاحب صوبگی پتن که از کچهه قریب
است بوسیله ملکین مقدش بود نیز و معتمدی نزد سداشیو امچندر
داملجی فرستاده تعهد سرانجام خرج فوج استعداد نمود لهذا بتحریر دلس
ان سداشیو و سوکار از طرف داملجی مقرر شدند که بدانجا شتافته
صدی ... مدد به دست نمایند و درین سال لنگ نام جلی عامل
و ... بدربار صوبه و خطاب و ... گم و ... سرفراز
گردد •

معاودت نموده در حوالی جونه گدهه آمد و به حسب اتفاق سیاجی گایکوار از
از ضلع کولوار و کاتهیاوار تشخیص حصهٔ خود کنان در آنجا پیوست شیر خان
بابی چند سر اسپ به صیغهٔ تواضع سداشیو رام چندر و سیاجی گایکوار ارسال
داشت و از طرف نیز سداشنکر منشی با بعضی پیام مداخلت بابت در جونه
گدهه و پارچه مضافهٔ دکهن روت چون بنابر امور چند که در معاودت بصوب
بلده لازم دانست در گشته هستم شهر شوال المکرم باحمدآباد آمده به تمشیت
مهمات مرجوعه امور نظامت اشتغال ورزید و زاهد علی و میر نجم الدین
ملاقی گشته گذارش حقیقت بر آمدن و رهائی یافتن نمودند و او استمالت
و دل جوئی و خلاع داده رخصت فرمود پانزدهم سیاجی گایکوار نیز معاودت
کرده آمد ازانجا که سداشیو دلال محمد شاهم و محمد رضا را تا رسیدن سداشیو
رامچندر متوقف ساخته و حقیقت را نوشته بود سداشیو رامچندر زاهد علی را
بر رخصت فرمود که باتفاق سداشیو دلال و محمد هاشم در انتزاع بندر کهنبایت
سعی نمایند زاهد علی به پتلاد رفته چندی به تطمیع فرقه سپاه کهنبایت
پرداخت جمعی جدائی گزیده بر آمدند و بعضی وسیلهٔ روزی انگاشته از
حقیقت کار مومن خان را آگاه ساخته وجهی را که رسیده بود متصرف شدند
چون یکماه بدین منوال بسر آمد مومن خان که از ارادهٔ آنها واقف گشته به
حزم و هوشیاری خبردار می بود پیشرفت کار بنظر نیامد و صورت مراد در آئینهٔ
مقصود جلوه گر نمی گشت زاهد علی یازدهم شهر ذی الحجة بلده آمد
و محمد هاشم با برادر و متعلقان بمیان کام که با زمل زمیندار آنجا از سابق
اخلاصمندی داشت رفت همدران اوان حسب الاشاره پیشوا سکهو رام و پسرش
را که در بروده بود به پونه بردند و نوشته جات متضمن طلب داماجی گایکوار
رسید چون سداشیو رامچندر بنابر بعضی امور رفتن او را صلاح کار نمی دانست
درباب بودن باحمدآباد به بالاجی راو نوشت منظور نه گشت و جنکاجی
نامی سراولی بردن او رسید بالضرورة داماجی بست و ششم ذی الحجه
متصل عیدگاه داخل خیمه گشت و بتاریخ سلخ سداشیو رامچندر بر تالاب کانکریه

اصلی و من از دل جان هرگاه یافت گردد باشم ز جمله مالیت است بعد موجود نیست است و شهر که حاضر است مضایقه ندارد مومن خان ازین پیام بستگی ظاهر نمود بنابرین یکی از همراهانش بعس مقدمه ا نوع دیگر دیده بزبان عربی فهمانند و او فوراً خود را بجانب محمد رشید بیک رسانند او میرت به کارد برده شریک آبرو شد جماعه معیله باب شاهی و جوانب جهان که مامور شده بودند از در آمده هاله وار گردا گرد سلیم بیگ گرفتند و راه نجات به روی بستند و با سپرده شدانه در بدین حالت عملی جا ماند جون مخلصی مدلمی ندانست نیست و شش هزار روپیه را بگفت و شنید تمام متعهد گشته به آمد و بهم از موجب پروانه زبان و اثبات و گرفتن فرض خاطر دملی کرد • بیت •

سوی وفا نیست درین خاکدان   مهر وفا نیست درین استخوان

حدیث نبوی صلی الله و آله و سلم من اعان ظالما بعد سلط الله علیه ظالم گشت چون به سبب حکومت جوان مرد خان مطلبی بعنوان مضاربه به سنیر محمود نام داده بود بدین وساطه که غرور داشت از وی به خواست نمود به عمل نیامد ناچار موقع دیوان کفایه گرفت • بیت

نکوئی با بدان کردن چنان است
که بد کردن بجای نیک مردان

معاودت نمودن سداشیو رامچندر از ضلع سورتهه و داخل گشتن در بلده و بر آمدن داماجی گایکوار حسب الطلب پیشوا بالاجی راو و باقی سوانحات آن سال

[illegible]

[illegible]

بامر کوتوالی بلده مامور بود بمومن خان رسانیده بر لوح ضمیرش مرتسم ساخته
بودند و او موقوف بر وقت داشته بمراعات ظاهری از الطاف و اشفاق به تصحیح
قلب می پرداخت و از اتحاد قلبی صمیم تصور نموده بر مقدمات تغافلی
سپاه در انچه کفایت بود سعی جمیله بجا آورده و از بقیه مرسومات خویش
شماتیدنش گرفته بامید بهبود نشسته بود ازانجا که محمد هاشم پیوسته
به جد و جلا . • بیت •

روز و شب هم معاشر و همدم   شام تا صبح مونس و محرم

. در انکاش تمی وثیق مهمات رفیق شفاعه روزی مومن خان بوده ازانچه در بارهٔ
سالم بدو رسیده و از اندیشیده و موقوف بر وقت داشته آگهی داشت درین
ره که خود به سلامت بر آمد و پردهٔ از داری دریده شد از راه دوستی دو کلمه
به سالم نوشته از سرکار تا حد ساحت و ترغیب بر آمدن و به حزم و هوشیاری
ودین نمود و او از سادهٔ وجهی مزید اتحاد و خلوص عقیدت تصور کرده نوشته
نامه را بدست مومن خان داد . • بیت •

[illegible] دل دشمنان بد اندیش   که بشنود سخن دوستان نیک اندیش

او سوگند نامه کرده [illegible] که محمد هاشم را ازین دوستان [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

سمت تته باشد و بدین بهد کوچه غلطی نشان داده راه بلاد پیش گرفت پس از ساعتی که مومن خان از نفس آنها آگاه شد بلا فاصله بتعاقب سوار گردید و دو سه کروهی دوانید برنجید بالضروره برگشت و محمد هاشم بهد پیوسته بدست تعلیل بدم از شب گرشته به بلاد راه گست و سداشیو بلال بمکان مطلب درود آورده بخدمت فرستاد روز دیگر نوشته مومن خان بنام هر دو برادران رود یتت که با وجود تجدید عهد و پیمان موکد به ایمان ازین حرکت بیجا که موجب بدنامی طرفین است مناسبت نداشت اگر اراده بین جدائی گزیدن منظور بود کجا منع بودم بالفعل اگر آمده ملاقات نموده بخوشی و خرمی رخصت شوند با ع مظنه مرد گردد زبان سخن جهان بسته شود خوب است به جواب درخواست طلب همراهیان که معلومی مسعود نوشتند [۲] سل و سائل بدشنی و خصومت طرفین انجامیده کوتاه گست سابقا ماندن ـلم جماعدا عرب از همراهی جوان مرد خان و بر آمدن از بلده و اقامت [۲] بین به دولقه و آوردن مومن خان با خود باحمدآباد به موانع ستی ومرداً لک بدایع سلک گسسته جوین او از بدم به معلمه نسوینما به به مصحب آنها اند کرده اند خان و خان با خود عزم را مصمم داشت که از مومن خان با بعضه امه جدائی نگزیند نظر بران به مقدمه گفتن اسرمها از دکهندن جدیجه سعی دکه یمت و به بادر امر دیگر خود ا مطاون مدم و مسند ا دشمن صاحب

• بیت •

۱۱ ۲ به مده حط و به ه به دله که به و به راح ست آدمی بسته ب وجه بله اله جمعداان عرب و کجائی بلده آمده به سداسیو امجدی و به حی ۲ کهلو اوله مدارد و او ا به ای دکست سد به عماب دید ب ا موده ای حاد که بدل امور لمکت نمود آراء از جمعیتی به دد حالی منعده احکه جان کردند

بیت

ق بی ا د ط ... بی ... نسمان ... و از ... حال ... ...

...

محمد هاشم چار ناچار بلوازم ضیافت قیام نمود و متعلقان را طلبداشته بتوقف را نیز مقرر کرد هنگام شب که محفل از عذر وا پرداخت سر گرم اختلاط شده سر رشتهٔ سخن را بمدعا رسانید و پسر خود را حاضر ساخته دست بر سرش نهاده قسم یاد نمود که انچه سبب توحش از گفتهٔ اهل غرض گردید فروغی از صدق نه دارد و (۱) طامات بی اصل است - * بیت *

مشنو سخن هرکس بشنو سخن من کارباب غرض راست ز هر باب غرضها

بالفعل بار گیران و اسپان را نوکر گردانند و بدستور سابق از آمد و رفت خورسند دارند تا زبان بدگویان بسته و روی معاندان زرد گردد چون چارهٔ جز رضا وقت را متقاضی نبود قبول نمود - مومن خان مطمئن خاطر گشته روز دیگر بخانه معاودت کرد با وجود این معنی ازانجا که از اظهار بعضی مخصوصان و محرمان راز خواه از راه خیر سگالی یا از ممر حقد و حسد مرکوز خاطر مومنخان را هر روز صوتی و هر شب ندائی بگوشش میرسانیدند که بهیچ نوع خاطر جمع نمی گشت و ظهور اظهار اخلاص و قسم را تا ویلها نموده میگفتند که جمیع مراتب ظاهر داری و بعلت انداختن مرتسم است چون مجبور بود پیوسته با خاطر پریشان نه کج دار و مریز بطریق معهود آمد و رفت را مسلوک میداشت و در باطن جستجوی راه نجات و کنارهٔ گیری دمی نمی آسود روزی چند که بر آمد بیست و ننجم شهر رمضان بار گیران را به تمهید نمودن اسپان مستعد ساخته در یک رتبه متعلقان مخصوصی را سوار کرده بعنوانی که کسی گمان نبرد که ازآن کیست بیرون کرد و گفت که بمجرد بیرون شدن از دروازه مسارعت نموده تا پتلاد باز نگردید و محمد رضا را نزد مومن خان که بمقابلهٔ قرآن اشتغال داشت اواخر روز که از تلاوت فارغ شده مومن خان درون رفت محمد رضا نزد برادر آمد و باتفاق یکدیگر بلاتوقف و اهمال با بار گیران که معد بودند سوار گشت و تاختن در آمده بر دروازهٔ حصار رسید از راه پخته کاری و انداختن مغلطه از مستحفظان استفسار نمود که سواری مومن خان که به خبر آوارگی فراوان سوار شده بکدام

---

(۱) طامات سخنان چپ و راست ۱۲ •

جهت بیع آن هر کرا خواسته باشد کفیل بر معلی داده شود ملتمس نوشت که
چون پیوسته در کهنبایت علیل و مریض بودم اکنون بر آمدن انتقال شده خدمتی
به تبدیل آب و هوا در احمدآباد ایلغار ورزیده مدرسم بالفعل بعضی ضروریات
از خانه طلب داشته لجانب آوردن بدهند موقوف حل نظر بر بالغیب ملوب
خصت داد و زاهد علی روزی چند در بلاد موقوف بوده عازم بلده گشت
و سداشیو بلال بار بردار و برمک نامی با جمعی از سوار و پیاده بدرقه همراه کرده
باحمدآباد رسانیدند و بار و بعدت نائب بلده را دیده اقامت گرفت محمد هاشم
بخشی که او نیز از جهات چند متوحش خاطر و اندیشناک می بود و طریق
مخلصی نمی یافت چون با زاهد علی اخلاص داشت بوساطت او اذن بر آمد
را با سداشیو بلال مسلوک ساخته در انتهاز فرصت و بدست آوردن مانو و علاج
واقعه قتل از وقوع در آمد • ندب •
علاج واقعه قبل از وقوع باید کرد دریغ سود ندارد چو رفت کار از دست
شروع گشت و العهدة علی الراوی که بدینسی اندیشیده می جهل کس با
کد را در تلاش بلاد طلب مسومات منقضی کرد و بدین دست آویز احمال
و اثقال بدینی در معرض بیع در آورده باد نمود و با محمد صادق که شغلی واقف
داشت و در او می بود طرح جنگ رکیک بلحوشی ساختگی انداخت
از جدائی کردن مکانی دیگر نبود آمد امتعه ملل بر آوردن و در بار سپرده سبکدوش
گردید محمد صادق که اظهار بعندگی داشت از موقوف حل رخصت گرفته
در آمد محمد قاسم مص نموده جدیه بیش گشت با گدایان و جماعه سده
[illegible] که بطول عدت می آمدند محمد رضا دادش مهمل بود
[illegible] جمع [illegible] داشت [illegible] حل نه دیدی
[illegible] نمود از [illegible] حوالی و محلی
[illegible] گردید • ندب •
[illegible]
[illegible] مهمان گردید

آوردن گوشهٔ عافیت و مأمنی افتادند و بین الخوف و الرجا روزی را به شب
و شبی را بروز میرسانیدند پس از روزی چند زاهد علی که عمدهٔ تجار آنجا
و ابا عن جد متوطن و بامر تجارت اشتغال داشت و اکثر اوقات نجم خان
و مومن خان عبدالصاحب مبلغی بعنوان قرض حسنه گرفته بمعامله محصول
بضاعت بازرگانی او محسوب نموده میدادند و بدین صیغه مبلغی طلبداشت
دریندولا از تقریر بعضی مخصوصان مومن خان نسبت بحال خود امری را که
مکنون ضمیر اوست راست یا دروغ شنیده بر آبرو ترسان و لرزان گشت و در
تدبیر جستجوی طریق نجات قدم اندیشه نهاد - * بیت *

چو خصم قصد تو کرد از برای دفع ضرر   بجد و جهد بکوش از به عقل مشهوری

و بتحریر سگالش به کدکانش محفل آراسته قرار داد که چون اکثر اوقات بامتعلقان به
تفرج باغ آمد و رفت دارد بر آمده باید رفت و گماشتها را به دست آویز امری
اول بیرون کرد و میر نجم الدین که او نیز استنباط انحراف مزاج مومن خان
در بارهٔ خویش دریافته بود رفیق اینطریق گشت و روزی را معین ساخته
با متعلقان و پنج سر اسپ که از خود داشت رفقای شبانه روزی را سوار ساخته
بیرون بر آمد و بنابر مغالطه در باغ درنگی نموده رو به یلّاد نهاد و مسارعت را
از بادصبا استعاره کرده راهی گشت و سداشیو بلال فوجدار آنجا را از رسیدن
خویش اعلام نمود و او جمعی را بعنوان استقبال فرستاده معزز و محترم در
آورد - * بیت *

نیک تدبیر نیکو آن توان کرد   که نتوان با سپاه بیکران کرد

ازانجا که بر آمدن دفعی و بدان صورت اتفاق شده بعضی ضروریات و سرانجام
خیمه و (۱) تحییر با برای فراخور حال فرستاد و کیفیت رسیدن او را به بار و بعدت
نائب بلده نوشت مومن خان که از رفتن زاهد علی با خبر گردید طوماری
بخط خویش مشتمل بر استمالت و موکد بایمان مغلظه و عهد و پیمان موطده
نگاشته مندرج ساخت که اگر از گفتهٔ غرض گوئی متوهم شده بر آمده اند

---

(۱) تحییر لغة ترکي بمعني قنات است *

را بالمقطع و گروهي ا روپیه هشت آنه و چهار آنه بداس نقد فلفل و اسپ و گاو و شتر و اقساط بعضی انفصال داده عوض گرفت و مردم رسالهٔ سدهو رام را جواب شد که از طلب خود بگذرند اکثری بغیر توقف با انفصال برخاسته شده هر کدام راهی پیش گرفته رفتند و عبد الله زبدی با بعضی جماعه داران عرب و سواران گجراتی بلده آمدند ازانجا که نرخ لعل پیشکش به اسدلی تعلق بربودن حصه صوبه سرکار بعضوا بموجب اشارهٔ مومن خان به بوته شدتقه و عامل او ا آورده و به هنگامیکه کهنلتهه را و احمدآباد ا از حولی مرد خان اندراع نموده تصرف به آورد واسطهٔ گفت و شنید معاملت بعد کهندانت و اصلاح ذات البین کوشیده و از حدتی بمساعدهٔ ارتفاع و اطوا زمانه باغتجار بست از یسکی کسده بلندعلی رخصت غسل دریای گنگ که کاسی گویند و از معابد مشهوره معتدده هنود داشت و مادون نمی گشت و پس از رویداد مقدمهٔ احمدآباد بغیر عدم موافقت صحبت با سدهو را به کهندیب فرستادند مصالحه به محل خویش سعی ذکر رفته چون از جمیع امور د ع و معطل بود از کهنبایت باحمدآباد آمده مکرر جهت ترخیص الملس نمود به امر و ودا گراسب با آنکه جهت سپید مدنی امر مصالحه مامور گشت وجه نقدیا ا گرفته به کهنبایت آمد چون قصاد به باره اش بنوع دیگر بامضا نرسیده بود معتدلی دمب دانته ترتیب بکلس و بعد از شب گرسته که بعدنه اش مدفت به بس اا جمعی را که گماشته بودند به او بعلته ده باره ساختند و تلس ا بمومن خان نسبت دادند
چون حکایت ملک بهم بیم می بیم   که به احد بد حسنه وتیل بدد

بر آمدن راشد علی تاجر و میر نجم الدین و محمد هاشم بخشي از بندر کهنبایت و بدام مصادر افتادن سلیم جماعدار

[illegible]

بومیدی گسسته بستند جمعی از عرب و روهیله هنگامه نموده بدروازه پیته آمدند
چون پیشرفت کار بنظر در نیامد برگشتند مومن خان از آنچه می اندیشید چیزیکه
بعرصهٔ ظهور نیامد مطمئن خاطر گردید پاپاجی هر پاله و بابو راو یک روز
مقام داشته بلده آمدند و عبد الله زبیدی و جماعداران عرب برداری خودها آورده
ابواب دخول و خروج را بسته بمحافظت برج و باره پرداخته توپها را بمقابل
بستند مومن خان سلمان جماعدار عرب را بنابر مصلحت وقت هنگام رفتن آگاه
نساخته و شریک کنگاس نکرده بود طلب داشت و او باندیشه رنجشی که در
احمدآباد درباب کفالت هری کشنداس سر گروه ابریشم فروشان بمیان آمده
و مبلغی را از بر طرفیان متعهده شده توهمی بخاطر آورده نیامد کنکا جات دو
روزی توقف ورزیده بانچه از اسپ و شتر نقد و جنس که هرگز در مخیلهٔ او نمی
گزشت بدست آورده بود قانع شده از وخامت عاقبت اندیشیده بصوب ایدر
شتافت و گفت و شنید سپاه درمیان آمد محمد لعل را که گروه روهیله داشتند
و از روی حساب هشتاد هزار روپیه طلب آنها بر آمد پیغام فرستاد که بر نصف
آن که چهل هزار روپیه باشد انفصال می تواند شد و چون اراده بالجزم دارم که
تا بقید زندگانی جدائی نه گزینم ما یعرف خود را فروخته بیست هزار روپیه را
دسان می نمایم تدبیر بیست دیگر اگر شود رهائی میگردد مومن خان بدست
آویز تدبیر این کار او را نزد خود طلبداشت و او از روی حزم و احتیاط میرزا
محمد زمان شاهزاده را درمیان کفیل گرفته باسه چهار سوار آمد و دو روز در گفت
و شنود این معامله بسر آورد میرزا محمد زمان امری را که مبادا خلل در آبرو
شود دریافته محمد لعل را مخبر ساخت و او هنگام شب بر آمده به موضع
دهوان مسکن کولیان جان خود بسلامت بیرون برد همدران اوان برج لعل وجه
باقی را گرفته با عامل حصهٔ پیشوا رسید و عامل را در پتلاد متوقف داشته نایبش
را همراه گرفته به کهنبایت آمد و در محالات نذر دخیل کار ساخت مومن
خان بموجب قرار نیمه طلب عبد الله زبیدی و جماعداران عرب را داد و با دیگران
که در بیرون و اندرون بودند طرح گفت و شنید انداخته بعضی را نیمه و برخی

نمود و معرکی که بودند از سوار و پیاده که از فقدان کاه و دانه تاب استقامت
نیاورده به بوجات و قریات و قصبات اقامت گزیدند تا بمساکن خویش شتافته
و برخی از پیادگان نزد داماجی نوکر شده در انسداد طرق و شوارع شریک
کهیتاجی بودند شب و روز گروه گروه و هرشب فوج فوج از گوشه و کنار نامعلوا ی
گرسنه مسموم ناتی مانده رسیده پیوستند و تا رسیدن به کهنبایت فوجی آراسته
از سوار پیاده گردش فراهم آمد مومن خان متعلقان و اسباب اندرون حصار
بندر نوساده خود به باغ محمد باقر بلجر فرود آمد و با ملجی هر باله و بلو راو
متعلقان داماجی کانک راه را است و حلاع بواقع نمود و از اجتماع طلب
کال آنجه بحصن کیر مرتب نمی لک روپیه بابت داد مدت عهده برآمی را
به خود نمی یافت به بحر اندیشه فرو رفت و سربزانوی تفکر نهاد * بیت *
به هر نقش که از خم خرد پنهان است حسر در آئینه تدبیر نگردد روشن
و توسل به بند خود بود پس از تامل و تفکر طریقی بر او واضح و لایح گشت که خود
ا به بنده حصار گرفته به تقدیم معاملات سپاه بپردازد اما بمخاطره اینکه مبدا سپاه
با منسلة کهنبایت که آنها سر طلب کا اند شمشیران گشته در ا کشاکند
و دیگران را در آن ساحت عظیم و فتنه جسیم متصور است لهذا بلاجی هرباله
و بلو راو ا برضای اضمر خویش آگاه ساخته استدعا نمود یک روز بعد از به
آمدنش به اندرون برخیزد و زند که خود را مستعد سازم ا از خوف جانب داجی
[illegible] رواند اندیشند و آنها بتاد بلس خاطر احاطت نمودند مومن
خان بعد [illegible] جماعداران عرب ا جون [illegible] روزه مساعده
[illegible] طلب [illegible] ندانستند [illegible] اینکه [illegible] را بما و کمال [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

ولا نرور شدند که بمرهٹہ تعلق داده اند مقرر نمود چنانچه هر دو روز بنوازش می
آید و این بدعت دیگر احداث گشت و در سکه ټکسال را که مومن خان بر
طرف ساخته بود جاری ساخت و بیرقهای پیش چبوترهٔ کوتوالی بار دیگر برنگ
بهگوه که مخصوص جوگیان است رنگین فرمود سداشیو رامچندر پس از تعیین
عمال و مکاسداران هر مکان و هر محال سوم ماه کوچ نمود و سیاحی راو خلف
داماجی گایکوار بصوب کبر پتن و بهیل جهت تشخیص بالواجب و پیشکش
زمینداران و صاحبی کولیان رخصت یافت و سدهو رام را با پسرش باشارهٔ داماجی
(۱) نجار دریا انداختند همدران اوقات داماجی بنابر عهدی که داشت متوجه غسل
دریای نربدا گردید و سدهو رام را با پسرش همراه برده در بروده به مستحفظان
سپرده باز داشت و پس از فراغ غسل در اندک مدتی و کمتر فرصتی بلده در آمد
و سیاحی را جهت اخذ پیشکش ملع سورتهه متعلقهٔ حصه خویش تعیین فرمود
و ارادهٔ آثار خیر جاری و یادگاری بخاطر آورده حوض کاریز و مهلی و جاهی در
فضای پشت خانهٔ سلیم که خود می بود و سنگ از مسجد منهدمه سدی بشیر
آورده بکار برد حسن نیت بانی آن مسجد هویدا گشت که سنگهایش بار دیگر
صرف خیرات مبرات در آمد و پاره در ترمیم حصار رفت چون آب چاه شور
... از ... دولاب و منبعهای واقعه دروازهٔ خانجهان که درایام پیشین سید مظفر
... سید ... بر رودبار سابر ساخته آب آورده بود و سلیم دولت معطل و شکسته را
... خانهٔ خویش آب کسی میکرد راهی ازان کشاده دران حوض رسانید
... ایام و انعام ازان منهل شیرین شادکام و ریّان می شوند *

... خان به بندر کهنبایت و انجام کار سپاه ... کشته شدن برج لعل پیشکار

... تا انجام کار ماندند و صعوبت محاصره را کشیده
... بر آمد و هر مرحله که بصوب بندر کهنبایت
... را گویند که در عددی بتری می آمدند *

و لب برافتم نموده بسنوی داد و با داماجی که از دور از مکان سابق حمله
و ننه ا متصل مراد شد بهکی مدس سره بر ساحل رود سابر آورده بود رسم و داغ
بجا آورده مریب دو پاس از شب سه نشست و دوم به حمله خوش که بر کف
موقع نادم داشت رسیده شمشیرت کوچ نموده بت داماجی سلحی کانکوا
سب خود را به لشکر گراشته به حالت سلم داخل گردید چون اقم ا با او سابقه
و معرفتی بوده بر خود ندیر میان سیلطلی عراقان و نجا به پیشگان مسلم
شود که به منصفه احسار دیگری گرفتار بودند آمدند هریک را باستمالت و دل
جویی بدواخته بسیار و تر به بضابطه دکهی داده خوشند ساخت روز دیگر همه
آنها با سداشیو رامچندر که از باغ شاهی کوچ نموده به نصایی پک رود سابر دلالی
دیوار حصه بهد نقل نموده بود ملاقی گسسند استمالت و رعایت بارجه دننه
شد مثل به آمدند نشست و چهارم راقم بالتفاق محمد زکی الحق خان ملمی
عزیز الدین محمد خان بخشی و وقائع نگار و حاجی نور الله که عمله و فعله
باشغی دین اشخاص اند منحصر مانده سداشیو رامچند ا ملاقات نمود
انجا که دین مدت به بیرون از حقیقت حال هرکس از تقریر مردم واقف شده
بلا سلامت ری اهم ا شنیده به دل گرمی تمام به جرود و سلوک نسبدیده
نموده حصب موسم عدا شهر حسب الحجب بعر کدش پیسکس زمیندالی
حوالی و از لله سوریه متصل آنجا دات آن طرف آب سابرمتی داخل حمله
کست و با برنعدب داد با تدونگ ا به بدلب بلده مقرر کرد و جهت عدم
مراعات حاکه و احوالی وجه مقرر ا ام و ملکی و بخشی وقائع نگار و حاجی
نور الله بقسم بلغ گرفته ارمرا داده مدعی کرد و غلام حسن خان را از امر
[illegible] بری موسی خان ود در داشته بقسم سابق به محمد زکی الحق
خان [illegible] و مسلم داشت [illegible] ا [illegible] الابا به دوارا ملک اک که بود
[illegible] و [illegible] والا دواجب [illegible] سد و به سه طلب
و [illegible] و [illegible] نمودا [illegible] و به [illegible] بود [illegible]
[illegible] [illegible] دواجب [illegible] اسب [illegible]

داخل بلده گشت ازانجا که خانهٔ سلدم سر راه واقع است برای بودن خود مقرر کرده برفت و روز امر فرموده بقلعهٔ بهدر در آمد و بر دروب و بروج دور حصار پاسبانان گماشت و ساعتی چند درنگ ورزیده بخیمه شتافت و اواخر روز سداشیو رامچندر از دروازهٔ خانپور سمت رود سابر در بهدر آمد و بابو راو نامی را بکوتوالی بلده مامور ساخته بکشادن ابواب شهر امر فرمود و هنگام شب به خیمه گاه رفت روز دیگر که جمهور انام از خاص و عام رو بخانها و مساکن خویش آوردند از مشاهدهٔ خانه خرابیها که بمابر ادای وجه بوره افزا و هم فرمان پذیرش شتافتگان اثاث البیت را فروخته و چوب و تخته را شکسته و اندوخته های نهانی بر آورده بودند چون کاسهٔ رباب خالی و مانند کف مفلس بی خیر دیدند اشک خونین بدور چشم شان گشت و قطرات بسان قطرات باریدن گرفت و ازان جماعه کسانیکه در عارضهٔ عامه در گرشته بودند و از بعضی عقب نمانده که جراحی افزود دیگران که به نیت الاصل در آمدند بیاد رفتگان از سر نو ماتم برپا نمودند و جمعی که رنجور و نالان رسیدند از انها که پیر پیمانهٔ عمر شان لبریز گشت رخت هستی به عالم نیستی بر بستند عرض عجب شورشی برخاست و غریب حالتی بر صغیر و کبیر گذشت و مرض یرقان بگرفتاران بلد بیر سرایت کرد و هر روز گروهی برفتگان سابق پیوستند و این حالت قریب سه ماه بطول انجامید که از سبحانه و تعالی وصل خود را شامل حال باقی ماندگان ساخت بالجمله چون ابواب حصار مفتوح گشت غله بسیاری زیاده از حوصله و اندازه به شهر در آوردند و چشم گرسنه چشمان غلهٔ زدگان سیر گردانید و سداشیو دامودر بمجرد استماع فتح ابواب کسان خود را فرستاده سه زنجیر فیل او که از فاقه کشی نزدیک بهلاکت رسیده بودند نزد خود طلبداشت و دو روز دیگر توقف ورزیده بمسکن خود روانه گردید و داماجی مردم نو نگاهداشت را از سپاه تاسپید بر طرف ساخته بساط خصومت و منازعت در چید سداشیو رامچندر از فرودگاه قدیم کوچ نموده نزدیک باغ شاهی فرود آمد و آخر روز جوان مرد خان را همراه گرفته در بهدر آمد و ساعتی چند بوده بخیمه رفت جوان مرد خان که رخصت پتن درخواست داشت خلاع

مستعمل مست شده رشد بیعزانه بورش نمودن باعث عهد شکنی است او
چون ازین معنی اطلاع نداشت بنابر ممانعت شعر سوا ان مرسداد بلسمالت
درج لعل پرداخته گفت • بیت •

ما چو دشمن که مقصود آشتی افتاد چه غم اگر همه عالم به جنگ بر خیزند

اما بعد از سیدن ممانعان چون پیشرفت کار نبود خودها منع برنگشته برگشته
نبود عمدان اول از بعد سربت جد رسید که معه محمد خان منصبی آنعه
که[1] بقال عمش لدبر گشته بود به گرداب نیستی به نشیں گردیدند و علی نواز
خان دامادش که دم نیابت می پرداخت به منصبداری ممکن گشت •

بر آمدن مومن خان از احمد آباد و روانه شدن بصوب بندر کهنبایت و در آمدن دکهنیان و گرفتار ساختن سنبهو رام

چون مادۀ ملح بمه بت و کفایت داماجی او گایکوا صورت بست
جهت بندر ملحظه کالی درجود زیده بعط و مهر مومن خان که محمد بو
چه دا انسدادگی داشت میر نجم الدین ولد سید عاقل خان تعین شد که با
مصاحب کسان جدا سنبهو رام حدد شدتته تسلیم نماید بهاته دل بعد گشتن حافظ
به می جود معینه به آمد و عجالۀ ده عرله وبعه بنابر مصب بسر انجام بسد
و تتمه ادا هی مکدا به عهدا جه بس گرفت که درج لعل بس ا وانگی
مومن خان منصب گسته و حمد مدان عرانه و کاری و سد د بدا با کهنبایتی
[illegible] امه بهد و داماجی و دیگر و دیو او با مراشعل دستیعی و بد [illegible]
مومن خان با ان کهنبایت فرستدهای داماجی از بدارا حمل بر دیتعی به ج
[illegible] سنبهو [illegible] ا بی بلده به آمده مومن خان ا بیدا
[illegible] آمدند [illegible] خان به بودا [illegible] ی شا ا [illegible]
[illegible]

[illegible]

تجویز نموده دوازدهم شهر جمادی الثانی فرستاد و سه چهار روز که او در گفت و شنید آمد و رفت نمود قرار گرفت که لک روپیه نقد منجمله آن سی و پنج هزار روپیه بابت اشرفیهای سلیم که وضع شود بدهند و در کهنبایت بدستور سابق نیمه حصه سرکار پیشوا متعلق باشد و کهوکه را دست بردارد و سنهورام را نما وا گزارد و خود با متعلقان و همراهیان و اسباب بفراغ بال بر آید و جمیع امور به کفالت داماجی گایکوار مسجل گشت - برج لعل مومن خان را آگاه ساخت چون کار از دست رفته و تیر تدبیر از شصت جسته بود جز سر رضا جنبانیدن و به سلامت بر آمدن چاره نداشت بنابر استدعای سلیم که هرگاه اشرفیهای معروف او در حساب محسوب شده خط پاکی که با او آینده تقاضا نباشد در خواست نمود و نوشته آوردند -

* بیت *

روز دیگر که چرخ شعبده باز   کرد صندوق حیله را سر باز

برج لعل جهت سرانجام بار بردار و سواری رتهه و بهل شتافت درین بین شداسیو رامچندر بتصور آنکه درین وقت که مردم چندانی نمانده و مورچالها خالی و هرکسی در فکر خر و بار خود است فرصت را از دست نباید داد و او مردم را به یورش مستعد ساخته چند ضرب توپ پیش انداخته از طرف مورچال جوان مرد خان یک جلو دوانیده نزدیک بدروازهٔ شاه پور رسید مستحفظان آن صوب که اکنون بنابر حفظ جان و مال خودها قایم بودند از فراز برج و باره دست به مدافعه کشودند چون بیرونیان پیش قدمی نموده قریب پیوسته چیره دستی می نمودند مومن خان را آگاه ساخته گفتند -

* بیت *

نشسته یکی عربده آشوب دگر خاست
نا رفته یکی فتنه بلای دگر آمد

و او فوراً با حاضران رسیده مردم را بجنگ تحریص نموده از دریچهٔ دروازه بیرون فرستاد و از طرفین در میدان به جنگ تیر و تفنگ و کوته یراق پیوستند و چندی را که در آخر کار زه بود وادی عدم بایست سد رفتند و جمعی خسته گشتند برج لعل که نزد داماجی بود ازین ماجرا واقف گشته گفت که هرگاه قرار صلح

بینی امر دریا کرد مثلی عام و نوید امان بعلازدگان حصار در داد اکثر که از مخاطرهٔ
تعرض دکهنیان جرأت نمی کردند مطمئن خاطر گشته از هر طرف که طریق بر آمد
یافتند بیرون شتافته و در ملک بیرون فرار گزیده هر کسی به سمتی کناره کشید مومن
خان از مساعدهٔ اینحالت از وخامت عاقبت اندیشید • بیت •

برو سلطنش امیدی نماند　　نه تدبیر و عقل اعتمادی نماند

بالضروره بنابر حزم و احتیاط که ملک شخص عمده درمیان نباشد به داملجی گایکوار
سلسله جنبان امر مصالحه و مانع باب آشتی گشت جواب رسید که تقسیمی که
شاه نو مقرر کند بیک دیگر او که از نزد پیشوا آمده صلح نماید که خوبی دران است
و من درمیان آمده بتجمیع جهات حافظ جمع مهمات خود او یک دو منزل آمده بود
مامداران راه نمود اما بد نرسیدند و روز بروز مردم از تعدادی ملک تنگ آمده کله
ذلت کشیده ند نشد مومن خان هر چند بلفظ دامن نگریسته دید • بیت •

یاران که بوده اند ندانم کجا شدند
آیا چه حالت است که از ما جدا شدند

دکهنیان که در حقیقت کار و صورت اصل حصه آگاه گشتند از جانب طرف مومن خان
امینی فرستاده بهمه ابنه عاقبت تنگ ساختند داملجی گایکوار نظر به واسطه
سلسلهٔ نجم الدوله جون برگشتن شاه نو دیر کشید لاجرم خود متکفل امر مصالحه
شده گفت و شنید را با شداشیو امجند بمیان آورد و معاملهٔ تمام انجمن
صاحب مهمدیرا که بعقل و ادب آراسته بشد برای سنند مدتی این کار
علی دمو ازانجا که در ج لعل سنگ را که بهرهٔ از خرد داشت و به مکاتبه
و معرکه مشوب پرداخت　　• منظومه •

[illegible] که دانا بود　　به گفتن [illegible] و شوا بود
از همه [illegible] گوید جواب　　[illegible] طریق صواب
[illegible] انجمن　　[illegible] که مجلس [illegible] آمد
[illegible] رنگ [illegible]　　[illegible] و خطی [illegible]
[illegible] دل [illegible]　　[illegible] جای [illegible]

مومن خان آمدند و طاهر ساختند که هردمی حیاتی را از فوت لایموت که لازمهٔ بشریت است چاره و اندیشه نیست - * بیت *

بدور شکم دمدم تافتن مصیبت بود روز نا یافتن

اگر کم و بیش غله که کولیان می آرند با سپاهیان بنابر جلب منفعت در تاریکی شب گرفته پنهانی میفروشند و آمدنی منحصر بر دو سه روزه است و دیگران ازان محروم و بالغرض و التقدیر اگر بهم رسد شخص و احد را روزی یکروپیه می باید مرسومات را گنجایش نیست اگر تدبیری تواند شد پای استقامت قایم می باشد لهذا مستحفظان دروب سه گانه آمدنی رسد را طلبداشت و التزام نویسانید که هر کم و بیش را در بهدر بجنسه بیارند و انیجا تقسیم شود یکدفعه که آوردند چون خوان یغما بدست هر که افتاد گروب تدبیر دیگر اندیشید که تمامی غله را در سرکار خریده فی بعریک آثار میداده باشند و محمد لعل را مقرر فرمود که خانهای مردم را تفحص نموده جنس غله از هر جا و هر چه باشد ضبط نماید از خانهٔ چند که جنس شالی بر آمد بسپاه دادند درین بین حقائق و معارف آگاه شاه نور که با عزیز الدین محمد خان بخشی وقائع نگار رشتهٔ قرابت داشت نوشت که در یکدو روز روانهٔ بندر سورت ام اگر تواند آمد رسم وداع به عمل آید و او برخصت مومن خان رفت و یک شب مانده بر گشت و پیغام آورد که الحال هم چیزی برفته اگر خواهش باشد اعلام نمایند چون خوانی دروب کوچ کرده راهی گردید *

قرار یافتن امر مصالحه بوساطت داماجی گایکوار و سوانحاتی که دران بین روی داده

چون تدابیر وجه قوت سپاه نتوانست شد کار بغایه کسی و صعوبت انجامید و سنگ تفرقه در جمعیت شان افتاد از هر جماعه جمعی و از هر فرقه گروهی بخوشی و ناخوشی از فراز فصیل بدستیاری ریسمان که از دروب مانع بودند رو به نشیب آورده رفتند سداشیو رامچندر بصوابدید دانشمندان مدبر در سرس نور

محمد هاشم حبشی که درایام بودن بهروچ با بهگوان معرفتی و سابقهٔ بهم رسانیده
بود گفت و شنید مصالحه بمیان آمد و قرار یافت که او بکفالت عبد الله زندگی
جماعهٔ عرب که محافظت دهلی دروازه بد و تعلق دارد آمده بالمشافهه باظهار
مدعا و عهد و پیمان مصالحه به پیش کند شب دوازدهم جمادی الاولی
بدانجا وارد گشت و با مومن خان و محمد هاشم و سنبهورام و محمد لعل بر
با دروازه ملاقی شد و ذکر صلح درمیان آورد چون سنبهورام نمی خواست که
این امر بوساطت محمد هاشم سرانجام یابد درین مکالمه کارانه درشت گویی
منصب ساخته مصدت را منقص نمود و هر یک بمنازل خویش رفتند محمد هاشم
خاطر نشان نمود که چون سنبهورام از اله عدلی که دارد برهمن کاها ست او را
شریک و سهیم مصلحت داشتن نسبه برای عزم خود زدن است به سمی
که صلاح و فلاح کار خود دانی بلند به عمل باید آورد و شب دیگر بهگوان را طلب
داشت و او و مومنخان بهمان مکان لله بلسمالت و عاطفت لب کشودند
و قرار گرفت که فردا شب بتا بعدت مدار المهام سداشیو امچند باغ ساهی
بدید و بهگوان بطریق گروگان نزد مومن خان باشد محمد هاشم نزد او شتافته
گفت و شنید نماید و د سب آینده بموجب قرار بعمل آمد و او اخرست که
محمد هاشم از نزد بتا مراجعت نمود هر یک بمکان خود رفت سنبهورام
[illegible] کشت چون اکثر کاها را به سر خویش
[illegible] بتمام امر مصالحه بمیان آورده اند [illegible] را
ماند ست و روانه [illegible] دروازه [illegible]
[illegible] معوالی او آمد [illegible]
[illegible] سداشیو [illegible] او را
[illegible]
[illegible]
[illegible] آمد [illegible] آمد [illegible]
[illegible] و [illegible] کشته [illegible]

ازانجا که حقائق معارف آگاه امر خیر مدنظر داشت و نوشتجات پیشوا بمزید تاکید و در حصول رضامندی او رسنده بود اظهار آزردگی نمود سداشیو رامچندر نتوانست سر پیچید و به قسمی که او با پیشوا اقرار کرده بود طوعاً و کرهاً قبول نمود و شاه نور بعد دو روز بدل خوشی تمام رو به شهر آورد و از دروازهٔ جمال پور که سلمان جماعه‌دار متعینهٔ آنجا بنا مردمی خود حسب چنین ساخته بود در آمد چون هنوز وقتش نرسیده و تقدیر بنوع دیگر پیوسته بود در عَیْنَت او بعضی از غرض گویان نیش زن - * قطعه *

هر کسرا عادت دمیسم بود بی ارادت ازو شود ظاهر
نیش بر سنگ میزند عقرب گرچه بروی نمی شود قادر

به دلائل لا طائل آمد و رفت و تجدد و باعث شدن او را معلل بعرض ساخته مزاج مومن خان را از جادهٔ صواب منحرف ساختند و در ضمن ارادهٔ شان آن بود که امر مصالحه بوساطت آنها تعلق گیرد و پای غیر درمیان نباشد درین لاو که او آمد بدر تعامل ز ده یک شبانه روز ملاقات نکرد روز دیگر - * بیت *

چو از دمهای سرد صبح شام بکندم طشت مهر افتاد از بام

حقائق و معارف آگاه رنجیده مصحوب رسید بیگ پیغام نمود که هر گاه آمدن مرا کاره باشند رخصت شود - مومن خان آمده سر گذشت بیرون را شنید و همان ترانه و ادعای سابق را بگوشش کشند و شاه نور مرخص گشته رفت چون خبر صورت به بستن صلح شائع گشت خدوبات دفعةً وجود عنقا بهم رسانید و کسانیکه - * بیت *

خالی ز عقل و دانش و عاری ز فهم تیز
خر حنطه و شعیر ندانسته هیچ چیز

که درین چند روزه فروخته بودند نادم و پشیمان گشتند و قلق و اضطراب در خلق پدید آمد باوجود این همه مراتب شاه نور از بیرون گفته فرستاد که چون امر خیر و ثواب مد نظر است دو سه روز دیگر متوقف خواهم بود - اگر راضی باشند بدانچه گفته ام حاضرم چون او را بوعدیگر بقلم داده بودند بعمل در نیامد و بمعرف

که (۱) نشست نشست ارزشت که زیر دستان زمان از ساعد موی او (۲) نشست در
آستین و از مجاز عشق دست شسته نشسته اند اگر ساخته و پرداخته من که مصحف
تد می الله این همه اه دور دراز را بریده و تصدیعات بر خود گوارا ساخته آمده ام
چون از پیشوا دین نبی نوشته جات تعدی بلیغ آورده ام شاید صورت مصالحه
پی نماند و رفع هنگامه و حفظ جان و ناموس مردم گردد چون مومن خان را بر
(۳) متانت دید گفت بدین نه از صدق و کذب این گفت و شنید واقف گشته
جواب می آ م صباح روز دیگر که اداء بدین شتابی داشت چون راقم را سابقه
مه بی با او بود و رنجهو داس نیز از آشنایان قدیم رفته دیدن کرد از نقد
طمع ماجرا و معجب دو شنیده مطلع گردید و از فحوای کلام مفهوم گشت
دمری گفت که شاید محبت و سعی من انگیز شود دیگر احمد آباد
جدا ست از اینجا که از مدتی اتفاق حمام بسته بود نگرما به شتافت اتفاقاً
نصب شوا عاص شد باتصور در روز دیگر موقوف بود باری بدین وسیله سه
چهار روزی صورت ملتوی نموده و گرسنه حمل مومن خانی را مسدود دید نتیجه ماه
که سه نور بین شتاب و باظهار گفته مومن خان پرداخت جواب یافت
که این ده داد اطلاعی نیست و نوعی از صدق نداده و اگر کسی گفته باشد از
پیش خود گفته آنرا چه اعتماد علی ای حال نیکی محصوران که از مقدار
بی اندازه بآسمان رسیده و طاقت شان طاق و کارد باستخوان پیوسته و غریب ا
رسیده (۳) ملتمس نظر نسبت مساعده نموده اند جندان کاری نمانده بدین
نیت گفت و شنید و آمد و رفت کوتی راحت حاجت روزی چند درنگ نمایند
که جمو له بلده باغرس خود مفتوح میگردد دیگر • بیت •

ز اسباب جنگم چه کم بود ا — که در صورت صلح نیمه دا

---

(۱) نشست نیست و ست کنایه از ... و ملته و ... باشد ۱۲ برهان •
(۲) نشست در آستین کردن کنایه ... و منع کردن ... ۱۲
صرفت ... ی اسباب
(۳) مصحف ... جو و کنده ... و گوید

بسی بی گنه را شود جان هدف　　بسی مال گردد بناحق تلف
حسابی که با خود بر انداختی　　چنان نیست باری غلط باختی
صلاح و فلاح تو باشد دران　　که اکنون کنی صلح با دکهنیان
بد اندیش تو خواه که خواه مه　　با و آشتی صد ره از جنگ به
شد آن بخیه را رشته کوتاه دست　　سخندان ز گفتار لب را به بست

مومن خان جمیع مراتب را شنیده پاسخ داد که قبل ازین بدفعات استدعای مصالحه مشتمل بر وا گزاشت بندر کهنبایت و کهوکهه بلا شرکت که در تصرف دارم سوای آن مکان دیگر و سه لک روپیه نقد مکرر رسید اجابت نه کرده ام اکنون بنابر پاس خاطر شریف اگر قریات چند از پرگنهٔ پتلاد که در قرب جوار بندر کهنبایت واقع است بران افزایند میتوان صلح نمود - حقائق و معارف آگاه در بحر تحیر فرو رفت که او بچندین ابرام و سماجت که منت عظیم بر خود گرفته پیشوا را بران پله آورده و ثانیاً سداشیو رامچندر که تجویز آمدن بلده و سلسله جنبانی امر مصالحه را نمی کرد و احوال محصوران که برای العین مشاهده می شود چگونه خواهد بود باردیگر لب به نصائح و دلائل عقلی و نقلی کشوده گفت - * بیت *

برده بودی و دادت آمده بود　　چون تو کج باختی کسی چه کند

می بایست بدان قرار صلح نمود اکنون کار از دست رفته و آب از سر گزشته که ثبات قدم دشوار است اگر عهده برآئی تواند شد گوئیم و شنویم ازین چه بهتر که مستقل باشند اما خود غور نمایند که درین مدت یک سال و نیم از حضور کدام تدارک به عمل آمد که آینده بدان امید توان داشت اولی و انسب آن است که اندکی خرد دوربین را کار فرمائید و ساعتی سر بجیب اندیشه فرو برند که حالت سپاه از ممر تنگی محاصره و ضیق معاش به کجا انجامیده خود را در معرض هلاک انداختن و جان و ناموس بر باختن را کدام دلیل است مگر آیهٔ ولا تلقوا بایدیکم الی التهلکة نخواندهٔ همان مثل مست و درویش می ماند و درین عصر از علهٔ پیشوا در مملکت احدی را آنچه از شما ظهور آمده یارا نیست

به نیک و بد روزگار آشنا   بسی دیده شادی و رنج و عنا

خردمند و آهسته و پر هوش   به خلوت سخن گو به مجلس خموش

جهان آزما مرد دیرینه گفت   که پیروز بختی کسی راست جفت

که با عقل و دانش نهد گام خویش   نه بالا گذارد ز اندازهٔ بیش

همی خواهم از کردگار جهان   که باشی سر افراز بر همگنان

بخشنده بخت عدو سوز باد   دلش شادمان از تو پیروز باد

سخن مختصر از گفت من سر مپیچ   بدین ماجرا بیش ازین به مپیچ

کنون حالت است احمد دکهنیان   که شاه و وزیر اند مغلوب شان

نشسته برای به تخت و سرند   نماند اقتدای امیر و وزیر

چو از گردش آسمان بلند   نشستند از سلاطین هند احمدند

دران مملکت زان نباید گریست   که ویرانیش را ندانند کیست

بهر مدتی گردش روزگار   بطرز دگر خواهد آمور کا

سلاطین آن بیشوا بدکهن   کنون بار گشت است چرخ کهن

چو گردون کند گردنی را بلند   نگیرد فرازش به آن کمند

نهش تن بدان گونه سر بلند   که تا آسمان دانه بر بر فکند

چهش گر و صلح و جنگ آزمود   ز جنگش زیان دید و از صلح سود

خصومت با و نیست اهل صلاح   نشد کسی از سرانش فلاح

لیکن حیثی این توجهی   نشدانه جو حرمتی توجهی

شود این سخن انتوجهه   بی حتمالها شود توجهه

طرف خصومت بی با خوش است   به با خویش خصومت همه این است

چه کس ز نیکی کند کس   که از قطرهٔ سیلاب دید بسی

بلی خشم سر مرد به نیست   که نیست ز برنیست نو بدر هست

رگ بند و پنجه به اهل است   و ا نیست باری وطن من است

به خشم کم بنهاد صاحب نو   سود نیست آ دو انکس سو

رخصت شده گفت چون نظر بر حصول ثواب فی سبیل الله که در سفر حجاز
قدم نهاده‌ام کو صد کروه پیشترک اگر تیر تدبیر بهدف مراد پیوندد * مصرع *

چه خوش بود که بر آید بیک کرشمه دو کار

و مسارعت را از برق و باد استعاره نموده رو براه نهاده غرهٔ شهر جمادی الاول در
بیرون رسید - سداشیو رامچندر چندی از معتمدان را باستقبال فرستاده در نزدیکی
خیمهٔ خویش جا داد و نُزلی در خور بزرگان فرستاد حقائق و معارف آگاه که
در بین طریق از تنگی محاصره و پریشان حالی حصاریان آگاه شده بود همان
شب با سداشیو رامچندر ملاقی شده سررشتهٔ کلالهٔ سخن را بمدعا رسانید پاسخ
شنید که اکنون کار محصوران به صعوبت انجامیده درایام معدود فارغ است
احتیاج بمصالحه ندارد شاه نور بمبالغهٔ تمام رخصت در آمدن بلده برای اطلاع
بر احوال و مشاهدهٔ مآل کار گرفته روز دیگر به دروازهٔ کالو پور آمده خبر رسیدن
خود را به مومن خان اعلام نمود او رشید بیگ را که دران اوقات حسب الطلب
از بندر کهنبایت آمده بود باستقبال فرستاده درآورد و ایشان و رنچهور داس را
در مکان رشید بیگ فرود آورده او را مهماندار ساخت مومن خان خیر مقدم
گفته پیغام نمود که بالفعل از کوفت راه استراحت فرمائید هنگام شب به ملاقات
میپرسم - ازانجا که حقائق و معارف آگاه علی رؤس الاشهاد بنابر تمشیت امر
مصالحه از پرده رسیده و بتجلی یکشب در بیرون مانده ببلده در آمد جمهور
انام از خاص و عام لشکری و شهری امیدوار گشته بالجزم والیقین دانستند که البته
صلح صورت خواهد گرفت غله را که با سپاهیان آثاری بیگ و نیم روپیه رسانیده بودند
در معرض بیع درآورده دفعةً بچهار آثار و پنج آثار در راسته و بازار آوردند و مصداق
ان مع العسر یسرا هویدا گشت بالجمله مومن خان با سنبهورام و محمد لعل که
آمد شاه نور را که مرد معمر و گرگ باران دیده و سرد و گرم روزگار چشیده بود
ملاقات کرد و بمضمون این منظومه دید و شنید - * منظومه *

چه پیری خرد مند فرزانهٔ گرفته ز هر خرمنی دانهٔ
جهان دیدهٔ و دانش آموخته سفر کرده و صحبت اندوخته

آباد اعلی شوند اولی است که درین ضمن انتاج بعضی مطالب ما که حالی
ا ... نیست بعض تدبیر ولی جانب شما صورت نبندد و آن این ست که درین
هنگام زمان افواج پیشوا بالاجی اونه تمام ممالک محروسهٔ هندوستان دست
تطاول دراز ساخته به تاخت و تاراج می پردازند معاذا بلوای معوثان برهم
... عرض گوئیا کدورتی و گرد وحشتی فیمابین ارتفاع یافته چون بونه از
حصه ... ... است زنده بنوعیکه مناسب باشد روابط اتحاد و مواد
مودت از جانبین مستحکم و مضبوط سازند که آینده خلل پذیر نباشد حقائق
مطالب آنها انگشت قبول بر دیده نهاده رو براه آورد و بعد طی مراحل و قطع
منازل وارد بونه گشت و پیشوا بالاجی راو مقدم ایشان را گرامی داشته بمراعات
ظاهری و باطنی پرداخت همدران اوان که خبر هنگامه آرایی جنگ و جدال
و آراسته شدن معرکهٔ حرب و قتال احمدآباد رسیده بود شنید نظر بر اعلی
حضرتی و حمیت دین اسلام سلسله جنبان رفع مناقشه و بمیان آوردن امر مصالحه
گردید و نوشته بنام پیشوا وخطی از طرف خود به مومن خان مبنی بر اینکه از
گذشته نباید گفت اکنون کهنبایت را برخود مسلم دانسته احمدآباد را تسلیم نمایند
که آینده روابط محبت و مودت مربوط و مضبوط باشد مصحوب دو نفر جاسوس
نزد مومن خان به نام اسدعلی بعضی مراتب که به انجا منظور نگشت
... و امر محصوره و نزاع از مدت بطول تجاوز کرد و موسم روانگی جهازات
... شده نور را که به بندر سورت ناپید آمد چون از نوشت و حوادث
و نوشته به ... کمود ... احمدآباد ... دیگر نظر بر رفاه خلق الله و حفظ جان
و ... ... به مقدمهٔ متنازعه درخواست داشت از پیشوا ...
... گشت و شنید نموده جوابی داد که بندر کهنبایت و کهوکه بلا شرکت
... و یک ... به ... اخراجات ... ... و ... از جمله
... که گرفته مومن خان مسلم باشد و درین ماده نوشته ... و ...
... ... حاصل نموده با ده نفر جاسوس و ... داس که
... ... و ... که ... و ... که آزموده بود

و آبی ندارد هر چند گوله زدند جز آهن سرد کوفتن ثمری نداد و خللی در عزم استقامت محمد نور تهانه دار نیفگند *

رسیدن حسن قلي خان ملقب به شاه نور از نزد پیشوا بالاجي راو جهت رفع هنگامه و تمشیت امر مصالحه

حقائق و معارف آگاه شاه نور که در پیشگاه خلافت و جهانبانی بار یاب محفل قدس مشاکل و از بندهای روشناس درگاه والا و بخطاب حسن قلیخان بهادر مفتخر و در عهد حضرت فردوس آرام گاه بایلچی گری نزد شاهنشاه نادرشاه مامور گشته و بگزارش پیام و رسانیدن تنسوقات پرداخته آمده بود و با وزیر الممالک ابوالمنصور خان صفدر جنگ و امرایان عظام و بهر دل عزیز معزز و مکرم چون بر رای رزین او اعتماد کلی بود تنقیح و اصلاح اکثر امور بد و مفوض می گشت پس از ارتحال صفدر جنگ چندی بمراعات حقوق سابقه با خلف ارشدش شجاع الدوله در صوبهٔ اودهه اقامت داشت ازانجا که اوضاع زمانه را مختل و مهمات سلطنت را مهمل و معطل که روز بروز به تحلیل رفته مضمحل دید و ایام کبر سن که ارذل العمر را دریافت پیر خرد خضروار هادی طریق هدایت گشته بجادهٔ عاقبت بخیری رهنمون گردید برادر زادها را که بفرزندی برداشته بود عوارضات دنیوی از اسپ و فیل و نقد و جنس ما یعرف خود را بآنها هبه نموده بخشید و پشت پا بر سر دنیای دنی زده در لباس فقر در آمده ملقب به شاه نور گشت و بفکر تحصیل مثوبات اخروی و استعفار جنایات روی نیاز به درگاه معبودی نهاده کمر عزم ادراک حج بیت الله الحرام زاد الله شرفا و تعظیما برشتهٔ اخلاص بر میان جان چست بسته بوداع شجاع الدوله رفت چون او مانع امر خیر نمی توانست شد گفت هر گاه به بندر سورت جهت رکوب جهاز باید شتافت در عالم اتحاد دیرینه اگر از راه خجسته بنیاد او رنگ

از طرف داری و معاونت طرفین بتقاضای انجامیدن کار متقاعد بود اکنون بدولت
احمد آباد تزلزل بارکان استقامت حصاریان نظر برحسن اخلاص سبحان سنگه
جزای ا با جمعیت شایسته از سوار و پیاده فرستاد داماجی گائکوار او را بر طرف
طرف جدگاه و تالاب کانکریه و شرنا رام را با همراهیان و متعلقان بو نگاهداشت
در شوال ع بهرام پور مرا شاه بهیکهن بدستور تعین فرمود و از هر چهار طرف
شهر را بلده ا احاطه رو نمود سلطان جماعه‌دار عرب متعینه دروازهٔ جمال پور
محمد لعل رشیله که با همراهیانش از دروازهٔ مرزبو تا دروازه بند بعهدهٔ شان
مانده بود چون دیوان خانهای بهرام پور و مدن پور و نوا پلس مسکن بعضی از
مسکین که برجا مانده و نزدیک بحصار بود از راه احتیاط هنگام شام کسان خودها
ا فرستاده آتش داده صاحب خانها را کباب ساختند و روز دیگر سلطان و همراهیان
محمد لعل جمعی از بلدا آن را بدیگدن حضر در محروسه گماشته بعزم مقابله
هوا ام بس نب و از طرفین جنگ سر و تفنگ درمیان آمد و معدودی کشته
و خسته گشتند اما کاری پیش نرفت چون کار محاصره بدرجهٔ کمال پیوست
شده تنگی سختی دولتیه که هشت اسپ داشته بود و با شرنا ا معرفتی
داشت با او التجا برده اسپ خانه‌ها نوین ا سدد و قیمت سی چهل اسپ
محمد قسیم بخشی که از اقامت الدیشی برای روز تنگ و بد طلب دهدا
کاه دانه داشت با بهار رسید و دانه بخرمن و به کاهی به مبلغ بهتر کاه
من را به کدای هشتاد بازیکی بحسب جهت رسانیدن کهیدایت به آورد مصا ا
مرده و خسته کشته بدست نمود و آنها مانند بت النقش داکیده شدند بعضی
ا ایدهب و بعضی به ملاحظهٔ کالی بر آوردند نیز هنگامه اسپی سعیدی خود
و میا ا پیش جدا گشت کشته و اسپ بدست مشغله اند سلامو امیدوار
که مهم بود موقع تلاد حفظ ا را پیداخته بود نیز بر دادا بدست آوردی
لشکر ای غذیش حفظ نمود و بند دستبرد ا به هشد غذب بودپ و هر ه
دهد و ا بعد ا ای المعصه ا تاریخ انتظام حال که ده عهد سلطنت حضرت فردوس
منزلی تا هجری ختم ملکی آن اهلی اسپ نبوده و به بدینکی بدین

اندازاری سرگرم گشت و گوله در قلعه می رسید و تا روز برچیده شدن بساط
مفارقت به همین ضابطه بدان شغل اشتغال داشت و داماجی نیز در باغ غازی
الدین حسین توپها نصب کرده تنور حرب را می افروخت و هر روز جماعهٔ
دو نگاه داشت را جا بجا تعین میفرمود و کولیان اطراف و جوانب را بدر
گرفتن و عفو جرائم گذشته مستمال ساخته روز مره مقرر کرده بعاطفت طرق
شامل مردم خویش گماشت - برادر ملو که اسپ و خلعت یافته و از در آمدن
بلده جری شده بود کمر برداشتن مورچال آنطرف را بست و جمعی از عرب
و سندهی را همراه گرفته بر آمد - دکهنیان نیز از مقابل در آمدند و جنگ
تیر و تفنگ در گرفت کولیان داد مردی و مردانگی داده تا هنگام شام آسیای
حرب را بگردش داشتند و جمعی از طرفین کشته و خسته گشتند در بین زد
و خورد برادر ملو را بندوق بر ران رسید و او عذر لنگی بهم رسانید چون پردهٔ
ظلمانی شب فرو هشته گردید دست از جنگ باز داشته کولیان همراهیانش
که از ممر کمی آذوقه و فقدان غله گرفتار آمدند هرچند اراده نمودند که در تاریکی
شب به هئیت مجموع بیرون شتافته اگر توانند بار دیگر غله آرند اتفاق نه شد
بالضرورة بتدریج فانو کرده بدر رفتند و برادر ملو که زخمی بود با معدودی مانده
به معالجه مشغول گشت همدران اوان جمعی دیگر از کولیان که عرق طمع بلکه
رگ جان بحرکت آمده با غله رو ببلده آوردند از انجا که مستحفظان طرق بامر تسمیع
و توبیخ به حزم و هوشیاری می پرداختند آنها را که نزدیک بمورچال جوان
مرد خان رسیده متوجه وقت فانو بودند که کمین نشستگان شوارع آگاه گشته سر
راه گرفته چندیرا کشته و خسته دستههای غله را گرفتند و روز دیگر گلههای کولیان
با بسته برد سداشیو رامچند مرتاد چون جانب جنوبی بلده از دوا باس تا مزار
حضرت شاه بهیکهن قدس سره بر ساحل آب سابرمتی که امر محاصره تعلق
بداماجی گایکوار داشت و کسی متعرض نشده بنا اکثر راه آمد و رفت سوار و پیاده
بدر دبهدریت و غله مسلوک بود درین ولا که سیو سنگه ولد انند سنگه متوفی که
[illegible] بلده در تصرف دارد و نصفه آنجا بحصهٔ داماجی متعلق است و تا حال

بغایت آبها بوده شرحمد که بی تنها مانده و متعلقان را بیرون فرستادند روزی شخص واحد را گرده نانی میسرنمی شد -

• منظومه •

سیر آنچنان قحط نانی نبات · که نایاب شد نان چو آب حیات

در هر منزل از دیگ شد آتش دور · فراموش شد نام نان در تنور

اتفاقاً در همین وقتی برادر بلو کولی را که سنبهورام با او معرفتی داشت در کس معتمد ا فرستاده نامهای سفر نموده طلب داشت و او قریب هفت صد کولی دائم آورده تا مدتی غله دو ساعت از روز مانده در هر حال آن طرف د به سپرده حمدی از طرفین کشته و خسته شده بلده در آمد موص حال حامت و اسب بدو داد به استمالت پرداخت ازانجا که قریب سه هزار کس از سوار و پیاده مرد سپاه و از متوطنان بلده سر گروه بواهیر و رکسان هنود که تعلق به دامنی بود و کفالت جماعه ا که رخصت گرفته بیرون کرده بودند و بسیاری که بنابر حفظ آبرو و ناموس از نصائح و مداخل بیرون تعلقه کسی مردی را به خود گوارا ساخته ماندند این مد بلیل غله که آنرا هم عرب و روهیله دست بدست بردند هم می شد که خلق الله بنهایت صعوبت انجامید و از هر خانه صدای واویلا بر آمد مسموع از آن یک — اسب که لا بد بود داشت روزی دو روپیه را بدر ۲۴ خشک ... که از جانبهای تیر حصار و کله آنجو می آوردند به سعی و کوشش موافرا بهم رسانده میداد که در هر سمت از شدت نایرا جوع [illegible] [illegible] جان بر [illegible] نمودند [illegible] حمل [illegible] ا غله [illegible] آنجا حمله [illegible] ا موضع [illegible] کرشی بلده متصل حاکم [illegible] که از [illegible] تا شا [illegible] می شد نان خشک [illegible] می [illegible] و [illegible] می [illegible] و [illegible] که [illegible] یک [illegible] [illegible] [illegible] بلو که [illegible] و خود [illegible] [illegible] بلده [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] شده [illegible] کردند و [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

نمایند اگر نگاهداشتن با جماعه منظور باشد وجه فیمت را نوشته ندهند والا همین تصحصه بر طرفي باشد و خواهی نخواهی موجودات اسپ و جوان دادہ بیشتری که طریق نجات یافتند بدر رفتند و برخی تمسک گرفته ماندند و جمعی به سازش کولیان که دران اوان قریب هفتصد نفر سر باری و چهل راس گاو جنگ کنان غله آوردہ بودند اسپها برا بر آوردند و خودها نیرا ز هر جماعه و گروهی فابو یافته بیرون بر آمدند نرخ غله به سه آثار و دو آثار پیوست که پنهانی نقالان چاشته خور از ناسپاهیان خریدہ میغر وختند بتلاش میسر می آمد و کار انسان و حیوان به نهایت تعسر انجامید و حالتي بر حلق طاری گشت که هیچ چشمی مدیداد و تا کجا از عهدۂ تقریر و تحریر توان بر آمد - * بیت *

تو فرض کن که چو سوسن همه زبان گردم
کجا ز عهدۂ تحریر آن شوم آزاد

بعضی را که به راه بیرون شدن خود به طریق فرستادن اسپ گمان داشتند ترحم بحال بی زبانان کردہ یکّه کردند که شب و روز در خرابها تگاپو نمودہ اگر پرکاهی دو چار می شد میچریدند و گاو و گاو میشان اهل بلد را به اندیشهٔ عاقبت که نوبت فوت بآنها خواهد انجامید از بیرون بردن منع شدہ و اگر احیاناً به سفارش و شفاعت کسی رخصت حاصل می گشت همین که پا از دروازہ بیرون می نهاد جماعهٔ عرب و روهیله مستحفظان دروب و بروج از پا درآوردہ تکه تکه می بردند سقای چند که گاوان و جاموشانِ آب کشی داشتند چون عُهدہ بر آئی نبود بقیمت اعلیٰ که گاوی به پنجاہ روپیه فروخته شد و قصابان بی مروت گوشت آنرا با گوشت میتهٔ اسپ و گاوی که از بی قوتی بچراگاہ عدم می شتافت مخلوط ساخته فروختند و کار مردمی که به پای رفتن بیرون و به روی تحصیل غله داشتند بخوردن نان تخم کل شاله و دیگهر و که نوعی از ندورات صحرائی است و آن نیز از قیمت گندم تجاوز کردہ بود انجامید که در ایام معدود تمام سد نوکران قدیمی استعفا دادہ وداع و علام گردن از رفیت کشیدہ بیرون رفتند و نوکر داماجی گایکوار شدہ کمر بر محاصرۂ بلدہ بستند و حق

تبع الدین دملمی سیاه دقتی مانده که شور جمعیت خوبی بود بیرون شدالله
بر دادن سداشو رامچندر ربحت ازانجا که مبلغها سیاه طلب را بالا کرده
و رشتهٔ امید ماتیں را گسیخته دیده بودند چندان تلاشی نکردند و چتر کاهی
چند که بر مورچال ده ایام باران انداخته بودند آتش داده برگشتند سنبهو رام
دیگ هوس بیرون بر آمدن از سوندر ساحت حوض در سکتهٔ بلده حالت ادلی
بیوه نمدند
• منظومه •

نه منعم نه ز نعمت و نه کنش ماند نه صد باره حسرت بدوش ماند
گرفتند از جهان همه بود ز بیوزدنی هلی حسرج کسود

مومن خان گجر کسته میرا محمد زمان شاهزاده را که به امر نیابت نیابت
کهدیب می به داحت و سلوک نسدیده با عاما و برایا کرده مرهمی بر
جراحت سم دیدگی و ملهو نان آنجا نهاده بود نوشت که بهر عنوان که تواند
مبلغی دیگر رفت سرانجام داده بفرستد و او که دامن خود را از لوث این
معنی آلوده نخواست باسم نوشت که از من این امر متمشی نمی تواند
شد بدنگی باید بوجود لهذا مومن خان نیابت آنجا را به محمد زمان خان
تفویض کرد و او بموجب اشاره خمعی را بر عذاب شکنجه انداخته چیزی گرفت
چون را بر امر متعهده بیگی بر ذمت داده وجود عنقا و کاه حکم زعفران
بهم رسانید چنانداران با سدیگ عمداسلی شده بموجب طلب سحیدند
و گاه دد
• قطعه •

حعلی کنند گدوی به ماهی رسند
اگر ی دا اب الله لمسه دانه نماند
ده اندب جوانب هدای بسوحت جهان
از انسوه ا بمدل بمیگاه سرد رسند

[illegible]
[illegible] شود [illegible]
[illegible]

وقت بیوقت قابو کرده می آوردند تا سپاهیان متعینهٔ دروازه استوار و [illegible] لطیف
که بیشتری آمدنی رسد اران شبگیر شبگیر [illegible] که می آوردند سبقت نموده
برخی را بر آورده در همان تاریکی شب [illegible] بدست [illegible] سال
به برج اعلی برده زرها اندوختند و آب می [illegible] برخی دیگر [illegible] آورده در
گوشه و کنار می اندوختند که بدست کسی را میسر می آمد و آنچه که
درین مدت محاصره ذخیرها صرف در آمده و انبارها خالی گشت * بیت *

ذخیرهٔ بریوت یکسر فتور　　و انبارها [illegible] سپور

و مردم به خیال اینکه هرگاه درم یک نان [illegible] نکشت به همین نهج
خواهد آمد از راه حاجت [illegible] تناول کنند [illegible] و ننگ
حرمت بیرون را شنیده نام و ننگ در گوشهٔ خانه افتاده بودند [illegible]
ساده یکبار طاقت [illegible] طاق و [illegible] استقامت از دست داده کرده ناچار
ارادهٔ بیرون نمودند که درین تنگنای خانه حیف خوبی را کمال نمی بردند * بیت

هر کرا دیدار نان بودی هوس　　قرص خور بر آسمان دیدی و بس

و چه مستورات صاحب عصمت از خانوادهای شرف و نجابت که از زاویهٔ
کاشانه پای شان به دهلیز خانه نرسیده و نظر زن مهر خاوری و چرخ ماه انوری
نظر به طلعت نا محرم و صورت بیگانه نیفکنده بودند چادر بر سر و چشم حیا
در پیش اشک ریزان از راه دریچهٔ دروازه را یکبار از آب رود دار سابر افتان و خیزان
درمیان ریگ تفسیده بانتظار حصول اجازت متعینه مورچال عازی الدین حسین
متوقف بودند چون در مقابل سیو کرام که بر حال بعضی اطلاع داشت دستوری
در آمدن میداد اما بنابر تجسس و جستجوی مال محصولی بی حفاظی
بعمل می آمد و از پیرایه یا نقدی که بر می آمد به غصب میگرفتند و هر روز به
همین حالت علاوه زدگان غیب عرات را همین آس در کاسه انتظار بود و گاهی که
اذن نمی یافتند از صباح تا رواح دران ریگ گرسنه بر کنار آب افتاده هنگام شام
یا بام روز دیگر که مادون می گشتند می رفتند سنبهورام از جدا شدن افواج با طراف
بخیال اینکه شاید درین وقت دست بر دی تواند نمود او آخر شب پنجم شهر

مهد معلی بد است عمر دوبارهٔ برادر ا نداشته از فرط محبت و اتحادی که
دارند بر داد مشاهده گشت درین حرب و رمل از جملهٔ نوادر است که گویا یک
جان و دو قالب ● بیت ●

دو سر جوش علم لیک از جان یکی زبان شان دو تا و سخن شان یکی

و که از عاشقی و معشوقی گرشته و از کمال یگانگت به هاشم رضا علم اند خلعت
گل بها ترتیب داده پوشانند و بطور بطلهٔ نقشی سافر و توپ خانه تعیل
و جانشان سر سر بریده جماعدا ان را آگاه ساحته مردکانی رسانیدند گروه سپاه دمهٔ
به به و جماعه بجماعه آمده رقت حالت و ادب به صفهٔ بد حوض نعد وجود عنق
داشت بوص نوشته گرانند و به حمد و سلس الهی طب اللسان و عذب البیان
گشته لب به تهنیت و مبارکباد کشودند بالجمله پس از برگشتن محمد بما
ازان معرکه و تن جمعی که حریف مساعده نمود جری گشته بی محابا بر جلوی
نموده پیش آمدند و با عبد الغفور و سرمست و دیگران که پای استقامت فشرده
بودند به جنگ کوته بران در آمدند قضا را گولهٔ بندوقی بر آمده زانوی عبد الغفور
شده استخوانش ا شکست و او از کام زخم برده باز مانده در آمد د بی بی گولهٔ
توپ و جراد بی دربی از سبب و راز مدانعی گشت طرفین دست معاصب ا
آورده سجده دگشتند و دکهنیان به حرب دستی جوش عه شده بیش از بیش
افتد دکا و زهدند پس از جادی عبد الغفور که مد سوار را جماعدا و صاحب
جان بود د گریست دوارا ابکهر حدب تربا اکه ندار آمدنی رسد و برداشتن
آن موقوع بود حسب حکم گشت سدا سبو امتداد جوان مرد خان را بتعی
سدا سو دامرد د گر موضع د دی آن طرف ود ـد بعض بموده د او نگ
سد د طی آمد و سد را د بردا او کاشت و یکوال دمی ا بدع شدی
لـ لد اه ـــو ـ دیم ـ دا به حفظ و حاسب ـ ادع آن سمت دداد
هنگ ـ ـ لـ د ـ سد حادیه د حدید اداد ا حه و جا ـک انیسه
د ـ ـ اد و به ـ ـ بی حرحت آن عف میجه یا سد ـ ـــداد و آمدنی
اد د مدد بار صا ح مد د ا گیا را امی و کم و سستی انا لی ا ـ ـ ـ ۲ اـ ا

وقوع جنگ میدان با فوج پاپاجي هرپاله وزخمي شدن محمد رضا برادر محمد هاشم بخشي وکشته شدن عبد الغفور جماعدار روهیله

* منظومه *

دگر روز چون خسرو خاوری بر آمد برین طاق نیلوفری
زمانه در روشنی باز کرد جهان بازي دیگر آغاز کرد

محمد رضا برادر محمد هاشم بخشی با همراهیان و محمد لعل و عبد الغفور و سرمست روهیله فوج را آراسته و جرایر اندازان بر کنار آب رود بار سابرمتی نشانیده بعزم تاختن و برداشتن پاپاجی هرپاله که سنگ راه رسد شده بود از آب گذشت مخالف که از ممر حزم و هوشیاري آماده و مستعد بود باستعداد آمده سر راه گرفت و بجنگ تیر و تفنگ در پیوست و نمیگذاشت که از میدان ریگ پایی بالای پشتهٔ آن صوب گذارد و آنها نیز از بیم گولهٔ توپ بروج حصار و تبر جرائر جرأت بیش قدمی نمی یافتند و تا یکپاس و نیم از روز بر آمده معرکه آراسته شد و چندی از طرفین مجروح گشتند در بین زد و خورد گولهٔ بندوق بر سر محمد رضا رسیده پوست مال خراشیده رفت و اسپش نیز از آن خدنگ خورد بالضرورة عطف عنان نموده رو به دریچهٔ باغ بهدر آورد همراهیان و جمعی از بی دلان خان را همراهی برادر بخشی وسیلهٔ ظهور حسن خدمت بدست افتاد و از آن معرکهٔ هولناک بدر زدند محمد هاشم که بر برج گرز کهرکی مُشرف بر دریا نزد مومن خان نشسته به تفرج هنگامهٔ گیر و دار می پرداخت بر آمدن برادر را مشاهده نموده سرا سیمه آلهی حیر گردان گویان بر خاست و آمده کیفیت و کمیت جراحت را دریافت نموده نشست و بنابر اصابت عین الکمال سپند در مجمر سوخت مومن خان نیز رسیده به دل جوئی و احوال پرسی مرهم خوش دلی نهاد از آنجا که چندان زخمی نبود در اندک فرصتی و کمتر مدتی اندمال پزیرفت و روزی برای غسل صحت مختار گردید چون برادر

تعین فرمودن داماجی گایکوار پاپاجی هریاله را بنابر استمداد طرق به موضع کُو حرب و فرستادن سداشیو رام چندر جوان مرد خان باتفاق سداشیو دامودر به گدر موضع بادیر و بهگوان را در باغ شاهی و تنگی پذیرفتن امر محاصره بلده

ازانجا که کار سپاه درون حصار به تعسر انجامید و سنگ نعره دل جمع اند چه باجلد و طرق کننده از مصالح محاصره به تدبیر با بیرون نهادند داماجی گایکوار که بدو سمت سیاهیم اشتعال داشت ظهور این معنی را استعجاب دعا بدانسته ملجی را ترکیبی بر داد چون که سوداں نبوده پیدگان بیرون آمدگان را دگر صحب [illegible] سودای سپاهی و با سپاهی را وسیله روزی بدست آمد و در [illegible] پس کرده گشت و حالت یُسر بعد عُسر بهم رسید چون ده ابتدا [illegible] ده هزار کس از سوار و پیاده با موس خان [illegible] آمده و به استقرار [illegible] [illegible] و جور [illegible] دواخستند داجهتش به محیطا این که اگر فوجی را از خود جدا سازد و به مقتدی باگری تعین نماید مدعا من حسب المجموع [illegible] حتم [illegible] رسند الامن که باکدگی به [illegible] اند و آب دل اندکی [illegible] گشت به تعسر استداد طی [illegible] و حوادث دیگر متوجه شده [illegible] گایکو [illegible] و [illegible] که به [illegible] حصار او به بلده بوده با [illegible] الاول [illegible] بودند بر [illegible] که به [illegible] است [illegible] گشت .

اطلاعی ندارم جماعهٔ مارواریان گفتارش را محمول بر رفع مضار دانسته ارادهٔ حبس نمودند چون در قول خود صادق بود مستعد بر قسم گشته گفت * * مصرع *

گواه عاشق صادق در آستین باشد

و بطریقی که در این دیار معمول است که در امور عظیمه پاتیلی پر از روغن کنجد بر آتش بار نموده می جوشانند که فی المثل اگر سنگ صلب را در اندازند آب شود و انگشتری یا مانند آن دران انداخته حالف[1] که بر صدق گفتار خود اعتماد دارد غسل نموده باعتقاد درست دست انداخته انگشتري را بر می آرد و حدّت ناری بروی بَرْداً وَّ سَلَاماً می گردد و مضرتی نمی رساند و بدین امتحان صادق و کاذب ممتاز می گردد * * بیت *

خوش بود گر محک تجربه آید بمیان

تا سیه روی شود هر که دروغش باشد

او چون بر راستيِ گفتار ثابت بود از چنین روغنی بحضور جمعی کثیر انگشتر بر آورد و شمس دهبی انگشتان بی غش و ساعد سیمینش از بوتهٔ امتحان تمام عیار بر آمد حاضران از هر طرف صدای صد آفرین و تحسین بر آورده هر یک فراخور حالت از نقد و جنس انعام فرمود و او از برکت راستی سرخروئی حاصل نموده رهائی یافت * * بیت *

از راستی است جای الف درمیان جان

واو از کجی همیشه بود درمیان خون

و محمد یاسین را که نقدش همهٔ قلب بود دوم شهر ربیع الاول که سلخ ماه ربیع جوانیش بود حالوبی. او بحضور پدرش و جماعهٔ روهیله برحم نکرده از پا در آورد تا عبرت دیگران گردد * * منظومهٔ *

هر که پا در مضیق مکر نهاد	عاقبت سر بباد خواهد داد
حیله ماری است کودو سر دارد	هر یکی گونه گون خطر دارد
آن سر خصم را کند دل ریش	این رساند ضرر بصاحب خویش

---

(۱) حالف سوگند خورنده ۱۲ *

اما چون در آن سال که مانده عظیم بود آمد و شد داشته بیع و شرا می نمودند

• قطعه •

هر که در اصل بد گهر افتاد   شمع نیکی ازو مدار امید

این که هرگز نجهد بول ساخت   از کلاغ سفله بار سفید

همدان ابا محمد ناصر ولد محمد اعظم جماعه‌دار رهیله که سابق نوکر سرکار بود و پس از نوکر بود و پس از در آمدن مومن خان که جمیع فرقهٔ عرب و روهیله نوکر شدند او نیز در سلک ملازمان منسلک و با پدرش به حفاظت دروازهٔ اسلوره می گشت ازانجا که چند در منصب مرهته گردانیده با بعضی انحاسی هم ساخته بود و آنها در بیرون چون قضا دربارهٔ او با قضا رسیده بود یکی از اجلاءمندان مصحوب گجراتی که آمد و بت داشتند بدو پیغام سازش شد و او که در اول شباب بود و گرم روزگار نچشیده و نشیب و فراز زمانه ندیده بی اطلاع و استصواب پدر و مجرب آزموده کاری به دل داد نوکری نقش فرار و ادا بقد عاجل و آجل تعهد نمود و عجالتا صد اشرفی با نوشته قرار داده شد

• بیت •

اگر دانهٔ حیله پاشد کسی   بدام آورد مرغ زیرک بسی

و او از نا تجربه کاری به مدد نمودند و بیشتر در آمده و دیس ساحلی حه ی د و مجمع نمدانست آ اسد و شد کسی ا نه بدل نعدی و حسی مرهون احسان و ممنون امدادش می نعت رزی چند که بدل امر تمام ورزیده ملک بتولی نی ا ند داستگه شد و گ حسد نه کشید امد و سنهو رام ا از زمینی حو منسی اا به سد مرهته داشت الاه ساحب محمد علی که گروه روهیله شد و ه ملی بود به مدد علاوت و سکست به امد حون ماه ی به مدی بکسب به دی حمه بلا فعله اوا در حد ا حه سی به ا د سعه ا مصب ا ه مه سد ه د ه سد ۵ له ه ت ت مه ب و البیع بهای دنی به امده مکه ملت به ه ای ا اا سئی ه به ی د د ه سد معلو گسب و ا بد ا ی کرده ا بد اا به ده ای مرمی ه سده د ه ا مدامی و بعد کرده ا و ان امر ۶ نگ

مطلقا طلب سپاه داد بیت هر کس به فکر انجا کار و سر به سلامت بردن که
تا حال به امید تأدای عوض و بدل مصالحه گرانیده بودند افتادند و به جست
وجوی طرق مخلص که از بنگیلی محاصره و بقدلی کاه و دانه خود و جا نان
از پا در می آمدند و هر روز جماعه داران فوج فوج و جماعه جماعه سر بصحیحه
و موجودات آمده بر طرفی میگرفتند چون هنوز طرق بیرون شدنش در شب
مسلوک بود هنگام فرصت به مسکن و ماوای خود امدند و جماعه دا ان ملی
بندی گرفتن طلب اقامت ورزیداد و بعضی به لعلحت و سماحت مرسومات
ا گرفتند و دیگران موقوف به وقت گراشتند و روز بروز در ساعی للسه کمی
و فتور مبنی شدن گرفت عمدرای اوان از بند کهبایت خبر رسید که بندی مقدم
مرقع بسو معمولاً بگفته بلاد که در ابتدا به همراهی سداشو رام جهت به جنگ
امده به اندک فرصت کار مصالحه خواهد انجامید نظر بر واسطه کاری هنگامه
بندر کهبایت شاید بامر موافقتی کاری مأمور شود و گوپی نک نامی رسانده
آمده چون از عزم مومن خان که ارادهٔ مصالحه ندارد و رو کار خود پلی استقامت
است بتحصیل داعی منصب گشته ازانجا که از ندیم نجم الدوله و او مربوط بود
دیپی بست ظهور حسن خدمتی بخاطر گراییده مومن خان را بر ارادهٔ خویش
آگاه ساخته به کهبایت شتافت و ازانجا فوج را همراه گرفته و دویست هزار کس
از خود نگاهداشت نموده در بگفته بلاد به شورش و فساد در داشت تا مرحله
یک پروکرده بهیجت آنها را مرد و تشخیص و تحصیل نموده بطلب سپاه می
داد و از بست خود حسن خدمت به ظهور میرسید و امیدوار بنتی نیک بود
و به امید قول و پیمان مطلقه که با مومن خان داشت منعقد داد کهبایت
گرفته بدلی مرتب می و به بعضی از کوبه جهدای دتوانی مرن اهل عرض
و ارباب حسد که ازین مستمری حسد میهمید به دماحس او بسته مهم ناحقند که
او در مقدمه اگرچه بحسب به قدرای شده است اما در نفس مطلب اندوخته و از
سلطنت هم دل بست در دو ولی لاف که بغیر گدش کسب به کهبایت آمد میرا
محمد خان لعد ده که ولیکن ا ... بعلم معاملی بود کسد به بدای کرد که جهاد و

۶۴

است و مومن خان بنابر رهنمونی عاقبت اندیشان و [1]زندان خاک بیز کولیان شاه محمد نام جماعدار را قریب با نصد کس از سوار و پیادهٔ عرب و هندی و کولیان آنجا را بقرار دادن روز مره بطریق تهانه و بدین نهج در قلعچهٔ کالی در کروهی بلده محمد نور را با جمعی از سوار پیاده با دو عرب توپچه و مصالح سرب و باروت به اتفاق کولیان آنجا داشته از قایم بودن این دو مکان کولیان و رسد آوردند کاهی که از اطراف و جوانب ببلده می آوردند سهولت داشت که اول در موضع ولاد فراهم آمده نوبت فانو در قلعچهٔ کالی جمع گشته از اجر سدها به تدریج پوشیده از چشم اغیار میرسانیدند و مخاطرهٔ مرهته در نزدیکی بلده نبود سداشیو رامچندر و داماجی گایکوار دو سه دفعه فوج بر موضع ولاد تعین فرمودند هرچند بجنگ و جدال جد و جهد نمودند جمعی کشته و خسته بر گشت می نمودند چون مدت محاصره بطول انجامید و با وجود انقضای ایام باران خللی و تزلزلی در ارکان عزم دکهنیان نیامد و از ممر رسیدن وجه مقرره کار به عسرت انجامید مقدمان و کولیان آنجا از وخامت عاقبت و مآل کار خودها اندیشیده بنابر رفع مضار آینده با داماجی گایکوار ساخته به شرط در گذشت افعال نکوهیده و جرائم گذشته خاطر را جمع نموده فوج دکهنیان را طلب داشتند شاه محمد با همراهیان چار نا چار خود را در معرض هلاکت دیده به مدافعت پرداخت و روز را به شب رسانید مقدمان و کولیان که با دکهنیان دست یکی شده بودند حق صحبت را مرعی داشته در پردهٔ ظلماتی شب تاریک بیست و چهارم محرم الحرام ببلده رسانیدند و تهانهٔ مرهته قایم گشت و طریق رسیدن رسد ازان طرف که اسهل ترین طرق بود مسدود گردید چون مدت یکسال کامل به جنگ و قتال بی حاصل سپری شد و حالتی در رعایا و برایا نماند با وجودیکه مبلغها به صیغهٔ بیوره و مصادره و آوردن اثاث البیت عمرو و زید در هر ماهی بقدر بیست روزه عرب و روهیله به خوشی و نا خوشی می گرفتند و ده روزه و گاهی پنج روزه به سواران و دیگران تقسیم می یافت به علت نوکری بیش قراری

(۱) زندان خاک بیز کنایه از باریک بینان و دقیق نظران *

حال بهبود مع مداقسه اندیشید که معاملت عمده را به قرار بالمقاطعه با او در
سپ نماید و کار پردازان وزیر الممالک را برین تدبیر متفق و همداستان ساخته
چون نقد نمشیت این امور کارسازی مبلغی می بایست به موجب حکم
دست از جهت سر انجام [illegible] ا گفت از صرافان و تجار پیشکار و سر
[illegible] ا اسم آورده جدا جدا سوا [illegible] احوال و دست رس هرکس [illegible]
که با اطلاع عمده حضوری گویند بیست هزار روپیه ا برسانیده آورد و روانه شد هم گاه
عملت ا درگهلته ا قاسم ساختند او انکار امتناع نمود و وامی از عمدویات که
بدین عنوان گرفته میداده بود بوصول نه نیامد نه سال هزار و صد و هفتاد و یک
که نه [illegible] مقربا کوالمل که یکسر حسرکرده مانند مگس گرد شیرینی
اهم آمده بودند وزیر جمع [illegible] و آنها نیز به بدبخت حالت بلده
کار بشکلی که نه دشوار انجامیده نه حلوا حلاوتی نمانده جمع [illegible]
[illegible] و نه دیگر به سلسله [illegible] تصدات و تعهد تدارک [illegible]
[illegible] ا جمله خروج آ ده را نمودند که دولت [illegible] نه آمد و نه آمد
[illegible] و جمعی از [illegible] که نه آمدن کمر همت بسته باشند
[illegible] آمده بلده ا [illegible] و نه [illegible] شب دوم
[illegible] سارنگ پور و [illegible] کالوپور که پاسبانان آنجا [illegible]
[illegible] که [illegible] نتوانند گذشت
[illegible] که برای این مهم تعین شد و نه [illegible]
[illegible] آگاه ساختند آنها نه مقام و آهنگ
[illegible] داشتند چون [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

می شد به حبس و مواخذه گرفتار می گشت چون زمین تنگ میگردید [illegible]
ازانجا که نزد دکهنیان گجراتیان بتخصیص [illegible] به [illegible] و [illegible]
شده بودند انها را از نزدیکی [illegible] خود بردند [illegible]
خانمان آواره ازینجا شدند و ازانجا [illegible]
و حدار در پناه تنی کاه [illegible]
و حفاظ اقامت نتوانند و چه [illegible]
سرشان نیامد ۔ • بیت •

جهان ویرانهٔ بس [illegible]
چه آنها که [illegible]

در هنگام محاصرهٔ نجم الدوله که کار مردم تنگی [illegible] پیوسته [illegible] آباد و اکثر عمارات برجا و [illegible] و رسوائی [illegible] حد نمی رسانیدند و شمدن که کسی بیرون [illegible] احدی [illegible] و به انواع نال در خانها می اسودند اکنون که [illegible] و تمامی خاویة علی عروشها گشته در عین [illegible] هوا و [illegible] فرش ارضی و لحاف سماوی که دست رس نبود به بستر نا کامی می غنودند علاوه جمیع تصدیعات به مرض تپ و یرقان [illegible] گرفتار آمده شبروز گروه گروه از مسلم و هنود ذکور واناث صغیر و کبیر تاب اقامت جرا به هستی نیاورده به شهرستان نیستی انتقال می نمودند و طرفه اینکه نزول این بلیهٔ عظمی و طامهٔ کبری تعلق باهل این دیار بوده درین عارضهٔ عامه اکثر از خانوادهای دی حیاتی برای نام باقی نه ماند ۔ • بیت •

پذیرفت بنیاد مردم خلل کشاده شده دستگاه اجل

گویند که از بیرون بر آمد گان ثلثی به سلامت که بعضی مریض بعد رفع هنگامه به بیت الاصل رجوع نمودند چندی را که وقت رسیده بود به پیش روان ملک عدم ملحق گشتند ازانجا که دران ایام رگهناتهه راو برادر بیسوا بالاجی راو به اتفاق ملهار راو با فوج گران در نواح دار الخلافت اقامت داشت وکیل مومن

کابکول کمر بسته بر آوردند به حسب اتفاق باسدتی از نو ععلت بیدا
گسته بدد بدداشت که رنجدر یا ندش وا شده جهت بسی بر خاست کولیان
کله گرفته سر حدد انداحته بدر رفتند بالجمله چون آمدنی غلات بدد متحطه
دکهنیان منحصر بر سوای کولیان گشته روز بروز به نرخ گرانی آورده به نیم
آب و شش آثار پیوست بلی استقامت عوام الناس از جانی بت بالضروره
به سمت مجموع بست از تحمل کسده آوارگي گزیدند و بردوازه اشر
که اسهل دین طی بد رو بنظر به آمد رایم گشتند حاجی مبارک حمعدا
عرب که بتعطلت آنجا مامور بود از را دید حالت غربا و مساکین و جمعی ا
عجایز جرخه زن که جرخه بر سر و معدی به بر از فقدان نان نور شکم از دایره
جوع نکسده و نسال علف خشک بست و پهلو بهم خسپیده ندید و فتی شده
متقاد ترک دیار و نابیک کسته حدال و سرگردان سررشته رحم معاش گم کرده
و همه روب آنسوب کلاه را بدهم بتعده داں جوعیان گوپان دادا بیرون
بدین حضر آمدند امیر نواب و کل خدمی الدیسده بعد حصول اجازه بیرون که
جمی طریق به آمد ا دیگان دیدند و شنیدند که روز بسته بسته از شهر مدعی
و هر گروهی ز مسلم و هنود آن و صد عنی و ذلته و کسیکه از حوف گریت
و کم به گرسه و گدا مدوای و به دم و شاس روزی بسب منفردند به بیدیل
جنس به مرا حسبه دلی به آمده و به بیرون نهدند سحهوا ام ددار احتیاط
و بموجب تمام سر گشتی و پس سعودان ــ برآلا نبوه شهر و شهر ماند
معد ا از حرد و جمعی ا ز انها به نرواه بعض فرموده که مدد ا بیرون
رندگانی دادی و خاصی می بوده باشند با الی جمعه که نبوه می دهد
[illegible] سا [illegible] بوده به [illegible] و [illegible] نداجه را گر بد
[illegible] حدا [illegible] که [illegible] می نمودند از [illegible]
[illegible] می آمد [illegible] می شد
[illegible]
[illegible]

پادشاهزادهای عالی تبار و مکان بودن امرا یان نامدار بود سگ نشیند بجای گیپائی بظهور آمد و مسکن زاغ و بوم گردید که بعر اعمال آشیانه بستند و چون ایام شادی شود که لگن گویند در آمد چه جشنهای عروسی که بنواختن نقاره و دمیدن نفیر بجا بیاوردند و عجیب تر آنکه هری کوتوال که پیش آهنگی سفهو رام کرده خود را شریک و سهیم او پنداشته اکثر اوقات سواره بسر راسته و بازار بر می آمد متشابه و مربی بخود نهاده باستمالت رعایا و برایا تبسم کنان لب می گشود و میگفت که اکنون از هیچ ممری بخاطر راه ندارد و از جمیع جهات جمع داشته به کسب و پیشه مشغول باشند که احدی متعرض احوال شما نیست • بیت •

چو از سرو بن جای گردد تهی　　نگیـرد گیا جای سـرو سهی

الحاصل فوجهٔ مواد کولیان نقش دو شش آورده که بچندین وجوه انتفاع عاید شان می گشت گرفتن روز مرهٔ منافع غله و کاه و بیع و شراء امتعه و اقمشه که خریده بدیهات برده و خوار می فروختند و دزدی اسپ و شتر لشکر مرهٹه که سدها بر آورده به پناه دیوار حصار رسانیده می بردند و به کشاده پیشانی دستارهای پنهدار طلا بر سر و تعدادهای مشروع و کمخاب در پا و به پیرایه گوش و گردن و حلقهٔ طلا خود را آراسته آنچه در مخیلهٔ بابا بزرگ شان نگرشته بود بکوچه و محلات به سیر و گشت بر آمدند کوبکو محله بمحله خانه بخانه بطمع دل و تعمق نگریسته معاملات بچه گیری می پرداختند و شام بشام دامن دامن از زر نقد روز مرهٔ کیسه می اندوختند • قطعه •

ای زوال را دهند جمدها　　برگ کاهی بواسطهٔ ندهند

مکـــرها دهند شکر و قند　　به شعلهٔ هر استخوان نه دهند

[illegible] از دزدی اسپ و شتر دکهنیان و رسانیدن [illegible] و [illegible] مرهٹه [illegible] آوردند چه بحوه [illegible] سفهو رام [illegible] در [illegible] داشته [illegible]

[illegible]

کوتوال سرگروه کولیان مرجع دیهوه تا سیهوا در محل خویش دلقه طوطی
جمعهٔ در زبان بدان کرنا گسته ازانجا که دلی مرده مردهٔ کولیان در گروه شکنا دارند
جمعهٔ از کوتوالان نامدند و گروهی اتکیان و بداد شمشیری با یکدیگر مخالف
و کاشی مرانی چون کوتوالان مراتعت سیهو ام بحسب تقدیر د بلده در آمده
معلمها را نقد و جنس به غارت گرفته مانه دا شدند بقیعه و لحظه ورن و بحه
در احمدآباد حل اقامت انداختند و سه روز از کمین روز مره نقد و نزدی
اسب و شتر لشکر متعه و انتفاع فرحت غله و امتاع متاع اهل بلده نکیان
و اولیان اکد دیی در و مزاج اعی حقد و حسد تحریک و ک طمع به جنس
در آمد و سودن کف نفس و نعلی از خود و جواب انداخت ندیدی در خاص
ملک ندوید که موجب سکون سرای و برداشتن ازین نمد کلاشی اندیشده
با خداشدو امتعدی سلسله جنبان دانی تمامی عدم بعد و حصل و اتکدی حلقه
در گوش اطاعت و فرمان آمده و بقرار رسم انسداد طی سد ا نهد نمودند
جاذی جهت انداختن مناطه ا سدا کاد و غله کنانه آوردند و جنس
خدمت ا نمودا ساختند ازانجا که سگ در داد سعال است • منظومه •

سه نره کاسدیس لمن و سما است
جنس خود ا شمخون کاد و کهد است
لهن مس سه بن ا طلب اسد
در یم مسـ تا سه احسب اسد

[illegible]

و شامیانه جهت استقبال و تقدیم آداب بیرون دروازهٔ ایدریه که بدهلی دروازه اشتهار یافته نصب فرمود و قریب نصف النهاری بیست و ششم شهر ذیحجته الحرام بخانهٔ راقم که بسبب عارضهٔ جسمانی جلدی متقاعد بود آمد و رسیدن عطیات و شقهٔ خاص و ارادهٔ استعمال ظاهر ساخت و گفت * مصرع *

با شد که ازین خط شگوم بوی مراد

و مسود اوراق را بجد شده پیش فرستاد و خود همانجا متوقف گشته سواری و سپاه را طلب داشته او اخر روز از خانهٔ راقم با تجمل و آراستگی هری او عائی را با خود گرفته آمد و آداب بضابطهٔ معمول رو بدرگاه والا بجا آورده شقه را که بقلم فرنگی مرقوم بود خوانده به سمع حاضران رسانید *

نقل شقه مزین بخط انور

آنکه فدوی با اعتقاد مومن خان مورد مراحم والا بوده بداند که عرضداشت آن فدوی فرزندم اعتماد الدوله خانخانان بهادر از نظر اقدس گذرانید وز سوخ بندگی آن فدوی ربانی بعرض رسانید بندگی آن منقوش خاطر گردید باید که در تقدیم کار بادشاهی مستعد بوده شرط حلال نمکی بجا آرد دیگر از نوشته فرزندم خانخانان بهادر معلوم خواهد شد توجه والا بحال خود روز افزون داند و خانخانان نیز در جواب استمالت تمام و فرمایش چند سر اسپ کچهی بموجب حکم اقدس نوشته بود دستار بسته فرق مبارک را بر تارک افتخار داشته و شقه را طره وار بران جا داده شادیانه نوازان داخل بهدر شد و هری پندت را رخصت فرمود اما رسیدن عطیات و ورود شقهٔ خاص فائدهٔ بحال مومن خان نه بخشید و رخنه در بنیان عزم دکهنیان نیفگند درین محل لختی از نیرنگی گردش فلک دون پرور سفله نواز و دور پست فطرتان جمله ساز که نر و فو مرام کولدان شقاوت نشان دیو خصلت و غولدان ره زن وادی جهالت میگردید و شطری از نحت سرگشتگی و نگون طالعی و پریشان حالی اهل بلد که بمصداق فی جیدها حبل من مسد گرفتار و به کشمکش تنخواه داران در آزار انچه برای العین مشاهده افتاد اندکی از بسیار سمت گزارش می یابد چگونگی اتفاق هری

بود اَلعَودُ اَحمَدُ بر خوانده برگشتند ازانجا که دمبدم شتر سواران نزدیک
سانڈنی نزد بهیا به سداشیو راو حقیر که منتظر و طالب و عمل مطلوب حکومت
بود و به تکرار و تذکار این مضمون گویا ـ • بیت •

گوش بر آواز دارم مژدهٔ آن لب کجا است
دیده بر راه است یا رب دولت دیدار کو

رسیدند اظهار سرور و شادمانی نمود و به لسان شهرت دقت که بلده مفتوح
گشت لهذا مرزا و اوباش عدت که از فرط نشاط کمل العمله نامند و اشرار گسسته
به جست و خیز آمدند و شهنی و لهنی بر داشته گوی سبقت و مسارعت از یکدیگر
ربوده رو به شهر آوردند که درین طریق از برگشتگان بر سرگذشت واقف شده مزین
یاس و حرمان معاودت نمودند و روزی چند در افسوس و ندامت و تعزیت کولیان
خنده انداز گردانیده به آمد که را بنوعیکه چاره جو گشتند و بعضی از مالی نام
بهیدی که سابقه و بیانی با شده بند الوزال داشت بدینجهة ایلچی با بعضی پیام
آشتی و ام مدتیه و کعب و شدید الدام و امر مصالحه بلحاظ موسم جل
آمده ملاقی گشت و به حرف زدنی و سدین کلامی سه مدته روز موقوف بود
که درین بین به علم عمداشتی که موسم جان به نهضت است ا ساطعت
ذات نفس و ملح با شده ابدالی به نکه سپه خلاف مقصد و عزیمه
توجه الممالک اما الملک جانته بل اصل داشته و موسم بود که نوبت یکسال
است که به زد و خورد دکهنیان به حفظ و حراست ملک بادشاهی از جان
و مال می کوشد از بنگاه مقصد و ابدالی [illegible] مدنک و ساه [illegible]
نفس و [illegible] وکیل شد و او مضمون [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] • بیت •

[illegible]
[illegible]

گرانی غله که منحصر بر آوردن کولیان بسر نمی شد کافهٔ رعایا و عامهٔ برایا عاجز
و مضطر در مصائب هلاکت افتادند در تدبیر رفع این بلیه و حامی تهلکه چاره جو
و بدر آوردن دکهنیان تنگ و پو برسانیدن اخبار و رویداد بلده و بهم سازی سازش با
مستحفظان برج و باره کام توبدند و سعی میبردند تا برجی که برکنار حصار مابین
شمال و مغرب که نزدیک کنار رود سابرمتی و به بنده برج اشتهار دارد رسیده پیمانان
آنجا را دیدند که بنابر بعد مسافت از لشکر بیگانه نزدیک کنار آب دریا از ممر
نخودی به غفلت میگذرانند خاطر شان از محافظت آنطرف جمع است
نمودیان را برین معنی آگاه ساخته بدان سو مضمون گشتند و گفتند که اگر
تدبیر موافق تقدیر باشد و بران برج برآمدن اتفاق شود دروازهٔ جاپپور که
ازانجا قریب است و حصب آب کسی و آوردن رسد غله و کاه حسب چنین
نکرده و تخته های در را که کهنگی دریافته میان بشکنند شاید فتح الباب
و گشود کار به ظهور آید چنانچه از آخر شب نهم شهر ذی الحجة الحرام فوج
دکنیان از سوار و پیاده با سه زنجیر فیل مست و نردبانها بدانجا رسیدند
و کشیکچیان را غافل یافتند و در صدد برآمدن نردبان بر برج و دیوار آن طرف
در آمدند چون بر خلاف تقدیر بود بحسب اتفاق جماعهٔ کولیان که با غله و کاه
می آمدند دو چار گشته از اراده بیفائده شان واقف شده جنگ کنان رو بدروازه
آوردند و از قیل و قال آنها مستحفظان از نوم غفلت بیدار و از حقیقت کار آگهی
یافته بمدافعه برخاسته بندوق را بکار داشتند کولیان بدروازه در آمده جماعهٔ عرب
متعینهٔ آن جا را به تقریر ماجرای این سانحه لب گشودند آنها نیز بیرون بر آمده
به مقابله شتافتند درین بین عبد الغفور و سرمست که با سواران طلایه بسب
گشت نزدیک رسیده بودند بیرون تاخته برد و خورد پرداختند دکهنیان که
نردبانها را در پای دیوار رسانیده بودند استقامت ورزیده بجنگ تیر و تفنگ نایرهٔ
حرب را افروختند که مومن خان به سرعت خود را بر برج رسانید و از پایان و بالا
تا بدو ساعت از روز بر آمده معرکه آراسته شد و چندی از طرفین کشته و خسته
گشتند و چهار سر اسپ مرهٹه بر خاک هلاک افتاده ماند چون پیشرفت کار

• بیت •

بست از دل شد و تیغ بران شد و ...
بر سر و زند آن شحنه آمد بگرد

ا اینجا که پیشه گاه ...

حوال جمع می شد ا ... ادنی ... حفظ ... عسکر ...

و ... آن ... اما ... که احل ...

... شان ... پیوسته د آن ... کل ... می داد ...

پس ... شی که ... حوال مرد حال زدند ...

که ... ال شدت و ... کل ... شی آغا ... داشت

... حوالی ... پهلوی ...

د حوال بودند که گوله ... دلی ... آسمانی ... داد ...

... صاحب ... است داد ...

... اولی ... که ... که ...

• ... او ... معدود ... داشت آسود • بیت •

... که ... گاه ... ا ... که

... از نوشته ... ا ... امر ... شد ...

و ... ادنی ... و ... حلس ...

و ... اما الملک ... و امر ...

... داشته بود ...

... و ... و ... که ... گوید

... ا ... د ...

... و ... ادنی ...

... ادب ... امد ...

... و ... و ...

... ان ...

از صدق ندارد چون بر مومن خان برفتن دکهنیان پیرایهٔ وضوح افگند از انجا که
مسجد سیدی بشیر و مسجد مقبرهٔ افضلخان بغدادی از وزرای سلاطین گجراتیه
که از جدار حصار بفاصلهٔ پلهٔ بندوق واقع است و شب و روز از بودن مورچال مقابل
دران با خاطر نگرانی داشت باندیشهٔ اینکه مبادا بار دیگر آن جماعه آمده قایم
شوند اکنون که میدان خالی است امر به انهدام نمود - سبحان الله این
مسجدین همان مساجداند که مارواریان در وقت محاصرهٔ نجم‌الدوله قصد خرابی
آنها اندیشنده بودند او نظر به خانهٔ خدا و آثار بزرگان سلف که الحال کسی را
مقدور و گنجایش بنای چنین امر خیری میسر نیست به تخصیص مسجد
سیدی بشیر که ممتاز و مطبوع و در استحکام متین و رصین بود میر ابوالقاسم
و دیگران را تعین ساخته مورچال خود را قایم نمود که ازان آفت سالم ماند و خرابی
آنها که بردست پسرش مقدر شده بود به ظهور پیوست چون مساجد از سنگ
خارا عمارت شده باوجودیکه سنگ تراشان و عمله و فعله کار میکردند چندان کاری
پیش نمی رفت تدبیر دیگر بکار برده با چوب و هیزم انباشته آتش بمسجد زدند که
بسان آتشکدهٔ مجوسان نمودار گشت و از فرط حدّت ناری اجزای سنگی سوخته
گردید که باندک اشاره از هم می ریخت - * بیت *

می بخور منبر بسوز و آتش اندر خرقه زن
ساکن بتخانه باش و مردم آزاری مکن

دکهنیان را درین مدت از تقریر بیرون در آمدگان و آیند و روند مدار کاری و صاحب
اختیاری سنبهو رام ظاهر شد و دانستند که در جمیع امور مختار و با اقتدار است
و بادی و باعث این هنگامه و معرکه گیر اوست مکرر پیام ملاطفت ملایمت
و رقعات مشتمل بر دعوت مصادقت و معاهدت و مواعید دلپذیر دادن مبلغی
از نقد و قرار داد نوکری و تجویز جاگیر موکد بعهد و پیمان و موطد به کفالت
و ایمان رسید و او اجابت نکرده پاسخ داد که با مومن خان عهدی بسته ام که
که ازان در نگذرم و قسمی یاد کرده ام که ازو رو گردان نشوم هر چند بر سرم
آید بسند است و بدان خورسندم -

بدست مردم بودند رسوختنی ا سوختند دس نمس مومن خان با معصومان
سد دای الهی مساعدة بعدة د بعضی باتحادتن لشکر د آمد ا انجا
که ط ب مطرات کم کم بره دة مدرشم بود ار راه د سی برواز برخی دآمدة
نظر د جا معا انداخت هر جند بد نگاه ا از نارک ترس کسد بدر
معتصب بدس جوا مهر جا ی د حعب عامی دشم و پیچیدن دد
جدی مدی بد گسب سها نظر بدان جا بهپیوست خوشامد گوبان به مطلة
اینکه گعلة بی نوع شان است دآمدة و بر دسة نی اصل رنگ عدمی گماه
سدایی هم لب بد بهجب کشادند دش دکهنس می جندددد •

نعمت خان عالی

سگفکی بسم بد جدة ملعب سد
گست ب اول شم سه ید دید سد
سه محسی شدة مد ول ه نکی طب زی
کسه کنف سلا سر ود جسوں نگاه سد
نکی به نخب که دل من است آمدة است
بسم مسد عسم دل جستب سة سد
باد بهانگ اه جواب من سب کسه دب
گسوب بعب و ابسم عب جسد سد

[illegible]

بهداشته دست بدعای استسقا برداشتند و به تضرع و ابتهال بطلب باران خشوع و خضوع نمودند بحسب اتفاق در شب چهارم شهر شوال المکرم تیر دعا به هدف اجابت پیوست و قریب به یک پاس از شب گزشته شب گزشته برقی درخشید و ابری برخاست و باران به شدت فروریخت و (۱) عدایر و(۲) عوایر را پرآب ساخت و در (۳) حفرهای مورچال رخنه افگند و مورچالیان را بیرون کرد بالضروره آنها در همان تاریکی شب که برق می درخشید کلما اضاء لهم مشوا فیه و اذا اظلم علیهم قاموا (۴) باکول و بارچه اوتان و حیران رو باردوی خویش نهادند و در پشت دیوار مورچال عقب که متصل به دایرهٔ شان استوار ساخته بودند جای گرفتند پای استقامت شب بسیمان شدستان و بام و قبه مسجد سیدی بشیر که بدستیاری مردم گرد و پیش قایم بود بیرزانل گسست و بباران دیگر پیوستند تا آنکه سفیدهٔ صبح نمودار نمود و خورشید عالم افروز از پس پردهٔ سحابی چشم کشود

* بیت *

چو روز دگر صبح گیتی فروز به فیروزی آورد شب را بروز

و شدت باران تخفیف یافت مستحفظان برج و باره که دریں مدت چون اکثری در مورچال مقابل از جماعه عرب و روهیله شامل مرهتّه‌ها بودند و تعارفی فیمابین شده به تفقد احوال پرداخته هرچند بانسه خواندند احدی اجابت نکرد چون نیک نگریستند کسی را ندیدند و مژدگانی این فتح آسمانی را مبشران بریکدگر سبقت نموده بمومنخان رسانیدند و سنبهورام که حافظ و حراست دروازهٔ سارنگپور بعهدهٔ اهتمام او بود بیرون برآمده مردم را بخراب ساختن مورچال و کشیدن و سوختن چوب و تخته امر فرمود آنچه قابل نقل و تحویل بود دست

---

(۱) عدایر جمع غدیر باول مفتوح جائیکه پارهٔ از سیل مانده باشد و جمع سه نگاهٔ آب *

(۲) عویر جمع عُوَیر بمعنی غار کوچک است ۱۲ برهان *

(۳) حفرة بالضم چاه و گرد آن را گویند *

(۴) کول بضم کاف تازی بمعنی دوش و کتف و بارچه مخفف بار است از رخت وغیره آنچه بر دوش توان برداشت ۱۲ *

نموده بودند و چون حلادت خصم را در دو جهه منتظر نشست سلیم بیگ را
به مهمی که از بدین آمد بموض حلی رسانید و نوشتجات را نمود ● بیت ●

سر در نسند رد احکام قضا کردن
نمی رسد کسی را به قضا چون و چرا کردن

هر مستعجل تابعانی وحده معاشی کنند ● مصرع ●

امیر بدان حده وفا باید کرد

سلیم بیگ بدربع بددمی بدستی در انگشته آنها را به موض حلی گذاشته در حصر
انداخت اما ابن از سسته بدیر اندسنده نوشته بعد و بربس به اندرون
وبدین اطهر می احسن وانس من الامس ش گردید در عوض ابن که سه
سر سه حدمه به سلیم بیگ کسب موض حلی اشرابهر را به بعجواه سیاه
داده بی جهد از هم احداحب آب حاطر را برداخت چون دست شست
ددمی معرکه آ ی و جنگ سدده ی بسی آمد و موسم باران در شد
هر سر کوهی نعمی بنال هم دد کرده با تکدک گی سسه فاجلی به کسوده
و هر رلی ندیده جدی نسنده ادیده ساده انگاسته دلی خوشمد گویی
اسلاه بعد باز برداخته به صحدب نموده و سددت دیسی گوشه
اسدی و حده بومی ساس چوگعی مام ع معاطی حکسد آوده
هر که مدعی به موض نمک حسته ادا بسدات جیبی و بسداب آنی
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

در آنجا بودند دست برداشت همدران اوان شاه ابدالی از قندهار با فوج گران که بر هندوستان فوج کشی نموده بود به دارالخلافت رسید و هر روز بانواع مختلف خبرهای موحش مخبر بر اختلال اوضاع سلطنت میرسید - مومن خان بمقتضای وقت بذریعهٔ نجیب الدوله که نزد شاه تقربی داشت حقیقت حال را نوشت و استمداد خواست چون مقدمهٔ آنجا به صلح انجامیده بود جوابی نرسید بالجمله دکهنیان که پیشرفت کار بدست آمدن حصار بجنگ و جدال و رزم و پیکار حالی از اشکال و بغایت دشوار بود بتدبیر خدعه و سازش با یکی از حصاریان بخاطر آورده محفل کنگاش آراستند که به تطمیع زر نقد و مواعید دلپذیر امیدواری شاید کاری بر آید * بیت *

کاری چو بجدل بر نیاید حوس حوس در حیله بر کشاید

بعضی از گجراتیان که در بیرون بودند و معرفتی و خصوصیتی با سلیم جماعدار عرب داشتند بنابر پیس آمد و ممنون ساختن سلیم بوساطت هر با رام یا بیس گراسته پیامهای سازش آوردند و او شرط نمکخواری را مرعی داشته بی کم و کاست مومن خان را برین ماجرا آگاه ساخته و بموجب اشاره اش او نیز در معادل دام تدویر گسترد و بحرف زبانی و آهسته گوئی صید را رام خود ساخت و مبلغی را جهت تمشیت این کار درخواست کرد کار از پیامهای زبانی میانجیان گرسته بدست آویز رقعه نویسی انجامید قرار یافت که پنجاه هزار روپیه نقد و قرار داد نوکری دایمی با پانصد کس بمهر سدا سیو رام چندر موکد بایمان و موطد بکفالت معتمدان اگر برسد این مهم سر انجام یابد - * بیت *

مزن در وادی مکر و حیل گام که در دام بلا افتی سر انجام

انجا که از امتداد مدت محاصره به تنگ آمده و مبلغهای خطیر اخراجات شده عرف میشد - سداسیو رام چندر راضی گشت و این دروغ مصلحت آمیز را فروغی نداشت و عجالةً دو هزار اشرفی را بدست میانجیان بتدریج برسم علی الحساب و دست ... مجمله وجه معلومة العدد و باقی را بعد حصول مدعا ... و مستدل ساخته با طومار قرار داد نوکری خواهیم ...

منصب که از اصل و اضافه چهار سوار ذات دو سوا سوا باشد به تعهد نوشته
مومن خان به مقدمهٔ حضور که حسب‌الحکم پیش از سدوح سانحهٔ احمد آباد کتل
شده از دستگاه خلافت و خجالتی حاصل کرده مصحوب ... والا اله
... بود او به بیرون به لشکر داشتو امتعه رسیده بنابر ظهور حسن خدمت
... ... مومن خان از ... حسب الحکم و سند عطوفت بادگاه
والا که معا انعی شد کوس ... دو بغل نیک کرده جهت ... و اسم
استقلال در شهر سوال الملک ... ازا ... دبل ... حصه شمدنه
... کرد و به استدلال سوا کسته آداب بضابطهٔ معهده ... مستمره و ...
ملک اسده ... نوشتند و مضمون حسب الحکم والا ... اعلی و ادنی
... .

نقل حسب الحکم والا بمهر وزیر الممالک

ارده ... و عوالی ... و معالی دستگاه مومن خان بهادر
مورد مراحم والا ... والا ... مع ... مهر ... الا
و ... مع ... مهر ... و ... و ... کشت ...
... ... حکم ... بلغ ... گذشته که ... همه
... ... مقصدان ... سد
و ... حسن سلوک خود ... ... والا
... ... الاحوالات ... ...
... ...
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

توپ و بندوق از پشت جدار اکتفا نمودند در آن ایام که دفعهٔ چهارم بیورهٔ معزز گشت رعایا و برایا به ستوه آمده اباب البیت را در معرض بیع در آوردند و بیوت آنهائیکه بیرون بدر رفته بودند اقوام و اقربا و محله داران محصلان تحصیل و تنخواهداران را همراه گرفته کسوده نقد و جنس آنها را نیز به فروش رسانیدند کولیان مشتری نقد این کالا گشته به نیمه بها خریداری نموده هر شب پشتارها بسته بیرون در قریات بقیمت اعلی میفروختند حتی دفاتر هندی که از سالهای دراز و آبا و اجداد شان بود بوزن فروخته سد و حساب و کتاب و داد وستد تمامی بیباق و در آب سسته گردید و زن و مرد باوجود دادن ته بساط در دست تنخواه داران گرفتار آمدند -
* منظومه *

سکسته جم مجلـــس بی درم   یکی شد به گنجینهٔ محتـــرم

سراها همه بی پلاس و حصیــر   گدا کدخدا گشت و با نو اسیر

و مکرر از بیرون پیام مصالحه آمد چون هنوز وقتش نرسیده بود اثری به نبخشید و کم خردان نزدیک بین حمل بر ضعف طرف ثانی نموده وسیلهٔ خوشامد گوئی که آن خوشامد گو تازه روزگار بدست آمده هر روز خبر واهی از پیش خود اختراع نموده و سخن تازه تراشیده که مرهته عاجز آمده و فلان شخص خبر آورده که امروز یا فردا بر خاسته می رود -
* رباعی *

تا چند سخـــن تراسی و زنده زنی   تا کی به هدف تیر پراگنـــده زنی

گر یک سخن از علم خموشی خوانی   بسیار به این گفت و شنو خنده زنی

از آنجا که از جانهائیکه خداوندانش بیرون رفته بودند کسان سندهو رام کشوده از دهان و آشکارا آوردند مظلها را ظروف مسی و برنجی بر آمد مس را گداخته سکه زد و بخرج سپاه داد و برنج را سکست چون یکضرب توپ مزار دمدمهٔ کانو پور شکار شده بود عوض آن به یکضرب توپ قلعه که خوانی نامند ریخت توپ کلان در اول تیر شکست و مقداره منبر عدم وقوف توپچی معطل ماند درین وقت حسب الحکم اندس به مهر و زیر الممالک در پاسخ عرضداشت مومن خان و جزو مقدار رسید اعلاناً جلوس شاهد و ترتیب موضع و علم و نقاره و ...

ساحت حمله رسالة انا محمد لعل رشيلة مارا بل انا گنگا حاشا عرب
ان به گدال و مرد معروه با حود گرفته ارده ارا رلی بر محمد لعل و از دروازه
ده بر گد حات و حملة حرب را از دروازه کاله بر که با دروازه سانگ بر
بسته بود حوب ازلی ده ۱۱ بر آمده بر مو حال بدین شتافت و توپ اندازان
ر ح ان طرف ا ممر ساحت که از توپ اندازی نگرانده که مقابل
شده اند نمی آسودگی بعد د براند کسند بدین دمهد علی رم بکدیگ حمله
دردند حنگ سحت از نصف شب ده گذشت حدبده مو حال پیش ر ا
گه ملک آنها سدند ازانجا که دکهنیس از ری حم و احتیاط حصر ری
مست بدائرة حود مو حلی اسماء ا دنوا بسته بودند که حنگ بدانجا انجامید
و حد سکه به بست حدا سده به مداره اسعه ل و بد ه سددة مبر ا ای
حر ب بعص کسب رد دوست دشمن ا طعه شدن کوس • بيت •

بسح لمد احد علم ع سکر شب کده شمس ر رور

دکهنی بد حراب حلاف بعص دیده رح رح از سوا و پیده حمله اورده
به د حه د بوسه‌ااا • منظومه •

[illegible] ر حوس و اسه به سه سعله امسه بی دک حوں به

طاس حه الی حی ا ملک بسته دل حون سگ را بد حنگ بسته

[illegible]

حون به علت دوکری بیس فرار در هر ماه مبلغها می بایست بار دیگر بیوره زیاد
از نسبت سابق مقرر گشت - با وجود گرفتن بیورهٔ متعدده و مصادرات تموعه
کفاف نمی شد و علاوهٔ آن روز مره کولیان که شام به شام بایست داد و آن جماعه
از اطرف و حوالت بنابر طمع از مشاهدهٔ بدست آمدن نقد و جنس هم کاران
موضع دبهور و جاشته حوری ایام محاصره نجم الدوله که حاشته حور به از میراث
حور است جمع کثیری فراهم آمده بودند - * بیت *

نوای نسیمان این مرز بوم   بد و تنگ کردند یکسر هجوم

در هر ماه بیوره و نگرفتن مصادر و پیش از پیش اهتمام به عمل می آمد و در
اندک مدتی و کمتر فرصتی مبلغهای خطیر طلب سپاه بالا رفت و کار مصادره
از عمرو و زید و بکر و خالد گزشت چشم مروت پوشیده شد و تمیز آشنا و بیگانه
نماند حقوق اخوت به عقوق تبدیل یافت و ترس از خدا و خوف روز جزا نسیاً
منسیا گردید که شرح و تفصیل آن موجب اطناب سخن و طول کلام و باعث
ملال است بر مستخطان دروف ودعی بلیغ شد که احدی را بدون اجازت
و دست آویز مهری بیرون نه گزارند چون از اظهار بعضی ظاهر گشت که در
خانهٔ جوان مرد خان چند ضرب توپچه دوگاوی و جرائر مانده بعی بیگ خان
دروازه جنسی مامور گشت که بر آرد چون حجرات خانه را کشودند سیزده ضرب
توپچه و هشتاد جرائر و بندوق که بر آمد بر آورده بر سر کار گزاشت و ما بقی
اثاث البیت را ضبط نمود و بگمان دفینه خانئی چند به کندن آمد و چیزی
بر نیامد درین مدت که شب و روز از طرفین بجنگ توپ و تفنگ سر گرم بودند
و بدفعات هنگام شبهای تاریک ماه که در ماهی یک دفعه و دو دفعه سندهو رام
با تمامی سپاه بر مورچال بیرونیان ریخته بجنگ تیر و تفنگ پرداخت و جمعی
از جانبین کشته و خسته می گشت اما فائده مترتب نمی شد تا آنکه در ماه
شعبان المعظم شب چهارم - * بیت *

چو خورشید تابنده بنموده پشت   هوا شد سیاه و زمین شد درشت

تدبیر دیگر در پیش کرد و تمام سپاه را از سوار و پیاده گروه گروه و فوج فوج

امس دوای ار ۱۲ تا موحل نماینددد و به سس موحل دیگر د
دهک دایرا که حیف با آنجا رسیده بود بدر ست گرمی تقویت مرحله
نسن اشتعال بدیه و اندک ومعی رکم مدتی که شب و روز حوضها دیدس
و مدد ل املاکی کرده مرتب ساختند و د مسجد سدی بند که بعدست
مهر بود مسجد ساخته دروازه حدب لسک حود ا نگاشداشدد حدد عرب
توپ ااس نصب نموده ددداخل گوله بر دروازه ساتگو و برج و مصل معالل
دده حرب را ادرحمد و حوسدد دامی که بدا مصلحه آورده بود حوں مم بی
به سب ف نلعحله د حل نگدی مصدال بدست آ بر امدب و ودده
ـ ـ ـه بمحصل دگنگ حوبلی و آمدنی محال سال بلده نظر علی الحساب
سه م سده میرسد و هنوز مرسومات سال ححدال بالا دده بود دمددامی
اسـد ۳ و بدست آمدن دگدب معلسب الکوں که دگنگ حوبلی به عدست
تصرف بدوبی ست و بلده امداد د ت و ددا سدس سنة ۵ مححمی معدات
بلده موقوف گست و عنقا که د آمد ... اند که مددامه جمیع امد بود
حددد ددی در اندسدد بد احلاب بدست مود احد حد حدا ددسس بد د
را درست نگـ ... ا ... د بعحاب بسکال و بمددن مسلم و عقود را داده
... ... سامان از حدا بی حد و حدد به اندارلی بدداد که
اما ... ... واح گست و بست حدمه ا د ... نفع د ... ده
... ... حواجه عبدالحمد حي
... ... بلده ... ... نمود ال
... ... که ... ...
... ... و ... ...
... ...
... ... کردند و ...
... ...

... ...

کشیدند و سدهو رام خانه مسکن آبا واجداد و مسقط راس خود را که در سارنگ پور بود از چندی بنابر ویرانی در بلده سکونت گرفته بدست خویش آتش داد کم و بیش آبادی که دران پوره بود بر طرف شد بالجمله سدهو رام معاودت نموده آمد اما چندی از اجل رسیده گان که پا در خرابه خانهای مردم گذاشته بلا تحاشی جلد روی گریده بودند در آب انبارها که باصطلاح گجرات تانکه گویند اگرچه عمارات خراب شده و آبها برجا و پر آب بودند از نابلدی و تاریکی شب بگرداب اجل افتاده هلاک گشتند روز دیگر که کرت دوم دکهنیان برای بستن مورچال دران خرابها در آمدند از غرق شده گان بحر فنا و افتاده گان سیاه چال بلای نوسیده بزبان حال شنیدند - * بیت *

ای مدعی که میگذری بر کنار آب
ما را که غرقه ایم چه دانی چه حالت است

الحاصل سداسیو راو جهت بستن مورچال و استحکام دادن پناه گاه مدعی نمود و متوجه تمشیت مهام مالی و ملکی شده عمال و موجداران در پرگنات رخصت فرمود و سداسیو بال داجی از همراهیان را کروره کهتره پارچه ساز و [illegible] پرگنه حویلی ساخته گفت که وجه بهای مال و جهات اصل حریف را معروض تحصیل در آرد و داماجی نیز در حصه خود نایبان تعیین فرمود از انجا که [illegible] حال [illegible] جان و [illegible] جان برادرش [illegible] سداسیو داماجی بود [illegible] چهار هزار و پانصد روپیه به [illegible] مدد خرچ از پرگنه پتلاد [illegible] که [illegible] میداد [illegible] جهت مبلغ خطیر [illegible] در آمده [illegible] سداسیو [illegible] [illegible] جمعیت [illegible] که چندانی [illegible] * بیت *

[illegible]

[illegible]

[illegible]

د دانه پوشیده از جسم انبار د آمده جای گرفتند و د عمل شب جوب و تخته
که روانه شد آمده کرده بودند د پهلوی مسجد به مجری حصه مستحکم
ساخته مورچال بستند و دیگر که فلک شعده با جمعه شب ناز براد داشت
ویب تای و انصب نموده عمله ۲ ا شی ساحت مورچال بندی
دکهنان د حصه‌یان منکسف گشت • بیت
سر از که د بده شب تنهل است چون ز شیـود بر سمه وشی کرده
چون که از ملا توپ گرشته بود طرس د کندی بندی جراکرا از بام تا شام معرکه
اگر داشتند سدنکاه طلایه سوال شب گشت بده بوازان د اندرون حصه
از د طرف بعد شهر د آمدند و مستحفظان د ج و باره مساعل فروجته صدای
شمشیر سی وندای بندا دشن اد کذا اسیر ستدند موس جان بما لسک ا
امر ا کم بندی نموده د د ازه ستسه آمد سب نکاس از شب گرشته
اه عامتی سده بر گست بیت
شعی جون ری نگی د سدسی سده نگ شب تا سب سی
ساهبو ا آ تا سده بری ا سدد که مورچال پیس سده بد د مود ا که ا ل
K بود ری م ه با جود ا ستده د دگ د و جود غ ان ا که شدو حسی
سحو ده سحه ا از ا ر معد عب بدود بای اسه صب ا حسی اب حه ی
از طاس اسه و حسه شده به ید ۲ جود د گستند و ی اهطاب بهسی
اسلحه و امه له مه ی آلهه ادده مدد که دست سهپان د آمد و جوب
و ط ه جحل ا اسده آوردند حمی ا بدالی اه بحسب طه بدون د آمده
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

نوشته و مصحوب جاسوسان رسید ازانجا که مسبب ایزدی بنوعدیگر پیوسته و به کلک تقدیر امر آخر بدت گشته و اجل حلقی رسیده و هنگام زوال مال و منال جمعی پیوسته بود رد قضاء آسمانی که طاقت انسانی نیست نتوانست کرد مومن خان نظر بر جمعت ظاهری که قریب ده هزار کس از سوار و پیاده فراهم آورده و مصالح برف و باروت را ذخیره نهاده و کوتلان را متفق ساخته و محکمه جدار حصار را پناه قرار داده راضی به صلح نه گشت و جوابی که مطابق سوال باشد نرفت چندی از سکنه از صرافان و تجارت پیشگان که بین الخوف و الرجا می گذرانیدند از رسیدن فوج و قرار نگرفتن صلح عاقبت بینی را کار فرموده کناره گرفته متواری گشتند و هرکرا قابو بدست آمد به سازش مستحفظان بیرون رفت بالجملهٔ سداشیو رامچندر باتفاق داماجي گایکوار عبور دریای مهندری نموده بموضع کهیره رسید جوان مرد خان و دکهنیان آمده ملحق گشتند و کوچ نموده بموضع نهالی شش کروهی بلده وارد شد و از مضمون جواب که موافق مدعا نبود واقف گشته در فضای پشت باغ مهرعلی خان و تالاب کانکریه واقعه سواد بلده فرود آمد و روز دیگر که * بیت *

سپاه سحر چون علم بر کشید جهان حرف شب را قلم در کشید

یازدهم شهر ربیع الثانی به عزم بستن مورچال و آراستن معرکهٔ جنگ و قتال ازانجا بر خاسته در راجپور تا سرسپور شرقی بلده مقابل دروازه سارنگپور و کالو پور افتاد و چند ضرب توپ از فراز بروج حصار انداخته شد ازانجا که حیطان بیوت منهدمه پورجات درمیان حایل بوده توپ کار گر نمی شد مومن خان به نصب کردن شهتیرها و تخته بندی دو برج متصل دروازهٔ کالو پور را بلند ساخته توپهای پله رس گذاشت که تیرش به فرودگاه مقابل کار گرمی افتاد - سداشیو رامچندر و داماجی راو جماعه مرهٹه و ما و له را به بستن دمدمه و پیش بردن مورچال امر فرمودند و آنها بدان امر اشتغال ورزیده در پناه دیوارهای خرابهای پورجات در آمده هنگام شب که پردهٔ ظلمانی جهان را فرا گرفت و چوب و تخته بسیاری آورده مسجدیکه بمسجد سیدی بشیر اشتهار دارد و از ساخت ملک سارنگ نامي امراء گجراتیه است و به فاصلهٔ تیر بندوق از حصار واقع شده

ح احو اس کار برداحته براه بهادند قطع مراحل و طی منازل بسرعت
بسجد موید پیوستند موس حلی ا آگهی آمد ناحود انقطاع رشتهٔ امید
کمک و مساعدت ا بیسکاه سامرینی سمت حساب برلزلی ده مواند نعل
دمست بحلحلی ده اکاه ندای استدمت اد نداده درون حصار شهر بده
ا حسب حس سحته به مرد کای سرد مستحفظان بر ده ح باه گماشت
بر سا احدتحا سحب نمود (۱) کنگره حوس نسکی بر شرفات نصب کرد
ا حه به دس به مکان وحدا سعی کرد اکه ده وقت محاصره گهدتهه او
داهیان حاب و دال ساحته بودند و سمی بب او ار سه دو عمارش ا محکم
نصب سحته بود نطاقهٔ ابلة متوکف آنحه ا بده که حود به سازد مبهد
سحب و جنگ ا منحصر به جدا حصه سهر بده گماشته سد مسعحب ده حه
کسده لم مد مب ده ا احته ؛ طلب نصب سدا سو امتحد
و دا اهی که ده دیری موبدی سده سلسله حنعان امر متسعحب ع
حه مب کسه ا مه مه ملد وحد حد حومعب و بهدند از مته معب نسوا
که ... مس ده مملک عنبرسان نسب سلاطین دا سده
حدی ا ب مد مب او بهدده به بی سب حدیث نبوی است که
به ب مباحصب مقاصب بر داحل مصری مصمی و کرده او کرده
گـ د ... است او حهده به کهادست که از سالی ده نصف او سب
به د

• منظومه •

... ... و کی ... بی مد ندی مه می
... ب سودا ی د و ب ... ملی ناسی دای مل گاه
... ی ... ده امی ا ... ام ه امی د حه ا
... ... ی ا ی ... ی ... ا ی
... ... مل می ... ی ا سه ا کردد کدنگ کس

رسیدن خبر رویداد احمدآباد به پونه و بر آشفتن پیشوا بالاجي راو و تعین فرمودن سدا شیورام چندر به امر نظامت و انتزاع بلده از مومن خان و پیوستن او باتفاق داماجي گایکوار با فوج جرار و بستن مورچال و آراسته شدن معرکهٔ جنگ و قتال

چون مرهٔ بعد اولی و کرهٔ بعد اخری هنگامه آرائی مومن خان از گرفتن بندر کهوکه و تاخت جموسر و قریات پرگنهٔ پتلاد و کشتن راگهو نائب صوبه و در آمدن خود در بلده و بر افراختن علم مخالفت و استعداد مدافعت به سمع پیشوا بالاجی راو رسید نظر بر اقتدار و تسلط خویشتن که احدی را بارتکاب اینچنین امری و جرأت این قسم کاری گمان نمی برد و از فرط غصه و غضب آشفته رنگ برنگ گشت و در صدد انتقام در آمد - * منظومه *

خبردار شد پیشوا آن زمان   که شد رخنه درکار امن و امان
به پیچید برخود چون پیچیده مار   زبان کرد شمشیر زهر آب دار
به شور و شغب دست زد بر دهل   صلا زد زهر سو به کین مغل

و سدا شیورام چندر را که از جملهٔ نزدیکان و مخصوصان برتبهٔ مرتبت اخص و بمنزله مکنت و ثروت از دیگران ممتاز و در پایهٔ اعتبار و اعتماد در هم چشمان رجحان داشت به نیابت رتق و فتق مهمات مالی و ملکی صوبهٔ احمدآباد نام زد ساخت و داماجی گایکوار شریک دار نیمهٔ صوبه را با کهاندی راو برادرش بمعاونت رخصت فرمود آنها نطاق عزم را بدین یساق چست بسته به استعداد

سدة بود عقل سک تک استقامت انتخاب بلاد معطوف داشته بعد
همین مدت میمنهٔ بعد کهنبایت بدیهٔ آنجا کافی بود [illegible]
این والی جمع ساخته [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] آنجه [illegible]
محمد [illegible] ا [illegible] انجا گراشته [illegible] [illegible] بنام شهر [illegible] الال به بادة
[illegible] حال که به [illegible] محمد هاشم [illegible] آنجا و حالتا [illegible]
[illegible] باد [illegible] [illegible] جهت انتزاع قصبهٔ کری [illegible] [illegible]
آنجا بعض ساخته [illegible] انجا جنگی نموده شکست [illegible] [illegible]
[illegible] داده با دخل شکسته و [illegible] [illegible] انجا که [illegible] [illegible]
[illegible] کهولهٔ از [illegible] دکهنئی موضع حلل به [illegible] خط [illegible] نوشته بود
[illegible] این معنی [illegible] [illegible] [illegible] طهور [illegible] [illegible] طلبی [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ساخته [illegible] [illegible] [illegible] احمدآباد [illegible] داشته بود
[illegible] به کهنبایت [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] احمدآباد [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

و اموال سرکار والا که نیز در انجا بوده وا کرد سوای چوب و تخته با کاره بر نیامد مگر یک صندوقچهٔ مقفل از حجرهٔ خزانه بمهر دیوانیان پیشین مانده و راقم نیز در ابتدای تعلق پذیرفتن دیوانی مهر بران زده بود بر آمد و از روی سر رشتهٔ دفتر همان صندوقچه مقفل مختوم بدست است چیزی مندرج نیست آنرا با خود برد چون ساعت داخل گشتن قلعهٔ ارک نزدیک رسید پانزدهم شهر صفر المظفر از حویلی مهر علی خان بیارهٔ نیز نقل نموده روز دوشنبه بوز دهم با تجمل و آراستگی فوج فیل سوار شادیانه نوازان در آمد و سادات عظام و مشایخ کرام چار با چار آمده لب به تهنیت کشادند و گفتند * بیت *

به فال خیر رسیدی بدین خجسته مقام
خوش آمدی و علیک السلام والا کرام

و سر گروهان مسلم و هنود تجارت پیشگان و صرافان از عاقبت کار خائف و هراسان بقدر حالت و فراخور رتبه اشرفی و روپیه نذر و مبارک باد دادند مومن خان هریک را استمالت و دل جوئی پرداخته رخصت فرمود و بر رای و تدبیر خود آفرینها گفته و از مشاهدهٔ مکانی که بدان حالت ازانجا بر آمده بود شادمانیها نمود و شاهد مقصود را در کنار دیده گفت - * بیت *

دامن چون تو نگاری ز کف آسان ندهم
که بخونابهٔ بسیار بدست آمدهٔ

و متوجه سر انجام مهام مالی و ملکی گشت و اهتمام تام در حفظ و حراست برج و باره و استحکام آن بیش از پیش فرمود محمد رسید بیگ و سنبهو رام که به کهنبایت رسیدند جمعیت آنجا را که دو هزار کس از سوار و پیاده موجود بود با خود گرفته به مقابله و مدافعهٔ جوان مرد خان و دکهنیان که دست بتاخت و تاراج قریات متعلقهٔ کهنبایت دراز ساخته بودند شتافت و دو سه دفعه بهٔ این جنگ واقع شد ازانجا که دکهنیان مغلوب وا همه در معارک کناره گیری می نمودند همراهیان جوان مرد خان نزد و خورد می پرداختند جماعهٔ از طرفین کشته و خسته می شدند صرفه ندیده و نیز خبر بر آمدن فوج از پونه

بست سد هندی به تحصیل ـ آورد شاه سعدالله رای جمعی از سدبل ا که
د هما ا ستهو ا د آمده بودند شجاعت نموده بمحصت بدن کرد
همی حد د آمدی ...می حا به بلده د آمدی دکهنیان بطراف اکدف
به به دبک د سد تا سده ، ری پیدا شد ا تصدف ورب و نعد
د ... حه به کده و بدد ... نامه ... و گرده گرده و وح نوج ده
ب ه و دسه ندسه ا سال و پیده گجراتی و ... وشعله و سدشی المی
ا اه طمع اسمح بوکس نقش را بست از بوکس دنبال کسده و د گاری
که ... سی بود ها کده دای هی کمال نموده ا گرد حسک ر گرداننده
سددد

ﻧﻌﺐ •

گمدس ... که ... ی دبدک مل جمع شد لشکـــری
معول مرد حی و دکواسی ا اجتماع سده کال اددسده ... و با اح ددب
دکاله مواسی را بخط ـ آورد سد ... حس دس ... واقف شد محمد
... بیگ و ساهو ا و محمد لی ا با ... سوا هدا به کهدبت حصت
د گد ... که ۳ ... احمد ... نه دنده ... ا ... به شهر
... ب ... سه و ... آبعه بواند عماله سد حدمت ...
... ا د ... بیگ به محمد ... سه ... به ... موضع
... ا ... ی ... ا ... که حمعی ا ... دکهنی ...
... سگی ... الدد ... سودا و ... د ... د ... ده
... ا ... د ... ب ... نبی ... کسب که د
... و ... سدی و حدمس ... مودد بدس ... د
... ... کرد ... ... و ... کدب ... بدسعی ... اپهد
... ا ... مد ... بلی بیگ ...
... د ... وب و ... سب
... ... د ...
... ا ... ... حمد ... امرا ... ...

مختلف شدن ذکر یافته و باقی احوال از سوق کلام آینده بوضوح می پیوندد
بالجمله چون سدهو رام از رقابت رفیق خاطر جمع ساخت بتعیین خدمات
و تعلقات متوجه گشته محمد لعل روهیله را بفوجداری کرد تعیین فرمود و محال
دهاس را بد و سپرد و محالات دیگر را سوای کتهرهٔ پارچه که مومن خان به میر
نجم الدین ولد سید عقیل خان مقرر کرده بود به متوسلان و منسوبان خویش
تجویز کرد ازانجا که هنگام ارتفاع غلات و حصاد و حساد مزروعات رسیده بالفعل
که پرگنهٔ حویلی در قبضه در آمده کار تشخیص و جمعهٔ تحصیل بالواجب را جاری
ساخت مومن خان حقیقت حال از اخراج دکهنیان و در آمدن خود در بلده
را به شرح و بسط به جناب اقدس اعلی عرضه داشت و نوشت - * منظومه *

که آتش ز دشمن بر انگیختیم — بافعال شه خون او ریختیم
یکی زخم کردیم کارش تباه — سپردیم جانش به فتراک شاه

جوان مرد خان که در سر راه بیرمگام به انتظار سداشیو دامودر و فوج دکهنیان
نشسته بود آنها به پشت گرمی و دلدهی او قوی دل شده آمده پیوستند
چون چشم شان را از صدمهٔ نخست ترسیده دید و از خود جمعیت چندانی
نداشت جرأت امر دیگر نیافت پس از مشاوره و کنگاشها رای ها بران قرار
گرفت که در نواحی بلده تا رسیدن کومک از پیشوا اقامت باید داشت تا
طرف ثانی دست تطاول بر پرگنات دور ست دراز نتواند ساخت و از
[illegible] پرگنهٔ حویلی و امکنهٔ دیگر قدر مقدور و تقاضای وقت تحصیل نموده
صرف لشکر در آرند و نیز دست آویز برای مدد خرج شهزادگان خود
و روزانه [illegible] و پانصد روپیه روز مقرر تعیین کرد و کیفیت آمدن و تدبیر
[illegible] رسیده بود تا شرح و بسط [illegible] حق و ظهور حسن خدمت
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

نمود و به استمت و دادی خلاع دل شد و جوش دل ساخت و ا احد ببر دا
- ی دل با تحمل حشمت جمعیت سوا و پیاده مدم رحدند بطر
دقیقه سلسب و بحب بدا حصله از دیارا حسو سرین بر آمده بد شهر
بنظر دمل بهمی بکدسته بقطع الد استحله ابهدام حنظل بنوب منهدمه ادمی
- بن که ده حوا کد سس بود حفر حندی امر درمود و معمال حنک
حسب ددیال شادب ا جهت بعمر و حمله بلدی بعان نمود که نکوبسی
امدمی بمدت از ا داد برود شب رحوں (۱) شعول خطر ا به بعمد
ا ی معاملی ساحبه دبعی ستدد ارابحا که د ح لعل پیسکا درین و من امر
دبمب و کعب ساندبعضی مرم محوبه د امد سعهو ا که حود متوقع ابن
• بود امد ی (۲) ددع ا کرا بهساحبه اظهر بعد دکی نموده کفت • مصرع •

ما بی دم و دبیمی کنم

ومن حی بما حدی و بب به د دی بداحبه انصرام جمیع مهم ملی و ملکی
به بهوده و ه ه کراسه دبب دا معتد و مد ۲ ساحب و د ح لعل ا
سمن حلص بد کهاد بب حصب رمود معتعی بمدد اد ساحبور ام از موم
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

* بیت *

بکار خویش تامل نمای گر تعجیل زیان کنی و کسی را زیان ندارد سود

تصدیق قول نموده آنچه از راه فطانت و زیرکی باوجود عنفوان جوانی که بزرگی بعقل است نه بسال با خود اندیشیده بود گفت که تا موضع کهوره معمولهٔ چوراسی که بر شش کروهی دولقه واقعست سرحد کهمدایت است و تعلق بما دارد رفتن را مضایقه نیست و تا رسیدن آنجا خبر یکه مقرون بصدق باشد خواهد رسید و بدان موجب عمل خواهد آمد و میرزا محمد زمان شاهزادهٔ ایران دیار را که از چندی در رفاقت او بود به نیابت مقرر ساخته با جماعهٔ که اسپان شان بایلغار توانند رسید سوار گشته رایت عزیمت بر افراشت و قریب به صبح کاذب بموضع کهوره پیوست و رویداد احمدآباد بسان سفیدهٔ صبح صادق واضح و روشن گردید بر رای صائب خود آفرین بر خوانده گلگون عزم را گرم رفتار ساخت و بدولقه رسید فتح محمد پرمار و قصباتیان آنجا و سلیم جماعدار عرب که درانجا اقامت داشت برسم استقبال بر آمده ملاقی گشتند و ساعتی چند بنابر استراحت مکث نموده بعضی از قصباتیان را بامیدواری نوکری و سلیم را باوجود عذر عارضهٔ جسمانی تکلیف همراهی نموده رو براه آورد و یک پاس و نیم از روز بر آمد روز یکشنبه بیست و دوم بدروازهٔ بیبی پور بیرون بلده نزول کرد - و بانتظار رسیدن ساعت مختار انجم شناس جهت در آمدن قلعهٔ ارک چون روزی چند درمیان بود بحویلی مهر علی خان بودن را مقرر کرده داخل بلده گشت حاجی مبارک جماعدار عرب که در روز در آمدن رستم بیگ اندک جراحتی برداشته بود ملال را بخاطر بسته در نزدیکی میدان سه دروازه رسید و مومن خان را سوز میل ساخته رسانید روز دیگر که ساعت مختار سعدهو رام بود با محمد رستم بیگ و محمد لعل و گمشتا خات و هری کوتوال سر گروه کولیان با پسرش آمده مومن خان را دید و لب به تهنیت گشاده گفت - * بیت *

الحمد لله که اگر رنج کشیدیم دیدیم ترا و ز تو به مقصود رسیدیم

مومن خان به مزاحم رقعه و مقرب شریکی را مورد تحسین و آفرین گردانیده

آمدن شدن مومن خان از رویداد و رسیدن باحمدآباد بطریق ایلغار و سوانحاتی که تا رسیدن سداشیو رام چندر روی داده

محمد شفیع بیگ بمجرد داخل گردیدن دروازهٔ اسلوبه و برآمدن بر [illegible]
بلده چون وقت تلاش احوال آگاهانش نداشت [illegible] مولای بکه [illegible]
جوش آمده از فعالیت [illegible] نموده برسانیدن مدد [illegible] مومن
خان [illegible] نمود و او از [illegible] بدین سرعت نصوب بلده [illegible]
ساخته و [illegible] گل [illegible] و دمی
[illegible] از [illegible] و دل [illegible]
[illegible] به آسودگی [illegible]
[illegible] و مومن خان [illegible]
[illegible] آوردن [illegible]
گشت . [illegible] .

[illegible]
[illegible]
[illegible] .

[illegible]
[illegible]

[illegible]

فصلی ایام ماضیه اضحیه مادهٔ گاوی را قربان ساخته آرایش دکان نمود و جمعی
از سندهیان بتخانهٔ نواحداثی کهن سیئه کروره کهترهٔ پارچه برگرز کهرکی را منهدم
ساختند رویداد صدر را که از واقعات عمده بلده بود راقم عرضداشت نموده
مصحوب قاصدان سریع السیر روانهٔ بارگاه فلک اشتباه نمود که در عرض دوازده یوم
از نظر ایستادگان پایهٔ سریر اعلی گذشت - بالجمله دکهنیان از رود بار سابر چون
باد بر آب گذشته افتان و خیزان سداشیو دامودر و دهند و هری با دیگران بصوب
بترم گانم که حصاری دارد و سیوکرام نائب داماجی گایکوار بدولقه و هربا رام به
کری جدا شده رفتند و جمعی از پندتان و کار پردازان تعلقه دار محال کتهره پارچه
و سایر و دارالضرب و نخاس که در بیرون قلعهٔ ارک در شهر خانهای احمد
و محمود را تصرف کرده نشسته بودند از نزول بلای ناگهانی و قضای آسمانی که
که خودها را نتوانستند جمع کرد و عوارضات ظاهری شان به تاراج رفت با دو
گوش و بینی بیرون جسته بعضی به شاه عبد الرزاق و چندیکه از سابق با سنبهو
رام تعارفی داشتند زنهار خواه گشتند محمد زمان خان ولد فداء الدین خان که
با جمعی از بندر کهنبایت بر آمده بموضع دبهوره پیوسته بود از حقیقت کار واقف
گشته به بلده آمد رشید بیگ باستصواب سنبهو رام صلای عام داده به نگاهداشت
سوار و پیاده متوجه گشت ز سپاهی و ناسپاهی را فرقی نماند هر بی سر و پای
سپر و شمشیری از خود یا به عاریة گرفته نوکر شد و بجماعداران فرقهٔ عرب و گروه
روهیله که با مرهته بودند استمالت داده نوید نوکری رسانید و بدستور سابق به
حفاظت دروب و حراست برج و باره تعین فرمود اتفاقاً جوان مرد خان که
بموجب طلب دکهنیان از پتن بر آمده می آمد مابین موضع مانسه و پتهاپور
سموح سانحهٔ بلده را شنید و بموضع پیتهاپور آمده با هربا رام که در کلول بود روز
دیگر ملاقی گشت و در تدبیر کار گفت و شنید بمیان آورد و مُسرعی نزد
سداسیو دامودر روانه ساخته باتفاق هربا رام رو بدان صوب نهاد و زور آور خان
برادرش را برای آوردن سداسیو دامودر رخصت فرموده در انتظاری بر سر راه
بیرم گانم نشست *

بدلی در آمده دست طارق دار ساخته سرچه بدست شد که آمد تا حمله
و اسپ مستی گهنتهه او بتاد حنس بعات بردند • بیت •

دمداران که مدح سم اندود   از دم کیج نعل زر بکشود

و همچنین از شیخ نتاد رس ، مدد ساحت عبد الله زنبوری از بند می دکهنی
اند کسته بیست از جنگ بر کشدد در آنجا تو بری تو آمدگان گشوده
سپ و سعد بیگ به عمرانهی در آمد و شد حبشی آنه کوتوالی حمودة
سد ، ا مدسی دسم مرمس حلی در اورد • بیت •

مددی هم در کوچها اه کرد   کسان ا الی کا آگاه کرد

و مهیب بکسی ا   در آمده که کوتوال حقابسه دکاکین عمالی و بران
حاجی مر و ا بعث بد سگاه از نتاد و حبشی بستد بسته بودند و حساب
علی ... سم دیده ام بحسبی ... سحه سد لسب کسندند
ا ... سرد ا ... سدة الله بشادگان معطل در بیست منتهی
... بد ... احوال ادک کی بسند به اطبه دیگران ا ماحدای
بستند و هب کسته که اند • بیت •

بیک ... بیک د   دکه کی می سود احوال عم
و ... اول ... بسلی ... سدند امدند بعمی
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

و میدان را از غبار اغیار خالی دیده تا راسته بازار مسجد جامع و خانه و لنگیس
رسیدند جماعهٔ کلاه پوشان بنابر حفظ خود که به سردادن بندوق چند از پشت بام
دست گشودند سندهو رام پیش آمده منع نموده گفت که با شما کسی را کاری
نیست ازین حرکت بیجا دست باز دارید چون مانعی دیگر در پیش نبود به
عمارت کاریز مقابل دروازهٔ بهدر در آمده قایم گشتند و بجنگ بندوق و جزائر
و افگندن بان پرداختند و ازان طرف عبد الله زبیری و صالح جماعدار عرب از فراز
بام دروازهٔ نقار خانه به مدافعت جای گرفتند چون هنوز صبح خوب روشن نشده
بود سندهو رام و محمد لعل بگرد کوچه و محلات گرد و پیش است تازان بر
آمده خانه بخانه شاه به روزگار و آنهائی که برای چنین روزی مبلغی پیش
خور کرده بودند رسیده از مژدهٔ در آمدن خودها با خبر کردند و برفاقت دعوت
فرمودند جمعی بامید وازی نوکری اجابت کرده خون - * بیت *

بر افراخت رایت سپهدار شرق   شه عرب در بحر خون گشته غرق

فراهم آمدند دکهنیان را که اعتماد بر نوکران خود نبود و شهری و لشکری را
مخالف و موافق طرف ثانی دانسته باوجودیکه قریب دو هزار کس از سوار
و پیاده بود از سایهٔ خویش هراسیده دست از پاکم ساختند - * منظومه *

بآخر ز گردون گردنده حال   فتاد اختر دکهنیان در زوال

ز بام و ز در فتنه آمد درون   بر آمد فغان از درون و برون

و چاره بجز بدر رفتن نیافتند و مضطربانه به سراسیمگی آنچه دراندوخت توانستند
برداشته براه دریچه باغ طرف رود سابرمتی راه بر آمد گزیدند و به شتاب زدگی
که بر یکدیگر سبقت می جستند هجوم واقع شد درین ضمن کسان رسید بیگ
شمشیری بعضی شهریان از جانب مزار شاه وجیه الدین قدس سره که دیوار
حصار شهر پناه بجدار قلعهٔ ارک پیوسته است از بالای فصیل چون بلای آسمانی
رسیدند و با فگندن بندوق چندی را مجروح ساختند دکهنیان از هول جان
بند دیو از خول دیوان سه زنجیر فیل سداسیو دامود که از دریچه بر آمدن
[illegible] بود و بقی اسپ و شتر و گاو و خر با بار گذاشته بدر رفتند و بالا رسیدگان

• بیت •

چنگ دهل بسه بیدار گشت — ده آسودگان کار دشوار گشت

ده ا صحب به دروازه اسلوبه آ دند و مستحفظان برج و باره سر الامس بعد را سد بد بی گفته نگوشه و کدها خریده بد سند بی مخفی اسلحه دهل ها و طبل سواران به دروازه بوسیدند حلم روشنائی مشعله داره سوار را اره به نده بداوند با ندس کاست سرخوب اد کله دند • • بیت •

پس آنکه به دروازه باحبند — ز دروازه دل شم سه انداختند

و دل ا بدعرب د شکسته ابی الدین ساختند محمد شید بیگ و ساده ا محمد لعل گلگاهی که به سوالی مدمد و محافظ حسم ا حوی حلقه بد داسته حاوی به دری ده آمدند • • منظومه •

گستند رنجعه و بکمود د — د آمد به دروازه برج دگر

گسسته سره طوفان بهر — رحت دنیای حاب به مهر

دا د امدگان و بدس د امدگان پس بی سمل دهل مجمع الفتح بی که سده موج دو عمو ی داسته و را انداختند گوئی جنگ دست بدد دلگش و سوت سه اا گستند • • بیت •

• ... کوی شعله — حوکگای ساده سوی مه

و سوت و ... ردکی باده سد از استماع ابی صدا و ندلی و حسن و سدوح ... سی دل کسل جمدداد بدول کومکه مستحفظان برج و ا طلایه ... و عمله و عداس گسته بی الله ا الله و کم ... کا سواد و حمد و حوی و ... گردند و ... و ادب بد ند و ... و صدد ... و ... که بودند ... ا علم سحاند ... و ... حوددا ... و حدی ... و ... و ... ... کسه ا

... ...

حرکت مذبوحی کرده معدودی خسته کشته برگشتند و محمد رشید بموضع بهروالة چهار کروهی بلده که سر راه دهور واقع است فرود آمده معسکر آراست و سندهو رام که چشم انتظار بر شارع چار داشت با هری کوتوال سردار کولیان آمده ملحق گشت و سه چهار روز بنابر فراهم آمدن کولیان و دیگران در تدبیر و کنکاش تعین راه در آمد بلده بفرستادن جواسیس توقف ورزید درین بین دهند و هري نائب صوبه روزی فوج را فرستاد و آنها مانند بازی طفلانه جنگ فرادانه نموده سرمامک [1] گفته باز آمدند تا آنکه در شب بیست و یکم *

* منظومه *

روز چو در پرده بپوشید راز | راز بردن داد شب پرده ساز
صوفی خورشید بخلوت نشست | کرد فلک سبحهٔ پروین بدست

سندهو رام نردبانی چند ترتیب داده روبه شهر نهاد و از راه پخته کاري طرف شکست و ریخت دیوار حصار که چوب بست محکم کرده و حصاریان رخنه یابی بیرونیان را از جانب اندیشیده به حفظ و حراستش اهتمام و التزام داشتند گذاشته سمت جنوبی ما بین دروازهٔ بند و اسلوریه که در جدارش خللی و رخنهٔ نداشت و طرف ثانی را گمان امری ازان وادي نمیرفت برجی را بنظر در آورده نردبانها را نهاد و جمعی از کولیان و سندیان پا به سُلّم مراد گذاشته بالا بر آمدند پاسبانان آنجا را که بمخاطرهٔ خطری بخاطر خطور نمی کرد و شب بآخر رسید قضا پنبهٔ غفلت در گوش شان گذاشت و قدر سرمهٔ خواب را با میل بی خبری در چشم کشید سپاه سلطان منام که تاختن آورد مغلوب ساخت تن به عجز و فروتنی داده پهلو برزمین نهادند و نسیم عیار پیشهٔ سحری چادر بیهوشی برسر انداخت و مانند گورستانی بنظر در می آمد نکیروار بی پرسش و سوال نگرر تیغ آتش بار یک دورا پرسیدند *

* بیت *

چو غافل بخسپد درنده پلنگ | توان کوفت آسان سرش را به سنگ

که درین ابتدا جماعهٔ عرب با طاسه و دهل صعود نموده بیرقها را کشودند و طاسه و مرفع را نواخته چوب بر دهل کوفتند *

---

(۱) سرمامک نام بازي است که طفلان بازند و بهندي آنکه مچاني گویند *

طلایه بد شب گشت به اندرون حصار قرار شد و صدای سدا دش از برج

به در کشید این سد نداستند که • بیت

تا سبب ۲ از سوال کرد حوں قضای الهی آمد پیش

شتافتن محمد لعل روهیله به کهنبایت و آوردن فوج به سرکردگی محمد رشید بیگ و درآمدن به بلده و بیرون رفتن دکهنیان

سابق ا که به موضع ... بموجب به داسم آوردن کوتلی اسمعیل و بده

... حج ا کهنبایت ... محمد ... حس ...

... و آوردن ... محمد علی ... رخصت نمود و موس حس ا ...

... احد آباد ... به رتبی اتحاد کردی است اگر ... شود

... است ... از دست ... و ... گردد حون ... قضای ...

... گرد ... و ... عمو ... حد ... و ...

... حوں ... محمد ... سگ ...

... و ... حک ... ده ...

... و ... نمود و ...

... اکرا ... آمد ...

... نوشته بود ... و ... و ... و ...

... و ... موضع

... ا سوادای ... و ...

... محمد ... ا ...

... و ... و ...

... و ... رسالہ ... ا ...

سر رشته‌دار حضوری را گویند و محل اعتماد او بود تجویز نموده دستار و دوپته داد و رام را طلب داشته دران مجمع مخاطب ساخته باظهار نصب دهند و هری پرداخته گفت که بدانچه قضاء آسمانی به امضا رفته بود شدنی شد اکنون به استمالت رعایا و برایا باید کوشید رام سر به صادقهٔ دکنیان دستار و دوپته به دهند و هری داد و او به تمشیت مهام اشتغال ورزید * منظومه *

مثـل آدمـی بس نادان مثل مورچه است در میدان

آن یکی کشته زیر پای دواب وان دگر دانه می برد به شتاب

ازانجا که او کم ظرف واقع شده بود و کمند حوصله اش از مدارج علیا کوتاهی می نمود در دو روزه حکومت به تغیر سلوک و بدمعاشی خود را متغیر ساخت که طبایع دکهنیان هم متنفر گشتند تا بدیگران چه رسد و راگهو مقتول در مدت ده ماه نیابت بخوش خلقی و حسن سلوک نوعی بسر برد که به نیکوئی یاد می نمایند و او سزاوار ستایش بوده * بیت *

مردن کس به نیک فرجامی بهتـر از زنـدگی بدنامی

بالجمله سنبهو رام که از بلده بر آمد عبد الله بار گیر شبگیر نموده برسانیدن مشتلق قدم سعی به کهنبایت نهاد و مومن خان را از ماجرا واقف ساخت و او فوجی را ترتیب داده به با شلیقی محمد زمان خان ولد فداء الدین خان و برج لعل تعیین کرد که باتفاق سنبهو رام بانصرام مهم پردازند و آنها تا قصبهٔ دولقه آمده بنابر طغیانی رودبار سابر جرأت پیش قدمی نکرده رجعت قهقری نمودند از استماع این خبر وحشت اثر دکهنیان را دل از جای رفت و به صواب دید خیر اندیشان جوان مرد خان را به معاونت خوانده نوشتند و در حفاظت و حراست حصار متوجه شده دروب را بمردم کاری سپردند و سیو کرام نائب داماجی گایکوار با همراهیان خویش و جمعی از نو نگاهداشت سپاه بی روزگار گجرات متصل دروازهٔ سارنگ پور فرود آمد و (۱) النک آن ضلع را خبردار گشت * بیت *

خروس خرسهای روئین زبان برون برد خواب از سر پاسبان

---

(۱) النک بفتح اول بر وزن پلنگ بمعنی پناه و دیوار است ۱۲ برهان *

ـسدند و سدا شیو داموں از حملهٔ مانع امتثال نمودند به بهت

و دایچیلی به حملهٔ سطور ا محمد لعل و کنکا حاکم بلده است و شهرکه

... نه بدد بسند با اسب است آنها کشنده آورده قدم سعی و تلاش

به نسبت آ بی حال شی نمودند و برادر محمد لعل را که رفتند به

محبس دستند دیوان ا که سعادت منشر جستند کمد رفتند و خانه ملک

داس ا ... از ... کنند وجب میه که ... اوپ گرازی که واسطه گفت

و ساید ساهو ا بود و کاعداس ... دادی او نوکری می نمود شریک

اند ... که بحضور کرده مانند قس را آ ده به مدد انهدام خانهٔ اش بودند او

... خود ا ... مداسب سدا شیو داموں ا کعلل و ...

که به ... آمد و ... امداد دولت ... کردند منظور نداشته مطلعی به

... بخواست نمو ند عهده ... ا به خود ... نقلی به

... کسب ا ... جمعیت نگاهداشت گجرات از فوت ...

... بود به اسپ ند مطلقه سدند ○ و ○ نسب ○

خو از ... که ا معروض مند به ...

... آمد ... آنها ... که احتمال شورش

... خود ... علامه ... و ...

... ا ... ا رتب موجدای ... و

... موجوانی خودند

... آمد و

...

...

...

...

... که ...

که خلاص خواهم ساخت اگرچه آنها را ارادهٔ نوع دیگر بخاطر بود چون بنگاه
و خلوت که هر کسی بجائی و شغلی رفته بود سوای چندی از پندتان دیگری
بنظر نیامد وقت اشاره کرده که فرصت را از دست مده و فور گفت که مقدمة الفتح
همین است که ناگاه محمد لعل سنان برچه را بر سینهٔ راگهو آشنا ساخت که
بر رو در افتاد به همان چابکی که سر برچه بر نیامد به شمشیر خونریز کارش را تمام
کرد و عبد الله بارگیر نیز شمشیری حواله دهند و هریک نمود کارگر نیامد و به سرعت
تمام خودها را باسپان رسانیده رو به دروازهٔ خان پور بتاختن در آوردند چون برق
شمشیرهای آخته و گرد اسپان تاخته را دربان مشاهده نمود در بر روی شان
بست و به ممانعت پیش آمد بر دست انوپ رام پسر سندهو رام مجروح گشت
در را کشوده بدر رفتند و راه موضع دبهوره را جستند و آوازهٔ قتل راگهو در شهر افتاد
جمعی از همراهیان سندهو رام که ازین معامله آگهی نه داشتند در صدد بر آمدن
بودند از وقوف ماجرا خلو کشیده متفرق گشتند و هر کسی به کنج عافیت خفا
در آمد راگهو شنکر کوتوال که در خانه اش بود از وقوع این واقعه بلا توقف خود
را به راقم رسانید و سانحه را ظاهر ساخته به سداشیو دامودر که سر فوج بود
و از پس بر آمدن سلیم در و باق او فرود آمده و سیوکرام نائب داماجی گایکوار
رویداد را گفته فرستاد ازانجا که دکهنیان را اندیشه و گمان بود که هرگاه مصدر این
امر شده‌اند گروهی را با خود یار و مددگار ساخته باشند شاید از طرفی هنگامه
بر خیزد و جنگ در گیرد از سایهٔ خویش هراسان گشته دروازهٔ قلعهٔ ارک را بر
روی آشنا و بیگانه بستند و سداشیو دامودر و سیوکرام با همراهیان خودها
رسیده پیش دروازهٔ بهدر صف کشیده ایستادند راگهو شنکر که پیش راقم بود پس
از اطلاع استعداد فوج و حصول اطمینان قلب گفت تا میدان پیش چبوترهٔ
کوتوالی همراهی نماید بالضرورة رفته رسانید چون صدائی و ندائی از گوشهٔ
و کنار بر نیامد و کسی هم نبود که مصدر کاری تواند شد به اندیشهٔ بی اعتدالی
اجامرة و اوباش که فرصت دانسته در شهر دست اندازی نماید منادی بر آمد
کسان راگهو مقتول ملک گلاب را علت و باعث ریختن خون او دانسته به قتل

چون به شامت و بال مکافات اعمال هنوز گرفتار نبودند مظهر این عذاب نشدند
به کفران احسان شدند مشیت ایزدی بدان تعلق گرفت که جمعی به انواع
اذیت مواخذه و مصادره و اقسام تهمت و افترا به نوایب مصائب گرفتار
گردند تا به عقوبت کسی داند که به مصیبتی گرفتار آید شخصی را که گمان
دمار از روزگار شان برآرد موجب حال اینست امر نامه صاحب و عزت گزین
بلده که دلش انداخت و استیلاش اینها و آماده کرده اعوان و انصار نقض عهود
تدبیر تصحیحش اعلا نمود خاتمه شمه ازان سخن ذکر دست العامل چون
محمد هاشم مصطفی کمی به هنگامه آرائی اشتغال نموده بود اما بالآن مدعی
کسب او به اتفاق سادات متوطن موضع [illegible] معمولاً برگشته [illegible]
و قصد برداشت و معرکه هنگامه آرائی آراست [illegible] فوجداری [illegible]
متوجه [illegible] و با [illegible] آنها کشته دو هزار روپیه پیشکی [illegible] علی الحساب با
[illegible] داد [illegible] طلب داشت و او که [illegible]
[illegible] که با موجب حکم [illegible] داشت می بود [illegible]
" [illegible] " * مصرع *
همه از [illegible] است

و به دل [illegible] واثقی [illegible] آمد و خود [illegible] داد که [illegible]
[illegible] از بلده بر آمده [illegible] موضع [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]

کشته شدن راگهو نائب صوبه بر دست محمد لعل روهیله و باقي سوانحات آن سال

چون از ابتدای حکومت پیشوا بالاجی راو درین دیار کافهٔ رعایا و عامهٔ برایا از گرفتاری دار و گیر نیوره و مصادره وا رسته به فراغ بال به کسب و پیشه به کشاده پیشانی که بنابر جذب قلوب و تألیف ضمائر مرهوب احدی به گمان زرداری یا امر دیگر متعرض و مانع احوال و مشتت خاطر غائب و حاضر و محضور ایذا و اضرار و کسی را با کسی سروکار نبود - * بیت *

بهشت آنجا که آزاری نه باشد   کسی را با کسی کاری نباشد

به امید تدارک خسارتهای گزشته و جبر نقصانهای ماضیه که از بی مروتان جفا پیشه کشیده بودند هر یک بقدر حال و توسعه و بقرض و وام در حرفت و تجارت افزوده اشتغال ورزیدند و کسانیکه از وا دید بیدادی حکام جلای وطن گزیده رفته بودند بمرکز اصلی و مسقط راس رجوع کردند چه مشهور است که ملک با کفر و انصاف جمع می تواند شد و با اسلام و ظلم نه - بالجمله یک گونه رونقی و بهای در بلده پدید آمد ازانجا که گردش فلک کج رفتار و اختلال اوضاع روزگار در هر شهر و دیار اقالیم سبعه رو داده و بلیه خرابی عامی در عالم افتاده و هر فردی از افراد به حال خود در مانده مشتریانی که در ایام سالفه از اقصی بلاد هندوستان و روم و شام و عرب و فرنگ بجهت ابتیاع انواع اقمشه و اقسام امتعه گجراتی که در آفاق طاق و با نام و نشان است می آمدند و مبلغهای خطیر را بیع و شرای می شد رو به کمی فاحش نهاده و بضاعت شان چون کالای بد بر ریش خداوندان مانده از کسادی بازار و فقدان خریدار در هر راسته و بازار دکان بدکان لب به شکوه و شکایت کشوده به تذکار و تکرار آن پرداختند و از شکر منعم حقیقی که از گرفتاری مصادر و دادن نیوره وا رهانیده و در عهد امن و امان در خانمان نشانده غافل و ذاهل گشتند * بیت *

در همه حال شکر باید کرد   که مبادا ازین بتر گردد

نموده با خود متفق و همداستان ساخت اگهو دانت مونه از استماع این داده
مومن خان که • بیت •

هردم ازین در حدیثی می شد تازه تر از تازه نوی می شود

جمعیت عمده خاطرش چون گل پریشانی و مشوش گردید برعمم حصه که
عمو[۳] بکل ابا بال مقتضی شکسته بود عمر بی نمی نسبت علاوه آتشکده
کینه اش شد بالضروره اگهو سنگ کوتوال را مامور نمود که به نصب شهید از
جمله جمله بندی نمید و از عمیا و خانه آرد خراب تلشت[۱] و تالا[۲] و ده
و بستانه نه خد و عاقف کرانه شهر را بجمله بند نمود • بیت •

ای شده گردبلا بی رنها است مانع سیل کفنا خانه دیوا است

و عمل ندید را که از سالهای دراز از سبب رکسود کهنکی درتقه و بقلعه ده
ادلام و او قاع وحودش تهم شده بود از سر نو استوار مضبوط ساخته د
• بیت •

مصا حصن به ی نیا اد سکسب حه سود الله د معل ومعنی سبب
دمدای اول امر حسین خان و د عبد الصمد خان دیوان بسمی که ز هندی
و بلد سو ب سا ب داسب او احمد آباد کسب صا را به حسب اتفق
ملک الاب بلص شده بسمه که تا دو سبب سوار بعرکی مکرراند و به رضا
ب ا صدا و ب دمو که با مومن خان نسبت یکی شده بودند
د ا ده ملب [۳] د سعی مرب کاه میرش که و به اس بود اگهو استعانه
د ا د ه ... می د آمد و مو د ندب و حالک شد خوبی بند نمود
و همه ای سود الا ب ا ه سال هجاد مرد سب ه ساکب و ...
... اسوانه سوی اد د •

(۱) ... [illegible]

* قطعه *

مدار پند خود از هیچ کس دریغ و بگو   اگرچه از طرف مستمع بود تقصیر
سحاب قطرهٔ باران ز کوه وا نه گرفت   اگرچه در دل خارا نمی کند تاثیر

ازانجا که مشیت الله غالب آمد مومن خان میر شمس الدین نامی که از قدیم در رفاقت او بود و سابق بامر بخشی گری می پرداخت در باطن با او تمهیدی بسته متقاضی مرسومات ساخت و در ظاهر بخشگ زرگری کار را به خشونت سانید و او اظهار رنجیدگی برای نمود و مغلطه کرده ازانجا بر آمد و باحمد آباد در آمد و به دریافت اوضاع و احوال بلده و تجدید عهد و پیمان که با سدهو رام و محمد لعل و گنگاجات که متکفل و متعهد الصرام این امر شده بر ذمهٔ خودها گرفته و چند هزار روپیه جهت خرچ مردم همراهیان آنها واصل گشته پیش خور نموده بودند پرداخت و به دعوت دیگران اشتغال داشت که از آمدنش راگهو با خبر گشت چون باو رسیده که از رفقای قدیم مومن خان است تو همی بخاطرش گذشت طلبداشته پرسید که مقصود ازین آمدن چیست و مطلوب و مدعایت درین بلده کیست او رنجیدگی خود را دست آویز نهاده ساخت باور نکرده از شهر بیرون فرستاد و سید هنی نام قصاتی پتلاد که از جانب مومن خان در بلده آمده در پردهٔ خفا باتفاق نهالی چند نامی صراف پیشه سرانجام خرچ کم و بیش نموده داعی سپاه بی روزگار بود به سعایت بعضی گرفتار آمده محبوس گشت - زین العابدین نامی وصفهٔ کری که بنابر عدم موافقت هریا رام فوجدار آنجا بنتیجه سرگردانی آوارهٔ دشت با کامی میگردید دریافت عزم مومن خان نموده ازانجا که گفته‌اند دشمن دشمن دوست این کس است آمده بدو پیوست و به صوابدید و معرفت او چندی زر وجه خرچ برسم علی الحساب به محمد هاشم عرف آدا و خاندار عرف جانمو برادرش قصاتیان قصبهٔ کپی زواده شد که مردم را فراهم آورده بران ملع هنگامه آرا شوند و بوس بر آوارهٔ بوده هنگام کار رسیده ملحق گردند و آنها بدان امر پرداختند سدهو رام کوایش موضع [illegible] واقع است به فرستادن ... و سائل طمع

و حتّی اگر بنا بیک سر شدن مقدمه تعالی که خواهد بود و ارشق بالب
ا احاطه نموده با متعلقان بدشواله بت مرمن حلی که پیوسته به بدمر و اندیشه
بدست آورس شدند مقصود منکر اند و در عشق دگر مطلوب شب ا روز
مدتند بعضی از مرد سدا معر آگاه دل در اندیش عاقبت بین از د
خدخواهی و مصاحبت بسی در نصیحت را به مثقب زبان سفته به گوش
ـ هوس کسدند و گفتند • • بیت •

به همه کار مشورت باید کار بی مشورت نکو ناید

همدند که با بتب صوبه باحمد قاعد جمعیتی و موبی نیست امّا نظر به اقتدا
بدسوا دلعی زار که دیس برزگر ندحله کمال پیوسته و کوکب اقبالش به منتهای
علو رسیده بالغرض و التقدیر که احمد آباد به اندک همتی و کمتر وهمی مفتوح
گشت از حکومت دست بدلر خواهد بود مددا • • بیت

حون بهل سدب بدستی به دمد میرا سسستانی

بعا که ملک نادر بنوع دیگ حدی گسته و مصلی آمدنی دم دیگر به امضا
سده بود آنی به بسحسد • • بیت •

انما که تما حمله تکدر زند کس نتواند که آب بدید زند

از که فریفته و سعادة برس ملک بود نصیحت ناصحان مستمع و برلی مراس
سود ندا ، کسب • • بیت •

نصیحت همه عالم چو باد در قفس است
به گوش مرد نصیحت چو آب در غربال

من وقوعی ا اله به خود جدال بسته و اندیشه کذبهی ا وموبی معدامسده بود
ب ه وسم لسکر اله الدوه و ه ناهد و معصب و مرد احدامی و مولب د
حر ه و ب امد اسب اسب حم و گلیچره وار با او سم سنگین د مدت بیر مد ا
طه به نادک از عوان مرد حلی ملک ا امراج نموده و در بس مدد از حسد
و حمع صره مسوار سب گمده وامع و دلعثان ا بدیلمه دلی کلام صاعقهب
بدمد ... بر موکب ا ... خواهد آورد و ا ... خواهد حصم

ترمیم نموده بمضمون بیر معطله مانند بیوت آبا و اجداد و اعمام جوان مرد خان که بسبب عدم خبر گیری و سکنای جماعهٔ مرهتّه که درین صدمه بعضی خراب گشت چوب و عمله‌اش را آنها بردند و فراریکه در فرار نامه درج با رگهناتهه راو درست نموده بود زایل گردید اکنون جمیع خانهای اورا که چندی به صورت خرابه مانده جماعهٔ مرهتّه نشسته و چوب و تخته را بجای هیزم بمصرف می رسانند و می فروشند بالجمله مومن خان متصدی بندر کهنبایت را که انتزاع حکومت از دست دکهنیان مدنظر بود از استماع رخنه پذیری حصار بلده استواری دیوار عزم و کساد اندیشهٔ خود تصور نموده با راز داران و مشیران شب و روز محفل کنکاش و تدبیر کار می آراست - * مصرع *

نهان کی ماند آن رازی کز و سازند محفلها

و رفته رفته و گفته گفته این مقال در قیل و قال در آمده زبان زد خاص و عام گشت و از حد واحد تجاوز کرده به حد تواتر انجامید و این نوا از پس پرده مقام به مقام از هر گوشه رنگی و از هر شعبه آوازهٔ بگوش راگهو نائب صوبه رسید و او بتدارک و تدبیر ساز رفع آهنگ مخالف قانون فکرت راست کرد و سر به دایرهٔ اندیشه در آورد و بدرگاه صدا و مسا نگرد حصار سیر مقرر نمود درین بین سلیم جماعدار عرب که از نزد دهوماجی بر طرف شده ببلده آمده چندی توقف ورزید بنابر امری که به دهولقه رفته بود آمد و در بیرون دروازهٔ جمال پور رسیده اجازت در آمدن بخانهٔ خویش که در ایام حکومت جوان مرد خان با دو برج سنگی مرتفع ساخته و متعلقانش درانجا بودند درخواست نمود چون از بندر کهنبایت اخبار متوحشه می رسید راگهو از راه حزم و احتیاط بودن اورا درین وقت در بلده مناسب ندانسته پاسخ داد که او چندی در بیرون بسر برد سندورام و محمد لعل و کنکاجات باتفاق شاه عبد الرزاق که جماعهٔ دکهنیان اعتقادی با و دارند به شفاعت سلیم نزد راگهو رفتند و او پاس خاطرها را مرعی داشته گفت که در خانهٔ او که متصل بدروازهٔ جمال پور است نباشد و در بلده بجای دیگر اقامت گیرد اگر خواهش بودن مکان خود منظور است بروج را منهدم سازد والا اعلی

نزول باران شدید و شکست و ریخت بهم رسانیدن جدار حصار شهر پناه احمد آباد و آشکارا شدن ارادهٔ مومن خان در گرفتن بلده و اخراج دکهنیان

[illegible] اثر مشعل [illegible]
[illegible] که [illegible] شده بود [illegible]
[illegible] موسم [illegible] آب [illegible]
[illegible] از حد اعتدال تجاوز کرده [illegible]
[illegible] گشته [illegible] پیوست [illegible]
[illegible] شکست
[illegible] بهم [illegible] که [illegible]
[illegible] می [illegible]

[illegible] می شد [illegible]
[illegible]

[illegible]

و کمین وقت بسته شب زنده داری نمود ازانجا که پاسداران فراز برج و باره مانند انجم آرایان بام فیروزه تمام چشم گشته به پایان می نگریستند مترصدان را اتفاق سر بالا نمودن نه شد * بیت *

چو صبح در بر گردون کشید خلعت نور　　جهان گشاد ز رخ پردهٔ شب دیجور

شب نشینان انصرام این مهم را در شب آینده گذاشته بعزم استراحت رو به خیمه‌گاه نهاده بر بستر منام غنودند سیاجی ولد داماجی گایکوار که در بروده استقامت داشت از اراده و رسیدن مومن خان واقف گشته با جمعیت موجودی مسارعت نموده قریب یکپاس و نیم از روز بر آمده بی خبرانه که احدی را گمان نمی رفت ناگهان تاران * بیت *

در آمد بدان وادی فتنه خیز　　بآهنگ جنگ و بقصد ستیز

جمعی از لشکریان که از روی حزم و احتیاط بیرون دائره جا داشتند از مشاهده دیدن حریف بی آنکه تشخیص کم و کیف جمعیت نمایند متزلزل شده برهم خوردند و اکثر بیدلان را عنان استقامت و اختیار از دست رفت و به صوب کهنایت جلو گردانیده تا در آمدن آنجا بار نه کشیدند طرف ثانی از دریافت پا لغزش آنها قدم جرأت پیش نهاده جمعی یکه تازان بارگیر دلیرانه بارگی بر انگیخته در اردو بازار در آمده بجنگ کوته یراق برد و خورد پرداختند مومن خان که سر ببالین نهاده راقد بود از شور و غوغای دارو گیر و بده و بستان افاقه نموده از ماجرا واقف گشته با گروهی که حاضر بودند چابک دستی بکار برده سر راه مخالف گرفت - * بیت *

ز بس ضرورت چو نماند گریز　　بدست بگیرد سر شمشیر تیز

درین بین جمعی دیگر بدو پیوسته به مدافعه پرداختند و چندی از اجل گرفتگان که بپای خود بگورستان در آمده بودند بر خاک هلاک فتادند اسپ و یراق گرفتند سیاجی گایکوار که در صدد تاختن در آمد از رسیدن گولهٔ توپ که فتیله بند بود ثباتی نتوانست کرد ازانجا که تا شروع غله قلیل رسیده بود عنان تاب شده باز گشت و مومن خان منع عزم خود نموده بعد را باز کرده به کهنایت رفت ٭

بستن حارث از خانهٔ بلداس جهتدرهٔ سولی آنچه مردم دیده و در به تشنگی
کلوخ و سنگ که نقل و حرکت نتوانست شد دست هرا وبیه را منع و بعضا
اهلی به آمد همدلی اوان حمی از نه کدال بدا شتو دامود که بر اسلی
حنگی از توک و بعلر آوردن کاه آن طرف رد سایر معنی بر دو کوشی بسته بودند
کولتانی حوالهٔ ملو کرده ریختند و جمعی سر اسب جوب کل آمدنی ا به بریستی
کسته ندیدند و بعضی از انها بیان را از جهد کسوده سیرده به سلامت که
بلوان رنده خوش اسب بی اسب و بیرلن به بلده به و بی آمدند • بیت •

به یک خانی مرکب بولی ناجنس که خانهٔ سیر بلد انداجنس

جمعی قصه کولتانی بسته بود اکهو ثانت صوبهٔ سدو ام و محمد لعل گنگا جات
اکه بد سه رتعی بکدیک ترکی می نمودند با مد و پنجاه سوا نگاهداشته
است بنا و جدال کرد ساحب جعدیکه انها به کسب سیرت و اوردن
باشی یک کولتانی مکدری و نرندگی کردند حون حوم سال زیاده از دخل
د و اطلاعی نداست بر طرف کرد •

شتافتن مومن خان متصدی بندر کهمبایت به عزم تسخیر قلچهٔ بورسد و برگشتن بی نیل مقصود

مومن خان متصدی بندر کهمبایت ای محمله بدیت ملاحب ظدی
و بلاهی ...م ... به یا ... اورن ملدله بر ... معموره سلان اکه بلوجی
ملس ابکاه و ... امهد ... به دو که و واقع است ... اهل ...
... زاییت ... به کرشت و با جمعه و بعد و جمعه ... بر ... آمده
... و به یک ... ملک ... مر حال و قسمت مراحل
... و ... که ... و ... اسمال و ... ، ... م
... بی جهد ... ... هیه بعلو و کلما به ... درست

اجل نگر و کانی عمل نهادہ چنانچه تهی دست و پا در عالم وجود گراسته بودند رفتند * بیت *

هر که آمد عمارت نو ساخت رفت و منزل بدیگری پرداخت

ورنه نامی مانده بدان شب محتاج و پریشان و آن عمارات حالی را مکدهٔ ناهی (۱) چون کشکول گدایان بی چیز و بسان کلبهٔ بی نوایان وحشت خیز بنابر رضادت و متانت شسکت و ریختگی که بدان راه نیافته بود مانند چغد و بوم ویرانه دران کاشانه بسر می بردند از نا بخردی یکی از سکنهٔ ستاره سوخته آنجا که آتش را کسته و اخگر را گراشته در جائی را فعل زده بر آمده بود آن جدوه افروخته گشت و ناگهانی التهاب یافت و از وزیدن باد حادثه زبانه کشید و آفت همسایه به هم سایه رسید که هر شعله اش در تفسیر نار الله الموقدة با زبانیه همدمان و نایره‌اش در تقریر علیهم نار مؤصدة با مالک دورخ هم بیان هر اخگرش خشک و تر را لا تبقی و لا تذر میگفت و از هر شررش کالقصر کانه جمالة صفر آشکار میگشت * بیت *

آتشی را که سوخت خلقی ازان جز به کشتن علاج نتوان کرد

ازانجا که مرغ نگاه را پر و بال سوخته می گشت و طائر اندیشه محض خیال کباب می شد * لمؤلفه *

جهان آتشی شد بر افروخته که مرغ نگه اندران سوخته

هر چند بنابر اطفای آن بآب یاری تدبیر سعي و کوشش به عمل آوردند چون ارادة الله نبود سودی نداد و تمامی محله که چندین خانه متعدده مسکونه و غیر مسکونه بود سوخته مانند کورهٔ اخر پزان پدید آمده خاکستر گشت و عالیها سافلها نمودارِی نمود * بیت *

هر آتش که دست قضا بر فروخت همه فکر و تدبیر ما را بسوخت

و بنیان مرصوص از پا در آمده بر روی یکدیگر غلطید و تا روزی چند از شدت حدت در گرد و پیش متنفسی نفس سرد نخود نمی توانست کشید پس از فرو

(۱) ناهی نیز عمارت حالی را گویند ۱۲

هم می آید ابدا موس حلی العود احمد بر خوانده طبل رحیل بر کست
[illegible] عزم برحل رفتن گردند سالها بما به کهدیت آمد [illegible] اين
[illegible] تسلط موس حلی ده حد گست و عدای و برادی برکدت
[illegible] شدند مقدمان دکنه بلاد که از همه اوب بودند دستی مرشد
ارانی ساحه بطمع [illegible] آمده به مرد دانی چهارم حصه مالوجهات بما برکده
المسلم حط حاصل نمودند •

آتش گرفتن محله دهستی پیچان واقعهٔ بلده و سوانحاتی که دران اوان سانح گشته

[illegible]

پلس آمده بزعمال می سپردند تا موضع اندد موکری رفته معاودت نمود و وجه متشخصه بموجب اقساط و میعاد به معرض ایصال رسانند ازانجا که از چندی اکثر تجارت پیشگان بندر سورت و کهنبایت امتعه واقمشه بازرگانی را در قصبهٔ جموسر براه کشتی آورده به سودا و معامله می پرداختند و کفایت تامی از برای آنها در اخراجات عُشور که درانجا از قدیم معمول نیست و به صیغهٔ را هداری بطریق مقاطع چیزی مقرر است داشت و حدوث این معنی موجب کمی فاحش حاصل بندر کهنبایت شده بود و هم از مدتی رزداری بابا رتن صراف تجارت پیشه که درانجا سکنا گرفته و بانی و باعث این امر بود در نظر آورده درین وقت که گنیس آیا فوجدار جموسر که از جمله متکفلان هنگامه آرائی بگوبت راو بود به َبوده شتافته و آن جا از وجود جمعیتی که بممانعت پردازد خالی بود ظالم حالیه سردار کولیان موضع دهوان را به طمع تاخت و غارت با خود متفق ساخت و آن گروه شقاوت پژوه که پیوسته خواهان و جویای چنین امرند بشارت غارت را شنیده انگشت قبول بردیدهٔ منت نهادند - * بیت *

شنیدند غارت چو بر ناو پیر همه سینه کردند آماج تیر

مومن خان با فوج آراسته از سوار و پیاده کولیان را که از طریق و معبر واقف بودند پیش انداخته راهی گشت و چون فضای آسمانی رسیده حادثهٔ بابارتن را که مطمح نظرش بود و او بمجرد استماع رسیدن فوج با جمعی از دکهنیان که درانجا بودند فرار نموده بدر رفته ها له وار قتل نمود و اثاث البیت را بتصرف در آورد و در پنج روزه توقف نقد و جنس آنچه توانست بار بردار از کهنبایت طلب داشته روانه کرد و فرقهٔ سپاه و کولیان دست غارت بمساکن و بیوتات آنجا کشادند مال مفت و دل بیرحم را پرسیدن نداشت و بدست آویز بدرقه غرابهای جنس معروفه به دفعات به مکان خود رسانیدند و بدست اکثر سپاه پیرایهٔ طلا و نقرهٔ زنان افتاد که متمول شدند درین بین محمد هاشم با محمد رضا برادرش که درمیان کانم اقامت داشت و ازانجا قریب بود خبر دروغی را که شنیده بودند حین سپکالی بکار برده آمده ظاهر ساختند که فوج مرهٹه بارادهٔ این طرف در او کلیسر

دائی د خود می دید و مدان احالی احلل اعله و بوحدا دتحت و از
دتب بلده نوج سدلشو دامودیر که به شمراعی بهکوبت راو آمده بود حراب
حلادت شترا آرموده دیده - مصراع

شنده کی بسود منند دیده

حس وت نعمت پناه ندید ع تقمای سده احرلا حو کسب و بدد
متحاج وح را ساحت موضع بحیم منعلهٔ لبسی بسدده دطلی عمب آنجا
ا ده بعه اه داد و از عمر جهنی سعی مدانی ندانی نکوشش بسدد
حانس بسب کردند و لادا بدست آرس بند کهوکه که از قدیم الایام ازمضلهٔ
سلطه ملق بند کهدایت و تتب منصدی برانجا می باشد و از جنگی بعد
الا و بعد ضبط سه حلی ملی منصب و دربن ایام د بعمت کمل پیسوا د آمده
بود با خود تصمیم داده سدت و آ بها ابدست آورده ابراهیم ملی حلی ا
نمود زهر عرب به ادلب گراشته معاودت نمود و ددس اه از شهرها که سدد
مدمی به طریق مسکس کرده به کهدایت آمد و محمد رمان حان د
اه دس ح ، ح اهل سک امامامی ع ح از سوار و ددو به سمت
اا ل کاتیه‌وار حدمت ممود آنها ندان موب به دست به دمت ماح
اسدده‌ده ه ندان هوج آ ده به د حاتب ادت مسکس منزل ممود
ده مس و ه امب مه ب مه بدلا خودها ا ددو و مهب د مد که ه م ندان ا

گشت و یکی را از طرف خود جهت ایصال آن برآمدنی محالات و میعادی
که قرار گرفته بود گذاشته باحمدآباد آمد و بهگونت راو بائدان را در بندر نصب
نموده بموضع دا پاد شتافت و فرقهٔ سپاه متقاضی طلب و مرسومات خود شدند
چون عهده برآئی نداشت به سازش بعضی خود را در پناه قلعچه کشید و در
بروی غیر بسته گفت و شنید انفصال سپاه درپیش کرد بعضی را بدادن کم
و بیش نقد و گاو خر راضی ساخته قبض الوصول گرفت سدبهو رام و محمد لعل
و عبد الله زبیری جماعه دار عرب باوجود تخفیف مبلغی که از انها برآمد
تنخواه بر تکوجی و وجه متعهده مقرر نوشته داد و خود را اخلاص ساخته به بونه
رفت تنخواه داران بعد انقضای میعاد با تکوجی تقاضا درپیش نمودند و از
کهندایت دامی نرسیده به سختی و درشتی کار را رسانیده گرفتند و تکوجی
هرچند بنابر ایصال زر به مومن خان بیشتر نوشت کمتر پاسخ آمد و به لیت
و لعل امروز و فردا پرداخت ثانی الحال بهکاریداس نام نویسنده نوکر خود را
در ظاهر به استمالت و عذر خواهی نرسیدن زر و وعدهٔ رسانیدن در اندک فرصتی
و در ضمن جهت دریافت کمیت جمعیت اوضاع و احوال بلده که خیالات دیگر
در سر داشت فرستاد و آن گندم نمای جو فروش به چاپلوسی و سالوسی وعدهٔ
بی فروغی پرداخته هیزم تری فروخته رفت *

شتافتن مومن خان به گهوگهه و به تصرف درآوردن آنجا و تعیین ساختن فوج بسرکردگي محمد زمان خان به صوب سورهته و آمدن خود بتاخت مواضعات پتلاد و رفتن به جموسر و غارت نمودن آن جا

ازان جا که مومن خان دریں هنگامه آرائی به نگاهداشت سپاه زیاده
از اندازه نظر بر حفظ آبرو و مکان پرداخته مبلغی طلب آنها باز رفت و عهده

به سری پت راو بطلب فرستادن کومک نوشت و او تکوجی نامی مدار کار سداشیو دامود را با چهار عدد سوار و جمعی از سواران گجراتی متعینهٔ ناره را بدین کار مامور ساخت و حسب الطلب بهگونت راو سنبهو رام و محمد لعل با جمعیت شایسته به دار داد نوکری رسته ملحق گشتند بهگونت راو که بتعصب ظلم فوجی آماده دید به سواد بلدهٔ کهنبایت آمده سر به شورش و فساد برداشت و دست تطاول دراز ساخته پرگنهٔ حواسی را در دست ضبط نمود و به تشخیص و تحصیل محصلان گماشت مومن خان لشکر فوجی را از قدیم وجدید که بدریافت ارادهٔ او معد و آماده داشت به مدافعه و مقابله تعین فرموده سامان بدمعاب جنگ توپ و تفنگ بعمل آمد گاهی ازین طرف و ازان سو غلبه رو می نمود درین بین نوشته طلب رگهناتهه راو به سری پت راو به رسید و او بتسمیم شهر معرراگهو نام از همراهیان خود را به نیابت بلدهٔ مقرر ساخته روانه شد • بیت •

بدحیی که شد کنده از جای خویش   نه بیند در انجا دگر پای خویش

و همدران اوان واقعهٔ ناگزیر احوی قاسم علی که از جندی از بندر کهنبایت با متعلقان به احمدآباد آمده بود چهاردهم شهر عید رداد و داغ دیگر بر داغهای سابق سوخت • باعی •

فریاد ز دست فلک بی بنیاد   هرگز گرهٔ بستهٔ کس وا نکشاد
هرجا که دلی دید که داغی دارد   صد داغ دگر بر سر آن داغ نهاد

بالجمله پس از روانگی سری پت راو تا مدت دو ماه دیگر بهگونت راو به زد و خورد دست پائی زد و مبلغی طلب سپاه بالا دست و پیشرفت کار بنظرش در نیامد از طرفین بر مصالحه در دادهٔ سدابجی کاپی سنبهو رام و محمد لعل که مرة بعد اخری آمد و رفت و گفت و شنید نمودند قرار یافت که آنچه از محصول دمنه و محالات دیگر از حصهٔ مرهته درین ایام هنگامه به تصرف مومن خان در آمده باشد مسدود سازد و ده هزار روپیه بالمقطع بدین صیغه تعین یافت و نایرهٔ قتال و جدال اطفا پذیرفت چون بالفعل زر نقد وجودی نداشت تکوجی مدار کار سداشیو دامود نظر بر نفع ما تقدمه وجه مقرره را کفیل و متعهد

کروهی بهروچ رسید خبر علتهٔ حامد بیگ و معطل گشتن بولن را شنیده رحمت بهقری نموده بر گشت حامد بیگ ما یعرف و اندوخته هاي عبد الله بیگ را که در نزد بولن و توابعانش بود بضبط در آورده او را بطریق نظربند نگاهداشت و باستقلال و استعداد تمام بی ممانعت و شرکت غیر در امر حکومت مستقل گشت و بو کلای دربار جهان مدار مهم سازی نموده منصب و خطاب بیگ بنام خان بهادر و سند درگاهی فوجداری بهروچ بنام خود حاصل نمود و مکهو بیگ را که مصدر جرأت شده بود جمعی را بر و گماشت که بهانه نموده بیرون برده به قتل آوردند و نعش را در رود نربدا غرق کردند و العهدة علي الراوی همدران اوان عرابهای جنس ابریشم که از بندر سورت باحمدآباد می آمد و گذر بهروچ را گذاشته راهی گشتند گرفته نگاهداشت و مورد تقصیر ساخته مبلغی بصیغهٔ مصادره گرفت •

هنگامه آرائي بهگونت راو مکاس دار بندر کهنبایت با مومن خان و روانه شدن سری پت راو حسب الطلب رگهناتهه راو

سابقا رهائی یافتن بهگونت راو مکاسدار بندر کهنبایت رقم زدهٔ کلک بدایع سلک گشته چندیکه او در قلچهٔ موضع باپاد معمولهٔ چوراسی کهنبایت اقامت گزیده نائبان خود را در محالات تعین ساخته بقرار بالمناصفه حاصلات را میگرفت چون سنکراجی و دیگران که کفیل و متعهد حرکت بیجا و هنگامه آرائي او شده بودند روانهٔ پونه گشتند در سال هزار و صد و شصت و نه بهگونت راو را عرق حمیت بحرکت در آمد و دست غیرت گریبان گیر گشت در صدد تدارک مافات و آوردن آب رفته آبروی ریخته بجو در آمده به نگاهداشت جماعداران عرب و روهیله پرداخت همدران اوان سداشیو دامودر با جمعیت هزار سوار و پیاده با سه زنجیر فیل که بسر فوجی احمدآباد از پونه تعین شده بود ببلده رسید در جانهای خوان مرد خان و آباء و اجداد و اقربای او فرود آمد بهگونت راو

که بدستور غلام علی بیگ به نیابت حسن علی بیرون و نسق مهمات پرداخت
و گفت و شنید درمیان آورد حامد بیگ را که بهر قسم بلی خود رام کردن
مد نظر بود بی‌بهره خلع نمود • مصرع •

زمانه با تو نه سازد تو با زمانه بساز

و مادر بخشش و عنایت بخشش و جمعی از منسوبان خود را از تغیر صورت
طلب داشته چندی برفق و مدارا به کج داری مریز زمانه سازی کرده مستقل شد
و در صدد بر آوردن کسانیکه با خود مخالف می دانست درآمده به تدریج
بر طرف ساخت و اعوان و انصار موافق جمع کرد محمد هاشم را که سر
و سرگروه اهل خلاف تصور کرد بدر رخصت فرمود و او با برادر و متعلقان
به میان گام تعلقهٔ زمیندار کولی که با او یک گونه ربط اخلاص بهم رسانیده بود و از
بهروچ بفاصلهٔ دوازده کروه واقع است رفته اقامت گزید ولی از مساعدهٔ این امور
بر مآل کار خویش اندیشه مند گردیده در تدبیر علاج واقعه قبل از وقوع درآمد و با
خود در انهدام قصر وجود حامد بیگ حیله اندوزی مضمر ساخت • بیت •

سزاوار ملک با پسری است بس ملک را نه پیرا من است

مکهو بیگ نامی از اقربای عبد الله بیگ که از چندی در کعبهٔ معظمه و مدینهٔ
طیبه زاد الله شرفهما و تعظیمهما مجاور آن مقام متبرک بود و درین ایام مراجعت
کرده آمده او را بامیدواری و تطمیع امر نیابت با خود هم داستان ساخت اتفاقاً
روزی پسر حامد بیگ هنگامهٔ هولی بازی آراسته بود بعلت رنجش رنگ بر او از
جانبین آمده به زخم شمشیر او را مجروح کرد و حامد بیگ که پدر از اطوار و اقوال
ولی بر قصدش آگاهی داشت ازان جا که اعوان و انصار موافق گرد و پیش خود
فراهم دید ارادهٔ کوتاه ساختن دست ولی که سر خود سریش می خارید نمود و کار
به منازعت و مرحله و جنگ انجامید ولی محمد هاشم را که بمیان گام بود
از وقوع واقعه آگاه ساخته نوشت که جمعی از کولیان را بطریق معاونت با خود گرفته
زود برسد و از ظهور این لطیفهٔ غیبی را اوج قدر بخت و اقبال و حضیض کوکب
نکبت و زوال دانسته بر حصول استعجال کولیان را همراه گرفته رو براه آورده بود و

صاحب سید محمد عید روسی درین باب به نائب خود نوشت و او جماعهٔ
عرب را که در انجا نوکر بودند طلب داشته سر جمعه زار سربسته بار کرد چون
مبلغی طلب آنها بالا رفته بود بشرط ادای آن ارشاد مرشد سمعنا و اطعنا گفته
بالراس و العین فرمان پذیر گشتند - * بیت *

همت درویش جوهمرهٔ شود خواجه ز اسرار دل آگه شود

حامد بیگ این مژده را شنیده کرت دوم تن تنها نهان از چشم اغیار هنگام شب
تار باندرون حصار بهروچ رسیده دخیل وار در خانقاه عید روسی نشست و طرف
بانی با جمعی گسسته جز و باریش بحرکت آمد فوجی را به گرفت و گیرش
تعیین ساخت عربان بظاهر بنابر پاس حرمت خانقاه به ممانعت برخاستند
و او به پشت گرمی اعراب پای مردی و مردانگی فشرد جماعه دیگر که از
سابق با او موافق شده بودند پیوستند و آتش جنگ تیر و تفنگ در گرفت
و تا سه شبانه روز افروخته گشت و چندی از طرفین کشته و خسته شدند حامد
بیگ غلبه نموده خود را تا مکان حاکم نشین رسانید درین ضمن مصلحان
خیراندیش به میانجی کاری و رفع فتنه و فساد و قدم سعی پیش نهاده به صلح و صفا
پیش آمدند و باب یاری گفتار آبدار اطفای نایره نمودند و به ادلهٔ بارعه و براهین
قاطعه مدلل و مبرهن ساخته گفتند که حامد بیگ نبیرهٔ عبد الله بیگ است و از
یک سلسله درین جز و زمان که مرهٹه همه جا مسلط گشته مگر این پسته که فصل
حق شامل است نتوانست تصرف نمود مصون و محروس مانده مبادا حکومت
خورد سالی که هنوز بوی شیر از دهانش می آید بنظر کم دیده و نفاق خانگی
را که خرابی متصور است اگر نوع دیگر اندیشند تا چه از پس پردهٔ غیب در عالم
شهود ظهور کند حامد بیگ که صاحب داعیه و جرأت و بالارث و الاستحقاق
شایان این کار است اگر مستقل و موافق باشد مضایقه ندارد اگرچه کسانیکه عقل
شان کامل بود تصدیق این قول نموده مستحسن شمردند اما نولن باغوای خرد
ناقص سر فرود نمی آورد تا آنکه تیر تفنگ بآماجگاه محل سرا رسیدن گرفت
و از اتفاق مردم بدان طرف هراسیده به اکراه تن بمصالحه در داد و قرار یافت

و غلام علی سرانجام برانداخته مراجعت نموده به حویلی ساحل پیوست
و امر بنابت بدو تفویض یافت و مصداق فضل الله المجاهدین علی القاعدین
بجلوهٔ ظهور پیوست و محمد هاشم مرخص گشته با متعلقان از بهروچ برآمد
چون روی بازگشت بندر سورت صورتی نداشت به کهنبایت آمده نزد مومن
خان متصدی آنجا با برادرش نوکر گردید و چندیکه گذشت بنابر امری بولی
آنها را طلب داشت حامد بیگ که بی نیل مقصود به سورت شد نظر بر متانت
و رزانت حصار بهروچ که به جنگ و نزاع بدست آوردنش امکان نبود طرح
سازش با بهگوان متوسل جماعه مرهته که از جندی متعلقان خود را بر کنف
حمایت و پناه آن مکان داشت و با بعضی از مصاحبان انداخته به تبدیل
هیئت و لباس در پردهٔ خفا که کسی اورا نشناسد در آمده متواری گردید و در
تدبیر بهم رسانیدن اعوان و انصار و خروج اشتغال ورزید و این راز سربسته بهعده
مال قال برملا افتاد و پرده از رخ کار برداشته شد بولی پی بمکانش برد و جمعی
را به کوتلی و بستن او تعین فرمود حامد بیگ که هنوز اقتداری و تمکنی دست
بهم نداده بود احتراز را لازم دانسته بخانه بهگوان رفت و او واسطه شده بیرون کرد
بار دیگر بدان صورت به سورت برگشت و پیوسته در اندیشه و خیال روزگار
میگذرانید تا آنکه رفته رفته هنگام وزیدن نسیم عنبر شمیم انسام از هار مراداب
بر آمد و شگوفهٔ گل بخشش شگفته خندان گردید • بیت •

بشکفت گر خندان بود سنگدل بدندان بشکند
بشکفت گر گریان بود بالوده دندان بشکند

و پیرخرد عقلی بتدبیر بخشش داده حصر وار هادی طریقی که بمنزل مطلوب
سازد و پی بمقام مقصود برد رهنمون گشت و بدر خانقاه سید محمد عبد رسی
سانید سید عبد الله صاحب سجادهٔ آنجا را که نایب ایشان جانشین میرا سید
احمد عبد روسی که در بهروچ آسوده‌اند مرابت مرتبه بود و فرقهٔ عرب مرید و معتقد
این خاندان اند باظهار ما فی الضمیر و مرکوز خاطر پرداخته عقدهٔ دل خود را
گشوده استدعای مدد نمود و شرط انجاح مدعا نذری بر خود لازم و متحتم

و (۱)دام مرهٹه خطرناک دید ماهچهٔ (۲) عزیمت را برای بحاری به شناوری
در آورد و با لوازمهٔ توپخانه و مصالح جنگی کشتی چند ترتیب داده باد بان قصد
بصوب بهروچ برافراشت و از ارادهٔ اش بولی واقف گشته کنکاش مدافعه بمیان
آورد و اندیشه‌ها بران قرار گرفت که بر مقابل نیز زورق چند مشحون از مردم کاری
و آلات و ادوات حربی بحرکت در آمده متوجه شوند تا از مکمن غیبی باد شرط
کشتی کدام یک را بر ساحل نجات رساند و زورق هستی کدام اجل گرفته در
گرداب بلای نیستی فرو نشیند و بنام محمد هاشم که نائب و مدار کار بود قرعهٔ
ناخدائی افگنده تکلیف شد و او به معلمی خرد دوربین از روی حزم و احتیاط
و امور چند باندیشهٔ فریبه و قیاس که گفته اند * بیت *

بدریا در منافع بی شمار است   اگر خواهی سلامت بر کنار است

عذر پیش آورده لنگر تقاعد انداخت چون وقت کار بود بالضرورة غلام علی بیگ
نامی را که او نیز از اقربای سلسلهٔ بیگ عالم خان و کوکب بختش بدرجهٔ ارتفاع
رسیده بدین کار تجویز نمود و او توکلت علی الله بسم الله مجریها و مرسها
خوانده سوار گشت و اعلام پرده‌ها را کشود و باد مراد ظفر در وزیدن آمد درین
ضمن غرابهای طرف ثانی نمودار شد و از طرفین مراکب حبشی را به جولان در
آوردند و ستوران باد پیمای خطی بماوی یکدیگر تاختند نائرهٔ آتش جنگ توپ
و تفنگ بر سطح آب بر افروخت و از دود باروت ابری از روی دریا برخاست
تگرگ آتشین باریدن آغاز نموده با و حیات جمعی را در لجهٔ ممات غرق ساخت
و موجهٔ طوفان فنا هوش از بقیة السیف سواران آبی می برد ازانجا که هر امر
در گرو وقت خویش است حامد بیگ پیشرفت کار ندیده عنان سکان را معطوف
ساخته از چهار موجهٔ حوادث بر آمد و براهی که آمده بود برگشت * * بیت *

خدا کشتی آنجا که خواهد برد   اگر نا خدا جامه بر تن درد

---

(۱) دام بروزن رام نقیض دد که آن وحوش غیر درنده است ۱۲ برهان *

(۲) ماهچه بروزن باغچه سر علمی را گویند که بصورت ماه ساخته باشند یعنی گرد مدور صیقل زده از طلا و نقره ۱۲ برهان *

مصالحه سبق ذکر یافته با جعفر طلب خان کمال ارتباط بهم رسانیده محل اعتماد و مناط اعتبار شد چون او خود مرد عیاش و مدام به پیمودن جام مدام از دست ساقیان گل فام سیم اندام کام مرام را چاشنی عشرت می چشانید و کنیزان مغنیه خوش الحان و نغمه سرایان غارت گر دین و ایمان در کمال حسن و جمال و مه طلعتان باغنج و دلال • بیت •

نهان در گیسوان شان لیلة القدر عیان از نور ابروشان مطلع الفجر

فراهم آورده پیوسته روح را روحی و دل را فرحی می بخشید و تمتعی از چیدن گل رخسار گلرخان بر می داشت و حظّی از کامرانی مهوشان می اندوخت •

• بیت •

کنار عاشق و معشوق آباد زبادام دو مغزی یاد می داد

مشغول و مصروف بوده رتق و فتق مهمات مالی و ملکی به ید اقتدار و قبضهٔ اختیار او سپرده نایب مناب کرده بود حسن علی پسر خورد سال خود را بدامنش انداخته سفارش نموده بگرشت بولی نامی مدخولهٔ عبد الله بیگ که بخلی ماندن جعفر طلب خان می شد متکفل مهام و متعهد حفظ مکان و مقام گشته بسرانجام مهم سازی به وکلای دربار جهان مدار برای حصول منصب و خطاب بیگ عالم خان جهت حسن علی با سند فوجداری بهروچ از دفتر خالصه شریفه بمهر دیوان اعلی نوشته طلب داشت و محمد هاشم به امر بست و کشاد معاملات به صلاح و صواب دید بولی به تمشیت امور مرجوعه می پرداخت حامد بیگ که بنابر عدم موافقت با جعفر طلب خان بر آمده به بندر سورت بسر می برد بگرشتی غم را مساعدت وقت و فوت نعمت خود دانسته منسوبان و متوسلان را که در وادی سرگردانی هم قرین حرمان و حیرانی مانند بنات النعش متفرق و پراگنده بودند پروین مثال به گرد خویش فراهم آورده و جمعی را نوکر ساخته و جندی را به عنوان کومک از معین محمد خان متصدی بندر سورت با خود گرفته چون طُرُق برای را بنابر مخاطرهٔ(۱) ددّ

(۱) ددّ بفتح اول و سکون ثانی سبع را گویند که جانوران درنده باشد •

تواضعات متعارفی از طرفین پرداختند - راقم را که شامل آنها بود مومن خان هنگام وداع برخصت سنکراجی با خود برد و دو شبانه روز در آنجا بوده به سنکراجی که بر موضع کتهوته معمولهٔ پتّلاد مقامات داشت پیوسته باحمد آباد معاودت نمود همدران ایام محمد منور الدین خان صدر صوبه از ممر بیکاری روانهٔ بندر سورت شد و محمد پناه ولد رحیم یاور خان سراول که بعلت و تهمت دزد اوباری گرفتار آمد سریپت راو به قتل رسانید و چندی از کولیان که با برکه بدست افتادند به دهن توپها بسته پرانید و محمد باقی وطن دار موضع کهیره که از چندی بیمار بود ودیعت حیات سپرد و خیر طلب خان که از انتقال نیک عالم خان برادرش بامر حکومت بهروچ می پرداخت دامن از گرد هستی بر افشانده متوجه دیار بی گرد و غبار نیستی گردید و در وادی خاموشان اقامت گزید *

* بیت *

عاقبت منزل ما وادی خاموشان است حالیا غلغله در گنبد افلاک انداز

متصرف گشتن حامد بیگ که آینده بخطاب نیک نام خان بهادر مخاطب گشته حصار بهروچ را

خیر طلب خان که از انتقال برادرش قایم مقام گردید روزگاری چند که در اجل موعودی باقی داشت بامر حکومت بهروچ تمکن یافت چون هنگام رحیل در رسید پهلو بر بستر ناتوانی نهاده صاحب فراش گردید و از استیلای مرض جسمانی آثار و علامات بد رود کردن جهان فانی را با خود دریافت و به هیچ وجهی ازین سفر با گریز که در پیش آمد هرچند فرصتی و مهلتی را چاره جوگشت سودی نه بخشید *

* سعدی *

سکندر که بر عالمی حکم داشت در آن دم که میرفت عالم گذاشت
میسر نبودش کزو عالمی ستانند و مهلت دهندش دمی

محمد هاشم که با محمد رضا برادرش و متعلقان از بندر سورت وارد بهروچ گردید.

و گنش آبا فوجدار جمبوسر و مقبول آباد و فوجداران دهوئی و نعلبنده به تاکید اکید و مدعی شدند نوشت که باتفاق یکدیگر بر بندر کهنبایت فوج کشی نموده باستخلاص متوسلان کمر جهد و اجتهاد جست بستند نامبرده سنکراجی سنبهورام و محمد لعل روهیله و جماعه داران دیگر را نوکر نموده با جمعیت قدیم و جدید رو به کهنبایت نهاد و فوجداران اطراف و جوانب که بدین سلوک بعض گشته بودند آمده بدو پیوستند و قریب به دوازده هزار سوار و پیاده را تجمع کرده بدانجا رسید و مورچال قایم ساخته کندن نقب و نصب دمدمه آغاز نمود و از طرفین آتش جنگ توپ و تفنگ در گرفته هر روز خرمن هستی جمعی به سوختن میرفت و قریب سه ماه متوالی بدین وتیره سپری گشت تدبیر مصلحان خارج باب صلح شدند چون هنوز وقتش نرسیده بود سودمند نیامد • بیت •

تا در نرسد وعدهٔ هر کار که هست سودی ندهد یاری هر یار که هست

سنکراجی به سرعت از نائب صوبه مرة بعد اخری جهت کومک نوشت و او دو دفعه به فرستادن سرب و باروت گرانیده از بعض سوار و پیاده تقاعد داشت و به دفع الوقت از سرانجامی نمود چون آمد و شد سفراء از حد اعتدال تجاوز کرد به اندیشهٔ اینکه باقی الحال بدنامی عائد حالش نگردد فوجی از سوار و پیاده عرب و هندی و مارله با دو ضرب توپ با نعلبند هری پیشکار خود بدین کار تعین کرده راقم را نظر برآنکه با مومنخان آشنائی داشت اگر مصالحه قرار یابد باقی و باعث تواند شد تکلیف نموده فوج همراه کرد و نهم شهر جمادی الثانی رخصت فرمود چون به سنکراجی ملحق گشت اتفاقاً به همان روز امر مصالحه به سلسله جنبانی نانا بن مراد تجارت پیشه ساکن جمبوسر که به همراهی گنش آبا فوجدار آنجا آمده بود و یکی مقدم امین برگنهٔ بلاد صورت گرفته و قرار یافته که بهگونت راو آینده مرتکب حرکت بیجا و مصدر امر فساد نه شود و به کفالت سنکراجی و دیگران این معنی مُتکفّل گردید مومن خان روز دوم متوسلان را بر آورده بهگونت راو را پارچهٔ پوشیدنی و مالکی اورا که آورده بود داده بیرون فرستاد و مقرر شد که طرفین ملاقات واقع شود روز سوم متصل سواد معمورهٔ بندر سنکراجی با سرداران شتافت و مومن خان نیز آمده یکدیگر را دیدند و به

حلقهٔ انگشتری فرا گرفت و اورا در گران خواب غفلت بی خبری مانند بخت خفته بر بام خانه غنوده یافت * بیت *

گرفتند در خواب خرگوش شان بدر رفت ناگه ز سر هوش شان

بهگونت راو و گنگادهر نائب و نتمل نویسندهٔ گجراتی نوکر او که به صنعهٔ وکالت می پرداخت و دران روزها که از ارادهٔ باطله اش آگهی داشت از کم حوصلگی و دون فطرتی سبکسنگی (۱) کم بود پا از اندازهٔ خود بیرون نهاده سرّاً و جهراً زبان یاوه گوئی و هرزه درائی کشاده به طنز (۲) حکایتی میگفت و به (۳) غمز (۴) لغزی می گسست و به (۵) لمز معمائی حل می نمود و به همز چیستانی می پرسید و به رمزگاهی شرح اشارات خوانده شماتت کنان وعده نوعید می داد و به طعن سنان زبان جنان حاضران را مي رنجانید دستگیر نمود -

* بیت *

جراحتی که به تیغ زبان رسد به دلی به هیچ مرهم راحت نکو نخواهد شد

و اثاث البیت را به غارت داد و در مکان حاکم نشین آورده محبوس ساخت و چاهی که برای دیگری می کند قضا اورا افگند * بیت *

پر از مهر و کین است چرخ کهن گهی سرکشد گه بر آرد ز بن

موسی خان محصول جهارات و مالوجهات پرگنه را بلا شرکت غیر قبض نموده جمعی از سوار و پیادهٔ بو نگاهداشت کرد و برج و باره را استحکام داده نشست سلیم جماعدار عرف این ماجرا را شنیده عنان عزیمت پیچیده به دولقه آمد و با دهوماجي که از طرف داماجی گایکوار بر ضلع سورتهه تعیین شده بود نوکر شده رفت چون برین سانحه بالاجی راو مطلع گشت به شکراجی فوجدار ویرم گام

---

(۱) سَنگ بفتح اول بروزن رنگ معروف و بمعني تمکین و وقار و اعتبار هم گفته‌اند *

(۲) طنز خوشي کردن و خندن و بدار خرامیدن ۱۲ *

(۳) غمز باول مفتوح بچشم اشارت کردن ۱۲ *

(۴) لغز باول مضموم سخن پوشیده معني ۱۲ *

(۵) لمز باول مفتوح بثانی زده عیب کردن و بچشم اشارت کردن *

داشته بیرون بر آمده اورا آورد و یک مندیل بافتي و یک سر اسپ برای نقره و پارچه پوشیدنی داده بمکان بودنش که در اکبرپور مقرر بود رخصت کرد *

* منظومه *

همی تا بر آید به تدبیر کار — مدارای دشمن به از کارزار

چو نتوان عدورا به قوت شکست — به نعمت بباید در فتنه بست

باوجود این معنی او از راه غرور جوانی که شعبهٔ از جنون است در وادی غوایت و نادانی افتاده در تدبیر کارپکه اندیشیده و عزمی که برای کمر بسته بود به آمده نگاهداشت و فراهم آوردن مردم اشتغال ورزید و در انتهاز فرصت و طلوع شمع را بروز و روزی را به شب می رسانید - سلیم جماعه‌دار عرب را که از جوانان مرد جان جدائی گزیده در بلده اقامت داشت مبلغی پیشکی فرستاده تا دو صد نفر عرب عالیقاه نوکر ساخته طلب داشت و او استعداد خود نموده بر حسب گروهی کهنلت رسیده از آمدن خویش بدو اطلاع داده مترصد جواب نشست او باسم نوشت که در فلان روز که برای هنگامه آرائی اختیار کرده بود بروز موعود و وقت موقوت خود را برساند چون مشیت ایزدی بر خلاف این باخواهش بود آن مرقومه به گذر مومن خان به آمد و بر سر مکنون آگاه گردید اگرچه از سابق بر ارادهٔ بی مائده اش مطلع بود بدست آوردن دست آویز حجاب شبهه از رخ عقد برداشته شد و با مشیران و کلا بردارای محفل کنکاش آراسته گفت که باوجود ملاطفت و ملایمت بهکونت او را * — * منظومه *

نظر کنی من لیس پیشه — ندارد بجز قصد اندیشه

بدم ازان پیش دشمن زند — کرو به گرسانم آید گزند

کابکه به عقل راست نباید اندک دیوانگی را شاید بالصورة علاج واقعه قبل از وقوع بخاطر آورده مرتب به هنگامیکه حجاب شب گون از رخ کذاب غدار روزگار باهتمام برداشته می شد و نزدیک بوقتیکه صبح صادق القول برحیله اندوزی مکر مکار زمانه بانگ گواهی می داد مومن خان با جمعیت موجودی خود پیش دستی نموده بر وقت بهکونت او سعد و مکان سکناش را چون نگین در

حیر اددیس را درمیان آورده به تخفیف کم و بیس وجه طلب گرفته بر آمدند و شیر خان از شر آنها رهائی یافته در کار خود مستقل گشت و در سال هزار و شصت و هشت خدمت کروزائی محال کتهر پارچه به فرزندی طاهر محمد خان مقرر شد و به دستور داروغگی مُهر اورا بر داخلای خاری ساخت *

دستگیر نمودن مومن خان متصدي بندر کهنبایت بهگونت راو نائب پیشوا بالاجی راو و تعین شدن سنکراجی و دیگران جهت استخلاص او و فرستادن سري پت راو واقم را جهت رفع مناقشه و رهائي یافتن بهگونت راو

چون سري پت راو چنانچه سبق ذکر یافته و سمت گزارش پذیرفته از بندر کهنبایت مراجعت نمود اگرچه پیستر از وقوع این معنی مومن خان متصدي آنجا بنابر بعضی امور برج لعل پیسکار خود را نزد پیسوا بالاجی راو مقرر کرده بود درین ولا شکوه و شکایت بی اعتدالی سري‌پت راو بران افزوده رخصت فرمود او بدانجا شتافته ملاقی گشت بهگونت راو که مکاس حصهٔ مرهٹه بندر بدو تعلق داشت و در پونه بود نظر به ظاهر بینی کمی مداخل و افزونی مخارج مومن خان داشته و از کیف و کم جمیع مراتب که به رای العین معاینه کرده واقف بود از راه نا تجربه کاری انتزاع و به تصرف آوردن آن جا را نا سهل وجهی در خاطر و ملاذ دهن نشین پیشوا می نمود و الصرام این مُهم را بر ذمهٔ خود گرفته رخصتی حاصل ساخته رو به صوب کهنبایت آورد و برج لعل که دران جا بود بر ماجرا و قصد او واقف گشته مومن خان را آگاه ساخت * بیت *

دور نگر کز سر یا مردمی　　پر خطر است آدمی از آدمی

چون بهگونت راو وارد کهنبایت گشت مومن خان طریق سلوک را مسلوک

سختی و ترشی مذاقشی می کشیدند چون جمع کثیر فراهم آمده بودند و بالا
حصار به تنهه و تصرف داشتند دفع و اخراج آنها نمی توانست پرداخت
لهذا بتدبیری با خود اندیشیدند که گفته اند • بیت •

به شمشیر از یکی تا صد توان کشت
برائی لشکری را بشکنی پشت

چون هنگام تشخیص و تحصیل و فوج کشی رسیده بود بیرون آمده جماعداران
عرب را با همراهیان بوعدهٔ آن که آنچه در معرض تشخیص در آید بلا شرکت غیر
در طلب آنها بدلخواه نماید همراه گرفت و شرذمهٔ قلیل از آنها بر بالا حصار مانده
بامیدواری مرافقت گردیدند و به فاصله قریب سی کروه از جونه گڈهه رفته بنابر
مغلطه مکانی را نام برده فرار تاخت بردن بر سر آن درمیان آورد از انجا که
بیشتری عرب پیاده می باشند عبد الله و دیگران را به محافظت اردو گذاشته
سواران جوش اسپه را انتخاب و زبده نموده شبی ایلغار کرده باندرون شهر پناه
جونه گڈهه جلو بارگی را نه کشید و به بر پشت سر نگریست و دروب را مسدود
ساخته به مردم کاری سپرده روز دوم که اعراب ازین تدبیر واقف گشتند سواران
باشنه کوبان و همه جا با زبان رسیده از راهیکه گمان و مظنه بدان جا نمی رفت
شبی بپای بالای حصار آمدند و جماعهٔ خود را آگاه کرده بدستیاری ریسمان بالا
بر آمدند و بتدریج پیادگان نیز پیوستند و نائرهٔ جنگ افروخته آتش در نهاد
تفنگ انداخته شعله افروز ساختند ازانجا که از وقوع این واقعه ناگهانی
آگهی نداشتند که برای روز تنگ و بد ذخیره داشته باشند روزی چند که بر
آمد آذوقه بعد قلیل بود بصرف در آمد و کار شان به عسر انجامید بمهندسی
[illegible] پیغام مصالحه درمیان آوردند و جنگ موقوف گشت از راه خدیعت
تعلل در گفت و شنود نموده جمعی به بالای آمده دکاکین و حویلی قرب
و جوار دروازه را غارت کرده آنچه بدست شان آمد از جنس ماکول و مایحتاج
بسی زاد چند روزه را برداشته تا واقف شدن و سر حساب کشیدن ندر زده سر
مدافعت [illegible] کشیدند و چندی دیگر که بدانی امر تمام نمودند مصلحان

را به مهر دستی نظام دیوانیان ممالک محروسه مرقوم ساخته سپرد و کلای دربار جهان مدار فرمود چنانچه پروانه بامرد فدوی درگاه در ورود نمود *

نقل پروانه

آنکه رفعت و عوالی پناها مراتب فدویت و دولت خواهی و کار طلبی آن عوالی پناه از سابق مرتسم خاطر است و مکرر به عرض رسیده بود اعتماد تمام بر دولت خواهی و فدویت بهم رسید بهمه جهت بفضل الهی حالا بادشاه صاحب داعیه روشن افرور تخت سلطنت شده و وزارت بما تعلق یافته وقت جلوه افروزی مقاصد دولت خواهان صادق و خیر اندیشان موافق است بهمه جهت خاطر جمع داشته مستعد فدویت و دولت خواهی به کار بادشاهی باید بود ان شاء الله ترقیات دل خواه رو خواهد نمود و ما را متوجه دانسته به ترسیل عرائض و تحریر احوال باید پرداخت راقم پنجم شهر رمضان که پروانه ورود فرمود سری پت را و را آگاه ساخته بنابر اعلان و اخبار جمهور انام رخصت نواخت نوبت شادمانی داد و جهت خواندن خطبهٔ طیبه بالقاب همایون چون فردای آن ششم و روز جمعه بود قرار داد که سری پت راو خود در صحن مسجد جامع حاضر شود که خطیب به انشاء خطبه بر منبر صعود نماید چنانچه بروز موعود سری پت راو آمده خطیب را بعد انفراغ از خطبه مخلع ساخت و فرد اجارت و مضمون سکه که رسیده بود به کار پرداران محال دارالضرب بمهر خود نوشته داد که چهرهٔ اشرفی و روپیه بدین مضمون سکهٔ مبارک عالمگیر بادشاه غازی بر افروزند پس از چندی که مهر وزارت مرتب گشت پروانه موافق ضابطه در باب استقلال دیوانی و خدمات دیگر نظام فدوی درگاه رسید همدران سال شیر خان بابی که جونه گدهه را به تصرف داشت و عبد الله زبیری و چندی جماعداران فرقهٔ عرب را نوکر ساخته حفاظت و حراست بالاحصار را که بر فراز قلهٔ جبل واقع است سپرده بود و بتدریج که مرسوم و مشاهرهٔ آنها معلق بالا رفت و دسترس ادای آن یک دفعه نداشت آن جماعه پا از اندازهٔ گلیم فراترک نهاده در تقدیم نوکری و فرمان پذیری چنانچه بایست نمی پرداختند و پیوسته به

• رباعی •

گل صبح دمی نمود بر آشفت و بریخت
با باد صبا حکایتی گفت و بریخت
بد عهدی دهر بین که گل ده روز
سر برزد و غنچه کرد و بشکفت و بریخت

سلطنت حضرت ابو العدل عزیز الدین محمد عالمگیر بادشاه غازی ابن ابو الفتح جهاندار شاه بادشاه بن حضرت خلد منزل

روز مبارک یکشنبه دهم شهر شعبان المعظم سال هزار و صد و شصت و هفت قریب به نصف النهار اورنگ سلطنت و جهانداری و سریر خلافت مصر کشور ستانی به جلوس میمنت مانوس حضرت قدر قدرت کیوان رفعت ملک مدت مالک رقاب عزیز الدوله ابن ابوالفتح جهاندار شاه بادشاه بن خلد منزل بهادر شاه زیب و زینت یافت

• منظومه •

فریدون حشمتی جمشید جاهی سکندر شوکتی دارا پناهی
ز عدلش چون رخ خوبان مه وش بیک جا جمع گشته آب و آتش

حکم مقدس معلّی لمعان ظهور و به شرف صدور پیوست که من بعد لقب اشرف همایون ابو العدل عالمگیر بادشاه غازی بر مناشیر دولت ثبت میفرموده باشند مبدأ سنه جلوس مبارک از غرۀ شهر مذکور اعتبار نموده محسوب و مرقوم نمایند امیر الامراء عماد الملک که بانی مبانی سریر آرایی آن حضرت شده مخاطب بخطاب جدش آصف جاه نظام الملک بهادر فتح جنگ سپه سالار و به والا رتبۀ منصب جلیل القدر وزارت اعظم و مرحمت خلعت خاصه و جارقب و سرپیچ و جیغه و قلمدان مرصع دیوانی اعلی سرفراز گردید چون هنوز مهر وزارت مرتب نه شده بود عجالته بواقعات سریر آرائی حضرت و تفویض وزارت خویش

و باعث حرکت الویهٔ عالیه او را می انگاشت تمهید بسته و تدبیر اندیشیده عاقبت محمود خان را که در جمیع امور خیر و شر مشیر و مدبر بود بجناب اقدس رخصت کرد و او بارباب محفل قدس گشته از طریق معارف و معادت بنوعی ارادهٔ باطلهٔ مرهتّه را به عرض همایون رسانید و دمدمه ساز کرد که خاطر دریا مقاطر و ضمیر انور وحشتناک گردید - * بیت *

حاطر آلوده ز صدق است دور هیزم تر دود برآرد نه نور

* منظومه *

مده راه صاحب غرض پیش خویش که آمیخت با یکدگر نوش و نیش

بصورت دهد نوش و یاری کند بمعنی زند نیش و خواری کند

و در نیمه شب جریده با خانخانان به طریق ایلغار گلگون عزم بر انگیخته متوجه دارالخلافت گشتند امیر الامرا که تدبیرش را موافق تقدیر یافت صبح آن شب با افواج غارت گر دکهنیان باردوی معلّی رسید و بی ادبان مرهتّه پاس ادب و حرمت نداشته غارت نمودند و اهل بنه و معسکر را چون حروف تهجی پراگنده و منتشر ساختند و به همان جلدی و چالکی پاشنه کوب عنان توسن تیز رفتار را به تعاقب رها کرده گرم و گیرا به دارالخلافت پیوست و افواج مرهتّه را در گرد و نواح فرود آورده بندوبست خود را در قلعهٔ مبارک نموده در آمد و بملازمت اقدس رسید چون بر مرآت ضمیر منیر پر توایضاح داشت که باعث این همه آشوب را سعی و مقصودی به جز وزارت به دارد بنابر اطفای نایرهٔ فتنه و فساد دریای مرحمت به جوش آمده به عطای خلعت آن رتبهٔ اعلی مفتخر ساختند ازانجا که کلک تقدیر بر امر دیگر جاری گشته بود فرو نشین به گشت و جمعی از بی باکان جماعه بدخشانیان همراهیان را فرستاده آن حضرت را آورده معتکف ساخت و این واقعه در روز یکشنبه دهم شهر شعبان المعظم روی نمود و روز دوم عاقبت محمود خان چشم مروت از آب بی آزرمی شسته نکشیدن میل دیده نور العین خلافت را از اورنگ مشاهده معزول گردانید فاعتبروا یا اولی الابصار -

متقاعد گشتن احمد شاه بهادر پادشاه از امر سلطنت مختاری بیاری امیرالامراء عماد الملک

چون منصب جلیل القدر وزارت اعظم بنام الملک خان خانان خلف میرالدین خان جالوری امیرالامراء عماد الملک مفوض گشت امیرالامراء که خود متوقع این امر بود بر خاطرش گرانی آورد حضرت اقدس دریافت ما فی الضمیر فرموده مکرر به حضور خاص با یکدیگر آشتی را موکد بایمان فرمودند ازانجا که سورج مل جات در مرافقت صفدر جنگ آمده مصدر شورش و فساد غارت گر بعضی عمرانات سواد دار الخلافه بوده جنگهای نمایان کرده چون کهنهیه راو برادر پیشوا بالجی راو با الوهی و کثرت دکهنیان حسب الطلب امیرالامراء رسید استیصال بدمل جات و قلع و قمع قلاع او را پیش نهاد همت ساخته بالوازمهٔ توپ خانه و ادوات و آلات حربی و فوج جنگی رگهناتهه راو را همعنان گشته بر سر او لشکر کشید و قلعهٔ کمبهر که به حصانت و رصانت سر آمد امکنهٔ دیگر بود محاصره نموده به جنگ توپ و تفنگ نایرهٔ افروز قتال و جدال گشت افواج مرهته دست تطاول به تاخت و تاراج قریات و معمورهٔ متعلقهٔ جات کشوده اثری و علامتی باقی نمی گذاشت خانخانان بنابر امور مصالح ملکی ظهور این سانحه را خلاف رای اندیشید که بیگانه را در مملکت در آوردن و از گذر و معبر واقف ساختن و باستعانت و استنصار او غلبه کردن ضعف و کم استعدادی و ناتوانائی خود ظاهر نمودن است به عرض اقدس رسانیده و از پیشگاه خلافت مکرر طغرای غرا به تسلط خاص در باز داشتن دست ازین کار بشرف صدور پیوست اما علی نه شد بالضرورة به صواب دید خان خانان رایات عالیات به عزم دفع نزاع برافراشته شد که شاید بدین وسیله رحشت به الفت مبدل گردد و سمت ابرنی بنوع دیگر بعلی نزیریت فضا مقدمهٔ لشکر را کشید و بدر برسانه سائق گردیده به سکندره و کول جلالی رسانند امیرالامراء که قریب ازانجا بود ۱۲ کسه چون با جالوری خویش به حسینی درجمعهٔ سنه مصمم داشت

سرش از تن جدا ساخت و مصداق - • مصرع •

زبان سرخ سر سبز می دهد برباد

صادق آمد هم درین سال قایم قلی خان که از همراهی جوان مرد خان تخلف ورزیده در هنگام آمد و رفت وکلاء و سفید امر مصالحه از رگهناتهه راو پانزده هزار روپیه سالانه به شرط بیست سوار تا بیان تعیینات بلده شده بود شب دوازدهم شهر رجب المرجب باجل موعودی رخت زندگانی از جهان فانی به عالم جاودانی برد - • بیت •

چون دانه دل به مزرع هستی که بسته است

کاخر برنگ خوشه به در هم شکسته است

چون مرد عیاش خوش باش بود اخراجات زیاده و مخارج افزون از مداخل داشت و معلمی بنابر حفظ آبرو بعد ارتحال نجم الدوله در عزل و نصب عمده به صرف درآورد و در سرانجام کارهای جوان مرد خان داخل مانده کمان زر داری که مردم به او داشتند و ضرب المثل شده بود عُشر عشیر آن بر نیامد • بیت •

بر احوال آن شخص باید گریست که دخلش بود نوزده خرج بیست

و بیگ عالم خان موجدار دیهوچ که از چندی به عارضهٔ جسمانی مبتلا بود - هرچند اطباء حاذق به معالجه کوشیدند سود مند نیامد چون پیمانهٔ عمرش لب ریز شد در گرداب عمرات الموت افتاده ته نشین گردید- • منظومه •

طبیبان را مگر این نکته حل نیست که در نه نسخه داروی اجل نیست

اگر خود علم جالینوس خوانی چو مرگ آید به جالینوس مانی

و خیر طلب خان برادرش قایم مقام گشت حامد بیگ برادر زاده اش را که در امر حکومت منازعت داشت بیرون نمود و او با منسوبان خویش در بندر سورت رفته استقامت گرفت و در انتهاز فرصت و قابو نشست - خدمت داروغگی محال کثهرهٔ پارچه بفرزندی رفیع محمد خان تعلق پزیرفت و سند درگاهی رسید ازانجا که از ابتدای دخل مرهته متصدیان بی دخل و منحصر بر مهر روبه جات واحکای ادای محصول و قلیل در ماهه که بالمقطع مقرر شده و اجرای مهر باختیار خود داشته بود لهذا مهر او را جاری نمود *

بیرس آرام گاه تفویض یافت حسب الحکم اشرف اعلی به مهر خان خانان
به باب استقلال امور دیوانی و خدمات دیگر شرف ورود افگند •

نقل حسب الحکم اعلی

آن که رفعت و عوالی پناه کفایت دستگاه علی محمد خان بهادر مورد
مراحم والا باشند چون خدمت دیوانی صوبهٔ احمدآباد و غیره بدستور سابق بآن
رفعت و عوالی پناه بحال و برقرار است باید که بخاطر جمع و استقلال تمام به
دیانت و راستی پرداخته دقیقه از دقائق حزم و هوشیاری مهمل و نا مرعی نه
گزارند و نسخهٔ دیوانی و طوامیر دیگر سررشتهٔ کاغذ موافق ضابطه و معمول فصل
بفصل به قاعدهٔ معینه و ضابطهٔ مقررهٔ بلا ساخته به دفتر معلّی می سانیده باشند
درین باب تاکید دانند چون مقدمهٔ بی دخل بودن متصدیان پادشاهی از
ابتدای عمل مرهته در محال کهره پارچه و سایر بارگان درگاه فلک بارگاه سند
در قطعه حسب الحکم اقدس درباب دخل کار ساختن متصدیان بنام فدوی
درگاه و تا مرد تجار و بازرگان مسلم و هنود مستعمل برتهدید و وعید غضب
سلطانی در رجوع بودن به ضابطهٔ معینه و معمول قدیم و رسانیدن لوازمه نذر
و رود یافت ازانجا که تسلط سلطنت برخاسته و ادعای احکام والا برطرف
شده و مرهته غالب و آنها را پروای اجرای حکم اقدس نبود به اظهار آن که
ادنی سولی اهانت و ذلت امثلهٔ جلیله سوسی به داشت موقوف داشته
نقول آن را به مهر خود به دفتر دیوانی سپرد همدران اوان سری نب لو
بحدانه بهم جزلسور منسوب به مهادیو که در برج واقعهٔ بهد متصل گر
کهرکی ساحل رود سابرمتی از سالهای دراز بخاک انداشته بودند به زعم وی
دشمان و خدا اویان کنده و از مسجد سنگها آورده نصب نمود و لنگی ا بهم
سانیده نصب کرد و [1] ونجلی نیشش آغاز نهادند و در عمل روزها لسوزار عامل
واوج دل پرکنه برانیم را به علت دشنام خدا حاوره تصلتی آنجا به یک ضرب

(۱) ونجلی نب پرست را گویند ۱۲

می رسانند و بنابر بردن قوافل شب باش می شوند سری‌پت را و به مظنهٔ
اینکه ازان جماعه که بدین وسیله در پورجات می مانند هنگام شب قابو کرده
بلده در آمده بسرقه و نقب زنی می پردازند لهذا بیست و هفت نفر آنها که
در پوره بوابیاس وارد شده بودند جمعی را فرستاده به قتل در آورد چون بی بدرقه
پیش رفت کار نبود آنها تا موضع نتوه و چهار کروهی رسانیده از همانجا معاودت
می نمودند سنبوجی سر فوج متعینهٔ بلده که چندگاه پیش ازین باتفاق سنکراجی
فوجدار بیرم گام بصوب ضلع سورتهه شتافته بود تا بجگت عرف دوارکا رفته پرستش معبد
آنجا را کرده بقدر حالت از همه جا پیشکش گرفته مراجعت نمود و با سنکراجی
به سواد بلده آمد چون عصیان و طغیان فساد کولیان شقاوت نشان از سرحد اعتدال
گذشته بود سری پت راو آنها را بصوب ضلع رود میسوه و پرگنهٔ بهیل رخصت فرمود
که بندوبست نمایند و صاحبی عدم تمرد متمردان نگیرند نام بردها بدان سمت
شتافته چندیکه بدان امر قیام داشتند دکهنیان عهده برآئی از کولیان نتوانستند
کرد و آنچه باید از قوه بفعل نتوانست آمد بلکه نتیجه بالعکس بخشید و
موجب ازدیار و فتنه و جنره سری آن فئه ضاله گردید و معاودت کرده سنکراجی
بصوب بیرم گام و سنبوجی بوطن خود شتافت و به عوض او دهمد و دبتاتری
سر فوج متعینهٔ احمدآباد مقرر شده آمد همدران سال که از چندی بنابر امری
وزیر الممالک صفدر جنگ بی مرضی و اجازت حضرت اقدس از حضور بر آمده
و سورج مل جات را بمعاونت خویش طلب داشته در سواد دارالخلافت
مصدر شورش گردید و اکثر امرایان عظام بدو پیوستند و امیر الامرا عماد الملک
بمقابله بر آمده چند ماه بصفوف آرائی و معرکه پردازی که بسر آمد امیر الامراء
گهداتهه راو را با فوج گران مبلغی را بطریق حق الاعانة متعهد شد باستمداد
(۱) استنجاد طلب داشت و صفدر جنگ دست از محاربه باز داشته بصوبهٔ
او دیهه متعلقه خویش و سورج مل با مکنهٔ خود راهی گشت و امر جلیل القدر
وزارت اعظم به امام الملک خانخانان خلف قمرالدین خان دستور معظم حضرت

(۱) استنجاد - یاری خواستن ۱۲ *

سری بت راو سنه و بانحسب آن گروه شقاوت پژوه را پیش نهاد همت ساخته را
گهوشنکر کوتوال را با جمعی از سوار و پیادهٔ نو نگاهداشت و جماعهٔ مارلهٔ تعیین
نموده در موضع لوهار در معمولهٔ نهدل کهٔ قریهٔ متعینی از مسکن کولیان است
تعیین فرمود که آن جا را به ناحیت در آورده به قتل وا سر آنها بردارد کولیان نی
ستان به مجرد آگهی رسیدن فوج ملک را حالي گراشته در بیشه و زموم زار
و (۱) گروهٔ مرت و حوار جرندهٔ کمین نمودند جماعهٔ عارت گر مارلهٔ حلوای نی
دود و انگشتی نی مگس انگشته آنچه یافتند گرفته بر آمدند که از چهار طرف
کولیان کمین را کشاده هجوم آورده تفنگ تیر و تفنگ به مشابعت رسیدند
و چندی ا بر خاک هلاک انداختند و نگذاشتند که ثلی استعامت سان بالم
گردد لاعلاج رو به گریز نهادند کولیان سگ صفت به دنبال افتاده همه جا تعاقب
کنان جمعی را خسته تا موضع واد رسانیدند و این صورت نامردی جماعهٔ
مارلهٔ بمثاله که این منظومه مناسب حال خسران مآل آنها است روی داد •

• منظومه •

چو سگ جمعه حوادند و گندهٔ دهن — همه پارهٔ گو همچو زاغ و زغن
بود شیوه جمعهٔ از آب و خاک — خورند و ندارند زان هیچ باک
نهسل زد موتند چون دام و دد — للس حسد رسته هم از حسد
چو در پیش گیرند راه گریز — نجنبند بر بوس سر حیز
چو جه جا ح آواز و کوبه قدم — چو العوی و ارم سراسر شکم

با ضیره اگهو شنکر با بعد السعی ب لیلس علا و حسار هنگام شام دگسته آمد
و ظهور این نتیجه کمال بد نفسی و خیرهٔ دستی کولیان گشت و نش از پیش
به سرفه و طمع طمع دلد شدند ازانجا که درین دله جر چندی وقتی نی بدوهٔ
آنها که سواع ... طی مأوات (۲) است و سر به سلامت برین دشوار
جمعی ابه بدنی عد ه با اسدب نجدب ستکی و عدانهٔ ملاب مریاب با بورهٔ آمده

---

(۱) گروهٔ نهدلی گ ب ۱۲

(۲) مأوت آس دد ۱۲

باقی ماندگان بخشود و باد و باران باتفاق یک دیگر فرو نشستند و در بر روی جود بستند و خسرو خاوری تیغ زرنگاری آخته بر لشکر غمامی تاختن آورده از بی اعتدالی باز داشت و صفوف سحابی را برهم شکافت و بقیة السیف بنی انسان را در کنف حمایت خویش گرفت و مژگان ترشده گریه اهل حرمان را (۱) باکمام شعاعی خشک ساخت چون طرق و شوارع آمد و شد از خلل قطاع الطریق سیل که سر راه گرفته و در کمین‌گاه معبر و ناله نشسته شورش داشت بالضرورة راقم را توقف لازم شد تا در بست و سوم با بدرقهٔ امداد ایزدی وارد احمد آباد گردید *

سر به فساد برداشتن کولیان شقاوت نشان پس از معاودت سري پت راو از بندر کهنبایت و سوانحاتي که دران اوان رو داده

چون خبر برگشتن سري‌پت راو از بندر کهنبایت و پیشرفت نشدن کار و کمیت جمیعت او به سمع دور و نزدیک رسید خلل کلی در بندوبستی که بخودي خود از رعب و تسلط آوارهٔ دکهنیان نشسته بود بیکباره برخاست و هر مفسد متمردي از گوشه و کنار سر به شورش برداشت و جندي از بے باکان کولیان در هنگام مراجعت او بر عقب ماندگان همراهیش دست اندازي نمودند و اغماض واقع شد موجب جرأت و جسارت دیگران گردید و طریقهٔ جبلی و شیوهٔ فطرتی را پیش گرفته از چهار طرف گریبان خمول را چاک زده خودسري بر آوردند و دست تعدي از باز داشتن سرفه ایام گزشته بر کف افسوس سوده به تدارک مافات به تطاول دراز ساختند و به جبر نقصان ماضیه بدستور روزگار حکومت سابقه به بریدن بیوتات و شگافتن دکاکین بلده و پورجات پرداختند

(۱) آکمام جمع کم است بمعني آستین ۱۲ *

رد و بدل سوالی آنچه رگهناتهه راو در سال گذشته گرفته بود هفت هزار روپیه به صیغهٔ کاه و دانه را افزوده به خواست کرد و راقم استادگی داشت که عظمت الله ظاهر کرده لب گشاد که این وجه هرساله در برگنه مقرر و مستمر است بعلاوه سکوت ورزید و برای خاطر تسلی کنگاده‌ها را با خود نزد مومن خان آورد و او بر برگنه بتنخواه نوشته داد سوم شهر مذکور سری دت راو به احمد آباد راهی گشت و راقم به سبب ایام عاشورا توقف ورزید که ناگاه روز هشتم غضب به صورت رحمت نازل گشت و بلیهٔ عامی از آسمان فرود آمد یعنی بارش بی هنگام به شدت تمام شروع گردید •

لمؤلفه •

گشوده در خروش را آسمان — به سوی زمین کرد سیلی روان

که یک شعبه اش رود نیلاب بود — و هر قطره اش موج و سیلاب بود

زمین و زمان گشت پر ولوله — بیفتاد در شش جهت زلزله

فلک داشت دربسته بند نهان — بیکبار خالی نمود آنچنان

دو روز و دو شب بی تحاشی گریست — که هرکس نبود است امید زیست

نه از کوه یک لمعه چشمی گشود — برون گشت گویا ز دل غرچه بود

به روز تاسوعا و شب عاشورا بادهای تند که باد از صرصر عاد و نمود می داد به تندی درآمده مدد و معاون آن نازله شد و مصداق کریمهٔ ففتحنا ابواب السماء بماء منهمر به ظهور آمد طوفان نوح را آشکار ساخت و دران شب تار که با شب یلدا به دارای همسر و از دیجور سیه تا سر و تا شب روز رستخیز نسبت آخذیت داشت بل شی اکبر من اخیها بوده که فردی از افراد انسان و حیوان بی زبان را ماندن شمع زندگانی به صبح جان نمی ازین بلیه گمان نبود اکثر ابنیهٔ عمارات را بهی خاویه علی عروشها لازم آمد و زلزل به بنیاس افتاد و سکانش را جز خزیدن به کهنه دلهٔ عدم و گوشه نشینی جای نماند و اشخاص کهن سال بنومید بلند بالا که به خود سری نکنند احصا می سودند از بیم و بی مانند خس گلش کنده شده بی مدانت و خاکساری و بیکر نیرنگی و شرمساری بر خاک افتادند بیست به وال بو عسرا او ستعلی تعالی اصل خود را شامل حال ساخته بر

پاس و نیم از روز برآمده تنور حرب گرم ماند و چندی از طرفین کشته و خسته گردیدند و از آنجا که بیرونیان شب روی نموده خسته و کوفته بودند دست از محاربه باز داشته در پناه عمارت اکبرپور و مکان بودن گماشته مرهٹه به ضروریات بشری و استراحت مشغول گشتند اواخر روز راقم به اشارهٔ مومن خان رقعهٔ به سرپت راو نوشت که امروز قرار برآمدن خود داشت بنابر وقوع هنگامه متوقف گشت در جواب راقم را نزد خود طلبید و رفته اورا دید و او تمهیدی و تقریبی اندیشیده به سخنان رو آورد ظاهر ساخت که نوشتهٔ رگهناتهه راو ورود یافته که مومن خان بندر کهنبایت را تسلیم نماید در عوض مکان دیگر برایش تجویز کرده خواهد شد فردا متعهد اورا همراه بیارند که بالمشافهه باو نیز گفته شود و همدران شب بجانبی دروازه تخته بندی نموده مورچال بست روز دیگر که * بیت *

برفت دوران بجاروب مهر   غبار شب از کارگاه سپهر

از طرفین بفرستادن شعلهٔ گولهٔ توپ و تیر تفنگ زبان گیری یکدیگر پرداختند آخر روز که شعلهٔ دیرهٔ افروزی شان فرو نشست و تردد آمد و شد پیام بران موقوف گشت راقم عظمت الله را بموجب اشارهٔ گنگادهر نائب رگهونات راو حصه دار آنجا که از خود به پونه شتافته بود از طرف مومن خان همراه برد و سرپت راو نیز و دیگر برداشته بما سبق با او نمود چون بمومن خان واضح شد ابا و امتناع ورزیده سرباز زد و برج اهل پیشکار ازین باد و سوارانیکه برای بدرقهٔ مهمان رفته بودند متعاقب یکدیگر رسیدند و یک هفته ایام معدودات جانب طرفین که نهاده از پا در آمدن بدخل حیات مضی اجل رسیدگان مقدر بود به سر آمد - سرپت راو چون پیشرفت را ندید با شعور و رهنمونی گنگادهر بر قریات پرگنه چوراسی [illegible] رسم [illegible] و خسارت حدودات رسیده بود تشخیص و تحصیل مالوجهات [illegible] در نقش نموده مستحق گشت و پرگنه را به ضبط در آورد [illegible] [illegible] بموجب [illegible] [illegible]

شود شده بمدافعت پردازد سری پت او هنگامی که شب سیاه خرده مانند تیره تر و تار بد باطن نمودار گشت • بیت •

شبی گفتی یکی دریای زرف است
ز تک حاب محیط نقطهٔ کل

به قصد بندر کهنبایت رهبری را پیش کرده رو براه آورد و در تاریکی شب که تشخیص و بصر جادهٔ راه و براه شخص باصره را معطل ساخته بود دلیل گمراه در تیرگی بعد راه را گم کرد و در وادی گمراهی و ضلالت افتاد قریب بدو ساعت از شب مانده بست و ششم شهر ذیحجة وقتیکه سیاه پوش شب رو عذار پیسه بفراهم آوردن نقد انجم آستین تا لا شکسته به نهانخانهٔ غربا می رساند سند و دیوار منهدمه را که راه در آمد نعش یافته مصارا در همان وزها بعمر شده مانع دخول گشت جون برج و بارهٔ متصل دروازهٔ کوارهٔ شرق رویه را از مستحفظان خالی و مانند خانهٔ مفلسان (۱) ناهی یافتند جماعهٔ ماوله بدست یاری کمند بفراز بر آمدند و سوالی • بیت •

بدان وقت رایت بر افراختند
بدروازها بی خبر تاختند

سه چهار کسی بر بام دروازه بودند آگاه گشته بدون جنگ سر دادند آنها که بنزدیک شرفات رسیده و بعضی در راه و نیمه راه در کار بالا بر آمدن بودند باندیشهٔ اینکه شاید ملنگان زیاد باشند از مقدمه در آمدن بحصار احمد آباد که چشم و دل شان ترسیده بود دلنگ ورزیده هرچند سری پت راو بر پشت سر رسیده بضرب چوب شانه و اکتاف شان را نرم ساخته بسته گفت کمتر شنیدند موهن لال که مستعد مُمد بود به مجرد شنیدن آواز بندوق بلا توقف جلد و جسمل با جماعهٔ جاموران خود ا رسانید • بیت •

دویدند بر بارهٔ جنگ آوران
بهم از پی کار کین یاوران

و به سه دیوار رسیدگان را زده زده سایلی انداخت و آتش جنگ توپ و تفنگ ا افروخت رام که در آنجا بود آمده صورت حال را معاینه نمود و ... یک

(۱) ناهی خانهٔ خالی را گویند ۱۲

گوشه و کنار درون و بیرون بسر برد و چون شخص دیورده (۱) کو بکو و محله بمحله گشته بر کماهی حالات واقف شده بر گشت و بدست آوردن آن جا را با سهل ترین وجهی و آسان تر طریقی در نظر سری‌پت راو بجلوه در آورده ترغیب و تحریص نمود و انصرام این مهم را به عهدهٔ و اهتمام خویش و جماعهٔ ماوله گروب سری‌پت راو در تدبیر آن در آمده بنابر انداختن معلطه دست آویز بهانه می جست که اگر طرف ثانی بر قصدش مُطلع نگردد و عقلت ورزد شاید که شاهد مقصود در کنارش آید و دست تمنا بر گردنش حمایل گردد اتفاقاً یک منزل رتهه دو منزله که اختراع نموده و بتکلف نقاشی و پوشش زردوزی پرداخته برای رگهناتهه راو مرتب ساخته بود روانه کرد و جمیعت خوبی از سوار و پیاده عرب و سندی به عنوان بدرقه تعین نموده پیش رخصت فرمود و خود با جماعهٔ ماوله که قریب پانصد شش صد نفر برقندار و سواران و مجدّده چند بنو نگاهداشت باظهار رسانیدن رتهه تا پتلاد بر آمد و به سرعت تمام بدانجا پیوست قضارا مومن خان برج لعل پیشکار را برای انجاح بعضی مطالب نزد پیشوا بالاجی راو که فرستاده و او در پتلاد رسیده بود از آمدن سری‌پت راو واقف شده ملاقی گشت و از راه فراست و کیاست از گفت و شنید دریافت که بدرقه رتهه بهانه و اراده اش چیست از روی حزم و احتیاط همان ساعت مومن خان را آگاه ساخته نوشت که از مکان خود با خبر باشد و قریب دو پاسی از شب فرستاده او به کهنبایت رسید از آنجا که بنابر کمی مداخل و افزونی مخارج جمعیت قلیل بقدر حالت داشت و جمعی را روزی چند پیش ازین جهت بدرقه بهگوان دوکر پیشوا نصوب دهندوقه فرستاده بود در صدد حفظ و حراست در آمده آقا محمد حسین را که درانجا سکونت داشت از راه اخلاص و ارتباط قدیم با همراهیانش به معاونت طلبید و محمد رشید بیگ جماعدار معلنه نادر شاهی را که بر طرف بود بیر حوادده بر حقیقت حال واقف ساخت و کمربندی نموده در مکان حاکم نشین گوش بر آواز نشست که هرگاه از طرفی صدائی بلند

---

(۱) دیورده جن گرفته را گویند ۱۲ *

اشتغال داشت بنابر امری در معرض باز پرس در آمد و مبلغی بصیغهٔ جریمه واصل ساخته در آخر کار خود را برحم خنجر از گرفت و گیر روزگار خلاص کرد و محمد هادی خان خسر فداء الدین خان بعلت طبعی در گذشت و محمد رکن الحق برادر زادهٔ ملجی نظام الدین خان از پیشگاه خلافت و جهانداری به منصب قضای بلدهٔ سزاواری یافته آمد و رام که که خبر از ازدواج فرزندی ربیع محمد خان به پیش داشت و طرف ثانی در بندر کهنبایت از سری پت راو اجازت گرفته سوم شهر ذی الحجه الحرام روانه گشت و هفدهم که ساعت سعد این امر بود کدخدا کرد و بنابر بعضی رسمیات متعارفی روزی چند توقف داشت

شتافتن سری پت راو بعزم گرفتن بندر کهنبایت و معاودت نمودن

چون بنابر سیوب بشکال که دران سال بافراط نزول کرده بود زلزله بقواعد بنیان عمارات اکثر معمورهٔ خاک افگندهٔ بود شکست و ریختی بجدار حصار بندر کهنبایت به بعضی جا راه یافت و به سبب قرب عهد انقضای ایام باران ترمیم و تعمیر آن نشدهٔ سری پت راو از تقریر عاملین و واردین ازین خرابی واقف شد به همین وقتی ظهور حسن خدمتی را بخاطر آوردهٔ تدبیر انتزاع آنجا را با خود می اندیشید سرپتهه راو نامی وکیل و سرگروه جماعه پیادگان مانوله دکهنی ا بر مکنون ضمیر آگاه نمودهٔ سر رشتهٔ راز سر بسته را گشودهٔ محرم ساخت و به تکمیل آن کوشیدهٔ گفت که اول بنوعیکه کسی او را نشناسد و معروف احدی نه گردد و بے بالادهٔ بندر به کهنبایت رفته از شکست و ریخت و کیف و کم سناه مطلع شدهٔ ازو به آمد و برآمد انتظار تامل و تعمق نگریسته ببیند اگر عهد برآیی تواند شد به تمشیت این کار نطاق عزم را استوار بسته برود و از صورت بی سدرب آنه شکل و شمایل جوگیان سناسی جهل بورد و شامون بیا آمیخته حصار ولر در جگسر بلس ملطفهٔ نه از آرد و روی چند بدان جست مضحک د عر

نماند و تهانه بندی و صامدی کولیان از میان برخاسته بیم و هراس را زائل ساخت در ایام حکومت سابق برین پیوسته آن گروه شقاوت پژوه به هئیت اجتماع میدان را بروفق مراد خالی از اغیار دیده بی مزاحمت و دهشت در بلده در آمده کوچه بندی نموده دست تطاول و تصرف دراز ساختند و به ضرب تیر درو دکان را شگافته مشاعل افروخته به بردن کالا و اسیر می پرداختند و مکرر اتفاق تعسس هم چهره شده از طرفین کشته و خسته گشتند لهذا سری پت راو بدستور و ضابطهٔ قلاع دکهن دو حرس کلانی در قالب تدبیر ریخته به کشکچیان (۱) و محافظان بروج و النگ که حفاظت و حراست منحصر بران شده سپرد که هرشب از شام تا بام نوبه بنوبه از دو جانب حصار دو نفر از برجی به برجی حرس بواران بنابر انتباه و ایقاظ پاسبانان انتقال نموده دست بدست می سپرده باشند و از عسس تا فلق جرس را به فغان در آورده بر فصیل دور شهر پیاده گشت نمایند باوجود این معنی شبی چندی از کولیان بسر وقت حرس بوار برفراز جدار حصار حاضر آمده یکی را کشته و دیگری را خسته زنگ را کر ساختند و بدر رفتند و بدفعات معضلهٔ صدر به تدریج و دفعات بواحداث گشت چون دروازهٔ جمالپور با دو برج جَنْبَین (۲) به صدمات گوله و توپ و آتش گرفتن نفت خراب گشته از تفتیح و تعلیق معطل مانده بود به تعمیر آن پرداخته در اندک فرصتی و قلیل مدتی با دو برج از سنگ خارا و تخته هاي ضخیم استوار از آهن استحکام داده مرتب ساخت و در بیرون دروازهٔ رایپور که در ایام ماضیه و روزگار سالفه پوره بوده آن ویرانه را آباد کرده بنام رگهناتهه پور موسوم نموده سدنوجی سر نوج را باتفاق سنکراجی فوجدار بیرم گام بنابر گرفتن پیشکش ملع سورتهه رخصت فرمود چندران اوان صادق علی خان از ممر بیکاري از بودن احمد آباد بیزاري جسته روانهٔ بندر سورت گشت و دهرم چند نامی که به پیشکاري مومن خان متصدي بندر کهنبایت مقرر شده بود چندیکه بدان امر

---

(۱) کشکچی بمعنی ترکی بمعنی پاسبانی ٭

(۲) جنبین پهلو به پهلو ٭

ساری در راسته و بازار بهم رسیده و از ندرت مشتری آمده به کساده بیسامانی خریده و علامت ادبار حاصل بر او زده می بود و هر کوچه دیهی از دیهات کولیان متمرد و قطاع الطریق محمد حیدری برمقدار دارد ازانجا که قبل از اصابت عین الکمال و وقوع اختلال به ارکان معموری و رو آوردن آبادی بانحطاط و زوال اندر اطراف و جوانب بلده بر حسب مشابه شهری دیگر به شورش بود و در هر یکی ازانها بقدر ضرور و کل جمعی از پیاده و سوار به حفظ و حراست معین و منصوب و در بندهای بست و کشاد رهین و مضبوط که مانع دخول و خروج بیگانه و دزدان بر مانده و کولیان شقاوت پیشه نتوانند شد داشت و بنابر بهانه بدی و غمامی عدم نمود متمردان که یارای تا از اندازهٔ گلیم پا بر نهادن و جرأت و جسارت سرقه و قطع طریق را نداشتند و اگر احیاناً در یکی از پورجات بر سبیل ندرت و شاذ مصدر شورش و فساد می گشتند فوجداران گرد بارهٔ تس پور و حلجی پور و نیروز پور که بهر کدامش حفاظت پورهٔ چند تعلق داشت به کومک رسیده تا سر و قتل می پرداختند و روزانه گشت محافظت طرق اشتغال می نمودند بناءً عظیم و رفاه حسیم بلده بود اکنون که به مرور ایام نازله حوادث و مضی شهور و سنین و ورود محن و فتن که سمت گرایش یافته و سوی دگر بر بوده بر حسب ویران بی خراج نه از جدار حسی و از سقف علامتی و از بیوت اسمی و نه از خداوندش خبری که لیس فی الدار غیره دیار صادق آمده هباءً منثوراً و خرابه گشته بلکه حد و حدود منازل و مساکن از خواطر متکانش محو و نسیاً منسیاً شده و کسانیکه ازین سالی چند رو به تنگنای عدم نهاده اند برین حال حسرت و طرح منهدمه و بیرونی یکدیگر علاحده عذر بود آنها مضمون این مقال به سمع اهل کمال و اصحاب خبرت و ارباب عبرت میرساند • مصرع •

آنکو بنا نهاد مرا به جهان کجا است

و لنا و بیان الحد بر حدت از عمائر معمور و زائل شده بسان جنگل که روباه و شغال و خفاشه و خراب الانس جا گرفته و انواع گناه و اشجار صحرایی روییده جغد و بوم آمده نشسته سوای چار دیوار حصار شهرپناه مقابلی و مانعی و حائلی

داماجی گایکوار که بصوب بهیل و ضلع رود میسوه و اترک بنابر بندوبست پرگنات
حصهٔ خود راهی گشته بود تشخیص کنان و ضامنی عدم تمرد کولیان گرفته قصبه
کپربنج را که کسان شیرخان بابی در تصرف داشتند محاصره نموده مفتوح
ساخت و براه برپاد عازم برودره گردیده سیوک رام را به نیابت حصهٔ بلده مقرر
نمود چون تمام صوبه بقرار بالمناصفه با او تقسیم یافته جهت اخراجات سپاه متعینهٔ
بلده که با نائب پشیوا متعلق بود شش هزار روپیه درماهه بر حصهٔ گایکوار مقرر
گشت که نائب او میرسانیده باشد بالجمله سری پت راو که از دهولقه مرخص
گشته ببلده در آمد به تمشیت مهام امور نظامت سرگرم گشته بیرونهای پیش
روی چبوترهٔ کوتوالی که از قدیم الایام برنگ سرخ که مخصوص سرکار والا است
برطرف ساخته برنگ گل ارمنی که گیروه و بهگوه گویند و تعلق به جوگیان
و مهادیو دارد و مرهته علامت خود اختیار کرده مرتب نموده نصب کرد -
گاوکسی موقوف و جاموس و گاومیش را که در بعضی امور او هم ضرور داشت
برخصت و اجازت یوسف کدی آنها را منوط و مربوط فرمود و برو گوسفند که
جماعهٔ مرهته را نیز مطلوب و مرغوب است در روز دوشنبه و اگیارس و ایام
مخصوصی دیگر که تعلق به هنود دارد منع کرده در باقی ایام سلاّخی آنها متعین
گشت و در دار الضرب در وسط دائرهٔ سین جلوس شکل کتک فیل بمناسبت
گنیس معبود شان اکنده نمود در باغ واقعه بهدر که پیوسته بگل و لاله و ریاحین
سبز و خورم بآراستگی تمام و درهمگاه باصفا بود نظر بر انتفاع به کاشت بقولات
و میوش نظرح مقرر ساخت چون از قدیم الایام و ضوابط مستمره و قانون معینه
بارگاه سلطانی در منع ساختن بندوق و گرفتن منچلکا آهنگران مقرر است جماعه
در شرح اسناد بلطان و موجداران ثبت و مرقوم می شود و سابق بدین از جهت
بلطان در بلده دو سه نفری از انها که بودند در کاهت جمایت در کاج جابهای
بعضی اکثر و اتیان بعاون جتا بدان شغل بموجب فرمایش آنها اشتغال
داشتند در این ایام ... بندوق دو ساخت نیم روپیه جارق محصول ناظم
... برخصت ساختن ... اسپاید ... بیست ... بندوق

• قطعه •

گرما آن چنان می شد نفس گرم
که لب از تاب آن چون شمع می سوخت
ز باد گرم بیداری که تقدیر
به دنیا دوزخی دیگر بر افروخت

بنابر آسایش انام و انعام در ظل سائبان ظلام شب راه نوردی را اختیار کرده بود قریب به نصف شب محمل بر ناقهٔ رحیل بسته بر ساحل رود تا مهندی کشود بالضرورة رام و دیگران که رخصت انصراف حاصل نه شده بود مرافقت نموده بدانجا رسیدند و اواخر روز حسب الطلب رسیدند و بنابر استمالت مسرور او ان زبان غنچه خواهش و دل خونین را کشاد و علم علی خان را واسطهٔ حصول فامندی ساخت و گفت که بالفعل به مسمعی که نقش یافته و مقرر کرده است قبول نماید سال آینده که سر فصل خواهد آمد باقی مدعا و مقاصد بانجاح می سانم ازانجا که مقدمهٔ سلطنت نوع دیگر شده و اختلال کلی در اوضاع مملکت راه یافته بکدام پشت گرمی زیاده برین ابا و امتناع نماید و طاقت حرکت و انتقال با اهل و عیال به خود نمی دید جز اذعان مقری و ملجئی بجهت سکوت و زند منجملهٔ لوازمهٔ دیوانی و خدمات متعلق کهره باریه خبری بالمقطع قرار گرفت و موضع سند بور و موضع کوجا و معمولهٔ پرگنه حویلی و موضع بامول عمله پرگنه سنجا بور را واگذاشت و عدم مزاحمت نوشته داد و موضع لیکول معموله بهامده معاف ماند و مخصص ساخته خود کوچ نمود و امیر با دیگران معاودت کرده در دوم شهر رجب المرجب وارد احمدآباد گشتند و نوشتهٔ واگذاشت موضع بامول را نزد خواجه محمد جان فرستاد او دیگر اینکه پرگنه سنجا بور و ... بست نمی تعلق به خصم ا ... دیده نوشته به معنی مبدل ... • مصرع •

اشعار اجل این است رای بیگانه

• بیت •

ما زبال خصم پای داشتیم   خود غلط بود آنچه ما پنداشتیم

پشت سر انداخته و تیغ مدافعت و مخالفت را در غلاف تقاعد کرده دم بخود کشیده بودند هریم زمیندار لیمری رجوع آورده چهل هزار روپیه را متعهد ادا گشت چون موسم نزول باران قریب بود به سمت دیگر متوجه به گسته طبل عود فرا کوفته به دولقه آمد و سری پت راو حسب الطلب رفت و به راقم که دست از جمیع امور کشیده متقاعد بود و کار داخلای ادای محصول تجاران کهنره پارچه که بدون مهر دیوانی و متصدیان صورتی نه داشت نوشته رگهناتهه راو رسید که آمده ملاقی شود اتفاقا تّهل سکهدیو که برهنمائی جوانمرد خان به پالن پور شتافته و یک لک و پانزده هزار روپیه به همه جهت بر محمد بهادر موجدار آنجا بطریق پیشکش مشخص نموده و تعهد ایصال آن را بر ذمهٔ جوان مرد خان گزاشته معاودت کرد و از نزدیکی قصبه بدنگر یک زنجیر فیل و پارچهٔ بو شددنی باو داده رخصت یتّن نموده به کوچهای متوالی بارادهٔ الحاق با رگهناتهه راو به باغ شاهی رسید قایم قلی خان و راقم و عزیز الدین محمد خان و حاجی نور الله به اتفاق به قصد ملاقات روانه شدند اتفاقاً رگهناتهه راو از دهولقه سری پت راو را رخصت انصراف داده به موضع تارا پور معمولهٔ پرگنه چوراسی بندر کهنبایت که از بندر به فاصلهٔ هفت کروه واقع است رفت و گفت و شنید بعضی مقدمات با مومن خان متصدی آنجا درمیان آورده ده هزار روپیه به صیغهٔ کاه و دانه بر چوراسی مقرر نمود چون مظفر علی و زاهد علی جمعی از تجارت پیشگان مسلم و هنود سکنهٔ بندر بنابر امور چند از مومن خان دالشی نزد رگهناتهه راو آمده تاليمری همراهی گزیده بودند به مقتضای وقت که تعجیل روا روی درپیش و [1] نعل در آتش داشت به استمالت آنها پرداخته مومن خان را سفارش عدم تعرض نموده فرستاد و خود کوچ نموده به قصبهٔ پتّلاد پیوست قضا را راقم نیز همان روز برفاقت تّهل سکهدیو وارد آنجا گشت و سر سام ملاقات سرسری بهم دست داد چون ایام تموز و عین شدت گرما و سورت هوا که مرغ در روغن خود برشته میگردید و نیلوفر از بیم حدت خورشید سر از آب بیرون نمی آورد -

(۱) نعل در آتش کنایه از اضطراب و بیقراری باشد ۱۲ برهان *

فوج بابی امر مامور شده بود چندی موقوف گشته بتعلق او بدان صوب روانه شد
و داملجی کانکوار جهت بندوبست پرگنات حصهٔ خویش بسمت بهیل کوچ کرد
از انجا که بنابر نارسائی کار بروازان که از معاملات دکهنیان عاری بودند مقدمهٔ
تعلقات و جاگیر که حسب الخواهش اتم صورت نه بست و کوچ رگهناتهه راو
بر زمیندار لیمری مقرر بود (۱) اعراض نموده به بلده در آمد و متقاعد گشت •

کوچ نمودن رگهناتهه راو به صوب لیمری معمولهٔ جهالاوار و مقرر نمودن سری پت راو به نیابت بلده و امور نظامت و معاودت نمودن بعد گرفتن پیشکش زمیندار آنجا به عزم مسکن به سمت دکهن و طلب داشتن فدوی درگاه

رگهناتهه راو از مقدمات گک پرداخته به عزم گرفتن پیشکش زمیندار لیمری
معمولهٔ جهالاوار عرف بهر کاتم کوچ نموده متصل موضع کوهت یک کروهی
بلده فرود آمد و سری پت راو پندت نامی از همراهیان خود را به نیابت بلده
و نظم و نسق مهمات نظامت مقرر نمود و سندوجی مرهته را با جماعه اش
سر فوج ساخته بعد ب او کرد و محال بر محلات بلده و دکانه حویلی نصب
نموده روانه آورد و به لیمری متوجه به تعین مورچال و انداختن طرح جنگ
پرداخت اینجا کدا مصرکدب و اتفوجی فوج بدارة منتشر گشتن بلده از
زمیندا ان و کولیان و متمردان مغلوب واسمه و سرابی گشته سرمدمعت را در

(۱) اعراض نکرد اول وی ا حدی گردانیدن ۱۲ •

گفته سوم شهر جمادی الثانیه باتفاق محمد منور الدین خان صدر صوبه و قاضی وصل الله و عزیز الدین محمد خان بخشی و وقائع نگار و محتسب که برای نام امورات بادشاهی منحصر بر اینها گشته و نتهو ساه نگر سیتهه و محمد اانکر و محمد عظمت رئیسان قوم بواهیر و جمعی از صرافان و تجارت پیشگان مسلم و هنود که بنابر ملاقات راقم انتظاری داشتند رفته رگهناتهه راو را دید و بعد الاستفسار اندکی از بسیار گفت و شنید امور مالی و ملکی صوبه درمیان آمد به استمالت و دل جوئی پرداخته پارچهٔ پوشیدنی فراخور رتبه و منزلت هر کس داده مرخص کرد و روز دیگر حسب الطلب قانون و ضوابطی که در عهد حضرت خلد مکان در محال کهترهٔ پارچه و سایر وغیرهما محالات بلده مقرر و مستمر بود بدعات و رسومات احداثی ناظمان پیشین را در حشو منها نموده با زر بمهر خود مرتب ساخته مصحوب محرران دفتر دیوانی فرستاد رگهناتهه راو از روی آن طوماری بخط هندی و زبان مرهتّی درست کرده بکار پرداران و سرشته داران خود سپرد که بدان موجب بامورات مرجوعهٔ هر محل و مکان طریق معاملت را مسلوک دارند و روز دیگر باتفاق داماجی گایکوار بسواری فیل و آراستگی افواج دکهنیان از دروازهٔ ایدر که به دهلی دروازه اشتهار یافته داخل بلده گشته تفرج کنان در قلعهٔ بهدر در آمد و تا هنگام اصفرار شمس توقف ورزیده براه دریچهٔ باغ به خیمه گاه رفت و صباح آن کوچ نموده متصل گذر دودیسر ساحل رود سابر نزول کرد راقم نیز خیمهٔ خود را در آنجا فرستاده رفت و گفت و شنید خدمات و جاگیر درپیش گشت همدران اوان پاندر و بیدف که سابق بزین بصوب سورتهه شتافته بود پیشکش آن ضلع را گرفته آمده با رگهناتهه راو پیوست و جوان مردخان متعلقان و اسباب خود را روانهٔ بلدهٔ پتّن ساخت و فوجی ازان نتّهل سکهدیو بعنوان بدرقه رفته تا بد نگر رسانید و چون با رگهناتهه راو قرار کرده بود که (۱) قایدی لشکر نموده پیشکش از محمد بهادر فوجدار پالن پور بدهاند بر آمده در حسب قرار راجو شبید بیرون بلده فرود آمد و به انتظاری نتّهل سکهدیو که با

---

(۱) قاید لشکر کس ۱۲ *

تبدیل جا کرده نشست تاج غازی الدین حسین خان فیروز آمد و راگهو شنکر را
باتفاق کهندو پیشکار بهّل سکهدیو با جمعی به کوتوالی بلده معزز ساخت و او
قریب نصف شب از دروازه را نگهر داخل گشته در قلعه بهدر نشست و دروب
حصار را که بست خود بود امر کشودن فرمود و نوبه به تهنیت و تصرف
نواخته رفت • بیت •

تخت دارا گر نماندی پایدار اندر جهان
نام شاهی از سکندر کس نه بردی بر زبان

و روز سلخ بهّل سکهدیو با همراهیان خویش در بهدر در آمد و چون قرار ملاقات
جوان مرد خان با رگهناتهه راو دران روز مقرر بود آخر روز بخانه ایشان آمده
با خود برد رگهناتهه راو که سواره شده بود در آن طرف خونی سائر در پیک با
یک دیگر دو چار شده ملاقی گشتند و رگهناتهه او را به خیمهٔ خویش طلب
داشت و سه سر اسپ بخان و برخی اقمشه و یک رقم دکدکی مرصع بواعمش
را گرفته بارجه پوشیدنی به مناطهٔ دکهن و یک زنجیر فیل داده رخصت فرمود
و بموجب اظهار جوان مرد خان بمسکنی که محمد عظمت کرانی بابت طلب
گرفته بود بهّل سکهدیو محصلان شداد و علاظ جماعه مرهته را گماشته به جبر
و عنف واپس گرفته بد و سپرد و او به سرانجام بار بردار و روانه ساختن متعلقین
و اسباب البیت اشتغال ورزید چون از گردش فلکی صوبه به تهنیت و تصرف
بسوا بالجی راو رفت مدارا ضوابط و روابط بادشاهی که از مدتی بخلل
داشت از سقوط این سانحه دیمه رشته امیدواری بهبود و جمعیت و پریشانی
امروز و فردا گسست و دیگر نوع از غم بلشد جاری ایران در حرکت و سکون
مدود و مداخل گشت و در مآل ۲ غرحید پیک جدال و برید اندیشه را به
اطراف و اکناف جا دانگ مسالک عقد و حل داد اند دین حرر و زمان مکانی
و مأمنی که خالی از خلل باشد بدست داشت که شور آب و خود دین
دولا دانی است چون سر و ۲ با مردم بر د آمده برد • بیت

با همین مسند مال بلند ساخت جه توان گسرد مسـ دمال این اسـ

از روز داخلای سوار و پیاده در سر رشتهٔ حضور وجه سه بندی داده شود در حویلیهای قدیم و جدید تعلقه خان بهادر و برادران و وابستگان و نوکران کسی از سرکار فرود نیاید موضع کهیره مع پوره کهریا که ثلث سیم قصبه ماتر و موضع باسنه مودده در و بست و دیهات جاگیر محمد خان و خان دوران و عابد خان بعوار نصف محال و با قایم قلی خان و زورآور خان و متصدیان و نوکران و وابستگان مزاحمت نخواهد شد هر جا دادند در شهر و پورجات و قصبات نمانند و آمد و شد دارند یا بروند کسی مزاحم نشود به تفصیل صدر قرار نامه به عمل آمده برای پرورش این قرار نامه پاندهران ذیل تا عمل سرکار داده شد و از طرف داماجی راو گایکوار که نصف حصه دار است نیز پاند هری این جانب است ملهارجی هولکر جی آپا سندیه و رامچندر بتّهل سکهدیو سکها رام بهگونت و مادهو راو و گوپال راو بمضمون شرح صدر نوشته دادند و صباح آن که صراف روزگار طبق مهر زر نگار بکنار گرفته در چار سوی بازار عالم آباد دکان معاملات داد و ستد کشوده چون سکه بر زر بست و بحرکات انامل پنجهٔ شعاعی سره و ناسره را از هم جدا کردن آغاز نهاد ذرات کائنات چشم انتفاع برکف سیمین پر زرش از هر سو دوختند که کیسه های زر سرخ لک روپیه سفید موسوله رگهناتهه راو با پیام تسلیم مفاتیح دروب به جوانمرد خان رسید و فوج سپاه قدیم و جدید از سوار و پیاده و عمله و فعله چون مگس شیرینی بگردش جمع آمدند جماعه عرب که شدت تقاضای شان از دیگران زیادتی داشت انجام کار را به سماجت و لجاجت رسیده وجه طلب خودها سپرده گرفتند و به قدر حال بعضی را که لاید دانست بخشی داد جماعداران و سواران سایر با محمد عظمت کرانی که مبلغی طلبش می شد و به سختی و درشتی پیش آمده بودند چون عهده برآئی به دانست به مقتضای وقت که شدگام برشم زبی را گنجایش نبود موقوف بر فانو داشته به نقد و ملبوس و وعده و وعید و سحتان چرب و نرم تمسک به میعاد و اقساط نوشته داد و بست و ششم شهر جمادی الاولی ۱۱۷۰ شهر را خالی ساخته بجوق به سمت ذمیل آباد و انحداد نموده نزول کرد و رگهناتهه راو از مکانی قدیم

سرد کوبش و گره برباد زدن همه شود با وجود این مراتب بنارا تمام حقیقت که
بانی الحیل سحتی لازم نیابد بگوش جوان مرد خان شطری ازان معال مرد
خواند ازانجا که هوش و گوشش را بسته بودند موثر نه گشت و در پاسخ گفت
که فردا آخر روز قرار ملاقات بهل سکهه دیو و سکهارام مقرر است باید آمد که
بتعلق دیدن شود روز دیگر بیست و پنجم جوان مرد خان و فهیم علی خان و راقم
با معدودی از مخصوصان و کار پردازان از راه دریچهٔ باغ در مصلی رود بار سایر
مجالس قلعه که شامیانه جهت ملاقات و انعقاد محفل طرفین برپا کرده بودند
رونه قرار گرفت فهیم علی خان راقم را تکلیف همراهی نموده بنابر آوردن بهل
سکهدیو و سکهارام که در بیداء نخیل متصل باغ غازی الدین حسین خان آمده
در پلی درخت انتظاری نشسته بودند شتابته آورد و بالمشافهه مجدداً عهد و پیمان
و برقرالی و اگذاشت بلدهٔ بیں و محالات دیگر بلا شرکت و مزاحمت عذر و
مطالب چند که به دیعات مرقوم کرده بود بکفالت و بالذهن جمانچه از سواد
نقل آن واضح می گردد موکد و مربوط بامل ساخته به وداع یک دیگر پرداختند ه

نقل قرارنامه به مهر بالاجی راو

آنکه باد داشت قرار داد که با شهامت و عوالی مرتبت جوان مرد خان
بابی مقرر نموده شد ازان سرمو تفاوت نخواهد شد با عمل سرکار و هرکس از
برادران و از اولاد این جانب باشد ازین قرار داد عدول نه کند پرگنهٔ بیں وغیره
د و ست بلاشرکت به محال جاگیر قدیم پرگنه بیں محال پرگنه بدیگر محال
پرگنه سمی محال پرگنه موبجیو محال پرگنه بسلنگر محال پرگنه بهراد محال
پرگنه کهالو محال پرگنه ادهن پور معه بهرا ۲ محال پرگنه سما بر د و ست
محال دیں ۷ به جاگیر مقرر نموده شد بلا شرکت به عوض جاگیرات متفرقات
ا مرقوم ۱۱۱ وبده نوح سکا و بالب با نوحدا دنک د پرگنات جاگیر مریر ه
مرد و به هذه وجه مزاحمت نرسد لحدی به سلت داده و کاه مزاحم به سد
برادران حس براد با هدست سه عدسوا و بقصد بدده مدامی نوکر دمد

realpatidar.com

نداد و هرکه با او در اتحاد بود پرداخته بدرنمای هوش ربا سرایش آغاز
کردند و تزلزل در ارکان بنیان استقلال انداختند و طومار ابواب صلاح و فلاح کار را
بی به مصالحه در دادن و تسلیم بلده نمودن و قلادهٔ متابعت پیشوا به گردن
افگندن و اقتدا بدو کردن را رهبر و رهنمون گشته به شد و مد بحوش الحالی آب
و تاب دادهٔ فصل بفصل بدلایل عقلی و نقلی مدلل و مبرهن ساخته مرأت نمودند
بالضرورة جوان مرد خان فارغ بال آشتی و سلسله جنبان امر مصالحه شد
و بنیل سکهه دیو را واسطه ساخت و او رگهناتهه راو را که منتظر لطیفهٔ غیبی
و شنیدن بدلی تریبی بود و گمان ظهور پیکر این معنی که در مخیله اش
و خوبی نداشت نمی برد و معاینهٔ صورت این بود که در مرأت ضمیر نمی
دید آگاه ساخت و در واقع چنین بود که اگر یک ماه دیگر پایداری می شد به
استعدا خوبیه و جنسی نظربو مال امانی بلدهٔ انفصال می یافت اما چون
مسبب ابدی آنچه به عرصهٔ ظهور آمد علی مرتوبه بود چه سود عمده مراد
گهناتهه راو از اهتزاز نسیم این پیام روبه شگفتن آورد و مانند گل خندان شده
در خود بلند دلی سنند معانی و اظهار مدعا و مافی الضمیر لحات آمدن
معتمدان که بدارلن جوان مرد خان داد و قلم قلی خان و جدون ام پیسکه
و منگلجی مدد کار و لعل داس ماوردهم شهر جمادی الاولی بیرون شداتند یک
سدانه بر بوقت زندهٔ نقد گعب و شنند لک روپیه نقد بنابر ربع تقاضای سالهٔ
و شدکا ملاوت جوان مرد خان یک ربعه بیل که داخل نواجعات دیگر باشد
وسوند دیل نامه معیز نمودهٔ معاودت کردند لزاینجا که چندی در سندس روز موعود
مند بالنسب انصرام این امر در حیز توقف و تعویق اندادهٔ و چون وقتش سند
گهناتهه او محمد د زلی ولد محمد دانی خالو زادهٔ جوان مرد خان که به
همراهی بنیل سکهدیو بود کیسهٔ اشرفی وجه مقررهٔ اسپرد و او را بلدهٔ برساند که
به حافظ نسلی نمودهٔ ساند و قرار گرفت که بنیل سکهه دیو و سکهارام دیوان
گهناتهه او با جوان مرد خان ملاقات کردهٔ بالمواجهه عهد و پیمان را موکد و
مربوط بنمایند اتفاقاً در عیان روز چون معرمهٔ قدری درگاه که مستعمل

تصرف را از کنگرهٔ مراد کوتاه دیدند باز داشته به تدبیر ترتیب نقب دیگر پرداختند و به فاصلهٔ یکروز و دو روز وگاهی روزی دو بار هر نقبی که مترتب می شد میپرید ازانجا که جدار حصار مرتفع و پهناور واقع شده راهی کشوده نمی گشت دروازهٔ جمال پور که از صدمات گولهٔ توپ و پریدن نقب خراب گردید چون از درون خشت چین عریض کرده بودند فائده به بخشید بالجمله تا روز انفصال که چندان طولی نه کشید بیست و دو نقب زده بودند که بعضی ازان از کندن این طرف و بستن آب معطل گشت و یک دو دفعه سنبهو رام نائب فوجدار کرد با جمعی از راه دریچه پنهان دیوار حصار که از مار واریان یاد گرفته ساخته بودند بر آمده بر مورچال بیرونیان ریخت و چندی از طرفین کشته و خسته شدند - کار پرداران و پیاده گان عرب و روهیله و سواران که جوان مرد خان در پتن فرستاده بود به تدریج هنگام ظلام لیالی که شخص باصره از مشاهده عاری و معطل بود فابو یافته به بلده آمدند و چندی دیگر آسیای حرب بگردش مانده دانهٔ وجود اجل رسید گان طرفین را خورد و خمیر می ساخت ازانجا که بنابر شیوع این سانحه راه آمدنی محالات بلده و پرگنات مسدود بود و از سکنهٔ شهر که از دادن بیوره و مصادرات به ستوه آمده طاقت شان طاق گشته جوان مرد خان از آئینه ناصیهٔ شان صورت سرکشی و امتناع معاینه می نمود و از سوق گفتار شان خواهشمندی حکومت مرهته مفهوم می شد بتکلیف بیوره و درخواست نسیه متکلف ساختن را درین وقت حالهٔ زنبور شوریدن تصور میکرد و دست بکیسهٔ اندوختهٔ خود زدن گوارا نبود - * بیت *

زند بر هر رگی فصاد صد نیش ولی دستش بلرزد بر رگ خویش

چون بنابر خرج سپاه که هنگام کار بود لاچار فرعهٔ سر انجام پنجاه هزار روپیه بنام کار پرداران انداخت آنها به حسب ظاهر به هان و هون دفع الوقت داشته چارهٔ رفع آن را در نوردیدن بساط حکومتش دیده با مخصوصان خیراندیش در لباس دوستی و مآل اندیشی به اظهار وجوهات چند درچند که عهدهٔ برآئی با این فوج گران و غلبه و تسلط پیشوا بالاجی راو که درین جزو زمان است امکان

ایشان اشیا بودند برداشته بردند و روز دیگر جاسوس را با جواب جوان مرد جلی
و خود مرخص ساخت که دفعهٔ سوم دو نفر جاسوس با جواب رسیدند و نزدیک
بود که چهرهٔ صلح نمودار نماید اما بنابر بعضی امور و بدنامی اندیشه دست
ازین گفت و شنید باز کشیدند جوان مرد جلی بی گرفتن گماشتهٔ کسلاجی
مکلس دار پیشوا و سرساجی دهانکر نائب داماجی را از بلده برآورد و کرت
سوم نوشتهٔ رگهناتهه راو بحول مرد جلی شد که صوبه از پیشگاه خلافت و
جهانبانی بما تعلق پذیرفته است ایستادگی او بی حساب است اگر دست
آویزی داشته باشد ظاهر سازد بدین عرصه در بیرون دمدمه‌ها بسته و توپهائیکه از
بندر سورت و بروده سید بوده بر فراز آن نصب گردید و نقب‌ها را که در سوراخ کردن
و حفرش جماعهٔ مرهته چون موش دراز دستی و مانند گراز بیدر بیدل و طرفه جماعتی
و عجب امّتی اند که بصورت آدمی و آدمیت را بونکرده و بدخصلتا بلکه آسودگی
و گرسنگی را نفهمیده از مطعومات بغیر خوا و (۱) ملتی چیزی دانسته را آشنائی
داده و از ملبوسات به لنگوتی ستر عورتی گردیده حلال و حرام ناشناخته جسم
صرف از آب بی آزرمی شسته بادنوجهی دخانی دنیوی طی و به گرد آویش
یگانهٔ آفاق • منظومه •

گروهی نه بر صورت آدمی | ز مردم جدا دور از مردمی
نه در دل سر رحم نه در دیده شرم | ز پلی چشم نگردد نه گفتار نرم
ز سرما و گرما ندارند باک | ز سنگ اند و آهن نه از آب و خاک
بجنگ اند آماده خود و برگ | بجنگال و بددل چو درنده گرگ

به اندک ایمی و کمتر مدتی نهمی چند ا دیده برج فصیل حصار مثل
دیوارها جمالو و دروازه بند ساخته درت انداخته آتش دادند و یک دو جا
مدتی دیوار از شدت جدا شده اند و شکست و بعضی نیم ساختند و نوبتی
نه شد که به یورش و جلدت توان معمود کرد دلیران به هنگامه آ ابی مدم
حراب بس نهادند و جنگ توپ و تفنگ از طرفین به نوبت چون دست

---

(۱) ملتی بزبان ترکی نان جوس را گویند ۱۲

کار نبود طرفین دست از نایرهٔ افروزی باز داشته بمحافظت مورچال پرداختند اتفاقاً یکی ازان اهل گرفته ها که از فصیل پائین آمده بودند به قصد دست برد و ربودن کالا بخانهٔ میتّها لعل صوبه نویس دفتر دیوانی که متصل به فصیل آن جا است در آمد چون وصیه را مانند بخت خویش برگشته دید ورق برگردانیده فسخ عزیمت کدا نموده زبان معذرت به عجز و نیاز کشود و سر انکسار بخاک سوده زینهار خواه و امان طلب گشت - * بیت *

بجائی نباید درون آمدن که نتوان ازانجا برون آمدن

میتّها لعل مطمئن خاطر ساخته در جوار خود نگاه داشته به راقم که دران معرکه حاضر بود ظاهر ساخت - جوان مرد خان را ازین معنی آگاه نموده او را بخانهٔ خویش آورد - روز دیگر اجازت رخصت او را گرفته یک دستار داده مصحوب چوبدار خود از دروازهٔ را یکهر بیرون فرستاد و او چوبدار را همراه برد رگهناتهه راو رفت و سرگذشت را بیان نمود رگهناته راو چوبدار را بحضور طلب داشته از احوال راقم و تعلقه استفسار فرموده واقف گشت و گفت که جمعی دیگر نیز مفقود الخبر و در گوشه و کنار اندروا دارند اگر از کنج خفا بر آورده بفرستند خوب است - ظاهر کرد که از گم شدها اطلاعی و خبری نیست مگر لاش جمعی که بر خاک هلاک غلطیده بمطمورهٔ نیستی خزیده اند افتاده - گفت چندی را همراه برده آنها را بر آورده بدرون بفرست - پاسخ داد که بردن جمعی که درین وقت که از هر دو طرف مستعد به رزم و پیکار اند صورتی ندارد مگر لاشها را از بالای دیوار حصار به خندق اندازند و معدودیکه برای برداشتن آنها در بیرون آمده باشند گرفته ببرند و تا بردن آنها توپ و بندوق سر نه دهند و متعرض آنها نگردیده ممکن است - رگهناتهه راو را این معنی مستحسن آمد و یک دستار به چوبدار داده مکتوبی بنام جوان مرد خان و راقم مبنی بر سلسله جنبانی امر مصالحه بقلم آورده جاسوسی ازان خود را با هر دو خریطه رخصت کرد - راقم پس از اطلاع مضمون مرقومه نزد جوان مرد خان رفته کسان را برای انداختن لاشها در بیرون و نیفگندن توپ و بندوق فرستاد و جمعی که بموجب قرار بیرون آمده پناهی را گرفته مترصد و منتظر

ساختند • بیت •

ز هر سو برآن بارهٔ پر خطر   شد از نردبان شاه راه دگر

و از انتصاف اللیل که بدین کار پرداختند هنگام سحر به دو ساعت از شب
مانده قریب هشت صد نفر با نشان خاصگی رگهناتهه راو دست بر دامن جرأت
زده سر از خاک کنگرها بر آورده بر فصیل جمع شدند • بیت •

کشیدند صف بر فراز فصیل   بمصر اندرون شد یکی سیل نیل

و جمعی باقی نیز آمده انتظار نزول دیگران داشتند قضا را راجپوتی از
پاسبانان دروازهٔ کالوپور که مانند کُلّهم باسطٌ ذراعَیه بالوصیدْ خفته بود ناگاه چشم
جهل بینش وا گشت و برآن جماعه افتاد و دانست که حقیقت چیست و این جمعیت از
کیست خفتگان بستر بی خبری را بیدار و خبردار نمود و آنها بندوقی چند
خالی کردند سواران طلایه که دران نزدیکی گشت کنان رسیده بودند آواز
بندوق شنیده جلو ریز خود را رسانیدند مستحفظان آنجا به پشت گرمی
آنها ید جرأت پیش نهاده از بالا و پائین بجنگ درپیوستند که محمد مبارز
شیرانی با جمعی از طرف دیگر رسید و قریب بیست و پنج نفر مرهته را
بر خاک هلاک انگندند از مشاهدهٔ این حالت که طبیب رسوائی از نام افتاد
پی استقامت دکهنیان به لغزش در آمد و از طریقی که صعود کرده بودند رو به
هبوط نهادند و از هول جان بعضی دست از پا خطا کرده بر روی یکدیگر افتادند
افواج مرهته که درین وقت رسیده انتظار فتح الباب داشتند برین پلس
جلوکشیده بر گشتند درین ضمن (۱) طنطنهٔ (۲) طلیعهٔ شاه خاوری از بام افق
مشرقی بلندهٔ آوازه گشت جوانان مرد جان خبردار شده گرم گرما خود را رسانید
و آتش جنگ توپ و تفنگ از هر دو جانب زبانه کشیده در گرفت • بیت •

دمادم بسر آمد ز دیوار و بام   تفنگ از دو سو شد پی انتقام

و تا نصف النهار از نشیب و فراز به کوشش و کشش کوتاهی دولت خواهی پیشرفت

---

(۱) طنطنه بمعنی کر و فر است ۱۲

(۲) طلیعه بالفتح مقدمهٔ لشکر ۱۲

قلیل نوبگاهداشت - قایم قلی خان که به محافظت و حصانت برج و باره می پرداختند از رسیدن جوان مرد خان اطمینان قلب حاصل نموده چون از شب رنده داری و قیام لیالی گرشته ملالت و کسالت طاری حال شان گسته بود به نیت قضاء نماز حفتن و تدارک مافات معود و رفود را بجا آورده به سجود سجدهٔ سهو در آمدند انتباه و ایقاظ را فراموش ساخته بررو افتاده بخواب غفلت غنودند - * منظومه *

چو شمع شبستان گردون نشست عنان شب تار آمد به دست
فرو هشت خورشید زرین رکاب سر پاسبانان گران شد بخواب
شبی چون (۱) شبه روی شسته (۲) به قیر به بهرام پیدا به کیوان به تیر

و جوان مرد خان خستگی ره نوردی همراهیان را بخاطر گرایینده کسی را به حفظ و حراست تعین نه ساخته بود جماعهٔ دکهنیان که پیوسته در انتهاز فرصت و کمین فانو در جستجوی رخنه مانند صُوَرِ فانوس خیال به گرد شمع حصار می گردیدند نزدیک به دروازهٔ کالو پور شرقی بلده رسیده چون محلهٔ خاموشان بی صدا و ندای بیدار باش یافتند از روی حزم و احتیاط هر چند استراق سمع نمودند صوتی جز نفیر خواب از مناخر دماغ به سماخ گوش شان نرسید ظهور این لطیفهٔ غیبی را از بیداری بخت و یاوری وقت دانسته بر سه برج برد بانها راشتند ازانجا که درجهٔ چند مانند معراج عمرشان کوتاهی کرد به کندن و افگندن سروات اشتعال ورزیدند - * بیت *

یکی کرده از رخنه دیوار پست زده در گریبان آن رخنه دست

و مسر مُسرع را بجهت رسانیدن این اشارت برد رکهناتهه راو اشارت کردند و افواج مرهته از استماع این مژده متعاقب یکدیگر هر کس از جائیکه شنید بی تحاشی رو بدانصوب نهاد و چون طوفان بلا موج زنان به پای جدار حصار پیوست جماعهٔ که به سُلّم مراد عروج کرده بودند کنگرهارا هموار نموده راه در آمد

(۱) شبه نام سنگی باشد براق و سیاه *
(۲) قیر بر وزن میر روغنی باشد سیاه که بر کشتی مالند *

و معبری به پی جوی افتادند ازانجا که او از علم سرورهی معاودت نموده از
اه بالا به صوب برگنهٔ نهراد و رانا باد مرتب همساد کروهی بلده دایره داشت
مانکس نامی از متعینهٔ بلده که در رهٔ بودنی و روندگی طلق بود و پس از وصول
رکهناتهه او بر بالای کانکریه رایه شده سراغ یافته ملحق گردید و حقیقت بوعوج
انجامید جوان مرد خان به مجرد استماع تکوچ طولانی به رادهن پور آمد و نوبت
خانه و جماعهٔ عرب و رهیله و پیاده گان دیگر و سوارانی که استطاعت توانائی
ایلغار نداشتند با اسباب و بنه ادو و پسران مصحوب زورآور خان بابی به بلدهٔ
پتن رخصت کرد و قریب دو صد سوار جرار خوش اسپه باد رفتار را زنده و انتخاب
نموده شتاب وی و مسارعت را از بادصبا استعاره کرده رو براه آورد • بیت •

عبیر وا و بسر آمد به ماه   برلزل د آمد به پی اه و اه

و اراحه وز به مصنهٔ کری پیوست و بعد از استراحت و آسودگی حله بابل و مع
احتیاج نسبی بالکلیس شب بوقت وززیده امر به [1] حبسه پوشی نموده که
رفقا کسب عمل شدند را سنگ ساخته حین ستل از احمدآباد پیش گرفت
وز جمعه دوا دیم هنگامی که هنوز باسبانان نیلی حصر بعضی بخواب
و برخی بیدار بودند بیت • • منظومه •

دم صبح کس شاه زرین حسم   ز مشرق برآورد طبل و علم
نه کسند شب زنده دا ان چراغ   برون سب سودای حواب از دماغ
سد آن شیا بسده سیل دمان   بدریای سرمستی ناگهان

و از که سملی مختصی قلعه بهد با وجودیکه موحل محتاف بردیک باغ
عارف الدین حسین دم بود عدهٔ سدهٔ د آمد و باعث تقویت بست گرمی
لشکر و جمعیت سبب خطر سکنه گسند و ا د آمدن جوان مرد خان رکهناتهه
ار [2] حسب شده منبسان موحل آن صوب را د سلب و زی بعاقل
شغلی مرد عنان و حظاف ساحب سب دیگر که شب سرودهم بود شر دمهٔ

(۱) حبسه زره لغت ترکی ۱۲ •
(۲) سرحساب سدن کنایه از با خبر گسدن است ۱۲

نوشته داماجی گایکوار کوساجی تعلق دار نریاد به عزم بلده ایلغار نموده هنگام شام شب هشتم شهر ربیع الثانی موضع محمود آباد لهوکری دو کروهی شهر را تاخته فرود آمد روز دیگر دست اندازی بر راجپور و بهرام پور نموده به موضع کوچرب که از بلده بفاصله جوی آب سابرمتی واقع است رسیده غارت کرد و بدان اکتفا نکرده بآتش قهر سوخته خیمه زد - پتیل سکهدیو که بموضع کهیره پیوست محمد دوران ولد محمد بابی وطن دار آنجا آمده ملاقی گشت و همراهی گزید - و رگهناتهه راو نیز ملحق گردید و باتفاق روز دوشنبه هشتم وقت اصفرار شمس باسی چهل هزار سوار بر تالاب کانکریه نزول نمود و روز دیگر متصل مزار حضرت شاه بهیکهن قدس سره جنوبی بلده بر ساحل رودبار سابر فرود آمده افواج را بمحاصره تقسیم نمود -

* بیت *

زمین در تزلزل ز سُمّ ستور ز گرد سپه آسمان را فتور

سمت شمالی بلده به عهده و اهتمام داماجی گایکوار مقرر گشت و او در پوره قاضی عبد الله اقامت گزید و جهت شرقی از کنار تالاب کانکریه و پور جانب آن طرف سپرد گوپال هری و جانب غربی و جنوبی بذمهٔ خود و سرداران دیگر تعلق پذیرفت -

* بیت *

بگرد بلد حلقه بست آن سپاه چو هاله که زد دایره گرد ماه

و به بستن مورچال و سیبه و ساختن دمدمه و حفر نقب امر فرموده جماعهٔ دکهنیان مانند مور و ملخ در اطراف و جوانب پراگنده گشته بامر مامور به شعف تمام دندان غارت بلده را تیز کرده شب و روز خورد و خواب و آسودگی بر خود حرام ساخته در چارهٔ جوئی فتح الباب سرگرم گشتند چون هنوز مکانی را استحکام نداده و پناهی مرتب نه گشته بود از دور که نموداری میکردند برسیدن گولهٔ توپ از فرار بروج سنگ تفرقه میان شان می افتاد

* بیت *

فرو برد سر در گریبان فراغ فرو مرد آسودگی را چراغ

قاصدانی که برسانیدن خبر نزد جوان مرد خان بتکامشی در آمده بودند بنابر بعد مسافت که از جندی مکان معین بودن او خبری نرسیده هر کدامین براهی

بوقت ورزیده زورآور خان را بدین امر مامور سازد اولی و انسب خواهد بود
چون ارادهٔ الله بنوع دیگر پیوسته و در دیوان قضا رقم عزلش بامضا رسیده بود
بخاطرش نیامد بلسع داد که در همین سی چهل کروهی خواهم بود اگر دور بر را
اعلی شود برادر را رخصت نموده معاودت می نمایم • بیت •

دیده را گفتم که در هجران چرا بینا بهٔ
گفت نشنیدی اذا جاء القضاء عمی البصر

و کوچ کرد و پیشکش گیران به سرحد مالی پور بمسافت کروهی پیوست بحسب
اتفاق محمد بهادر بوحدا آنجا ملاقی گشته باعهلی سرباجب برای صلح
سروهی ا به نظرش جلوه داده به طمع بر انداخت و تقدیر عنان حزم و
احتیاط را از کف خوان مرد خان ربوده کسان کسان به دفعه صد کروه دور
برد گهلتهه او باتعلق داماجی گانکوار با فوج سنگین که از طریق غیر مسلوک عازم
این صوب گشته بود شد و ناگهانی خبر وصول و غیر دربلی برندهٔ به بلدهٔ آمد و
مسرعین سریع السیر به تعاقب یکدیگر متوالی و متواتر برسانیدن این خبر نزد
جوان مرد خان روانه گشتند و درب حصار را بسته جست جو نمودند • بیت •

به بستند دروازهٔ حصار کشادند بر خود در کارزار

علما و برایای سکنهٔ بیرجات و بیوتات غرب و جوار با احمال و اثقال و اهل و عیال
نسوان و اطفال به بلدهٔ بهده به پناه جهار دیوار حصار در آمدند علم علی خان
نظر بر لب جمعیت متعینه برج به نگاهداشت نموده بمحافظت برج و باره
و نصب [1] دونگ بر سر ب برداخت و جمعی از سواران ا به طلایهٔ شب
گشت دیرن حصار مقرر نمود و مداسلی بیداء باس و هوشدار باش از ۰ از فصیل
بلند گشت گهلتهه راو از اطلاع حالی بودن شهر از جوان مرد خان و سده
مسعدی رسید بازی بحت بیدانه بدل تنگ گرفت متقدر رنج علمف
ب ح طف وبدین موب بهر ا به دو منزل نکی ا را مهلدی عبور نمود
وجی ا سر ا دکی بدل سکهدیو به طرف مثلا حصب رمود و بموجب

[1] دونگ بهندی منوهٔ گویند ۱۲

پاندور پندت از تالاب کانکریه کوچ نموده در موضع نیکول چهار کروهی که در جاگیر شرطی دیوانی صوبه و نرائم تعلق داشت فرود آمد و دست تطاول مرهته بدانجا دراز شده بعضی به غارت رفت و یکدو مقام دران جا ورزیده به فرودگاه سابق آمد و پیام آشتی درمیان آورد جوان مرد خان جیون رام و مدگل جی جها را فرستاد و آنها دو شبانه روز توقف گزیده پیکر مصالحه را بدادن فیلیل به عنوان ضیافت و یک سر اسپ مادیه نمودار ساختند و او به صوب او لکه سورهته شتافت *

برآمدن جوان مرد خان به عزم تشخیص واخذ پیشکش و آمدن رگهناتهه راو برادر بالاجي راو وداماجي گایکوار و محاصره نمودن بلده و رسیدن جوان مرد خان بطریق ایلغار وبجنگ پرداختن و تسلیم کردن شهر وتعلق پذیرفتن صوبه با پیشوا

جوان مرد خان پس از روانه شدن پاندرو پندت که از ممر او خاطر را جمع ساخت چون هنگام ارتفاع غلات و (1) حصاد و (2) حصاد مزروعات رسیده بود به عزم تشخیص پرگنات و گرفتن پیشکش زمینداران ضلع رود بار سابر محمد مبارز شروانی همراهی خود را به محافظت قلعهٔ نهدر گذاشته باتفاق زورآور خان برادرش بالوازمهٔ توپ خانه متصل باغ شاهی داخل خیمه گشت ازانجا که دران اوان صوتی از ارادهٔ رگهناتهه راو برادر بالاجی راو بافوج گران باین سمت به گوش میر سید بعضی مردم بعیدالفکر دور اندیش از استماع این خبر که احتمال صدق و کذب میرفت ظاهر ساختند که اگر بمقتضای وقت خود در بلده

(1) حصاد درودن غله ۱۲ کنز *

(2) حصاد بفتح اول و صاد معجمه پیراستن درختان است ۱۲ *

گرفته بردند هندوبات سالم برگشت که به جوان مرد خان رسانیده شد یازدهم ذیقعده میمی نظام الدین خان به محکمهٔ عقبی رو نهاد جوان مرد خان برای اجرای امور شرعیه به روز عیدالضحی فضل الله خواهرزادهٔ او را خلعت داده دخیل کار فرمود و خدمت بخشی گری و وقائع نگاری صوبه که نه منصب داری باقی مانده که رجوع به بخشی نماید و نه جاگیرداری و نه خوفی از پادشاه که کسی اخبارنویسان را برسد بخیر نامی که آن نیز مدرس گشته از انتقال غلام حسین خان به عزیزالدین محمد خان خلف مهرعلی خان معین شد و در سال هزار و صد و شصت و شش بابو رنگ بقدت از طرف پیشوا بالاجی راو باقوج بسیار بندوبست واحد پیشکش زمینداران متعلقهٔ حصهٔ پیشوا عبور دبای مهندری نموده به کهنبایت وارد مومن خان متصدی آنجا از روی حزم و احتیاط به محافظت برج و باره پرداخته مستعد مدافعت و ممانعت گردید بابو مصلحان خواندنش نرسانده گفت • لمؤلفه •

مرا نیست با تو سر دشمنی   تو سامان جنگم چرا میکنی

پس آمد و رفت و گفت وشنید مصالحت را به مخادعت مبدل ساختند و با یکدیگر ملاقات کردند هفت هزار روپیه به صیغهٔ کاه و دانه بر برگنهٔ حواشی بندر گرفت بواضعات متعلقهٔ بارجه از طرفین به عمل آورده به وداع یکدیگر پرداختند مومن خان به موجب در خواست بابو بقدت چهار ضرب زنبورک و تقی بیگ خان که از همراهان نجم الدوله در کهنبایت اقامت داشت با جمعی از سوار و پیاده بمعاونت او ساخت بابو بیگ ازانجا کوچ نموده به سواد بلده متصل تالاب کانکریه فرود آمد جوان مرد خان دروب حصار مسدود ساخته به حفظ و حراست برج و باره و تعین مورچال سرگرم گشته باره بیرون را که در مقابل آنها بود به مردم کاری سپرده آمادهٔ رزم و جنگ گشت دکهنیان توپ ها که از کهنبایت آورده بودند پیش انداخته به جنگ توپ و تفنگ و بندوقی در آمدند • بیت •

ـاران ســوداں آتش فشـــ د   شدند از سر کینه میدان نبـــرد

زی چند اسدی حرب در گذشت در آمده بعضی کشته و خسته گردیدند

در پیش و سپر ممانعت بر سر کشیده مستعد رزم و پیکار گشت - رگهناتهه راو
در پرگنات سورت و آن طرف دریای نربده ورود نار مهددری که بلا شرکت غیر در
دست در تحت و تصرف داماجی بود به قراریکه تقسیم یافته در پرگنات رسد
خویش عمال و فوجداران تعین فرمود و بنابر فرستادن وکلا برای گفت و شنید
معاملت بلده و پرگنات دیگر که به شرکت متعلق بوده و دخیل کار نمودن دیگر پندت
در نیمهٔ حصه گایکوار بجوان مرد خان نوشت جوان مرد خان بموجب نوشته
هیجدهم شهر جمادی الاولی اورا در معاملت مرهته شریک کار سیوک رام نائب
داماجی در محالات بلده و پرگنهٔ حویلی ساخت و در تدبیر فرستادن وکلا بود که
درین بین خبر معاودت رگهناتهه راو بنابر بعضی امور به صوب مسکن خویش
دریافت نموده موقوف داشت و سیاجی دهانکر از تغیر سیوک رام به نیابت
داماجی مقرر شده آمد جوان مرد خان جیون رام و منگل جی کار پردازان خود
را به استقبال فرستاده در بلده در آورد هفدهم شهر شعبان المعظم به تعین گماشتگان
و نائبان پرداخته و چندی توقف ورزیده پسر خود را نائب گذاشته به بروده شتافت
و کشناجی به (۱) مکاس برای حصهٔ پیشوا رسیده در راجپور تا رسیدن ساعت
اقامت گرفت و یازدهم شهر رمضان آمده جوان مرد خان را دید و خلعت
و حلقهٔ طلا و پالکی تواضع او را گرفته به امر ماموره سرگرم کار گشت و محمد
منور الدین خان صدر صوبه که سابق برین به دکهن شتافته بود برگشته آمد ازانجا که با
مقرب الحضرت چنانچه سبق ذکر یافته گفت و شنید تقرر صوبه به جوان مرد خان
درست شد و هندویات وجه اخراجات به حضور رسیده اجازت تحریر فرمان والا
شان به دارالانشاء وسیاهه عطیات ثبت گردیده چون در کارخانهٔ غیبی حکم محکم
بنوع دیگر رقم زدهٔ کلک تقدیر شده بود هجدهم شهر ذیقعده الحرام وزیر الممالک
صفدر جنگ مقرب الحضرت نواب بهادر را به بهانهٔ مشورت امور سلطنت بخانهٔ
خود طلب داشته به دغا کشت و ترقیم فرمان و عطای عطیات در حیز توقف در
آمد چون کار پردازان بارگاه والا بنابر اعتماد راجه رام نارایں وجه اخراجات را به

(۱) مکاس - بکسر اول جمع کردن خراج و خراج گرفتن و باج گرفتن ۱۲ *

منصب و خطاب بیگ عالم خان و بتقدیم امور مامورة مفوض گشت نمرده
کلک بدایع سلک شده پس از معزول شدن مدت خطاب مستعار عبد الله بیگ میرزا
بیگ بسرش بخطاب منصب فوجداری از استقلال پدرش و باسال خلعت
استقلال و مغل بیگ برادر او بحضور منصب مناسب و خطاب حضور طلب خان
بدستور سابق مقرر گردید بعد از ارتحال آصف جاه که ناصر جنگ به صوبه‌داری دکهن
مستقل گشت مجددا نوشته استقرار و تعین وقائع نگار و فوطه دار پرداخت
و حدیقه ثمرة ملکی گردش نمود ناصر جنگ بدعا کسته امداد و احتلالی به
ارتماع صوبه‌داری دکهن بدنبال گشت و در هر ساله بعد وضع اخراجات لابدی صوری
از حاصل برگنات می بایست فرستاد لیکن عالم خان درین وقت مانو باقته بدستور بر
اصل الدشتند که آینده وامي به کسی نه دهد و بلا شرکت جمیع محصول را در تحت
و تصرف خود آرد با لزکل حضور مهم سازی نموده به ذریعهٔ مقرب الحضرت نواب
بهادر به منصب دو هزاری ذات ولی صد سوار و خطاب بیگ عالم خان بهاد
و سند برگنات از دفتر خالصه شریفه حاصل نمود و بدست آویز سند بندی و حصهٔ
مرهته جمع و خرج را بدائر ساخته فارغ البال گردید •

قرار گرفتن حصهٔ پیشوا بالاجي راو در بخش داماجي گایکوار در صوبه وآمدن رگهناتهه راو برادر پیشوا تا بندر سورت و دخیل کار شدن نایب او در بلده و باقي سوانحات آن سال

همدرین سال به حصهٔ مرهته صوبه بعلت پیشوا بالاجی راو و داماجي
[2]گایکوار راو بجهت معه ادکی و رگهناتهه را برادر پیشوا با فوج گران و داماجی عزم
این صوب کسته به جهت کرهی بند سوب سند و مو حل برحصا بست معد
محمد علی متصدی انتها سه طلب خرج و بوده پرداخت بست مداومت

از صندل و چوب آبنوس منقش بطلا که حسب الفرمایش مقرب الحضرت مرتب نموده با برخی تحائف و یک حقه مورچهل صندل طلا کاری که بسیار به تکلف بود و بحضور ارسال داشته رسید چون بغایت مرغوب و مطبوع بود مقرب الحضرت نظر بر پیش آمد داشته بنام فدوی درگاه آسمان جاه بجناب اقدس گذرانید و پسند طبع دشوار پسند گشت از راه فضل و عطا حکم خلعت چهار پارچه ملبوس خاص و سر پیچ مرصع شرف صدوریافت و حوالهٔ وکیل شد که بفرستد ازآنجا که درین مدت به سبب خلل هرسالهٔ مرهتّه که به ضلع سورتّهه فوج کشی می نمود جوان مرد خان را اتفاق گرفتن پیشکش آن صوب نشده بود درین ایام که بنابر بعضی امور و تقسیم صوبه میان داماجی گایکوار و پیشوا بالاجی را و گفت و شنید درمیان آمده و فوجی بدین سمت رخصت شده فرصت را غنیمت شمرده فایم قلیخان را به نیابت بلده مقرر ساخته بیست و هفتم شهر ذیقعدة الحرام بدان صوب بر آمد و پروانه بمهر وزیر الممالک در باب استقلال ابوالمحسن خان کرورهٔ محال کهنّره پارچه بنام راقم ورود فرمود و در سال هزار و صد و شصت و پنج جوان مرد خان اول به سمت تّهوکهه باره و کولوار پیشکش گیران به کاتّهیاوار شتافت و به اسلام نگر عرف نوانگر رسیده بقدر حالت و تقاضای وقت پیشکش گرفته بیست و سوم شهر ربیع الاول معاودت نموده به بلده در آمد - چون مومن خان متصدی بندر کهنبایت را با گماشته گایکوار پیوستهٔ منافسه رو میداد از استماع تقسیم مرهتّه صوبه فیمابین پیشوا بالاجی راو و داماجی گایکوار برج لعل پیشکار خود را نزد پیشوا فرستاده استدعا نمود که حصّهٔ بندر کهنبایت بطرف پیشوا قرار دهد و نائب او را بیارد چنانچه حسب الخواهش او به عمل در آمد و نائب پیشوا رسیده دخیل کار مقرر گشت *

مقرر شدن فوجداری و عاملی پرگنه بهروج از خالصهٔ شریفه نیک عالم خان

، سابقاً در ضمن ایام حکومت مهاراجه ابهی سنگه کیفیت توسل حسن عبد الله بیگ فوجدار پرگنهٔ بهروچ و خمو سربآصف جاه نظام الملک و تحریر

و سایر امور اخراجات و خلل مزهقه که بهانه بندی و بند و بست کولیان
منحصر به واقعی نمی شد یعنی برسکنهٔ بلده و بورجات نمی گذشت که بی
باکی کولیان به هیئت اجتماع در آمده به شکستن دروب و نقب زنی خدور مساکن
و بریدن دکاکین اموال برداخته از بردن کالا و اسیر کردن جدا و کدخدا و اطفال خورد سال
نعل و بالهٔ ستحاکل سم نزده به عنوان نمی رسانیدند • نظم •

دزی و برون شیعهٔ کولیان | رعایای مسکین به آه و نعل
نبوده شبی از شفق تا سحر | که نامد ز درها صدای سر

تا امنی شوارع و طرق بجائی رسیده که پیک صبا را خطر و برید نسیم را خدشه ناله
مترددین و مسافرین چه رسد و بدین سببهای بدرقهٔ انفسهٔ قافله طرق قوافل مسدود
بی رهبری آنها حادثهٔ این معنی مفقود اگر احیانا بلحل گردیده تبرحال شوند • نظم •

دست ناسازگر دراز کنند | بعد گرسوی پیاز کنند
یک بیک جامهاش بستانند | همچو سیرش برهنه گردانند

و بنوعی برهم خوردگی بوقوع آمده و سررشتهٔ تدبیر گسسته که اصلاح پذیر نبود
و خبرهٔ سری آنها بجائی رسیده که از خوف سواران قراول آن گروه کاندرای به کنار
جوی با سلوفی به انفراغ خاطر گاهی نمی توانستند نمود و مکرر اتفاق شده
که بصورت شل رسیده بسته رخوت را می بردند لهذا درین وقت مرتکب این
امر شدن را مناسب حال خویش ندیده از اقتال آن امتناع ورزید خوانین مرد
خان از حقیقت آگاه گشته راقم را تکلیف نموده که برای او سلسله جنبان توسل
به مقرب الحضرت شده مربوط سازد فرمان تقرر صوبه داری برای او حاصل کند
چون خواهش این کار جهت خود نداشت نوشت که اگر او را مقرب الحضرت
دستگیرانه خود سازد و به طلب پادشاه والا و صدور فرمان والا شان امتیاز بخشند
از دل و جان به خدمت گرامی دمر بخواهد بود و هرچه بید فرمایند با جمعیت
موجودی جنه خواهند شد چون این معنی از اظهار وکیل بمقرب الحضرت سد
گفت که مادا مرال او مقام بود هرچه از این قسم نوشته بطریلس خاطرش
چون با خوان مرد خان سالفه دست اگر او کفت امور مرقومه نوشته ندهد
منزل لب همدان ازان جاهی از مگس دل که باطلاع هند خوری گویند

نقل پروانه بمهر مقرب الحضرت و الخاقان جاوید خان نواب بهادر و باقی سوانحات آن سال

آنکه وزارت و عوالی پناه شهامت و معالی دستگاه علی محمد خان بهادر مشمول مراحم والا باشند درین ولا از پیشگاه خلافت و جهانداری خلعت فاخره و سرپیچ مرصع و قبضهٔ شمشیر بابت استقلال دیوانی احمدآباد و اضافهٔ یک هزاری ذات و هشت صد سوار و خطاب بهادر و منصب پانصدی ذات پنجاه سوار و خطاب خانی به محمد ربیع و محمد شفیع پسران و پانصدی ذات و پنجاه سوار و خطاب کاظم علی خان به محمد عبد الله برادر آن وزارت پناه از حضور پرنور مرحمت گشته باید که شکر تفضلات و عنایات بارگاه والا بجا آورده بحضور لامع النور عرضداشت نمایند و باستقلال تمام از کارهای تعلقه سرگرم و خبردار باشند که حسن مجرا به ظهور آید - راقم به شرائط آداب پرداخته گرفت و جوان مرد خان را دید و او یک سر اسپ ترکی تواضع نمود - حاوی اوراق عرضداشت با پنج مهر نیاز بپایه سریر خلافت مصیر و عریضه به مقرب الحضرت و الخاقان در ادای شکر تفضلات ارسال نمود چون در مهر خطاب بهادر را درج نه ساخته بود مقرب الحضرت بوکیل تاکید فرموده در دارالخلافت مهر دیگر مرتب ساخته بر عرضداشت زده از نظر اقدس گذرانید بالضرورة تبدیل مهرها کرد بحسب اتفاق دران اوان راجه بیتی بهادر متلاشی صوبهٔ احمدآباد گشته فرد پنجاه هزار روپیه پیشکش بذریعهٔ مقرب الحضرت داده بود بجنسه حوالهٔ وکیل فرموده گفت که نزد موکل خود فرستاده بنویسد که اسباب نقاره و علم بهم رسیده اگر خواسته باشد بالفعل او را تکلیف پیشکش نیست هرگاه باشد خوب است ازانجا که از گردش فلک دوار حالت این دیار از تغلب مرهته بحدی انجامیده که اکثر پرگنات و محالات در و بست در تحت و تصرف آنها رفته و در بعضی که با جوان مرد خان بطریق بالمناصفه قرار یافته شریک و سهیم غالب با وجود گرفتن نیوره متعدده و مصادرات متنوعه قریب چهار لک روپیه به جهت داخل صوبه رسیده

مراجعت نموده بمشیت امورات مرجوعهٔ بلده پرداخت و معکل جی جهارا که
مدار کارش بود به گفتهٔ اهل غرض باز داشته مبلغی مصادره گرفته خلعت
و پالکی داده به دستور سابق مستقل گردانید دوازدهم شهر رجب المرجب
دهمونی جدا بسبل گماشته بهاو سنگه دیسائی بر مکانم موضع بدود معموله
آنجا شتافت چون برای ایام بناهی از دیوار خام بد آنجا بنا نهاده بودند جنگ
توپ و تفنگ در گرفت جوانی مرد جلی که بر پشت بوج ایستاده بتحریص
و ترغیب پرداخت آنجا می نمود عبد الواسع نخشی که با پیش گذاشت
برجم بر بندوق به غلطید و جمعی دیگر کشته و خسته گشتند اتفاقاً گولهٔ تفنگی
به پهلوی راست متصل بناف بجوان مرد جلی رسید پوست مال گرشت
و آنجا را تاخت د آورده به بلده آمد •

ورود عطیات بارگاه فلک اشتباه و اضافهٔ منصب و خطاب بهادر به فدوی درگاه آسمان جاه

همدرین سال بجدده مآل از پیشگاه عظمت و جلال بموجب عرض معرب
الحصرت و الخاقانی جارید جلی که به خطاب نواب بهادر سر بلند گشته ازانجا که
از قدیم متوجه الحال این نیازمند بود جداگانه مکرر سعی ذکر دیده بمرحمت
خلعت خاصه جهل ناجه سرپیچ مرصع و شمشیر منصه به نشان و عطای اضافهٔ
منصب که از اصل و اضافه د هزاری ذات یک هزار سوار و خطاب بهادر و حکم
علم و نقاره معلمت معلمت برآد و فدوی زادها معتصر مناقی گشت و این
نوید مسرت جاوید از نگارش رانجه رام نائب وکیل درگاه جهان مدار بدرانهٔ اکتساب
دانت باهر نوشت که این مراتب را به حسب ظاهر ساز و سامانی مطلوب
و حالت صوبه و که نوشده بدست توجهات نواب بهادر که نسبت بحال ام
است می است او کیفیت مرقومه را ظاهر ساخت جواب شد که امیدوار اسباب
عاطفی بر سند علم و نقاره بموجب موجوب خلعت و سرپیچ و شمشیر با نوشته
بمهر خود که بسه کـ ساد بود جوالهٔ وکیل گردید و د است ع اروف باحمدآباد سیده

متولی درگاه شیخ احمد کهتو گنج بخش قدس سره بنام او ورود فرمود حقائق
و معارف آگاه شاه پیر محمد که در مسجد جامع امامت داشته بارشاد خلق می
پرداخت بیست و هفتم شهر جمادی الاولی رخت هستی به خانقاه نیستی
برد و مریدانش مقدی بر مضجع او بنا نهادند و فداء الدین خان که به منصب
سه هزاری ذات دو هزار سوار سرفراز بود در بهروچ از چندی سکونت داشت
چهاردهم جمادی الثانی نخل حیاتش از پا در آمده و از کشاکش زمانه
وارست - * بیت *

از بهر قطع نخل حیات تو روز و شب
چون ارهٔ دو سر نفس اندر کشاکش است

و بیست و دوم شهر رمضان راجه رای سنگه درایدر رخت هستی به عالم نیستی
برد - و دهم شهر شوال چون بدستور کوتوالی از شیخ سرانجام به شد بدستور
سابق سلیم به حال گردید و در شهرستان وجود صفدر خان برادر جوان مرد خان
فساد اخلاط اربعه حادث و طاری گشت و طبیعت به دفع آن متوجه گردید چون
تاب مقاومت نیاورد پهلو بر بستر ناتوانی نهاد و هفدهم شهر شوال یکی از
بی تا کان عناصر چهار گانه عالم آمده پیکر خاکیش را از پا در آورد * منظومه *

چار طبع مخالف و سرکش | چند روزی بوند باهم خوش
گر یکی زین چهار شد غالب | جان شیرین بر آید از قالب

جوان مرد خان قرین اندوه و ملال بماتم داری پرداخت و این مقال به گوشش
رسید - * بیت *

گر پیر بود ساله نمیرد عجبی نیست
این ماتم سخت است که گویند جوان مرد

و روز آخر خان برادرش از بیسلنگر بنابر تعزیه به بلده آمد و بعد اربعین جوان
مرد خان جهت بند و بست و تشخیص پرگنات و گرفتن پیشکش زمینداران
ضلع زود سابر متی برآمد و قایم قلی خان را به نیابت بلده مقرر ساخت و در
سال هزار و صد و شصت و چهار پس از انقراض آن پانزدهم ماه ربیع الاول

است • منظومه •

خرابی این ملک از ایشان بود و زیشان جهانی پرشان بود

اگر ربع ایشان کنند شهر بار شود ایمن از فتنه ها این دیار

و به معرب الحضرت نوشت که اگر از پیشگاه فضل و عطا منصبی گری آنجا بنام هربرشاد خواهرزادهٔ اش مرحمت شود خوب بخت بخت الله است در بابی نجا ا به عهدهٔ و اهتمام علي محمد خان که بامر دیوانی صوبهٔ احمدآباد مامور است و از حسن سلوک رعایا و برایا راضی و شاکر نهادهٔ لوازمهٔ امداد و اعانت بجا آوردهٔ دخیل کارمی نماید و اطلاعی این مادهٔ میگردد و این معنی از مردم رای گنگا داس به راقم واضح گشت سه چهار روز نه گذشته بود که عرد حقیقت مرسوله لحه ا که مقاب الحضرت حوالهٔ راجه رام نارایین وکیل کردهٔ فرمودهٔ بود که موکل او محل اعتماد است و از احوال و اوضاع این ملک واقف بنویسد که اگر نذر را متعلق صاحبی به دکهن عرض صلاح داند بر نگارد و او بحسبه مرد را که او سال داشته بود رسید ناسخ نوشت که اطلاعی زمینهٔ آنس عالم سوز آنجا بدون آب باری معاونت سدا دکهن نزین وقت به نظر نمی آمد و ازین که نام قدوی درگاه را مندرج ساخته ازان اطلاعی نه داد و سابقه و تقریب عادته نوشته است بالجمله سند منصدیگری به نام هربرشد شرف صدور یافت و احمد رگهناتهه داس نیابت را راقم و پیشکاری برای گنگا داس و دو هزار سوار و همان قدر پیاده با یک زنجیر فیل بحویر نمودهٔ انتظاری انفصالی ایام باران که درمیش بود داشت و بوسیلهٔ رای گنگا داس سند که مستعد باشد که بعد سندن فوج به سوختن کدهٔ خود ا ملحق سازد ازانجا که مسبب ابرینی بدان به بیوسته بود با عبد العزیز بمبی سکه دار و راجه گفتگو واقع شد و راجه با خواهرزادهٔ گسسته اتحاد و این معنی صورت به بست عبدان سال خوانین مرد خان سنجی نمی را از بعد سلم به کوتوالی بلدهٔ مقرر ساخت و خلعت و یک زنجیر فیل مددهٔ مدد معنی نظام الدین خان که از حضر مرحمت گسسته بود سند و در قطعه چوانه نمبر و به المدک د بالکد حقن ملبوس خاص و جمل کا صاحبی

استدعا نمودن راجهٔ گهناتهه داس دیوان صلابت جنگ بهادر سردار دکن متصدی گری بندر سورت را بنام هرپرشاد خواهر زادهٔ خویش وکشته شدن راجه با خواهر زاده بر دست عبدالغفور رساله دار و سوانحاتی که دران سال رو داده

ازانجا که هنگامهٔ و فتنهٔ و فساد بندر سورت چنانچه سمت ذکر یافت به طول انجامید جمهور انام عموماً و تجارت پیشگان خصوصاً از اتلاف جان و مال به ستوه آمده به چارهٔ جوئی و طریق مخلصی هرچند پیک خیال و برید اندیشه را به اطراف و اکناف دوانیدند غیر از التجا بردن به صاحب شوکتی که قلع و قمع بنیان فتنه انگیزان تواند نمود بازگشت نکرد لهذا شطری از درد (۱) نال و شرح حال خسران مال به راجه رگهناتهه داس دیوان صلابت جنگ بهادر سردار دکهن نوشتند از اتفاقات رای گنگا داس پیشکار دیوانی صوبهٔ احمدآباد چون دران کار بنابر هرج و مرج که در دیوانی جز نامی و نشانی نمانده معطل و ما حصلی که اوقات گزاری تواند نمود نداشت از چندی به دکهن شتافته با راجه ملاقی شده از راه خیرخواهی به تعریفی برخی از رویه سلامت روی راقم را ظاهر ساخته مشتاق گردانید و ابواب رسائل فیمابین مفتوح گشت راجه رگهناتهه داس بنابر التماس متکان بندر سورت و رفع فساد بذریعهٔ معرفت الحضرت و الخاقان جاوید جان- که راتق و فاتق مهمات سلطنت بود حقیقت هنگامه و خرابی و درخواست سکنهٔ آنجا به پایهٔ سریر خلافت مصیر معروض داشت که ما دامیکه پای صفدر محمد خان و سید اچهن و این جماعه در آنجا برپا است تقاعد ورزیدن شخص فتنه محال

---

(۱) نال بمعنی دل *

برداشت بسیار بد واقع شد - مستلزم به تصور اینکه پرورش عهد نموده مورد
تحسین و آفرین خواهد گشت نتیجه بالعکس دید از راه عرق بهلو بر بستر
ناتوانی نهاده در گذشت گویند که خود را مسموم ساخت الحاصل مفتخر محمد
خان به رتق وفتق مهمات حکومت متوجه گشته فارسخان را که به تعلقه ابتاع
اسپان عربی سرکار والا و داروغگی (۱) آرمار بادشاهی مفتخر بود نائب مقرر
ساخت و حقیقت او بدین امر تمام نمود علی نواز خان که بانی مبانی این همه
معرکه آرائی شده بنوع نیابت داشت اظهار رنجش نمود - بنابر پاس خاطر مفتخر
محمد خان فارس خان را موقوف داشته بدر سپرد و او فارس خان را از بندر
سورت بر آورده که به سمت بستی معروفهٔ پیسوا تته اقامت گرفت و متربص
وقت و فرو نشست همدران اوان به نعمه جاسوس فرستاده پیشوا بالحی او
با نوشته بامرد خوان مرد خان مشعر بر این که چهارم حصه مرهته صوبهٔ گجرات
بار تعلق به برقته و بنیل سکهدیو را بدین امر مامور ساخته ام باید که گماشته های
داماجی گایکوا را از محالات و پرگنات بی دخل سازند و ممد و معاون او باشند
ازانجا که دران هنگام ممالک پیشوا علامت جنگ بهادر سردار دکهن بالاجی قتال
و جدال انوجهه گشت کار به صفوف نبرد رسی و معرکه آرایی انجامید این معنی
به خیر توقف ماند چون دران ایام بنابر غلبهٔ کفر اهل اسلام از حمایت دین
حضرت خیر الانام به مداهنه و مساهله می پرداختند عَکَدهٔ اصنام اکثر جا بتکده
است کده بت پرستی آغاز نهادند چنانچه به شاهمو اندرون بلده به پهلوی
مسجدی این معرکه بنا شد و هنگام اذان و اقامهٔ صلوة چون جرس بی محل
ناقوس و جرس ... و ... بر میداشت خلل کلی به حالت مصلیان بهم رسید
لهذا خدمهٔ آنحالو دالی محمد نظام الدین خان حقیقت حال را ظاهر ساختند
... ... ادو دین دامنگیر گشت ؛ جمعه بعد ادای صلوة با جماعهٔ
مصلین جا... نداده با ... آن جا شده خراب ساخت •

---

(۱) آرمار جهازی را گویند که مردم سده بسته با سامان جنگی بران سوار شده در دریا
بطور محافظت جهازات ... محافظ ... میروند •

الحرام که قریب هست ماه ازین قصبه منقضی گشته بود جماعه و لندیس بنوعی در بندر سورت رسانیدند که احدی با خبر نگردید - * بیت *

عجب مردم آبی اند این گروه
که دریا بود نزد شان بی شکوه

و دفعةً ظاهر شده - * منظومه *

جهان در جهان فتنه انگیز دید
بسی آتش فتنه را تیز دید
بسی خاندانها نوی و کهن
ز آسیب افتاد از بیخ و بن

از مشاهدهٔ این حالت و دریافت حقیقت که پسر و دامادش مبلغ خطیر بصرف این فتنه انگیزی در آورده اند به توبیخ و تشنیع آنها پرداخت اما چون تیر قضا از شصت جسته بود فائده مترتب نه گشت سید اچهن قریب دو ماه دیگری پایداری نمود ازانجا که آذوق قلعه منحصر بر برنج کهنه شده بود عارضهٔ (۱) زحیر در متحصنان افتاد اکثری ره نورد مطمورهٔ نیستی گردیدند و باقی ماندگان آماس کردند بالضرورهٔ با حافظ مسعود خان چون جمعیت وافر فراهم داشت سلسله جنبان امر مصالحه گشت و او بجمیع جهات خاطرش مطمئن ساخته احمد پسر خود را با جمعی به قلعه فرستاد و سید اچهن از تنگنای چار دیوار بر آمده بخانهٔ او آمد - حافظ مسعود خان قلعه را متصرف گشت و سید اچهن را روزی چند در کنف حمایت داشته با متعلقان براه کشتی روانهٔ ممبئی نمود و او ازانجا نزد پیشوا بالاجی راو به پونه شتافت و این واقعه در محرم سال هزار و صد و شصت و سه بپایان رسید و بساط فساد در نوردیده شد (۲) جنرال انگلیس که در ممبئی بود به مسترلام گماشتهٔ خویش نگاشت که جانب داری سید اچهن نمودن و برباد دادن لاتی و در مدارعت حکام ما تجارت پیسگان را در آمدن مملست

(۱) زحیر شکم رفتن با پیچش ۱۲ *
(۲) جنرل زبان انگلیس ناظم آنجا را گویند ۱۲ *

به محافظت (۱) بارهٔ دریا یعنی ساحت که بر سر (۲) جو لنگر انداخته (۳) زوارق آمدنی اطراف را ملاحظه نموده وا گزارند بالجمله جنگ توپ و تفنگ از قلعه و جانب والی انگلیس در گرفته عالمی را به و بالا ساخت و جمع کثیر از صدا و رعدت از صدمات گوله ره نورد وادی عدم می گشتند و اموال را منعهٔ تجارت پیشگان و اهل حرفه و نوب و دکاکین اسفه بازارها به غلب و سوخت به می آمد • بیت •

جهانی شد از کشته بالا وزیر
کشنده ز کشتن نمی گشت سیر

و سلامت کوچه و مراحل به محاذی قلعه غالب جنگ رسید ازانجا که جانب حفظ مسعود خان بالائی انگلیس مرتب و جولو واقع شده بود از شمشیر به فعل اندیشه داشت و نظر به متانت و استحکام عمارات آنی که از ضرب گولهٔ توپ یا تفنگ رخنه برپر نبود مستحفظان آنجا را که جماعهٔ پیادگان هندی بودند تبدیل نقد حال و امیدواری آینده و استقلال رهزنی نموده شورش برد و آنها بدر رفتند و مبلغ خطیر نقد و جنس بغارت و آتش بهر طرف گشت بارجود این سانحه مسدلم استقلال از دست نداده تفنگ و رسانیدن کومک و بعضی ضروریات وقت بی [illegible] به سند احیی می پرداخت چون گرفتن قلعه تفنگ و یورش صورت پذیر نبود معرکهٔ جدال و قتال بامتداد انجامید و مظلومان کلی هر روزه مصائب این هنگامه را و مله محمد خان سرانجام می نمود و فریاد و [illegible] مظلومان ستم دیده و آه و نالهٔ ملهوفان غم دیده به عیوق رسیده گوش [illegible] ملاء اعلی را کرساخت ازانجا که موسم آمدن جهازات بود جنگ در حرکت [illegible] محمد خان با حضری رو داد تا آنکه به ماه ذیقعده

---

(۱) بارهٔ عبارت از آن است از خشکی تا آنجا که جهازات کلان لنگر اندازند دوا ده کروه است و بهندی دوراره را باره گویند ۱۲ •

(۲) جو لنگرگاه •

(۳) زوارق جمع زورق که نوع کشتی است ۱۲ •

گشته متضمن آن بود که آینده او را به حکومت نیارند و من بنابر تختم درنگ داشتم ثانی الحال بر اصرار تخلف اجماع نکرده مهر نمودم اکنون که مبادی دمام او بر آمده و ارادهٔ آوردنش در پیش است بر چه حمل توان نمود قطع نظر از عهد شکنی که نزد ما جماعهٔ انگلیسان مذموم ترین خصائل نکوهیده است کسی را که بآن صورت بر آورده آواره ساخته باشند و بر عزلش اهتمام داشته و عهود و مواثیق بسته شده باشد هرگاه تمکن یابد توقع نیکوئی نمی توان داشت و چشم داشت بهبودی را نشاید و من مجبور این معنی و با شما هم داستان نیستم و مورچال بر خانهٔ ولاتیء خویش قائم کرد ولاتی باصطلاح آن جماعه مکانی را گویند که امتعه واقمشه خرید و فروخت در انجا می شود الحاصل مستلزم جانب داری سید اچهن را بر ذمهٔ همت خود گرفت و کمر معاونت او چست بست - • بیت •

نه کین خواهی میان را تنگ بسته دل چون سنگ را بر جنگ بسته

و جنگ توپ و تفنگ با مسعود خان و مورچال علی نواز خان آغاز نهاد علی - نواز خان با و قار محمد خان و حافظ مسعود خان متحمل کنکاش طلب داشتن معتبر محمد خان آرسته گفت - • بیت •

چنان نقش آریم بر روی کار که حیران شود دیدهٔ روزگار

و رایها بران قرار گرفت که چون کپتان انگلیس مخالفت گزیده است جماعه و لندیسان را که باری دعوی هم چشمی دارند با خود موافق ساخته بدین کار مامور سازیم و آنها این معنی را پذیرا گشته کشتئی چند روانه تهته نمودند که معتبر خان را در پردهٔ خفا که انگلیس وغیره اطلاع نیابد بیارند و علی نواز خان بتعجیل نزدیکی بنابر رسانیدن این نوید از راه برای روانه فرمود و بر کماهی حالات و رویداد آگهی داده نوشت - • بیت •

چو نامه بخوانی سمند بر نشین که بی روی تو غمنام اندرین کمین

مستلزم بدین تمهید و تدبیر واقف گشته (۱) غرابی چند مشحون از مردم کاری

(۱) غراب نوعی از کشتی را گویند ۱۲ •

ممادی آمد تا وجودیکه عالمی سوخت و جگرهای بی حاوکان کباب گشت رگ
شجاعت شان را گرم نه کرد و عرق حمیت شان بجوش در نیامد مقلب
القلوب بنظارهٔ دلهای شان را برگردانید بی جنگ و نزاع پیش ازانکه نوبت
بآنها رسد و کار باستعمال آلات حرب انجامد رو گردان شدند بجشی ملتجیه و لحقه
ملتجی بحافظ مسعود خان گشته متحمله وجهی که شب برای خرچ نگاه
نشده بود نانک سر اسپ توابع نموده ما بقی را توشهٔ سفر و زاد راه مقرر ساخته
در آمد و سر خود را بسلامت که پهلوان زنده خوش است نه بهروح رسانیده
نگاه می سرداد خوش کلاه بی شغل و بی سرهر کسی کنج عافیت بدست
آورده متوسل و شینک علی نواز خان گشت و از روز دیگر بی ممانعت به دربار
در آمده اصطبل و نقل خانه و اثاثه را ضبط نموده منادی بنام معز محمد خان
در آورد و مورچل بر قلعه بست و ازان آهنی اساس ● منظومه ●

که سد سکندر نشان از سپهر | فلک همچو گردش به (۱) خاک ریز
نشده معمار بی اشتباه | نماعس حدس تصلش نماه

که توپ های رویین بی اژدها پیکر سه طبقه چیده شده است آتش در نهاد شان
انگندند و بر دربار و خانهٔ حافظ مسعود خان و مورچل کرد و پیش گوله بسان
تگرگ آتش باریدن گرفت ● منظومه ●

شد از آتش لخظه هنگامه گرم | سر و مغز از سنگ عرادهٔ نرم
پریشان شده مغزها از دماغ | ز سودای بی دیده سرها فراغ
ز مه تا بماهی سیاهی گرفت | تو گویی جهان را سیاهی گرفت
شده آتش توپ زیران سرای | جهنم شده از شرارش جدا

مستدام کنان الناس از استماع منادی بنام معز محمد خان بحافظ مسعود
خان که نعش هنگامه شمشیرش دلیر مستورد نام نمود که وقت بر آوردن معز
محمد خان سنگی که بهر حمید نقد مستقل و نایل مراد و مدت

(۱) خاک ریز پشته به پشت حصار را گویند ۱۲

زر گري نباشد كه در ضمن او را بدام بلا اندازند پراگنده خاطر بود - * مصراع *

در کارم و بیکارم چون مد بحساب اندر

بدار و مدار میگرایید تا آنکه قریب ده هزار از سوار و پیاده برد بخشی در دربار فراهم آمد و بیست هزار روپیه سید اچهن برسم علی الحساب که برد اقرار انداختن طرح جنگ معین گسته بود برای تقسیم سپاه فرستاد علي نوار خان آگهی یافته بقول آنکه دست پیش روال ندارد پیشدستی را کار فرمود و دوازدهم جمادي الاولي - * نظم *

دم صبحکیـن فهرمـان سپهـر همه کینه گردید و بگراشت مهر
بر آمد بزیـن توسن تیـز گام بر آورد رخشنده تیغ از نیـام

قطع رشتهٔ صله رحم نموده مسارعت و مسابقت کرده به عزم برداشتن مستحفظان دروب حصار و بدست آوردن دربار سوار گشت و جنگ کنان دروازهٔ چند بدست آورده به معتمدان خود سپرد چون جمعی درین هنگامه از طرفین کشته و خسته شدند حجاب شبهه و اندیشهٔ عذر از پیش روی حافظ مسعود خان بر خاسته گردید کسان خویش را به مددگاري و بستن مورچال فرستاده مستعد رزم و آمادهٔ پیکار نشست و بموجب تلقین و اشارهٔ او تجارت پیشگان اتفاق نموده نوکران خودها را شریک کار ساختند و از هر طرف دائرهٔ فتنه زبانه کشیدن آغاز نهاد - * بیت *

ز یک فتنه انگیز شوریـده کار بسی فتنه برخاست از هر کنار

فوج سید اچهن که به سرداري و با شلیقی بخشي بدار اطفای نیران فساد کمر بندي نموده بودند بانسداد طرق و کوچه بندي سیل بلا راه در آمد آنجماعه بدریا پرداختند و تدبیري بکار برده دکاکین مساکین راسته بازار جهتي را که گمان رخنهٔ یورش مخالف میرفت آتش دادند که مگر سد آتشین مانع شود ازنجا که اکثر خانهای بندر حیطان و سقفش نی بست است به یک لمحه در گرفت و از همسایه بهمسایهٔ دیگر سرایت نموده بهرجا که رسید تر و خشک را سوخت - * بیت *

گفته اند آب همسایه به همسایه رسد ز گریبان چه زیانها که به شد دامان را

خاطر خود را جمع ساخت با حافظ مسعود خان که بنابر انسداد دروب بر رویش از سید احمد متوحش بود بر ما فی الضمیر خویش آگاه ساخته برفاقت دعوت نمود و او لحاجت کرد و نه خواندند بکدیگر علی نواز خان نگاهی به تبدیل لباس با سید عبد الله عیدروسی صاحب سجاده به فرستادن نذر و هدیه به ساخته بخانقاه آمده دخیل ولر گشته به پیوستن سهام سرانجام مرام در خانه کمان اندیشه به کمین نشست و حافظ مسعود خان که بنابر حراست خویش جمعی را سازگی از جمعیت ندیمی افروده با خود داشت خلمی او گشت سید احمد ازین سانحه آگاهی یافت • بیت •

تنگ شد بردلش جهان فراخ   قفس وی شد آسمان فراخ

در تدبیر مدافعه و اطفای نائرهٔ فتنه در آمده محمد هاشم نامی نحیفی خود را به نگاهداشت مامور ساخته با جمعیت سابق ولد خود بمحافظت دربار مقرر نموده خلعت داد • بیت •

ای که بی نامه می پرسی لباس عافیت
اول از تقویم خاک سینه ساعت را ببین

مفلح و مسلم و ظفرعلامان حبشی تیغ تنگ خان که خالی از رشد نبودند رفاقت ولر محمد خان برادرزادهٔ اصلی خود را راجح دانسته و مردهٔ آوردن محمد محمد خان را شنیده موافقت گزیدند و جمعی دیگر که توسل با علی نواز خان داشتند از سید احمد جدائی گزیده نذر نوشتند علی نواز خان برده از خ کار برداشته بر صندل اعلان علی رؤس الاشهاد بفراهم آوردن سپاه اشتغال ورزید و حسب الطلب حافظ مسعود خان جماعهٔ خویش از بنادر راجپوری که به معاونت طلب داشته بود رسیده لذکرهٔ بعداز پیشگی بدبیر حفظ خان و مال که از رویداد هنگامهٔ سابق از ملاف حتمل عیب گرده بودند باول آنکه ملر گزیده از پیشش می رسد بقدر حشمت نوکر گرده به برزین خودها بسته بستند حافظ مسعود خان اگرچه به عهد و پیمان مواد نامهٔ با علی نواز خان دست یکی شده بود اما بانداسهٔ الله معه الحق سید احمد و او سرش نموده بانعه ظاهر این معرکه آتی جنگ

باز برس در آورده مصادره نماید و آنها بتعرض دریافت ما فی الضمیرش را نموده
به خانقاه سید عیدروسی رفته دخیل آن جا شدند چون در بندر سورت بنابر کثرت
مریدان و حرمت آنجا مقرر شده که دخیل آنجا را احدی متعرض نمی
تواند شد و گویا (۱) بستی قرار یافته سید اچهن کناره گیری آنها برهنمونی علی
نواز خان که آنها متوسل او بودند حمل نموده بدظنی گشت و پیغام کرد که بالفعل
چندی به دارالسرور برهان پور که وطن اصلی و مسقط راس است برود و در بندر سورت
نباشد او از استماع این خبر موحش که در مخیله اش نمی گذشت درکار خود متحیر
گشت چون چاره نداشت ملتجی بعذر عدم سرانجام سفر گشت مائدهٔ مترتب نه
گردید و پاسخ آمد که بیرون بر آمده در باغ نقل مکان نماید که ما یحتاج خواهد رسید
بالضرورة رفته فرود آمد و کمر عداوت بر انتزاع حکومت خالو چست بست چون
بدولت خزینه که بی آن این امور صورت پذیر نبود که گفته اند • منظومه •

چو خواهی مسخر کنی کشوری ز گنجی کن آراسته لشکری
دلیر تهیدست هنگام کار چو بازی است بی بال و پر در شکار
هژبر بیکه چنگال و دندانش نیست بریان روز میدانش نیست

در بحر اندیشه غواص فکرت را غوطه ور ساخت مشیت ایزدی یاوری نمود
و در همین تدبیر که هم سنگ و جفت لولوء تقدیر تواند شد بدستش افتاد
یعنی وفار محمد خان ولد صفدر محمد خان که برادر زنش می شد و او
داماد بیگلر خان برد والده و مادر زنش از اندوختهای آنها واقف بود مصحوب
معتمدی گفته فرستاد که اگر اتفاق نماید سید اچهن را بر آورده صفدر محمد خان
را که در صوبهٔ تهته آوارهٔ دشت ناکامی است طلب داشته بدستور سابق بحکومت
مستقل سازیم - وفار محمد خان که خجلت زده از دست رفتن قلعه
و محکوم دیگری بین الخوف و الرجا زندگانی می نمود و متعلقان صفدر محمد
خان که نوید آوردن او را شنیدند با او همداستان گشته تعهد سرانجام اخراجات
که درین کار صرف شود نموده قوی دل ساختند چون علی نواز خان ازین ممر

(۱) بست بفتح اول و سکون سین مهمله بمعنی سدّ است ۱۲ - برهان *

وقوعی نداشته در خارهٔ خوبی و بهانه سازی اسادة با خود میگفت * منظومه *

مبلش ایمن از دشمن کننده خوی اگر خفته بود خورد خوردش مگوی

اگر خصم خاری بود در رهی نتواند که در پا خلد ناگهی

اتفاقاً روزی حافظ مسعود خان بطریق تفرج بدرهاف مرزوعات و سیرهٔ دامن صحرا که هنگام رسیدن علّف نوس بود و خوردن دُمُلّ بروزن بلبل که کرکی نیز گویند و باصطلاح اهل گجرات بولک نامند با جماعهٔ خویشان و همراهیان بیرون شده بود سید احمد ظهور این معنی را از مساعدت وقت و یاوری بخت تصور نموده به صلاح و صوابدید خیراندیشان عیال حرم و لحافظ را از دست داده مستحفظان درون حصار شهر پناه را به انسداد ابواب و منع در آمدن او مصحوب نکه سوای اعلام نمود و او همه جا نازل بر دروازه که حد سید امر به تعلیق می فرمود و بو آ حافظ مسعود خان آگهی یافته به سرعت تمام رجعت بهوری نموده برگشت چون بدروازه سید ی خویش بسته دید وند دیگر آو د تا آنکه بن ارهٔ بنیاد وقتی سید که در کارسس بودند و او سعت خسته خود را بدرون انداخت بعد حوش آمده از سید احمد استفسار و باعث این حرکت نمود و او گنجائی عذری را متمسک ساخته عذر ندبر ار گناه گفت اما رفع شبهه و دغدغه که د دل حافظ مسعود خان جا گرفته بود زائل نه گشت به مضطرب و خواست خود پس از پیش برداخت و نهبی نجم بعض د مر ع سنه اش کاشت ا انه که تا ابدال سید احمد رو بتنزل داشت و روزگار غدا طریق بیوفائی پیموده دیدی که می اندیشید نتیجه بالعکس می بخشید سر ددنکه می نحت ا بعض ه اد د خلاف خواهش او می اد و چهرهٔ مقصوده‌اش ا به مدال خانه می ند و خال ند تا کامی د چهرهٔ مقصودش می نشست بیت

ندیده هو کامی و قدید حسه بعض

د نست و شحت ملک در نسب بو نست

دی رو ا خطوش خط نمو که ولی آلد کالی دمی ا که ه انا حکومت م ملک حس مصد امر حد سر بود دستگاهی بهم بسته الد د معص

بر انگیخته شدن گرد باد فتنه و فساد در بندر سورت فیمابین سید اچهن و علي نواز خان و طلب داشتن صفدر محمد خان بامر حکومت و متصرف شدن حافظ مسعود خان حبشي قعله را و رفتن سید اچهن به مبنئ

سابقاً روانه شدن صفدر محمد خان به صوبهٔ تهته و متمکن گردیدن سید اچهن در امر حکومت بندر مبارک سورت و مقرر گشتن علی نواز خان به نیابت و قرار یافتن سوم حصه در آمدنی حاصل در عوض تنخواه به حافظ مسعود خان حبشی مشروحاً رقم زدهٔ کلک بدایع سلک گشته چندیکه روزگار ناپایدار مساعدت نموده در سکنهٔ آنجا قراری و آرامشی از هنگامهٔ قتال و جدال بی میل و قال دست بهم داد فلک غدار و گردون دون کجرفتار را رشک گریبان گیر گشت و از راه عدوت سپهر آسا بیقراری نموده در بام فیروزه حصار مدعیان نفاق مرتب ساخته سنگ فتنه در آرامش سکان آن گل زمین انداخت و برنگ خویش به سرگردانی مبتلا گردانید - * بیت *

فلک را غیر ازین خود نیست کاری — که یاری را جدا سازد ز یاری

و هرکجا مجتمعی دید پراگنده ساخت شاهد این مقال آنکه سید اچهن رتق و فتق مهمات متصدی گری را بکف اختیار و قبضهٔ اقتدار علی نواز خان نهاده خود در قلعه به عیش و کامرانی تعیش می نمود جمعی از خوشامد گویان تازه روزگار و نیرنگ سازان غدار بداندیش آمد خود تمهیدی بسته از در خیرسگالی در آمده بیم و شریک بودن حافظ مسعود خان را که [illegible] گردید در بر آوردن [illegible] محمد خان و صفدر [illegible] بودن او رنجشی پیدا کرده و جمعیتی [illegible] [illegible]

سایر بلده موسومهٔ جوان مرد خان و تمام تنک عالم خان ده هزار روپیه از محصول پرگنه بهروچ ورود نمود جوان مرد خان را از رسیدن احکام والا آگاه ساخت از آنجا که از ابتدای سریر آرایی حضرت بی قدرت حکمی تمام او شرف نفاذ نیافته بود غرهٔ شهر جمادی الاولی به عنوان تعظیم و تکریم به خانهٔ رانم آمده گرفت و اراده داشت که به انعقاد حکم اشرف پرداخته آن وجه را بدهاند اما بنابر اغوای مغویان شدطی الانس به عمل نیامد و حسب الحکمی که نامرد تنک عالم خان بود نسبت جواب رسید که پس انتقال آصف جاه پرگنه تعلق بنابر جنگ بندید اجارت او مطلوب است چون بنابر نفاق ارکان دولت که با خودها نزاع داشته کار به جنس یکدیگر می بستند و علتهٔ مرهبه رو داد وهن عظیم و ضعف جسیم به بساط سلطنت بهم رسید ادعای احکام والا بالکل از میان برخاست و باز نسبی به شد همدیلی اول جوان مرد خان شادی جشنه سوران پسران خویش به پیش نموده به لوازم شادی پرداخته برسم مبارکباد به دیگ احلی بدعت اسی بوده نمود محصلان تعین نموده بمعرض اتصال رسانند و محمد جنگ کپه گه تصدق به بلده بی قصد فساد گشته آنجا را تنقیض نمود جوان مرد خان بعد اصلاح بدل عوض شده بندوبست کرده برگشت و بداوالدین خان که از جندی به موضع اند سوبنهه بنا داشت از بودن آنجا و صحبت با جنس که ندیست الم ملول گشته از جوان مرد خان استدعای آمدن بلده نمود چون او الهی نه کسب و حق دیرینه را فراموش کرد لحظه به بهروج رسیده سکونت ورزید و سوکام نمی به سبب کهنه نمی او به بلده آمد ، جنگلش پیدا با وجهی بموضع کهده سنده در شرط روپیه به صیغهٔ کاه و دانه گرفت و به عوض دکانهٔ بهدل اسکنهٔ دیگ به تصرف و محصل حصهٔ مرتبه راهی گشت جوان

و خان بدل اطلاع بعضی متاع انجمن متول کرانه دکاکین را که از ابتدای آبادی بلده به سهواه تا و مساکن متعدد بود موقوف ساخت و مبلغی بر آورده سدّ ابواب جداب مدّات نموده که نیک معروج به کسب و عند القحط جنس جنس محال بود سبب امنی از احمدآباد به آمده به عوض بوده و از آنجا ... به ... اقامت گزیدند

ورود احکام والا درباب ابتیاع جنس ملبوس خاص و ارسال سررشته‌ها و سوانحات آن سال

درین سال از پیشگاه خلافت و جلال احکام قدسی بصدور پیوست که
درباب ابتیاع جنس ملبوس خاص بیست هزار روپیه بنام فدوی درگاه
و حسب الحکم درباب رسانیدن ده هزار روپیه مستعملهٔ آمدنی محصولات

سایر بلدهٔ موسومهٔ جوان مرد خان و بنام نیک عالم خان ده هزار روپیه از محصول
پرگنهٔ بهروچ ورود نمود جوان مرد خان را از سندهای احکام والا آگاه ساخت ازانجا
که از ابتدای سریر آرائی حضرت خلد منزلت حکمی بنام او شرف نفاذ نیافته بود
غرهٔ شهر جمادی الاولی به عنوان تعظیم و تکریم به خانهٔ زانم آمده گرفت و اراده
داشت که به انقیاد حکم اشرف پرداخته آن وجه را بدهاند اما بنابر اغوای
مفسدان سلاطین الانس به عمل در نیامد و حسب الحکمی که نامزد نیک عالم
خان بود مسدی جواب رسید که پس از انتقال آصف جاه پرگنه تعلق بناصر جنگ
دارد اجازت او مطلوب است چون نفاق بین ارکان دولت که با خودها نزاع
داشتند کار به حرص یکدیگر می بستند و علتهٔ مرهته رو داد وهن عظیم و ضعف
جسیم در تسلط سلطنت بهم رسید ادعای احکام والا بالکل از میان برخاست و باز
پرسی نه شد همدران اول جوان مرد خان شادی جنده سوزنی پسران خویش
در پیش نموده به لوازم شادی پرداخته برسم مبارکباد بار دیگر اهلی بدعت
اشرفی ندره نمود و محصلان تعیین فرموده بمعرض ایصال ساندد و محمد جنگ
کهوکه مصدقی در بلدهٔ پس مصدر فساد گشته آنجا را نقص نمود جوان مرد خان
بناء اصلاح بدان صوب شتافته بندوبست کرده برگشت و فداوالدین خان که از
جندی در موضع اند سوبیهه بنام داشت از بودن آنجا و صحبت با جنس
که بدانی است الهم ملول گشته از جوان مرد خان استدعای آمدن بلده نمود
چون او الحق نه گشت و جنس دیرینه را فراموش کرد ناچار به بهروچ رفته سکونت
ید و سنوکرام نامی به نیابت کهاندی او در بلده آمد و جنازین بذلت
تا موجی بموضع کهیره شده دو هزار روپیه به صیغهٔ کاه و دانه گرفت و به صوب
پرگنهٔ نهیل را مکنهٔ دیگر به تشخیص و تحصیل حصهٔ مرهته راهی گشت جوان
مرد خان بنابر اظهار بعضی متاع الصدر محصل کرایه دکاکین را که از ابتدای
آبادی بلده در تحت فقرا و مساکین مقرر بود موقوف ساخت و مبالغی بر
آن ده صد ابواب حدوث مندات نموده که دیگر مفتوح نه گشت و خلد العصر
حس حوض معطل بود بسبب امری از احمد آباد در آمده به صوب برده و ازانجا
تا بهروچ انه پرانه را الحاقت گردید

کشته می شود و استماع آواز جوان مرد خان که اصرار بالانهدام قصر وجودش داشت نموده از حجاب شبهه بر آمد و گمانش به یقین پیوست و دانست که مطلبش چیست و مقصودش کیست در را کشوده با شمشیر آخته دست از جان شیرین شسته بر آمد و سخت کوشی آغاز نهاد - هر که دست از جان بشوید هرچه در دل دارد بگوید - و رو بسوی فراهم آمدگان که بدنبر از پا در آوردن او جمع شده بودند آورد و آنها بیکدفعه از هول جان کوچه داده درمیان گرفتند و یکدوئی برخمش مجروح گشتند که از هرچهار طرف هجوم آورده از پا در آوردند -

* بیت *

پشه چو پر شد بزند پیل را با همه مردی و صلابت که اوست

و لاش او را کشیده از دریچهٔ باغ در ریگ رود بار سابرمتی انداختند و هنگام جفتی در بیرون دروازهٔ خان پور مدفون گردید جمعی که در بارهٔ بین پور بودند این واقعه را شنیده هر کسی راه خود گرفته کناره کشید و اسب و یراق و پالکی با اثاثه آنچه بود جوان مرد خان به ضبط در آورده از روی حزم و احتیاط فرستاده صفدر خان و زور آور خان برادران را که بموضع اوبخه اداوه معمولهٔ پٹن رسیده بودند از صورت رویداد آگاه ساخت و نوشت که چون نظام خواهر زادهٔ شهدار مقتول با همراهیان در اردو است مبادا ازین سانحه واقف گشته مصدر امری شود آنها به مجرد اطلاع به محافظت خویش پرداخته در همان قریه جاگرفته نظام را گفته فرستادند که جدائی گزیده بهرجا که خواسته باشد برود و او از وقوف این معنی هراسیده رفت و صفدر خان و زور آور خان بیلده در آمد *

ورود احکام والا درباب ابتیاع جنس ملبوس خاص و ارسال سرشته‌ها و سوانحات آن سال

همدران سال از پیشگاه عظمت و جلال احکام قدسی بمهر وزیر الممالک در باب ابتیاع جنس ملبوس خاص بیست هزار روپیه بنام فدوی درگاه و حسب الحکم در باب رسانیدن ده هزار روپیه منجمله آمدنی محالات

بعد انتقام و دفعش به آمد و با مخصوصان قدیمی که از بدمعاشی او دلگران
بودند طرح کنکاش انداخت و گفت • منظومه •

برآنم که یک مدارا کنم — بر او دشمنی آشکارا کنم
مرا خار خار است از وی بسی — چرا خار در پا گذارد کسی

اکنون هنگام آن است که مرهمی بر جراحات سینهٔ زدلتش که بر دل است نهم و از
تب و گزاف و نقابلیس او رهم و زانها برای فرار گریخت که او را به بهانهٔ
طلب داشته از میان بردارند و به او اخیر روز دوشنبه چهار دهم شهر صفر که شام
غروب آفتاب هنگام برسر بعمل نیستی رسیده رزق گسسته بود پیک اجل که
دالی طلبش بود گریبان گیر گشته به پیش آورد و برسر بنشاندند و او جمعی را
چون گرگان بسته بحون مسلّح و مکمل نشسته داشت عند الاستفسار معلوم نمود که
برای بالحاح طلب نشسته اند و از بمرتبه ابه نهمیدهٔ مقصد طلبش را بدان
حمل نمود و حیلتی نیست که بقدر استمالت و گفت و شنید این جماعه خواهد
بود چون ما به گورستان شیخ الدین گذاشت دلد بانی همراهی محمد مقارن
شریانی نسل فصاد آسمانی زرهٔ دوش که بدین امر مقرر شده بود اجل
وار باستقبالش آمد و شمشیری بر او انداخته مجروح ساخت و او ازین حرکت
خوف زده شمشیرکه در دست ملازمش بود کشیده روبرو آورد و او کناره گرفت
شهباز بگمان اینکه جوان مرد جان شیرین است آنچه شدنی است بحضورش
شود بهمان حالت قدم پیش نهاد خارج و مجروح متعاقب یکدیگر راهی گشتند
درین بین جمعی دیگر را مستعد و آمادهٔ مساعدت نمود و جوان مرد حیل را بدان
جمع ندیده دغدغه بخاطرش خطور نمود به تصور اینکه شاید همین جماعه
بی مایه او هنگامه آرا شده باشند خود داعی نمود با دو نفر رو به قلعه که با او
بودند به حجرهٔ به آمده در راست ازانجا که جوان مرد حیل از روی حزم
و احتیاط به دست نام با جلدی نشسته ترغیب و تحریص مردم به قتلش می
نمود و بندوقی چند برد حجرهٔ خالی گشت چون نجنگ به تارک برد گرازه
شدهٔ بکی ابه مطمورهٔ نیستی نشد شهباز از مشاهدهٔ این حالت که رایگان

گسست بنیاد بدمستی و خود سری آغاز نهاده از خود حسابی بر گرفت * بیت *

بادهٔ بر خوردن و هشیار نشستن سهل است
گر بدولت رسی و مست نگردی مردی

و روز بروز در اسباب تجمل و تکبر افزوده بر آراستگی دکان خود نمائی می افزود و عود کبر در مجمر قلب فلس بر اخگر پندار می سوخت و رایحهٔ بخور (۱) خیلا از گریبان بلند پروازی بمشام جان می رسانید تا آنکه زاغ اسود سودا در کاخ دماغش آشیانه بست و مغزش را پریشان ساخته بعضلهٔ غرور که مذموم ترین خصائل نا پسندیده و رذائل ترین شیوهٔ نکوهیده است ملوث ساخت و پیوسته در مجاول صدر نشینی و بالا دستی را می جست - * بیت *

کاکل از بالا نشینی رتبهٔ حاصل نه کرد زلف از افتادگی پهلونشین ماه شد

و بنظر حقارت در همراهیان جوان مرد خان از اعالی و ادانی می نگریست و در محاورات و مکالمات عنان زبان بیهوده گویش در کف اختیار نماند و از جادهٔ طریق ادب دور افتاده پارا از اندازهٔ گلیم فرا ترک نهاد - * لمولفه *

هر آنکو نهد پا ز اندازه بیش برودی بسر آرد ایام خویش

ازانجا که مبلغهای رسوماتش بالا رفته جوان مرد خان بمقتضای وقت تلخی معاشرت او را گوارا ساخته تحمل می ورزید و موقوف بروقت داشته گفتار و کردار ناهنجارش را نادیده و ناشنیده می انگاشت و بدر تغافل زده در لوریدهٔ سیرش مدداد و این معنی را اقتدار خود تصور می نمود - * بیت *

شراب غرورش چنان برد هوش که بودی یکی نزد او نیش و نوش

و کارش بجدی انجامید و سر خود سریش بنوعی خارید که هنگام بر آمدن صفدر خان ببابر بعدوبست که او را تکلیف همراهی شد سر بار زده امتناع ورزید و گفت که اگر مرا به سر خودی به این کار مامور سازند فرمان پزیرام وگرنه با دیگری همراهی نمی نمایم و نظام خواهرزادهٔ اش را باهمراهیان تعین ساخته خود با معدودی بامر فوجداری اقامت کرد جوان مرد خان که او را تنها یافت در

(۱) خیلا بالفتح تکبر کردن ۱۲ *

آنها با مسلمین به مقام انعام اند و عناد کلی دارند مانند الهی و افعال
بادشاهی از ارادهٔ باطلهٔ آنها که این شهر اسلام را جون ناکو و جالور ضمیمهٔ
زمینداری ملوار نمایند و مسلمین را مستاصل گردانند مصون و محفوظ مانند
درین ولا از اشتهار دادن صوبه داری صوبهٔ گجرات از پیشگاه خلافت و جهانبانی
به بخت سنگه برادر ابهی سنگه مسلمین و عمدهٔ سکنهٔ شهر به گرداب حیرت
افتاده اند و دل بر ترک وطن مالوف نهاده اند لهذا امید داریم که برای
رضای ارحم الراحمین و خاتم النبیین رحم بر احوال ما جماعهٔ مسلمین و عمدهٔ سکنهٔ
این شهر نموده این ملتمس را به مهر و شهادت خود مزین سازند که بحضور
بار یافتن درگاه سلاطین سجده گاه بریدهٔ اعتلا رسیده تلاش آنها به جهة برپائی
نمایند که مایان بالطمینان خاطر به شهر اسلام سکنی ورزیده بدعای دوام دولت ابد مدت
حضرت ابد مدت شاهنشاه دین پرور معدلت گستر مواظبت می نموده باشیم
الهی اما مهابت خان پس از رسیدن محضر مسطور عرضی این صوبه نموده بود
در سال هزار و صد و شصت و دو چند سر اسپ عربی و برخی تحائف از بندر
سورت که برای وزیرالممالک می بردند به بروده کهاندو او کشیده گرفت هر چند
که درین باب نوشتجات وزیر بنام او و پیشوا بالاجی راو رسید فائده نه بخشید •

به قتل رسیدن محمد شهسار روهیله

ازجملهٔ سوانحات این سال به قتل رسیدن شهسار روهیله است مفصل این
مجمل بر سبیل اجمال آنکه او در ایام حکومت نجم الدوله با دویست سوار است
و جمعی از پیادگان افاغنه را در این دیار کشیده به زمرهٔ سایر ملازمان با انجوش
مقید بود مانده به طرف گشت و به همین ملک در آمد و امکنهٔ دیگر نوکری
نموده چند اسپ و سر انجامی بهم ساند و به هنگامه آرای بکوجی
نزد معین الدین خان آمد و شریک کار گشته مصدر بودن گردید و با او جمعی وقت
گریختن آبروی و مکنتی از خطا دستوی بدست آورد به حسب اتفاق بلی
صد نفر روهیله از نوکری و مداده وارد احمد آباد شده بود به اندک دمی و کمتر
مدتی سابق حوصله اش از دیدا مانی و صفی لب پر از شراب لغوب ملا مال

راو مدار علیه راجه ساهو بجای پدرش بتعلقهٔ پیشوائی مستقل گشت کسان خود را فرستاده ریکهوجی را که کهاندی راو بار داشته بود خلاص کرده بردند و مرزا لهراسپ خان سوانح نویس از ممر بیحاصلی تعلقه که ارباب تحریر را کسی نمی پرسید پریشان حال بود باستماع خبر وصول امیر الامراء به جودهبور نظر بر سابقه و معرفتی که با او داشت مراد بیگ را برای نام نائب مقرر ساخته روانه گشت - جوان مرد خان از تقرر صوبه بمهاراجه بخت سنگه از راه عاقبت اندیشی علاج واقعه را پیش از وقوع بخاطر آورده صورت حال و محضری بمهر و دستخط سادات عظام و مشایخ کرام و اعیان و اشراف و سر گروه تجارت پیشگان مسلم و هنود مرتب ساخته بدرگاه معلی ارسال داشت *

نقل محضر

آنکه حضرت ظل الله خلد الله ملکه التماس جمهور مسلمین از سادات عظام و علمای ذوی الاحترام و متصدیان خدمات پادشاه دین پناه آنکه در عمل صوبه داری مهاراجه ابهی سنگه در بلدهٔ احمد آباد و پرگنات مضاف صوبهٔ گجرات آنچه از نهب و غارات امتعه و اموال غربا و حفر خانها به خیال دفینه و هتک حرمت اسلام و ناموس مسلمانان و تخریب مساجد و اماکن بزرگان و افشاء مراسم کفر و بطلان و خرید و فروخت خمر و خنازیر در هر کوچه و بازار بر سبیل اعلان بظهور رسیده بر احدی از ادانی واقاصی مخفی و پوشیده نیست و راجپوتان همراهی ایشان بعضی از نساء مسلمات را به طمع و ترغیب و بعضی را باکراه و ترهیب از دین متین سید المرسلین بارتداد گرفتار کرده بماروار برده اند و عظیمه مصیبت در اسلام آن است که آن زنان مسلمه تا حال دران دیار زنده اند و مسلمین چارهٔ استخلاص آنها از دست این کفره ندارند در هنگام محاصرهٔ بلده وضیع و شریف مسلمین دل از خانمان برداشته و مال و متاع بآنها وا گذاشته بامتثال حکم بادشاهی و حمیت دین خیر الانام علیه السلام از شهر بر آمده شریک جهاد با لشکر اسلام شده ازین جهت

دادن همه پیشکش و نذرانه بحضور پر نور امسال میداشته باشند نوبی بر
بندوبست صوبه نموده ارسال می داشته باشم **ششم** برای انفصال مقدمات
و معاملات شرعی داروغهٔ عدالت مسلمان نگاهدارم یا از حضور مقرر شود امیر
الامرا مجملا باجلاف اقدس از نظر انور گذرانند و چهاردهم از پیشگاه عظمت
و جلال مهاراجه بخت سنگه بعطای خلعت شش پارچه بطور خاص و سرپیچ
و شمشیر قبضه مرصع بتفویض صوبه داری احمد آباد از تغیر فخرالدوله سربلندی
یافت و به همراهی امیر الامراء بنابر بندوبست صوبهٔ دارالخیر احمد و خود هنوز
رخصت گشت و بهانی معتمدان را بنابر دریافت حقیقت و حالت صوبه
مرشد آباد و آنها به نقد و نظم واقف گشته زنده ظاهر ساختند • مصرع •

آن مصر مکرمت که تو دیدی خراب شد

• بیت •

زان تخم که تو دیدی گلی به بار نماند
خولی بر آمد و سر سبزی بهار نماند

چون طاقت عهدهٔ برآمدن به خود ندید ادائی صوب نکرد همدران اوان خواجه
میر خان محمد شهباز روهیله را که مصدر نوداب گشته خلعت و نکرنجم نعل
به عوض طلب دادهٔ بنابر بندوبست پرگنهٔ کری رخصت فرمود به همان روزها
به مین راه نعل ساقط گشت و خوشحال چند نگرسیده که پیمانهٔ عمرش لبریز شده
بود ودیعت حیات مستعار به قابض ارواح سپرد و محمد شهباز از ضلع کری فراغ
حاصل نموده آمد چون ایام نزول حصاد مزروعات رسیده بود معد خان بنابر
تشخیص و گرفتن پیشکش ضلع دهلی سار بر آمد و اگهور شنکه نامی به نیابت
امانتی راو به بلده به آمد و از دکهن خبر رسید که آصف جاه نظام الملک
رخت هستی از جهان دنی به عالم جاودانی برد و بسرداری دکهن ناصر جنگ
خلف ارشدش ممکن گشت و فخرالدوله از استماع تاج صوبه بمهاراجه بخت
سنگه دلتنگ و توقف را مناسب حال ندیده رشتهٔ امید امر موهوم را منقطع
ساخته براه گودهره عازم خجسته بنیاد گردید ازانجا که بالعی او ولد بلحی

صوبه داري مهاراجه بخت سنگه و به تمشیت امور نظامت جوان مرد خان و دیواني فدوي درگاه آسمان جاه

مهاراجه بخت سنگه برادر مهاراجه ابهی سنگه متوفی زمیندار جودهپور که چندی پیش ازین بموجب حکم حضرت فردوس آرام گاه با جمعیت همراهی خویش بحضور آمده در بندگي درگاه والا حاضر بود پس از ارتحال آن حضرت بملازمت اقدس فائز گشت چون در ایام حکومت برادرش در احمد آباد آمده و از صوبه واقف گشته بود درین ولا بذریعهٔ امیر الامراء سادات خان التماس تقرر صوبه بنام خویش کرد ازانجا که امیر الامراء از جور و تعدی مارواریان که دران وقت به عرصهٔ ظهور آمده اطلاع داشت مشروط بشرط چند که بطریق مچلکا نوشته بحضور اقدس سپارد برسانیدن درجه پذیرائی را متعهد گشت و او نوشته داد *

شرح مچلکا

آنکه فدوي درگاه از راه فضل و کرم بخدمت نظامت صوبهٔ گجرات سرفراز شده اقرار می نمایم که بشرح ذیل در تقدیم خدمات بادشاهی موافق ضابطه پردازم و خلاف آن به عمل نیارم - **اول** محالات خالصه شریفه را تصرف نکنم عاملان را دخیل داشته امداد و اعانت می نموده باشم - **دوم** اهل خدمات بادشاهي را موافق ضابطه متعلقهٔ خدمات دخیل و از حسن سلوک خود هرکس را راضی دارم - **سوم** منصب داران که جاگیر در صوبهٔ گجرات تنخواه دارند تصرف جاگیر آنها نکنم و راضی نامه بحضور والا ارسال میداشته باشم - **چهارم** مسلمانان سکنهٔ صوبهٔ گجرات را از حسن سلوک خود راضی داشته باشم بی موجب کسی را آزار و ایذا نرسانم - **پنجم** آنچه در عهد حضرت خلد مکان صوبه

مولد دولت امرای ذوی الاحترام و کافهٔ انام از لشکری و شهری پیشکشهای لایق
پیش کشیدند و نثارها بر فرق والای از زر و جواهر نثار زبان بحمد و ستایش الهی
و تهنیت گشاده رطب اللسان وعذب البیان گشتند و آداب بجا آورده بموقف
عرض رسانیدند • منظومه •

که شایستهٔ تخت شاهی تویی | سزاوار ظل الهی تویی
گل طرف باغ مراجان تویی | چراغ مرا جا تویی تویی
بدین به بد شاه و شهزادها | جوان و جوان بخت فرزانه
بود بست با جمله دامنت | همه بندگانیم پیرامنت
بجا بست بندیم بهر نیاز | یکی پیش بو دیگری در نماز

بعضلات خسروانه شامل حال دار کمال مجمل بدس گشت و برهان الملک
ابو المنصور خان بهادر صفدر جنگ ا بخلعت خاصه و جیغه و سرپیچ وجیغه
با دو کلکی و قلمدان مرصع بعوض وزارت اعظم و دستوری معظم بر نواخته زیب
الممالک ساختند و بعنایت جامه خاصه و سرپیچ وجیغه و شمشیر قبضه
مرصع … تقرر بخشی امیر الامرائی سادات خان بهادر ذوالفقار جنگ
سرافرازی دست و رتق و فتق مهام سلطنت برای صائب و بد اقتدا معتمد
الحضرت جاوید خان بخوبی فرموده بخلعت خاصه … اسپ بلندی
بخشیدند و به رای ایان ناگرمل خلعت ماهیه سرانجام مهام دیوانی خالصه
شریفه و دیوانی تن خطا گردید و سایر بندگان درگاه معلی ماجور شده و مدولت
به عنایات پادشاهی از خلاع و جواهر و اسپ و فیل بهره کامیاب گشتند
چون خبر … آبی به احمد آباد شد جوان مرد خان بخواهش نوبت
شادمانی امر نمود و مطلبی امن و امان بعام ذمی بلند آوازه ساخته علیا دایا
[۱] آ[۳]ه گردانید و خطبه بلاغت شعله … امر … عمارت مرتبه بر دی
دادند و به دارالضرب … اسلامی و رسیه بعنایت سکهٔ مبارک احمد شاه بهادر
زرکشه بری … جلی گذشت

خبر موحش بعرض رسید بسمع عزیمت فرموده به ماتم و سوگواری پرداخته عنان موکب ظفر توامان را بصوب دارالخلافت معطوف داشتند و در مقام لودهیانه تعلقهٔ پانی پت بروز مبارک سه شنبه غرهٔ شهر جمادی الاولی بر تخت موروثی جلوس اول فرموده برهان الملک صفدر جنگ چتر سلطنت بر سر آنحضرت افراشته آداب بجا آورد و متوجه پیش گردیدند پس از ورود به سواد دارالخلافت نعش آن مغفرت حضرت الهی را متصل مزار حضرت نظام الدین اولیا بخاک سپردند و بموجب حکم اشرف آن حضرت را فردوس آرام گاه بر صفحهٔ روزگار مثبت ساختند - * بیت *

دوام ملک و بقای قدیم کس را نیست
خدای راست بقای قدیم و ملک دوام

سلطنت حضرت ابو النصر مجاهد الدین احمد شاه بهادر بادشاه غازي و صوبه داري فخر الدوله و تمشیت بامور نظامت جوان مرد خان و دیواني فدوي درگاه

چون سواد دارالخلافت مضرب خیام ملک احتشام حضرت قدر قدرت کیوان رفعت ظل ظلیل اله احمد شاه بادشاه گردید امرایان عظام و ارکان دولت و روز افزون خان ناظر و مقرب الحضرت جاوید خان با تخت روان و چتر و سائبان زرنگاری و افیال کوه پیکر و اسپان باد رفتار بعزم آستان بوس و استقبال شتافته شرف اندوز ملازمت گشتند و آنحضرت بسواری تخت روان و از چتر سلطنت و جهانداری بر فرق همایون افراسته با کوکبهٔ و حشمت متوجه قلعهٔ ارک دارالخلافة و دولت خانهٔ مبارک شدند و بروز فرخنده پنجشنبه ششم شهر جمادی الاولی که ساعت مختار انجم شناسان بود بر اورنگ خلافت و فرمان روائی آبا و اجداد بالارث و الاستحقاق جلوس ثانی چون حق بمرکز و سکه بر زر

در حین هنگامه از معروضهٔ متصدیان دارالسلطنت لاهور بذروهٔ عرض بار یافتن حضور فیض گنجور رسید که احمد شاه ابدالی با فوج گران از دارالملک کابل گذشته متوجه این صوب است حکم معلی شرف نفاذ یافت که افواج قاهره بسرکردگی وزیر الممالک قمرالدین خان و ابو المنصور خان صفدر جنگ میر آتش و سادات خان ذوالفقار جنگ و امرای کرام و منصبداران عظام و راجه ایسر سنگه زمیندار آنبیر بالوازمهٔ توپ خانه و ادوات و آلات نبرد بمقابله و مدافعه شتابند ارکان دولت فرمان پذیر کمر بسته به ساز و سامان یساق اشتغال ورزیدند و در اندک فرصتی از پیشگاه خلافت مآب بدستوری یافته متوجه گشتند و هر دو سه منزلی شده بنابر دعوی همسری و همچشمی که اطاعت یکدیگر شاق بود محفل کنگاش آراستند و اینها برای خود گرفت که از حضرت اقدس درخواست لحارب بادشاهزادهٔ جهان و جهانیان احمد شاه بهادر نمایند که در رکاب ظفر انتساب بوده بانصرام مهم پردازند سادات خان بدارالخلافت آمده التماس امرای را بعرض رسانید بدرجهٔ استحسان و پذیرائی یافت و بادشاهزاده را رخصت فرمودند ازانجا که طبع اشرف مائل و راغب سیر ممالک دکن گشته بود هر چند اطبا مانع به پذیرائی مدارا نمودند سودمند نیامد • بیت •

چون قضا آید طبیب ابله شود آن دوا در نفع خود گمره شود

چون شب بیست و ششم شهر ربیع الدنی سال هزار و صد و شصت و یک هجری اذا جاء اجلهم لا یستاخرون ساعة ولا یستقدمون در رسید داعی حق را لبیک گفته طائر روح مقدس بآستانهٔ فردوس برین پرواز نموده بندگان تقی عرب و سواد عصمت برعایت مدت ملک و مآل انتقال آن حضرت ابا ورزیده ابت طبع ادب به شاهزادهٔ جوان بخت مخفی داشته مسرع سریع السیر فرد راب بعجب و تگس رانه ساختند و این ناعی ناگاهی رسید که در نواح سر سند بر فوج شاه ابدالی ظفر نصیب بهم داده و بدامن معرکه جنگ فتح انسد گشته و بقضای الهی انگوا نیب وزیر الممالک خان بنه شده رز دید بدلیل شکست خورده ... بوديد ... ابدا دادا بعقب داشت چون این

[illegible]

انتقال آنحضرت به عالم قدس [illegible]

[illegible] در عنصر لطیف [illegible]

همایون طاری گشت . [illegible]

کوس رحلت چو کوفت دست اجل ای دو چشمم وداع سر بکنید

ای کف دست و ساعد و بازو همه تودیع یکدگر بکنید

بدو پرداختند و لی استقامت او از جای رفت به سعی و کوشش تمام ازان ورطهٔ خون خوار رو به پناه حصار نهاد بار گران به دنبال شامتهٔ جنگی را گسسته و خسته تا دروازه همراهی نموده رسانیدند بالجمله چون مدت محاصره بطول انجامیده بود و به آذوقه و مصالحهٔ جنگی فتور راه یافته جماعهٔ مارواریان همراهی راجه رای سنگه و گجراتیان و رنقل شد خان و مردم متفرقه پیادگان و عمله و فعله توپ خانه بدلی آغاز نهاده بدرخواست مرسومات زیاده از مقرری که به ساخت و لجاجت رسانیدند کار رنکوجی ملتجا گشته پیام آشتی و سپرد آن قلعه بیرون فرستاد شیر خان و راجه رای سنگه به کفالت محمد شهباز روهیله که عبارت از بهاندهری باشد بر آمدند و شیر خان به بلوه سندور و راجه بابد شتافت و رنکوجی و فخرالدوله با کهاندیراو ملاقی گشتند و او فخرالدوله را مدد خرج بعد قلیل مقرر داشته روانهٔ بلاد نمود و رنکوجی را دستگیر ساخته نگاهداشت و آقا محمد حسین و محمد شهباز کومکیان را خلاع داده رخصت فرمود از شنوع این سانحه فداء الدین خان که در قصبهٔ امریهه به دلگرمی رنکوجی اقامت داشت توقف را صلاح حال ندانسته به کدرنج انتقال نمود و ازانجا بموضع اندر سوینه مسکن جیتا زمیندار آمده سکونت گرفت •

افراشته شدن رایت ظفر آیت بادشاهزاده جوان بخت وارث تاج و تخت احمد شاه بهادر بمقابلهٔ احمد شاه ابدالی و رحلت حضرت فردوس آرام گاه محمد شاه بادشاه ازین سپنجی سرا به مملکت جاودانی

چون بنای کون و فساد صنعت ایزدی بدان تعلق پذیرفته و عادت الله بدان جاری گشته که هر شی حدثی را حیات ذی محدود کردانی و این سپنجی

و او چهار حصهٔ صوبهٔ گجرات را به نیابت داماجی برادرش از تغیر رنگوجی بدو
تفویض نموده مرخص گردانید - کهاندی راو از شنیدن ازالهٔ رنگوجی
و انتزاع قلعچه بورسد از فرط پسر خوانده‌اش و تحصیل کار گشتن جانبازی پندت
به دیانت او در بلدهٔ واقف گشته مسافت را از برق و باد استعجال نموده عازم
این صوب گردید رنگوجی بر قصدش اطلاع یافته با فخرالدوله و شیر خان و راجه
رای سنگه با فوج آراسته مقابله و مدافعه را با خود تصمیم داده در سواد قصبهٔ
پتلاد رزم طلب آمد و از بخت عاقبت صلاح کار در جنگ میدان قلبی رزمی
الاسپاه و به ظاهر با او هم چهره شدن و اندرونش ادب داماجی ملاحظت حال
ندانسته معاودت به چهار دیوار حصار بورسد نموده در آمد کهاندی راو از جلد
و چسپان در رسید چون جمعیت چندانی با او نرسیده بود از مومن خان
متصدی بندر کهنبایت که از رنگوجی غبار آلود خاطر بود و جوان مرد خان
استمداد و استعانت خواسته نوشت مومن خان آقا محمد حسین را با چند
ضرب توپ و جزائر با جمعیت سوار و پیاده فرستاد و جوان مرد خان محمد شهباز
روهیله را با همراهیان و جمعی دیگر مصحوب جنادرن پندت رخصت فرمود
کهاندی راو به عزم بورسد آمده به محاصره پرداخت و رنگوجی را محصور
ساخت و قریب پنج ماه متوالی جنگ توپ و تفنگ بسر آمد روزی دران
ایام آکوجی برادر رنگوجی با جماعه دکهنیان از یک جانب و از سمت دیگر
راجه رای سنگه با مارواریان و همراهیان باراده میدان داری و جنگ صف از
تنگنای قلعچه بر آمدند کهاندی راو نیز کمر مقابله و مدافعه و سر راه گرفتن حریف
را چست بسته به تسویهٔ صفوف پرداخت و جماعه از یکه تازان و جوانان رزم طلبان
بار گیران جوش اسپه را بتاختن مقابل آکوجی مامور ساخت و اینها دفعةً جلوریز
به ترکتازی در آمده رو بدو آوردند آکوجی بنابر عادت مستمرهٔ دکهنیان که جنگ
در گریز دارند رو گردان شد بار گیران دست از تعاقب او باز داشته بر سر راجه
رای سنگه که فیل نشان را در پیش انداخته به تجمل و آراستگی از یک جانب
می آمد عطف عنان نموده ریختند و فیل نشانش را در حملهٔ نخست گرفته

کومک محصوران پردازد و از شکیر نموده بیدارانه هنگام درخشندگی علم
زنگاری روز از آتش شوقی گرم و گیرا رسیده بر فرودگاه آنها ریخته بجنگ در
پیوست عبد الواسع و همراهیانش که از وقوع این واقعه و سنوح این سانحه غافل
و نشسته در مرحلهٔ محافظی قلعهٔ معین و اکثری هنوز از خواب خرگوش
سر بر نداشته و برخی برفع احتیاج بشری می پرداختند که این نازلهٔ ناگهانی
مانند بلای آسمانی فرود آمد سید منهیا ولد سید نور الله و سید نصر الله ولد
سید قاسم که از روی[1] تهور و جلادت عار فرار را بر خود روا نه داشته چون فرصت
اسپ سواری نه یافتند پیاده قدم جرأت پیش نهاده با یکدیگر گفتند • بیت •

یا سر مراد بر سر گردون نهیم ما   یا مردوار در سر همت کنیم سر

و به مدافعه و مقابله در آمده سرراه بر حریف گرفته بجنگ کوته براق داد مردمی
و مردانگی داده عرصهٔ نبرد را بخون رنگین ساخته بسرخ روئی چهره‌های افروخته از
پا در آمدند و دست تطاول مرهته به غارت بنه و اسباب حرب چیره گشت رفقای
عبد الواسع را توانی فراهم آمدن و به مقابله پرداختن رنگی نه گشت و هرکه هرجا
بود می بجانبداری تقدیر بر خوانده ازان معرکهٔ هولناک رو به بلده نهاده هنگام
شام (1) باعنق منکسره و عقل گسسته و دل شکسته در آمدند • بیت •

بود مرگ خوشتر ازان زندگی   که آرد بروی تو شرمندگی

و این واقعه هجدهم ماه صفر المظفر روی داد و بهگوان با عسکر طبل عود
کوفته به ریکوجی پیوست

مقرر شدن کهاندیراو از تغیر ریکوجی و رسیدن او و محاصره نمودن بورسد و دستگیر شدن ریکوجی

ازانجا که آرملی بائی باجل طبیعی در گذشت انتاکا بائی زوجهٔ بار
راو سدابهی بسر او ملی منتقل امر گشته بود کهاندی را و بدو توسل جست

(1) عنق گردن ۱۲

چون ماهی بی آب بی تاب شده به قطع علائق مساکن آبا و اجداد جلای وطن گزیده آوارهٔ بادیهٔ ناکامی گشتند و طائفه طائفه بصوب مالوا و اطراف و اکناف راهی شدند و حسابی و شماری از رهروان عالم باقی نه ماند قریاتی که از آن وقت ویران و بی چراغ گشته تا حال صورت آبادی به خود نگرفت و احدی از رفتگان باوطان بر نه گشت و این حالت تا هنگام نزول رحمت سال آینده امتداد یافت تا آنکه ارحم الراحمین فضل خود را شامل حال باقی ماندگان فرموده به مصداق مضمون صداقت مشحون و الله انزل من السماء ماء فاحیا به الارض بعد موتها فرمان داد و آب حیاتی به حلق تشنه کامان و جان بلب رسیدگان وادی حرمان چکانیده ازین بلیه رهائی بخشید - • رباعی •

هر چند ندیدیم ما نکوکاری تو هر چند گنه کنیم غفاری تو
از باطن زشت ما کسی آگه نیست اینها کل آنست که ستّاری تو

و در سال هزار و صد و شصت و یک چون خبر ارتحال نجم خان متصدی بندر کهنبایت معروض پایه سریر خلافت مصیر گشت از پیشگاه فضل و عطا حسب الحکم بنام مومن خان بمهر وزیر الممالک مرحمت شد و او بامر حکومت آن جا اشتغال ورزید •

تعیین نمودن جوان مرد خان شیخ عبد الواسع بخشي را با فوج جهت استخلاص قلعچه جتیلپور و برگشتن او بی نیل مقصود

سابقاً به تصرف رفتن قلعچه موضع جتیلپور معموله پرگنهٔ حویلی بدست کسان مرهته و بر آمدن عمبر حبشی رقم زدهٔ کلک بدیع سلک گردیده درین ولا جوان مرد خان جهت انتزاع و استخلاص آنجا عبد الواسع بخشی را با فوج و چند ضرب زنبورک و جزایر تعیین فرمود و او بدانجا شتافته بامر محاصره و بستن مورچال اشتغال ورزید رنگوجی که بتقریبی در سواد قصبهٔ پتلاد آمده بود ازین معنی آگاه گشته بهگوان نامی را با جمعی از دکهنیان رخصت کرد که به

است و بنکها کال یعنی قحط گیاه که بهاشی خشک آخر گویند اشتهار داد که به از منعه (۱) ناگنه و فزون حاجه و مجددهٔ ساکنه حتی حد بی اتفاق نه شده که قطرهٔ آبی از آسمان برنز نیامد و بر گیاهی از زمین سر بر نزد تا به مزروعات چه رسد علاوه حوادثات و (۲) غاملات دیگر گشت

لمؤلفه ٭

جهان خشک سالی به آمد پدید — که هوش از سر خلق عالم برید
ز آسمان بس ببر بسته شد — نه تخم گیاه از زمین رسته شد
چنان از که و مه بگردون رسید — برید از زندگانی امید

جوان مرد خلق تا جمهور انام از خاص و عام سه روز متوالی (۳) بلسقسا به آمد و جوی‌ها اشک از چشمه سار چشم روان گشت و جز عرق (۴) انفعال و ندامت اثر اجابت ظاهر نشد و هر چند نظر انتظار به هر سوی آفاق جه گشت سولی سواد نبود آه حسرت لکهٔ ابری مرئی نه گشت وعد بعرهٔ علاوه‌کان صدای عجبی بگوش نرسید روز بروز بلکه بسعیر غلات و کلهٔ نرخ حبوبات بالا رفت و سه آب و جهه آب به میزان بلاش سمندگی بافت حالتی عزت و وحشت عجب پیدا گشت عوام الناس بدان که بخور نبی بیخبلی گناه اطفال باکرهٔ حوج می نمودند گروه گروه به نورد وادی عدم می گشتند حیوان بی زبان نرشت کاهی بدی انسان گرسته آمده از پی کاهی که شده گله گله بصحراگاه نیستی می شتافتند اکل میته مباح و حلال گشت تالاب ها و آب‌های جوی کاسهٔ گدایان و مفلسان خشک و خالی مانند قحط آب در گدائی علاف افزود و بد ساقه‌بعدی حدولی نیس نمیدند که وضوی دست از حل شستن به تیمم ادا می گشت و مظهر کریمهٔ یا ارض ابلعی ماؤک و یا سماء اقلعی و غیض الماء جلوهٔ ظهور نمود حالهٔ رعایا و عمدهٔ به اهلی ده‌کدات و غریب خصوصاً از قلع دین از ممر بی آبی

(۱) ناگنه کهنه خانه گرسنه مجدده باول مضموم و دال مکسور سال تنگ معسس و سال قحط ۱۲
(۲) غاملات جمع غامت بمعنی آب است ۱۲ ٭
(۳) بلسقسا طلب آب نمودن معنی باران خواستن ٭
(۴) انفعال شرمنده شدن ۱۲ ٭

چنانچه گزارش یافت - کیدار را و نفی عم داماجی گایکوار تعلق دار پرگنات سرکار بندر سورت را بقرار دادن سه لک روپیه بجانب داری خویش طلب داشته بود و انجام کار معین محمد خان به نهجی که نگارش پذیرفت به عرصهٔ ظهور در آمد و سید اچهن در امر حکومت مستقل گشت کیدار را و قابو یافته مصدر شورش و فساد گردیده پیغام داد که اگر معین محمد خان دخل می یافت وجه قرار داد میداد اکنون که امر حکومت بر او قرار یافته آن وجه را بدهد و چندی درین هنگامه طرق و شوارع آمد و رفت تجار و مترددین مسدود ماند چون از سید اچهن تدارک به عمل در نمی آمد لاچار تن به قضا داده سوم حصه آمدنی محصول بندر را تا ایصال آن وجه تنخواه نوشته نائب کیدار را و طلب داشته دخیل و سهیم کار ساخت و پس از استقرار و باوجود ایصال زر بسبب بعضی حوادثات که روی نمود بیدخل نتوانست شد و مجموع حاصل بندر به سه قسمت منقسم گردید حصه ازان متصدی و بخشی در وجه تنخواه حافظ مسعود خان نائب یاقوت خان دنداراجپوری و بهرهٔ سوم از مرهته مقرر گشت همدران ایام پروانهٔ مهر وزیر الملک اعتماد الدوله درباب دخیل کار ساختن گماشته بدیع الدین خان وقائع نگار کهتره پارچه و سایر تمام بدری درگاه و زود فرمود و به عمل در آورد همدرین سال در عشرهٔ دوم ماه شعبان المعظم قریب به نصف النهار زمین لرزه که درین مدت اقامت راقم در بندیار گاهی نشده بود واقع گشت و ماندند وزیدن نسیم در گذشت که بعضی را محسوس نگشت •

وقوع قحط سالی شدید که در عوام گجرات به تر لوتره اشتهار یافته

از جمله سوانحات عبرت افزای این سال که به شامت افعال و ذنوب ما مردم مانع نزول (1) غیث السماء گشته وقوع قحط شدید که در افواه اهل گجرات به تر لوتره که عبارت از سنوت هزار و هشت صد و سه بکر ماجیت

---

(1) غیث باران و باران باریدن ۱۲ •

فرستاد مستر لم که پیش روی قلعه مترصد آمدن عمدة التجار بود به مجرد بیرون
آوردن بلا توقف به خانهٔ خویش فرستاد خود به دربار آمد و با علی نواز خان نائب
متصدی رفته به مقتضای وقت گفت و شنیدی نموده برگشت و خانهٔ خود را
استحکام داده نشست و روزی چند گرانید عمدة التجار را به تبدیل لباس براه
کشتی بمبئی رسانید و او همانجا سکونت ورزیده از اندیشه گذشت و گذروا رست •

قرارگرفتن حصهٔ مرهتهٔ در بندر مبارک سورت

چون از ابتدای فساد مرهته درین صوبه که در نواحی بندر سورت سرکردگی
پیلاجی گایکوار به عرصهٔ ظهور آمد ازانجا که چندان مدد و مکنتی نداشت
متصدیان آنجا به مقابله و مدافعه می پرداختند مضایقه در محل خویش
نمی گذرانیدند تا آنکه به مرور شهور و سنین که جمعیتی بهم رسانید دست تطاول
به تاخت و تاراج پرگنات آن ضلع دراز ساخت که رستم علی خان با فوج آراسته
در ایام حکومت خود سال به سال به مقابله و مدافعهٔ او برآمده تعاقب می نمود
پس از شهادت رستم علی خان که خار سر راه پیلاجی بود تمامی پرگنات آن
طرف دیگی مهندی و سرکار بندر سورت بلا شرکت غیر بتصرفش بلا تشویش
در آمد و بهرام خان را مدد و مکنت مدافعه و مقابلهٔ او دست بهم نداد اما چون
علاقه پرگنات سورت که شولی آنجا به فوجحت نمی رفت و رعایا از خوف
متصدی خائف و هراسان بودند به صلاح و تکلیف آنها با متصدی طریق سلوک
مسلوک ساخته مرا داد حصه نمود که رعایا مترسانیده باشند و به فراغ بال
و جمعیت خاطر در مساکن خودها آباد بوده بنابر معاملات و فوجحت علاقه
به کسده تنسایی در بندر آمد و رفت نمایند و این صورت تا روبداد نزاع سید
احمد و معین محمد خان گرب دوم که تا دار مورد استمرار داشت و نظر بر
مدت حصار و وفور مصالح توپ خانه مداخلت مرهته در بندر نتوانست
شد چون سید احمد ملهر نامی را از بروده بقول حق الاعانة به شرط اخراج معین
محمد خان بمعاونت طلب داشت و او گسسته اند و معین محمد خان خزانهٔ
اسلی بدست آورده در حصار بودند مورخال بشهر بداء بجنگ در پیوست

نوشته عمدة التجار با احمیری خان دستوری یافته در عین گرمی هنگامه آرائی صفدر محمد خان که بار دوم برپا نموده بود رسیده شریک آن معرکه گشتند بالجمله چند ماه که بجنگ توپ اندازی و معرکه آرائی منقضی گردید و صورت فتح الباب سورت چشم نه کشود چون جمعی از مردم کاری و اعتمادی همراهی صفدر محمد خان مثل حسین بیگ خان و میر عبد الصمد ره نورد شهرستان عدم گشته بودند و موافقت تجار و عموم سکنه بممانعت مشاهده گردید پیشرفت کار ندیده دست منازعت کوتاه ساخته برکوب جهار بمبئی و ازانجا به صوبهٔ تهته راهی گشت همداران اوان چون متواتر و متوالی واقعات صدرار معروضهٔ اخبار نویسان و دیگران بعرض اقدس اعلی رسید بذریعه صفدر جنگ میر آتش که از هنگام آمدن از وطن مالوف وارد بندر سورت گشته از صادق علی خان واقف بود حسب الحکم اعلی متصدیگری آنجا بنام او که در احمد آباد اقامت داشت فرستاد - صادق علی خان نظر بر حسن معاشرت و قدم ارتباط به حافظ مسعود خان و دیگران کیفیت را نوشت جواب رسید که چون عهد و پیمان با سید اچهن موکد به ایمان گشته است معذوریم درین بین محضر و عرضی آصف جاه و مهر ساری سید اچهن بارکان دولت عائد گشت سند متصدیگری بنام سند معین الدین خان عرف سید اچهن باضافه منصب و خطاب بهادر و عطیات بارگاه والا و سند قلعه داری به سید حفیظ الدین خان پسرش مرحمت گشت پس از چندی احمیری خان فرستادهٔ آصف جاه باجل طبیعی در گذشت و همراهیانش به دکهن شتافتند روزی چند فیمابین سید اچهن و عمدة التجار صحبت به موافقت و (۱) مخاوت که بسر آمد بنابر امری غبار کدورت ار تفاع یافته به عداوت و مخاصمت مبدل گردید سید اچهن عمدة التجار را به تمهیدی در قلعه طلب داشته بار داشت مستر لام کپتان انگلیس نظر بر هم پیشگی واسطهٔ گفت و شنید او شده تدبیری اندیشیده برای بعضی مقدمات که بالمشافهه عمدة التجار در دربار تنقیح نماید حضور او را مستدعی گشت سید اچهن فریبش را خورده بیرون

---

(۱) مخاوت با یکدیگر دوستی کردن ۱۲ *

از طرف برهانپوری عدم به تکاپو در آمدند حافظ مسعود خان حبشی و کفیل
یاقوت خان دلدار احمدی و محارب بشکل عرب و رومی و جماعهٔ کلاه پوشان
انگلیس و ولندیس و فرانسیس به اندیشهٔ این که چون سید احمد را هنوز
احتیاجی و در کار خویش اقتداری دست بهم نداده مبادا مغلوب گشته بی مصالحه
در دهد بلکه منافی نام آصف جاه که بگوش شان رسیده بود ملحوظ داشته
مراعات آن را بنظر در آوردند و از مخاطرهٔ آنکه اگر احیاناً مفخر محمد خان
باز دیگر تمکن یابد چه سلوک در پیش نماید و سید احمد نیز از اینها استمداد
و استعانت درخواست داشت لهذا باتفاق یکدیگر عهد و پیمان را به عتاق و طلاق
موکد و موطد ساخته قرار دادند که من بعد مفخر محمد خان یا غیری را به امر
حکومت نگزارند و بعذر معذور و معسر و به ممانعت و مدافعت پردازند و این
معنی را مسجّل ساخته اسامی خودها را ثبت نمودند چون مستر لام کندلی
انگلیس که در (۱) تخمینم لیک و دنگ داشت بنابر الحال بتکلیف و سلطنت
جمهور که تخلف نتوانست نمود منتظم ساخت و هر کدامی با مصالح جنگی
و ادوات و آلات حرب الک و برج حصار را قسمت نموده به عهده و اهتمام
خویش گرفته بمحافظت و جنگ در پیوستند و نیز صورت حال را که محضر
گویند مشعر بر رضامندی حکومت به سید احمد بنابر ارسال بارگاه والا مرتب
ساخته سپردند و او روانه نمود آصف جاه که از نوشتهٔ سید احمد و نائب
فوجداری بهروچ از رویداد بد آگهی یافت عمدة النجبا ملا فخرالدین را که از
ممر عدم موافقت با بیگ خان و مفتی محمد خان که از جندی از
خان و مان آواره گشته ناکامی نامدرای برگشته بوطن مألوف به همراهی
او بست می برد خلعت و یک زنجیر فیل داده با احمدی خان نام جماعهدار
رخصت فرمود و به سید احمد خصوصاً در استقلال و نوید معروض داشتن در بی
عطای اسناد دکهنی و به سادات عظام و مشائخ کرام و اعیان و اشراف و حافظ
مسعود خان و بخشیان و کلاه پوشان عموما در امداد و اعانت و مراعات سید احمد

---

(۱) تخمینم مهر کردن ۱۲ ۰

پناه به عزم روانگی نزول کرد و به سرانجام سفر و ادای وجه مواجب سپاه مشغول
گردید سید اچهن که از استقلال و امداد رنگ علی نوار خان خواهرزادهٔ خود را
که هم داماد فخر محمد خان بود به نیابت متصدیگری مقرر ساخته به بندر
فرستاد و او به محافظت برج و باره و درب شهر پناه پرداخته به معتمدان مردم
کاری سپرد و نشانها حوالیش منادی اسم اعتبار خود بر آورد سید اچهن به
فراغ بال در قلعه جای گرفت فخر محمد خان بنابر اخراجات لابدی هر چیز
خود را آنچه همراه آورده بود در معرض بیع و نقدهای سپاه در آورد و اموال را
سید اچهن خریداری نموده گرفت باوجود آن عُهده برآیی نداشت و آنچه بود
متعلقانش بود دستش نمیرسید لهذا قرین اندوه و ملال گردید مفتاح باغ
حبشی عالم تیغ بیگ خان که معتمد و محرم راز بود و در نیابت بیرون برآمده
به فخر محمد خان ظاهر ساخت که در هنگام تعمیر این باغ از فرط کیاست
و عاقبت بینی تیغ بیگ خان در تحت فلان حوض مبلغ کلی را زر سرخ
بودیعت نهاده چون چشمهٔ آب حیوان در ظلمات زمین پنهان است و من از آن
مطلع ام از آنجا که گفته اند که زر سفید برای روز سیاه است کدام وقت زیاده
ازین متقاضی صرف آن خواهد بود فخر محمد خان بدلالت او حفر نمود
و گفتار او را مقرون به صدق یافت ظهور این معنی آبی بر روی کار آورد و فسخ
عزیمت سفر نموده کمر همت بر استقرار مرکز اصلی خویش چست بسته بفراهم
آوردن سپاه و بستن مورچال بر حصار شهر پناه اشتغال ورزید - * منظومه *

دگر باره آهنگ جنگ ساز کرد　　در بستهٔ فتنه را باز کرد
فرو برد سر در گریبان فراغ　　فرو مرد آسودگی را چراغ
سوی باره جنگ آوران تاختند　　به تدبیر دیوار پرداختند

و از هر دو جانب آتش در نهاد توپ های روئین تن افتاد سکنهٔ بندر را که هنوز
از صدمهٔ اولی آسایشی و از سوگواری در گذشتگان معرکهٔ نخست آرامشی پیدا
نه شده بود که بار دیگر فتنهٔ خفته که چشمش گرم نگشته سر از بالین برداشت
و نائرهٔ حرب را مشتعل ساخته هوش از کلهٔ شان خیر باد گفت و هر روز جمعی

اجهی جمعی از شاغلان و مخصوصان را همراه نموده باراده گرفتن دربله و زدن
مورچالها برآورد متعینان که از کوچه و محلات واقف جماعت مرهته را همراه
گرفته بکوچهٔ که سر دیگرش به دربار اتصال داشت در آمدند اتفاقاً در وسط کوچه
خانهٔ که محمد بیگ نام برسالهٔ نادر شاه بطریق اتباع و ساحتی جدید منزل جهاز
پیش ازین وارد گشته با دست چهار صد نفر معلله همراهی مورد آمده و از
مساعدهٔ هنگامه پیوسته مردم خود را مستعد داشته به محافظت خانهٔ خویش
می پرداخت و کاری از مقاومت عمر و زید نه داشت درین وقت که آن گروه
بطریق عادت مستمرهٔ مرهته که بر اکثر خانها سرراه دست اندازی نموده می
آمدند رسیدند و او بممانعت برخاست و جنگ شد و تفنگ به پیوست قضا را
تیر تفنگ از کمین گاه اجل به ملهار سردار مرهته رسید سیدن همان بود و تسلیم
شدن همان دکهنیان لاش او را برداشته جمعیت تهیه ی نمودند چون جماعه
مرهته بی سردار شد بمکان اصلی شتافتند و از طول انجامیدن این واقعه جمعه
خانه خرابیها از اتلاف مال و جان تجار و سکنه رو نمود و جمع عمارات دلکش که
از صدمات گولهٔ توپ با خاک یکسان نگشت و جمع دکاکین و انبارها مشحون
از امتعه و اقمشه اطراف و جوانب بلاد متعدده بغارت و سوختن در نیامد باقی
نماندها برزبان حال این مقال می گفتند • نظم

نه ملح از فرزند شاهان خراج • بود شهی و لشکری را خراج
وگر رو بمیدان کین آورند • بلا ز آسمان بر زمین آورند

جمهور سکنه از صغیر و کبیر و وضیع و شریف به ستوه آمدند فخر محمد خان از
مشاهدهٔ این حالت چون بدست آوردن قلعه بالعروة خود دیدند از و خامت
عاقبت که تجار و اعیان بعد از هنگام نیابت نجم بیگ خان با او عداوت
ورزیده اند درین مدت هنگامه اجدی به مقاومت نپرداخته تقاعد دارند
اندیشید که مبادا در وقت تلولی عام منتقد بالضرورة بپا کرده آتشی بمیان
آورده مستقلان آن جا دیگر گذاشته تدبیر را ختم ی نمود و خود با جمعی از
مخصوصان به مخمدی باغ اجداث کرد نجم بیگ خان واقعه اندرون حصار عز

دهانهٔ در گرفت و این معنی را [illegible] جنگ [illegible] گردید که [illegible] مستی
از آصف جاه که به چشم دیدن بوس [illegible] میدید و [illegible] حریفی را
با حویلی [illegible] دست [illegible] مالی [illegible] خدمت [illegible] سید [illegible]
نظر بر اقتدار آصف جاه و حصول [illegible] در [illegible]
میگردانید تا آنکه [illegible] [illegible] مرشد
از کمی وقت [illegible] آمد [illegible]
[illegible] و [illegible] (۱) امضا [illegible] موجود [illegible] جمعی [illegible]
و به قلعه آمدن از آنجا که [illegible]
[illegible] در [illegible] قلعه [illegible]
سید و [illegible] محمد خان [illegible]

[illegible] قلعه [illegible]

و بودن مکان [illegible]
محمد خان را که [illegible] در [illegible]
افتاده ناچار به [illegible] مورچال و (۲) سیبه و جنگ [illegible]
فرستاد ۔ • بیت •

حق پرستش مکن بدست دو [illegible] الله در دست قادر است گرو

و قریب سه ماه نائرهٔ آتش تشانی شعله ور بود چار دیوار بندر سورت مانند کورهٔ
حدادی التهاب پذیرفت چون پیشرفت کار از تیغ و تیر متعذر دید سید اچهن
تدبیری اندیشیده ملهار نام مرهته را که از توکل داماجی به نیابت بوده قیام
داشت بقرار دادن یازده لک روپیه به عنوان حق الاعانه و تا ایصال آن وجه از
آمدنی محصول سوم حصه میگرفته باشد بمعاونت خویش دعوت نمود ازانجا
که آن جماعه واقعه طلب و خواهشمند این قسم امور اند اجابت کرده آمد
و از راه رود تپتی و دریچه با چهار صد سوار جرار دکهنی به قلعه در آورده سید

(۱) امضا بکسر اول روان گردانیدن فرمان ۱۲ •
(۲) سیبه بکسر اول بمعنی مورچال و دمدمه است ۱۲ •

realpatidar.com

خود را به تقدیم این کار ترغیب و تحریص نماید سید منهی سمعاً و اطاعةً گفته و بالرأس و العین خوانده بحسب ظاهر اشتیاق ملاقات برادر را دست آویز ساخته و براه آورد و ورود بندر سورت گشت تیغ بیگ خان نظر بر اخوت سید اچهی به تکریم و تعظیم پرداخته مهمان بندر گردید و او در خلوت مکنون ضمیر مرکوز خاطر آصف جاه را با برادر درمیان آورده چندی متوقف بود انجا که هر امری به گرو وقت خویش است سید اچهی را جرأت نشد و هر چند در این امر بندر نشین خاطر برادر و فرمودهٔ آصف جاه در نظر انداخته نشست و با زن ساحلی بدست نیارد سید منهی چون پیشرفت کار بنظرش نیامد معاودت بمرکز اصلی نموده کیفیت را بآصف جاه ظاهر ساخت و مضمون لکل اجل کتاب بر خواند و گفت • منظومه •

برآید به زمان خویش هر کار نرفت خود بعجز هم غیرهٔ به
نتوان شد به همه مقصود پیروز مگر روزی فردا خود امروز

آصف جاه را که این حکایت خلاف خواهش و مرضی بگوش رسید مراعاتی که سابق با سید منهی مرعی بوده خلل پذیرفت تا آنکه (۱) نوید اجل تیغ بیگ خان در رسید و نامهٔ طلب حضور رسانده از شهرستان هستی بیرون برد و معز محمد خان بامر حکومت متمکن گردید و بدستور پیش در امر بخشی گری و صاحب اقتدا ی سید اچهی مستقل ماند آصف جاه کرّة دوم سید منهی را بتکلیف نمود و او بنابر تقدیم رسم تهنیت و تعزیه متمسک گشته آمد و برادر او را التزام فرموده آصف جاه به مبالغهٔ تمام می گفت چون هنوز چندی به امضاء تقدیر آسمانی و مشیت یزدانی به مکمن غیب (۲) لبث و درنگ صنعت بود کس و کوشش را فائده نداشت • بیت •

تا نرسد وعدهٔ هر کار که هست سودی نه دهد یاری هر یار که هست

سید منهی که روی دل گشت نداشت لاجرم متوقف مانده پهلو بر بستر ناتوانی

---

(۱) نوید باول مفتوح و ثانی مکسور نامه و رسول ۱۲

(۲) لبث باول مفتوح درنگ کردن ۱۲ •

وقوع هنگامه بندر سورت و بر آمدن صفدر محمد خان متصدی آنجا و مداخلت سید معین الدین خان عرف سید اچهن

همدرین سال [illegible]

و [illegible] صفدر محمد خان متصدی بندر سورت و سید معین الدین

خان عرف سید اچهن [illegible]

تفصیل این اجمال [illegible]

بیگ خان از پیشگاه خلافت [illegible] بندر سورت [illegible]

گشت سید اچهن [illegible] تیغ بیگ خان [illegible] بخشی

گری [illegible]

بود [illegible] * بیت *

این [illegible]

ازانجا که در حین حیات تیغ بیگ خان بندر [illegible]

نظام الملک آصف جاه را نظر به نظام عمدة [illegible] و امور دیگر بیدخل ساختن

او [illegible] خطور نمود و این معنی را در پرده خفا میخواست بجلوهٔ ظهور درآرد

پیوسته با خود کنکاش داشت سید [illegible] برادر [illegible] سید اچهن را که در اصل

متوطن دارالسرور برهان پور و در زمرهٔ اصحاب عمائم * بیت *

با ریش و [illegible] و [illegible] و عصا و مسواک

اینها همه بود و انچه می باید نیست

همسلک بود در نظر آورده چون از قرابت سببی برادرش با تیغ بیگ خان

و بخشی بودن او آگهی داشت این راز سربسته را بدو سپرد و در کتمان آن

مبالغه فرمود - * مصرع *

مصلحت نیست که از پرده برون آید راز

و اورا بنابر تمشیت این امر رخصت بندر سورت نمود که بدانجا شتافته برادر

که او نزد راجه رای سنگه در این نوکر بوده رخصت نموده که او را مستمال ساخته به معاونت و شریک کار گشتن آورد شهباز رفته معتمد راجه را برای نقش مدد خرج و گفت و شنید همراه آورد چون هنگام جدائی گردیدن از نصرالدوله وعده دادن یک زنجیر فیل بمیان آمده و به عمل درنیامده انفعالی آن و رسانیدن روز مره اخراجات مرد خان متعهد گشته فرستادها را رخصت فرمود رنگوجی که به ضلع موضع ولاد به اندیشهٔ دخل کار ساختن نصرالدوله که دست نشاندهٔ او باشد چاره جو بود راجه لی سنگه حسب الطلب جوان مرد خان می آمد کسان خود را بسرراه او فرستاده به مواعید دل پذیر بسوی خود دعوت نمود و او لجاجت کرده شامل گشت از ظهور این معنی قوی دل شده عزم تصمیم داد و شیر خان را نیز طلب داشت و او هم آمده ملحق گردید و کمر در محاصرهٔ بلده چست بست • مصرع •

هرچه تدبیر است جز بازیچهٔ تقدیر نیست

ذهن نیز خبر کشته شدن نایب او که در بلاد بود رسید که هریا نام پسر خوانده کهاندراو که بامر قلعه داری نورسد می پرداخت در سواد قصبهٔ بلاد آمده دست تطاول دراز ساخت نایب رنگوجی که به مقابله و مدافعهٔ او برآمد برسیدن تیر بندوق بادیه پیمای وادی عدم گشت چون مست ارزی پیوسته نزد اداهٔ ناگوار او را عاق گشت و به عزم گرفتن قلعهٔ نورسد و نصب نایب دیگر به دانصوب نهاد و قلعهٔ نورسد را محاصره نمود هریا بعضی حسنه بجنگ توپ و تفنگ اشتغال ورزید از آنجا که بعضی از متحصنان با رنگوجی موافق بودند به ایام معدود کسان او به سازش آنها نردبانها گذاشته برآمدند و قلعه مفتوح گشت و هریا بدر رفت چون زیادی جد تاخ نسبت مرتبه دستور سلوک به کهاندراو اشتهار داشت جوان مرد خان علی رغم رنگوجی جدائی بندت را که به نیابت قلعه نهاد از طرف او می پرداخت طلب داشته به بلده دخل کار ساخت و گماشته رنگوجی را بیرون کرد • بیت •

طرفه حمام است این دنیای دون هر زمان در دست یا تاک دگر

کهدنی آن ضلع نموده به قصبهٔ بن تهلی پیوست و آنجا را محاصره نموده به
سعی و کوشش مفتوح ساخته غارت کرد فخرالدوله از تنگ ظرفی تسخیر آنجا
را برخود بسته دمامهٔ شهرت و آوازه کلیدی از طلا و عرضداشت با بست و یک
اشرفی نذر بدرگاه والا ارسال داشت و از نظر اشرف گذشت بالجمله چون هنگام
بازگشت مرهته رسیده بود کاناجی او را به دهولقه رسانید محمد جانباز قصباتی
آنجا که به نیابت فوجداری می پرداخت بی دخل شده به بلده آمد و کسان
فخرالدوله باتفاق مرهته قابض و متصرف گشتند رینکوجی از امریه خود را به
سرعت تمام رسانیده ملحق گشت چون دران ایام بر تفاوت حصه پیوره
و مصادرات با جوان مرد خان گفت و شنید داشت و کار بناخوشی انجامیده
بود رسیدن کاناجی و فخرالدوله را از مغتنمات وقت و مساعدت بخت شمرده
باتفاق موضع ساندد معمولهٔ دهولقه شش کروهی بلده را بتاخت در آورد و ناطق
و صامت آنجا را غارت نموده منزل گزید - جوان مرد خان بدریافت این خبر
با فوج آراسته و لوازمهٔ توپ خانه به قصد شبخون از رود بار سابر گذشته بر آمد
و پاسی از شب گذشته چون صلاح کار ندید عنان عزیمت را به بلده معطوف
ساخته در آمد کاناجی فخرالدوله را سپرد رینکوجی کرده خود روانهٔ مسکن شد
و او فخرالدوله را همراه گرفته بموضع بنجر چهار کروهی بلده بر ساحل دریای سابر
ورود آمد ازانجا که قریات پرگنهٔ حویلی حصهٔ مرهته بموجب قرار که سبق
ذکر یافته در تحت جوان مرد خان بود - اکنون مصادقت به مخاصمت تبدیل
یافت محصلان شداد و غلاظ بر تمام پرگنه تعین نموده چسمهٔ تحصیل هر چهار
حصه جاری ساخت و ازانجا به موضع عیسن پور دو کروهی دائره کرد جوان
مرد خان نیز به ارادهٔ مقابله و مدافعه در باره بین پوره اقامت ورزید و هر روز
فوجی از طرفین به مقابل یک دیگر نموداری کرده به جنگ توپ و تفنگ می
پرداختند ازانجا که رینکوجی را از بدست آمدن فخرالدوله خیال نصب او
در سر بود در تدبیر آن در آمده تشخیص و تحصیل کمال زر به قریات دیگر آورد -
جوان مرد خان از مکنون ضمیرش آگاه گشته محمد شهباز روهیله را نظر برسابقه

ورود آورد معتمد خان خلف نجم الدوله که بخطاب مومن خان معتمد و مباهی
گشته بود بارادهٔ دارالخلافت دعل ممکن داشت از سنوح این سانحه فسخ عزیمت
نموده به حفظ و حراست معمورهٔ بندر پرداخته واقعهٔ تا گریز را به پایهٔ سریر خلافت
مصیر معروض داشت فداءالدین خان که از سابق بعهده در موضع دهوان
مسکن قائم حالت کولی امامت داشت از استماع این قصه تا مرشد دکلر فاتحه
و تعزیه باز ماندگان که آمده بود از ممانعت در آمدن رخصت مهجوری نموده
نت و نعش از پیش بر آوردگیها ابرود • بیت •

نماند تک نفس زخم سنان دشمنم بر دل
ولی از دست گر جائی جلد بسار می رنجم

پس از چندی که از بودن دهوان و مصاحبت کولیان دل تنگ و متنفر گشت
به رینکوجی نوشته با سائل به قصهٔ امرتیه آمده حلقی گرفت و او به مراعات و دل
جوئی بسر میبرد و همدران ایام شقهٔ حضور پرنور متضمن فرمایش روغن وی زور
مادرتی و روغن د لسنگ (۱) که از بلاد فرنگ می آرند حواله وکیل ندیری درگاه
آسمانجاه شده بود ورود فرموده بتلاش تمام روغن و لسنگ بقدر ملیل که میسر آمد با
عرضداشت فرستاد و از نظر اقدس گذشت و از راه فضل و عطا بمرحمت خلعت فاخره
سرافراز شد و جوان مرد خان بنابر بندوبست قلع دربلی معموره که بالسردار بامی کولی
متمرد سر به شورش برداشته مصدر فساد بود محمد شهباز روهیله را با فوج تعین
فرموده و او چندی با او به زد و خورد پرداخت و تا سردار کشته افتاد •

معاونت نمودن کاناجی تاکیر با فخرالدوله از
قلع سورت و وقوع ناخوشی فی مابین
جوانمرد خان و رینکوجی بنابر تفاوت
حصه و مصدر هنگامه شدن او
و بدست آوردن قلعهٔ بورسد

کاناجی تاکیر که با فخرالدوله بصوب سورت رفته بتخصیص و تفصیل

(۱) دلسنگ لفظ فرنگیه بمعنی سنبل که در ملکی بالعمر می گویند

درگذشتن بیلگر خان عرف گدا بیگ خان قلعه دار بندر مبارک سورت ازین فیروزه حصار و غرق شدن زورق وجود نجم خان متصدی بندر کهنبایت در گرداب فنا و سوانحاتی که دران اوان رو داده

همدرین سال که اینک خان که پس از ارتحال بیلگر خان برادرش از پیشگاه خلافت وجهانبانی از انتقال او بخطاب و قلعه داری آهنی اساس بندر مبارک سورت سرافراز بود چندیکه بدان امر اشتغال نمود ناگاه سنگ قضا از منجنیق فلک دوار بر برج اساس وجود خاکیش رسید و حارس هادم اللذات فرمان قدر توامان عزل دژ دشیدی پیکر هیولائی آورده بیست و یکم شهر صفر از دربند عناصر اربعه بیرون ساخته به کوتوالی تنگنای لحد نصب نموده فرستاد و مصداق آیهٔ کریمهٔ یدرککم الموت و لو کنتم فی بروج مشیدة هویدا گشت - * منظومه *

قضا سر نگردد ز در بستنت   بود فی المثل گر دراز آهنت

چو تقدیر از عرش آید فرود   ندارد بلندی دیوار سود

ازانجا که در حین حیات و ثبات عقل چون ایام ارذل العمر را دریافت و زور اسقاط قوای جسمانی و استیلای ضعف و ناتوانی را در خود مشاهده نمود از راه عاقبت اندیشی - کیاست و دانشمندی را به کار برده بارسال پیشکش بارگاه فلک اشتباه پرداخته قلعه داری را پس از ارتحال خود بنام وقار محمد خان ولد صفدر محمد دامادش التماس نموده سند درگاهی حاصل ساخته بنابران او به حراست و محافظت قلعه سرگرم کار گشت و نیز دران اوان (۱) سنبک آمال و امانی نجم خان متصدی بندر کهنبایت به لنگرگاه محیط نا پیدا کنار ادرکه الغرق عدم دهم شهر ربیع الاول پیوست و از چار موجهٔ تلاطم حوادثات روزگار به ساحل ممات رسید و بار خانهٔ اعمال و افعال را در فرضهٔ جزآء بما کانوا یعملون

(۱) سنبک بضم اول و سکون ثانی وضم ثالث کشتیِ کوچک را گویند *

عبرت است که کرد که بیافت • قطعه •

بسا بدسگالی که دادهٔ ایزد   کس ندارد بکوشش از تو ربود

ور نخواهند عالمی همه شود   خواست او نی خلاف خواهد بود

بالجمله معزول دیوانی را با دفتر از خانهٔ میر علی خان طلب داشت و وا
گذاشت جمیع خدمات بدین وسیله شده هشتم ذی الحجه که یوم الترویه بود
به نسبت امور متعلقهٔ خویش سرگرم گردید و معاند سیه بخت و حاسد
پست فطرت اسود الوجه فی الدارین گشت • قطعه •

بمیر تا برهی ای حسود کین رنجی است
که از مشقت آن جز بمرگ نتوان رست
بنداشت ستمگر که ستم بر ما کرد
برگردن او بماند و بر ما بگذشت

اتفاقا همدان اول رونه مال که بمهر احمد و محمود کرده داده بودند به نظر
شریف منظور نه گشته چون کالی بد نویش خداوند برگشت بجنسه آن را
به نقد خانهٔ والا سپرد که بکار باشد و روانه دیگر بمهر خود کرده داد و در سال
هزار و صد و شصت جوان مرد خان بدست آویز بر آوردن حسب الحکم احتلی
بخدمت اشرفی نمره نموده بمعرض ایصال به آرد و رینکوجی بعد بعضی امور
به نزدیکی موضع اسلالی چهار کروهی بلده آمد و جوان مرد خان دلم ملتجی
و راکم ا همراه گرفته رسیده ملاقی شده معاودت کرد و رینکوجی رفت الله داد
بصلتی نائب نوحدادی نرلقه که بایکی از مصلتان آنجا رنجشی داشت
کشته شد و مصلتان مصده گیری نائب نوحدادی آنجا را ندیرند و ملحق ساختند
از آنجا که نوحدادی گیری به معین خان تعلق داشت بالجمعیت شتافته بند آنجا
شتافته به نیت ندادحنه اخراج نمود و محمد منور الدین خان مد صرنه از ممر
سنگی و عدم مداخلت والهٔ دکهن گردید چون خللی از فساد کولیان به پرگنهٔ
مرلنده و محمود آباد پیدا ده بود محمد شهباز رعیله بر آنها تعین گشت و او
بقدر یست لمرده آمد •

او احکام را بجوان مرد خان ظاهر ساخت و نظر بر قدم ارتباط که مکرر سبق ذکر یافته گلهٔ این امر بقول آنکه گله از دوستان می باشد آغاز نهاده گفت * قطعه *

جوانمردی دو چیز است ای جوان مرد
به سویم گوش نه تا گویمت راست
یکی آن کز رفیقان در گرانی
اگر هر لحظه بینی صد کم و راست
دوم کز تو نیاید هیچ گاهی
چنان کاری که باید عذر شان خواست

اخوین قسم مغلظه یاد نموده عذر خواه گشتند که ما را هرگز سودای این کار در سر و خیال این عمل در دل نبود قدیمی و نمک پروردهٔ شما بدین امر نا لایست رهزن شده از راه برد پاسخ داد که ان شاء الله تعالی در اسرع اوقات سزای کردار و پاداش این کار خواهد یافت - * بیت *

ایشان تلافی ملک نا و نکنند نکنند گر فلک نمک نکنند

ازانجا که او سبحانه تعالی منتقم حقیقی در اندک فرصتی انتقام ازو کشید که در اواخر واصل گردیدن بدرکات جحیم مرگ دختر و ناخلف مهینش و پسرزادها و دخترزادها یتیم بی پدر و مادر بدیده بی بصیرتش دید و اندوخته های کسب حرامش بباد رفته پریشان شده بآنها ملحق گشت - * وحید *

نمک و سودهٔ الماس شبیه اند بهم به غلط هر که نمک خورد بر از عمر نبرد

* قطعه *

جهان پیمانه را ماند بعینه
که چون پر شد تهی گردد به هر بار
کنون کز مرگ آن ملعون تهی گشت
نه پندارم که پر گردد دگر بار

هر چند که این همه در از نفسی موجب ملال خاطر ناظران گشته و باعث صداع سامعان شده چون دل پر داشت بدین وسیله خالی نمود و نیز مکان

متصدی شد کهنهات و ساباقه بداروغگی کچهری باجه رکاب سعادت به لمعان ظهور شد که روبه مال سونارپلی و بجاب پیسگل که بدرن مهر علی محمد خان امین باشد منظور نه کنند و محصول سوباه باز یافت نمایند و احکام صدر به راقم شد چون موسم انگی امتعه بجاب پیشکان دارالخلافت و بعد فرست بود بلاظهار این معنی نپرداخته با خود گفت که هرگاه اطلاع حکم مقدس بداروغگی کچهری باجه رکاب سعادت شده گماشته های بحاران آنجا نوشته باشند بخودی خود نیز خواهد کرد ازانجا که به خط خاص مزین شده بود که بدیوان صوبه نیز بنویسند مضران دفتر خالصه شریفه حقیقت دیوانی را که طالب علی خان بدیوانی سر افراز بود و از شروع خدمت به تعلقه دیده و به حضور موت شد دیوانی آنجا به کسی معتبر نسبت از نظر انور گذرانیدند چون خواهش اندرونی بدلی پیوسته بود که بدین تقریب این کار برام تعلق بدیرد حکم شد که به عهده امین نمایند و حسب الحکم اشرف اعلی بمهر وزیر الممالک به نسبت امر دیوانی حوالهٔ وکیل گردید و سرانه والی هدایه عسی ان تکرهوا شیئا فهو خیرلکم • منظومه •

ای بسا کارها که به عالم رود و عالمی زند برهم
به نظر آن بد و گران باشد خیر کلی همه دران باشد

والمبهم و مضمون • مصرع •

عنقریب سبب خیر گر خدا خواهد به ظهور پیوست

چون در عرض شدن مقدمه دیوانی و مرتب گشتن حسب الحکم قریب سه ماه کشید عنقا روانه شدن دخله دارالخلافت در رسید و از نوشته جات آنجا کیفیت صدور احکام بداروغه کچهری باجه حضور و متصدیان بعاد مسرحا به بجاب نیسگل و حداوندان صنعت احمدآباد منکشف گشت و آنها به خوان مرد خان ظاهر ساخته خرد خود سدرد سولی را گذاشت تعلقات علاحی و دیمالی ندید منتها مل صوبه نویس ا نطر به تقاضای صدق و کذب احکام فرستاد دربن بین حسب الحکم دیوانی و رد فرمود • نظم •

میر رات شب روز رشن شد سب اشک را صبح صدق دمید
از آن نعامم سنگ حجر شد لسانا سخن به دلم نیر شد

امریست ناممکن که صورت بستنی نیست و در تعلیم میخندید از استماع این مقالات که آتش در نهادم می انداخت بآبیاری مضمون این منظومه منطقی میساخت - • نظم •

به هنگام سختی مشو نا امید ‌‌ ‌ کز ابر سیه بارد آب سفید
در چاره سازی بخود در مبند ‌ ‌ که بسیار تلخی بود سود مند

و آن ابلیس سراپا تلبیس سالوس (۱) لاحوس بعد چندی به عذر حواشی ملبس به لباس مکر و تزویر شده از در خیر سگالی در آمده به طنازی گفت که اگر چیزی به عنوان رشوت برای معتمد خان متعهد شوند شاید دلیل و سیله امیدی را بدهانم و کوروانی که اران دیگریست و سپرد دارند نمی تواند بد پاسخ داد که حق کسی را غصب نه کرده ام و عاریتی نپذیرفته ام جای پدر خود را گرفته ام بحالی که بدادن رشوت و غصب باشد گرد این مطلب نخواهم نهاد واهب العطایا که رازق العباد است بهتر ازین را عطا خواهد فرمود • قطعه •

ده در سود کشاده اگر بسته شد دری ‌ ‌ انگشت ترجمان زبان است دل را

و در اندیشهٔ کار متامل گشته با خود گفت - • بیت •

گرد دیوار خانه گشتن چند ‌ ‌ فتح در را کلید باید جست

و هاتف غیبی و سروش لاریبی بگوشم میخواند - • بیت •

گر بشد گل ز چمن بیش منال ای بلبل
که درین هفته بصد برگ و نوا باز آید

و تمهیدی به خیال آورده تسوید نموده برای رام داراین وکیل دربار جهان مدار و سبب خان مختلی بچکانه بهرور خان را نوشته قاصد را رخصت کرد ازانجا که تدبیر موافق تقدیر بود بمجرد رسیدن رقایم سابق ولاحق که آنها چشم انتظار بر شارع چار داشتند مختلی مرد حقیقت را بنظر اقدس گذرانید و بخط خاص مزین گشت و حکم محکم شرف صدور یافت که بدیوان صوبه نیز به قدغن بلیغ یرلیغ نویسند و احکام والا بنام تیغ بیگ خان متصدی بندر سورت و نجم خان

(۱) لاحوس - شوم نا مبارک ۱۲ *

ظاهری و ضمناً بدین وقت اینکه درجه عقل و اندیشه است آمد و رفت داشت
احکامی که ورود فرموده بود نموده گفت که بنابر انهام حقیقت معزّ خان را از
احکام آگاه باید ساخت و تقریب را گذاشت یاد کرد آن شقی که از دیر کوشش
نیروز خان واقف گشت ازانجا که موش خانگی و از جمیع جهات مطلع بود
و خاریکه از ممر امداد و اعانت نیروز خان در سینهٔ پر کینه اش می خلید دفعه
بر آمد و سهام مرام را به هدف مراد پیوسته یافت بحسب ظاهر همراهی نموده
نزد معزّ خان آمد و احکام را ظاهر ساخت و او گفت که به جوان مرد خان
گفته جواب خواهم داد حیله درپیش آورد و آن کم ظرف بد اندیش که درپیش
ریش نشسته احکام به دست داشت بخروش آمد گویی لب را کشود و از
روی طرز استخفاف گفت که درین وقت سلطنت کجا مانده و احکام شاهی
اکه می رسد بقدر خان را درخواست نمایند از استماع این گفتار ناهنجار
زیاد از دهنش زمام را عنان حوصله از دست رفت و عالم را به چشم تیره و تار دید
احکام را از دست واجب القطعش کشیده گرفت و گفت که اگر در نزد چون
تویی اهلی اعتبار ندارد اما ما را نهایت عزیز و موجب افتخار است • قطعه •

گر نه بیند بروز شب پره چشم — چشمهٔ آفتاب را چه گناه
راست خواهی هزار چشم چنان — کور بهتر که آفتاب سیاه

و برخاست و آخر روز جوان مرد خان ا دیده از احکام واقف ساخت و گفت

مدا زان جهان طلب دستمال شکنند
برا چه شد که همه طلب دستمال شکنی

ازانجا که اورا نیز از وجوهات چند خاطر نشان نموده رخنه در قواعد مصادقت
و مخالفت انگنده طور دیرینه اسلاف و اخلاف را به عقوق مبدل ساخته بود
امر تدبیر نگسست و جوابی که مطابق سوال باشد حمل به شد و آن مرز مدبر
از ممر شفقت با کل برادران دیگر که بس یک جوابی داشته با رام بودند سرّاً
و جهراً مصلحت که اکنون نتیجه توقع و کدام امید مانده اید کسی که محل اعتماد
و اعتبار بود از صلی رفته بخیگی خدمات ا مگر در جواب دنیا بد هیهات هیهات

و فروغی از صدق نه دارد * * رباعی *

مرد تمام آنکه نگفت و نکرد   وانکه نگفت و نکند نیم مرد
وانکه نگفت و نکند زن بود   زن به ازان کس که نگفت و نکرد

بالضرورة رویداد اورا به مقرب الحضرت بهرور خان نوشت قضارا پیش از رسیدن این سانحه اورا شخصی در حضور گفت ازانجا که اکثر خدمات حضوری در تعلق داشت حکم معلّی صادر شد که از دفتر خالصه نوشته از نظر اقدس بگذرانند محرر آن بعد ترقیم تعلقات حضوری امینی و کروڑائی کهتره پارچه احمد آباد را که از واسطهٔ عرض معروض بود نیز درج کرده گذرانیدند و حضرت ظل سبحانی هر یک از تعلقات را منصوب نیکی از نیکنامه های او بدستخط مزین فرمودند چون بنام احقر رسیدند حکم شد که بدیگری تجویز نمایند مقرب الحضرت و الخاقان جاوید خان و رای رایان باگرمل که شرف اندوز حضور بودند بدروهٔ عرض رسانیدند که امینی بنام علی محمد خان مرحوم و درین ولا به پسرش که بخطاب پدر سرفراز است مرحمت گشته تعلق به بهرور خان ندارد مگر واسطهٔ او بوده و از خانه زادان موروثی شاه اعلی رضوان جایگاه است و کروڑائی که به محسن خان است چون هنگام تقرر خدمت پیشکش سرکار والا قبول کرده و برعایت بهرور خان واصل به ساخته محرران نوشته اند هرچه حکم نفاذ خاص مزین فرمودند و حکم والا به شرف نفاذ پیوست که حکم استقلال امینی بدهند و کروڑائی را نیز در سپرد امین نمایند که وجه پیشکش را از لوازمهٔ خدمت به ضبط در آورده ارسال حضور نماید و دو قطعه احکام قدسی بمهر وزیر الممالک از دفتر خالصه که مرحمت شده بود درین وقت رسید ازانجا که آن پیر کفتار غدار و آن (۱) دیوث (۲) لئیم (۳) عتل (۴) ختار از راه خدیعت و مکاری به مراعات

---

(۱) دیوث بفتح و یای مشدد مرد بی غیرت و بی ننگ و بی حمیت ۱۲ *

(۲) لئیم بخیل و ناکس ۱۲ *

(۳) عُتُلّ - باول و ثانی مضموم و لام مشدد ستم گر و سخت گو ۱۲ *

(۴) خَتّار - بالفتح مع تشدید تا غدر کننده یعنی بیوفائی کننده ۱۲ *

برده اجازت حاصل ساخته از روی تزویر صورت سعری اندیشیده و نسخهٔ مکری پیش نهاد ضمیر خود نموده رخسارهٔ حیا را به نیل حرام خواری مخضوب کرده و دیدهٔ احول بی بصیرتی را به میل سوفالی مکحول و معیوب داشته • بیت •

نه از خلق شرم و نه ترس از خدا　　نه اندیشه کرده ز روز جزا

تا حدیکه تا خلف مهندس را پیشکار به تعلقهٔ کروراگیری مقرر داشته بود لیکن بقول آنکه • مصرع •

گدای بی‌ریش فرزند خود را کور می‌سازد

خود پیام کرد این معنی شده بعد مدت و نوم کردا برقع حیا دریده عازهٔ بی آزرمی بر رخ رسوائی مالیده آمده چون خروس بی هنگام به ترانهٔ پرداخته و تمهید نسخهٔ خوبش بصوت ان انکر الاصوات لصوت الحمیر شهیق و نهیق بلند کرده سرائیدن و رنجانیدن سامعه آغاز نهاده ظاهر ساخت که بعد خلل با وجود ملی خلل تعلی داده به میخواهد که مکنون ضمیرش بر ملا افتد و این عقده نکشاید داده دارد که دارمکی کهرهٔ باجه را از تعیش به آ د بعد مصلحت کروراگی که ازان دیگریست و در سپرد شما و از دیگر تعلقات بعضی و ضربی متصور نیست امیدی را که از قدیم دارد بعد انفصال یک ماه را گزاشت خواهد کرد چون چارهٔ بغیر اذعان نداشت سکوت ورزید و آن [1] همّاز مشاء [2] بنمیم موجب تما دانسته رفت و روز دیگر که ۔ءِ شهر جمادی الاولی بود جمیع تعلقات را ضبط نموده با خلف دیمی را پیشکار ساخت که پیوسته با شیخ نمی به مقابل دکانی خنده　سر از او تا یک ماه و لیم مهر خموشی به لب زده بانتظاری ایفای وعده که اید روزی او را طلب داشته گفت که چرا بموجب قول به عمل در نمی آید [3] مهمل و با مربوط چند از رطب و یابس گفته بیت و تکلّم به نامی پیوست که گفته واری دریسلی بی معرش با بر حدمت

---

(۱) همّاز بالاول مفتوح و تشدید ثانی یعنی مردم عیب کننده و سخن چینی کننده ۱۲

(۲) نمیم سخن چین ۱۲

(۳) مهمل بالاول مضموم و میم ثانی مفتوح ضائع بیکار و بیهوده ۱۲ •

• نظم •

سر بسر لشکر جفا آورد — چون دل و نمک بجا آورد
نیست بد اصل را وفا و تمیز — اصل پاک است مایهٔ همه چیز

و کمر عداوت به نطاق شقاوت و (۱) حشانت چست بسته در صدد عزل خدمت امینی که با راقم بود در آمده تمهید راست مانندی بسته باغ سری به معز خان نموده به طمع در انداخت که از محصل کنڈ پارچه که کروڑانی نظامت آنجا از طرف سرکار به شیخ رضی مقرر است تغلب و تصرف او معلوم نمی شود و در سلطنت چه اقتدار باقی مانده که با متصدیان بادشاهی باشد دیوانی صوبه و داروغگی کهنڈہ پارچه را که از عبدالحمید خان انتزاع شد که پرسید اگر داروغگی و امینی و کروڑانی و مشرفی و تحویلداری و مقیمی که با مردم است ضبط نموده یکی از آن جود حواله شود از وجه لوازمه مطلعی نماید و از معاملات شیخ رضی خاطر جمع میگردد اگرچه معز خان پاسخ داد که امینی از مدت ها با خان مرحوم و اکنون با بالائی یعنی راقم تعلق دارد و کروڑانی که به محسن خان و او در حضور و در سپرد ایشان امینی را نمی توان گرفت و مناسب نیست ازانجا که آن ملعون (۲) افسار اهرمن کردار را اصل مدعا (۳) مخارفت و معطل ساختن و کشیدن انتقام کینهٔ دیرینهٔ راقم بود شعبدهٔ به کار بردن به دمیدن دمدمه و افسون عقداللسان پرداخته چشم و هوشش را بسته گفت که اگر به ضبط در نیاید دیگران آزرده میگردند اگر بخاطر برسد آینده وا گذاشت نمی توان کرد و بدین وسوسه آن (۴) خناس (۵) کناس (٦) نسناس بصورت ناس او را از راه

---

(۱) حشانت بکسر اول کینه ۱۲ *

(۲) افسار بر وزن رفتار یعنی افسون *

(۳) مخارفت باول مضموم کسی را بیروی کردن و معاش بر کسی سخت کردن ۱۲ *

(۴) خناس بالفتح و التشدید دیو سر در کننده و وسوسه کننده ۱۲ *

(۵) کناس - جاروب کش ۱۲ *

(٦) نسناس باول مفتوح ثانی رده نوعی از خلق که به یک پای بر میجهند ۱۲ *

که هنما باشد بود طلب داشت و او از وخامت عاقبت متامل گشته از راه
مصلحت که آینده بالمرة خاطر مشوشش مطمئن باشد گفت که بدون اجازت
و رخصت علی محمد خان که ندیمی ایشانم و به پیش نجم‌الدوله نیز به
سعادتش اشتغال بودم برای کار اقدام نمی توانم کرد بدین ضمن منظور نظر دیده
بی تصریحش آنکه اگر احیاناً صحبت بر نگیرد و در ساعة (۱) چال بلایی افتد
با تکملی شعر بچه به سخرة گرفتار آید بدستیاری حمایت برآید و برهد - معتبر خان
بتعلیم آن معلم ابالسه پیغام کرد و خان مرحوم او را که برین تمهید حاضر آمده بود
نرسید • بیت •

مکن تربیت بدگهر زاده را به بدمست هرگز مده باده را

و او به کشادهٔ پیشانی در سرانجام امور خیر و شر رفته رفته پیش آمد کرد و تصرف
در مزاج معتبر خان بهم رسانید سر به شورش جاهلی آغاز نهاد • بیت •

سبو از تحرف جاه بدتر شود چه گردد سبوی مطر از تر شود

به (۲) لسع معبر و کثیر بدیم و حدید کار برداران معتبر خان به آمد و به خانه
براندازی سکنهٔ بلدهٔ هادی طریق ضلالت و گمراهی گردید و کار بجایی رسانید
که در اواخر جمیع حقوق سالی و حق را نسیاً منسیاً و همه مدورا انگاشته
به یک دو امر سهلی خان معتبر را آزرده و مکدر ساخت و با وادیم برد دعا باخت
و سوری در مواد اخلاص و اتحاد با خواجه مرد خان و برادرش انداخت • رباعی •

بد اصل و گدا چو خواجه گردد نکو است
مغرور شود نداند از دشمن و دوست
گر دانهٔ کوزه ز گوهر سازی
از کوزه همان برون تراود که در او است

بالجمله پس از انتقال والد معتبر خان از پیش متوجه خان در ماندگان شده
دلش نمک حرامی در پنجه داداخت

---

(۱) چال بزبان ... سال مغاک را گویند ۱۲ •
(۲) لسع گزیدن مار و کژدم ۱۲ •

گشت - * بیت *

آن سر که سزای تیغ باشد شربت دهیش دریغ باشد

و آن گندم نمای جو فروش معرفتی با زوجهٔ نجم‌الدوله بهم رسانیده به نمودن باغهای سبز کفایت بتصور حمایت متکفل سرانجام قربات تعلقهٔ او شد پس ارتحال نجم‌الدوله و آن مرحومه بداءالدین خان و معتخر خان در کروب و کیرش کنکاش داشتند قضا را حاوی اوراق که در انجا حاضر بود به تفرس دریافته او را آگاه ساخت و او عیال خود را کنار نموده خود در (۱) کنف خان مرحوم پناه گرفت - * بیت *

نکوئی با بدان کردن چنان است که بد کردن به جای نیک مردان

تا آن که مقدمهٔ خوانین بخوبیکه سبق ذکر یافت فیصل گشت و بساط حکومت شان در نور دیده شد و فراش روزگار فرش امر نظامت برای جوان مرد خان گسترانید و صفدر خان برادرش بر چار بالش نیابت تکیه زده به رتق و فتق مهمات مالی و ملکی مامور گردید آن (۲) محتال (۳) مختال در مآل کار خود اندیشید که هم وسیلهٔ روزی و از ممر مواخذه و مصادره محفوظ و مصون بوده باشد چون در ایام حکومت مبارزالملک و دیوانی خان معفور مبرور از نقیر و قطمیر امور نظامت واقف و صفدر خان و کار پردازانش ازین معامله عاری - * مصرع *

گیرم که خدا جامه دهد کو اندام

* بیت *

هر نظری را که بر افروختند جامه باندازهٔ تن دوختند

بایکی از اخوان شیاطین در ساخت و او پیس صفدر خان تقریب کار پردازی و واقف کاری او را به کوشش کوشید ازانجا که او خواهشمند این چنین کس

---

(۱) کنف جانب و پناه ۱۲ *

(۲) محتال مکر کننده ۱۲ *

(۳) مختال متکبر و فریبنده ۱۲ *

شجاعتی از هم کاران گوی سبقت می ربود و از سالهای دراز در سرانجام مهام پیش والد راقم پیش آمد نموده بامر پیشدستی می پرداخت و در اعیان و هم چشمان مُشد و آبروئی پیدا نموده معروف و روشناس گشته • نظم •

ـ ناکسان را بر افراشتن   و زیشان امید بهی داشتن

سر رشتهٔ خویش گم کردن است   به جیب اندرون مار پروردن است

ازآنجا که کار برما را بذاته ننگ ذات دون نژاد در دانی را کاسد و بضاعت مدالست را فاسد ساخته بمداملت طریق سلامت می پیمود اما گاه بیگاه که حوصله اش تنگی می نمود به مضمون کل شیئ یرجع الی اصله رجوع نموده موشکی می برآیند • بیت •

پرتو نیکان نگیرد هرکه بنیادش بداست

تربیت نا اهل را چون گردکان بر گنبد است

و مقتضای گوهر طبعی به نیکی نرنجانند • بیت •

نیش عقرب نه از ره کین است   مقتضای طبیعتش این است

و با راقم که برداشت نمیکرد موافقت نبود بالجمله پس از عزل مدارالملک والد مغفور چون کاریکه فراخور حال او باشد نداشت سفارش نموده در سرکار نجم‌الدوله نوکر ساخت تا آنکه نوبت حکومت و امر نظامت به نجم الدوله شد و او به کوروائی نظامت کهره باجه و سانه مامور گشت و از بد افعالی و زشت اعمالش عالمی متنفر به حسب اتفاق فداءالدین خان بنابر امری با او (۱) حَبّ اتحاد و نجم‌الدوله در معرض بازپرس و مدد گرفتن مصادره در آمده بمحصلان غلاظ و شداد سپرده بر عبدالوهاب تنگ شد و کار به شکنجه و زدن و بستن انجامید آن کعبه مکان به عجز و انکسار دست التجا بدامن استشفاع خان مغفور زد و ایشان نظر بر آنکه از من گفته می شود و نام من ساخته اند به شفاعت پرداخته مدتی بدین گذشت و نجم‌الدوله و فداءالدین خان بسپردن خاطر ایشان از سر جریمه اش در گذشتند اما از خدمت معزول

---

(۱) حَبّ ماده کنایه از بد سری است ۱۲

و (۱) طاحونهٔ فلک که چندی بمرامش گردش نمود در آخر کار دانهٔ وجودش را در هم سائید - * نظم *

جهان آسیائی است مردم ربا که بر خون همی گردد این آسیا
دو سنگ زبر زیر آن را به بین یکی آسمان است و دیگر زمین
تو اندر میانه یکی دانهٔ نخود باش گر مرد فرزانهٔ
که تاکه نگردد همین آسیا کند استخوان ترا توتیا

و صفدر محمد خان برادرش که بامر نیابت می پرداخت بعد انفراغ ماتم و سوگواری به حفظ و حراست و استمالت سکنه آنجا کیفیت واقعه با گریز را معروض پایهٔ سریر خلافت مصیر گردانید و هفت سر اسپ عربی نژاد باد رفتار و ده هزار اشرفی تمام عیار بطریق پیشکش بارگاه والا روانه نمود - و محمد هادی وکیل او بذریعهٔ صفدر جنگ مراتب از نظر اقدس گرانید خلعت و فیل و اضافهٔ منصب و خطاب بهادر و سند متصدیگری بندر از پیشگاه فضل و عطا مرحمت شده حوالهٔ وکیل گشت *

تعلق پذیرفتن دیوانئ صوبه به راقم از انتقال طالب علي خان

اندرین سال دیوانئ صوبه از انتقال طالب علی خان بطریق تقریبی براقم تعلق پذیرفت مفصل این مجمل آنکه برهنمونی و اغوای ملعون دیو خصلتی ابلیس فطرتی - عفریت طلعتی - دون همتی - غول کرداری مردم آزاری از فرقهٔ هنود کم اصلی - بد نسلی - شعبده بازی - دمدمه سازی - * نظم *

کافر بد خصال بی پیری همه مکری تمام تزویری
همچون غولی دراز بالائی زشت روئی کریه سیمائی
بد کنش بد گهر عجب ملعون همه چیزش حرام الا خون

ازانجا که حریت جبلی در طینت حشمتش آغشته بود در هر امری از امور به

---

(۱) طاحونه آسیا را گویند ۱۲ *

بسر معمولهٔ بلاد عمدهٔ کروهی بلده رسید و گنگادهر با نصرالدوله رفته بدو
پیوستند و داماجی جمعی برانجا مقامات ورزیده کهاندن او برادر خود را به
دادن برگنهٔ ... و نیابت سپرده اغی و مستمال ساخت و بموجب درخواست
او قلعهٔ بروده را بدو وا گذاشت و رفع منازعت و خصومت گشت
فداوالدین خان که از روز ناخوشی با معتقد خان از کهنبایت برآمده در
دهولکا اقامت داشت درین ولا که داماجی و دیگران فراهم آمدند برای حصول
بعضی مرام خویش آمد و فایده نه بخشید داماجی از سر کوچ نموده بموضع
کر کلیج ده کروهی بلده آمد بعضی گفت و شنید معاملت با خولی مرد خان
نموده کابوجی تاکید را با فوج مرهته فخرالدوله را همراه داده بصوب ضلع سورتهه
حصب کرده خود بعزم مسکن برگشت و رنگوجی و فداوالدین خان با تویلی
مهیدری به (۱) مساعت پرداختند و فداوالدین خان به دهوان شتافت
و رنگوجی بامر ماموره اشتغال ورزید ازانجا که نامهٔ نویسد مکان بودن رنگوجی
در تحت کهیدی راو ماند بصیغهٔ امریه را که ... کروهی بلده واقع است
برای سکنای خویش در نظر آورده اساس قلعچه طرح انداخته به تعمیر آن
همت گماشته بنابر ... به دهولقه آمد .

ارتحال تیغ بیگ خان متصدی بندر مبارک سورت ازین خاکدان و تقرر متصدیگری آنجا به صفدر محمد خان برادرش

الدین سال کسی عسی مسحوبی متاع عیش و کامرانی تیغ بیگ خان
متصدی بندر سورت روز سه شنبه بیست و یکم شهر شعبان المعظم از بند باد
مخالف بس زوی لعل طولانی شده درهم شکست و طناب دد بلی املش
گسسته در گرداب محیط فنا افتاد . بیت .

دیں زطه کسی بو شد عرر ک ندا نه شد بعلد بر آمد

(۱) مساعت ... کردن و در اصطلاح ... رسانیدن ... است ۱۲ .

میسور و مقدور نمی گشت هر کدامی به چاره جوئی ملتجاء گشتند قضا را
ملهار هولکر فرستادهٔ باجی راو بنابر تشخیص و تحصیل موشهٔ مالوه فوج کشی
نموده از نواح پرگنه گودهره و دوحد میگذشت درینوقت که رسیده بود و رمیندا
اوتا واره که با قصبهٔ فیروزپور نزاعی درمیان داشت جهت حصول مراد خویش
او را آورده فیروزپور را تاخت چون از اینجا نیز قریب المسافت بود رنگوجی
واقف گشته سرگذشت خود را به ملهار هولکر نوشته استمداد نمود و او پاسخ
داد که اگر دو لک روپیه نقد و دو زنجیر فیل بشرط بودن یک ماه بطریق حق
الاعانة سپاه منظور خاطر شان نماید می آیم - رنگوجی پذیرفته الوجی برای
خود را با چندی از معتمدان شیو رام به ودیعه برعمل فرستاده طلب داشت
فخرالدوله و گنگا دهر و گوساجی ازین نوید آگاه گشته چون تاب مقاومت آن
فوج گران نداشتند دست از محاصره باز داشته آب ندیده مورچه کشیده دوازدهم
شهر صفر طبل بازگشت کوفته رفتند - اتفاقاً پیش از رسیدن فرستادهٔ علی رنگوجی
ملهار کوچ نموده رفته بود و اتفاق ملاقات دست بهم نداد - رنگوجی ظهور این
معنی را از فتوحات غیبی و امداد لاریبی پنداشته از تنگنای چار دیوار برآمده
متوجه کار خویش گردید فخرالدوله را دلهٔ نیز برداشته راه دهواله پیش گرفته
آمدند و محمد عظمت فوجدار آنجا را بیرون ساخته متصرف گشتند - چون
از هنگامه آرائی کسان کهاندی راو و برپا نمودن فخرالدوله داماجی آگاه گشت
بنابر رفع مناقشه و نیز از چند سال اتفاق آمدن این صوبه نه شده بود کهندیراو
را همراه گرفته به بروده آمد و رنگوجی را نزد خود طلب داشت - گنگادهر
و گوساجی از رسیدن داماجی باتفاق کهاندی راو شنیده فخرالدوله را همراه
گرفته از دهولقه بموضع حتیاپور معموله پرگنه دهولکه هفت کروهی بلده که قلعچه
دارد و در حصه مرهته بود و درین ولا به تصرف جوان مرد خان در آمده و عمدر
حبشی از جانب او بجمعی از سوار و پیاده تعیین کرده بود منزل گزین شدند
و حبشی تاب استقامت در خود ندیده برآمد و گنگا دهر کسان خود را به
محافظت آنجا تعیین نمود درین بین داماجی از بروده کوچ نموده به موضع

به مقابل فخر الدوله به صفوف پرداری و معرکه آرائی پرداخت • • بیت •

دو صف را مسافت چو نزدیک شد ازان خشم خورشید تاریک شد

و صدا زل و رزم طبل هر دو جانب بر روی یکدیگر بیکاری میدان داری به جولان در آمدند • • بیت •

درآمدند بر یکدیگر بارگی صلاح از میان رفت یکبارگی

و به حملهٔ نخست پالکی زد و خورد قواعد استقامت مصاحبان همراهی شیر خان متزلزل گشت و رخنه در بنیان بنیادی دیگران افگند و تاب مقاومت نیاورده رو گردان شده میدان را به حریف سپردند • • نظم •

گریزان برفتند زان رستخیز نبود رسم مصاحبان در گریز

کسی که زنان را شد از کار دست ز هم حرم بگسست و چون تک شکست

بهم هر دو لشکر در آویختند شب و روز را در هم آمیختند

از مساعدت این حال غیرت همت شیر خان بحرکت آمده عار فرار را بخود روا نداشته • • بیت •

بسیچیده بر خود چو پیچیده مار برآورد شمشیر زهر آب دار

و به عزیمهٔ که راه استقامت و زبدهٔ بها مردی بود و جلادت قدم جرأت پیش نهاده بمدافعت پرداخت اما از بی تنها چه خیزد اگرچه شیر وقت باشد و از یکه چه آید هرچند که رویین تن بود درین بین مرکبش به تیر تفنگ از پا در آمد و او که زره پوش غرق آهن بود پیاده رو براه آورده حریف از پس و یسارش در آمد نزدیک بود که از پشت باکی خستهش در برد آید که سقلی او جرعهٔ آب حیاتی که سرمایهٔ زندگیش بود رساند یعنی اسپ خود را پیش کشیده خود ا رقابه او ساخت و با آبرو کشته افتاد شیر خان سوا گشته ازان ورطهٔ خون خوار و مهلکهٔ جان سته بدین آمده بتعلق رینکوجی ده چه دیرا حصه کدیر مخصص هست و از طرس به مرحل بادی پرداخته بتفنگ توپ و تفک در پیوستند در سال هزار و صد و سیزده و نه ازانجا که جنگی مقدم به همه کدیر نظر انجامید و از عدم مددی تسرفت که درنیل و در نیل

مدعا آنکه پرگنات را بتصرف در آورده باحمد آباد باید پرداخت و از جوان مرد خان داد دل باید خواست * * مصرع *

تا درمیان خواسته کردگار چیست

و دو روز گفت و شنید و عهد و پیمان سپری شد شیر خان در مرافقت و مجادلت متردد خاطر و دودله بود که نوشتهٔ رینکوجی بمسعر بر رسیدن خود در نواح بارهٔ سینور دفعةً رسید و شیر خان از تردد بر آمده در کتمان این راز کوشید چون قصبهٔ کپرونج که در تصرفش بود ازانجا قریب المسافة واقع شده هنگامی که چشم و گوش طرف ثاني در نوم غفلت غنود * * بیت *

چنان خفت از روی غفلت خراب   که بیداری خود ندیدی بخواب

بی خبرانه خود را به کپرونج رسانید صبحگاهی که صاحب سلطان روز حجاب نقاب را از رخ شب تاري برداشت و شخص منام از کاشانهٔ دماغ غنودگان بستر بی خبری کناره کشید فخر الدوله و دیگران از شب روی شیر خان و رسیدن رینکوجی با خبر گشتند و پاسخه کوب به تعاقب پرداختند اما بگردش نرسیدند و در سواد قصبهٔ کپرونج که شیر خان معسکر آراسته بود آمده بجنگ تیر و تفنگ نائرهٔ جدال و نیران قتال بار دیگر بر افروختند روز دیگر رینکوجی نیز رسیده شامل شیر خان گردید و از بی دخل ساختن گماشتهٔ کهاندی را و واقف گشته بنابر مداخلت نائب خویش مراز نامی را که در بلده اقامت داشت بمواعید دلپذیر بجوان مرد خان نوشت ازانجا که بتعریفی از (۱) حادي اوراق معاملات نصف پرگنهٔ حویلی حصهٔ مرهتّه در عوض پرگنهٔ پتلاد شنیده بخاطر داشت درین وقت فاتو یافته درخواست نموده پاسخ نوشت رینکوجي را که بهر نوع در ملک پای خود را قایم کردن مد نظر بود بالضرورة پذیرفته وا گزاشت و جوان مرد خان مراز را به نیابت او در محالات بلده دخیل کار ساخت بالجمله رینکوجی باستظهار و اتفاق شیر خان زور دوم * * بیت *

دم صبح کین شاه زرین حشم   ز مشرق بر آورد طبل و علم

(۱) حادي گرد کننده و فرد گیرنده *

مرد حلی ظهور این معنی را به تال نیک گرفته علی رغم مولجی ثابت کهاندی
او را از بلده بی دخل ساخت و آ دمی محالات و پرگنه حویلی به ضبط در
آورد مولجی در مرات آمده کوماجی و کنگادهر با فوج دکهنی و جمعی
از مصاحبان را که بنام فخر الدوله نوکر گرفته بود برای تشخیص و تحصیل پیش
ساخته عمل جوان مرد خان دکنی مودند و از ملک دیگر که هر جها طرف
منصرف شوند رخصت نمود و فخر الدوله را مانند [1] عروس کج آ لسته سر
وج گردانید پیلوجی را که با شیر خان اخلاص بهم رسیده بود نوشت که با
سیدش فوجی فراهم آورده منتظر و مترصد او باشد شیر خان از اطراف
و جوانب سپاه را طلب داشته نوکر ساخت و حسم الطلب شارع آمدن
پیلوجی حاضر کرده به سواد قصبه کپر بنج نسبت ازانجا که او از اه جاندبسر
مدرجه این موجب شده بود نیک گرفته توقف روی داد و شیر خان بنابر
احتیاجات سپاه مضطرب گشته مرتبات چند پرگنه مودند و بریاد ا ساخت در
آورد چون شعور چند واقعی پیوستن پیلوجی نداشت به معتصلی وقت از
اه تقدیت اندیشی محمد امام بدیع را جهت سلسله جنبانی امر موافقت
بخانگت برد مولجی نسل فرستاد و خود بعزم کپر بنج معاودت نموده بموضع
اندهیل آمد فخر الدوله که با فوج مرهته بدان نواح رسیده بود بطریق
شب خون بر سر خان رسیده بجنگ پیش و نعدگی ده نیوست و معدودی از
طرفین کشته و خسته گشتند چون صبح زیب نمود نسبت از جنگ کشیده
بما چل آورد آمد درین بین محمد امام بدیع که با مولجی ملاقی گشته ابواب
موافقت وا شد جلی معلوم ساخته با معتمدی از او نزد فخر الدوله
و سرداران مرهته را ازلی واقف ساخته سرداران شد به جنب ا ملاوت داد
فخر الدوله به شیر خان گفت که امضی آینکه اکنون نمددگاری بعجب
و دوری وقت مرهته طریق موافقت و مرافقت معمول محمد و معارف است که
هست جنب بسته بندگی ملات ندارند و اب به بحو در آید خلاصه

(1) عروس کج کنایه از صوتی باشد سب و عیب که خلال را بدان برسانند ۱۲ مرقل

برادران را بجای او رخصت نماید لهذا قاسم علی را مقرر نمود که بعد اربعین روانه گشت و نجم خان وغیره را بدو سپرد همدرین سال شدت نزول باران ترازول به قواعد اکثر عمارات افگند و جوان مرد خان نایب فوجداری دهولقه را از تغیر قایم علی خان به محمد عظمت کرانی تفویض کرد و محمد سهراب بوهیله را با سه صد نفر از سوار و پیاده نوکر ساخت و کسان او عمل ثانی رنکوجی را از حبس بر آورده بفرودش بردند و کماویسدار او نیز متعاقب او برد او عمل ثانی ستانیست ۔

بر پا نمودن پوتاجي پتيل فخر الدوله را بنابر رنجش جوان مرد خان و مقرر گشتن نيابت داماجي بر رينكوجي بدستور سابق و رويداد جنگ شير خان با فخر الدوله و رسيدن رينكوجي

ازانجا که بنابر مقدمه تفاوت حصه وجه بیوره که دران ایام بر اقوام سکنه بلده تفریق یافته بود و زیاده و کمي بخش مصادرات فیمابین جوان مرد خان و نایب مرهټه کار به خشونت و ناخوشی انجامیده بود و از شکوهٔ این معنی را به پوتاجی پټیل که دران اوان سر فوج و راتق و فاتق مهمات کماویسدار او شده در ضلع پرگنه پټلاد رسیده مدام داشت تمهیدی نموده فخر الدوله را که در قلعچهٔ موضع عیاث پور بار داشته بودند پالکی سواري و فیل نشان و خیمه تعین ساخته برای نمود جوان مرد خان و حصول مرام خویش مانند (۱) مترس و (۲) حواسه برپا نمود و درین ضمن خبر بحالی رینکوجی به دستور سابق شایع گشت جوان

---

(۱) مترس بفتح اول و ثاني و سکون را و سین بی نقطه صورتی را گویند که مزارعان در کشت زار سازند بجهت دفع جانوران زیان کاره ۱۲ برهان *

(۲) حواسه بفتح اول بروزن نواسه صورتی باشد که در فالیز و زراعتها نصب کنند تا وحوش و طیور ازان ترسیده آسیبی به کشت نرسانند ۱۲ برهان *

و محمد هادی خان و رام را همراه گرفته از ضلع دهلی و اترک و سایر وا بداخته
سواد قصبه ملنگر که در تصرف زور آور خان برادرش بود روزی چند معاملات
و زید مسدود اوراق از استماع کسل مددی اخوی اسمعیل محمد خان که به
کهنبایت بود عازم بلده گردید و نزدیک موضع پیتها بور با کولیان قطاع الطریق
جنگ رو نمود و جمعی کشته و خسته گشتند چند بدرجام شد ازانجا که حفظ
ایزد سبحانه تعالی شانه شامل بود کامی نیامد • بیت •

اگر تیغ عالم بجنبد ز جای   نبرد رگی تا نخواهد خدای

و روز عید الضحی داخل بلده گشت و برادر او را از کهنبایت طلبداشت
خوانمرد خان پیشتر کوچ نموده تا رادهن پور فته محمد خان را مستمال ساخته
فع کدورت نمود و هفتدهم شهر ربیع الثانی سال هزار و صد و پنجاه و هشت
بلده به آمد و معز خان نیز در همان ایام رسید کهاندیر او که بصلح سر بهم شدتنه
بود معاودت نموده وارد قصبهٔ محموله گشت و سامت بلده را از تعرض و تعدی
تمام برمک بنذب مقرر کرده روانه برودا گردید ازانجا که پیمانهٔ عمر اخوی اسمعیل
محمد خان لبریز گشت سوم شهر شعبان بجوار رحمت ایزدی پیوست شعور
از عم و الم والد مرحوم نیاسوده بود که این داغ بالای داغ سوخت و جگر ا
کداز ساخت • بیت

عرد زمانه داغ غمی برجگر نهد   یکداغ نیک نا شده داغ دگر نهد

افسوس از جوانی او چون امر نا گزیر را چاره و به بانی تعزعدو شکسانی
نیست لاجرم بدعای طلب مغفرت اشتغال ورزید • بیت •

ما امتحانیم و فلک لعبت باز   از روی حقیقتی نه از روی مجاز
بازیچه همی کنیم بر نطع وجود   رفتیم بصندوق عدم یک یک باز

چون از ایام نجم الدوله بدلاورهای فرقه بابی کهنبایت می پرداخت و از حسن
سلوک خدا را امنی و شکر نعم خان را نقش ضمیر خواهی او برلوح سینه
نست و مرتسم بود و بتوسط بصلاح و صوابدید او کار میکرد از استماع این قصه
و مرقعه مدتی کسند بر سر معنات بوریه دیوان نوشته استدعا نمود که یکی از

از مسکن با ارادهٔ اینصوب بر آمده دریں ولا به برودهٔ رسید و گرفتاری فخر الدوله
و غارت اردویش را شنیده بلا توقف و اهمال بنابر فراهم آوردن اسباب معهوده
از آب رود بار مهندری گذشت و رینکوجی را که در قلعهٔ بورسد بود همراه گرفته
هجدهم شهر رمضان بر تالاب چندوله در سواد بلده رسید و تمامی اموال و اثاثهٔ
معروبه را گرد نموده به تصرف در آورد ازانجا که از رینکوجی خاطرش غبار
آلود کدورت بود بدست آویز بار خواست محاسبه با چندی از پیلدتان و کار
پرداران اورا دستگیر ساخت و چون قرار ملاقات با جوان مرد خان داشت
در باغ نگینه واقع تالاب کانکریه از هر دو جانب آمده عهد و پیمان و تواضعات
متعارف به عمل آورده بوداع یکدیگر پرداختند و روز دیگر کهاندیرا و اقام وزریده
فخر الدوله را با متعلقان به سواریهای بی حفاظ همراه گرفته روانه گشت * نظم *

چنیـن ست رسم سرای فریب　　گهی در فراز و گهی در نشیب
ازو شادمانی وزو مسـتمـند　　گهی بر زمیـن و گهی بر بلند

و از قلعهٔ بورسد ناطق و صاحب رینکوجی ضبط نموده نائب خود نصب کرده
رینکوجی را بدو سپرد که محبوس دارد و فخر الدوله را در قلعچهٔ تهانه دار نشین
موضع غیاث پور که بر ساحل دریای مهندری واقع و مکان متین است مستحفظان
گماشته بار داشت و خود کوچ نموده به ضلع سورتهه شتافت جوان مرد خان
پس از کوچ کهاندیرا و بیرون حصار را گشاده دم از استقلال و استبداد زده شاد
و خندان به فراغ بال به تمشیت مهام سر گرم کار گشت * بیت *

زمان خوشـدلی دریاب دریاب　　که دائم در صدف گوهـر نباشد

ازانجا که با عبد الحسین خان نائب دیوان صوبه بسبب نوشتن بعضی امور
با فخر الدوله که بر خلاف مرضیش بود و بجهسه بدست آورده نیابت دیوانی
و جاگیرات را از تغیر او به قایم قلی خان سپرد و پس از چندی صفدر خان از
برادرش بنابر امری رنجیده برادهن پور شتافت جوان مرد خان جهت تشخیص
پرگنات و تحصیل پیشکش و گرفتن ضامنی زمینداران و کولیان قایم قلیخان را
به نیابت بلده گذاشته بیست و یکم شهر شوال بر آمد و صادق علی خان

که اکنون انجام کارش بدینجا کشید بالجمله روز دیگر که زنگی شب از شفقخون
را برداخته رو برتافت میرزا نور الله بعضی فخر الدوله با جماعهٔ کثیر از فرقهٔ
سپاه و تجارت پیشگان غارت زدهٔ زخمی عریان و نالان رو به شهر نهاده به آمدند
و در مسجد جامع بدان حال اقامت گزیدند سکنهٔ بلدهٔ از راه خدا ترسی و خدا
کذری و شمه حال برداخته برسانیدن نان و کسوت و محتاج بسری کسب نکو
نامی نیکویی و دواب و اجر اخروی حاصل نمودند زوجه و طفل فخر الدوله
جوان مرد خان آگاه گشته حلیمی نور الله را با زبیده سوای فرستاده او ده سحر
داشت در پس پرده ایستادهٔ کدخدایی با خواجه سرای فخر الدوله که بنابر تفحص
و تجسس او به آمده بود به بلدهٔ آمد و اورا برد و مبلغهای کلی از زر و جواهر
و امتعه و اسپان ترکی و فیلان کوه پیکر و تمامی ساز و سامان امارت و اسباب
که لشکر را بازش داشت با اسپ و شتر همراهش و بعضی تجارت پیشگان که
دمید مقدمه بجهه هلی نقل برداشته آورده بودند بدست مرهٹه افتاد و حروی
به جوان مرد خان شد • بیت •
محک بد گوهر اگر کاسهٔ زرین شکند   قیمت سنگ نیفزاید و زر کم نه شود
شاخ کدو شده بست به دامن سرو سهی زند آسمان داند که کدام سزاوار
سروری است و کدهٔ اگرچه با ر مرد دعوی برابری کند و لیکن •   • مصرع •
این نکی ا به نکس دل برند و آن را بجوال

آمدن کمانديراو ساير فراهم اوردن مال معروته فخر الدوله و قيد نمودن ريكوجي و ملاقات نمودن با جوان مرد خان و همراه بردن فخر الدوله و نگاه داشتن او در قلعهٔ غیاث پور

آمدن او داد دامجی که لوسی پاتی به نیابت او ... کرده

که در انجا بود بیکاره با دیده [illegible] پرداخت . اندک جماعتی که گریختند
[illegible] • بیت •

[illegible]

[illegible]

[illegible]
نجم الدوله [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
و تفنگ می پرداخت [illegible]
ابن ساعت جرأت اوده بیش آمدند و [illegible] جنگ در پیوستند
[illegible] که قلیله [illegible] رنگ [illegible]
می کشید و محصوران در مدافعه [illegible] ثابت قدمی [illegible]
جان نثار می کوشیدند چون [illegible] جمع کثیر و [illegible] قلیل بودند
[illegible] شب [illegible]
و دست تطاول [illegible] و چهار طرف [illegible]
دستگیر ساختند • مصرع •
شیری که اسیر سگ شود هم ز قضا است • بیت •

چو ماهی به کام نهنگ اوفتاد ضرورت دل و جان بمردن نهاد

ازانجا که قبائل خود و متعلقان پسران جمع کثیر از اناث و ذکور صغیر و کبیر همراه داشت و بدین سبب گرفتار مصیبتی به سده بودند از خدا بی خبران [illegible] پیرایهٔ زنان را از دست و گردن آنها گرفتند و طرفه حالی که خدا نصیب هیچ دشمنان نکناد بر آنها گذشت دران هنگامهٔ دار وگیر یکی از ازواج نجم الدوله از بیم جان با طفل هفت ساله از دیگران جدا افتاد و بخانهٔ یکی از ساکنان شهر پور که دران نزدیکی بود پناه گرفته متواری گشت • بیت •

[illegible] دل فرور بسر برده با خوشدلی چند روز

از مافت کند و جوان مرد خان را بر دادهٔ خویش آگاه ساخته هنگامی که سپاه
شام بر لشکر مملکت سیم روز تاختن آورد قریب نصف شب جدائی گزیده
بدیوارهٔ سارنگپور آمد جوان مرد خان بدانجا شتافته بر خورد و اورا بوعدهٔ
نیابت یک زنجیر فیل در پاداش این عمل مسرور ساخته رخصت نمود معز الدوله
چون چندان توجهی از خود نداشت و اکثر سپاه بی روزگار فراهم آمدهٔ نوکر
شده بودند و بآنها خرج نمی رسید که نه طاقت ماندن و نه روی باز گشتن
داشتند در گرداب حیرت فرو ماندند • • نظم •

بهر لشکری چون بلائی رسد ز ندانی پیشوائی سد
اگر باشدت شوکت خسروی ذل و دست شمشیر زن کن قوی
کسی کو ندا د ز تو سر دریغ تو باید ندانی ازو زر دریغ
تو روز رزم انگه نکدم بود دار گه جهانی دهی کم بود
دلیر بهی دست هنگام کا خو بازی است بی بال و پر در شکاه

جوان مرد خان جدائی گزیدن راجه و بددلی دیگران از مساعدت وقت و یاوری
بخت یافته دلیر بودن شد خان که اکثر جماعداران نو فراهم آمدگان خصم د
داستند د ... که سنگ بعرصه د آنها اند اندسدهٔ از راهٔ برادری به شهر خان
گفته فرستاد که کهتدر او را نوج گران متوجه این صوب است عنقریب معزول
حسن معاشرت معز الدوله ا ... ... مودند ... ه اقامت ا اولی است
آنجا که از ... ... زلی ... که ... مثل د ... ... تعولر بو گوش
دل ... شده امید ... مدد خرج کردهٔ د که خود منحصر بود این برانه ر
... ... مدت د ... ... اندسدهٔ ... ... را بگوش معز الدوله
... برانه با همراهان ... و اکثر ... که ... اقامت اورا گردند
... حصه ... اورد و از ... این ... معز الدولهٔ ... کسته خود سود
شدهٔ خواست که ... ... او از مکان خود ...
... ... آمد ... ... علطی ...
... ...

۹۲

میرزا دریاه سندو اقامت داشت با جمعیت موجودی باستعمال شتافته در بند
بو ملاقی گشت نجم الدوله بعاد تالیف قلوب خلعت شش پارچه و سرپیچ
مرصّع و یک زنجیر فیل مواضع نموده با خود رفیق ساخت ازانجا که عزو و بعدا
درشتی طبع و بدمعاشی او که اشتهار داشت نظر بر مراعات سیدی
وش الدوله بر احوالش که عمده او با نامرجنگ خلف آصف جاه منسوب بو
با کهاندیر او راه سلوک نه پیموده به سبب روی متوجه این صوب شده به سعی
جمع اندیشان که مکنونی نه او بوشته مدعی بر اظهار سرکشی بهر و خلاف
خود برد خون مرتبه ا که درین صوبه افتاد نشار گشته از وقوف این معنی
اندیشیده عله کذب و وحشت بردلش ناشده گردید • نظم

دو شاخ همه نیش چون خار بن — اباش باید جو بس کهن
و یک کهنه حمله شوریده کار — بسی فتنه بر خاست از هر کنار

جوان مرد خان که از و اطمینان نداشت به تدبیر مآل کار خود فعل کنگاش
آراسته در ظاهر بنای استقلال و در ضمن به تهیه و استعداد مدافعت و ممانعت
بست و چهارم شعبان در نصف موضع اسارہ یک و نیم ملده داخل خیمه
گشت و مالم سلطان را نزد گنگاجی مدا که کهاندیرا که در نواح بلاد با موج
دکهنی شده بود رخصت نموده از و امداد خواست ماتم ملی خان با ر کمک
و شمشیر دمیان آورده به مه داشت هزار روپیه در مره خرج ... گرفته عزا شهر
متصل شد و در موضع ... نزدیک آورده جوان مرد خان از مراقبت
مرحده مومی دل گسته کمر همت بست و جمعی دیگر از کمراسان ا نرام آورده
آماده مدافعت گردید ... الدوله از بلده سندو شد خان ... وارلی با سر
... معی ساخته عزم پیش گردید و اخه ای سکه ا از اند طلب داشت
و از ده دودیکی ... که مام ملاقی شده خلعت شش پارچه و یک زنجیر فیل
مواضع یافت ... شد خان به هوارلی مه گشت و ازانجا کوچیده به
همه مهل نوارده ... ملده ... احمدآباد است عزیمت بر
مراست جوان مرد خان اهل بلده گسته ... داده اباموج ...

[illegible]

و کوچ کرده رو براه آورده روانه شدند .

رسیدن فخر الدوله بسرحد صوبه و ملاقی گشتن شیرخان بابی و راجه رای سنگهه و پیوستن او بباره نیم پور در سواد بلده و گرفتار شدن بدست مرهته

از پیشگاه خلافت و جهانبانی فخر الدوله دستوری یافته به عزم احمدآباد
در آمد و پس از قطع منازل و طی مراحل بسرحد صوبه پیوست شیرخان که

و لا یسعدمون بیت گسسته بود ازین خاکدان بریاض روضهٔ جنان انتقال فرمودند
بازماندگان را بدرد فراق و بوعدهٔ دیدار بقیامت مبتلا ساختند • • بیت •

برآمد براز دنیای اندوه فرو بارید سیلی کوه تا کوه

چون امری نا گزیر بود زبان به کلمهٔ ترجیع انا لله و انا الیه راجعون گشوده بامر
تجهیز و تکفین پرداخته بخاک سپرده امید که او سبحانه تعالی بدو مغفرت
بدمرزد چنانچه ایشان نسبت بحال فرزندان شفقت پدری مبذول داشتند
لله الحمد که ازانها راضی ازین سه بنجی سرای انتقال فرمودند واهب بی
منت اولاد و احفاد ما را بدو نوعی ربطی دارد و عواقب امور شان را بخیر گرداند
بمنه وجوده • • بیت •

بماناد آن فرخ آتش نسر که سازد فروزان چراغ پدر

ازانجا که عمخوار و خبر خواه حلائق و محوز انداو اقرار لحدی نبود سکنهٔ بلده
عموماً آشنا و بیگانه قرین اندوه و ملال گشتند • • بیت •

نیک و بد چون همه بباید مرد خنک آن کس که گوی نیکی برد

بعد فاتحه و رسوم روز سوم راقم که بحسب حال سبقت داشت برادران را جمع
نموده به دلسا و تسلی پرداخته گفت • • رباعی •

دنیا چو رباط و ماد و مهمانیم تا ظن نبری که ما درو می مانیم
آن خالق ذوالجلال میماند و بس باقی همه کل من علیها فانیم

و به یقین که عزیزی چنانچه ا سریت باکوله مرگ چشیدنی و جنت شدنی به
تمام دنیایی د بسندی است و این غم و اندوه تا بقیهٔ حیات مسعله فراموش
شدنی نیست • • بیت •

بی اندوم گذشته ز دنیای بیکران بود دل من است به و اشک من نهان

اکا ب دیدنی باید اندیشید حالا باید جست که تا وسیل آن مرحوم به معقدی
ز اول و لهلہ به نیکی نیست و یدا نماند • • بیت •

واپسین برین و فرحنده بدا اگر چه مرد دمش زنده بدا

پدر خلف را که دودمان متعلق است مرد از و۲د مجمعی اخوان ریاده

ارتحال خان مغفرت نشان علی محمد خان امیر کشهره پارچه ازین خاکدان بروضهٔ رضوان

از جمله سانحات غم فزای این سال که عالم التحریر راقم بود رحلت والد مرحوم مغفور است ازانجا که او سبحانه تعالی اورا رفیق الفطرت و خدا ترس آفریده بود از مشاهده حوادثات زمانه و اطوار ادوار دوران و خرابی این ملک تاب استقامت درین دیار در خود ندیده دل کنده شد و ارادهٔ عاقبت بخیری بخاطرش خطور نمود که متعلقان صغیر و کبیر را در بندر سورت به حفظ و حمایت حافظ حقیقی سپرده خود را شرف اندوز کوبین اماکن مشرفه سازد چون از مدتی احمدآباد مسکن قرار یافته بود پیوسته در تدبیر این معنی اندیشیده اسباب زیادتی برطرف ساخت و سرانجام و استعداد سواریها و بار بردار پرداخت و بنابر حصول دستکا راهداری مرهٹه از دیوجی تا کبیر نائب داماجی و آگهی عزم خویش به تیغ بیگ خان متصدی بندر سورت نوشت و جواب با صواب از هر دو رسید و قصد ایشان تصمیم یافت و ارادهٔ الله که بر همه غالب است بنوع دیگر تعلق پذیرفت جوان مرد خان آگاه گشته با فخر خان برادرش و قایم قلی خان آمده به دل جوئی و فسخ عزیمت به مبالغه تمام بجد گشت و راضی نه شده مقرر فرمودند که راقم تا قسمت باشد به تعلقهٔ امینی نماند و بیعانه به مکاریان داده دهم شهر جمادی الاولی حرکت را تعین کردند - اتفاقا صبیهٔ خورد سال راقم که ایشان الفت تمام باو داشتند تب نموده جدری بر آورد و ارادهٔ لایق را عائق گشت چون پیمانه عمرش لبریز شده بود در ایام معدود درگذشت و غم شدید عارض حال ایشان گردید که روز سوم او خود تب کردند و روز بروز مرض استداد پذیرفت از دریافت حالت خویش اسمعیل محمد خان برادر راقم را که در کهنبایت بود طلب داشتند آخر الامر کار حیطهٔ تدبیر و تداوی و معالجه بیرون رفت دوم شهر جمادی الثانی بروز دوشنبه قریب بدو ساعت از روز برآمده که در دیوان قضا اذا جاء اجلهم لا یستاخرون ساعة

و در سال هزار و صد و پنجاه و هشت مفتخر خان بعد تشخیص پرگنات و پیشکش زمینداران ضلع دریلی ساله معاودت نموده به بلده در آمد و کهاندیر لو نیز از سورتهه که عنقا برگشت رسید رینکوجی انایت مستقل گذاشته به مسکن خویش شتافت رینکوجی به قصبه اهد متوطن ساحل خویش و از کپ دوازده کروهی بلده آمده بدار نقص گفت و شنید ملاقات بعنوان مرد خان نوشت و او ملا علی خان و رایم را همراه به موضع کهیره که از فرودگاه رینکوجی قریب بود رفت و یکدیگر را دیده به تبدیل دستار عقد مواخات بسته آمد و کشلچی از بعد مرار نایک به تدست حصه مرهته به بلده سده دحمل کا گردید همدران اوان فخر الدوله نیز از سندی نوشته خان و وکیل جوان مرد خان خلعت شش پارچه که مصحوب خان محمد خان و وکیل او رسیده بود ستد و بدعت سوره که جدیدی وضع کشته بود دین ولا به عنوان سر شماری ذکور اهل حرفه و قوم به قوم مسلم و هنود فی ده سه تنم روپیه که ازان مبلغی به عمل آمد گرفته شد و حسن ظن عامه رعایا و برایا به این بعض الظن سوء مبدل گشت و حشم داشت هم وطنی که داشتند نتیجه بالعکس بخشید و خوبی به الدوه انجامید • نظم •

حقی است دستور خرج کهن   که حسن سر بر آی برآرد زمن

نبین لحسوردی سرای در د   ر دندل مطرب رسد نوحه گر

هم بعد قریب چهل هزار روپیه به نیر دمه از سند محمل سعدده لسی امام الدین که به موضع کرمنه آسوده اند و به دو دمه از محمد عبدالواحد بارگان و براهند قریب شصت هزار روپیه جبرا قسرا حبس نموده گرفت ازانجا که در حکومت نجم الدوله آن مقدار مبلغی به طریق مصادره داده و دین امام ان را همه سدان و حالی مود گرهان و دالی به دکوهی الکرمن احبها معرک کسا نموده به بدی سوت شدقت و ده عرله روپیه حسن انتقام شعر حسن دب ز دی بعقب بسه اکه به حقه اش گراسه به کهنابت لله مود آورده گرفت و بعد گرفت و گد و احد و چه کاسته گردید •

به فخر الدوله فخر الدین خان بهادر شجاعت جنگ که به منصب هفت هزاری ذات هفت هزار سوار سرافرازی داشت به گزرانیدن دو لک روپیه به عنوان پیشکش سرکار والا مقرر و معوض گردید و به مرحمت خلعت خاصه و سرپیچ وجیغه مرصع و یک زنجیر فیل مفتخر و مباهی گشت ازانجا که کیفیت کشته شدن مقتول عالم به حضور نرسیده بود او سند نیابت بلا قید اسم برد سیتا رام نام صراف که از سابق با او معرفتی داشت فرستاده نوشت که از منصب داران متعینه هرکه لیاقت نیابت داشته باشد و عهده بر آ تواند شد نام اورا مندرج ساخته برساند و رسیدن سند به جوان مرد خان که مترددِ خاطر بود واضح گشت و دیگر کسی که مصدر این امر تواند شد نه بود لهذا جوان مرد خان که تا حال نائب مقتول عالم بود این معنی را از مساعدت وقت تصور نموده سند را گرفته بنام خویش موقوم نمود هرچند که ضابطه استقبال این قسم نوشته جات معمول نبود اما بنابر اعلان و استهار بیست و چهارم شهر ذیحجة الحرام بباغ شاهی رفته بر سر بسته داخل بلده گردیده منادی باسم فخر الدوله در آورد و وکیل را با عرائض روانه کرد ازانجا که در عهد حضرت فردوس مکانی و ایام حکومت و نظامت وکلای حضرت خلد مکان بتخانه چنتامن احداث نموده ستیداس جوهری را بامر آنحضرت آثار شرعی گراسته مسجد ساختند و موسوم به قوة الاسلام گشت چنانچه در محل خویش سبق ذکر یافته اصنامی چند را که منسوب بپارس ناتهه معبود قوم سراوکان از سنگ مرمر مرتب کرده در انتظاری روز معین نصب آنها بود که از تقدیرات فلکی بیت الصنم بیت الصمد گردید ازانجمله دو بت را که هر یک بقدر صد من باشد به حیلهٔ شکستن محفوظ داشته در زمین دفن نمود درین وقت وزنهٔ او ضعف اسلام وحمیت دین را از قلوب رذائل و طبائع را بحطام دنیوی راغب و مائل دیده به ایثار رشوت رخصت حصل کرده بر آوردند علی رؤس الاشهاد به حمل عرا بهادر بلده آورده در بتخانه که در زیر زمین از قدیم داشتند و از خوف اهل اسلام نهانی دران نهانخانه به پرستش اشتغال می ورزیدند نصب نموده بت پرستی را آشکار ساختند

گشت و به دبوجی پیوست باوجود این حالت به تصور آنکه خود را به نهر ح
که قریب است رساند کوچ نموده به موضع بابولی چهار کروهی نهروح رسید
عزیمه برار یاگ گردید زخمی شده از فیل بر اسپ سوار گشت و معوف
مرهته را ترهم شکسته با معدودی به ساحل رود به دیده خود را رسید چون بدون
کشتی عبور امکان نداشت و کشتی‌ها را نیک عالم خان که او نیز از رو اندیشه
پاک برد و جه باشارهٔ دبوجی نیز دانست لهذا اسپ را در آب زد که به سواری
گرداب شود ناگه اشتش در گل فروماند که جماعهٔ مرهته رسیده به گرد اندند
و نیک عالم خان که دستگیر گشت به قتل در آمد و این واقعه در بیست و نهم
شهر ذیقعده الحرام آن سال روی نمود و شیوع این سانحه به جوان مرد خان
واقع گردید ازانجا که مقدمه سلطنت که دران وقت فی الجمله به تسلط بود بود
مآل کار خود اندیشیده حبل عهد و پیمان با مفتخر خان بطریقه سبق
جوانمرد بود که او نائب مستقل باشد بیت ؞ ؞ بیت ؞
بنا که بوی علی است و دوستی و ارادت شرط آنکه نگویم از انجه رفت حکایت
اما بنابر گفتهٔ عرض گرفتن که از وجه اطمینان نواند شد درباره ساخته گفتند ؞

؞ بیت ؞

خوبند گرچه معاش ایمن ز آفات که ولحسب شد طبیعت را مکافات
باوجود این دو سه دفعه نوشت و جواب این معنی درمیان آمد که درین بین حد
که صوبه به فخر الدوله از نوشتجات دارالخلافه رسید و گفت و شنیدها موقوف ماند ؞

صوبه داری فخر الدوله فخر الدین خان بهادر شجاعت جنگ و مقرر شدن نیابت به جوان مرد خان و دیوانی عبد الحسین و قایم قلی خان

چون بعداد عهد از معروضهٔ احمدآباد نویس و عرایض مفتخر خان به سر عرض
واقعه ناگاه سلاطین ... رسید از ... قامت و جلال صوبه داری احمدآباد

فداء الدین خان و مفتخر خان به عبدالعزیز خان عرف مقتول عالم که به قلعه داری جنیر می پرداخت رسید باستعداد فراهم آوردن سپاه و لوازم توپ خانه سرگرم گشته چند ضرب توپ و مصالح از قلعه فرود آورد و به نگاهداشت پرداخته رستم را و نامی از جماعت مرهته را نیز نوکر گرفت و متعهد خان قلعه دار ملیهرا را که اخلاص مند بود بموافقت دعوت نموده باتفاق و سرانجام رو براه آورد * بیت *

کبوتری که دگر آشیان نخواهد دید
قضا همی بردش تا بسوی دانهٔ و دام

القصه اول عزم بدست آوردن بندر سورت را پیش نهاد همت خود ساخت - متصدی آنجا از وقوف این معنی به حفظ و حراست و استحکام برج و باره پرداخته مستعد ممانعت نشست باوجودیکه از ضلع سوهن گده بالیست گرشت مخاطرهٔ مرهته را بخاطر نیاورده و طریق مصالحه و التیام به آنها که در صوبه اقتدار دارند نه پیموده باستقلال تمام ازان ضلع گرشته به موضع براچه رسید دیوجی تا کبیر نائب داماجی راو که از سینه زوری او واقف و به عنوان خودسری رفتن او را دیده به خود اندیشید که اگر به احمدآباد رسیده متمکن گردد چه سلوک درپیش خواهد نمود - لهذا به متصدی بندر سورت نوشت که به استقلال به مدافعه کوشد که از بیرون به مقابله می رسم عبدالعزیز خان از وقوف این معنی گرفتن بندر را بوقت دیگر موقوف داشته عنان عزیمت به سمت احمدآباد معطوف ساخت - دیوجی تا کبیر سد راه گسته به مقابله پیش آمد و او جنگ کنان از بسیاری مخالف نیندیشیده قطع طریق می نمود هر روز جمعی از طرفین کشته و خسته می گشتند ازانجا که رستم راو در ایام سابق مکرر به صیغهٔ نوکری با داماجی راو بوده دیوجی او را تطمیع نموده بجانب خود مائل ساخت روزیکه مقتول عالم متوجه منزل موضع کهیم کهتودره گردید جنگ صعب بوقوع آمد - کمی آذوقه و مصالح سرب و باروت و کشته شدن جمعی از جماعته داران و علي میان نام که هراول بود زخم کاری برداشته در همان شب در کرشت رستم راو که با دیوجی ساخته بود چندی از جماعة داران دیگر را اغوا نموده رو گردان

این امر بود حمل بر تغافل او نموده منجر بآزردگی ساختند و او رنجیده با قبائل موضع نشولی که مسکن ظالم جماعه کولی است ربه سکونت گرفت جوان مرد خان پس از انفصال معاملت مهنه و کوچ کهاندیر از بکینه باغ داخل بلده گشته به تمشیت مهام پرداخته روزآور خان برادر خود را به نیابت بلدهٔ پتن فرستاده قوم مسماة نجم الدوله که اسباب و اثاث البیت او را در بسحواه طلب خودها کرده بودند بعضی از راه خوشامد که امیدواری نوکری داشتند و از اکثری آنچه را خواست نمود از خیمه و فروش طلب داشته گرفت و از همان خیام برسرش افراخته و بساط در زیرش گسترده گشت و خدم و حشم بخدمت قیام نمودند فاعتبروا یا اولی الابصار • بیت •

چنین است آئین گردنده دهر — که بخشد به مهر و ستاند به قهر

و از اسباب و افیال دو زنجیر فیل یکی مکنه و دوم ماده فیل شیر خان و یک زنجیر جوان مرد خان و یک زنجیر زور آور خان از جماعه داران به سبه بها خریدند مرتب سی صد خزانه که خزانه خان به عوض خودها نگاه داشته بودند آنهارا توپ ساخت و به آخرکار خزانها را گشوده گرفت و هفتاد سیچ ضرب توپ از خورد و بزرگ و مصالح سرب و باروت از آن نجم الدوله را به تصرف خود درآورد و محمد خان برادرش را نائب مناب و رانق و فاتق مهمات مالی و ملکی ساخته بدو تشخیص و گرفتن پیشکش تا ... به ملک برگنهٔ کری رخصت نمود نظر علی خان و محمد زمان بیگ و مومن علی خان و محمد علی خان صلاح و صلاح خان خود را به مناسب احمدآباد بدیده دو از بیستم شهر ذیقعده الحرام به عزم دارالخلافه روانه شدند و طالب علی خان دیوان صوبه که به حضور بود همدران ایام باجل موعود در گذشت •

روانه شدن عبدالعزیز خان از قلعهٔ جنیر به عزم احمدآباد و کشته شدن او در بین طریق

چون بوستعلب جوان مرد خان سنی به مداخلت صوبه و برآمدن

باینجا دمی انجامید اکنون آنچه خدمت گرامی از دست من بر آید کوتاهی نخواهم نمود -

* بیت *

بدی را بدی سهل باشد جزا   اگر مردی احسن الی من اسا

خیمه و سرانجام سواری مرهته نمود آورد ازانجا که معاملت صوبه با مرهته درست شد صفدر خان بابی بجهت ... ماند بابت توابع مفتخر خان را همراه گرفته با رنگوجی ملاقات نموده داد و قرار دیگر نامی به نیابت مرهته در بلده مقرر شده آمد میر خان ... سوار گرفته و کهانبوجی از جمعیت کوچ نموده بدولتآباد رفت و رنگوجی را رخصت بلاد نموده به ملک سورته شتافت فداء الدین خان به رنگوجی ظاهر ساخت که از حضور صوبه تغیر به شده و احکام دیگر هم مجدداً در استقلال و دیوان موجود اند گر موافقت نمایند و آب رفته بجو آید می تواند شد او گفت آنچه ما بعوض من بود به طفیل شما به غارت رفت اگر برای خرج سرانجام نمایند حاضرم و او بنا بر تدبیر این معنی به کهنبایت روانه گردید چون رنگوجی را کوچ دیمه حصه آنجا که در عوض بیرم گام نجم الدوله در دست داشت در پیش بود بدانجا شتافته بر تالاب نارنگسر فرود آمد مفتخر خان و نجم خان ملاقی شده دست او را دخیل کار نمودند و بنابر تمشیت مداخلت مرده که فداء الدین خان سلسله جنبان شده بود محفل کنکاش آراستند پس از گفت و شنید قرار یافت که عجالةً لک روپیه اگر سرانجام یابد کمر بسته می کرد و جوانین در تدبیر آن شده آنچه به بساط نجم خان و جمع دیگر از منسوبان و اقربا و از گرفتن نقد و جنس تجارت پیشگان بهر نوعی که توانست شد در عرض یک ماه هشتاد هزار روپیه واصل ساخته در تدبیر باقی ساعی بودند - رنگوجی را که مدعا از مداخلت حصه بندر کهنبایت و گرفتن زر بود گفت که من به نورسد که ده کروه از کهنبایت است رفته باستعداد مهم می پردازم هرگاه بقیه وجه مقرره را گرفته بیایند باتفاق بدان امر قیام نموده شود و خود به نورسد شتافت و منکشف گشت که گفتار و کردار مروعی از صدق نه دارد چون فداء الدین خان باعث و بانی

آنها با مسلمین در معا انتقام اند و عناد کلی دارند مانند الهی و اهل
بدشانی از ارادهٔ باطلهٔ آنها که این شهر اسلام را خوش با کو و خالو همه
زمیندار ی ماوار نمانند و مسلمین را مستاصل گردانند مصون محفوظ مانند
دین را از اشتهار دین عونه دا ی عونهٔ گجرات از پیشگاه خلافت و جهانبانی
به تحت سکنه براد اینی سکنه مسلمین و عدهٔ سکنهٔ شهر به گجرات حرب
افتاده اند و دل در یک وطن مالوف نهاده اند لهذا امید دارم که ولی
نماز لاحم الراحمین و خاتم النبیین حم بر احوال ما جماعهٔ مسلمین و عدهٔ سکنهٔ
این شهر نموده این ملتمس را به مهر و شهادت خود مزین سازند که بحضور
باد یلیل درگاه سلاطین سجده گاه برسد اعتبا سده تلاش آنها درجهٔ برداتی
ندارد که مایل دلطمدان خاطر در شهر اسلام سکنی و زنده بدعای دوا دولت اند مدت
حصب بد مدت سالهنساه دین بر معدلت گسد مواظبت می نموده باسم
الهی اما مهالحه بنش ا سدی محصر بسم عرمست این عوت نموده بود
در سال هراد مد و سصت و دو حمد سراسب عربی و درحی بحائف ا سد
سر ب که برای و زیرالممالک می بردند در بوده کهتدد او کسده گوب هر حمد
که دین بت نوشتمت وزیر نام او و پیسوا داخی راو سند مانده به تحسد

به قتل رسیدن محمد شهبار روهیله

ازجمله سوانحات این سال به قتل سدن سهبا رسیله است مفصل این
مجمل در سنل احمد آباد او در ایام حکومت نجم الدوله با برسه سه است
و حددی از بندگان ایلچیه وا د این دیار گسته در زمرا سر ملازمان با ابحوس
لد بود مانده در طرف گست و در عمیں ملک در اند و اسکلهٔ دیگر بوکی
نموده حدد لس است و سه الحصین بهم رسند و در هنگامه أ این نعمحی
برد معتمد حلی آمد و شرک کا کسته صد مدد گرفد و با او حمدی ست
گرفته اموالی و مکانی از خط دد ی دست آورد به حسب اتفاق نسی
مد دو روهله از سوار و پیاده وارد احمد آباد سده بود در اندک مدتی و کمه
مدتی سه حوصله اش از دارا متی و صحی ست به و از سه ب مصوب مدا مال

راو مدار علیه راجه ساهو بجای پدرش بتعلقهٔ پیشوائی مستقل گشت کسان خود را فرستاده رینکوجی را که کهاندی راو بار داشته بود خلاص کرده بردند و میرزا لهر است خان سوانح نویس از ممر بیحاصلی تعلقه که ارباب تحریر را کسی نمی پرسید پریشان حال بود باستماع خبر وصول امیر الامراء به خودهبور نظر بر سابقه و معرفتی که با او داشت مراد بیگ را برای نام نائب معزز ساخته روانه گشت - جوان مرد خان از تغیر صوبه بمهاراجه بخت سنگه از راه عاقبت اندیشی علاج واقعه را پیش از وقوع بخاطر آورده صورت حال و محضری بمهر و دستخط سادات عظام و مشایخ کرام و اعیان و اشراف و سر گروه تجار پیسگان مسلم و هنود مرتب ساخته بدرگاه معلی ارسال داشت *

نقل محضر

آنکه حضرت ظل الله خلد الله ملکه التماس جمهور مسلمین از سادات عظام و علمای ذوی الاحترام و متصدیان خدمات بادشاه دین پناه آنکه در عمل صوبه داری مهاراجه ابهی سنگه در بلدهٔ احمد آباد و پرگنات مضاف صوبهٔ گجرات آنچه از نهب و غارات امتعه و اموال غربا و جبر جانها به خیال دیده و هتک حرمت اسلام و ناموس مسلمانان و تخریب مساجد و اماکن بزرگان و افشاء مراسم کفر و بطلان و خرید و فروخت خمر و خنازیر در هر کوچه و بازار بر سبیل اعلان بظهور رسیده بر احدی ارادانی واقاصی مخفی و پوشیده نیست و راجپوتان همراهی ایشان بعضی از نساء مسلمات را به طمع و ترغیب و بعضی را با کراه و ترهیب از دین متین سید المرسلین بارتداد گرفتار کرده بماروار برده اند و عظیمه مصیبت در اسلام آن است که آن زنان مسلمه تا حال دران دیار زنده اند و مسلمین چارهٔ استخلاص آنها از دست این کفره ندارند در هنگام محاصرهٔ بلده وضیع و شریف مسلمین دل از خانمان برداشته و مال و متاع بآنها وا گراسته بامتثال حکم بادشاهی و حمیت دین خیر الانام علیه السلام از شهر بر آمده شریک جهاد با لشکر اسلام شده ازین جهت

داران چه پیشکش و نذرانه بحضور پرنور ارسال میداشته باشند بدین قرار بندوبست صوبه نموده ارسال می داشته باشم ششم برای انفصال مقدمات و معاملات شرعی دارالعدالت مسلمان نگاهدارم تا از حضور معز نور امیر الامرا محکمات التماس اقدس از نظر انور گذرانید و چهاردهم از پیشگاه عظمت و جلال مهابت نسبت شکه عطای خلعت شش پارچه بطور خاص و سرپیچ شمسه نصف مرصع تفویض صوبه داری احمد آباد از تغیر معزالدوله سربلندی یافت و به همراهی امیر الامرا بعد بندوبست صوبه دارالخلافه لاهور و خودهم رخصت گشت و نهانی معتمدان ابواب دیانت حقیقت و حالت صوبه و منسد فساد و آنها به داد و نظر واقف گشته رنج ظاهر ساختند * مصرع

آن مصر مکرمت که تو دیدی خراب شد

* بیت *

زان چمن که تو دیدی گلی به بار نماند
خزان در آمد و جز سبزی بهار نماند

چون طاقت عهده داری در خود ندید اراده این صوبه نکرد همچنان اول خان مرد خان محمد شهباز رحیله که متصدی بردوان گشته خلعت نیابت صل به نوعی طلب داده بعد بندوبست به گنگا کی خصت نمود به عمل روزها به همی راه نیل ضبط گشت و خوشحال چند نگر سیده که بمعاونت سرش لوبر سده بود رنجیت چند مسمعه نه نمص ام شده و محمد شهباز از قلعه کی مراد حاصل نموده آمد چون انا درد حصار مرتب شده به معاد خان بطور ستمنص و گران سکس قلعه نیلی سد به آمد و اگهوشکه ناهی به بدلب امیدی او به پاده به آمد و از دکهن خبر شد که آصف جاه نظام الملک خب شستی ؟ جهان دلی نه تم جز آتی رد و بسدادی دکهن دمه جنگ خلف اسدش بمکی بیکب و به احوله او اسماع نایب صوبه بمبالغه بنهمت مده دیگ و بوقت امتناب حال دیده شد امد امد مردو امتناع طلعه ه ره گورنده به محصه بندد کرده از بعضا که نالحی او را ولد ملحی

صوبه داري مهاراجه بخت سنگه و به تمشیت امور نظامت جوان مرد خان و دیوانی فدوی درگاه آسمان جاه

مهاراجه بخت سنگه برادر مهاراجه ابهی سنگه متوفی زمیندار جودهپور که چندی پیش ازین بموجب حکم حضرت فردوس آرام گاه با جمعیت همراهی خویش بحضور آمده در بندگی درگاه والا حاضر بود پس از ارتحال آن حضرت بملازمت اقدس فائز گشت چون در ایام حکومت برادرش در احمد آباد آمده و از صوبه واقف گشته بود درین ولا بذریعهٔ امیر الامراء سادات خان التماس تقرر صوبه بنام خویش کرد ازانجا که امیر الامراء از جور و تعدی مارواریان که دران وقت به عرصهٔ ظهور آمده اطلاع داشت مشروط بشرط چند که بطریق مچلکا نوشته بحضور اقدس سپارد برسانیدن درجه پذیرائی را متعهد گشت و او نوشته داد *

شرح مچلکا

آنکه فدوی درگاه از راه فضل و کرم بخدمت نظامت صوبهٔ گجرات سرفراز شده اقرار می نمایم که بشرح ذیل در تقدیم خدمات بادشاهی موافق ضابطه پردازم و خلاف آن به عمل نیارم - **اول** محالات خالصه شریفه را تصرف نکنم عاملان را دخیل داشته امداد و اعانت می نموده باشم - **دوم** اهل خدمات بادشاهی را موافق ضابطه بتعلقهٔ خدمات دخیل و از حسن سلوک خود هرکس را راضی دارم - **سوم** منصب داران که جاگیر در صوبهٔ گجرات تنخواه دارند تصرف جاگیر آنها نکنم و راضی نامه بحضور والا ارسال میداشته باشم - **چهارم** مسلمانان سکنهٔ صوبهٔ گجرات را از حسن سلوک خود راضی داشته باشم بی موجب کسی را آزار و ایذا نرسانم - **پنجم** آنچه در عهد حضرت خلد مکان صوبه

در حین هنگامه از معروضهٔ منهیان دارالسلطنت لاهور بدروهٔ عرض بار یافتگان حضور فیض گنجور رسید که احمد شاه ابدالی با فوج گران از دارالملک کابل گذشته متوجه این صوب است حکم معلی شرف نفاذ یافت که افواج قاهره بسرکردگی وزیر الممالک قمرالدین خان و ابو المنصور خان صفدر جنگ میر آتش و بهادر خان ذوالفقار جنگ و امرای کرام و منصبداران عظام و راجه ایسر سنگه زمیندار آنبیر با لوازمهٔ توپ خانه و اسباب و آلات نبرد بمقابله و مدافعه شتابند ارکان دولت زمان برین گفته به ساز و سامان یساق اشتغال ورزیدند و به اندک مدتی از پیشگاه خلافت مآب دستوری یافته متوجه گشتند و به دو سه منزلی بنده بنابر دعوی همسری و همچشمی که اطاعت یکدیگر ننگ بود محفل کنکاش آراستند و اینها دل بر آن گذاشت که از حضرت اقدس درخواست لحارب بادشاهزادهٔ جهان و جهانیان احمد شاه بهادر نمایند که به کاف ظفر امید بوده انصرام مهم نمایند نواب حسب الالتماس آمده امرای امرای را بعرض رسید نتیجهٔ استحسان و بدرای ... و بادشاهزاده ... حضرت ... ازانجا که طبع اشرف مائل ... مملکت ... گشته بود ... اطاد ... به ... مدارا ... سودمند ... • بیت •

خون ... ایزد ... الله ... آن ... به ... کمره شود

خون ... و ... شه ... الدین ... و ... و ... [illegible]

... احد ... ساعه ... داعی ... [illegible]

... دوس ... نموده ... عرب و ... [illegible]

... ملک و ... [illegible]

... شهزاده ... داشته ... [illegible]

... و ... که ... افواج ... [illegible]

... فوج ... معرکه جنگ ... [illegible]

... معرکه ... شده ... [illegible]

... [illegible]

[illegible]

[illegible]

ترجمه ... [illegible]

[illegible] ... [illegible] ... [illegible]

آن حضرت ... [illegible] ... و شیار که ...

ومال بوریی ... کشته ... بیهای ... ظعر ... ایت بر ... داشته ... در کوشش ... بساده راه هدایت رسانیدند و هم عدل ... و تطعر جون ... رجوع ... بیت الشریف دارالخلافت ... جهان ... طول رحیل این داروایی سلک حاودانی ... رسیده بود و ... اتقال آنحضرت در عالم قدس سریر آرائی می نمود ... ملک وجود شریف و آشوبی در عنصر لطیف بوجود آمده انحرافی از جادهٔ اعتدال در مزاج ... کشت -

« قطعه »

کوس ... کوب دست احل ای دو چشمم وداع سر بکنید
... و بازو همه تو دیع یکدگر بکنید

بدر برداختند و بلی استقامت از جای رفت به سعی و کوشش تمام ازان
وطله چون جوان رو به دروازه حصار نهاد با گیران به دنبال شتافته جمعی را کشته
و خسته تا دروازه شهر تعاقب نموده ساندند بالجمله چون مدت محاصره بطول
انجامیده بود و به آذوقه و مصالحه جنگی نزدیک رسیده جماعهٔ ماروازیان
جماعتی لحه رای سنگه گجراتیان رسیل شد خان و مردم متعدد پیادگان
علم و نعله توپ خانه بدلی آغاز نهاده بدخواست مرسومات زیاده از معرزی
کا به مساحت و لتعاحت رسانیدند لحه رنگوجی ملتجا گشته پیام آشتی
و سد د آن ملعحه نزدیک رسید شیر خان و راجه رای سنگه به کفالت محمد
شهباز روسیله که عبارت از بهاتدهری باشد بر آمدند و شیر خان به نزد سندر و راجه
بلد شتافت و رنگوجی و نصیرالدوله با کمالدراز ملاقی گشتند و او نصیرالدوله
ا مدد خرج نقد طلبل مقر داشته روانهٔ بلاد نمود و رنگوجی ا دستگیر ساخته
نگاهداشت و آقا محمد حسین و محمد شهباز کومکیان را خلاع داده رخصت
فرمود از سنوح این سانحه فداء الدین خان که در قصبهٔ امرتهه به دلگرمی
رنگوجی اقامت داشت توقف را صلاح حال ندانسته به کربیج انتقال نمود
و ازانجا بموضع اند سونه مسکن جسا زمیندار آمده سکونت گرفت .

افراشته شدن رایت ظفر آیت پادشاهزاده جوان بخت وارث تاج و تخت احمد شاه بهادر بمقابلهٔ احمد شاه ابدالی و رحلت حضرت فردوس آرام گاه محمد شاه پادشاه ازین سپنجی سرا به مملکت جاودانی

چون در ایام کوی و سند سمت ابدالی بدان تعلق مربوطه و تابع به
... که هرکس حدتی احمد ذتی بدور کردن و این سعی

و از چهار حصهٔ صوبه گجرات را به نیابت داماجی برادرش از تغیر رینکوجی بدو تفویض نموده مرخص گردانید - کماندیر راو از هنگامه آرائی رینکوجی و انتزاع قلعچه بورسد از هریا پسر خوانده‌اش و دخیل کار گشتن خانارین پندت به نیابت او در بلده واقف گشته مسارعت را از برق و باد استعاره نموده عازم این صوب گردید رینکوجی بر قصدش اطلاع یافته با فخرالدوله و شیر خان و راجه رای سنگه با فوج آراسته مقابله و مدافعه را با خود تصمیم داده در سواد قصبهٔ پتلاد رزم طلب آمد و از جانبین عاقبت علاج کار در جنگ میدان علی رؤس الاشهاد و به ظاهر با او هم چهره شدن ز اقتدار پاس ادب داماجی مناسب حال ندانسته معاودت به چهار دیوار حصار بورسد نموده در آمد کماندیر او جلد و چسپان در رسید چون جمعیت چنداني با او نرسیده بود از مومن خان متصدي بندر کهنبایت که از رینکوجی غبار آلود خاطر بود و جوان مرد خان استمداد و استعانت خواسته نوشت مومن خان آقا محمد حسین را با چند ضرب توپ و جزائر با جمعیت سوار و پیاده فرستاد و جوان مرد خان محمد شهدار روهیله را با همراهیان و جمعی دیگر مصحوب خانارین پندت رخصت فرمود کماندیر او به عزم بورسد آمده به محاصره پرداخت و رینکوجی را محصور ساخت و قریب پنج ماه متوالی بجنگ توپ و تفنگ بسر آمد روزی دران ایام آکوجی برادر رینکوجی با جماعه دکهنیان از یک جانب و از سمت دیگر راجه رای سنگه با مارواریان و همراهیان باراده‌ٔ میدان داري و جنگ صف از تنگنای قلعچه بر آمدند کماندیر او نیز کمر مقابله و مدافعه و سر راه گرفتن حریف را چست بسته به تسویهٔ صفوف پرداخت و جماعه از یکه تازان و جوانان رزم طلبان بار گیران جوش اسپه را بتاختن مقابل آکوجی مامور ساخت و اینها دفعةً جلوریز به ترکتازی در آمده رو بدو آوردند آکوجی بنابر عادت مستمرهٔ دکهنیان که جنگ در گریز دارند رو گردان شد بار گیران دست از تعاقب او باز داشته بر سر راجه رای سنگه که فیل نشان را در پیش انداخته به تجمل و آراستگی از یک جانب می آمد عطف عنان نموده ریختند و فیل نشانش را در حملهٔ نخست گرفته

کومک محصوران نه دارد و از لشکر نموده بمحرابه هنگام درخشندگی علم زنگاری روز از انی شری گرم و گدا رسنده بر فرودگاه آنها ریخته بجنگ در پیوست عبد الواسع و همراهانش که از وقوع این واقعه و سنوح این سانحه غافل بودی و مرحل متکی بلعبه معیش و اکثری هنوز از خواب خرگوش سر برنداشته و برخی برفع احتیاج بشری می پرداختند که این نازله ناگهانی بلند بصلی آسمانی فرود آمد سید منها ولد سید نور الله و سید نقر الله ولد سید قاسم که از روی تهور و جلادت عنان اختیار خود روا نه داشته چون فرصت اسپ سواری نه یافتند پیاده قدم جرأت پیش نهاده با یکدیگر گفتند • بیت •

یا بر مراد بر سر گردون نهیم پا یا مردوار در سر همت کنیم سر

و به مدافعه و مقابله در آمده سر راه بر حریف گرفته بجنگ کوته براق داد مردی مردانگی داده عرصهٔ نبرد را بخون رنگین ساخته بس ح روی جمهور هاند از پا در آمدند و بست نظارل مرهته در غارت بنه و ادوات حرب حمره گشت رفعلی عبد الواسع ا برای فراهم آمدن و به مقابله پرداختن راهی نه گشت و هرکه هر جا بود من نعلوابه بقدم د خوانده ازان معرکهٔ هولناک رو به بلده نهاده هنگام شام [1] پاهای مجکسه و عقل گسسته و دل شکسته در آمدند • بیت •

بود مرگ خوشتر ازان زندگی که آرد بروی تو شرمندگی

و این واقعه هفدهم ماه صفر المظفر روی داد و بهگوان با عنیمت طبل عود کوفته بپلکوچی بپیوست

مقرور شدن کهاندیراو از تغیر رینکوجي و رسیدن او و محاصره نمودن بورسد و دستگیر شدن رینکوجي

از انجا که آوردن رتنی دهل طلبیدن و گرفت ادگا رتنی روحه دار او سیدان سر او مل متعلق امر گسسته بود کهندی را و پیرو سل حسست

[1] نعش گردن ١٢ •

چون ماهی بی آب بی تاب شده به قطع علائق مساکن آبا و اجداد جلای وطن گزیده آوارهٔ بادیهٔ ناکامی گشتند و فاقه تقاقه بصوب مالوا و اطراف و اکناف راهی شدند و حسابی و شماری از رهروان عالم فانی به عادت قربانی که اران ومت ویران و بی چراغ گشته تا حال صورت آبادی به کرفت و احدی از رفتگان باوطان بر نه گشت و این حالت تا هنگام نزول رحمت سال آینده امتداد یافت تا آنکه ارحم الراحمین فضل خود را شامل حال باقی ماندگان فرموده به مصداق مضمون عنایت مشحون و الله انزل من السماء ماء فاحیا به الارض بعد موتها فرمان داد و آب حیاتی به حلق تشنه کامان و جان بلب رسیدگان وادی حرمان چکانیده ازین بلیه رهائی بخشید -

* رباعی *

هر چند ندیدیم ما نکوکاری تو   هر چند گنه کنیم غفاری تو

از باطن زشت ما کسی آگه نیست   اینها کل آنست که ستّاری تو

و در سال هزار و صد و شصت و یک چون خبر ارتحال نجم خان متصدی بندر کهنبایت معروض پایه سریر خلافت مصیر گشت از پیشگاه فضل و عطا حسب الحکم نظام مومن خان بمهر وزیر الممالک مرحمت شد و او بامر حکومت آن جا اشتغال ورزید *

تعین نمودن جوان مرد خان شیخ عبد الواسع بخشي را با فوج جهت استخلاص قلعچه جتیلپور و برگشتن او بی نیل مقصود

سابقاً به تصرف رفتن قلعچه موضع جتلپور معموله پرگنهٔ حویلی بدست کسان مرهته و در آمدن عمدر جنسی زمر زدهٔ کلک بدیع سلک گردیده درین ولا جوان مرد خان جهت انتزاع و استخلاص آنجا عبد الواسع بخشی را با فوج و چند ضرب زنبورک و جزایر تعین فرمود و او بدانجا شتافته بامر محاصره و بستن مورچال اشتغال ورزید رنگوجی که بتقریبی در سواد قصبهٔ پتلاد آمده بود ازین معنی آگاه گشته بهگوان نامی را با جمعی از دکهنیان رخصت کرد که به

است مجملا کار بجائی منجر گردید که بقحط سالی خشک آخر گویند اشتهار داد
که در از منه (۱) بائده و قرون خالیه و متقدمه سالفه چنین قحط بی امان نه شده
که قطره آبی از آسمان نبارید و سر گیاهی از زمین سر بر نزد تا به مزروعات
چه رسد چاره حوادثات و (۲) عاقبات دیگر گشت • لمؤلفه •

چنان خشک سالی در آمد پدید ❊ که هوش از سر خلق عالم پرید
ز آسمان نه سر سبزه شد ❊ نه تخم گیاه از زمین سبزه شد
بسی از که و مه بگردون شدند ❊ بریدند از زندگانی امید

چنان مرد خلق تا جمهور انام از خاص و عام بمعرض مقالی (۳) بالمشافه
در آمد و جوئیهای اشک از چشمه های چشم روان گشت و حرکتی (۴) انفعال
و ندامت از اعمالات ظاهر شد و هر چند نظر انتظار بهر سوی آفاق جهان
گشت سوای سواد نبود آه حسرت لله ابری مرئی نه گشت رعد نعره علاوه کان
صدای غدی بگوش نرسید و بروز بلاء بسعیرعلات و کلفه در حق حیوانات بالا فت
بحد آب حیات آبله بر صدران تلاش ستعددگی بلقب حالتی عربت و وحشت
بحسب پیدا گشت سوا الدس دیدن که بحر دنی بتعجیلی گدة اطفلی بالتزا
خروج می نمودند گریه کنیده نرد وادی عدم می کشیدند جوان بی زمان بر شب
کاهی بهای انسان گویا آمده از بی کاهی کاهنده گله گله بصحراگاه نشستی می
بدند الل صنعه علاج و حلال گشت نالت شا و آبله چون کاسه گدایان
و تلملان خشک و حکی مند قحط آب بر گدائی علات ارد رود سدمی
حضوری نیس نمدند که وقوی نیست از جای سستی به بیم ادا می گست
و ظاهر لیهله با لذتی اللعی مدرک و با سمار اطعی و عطش الماء حلوا طور نمود
حالا دیها و بدلی اهلی مکاتب و مهیب خصوصاً از مطلع بعی از ممر بی آبی

۱ ـ آیله آبله بلابله گرسنه مجدوبه باول منعصم و دل مکسور سال تنگ سست
و سر حط ۱۲

۲ ـ عاقبات جمع عقبت معنی اثر است ۱۲ ه

۳ ـ مشافها لفب آب مرد مغی سوال خرسندی ه

۴ ـ بعد آ مر ۱۱۸ صطی ۱۲

چنانچه گزارش یافت - کیدار را و بهی غم داماجی گایکوار تعلق دار پرگنات
سرکار بندر سورت را بقرار دادن سه لک روپیه بجانب داری خویش طلبداشته
بود و انجام کار بعد مرزا محمد خان به نهجی که نگارش پذیرفت به عرصهٔ ظهور
در آمد و سید اچهن در امر حکومت مستقل گشت کیدار را و فاو یافته مصدر
شورش و فساد گردیده پیغام داد که اگر بعد مرزا محمد خان دخل می یافت
وجه قرار داد میداد اکنون که امر حکومت بر او قرار یافته آن وجه را بدهد
و چندی درین هنگامه طرق و شوارع آمد و رفت تجار و مترددین مسدود ماند
چون از سید اچهن تدارک به عمل در نمی آمد لاچار تن به قضا داده سوم حصه
آمدنی محصول بندر را تا ایصال آن وجه تنخواه نوشته نائب کیدار را و طلب
داشته دخیل و سهیم کار ساخت و پس از استقرار و باوجود ایصال زر بسبب
بعضی حوادثات که روی نمود بیدخل نتوانست شد و مجموع حاصل بندر
به سه قسمت منقسم گردید حصه ازان متصدی و بخشی در وجه تنخواه حافظ
مسعود خان نائب یاقوت خان دنداراجپوری و بهرهٔ سوم از مرهٹه مقرر گشت
همدران ایام پروانهٔ بمهر وزیر الملک اعتماد الدوله در باب دخیل کار ساختن گماشته
بدیع الدین خان وقائع نگار کهنره پارچه و سایر بنام بدویی درگاه و رود فرمود و به
عمل در آورد همدرین سال در عشرهٔ دوم ماه شعبان المعظم قریب به نصف
النهار زمین لرزه که درین مدت اقامت راقم دریندیار گاهی نشده بود واقع گشت
و ماندن وزیدن نسیم در گذشت که بعضی را محسوس نگشت *

وقوع قحط سالی شدید که در عوام گجرات
به تر لوتره اشتهار یافته

از جمله سوانحات عبرت افزای این سال که به شامت افعال و ذنوب
ما مردم مانع نزول (۱) غیث السماء گشته وقوع قحط شدید که در افواه اهل
گجرات به تر لوتره که عبارت از سموت هزار و هشت صد و سه بکرماجیت

(۱) غیث باران و باران باریدن ۱۲ *

بندر مسطور را که پیش روی قلعه مذکور آمدن عمدة التجار بود به محرک بدون آوردن بلا توقف به خانهٔ خویش فرستاد خود به دربار آمد و با علی نواز خان نائب متصدی شد به مقتضای وقت گفت و شنیدی نموده برگشت و خانهٔ خود را استحکام داده نشست روزی چند گذرانده عمدة التجار را به تبدیل لباس براه کشتی بندر رسانده او از آنجا بسکوت رفته از اندیشه گذشت و کنور را رست •

قرار گرفتن حصهٔ موهتهٔ در بندر مبارک سورت

چون از ابتدای فساد مرقومه درین مرتبه که به نواحی بندر سورت سرکردگی ملاجی کایکوار به عرصهٔ ظهور آمد از آنجا که جنگل بندر و مکنتی نداشت متصدیان آنجا به مقابله و مدافعه می پرداختند مصالحه به محصل خویش می دادند تا آنکه به مرور شهور و سنین که جمعیتی بهم رسانید دست تطاول به تاخت و تاراج پرگنات آن ضلع دراز ساخت که رستم علی خان با فوج آراسته در ایام حکومت خود سال به سال بمقابله و مدافعهٔ او بر آمده تعاقب می نمود پس از شهادت رستم علی خان که خانه برانداز ملاجی بود تمامی پرگنات آن طرف دریای مهندری و سرکار بندر سورت بلا شرکت غیر بتصرفش بلا تشویش در آمد و بهرام خان ابدت و مکنت مدافعه و مقاتلهٔ او بهم نداد اما چون طرف پرگنات سورت که سوای آنجا به وجهت نمی رفت و رعایا از خوف تعدی خایف و هراسان بودند به علاج و تکلیف آنها با متصدی طریق سلوک مسلوک ساخته مرا داد حصه نمود که رعایا مرفه باشند و به دوام بال و جمعیت خاطر در مساکن خودها آباد بوده بکار معاملات و فروخت غلات به اطراف مشغول در بندر آمد و شد نمایند و این صورت تا رویداد نزاع سید اچهن و میان محمد خان کت دوم به کچی دا مهر اعتماد داشت و نظر بر دست حصه و رفع مضرت نوع جمعه مداخلت مشغول در بندر نمیتوانست شد چون سید اچهن ملهر کشی را از نبوده بلاد حق الاعانة به شرط اخراج میان محمد خان بمعاونت طلب داشت و او کمک آمده و میان محمد خان ... نصف آورده در حصه سیم بندر موجان تبه بندر ملحق در پیوست

نوشته عمدة التجار با اجمیری خان دستوری یافته در عین گرمی هنگامه آرائی صفدر محمد خان که بار دوم برپا نموده بود رسیده شریک آن معرکه گشتند بالجمله چند ماه که بجنگ توپ اندازی و معرکه آرائی منقضی گردید و صورت فتح الباب سورت چشم نه کشود چون جمعی از مردم کاری و اعتمادی همراهی صفدر محمد خان مثل حسین بیگ خان و میر عبد الصمد راه نبرد شهرستان عدم گسته بودند و مواقعت تجار و عموم سکنه بممانعت مشاهده گردید پیشرفت کار ندیده دست منازعت کوتاه ساخته درکوت جهار بمدنی و ازانجا به صوبهٔ تهتهٔ راهی گشت همداران اوان چون متواتر و متوالی واقعات صدراز معروضهٔ اخبار نویسان و دیگران بعرض اقدس اعلی رسید بذریعهٔ صفدر جنگ میر آتش که از هنگام آمدن از وطن مالوف وارد بندر سورت گشته از صادق علی خان واقف بود حسب الحکم اعلی متصدیگری آنجا بنام او که در احمد آباد اقامت داشت فرستاد - صادق علی خان نظر بر حسن معاشرت و عدم ارتباط به خاطر مسعود خان و دیگران کیفیت را نوشت جواب رسید که چون عهد و پیمان با سید اچهن موکد به ایمان گشته است معذوریم درین بین محضر و عرضی آصف جاه و مهم سازی سند اچهن بارکان دولت عائد گشت سند متصدیگری بنام سید معین الدین خان عرف سند اچهن باضافهٔ منصب و خطاب بهادر و عطیات بارگاه والا و سند قلعه داری به سید حفیظ الدین خان پسرش مرحمت گشت پس از چندی احمیری خان فرستادهٔ آصف جاه باجل طبیعی در گذشت و همراهیانش به دکهن شتافتند روزی چند فیمابین سید اچهن و عمدة التجار صحبت به موافقت و (۱) مخاوت که دیر آمد بنابر امری غبار کدورت ارتفاع یافته به عداوت و مخاصمت مبدل گردید سید اچهن عمدة التجار را به تمهیدی در قلعه طلب داشته بار داشت مستر لام کپتان انگلیس نظر بر هم پیشگی واسطهٔ گفت و شنید او شده تدبیری اندیشیده برای بعضی مقدمات که بالمشافهه عمدة التجار در دربار تصفیه نماید حضور او را مستدعی گشت سید اچهن فریبش را خورده بیرون

---

(۱) مخاوت با یکدیگر دوستی کردن ۱۲ *

از طرفین برة بوری عدم به تکاپو در آمدند حافظ مسعود خان حبشی و کمال
الدین خان دیدار احمدی و جماعات سپاهیان عرب و رومی و جماعهٔ کلاه پوشان
انگلیس و ولندیس و فرنگیسس به اندیشهٔ این که چون سید احمد را هنوز
احدنامی و در کار خویش اقتداری دست بهم نداده دلدا معلوم گشته بی مصالحه
در دهند بلی معاملی نام آصف جاه که بگوش شان رسیده بود ملحوظ داشته
مراعات آن را بلحاظ در آوردند و از مضطرهٔ آنکه اگر احیاناً معذر محمد خان
بار دیگر ممکن نباشد چه سلوک در پیش نماند و سید احمد نیز از آنها استمداد
و استعانت درخواست داشت لهذا باتفاق یکدیگر عهد و پیمان را به ایمان و طلاق
موکد و موطد ساخته دا دادند که من بعد معذر محمد خان با عدی را به امر
حکومت نگزارند و نقد مقدور و میسور به ممانعت و مدافعت بردارند و این
معنی را مستقل ساخته اسامی خودها ثبت نمودند چون مستر لام کندلی
انگلیس که در (۱) تحفهٔ لب و دبگ داشت دانی الحال تکلیف و سماحت
جمهور که تخلف نتوانست نمود منعدم ساخت و هر کدامین با مصالح جنگی
و ادوات آلات حرب الگ و برج حصه ا قسمت نموده به عهده و اهتمام
خویش گرفته محافظت و جنگ را بوسیدند و نیز مرتب خان ا که مختصر
گویند مسعود رضامندی حکومت به سید احمد بعد اسال بارگاه والا مرتب
ساخته سدداند و او وانه نمود آصف جاه که از نوشتهٔ سید احمد و ثبت
وعدا ی بمورخ از رویداد مد آگهی یافت عمدة العلما ملا محی الدین ا که از
مدت مدید مواقفت با شیخ بیگ خان و معذر محمد خان که از حبشی از
خان و ملن اورا ا دست دکانی دمدواری دگست بوطن مالوف به همراهی
اوست می بد خلعت و یک رنجه نیل داده با احمدی خان نام جماعدا
منصب فرمود و به سید احمد خصوصاً در استقلال و بود معروض داشتن در دست
اطلس اسدد دکانی و به سدات خط و مستقیم کدا و اندی و اسراف و حافظ
مسعود خان و جمال و کلاه پوشان عموماً به امداد و ادب و مراعات سید احمد

---

(۱) تحفه مهر کرده ۱۲ .

پتلاد به عزم روانگی نزول کرد و به سرانجام سفر و ادای وجه موسومات سپاه اشتغال ورزید سید اچهن بعد از استقلال و استمداد زنده علی نوار خان خواهرزادهٔ خود را که هم داماد صفدر محمد خان بود به نیابت متصدیگری مقرر ساخته به دربار فرستاد و او بمحافظت برج و باره و دروب شهر پتلاد پرداخته به معتمدان مردم کاری سپرد و باشارهٔ خالویش معالی نام اعمت خاه بر آورده سید اچهن به فراغ بال در قلعه جای گرفت صفدر محمد خان بنابر اخراجات لابدی ما یعرف خود را انچه همراه آورده بود در معرض بیع و تنخواه سپاه در آورد و اثیال را سید اچهن خریداری نموده گرفت باوجود آن عُهده برائی نداشت و آنچه نزد متعلقانش بود دستش نمیرسید لهذا قرین اندوه و ملال گردید مفتاح نام حبشی عالم تیغ بیگ خان که معتمد و محرم راز بود و در رفاقت بیرون بر آمده به صفدر محمد خان ظاهر ساخت که در هنگام تعمیر این باغ از فرط کیاست و عاقبت بینی تیغ بیگ خان در تحت فلان حوض مبلغ کلی را زر سرخ بودیعت نهاده چون چشمهٔ آب حیوان در ظلمات ارضی پنهان است و من ازان مطلع ام ازانجا که گفته اند که زر سفید برای روز سیاه است کدام وقت زیاده ازین متقاضی صرف آن خواهد بود صفدر محمد خان بدلالت او حفر نمود و گفتار او را مقرون به صدق یافت ظهور این معنی آبی بر روی کار آورد و فسخ عزیمت سفر نموده کمر همت بر استقرار مرکز اصلی خویش چست بسته بفراهم آوردن سپاه و بستن مورچال بر حصار شهر پتلاد اشتغال ورزید - * منظومه *

دگر باره آهنگ جنگ ساز کرد   در بستهٔ فتنه را باز کرد
فرو برد سر در گریبان فراغ   فرو مرد آسودگی را چراغ
سوی باره جنگ آوران تاختند   به تدبیر دیوار پرداختند

و از هر دو جانب آتش در نهاد توپ های روئین تن افتاد سکنهٔ بندر را که هنوز از صدمهٔ اولی آسایشی و از سوگواری در گذشتگان معرکهٔ نخست آرامشی پیدا نه شده بود که بار دیگر فتنهٔ خفته که چشمش گرم نگشته سر از بالین برداشت و نائرهٔ حرب را مشتعل ساخته هوش از کلهٔ شان حیز باد گشت و هر روز جمعی

احمی جمعی از شجعان و مخصوصان را همراه نموده بداده گرفتن تربله و زدن
منجنیقها برآورد متعینان که از کوچه و محلات واقف جماعت مرهته را همراه
گرفته بکوچهٔ که سر دیگرش به دیوار اتصال داشت ره آمدند اتفاقاً در وسط کوچه
حویلی که محمد بیگ نام برسالهٔ داد شاه بهادر اشتهار و ساحتی جدید منزل چهار
پیش ازین رلرد گشته با دویست چهار صد نفر مغلیه همراهی بود آمده و از
شاعده هنگامه پیوسته مردم خود را مستعد داشته به محافظت خانهٔ خویش
می پرداخت و کاری از مدافعت عمرو و زید نه داشت ترس رفت که آن گروه
بدر عدت مستعد مرهته که به اکثر جاها سر راه دست اندازی نموده می
آمدند رسیدند و از ممانعت برخاست و جنگ شد و تفنگ در پیوست قضا را
در تفنگ از کمین گاه اجل به ملهار سردار مرهته سید سدی همان بود و تسلیم
سدی همان دکهاری اتش او را برداشته جهت تهانه ی نمودند چون جماعه
مرهته بی سردار شد بمکان اصلی شتافتند و از طول انجامیدن این [illegible] جه
جده جانبها از اتلاف مال و جان بجان و سکنه رو نمود و جه عمارات دلکش که
از صدمت گولهٔ توپ با خاک [illegible] یکسان گشت و جه دکاکین و انبارها مسحون
[illegible] جه واقعه اطراف و جوانب بلاد متعدده نهاب و سوختن در تمام باقی
ماندها برطبق حال این مقال می کنند — نظم

نه ملح را فرزند سلطان خراج — سود شهی و لشکری را اراج
رگ رو [illegible] کس آرند — [illegible] آورند

[illegible] از [illegible] و [illegible] شریف به ستوه آمدند معز محمد خان از
[illegible] این حالت [illegible] اوردن قلعه [illegible] خودنهند از [illegible]
[illegible] که [illegible] و [illegible] از [illegible] بیگ خان [illegible] آلود
[illegible] مدت هنگامه [illegible] به مدافعت [illegible] داند
[illegible] نام [illegible] کرک [illegible]
[illegible] نمود و خود با جمعی از
[illegible] بیگ خان واقعه الدین [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

حوادث التهاب پرتوپ چون نشوب کار از حد نیم سوختار در نیامد خود چون تدبیری اندیشیده ملهار راو مرهتّه را که از قول داماجی به نیابت بوده قیام داشت بقرار دادن یازده لک روپیه به مرهته حق الاجاره و با اتصال این وجه از آمدنی محصول سوم حصه میگرفته باشد بمعاونت خویش دعوت نمود ازانجا که آن جماعه واقعه طلب و خواهشمند این قسم امور اند اجابت کرده آمده و از راه رود تپتی و دریچه با چهار صد سوار خود درگذاری به قلعه در آورده سید

(۱) امضا بکسر اول روان گردانیدن فرمان ۱۲ ۔

(۲) سیبه بکسر اول بمعنی مورچال و دمدمه است ۱۲ ۔

که او نزد راجه رای سنگه در اندر نوکر بوده رخصت نموده که او را مستعمل
ساخته به معاونت و شریک کار گشتن آورد - شهباز زنده معتمد راجه را برای
تعین مدد خرج و گفت و شنید همراه آورد چون هنگام جدائی گزیدن از
افتخارالدوله وعده دادن یک زنجیر فیل نشان آمده و به عمل درنیامده ایلچی آن
و رسانیدن رز مره اخوان مرد خان متعهد گشته فرستاده‌ها را رخصت فرمود
پیلکوجی که در تعلق موضع راد در اندیشهٔ دخل که ساختن افتخارالدوله که دست
ستانده او باشد جاده جو بود راجه رای سنگه حسب الطلب چون مرد خان
می آمد کسان خود را همراه او فرستاده به مواعید دل پذیر بسوی خود دعوت
نمود و او اجابت کرده شامل گشت از ظهور این معنی قوی دل شده عزم ا
تصمیم داد و شیر خان را نیز طلب داشت و او هم آمده ملحق گردید و کمر
به مقابله بسته بست * مصرع *

غره به تدبیر است هر با پنجهٔ تقدیر نیست

درین بین خبر کشته شدن نائب او که در بلاد بود رسید که هریا نام پسر خوانده
اپنداراو که در قلعه دادی نوزند می پرداخت در سواد قصبهٔ بلاد آمده
دست تطاول دراز ساخت نائب پیلکوجی که به مقابله و مدافعهٔ او برآمد
مستعد نبرد شده بناچه تمامی وانی کشته گشت چون مسمت ایرلی پیوسته
بود دادا دابهی او را عاشق گشت و به عزم گرفتن قلعهٔ نوزند و نصب نائب
دیگر به نصوب نهاد و قلعه نوزند را محاصره نمود هریا بعضی حسبه تحفک
وپ و تفنگ استعمال بعد از انجا که بعضی از متحصنان با پیلکوجی موافق بودند
در ایام معدود کسان او به سرش آنجا دستها گراسیه برآمدند و قلعه مفتوح گشت
و هریا به دست خود زندگی حد تا ... سلب مرتبه نصار ... به کسدیرا
ستهیه داشت چون مرد خان علوی عم پیلکوجی خدمتی مقدب را که بادولت
معامله نهد از طرف او می پرداخت طلب داشته در بلاد دخل که ساخت
و کشته پیلکوجی را تنبیه کرد * بیت *

خلش همه است این بیدی نیرب ... ... تا باک دگر

کهدنی آن ضلع نموده به قصبهٔ بن تهلی پیوست و انجا را بمحاصره نموده به
سعی و کوشش مفتوح ساخته غارت کرد فخرالدوله از تنگ ظرفی تسخیر آنجا
را بر خود بسته دلیر سبهت و آوازهٔ کلیدی از طلا و نقره داشت با بیست و یک
اشرفی نذر درگاه والا ارسال داشت و از نظر اشرف گذشت بالجمله چون هنگام
بار گشت مرهته رسیده بود کاناجی او را به دشواری رسانید محمد جانثار قصداتی
آنجا که به نیابت فوجداری می پرداخت بی دخل شده به بلده آمد و کسان
فخرالدوله باتفاق مرهته قابض و متصرف گشتند رنگوجی از امرئیه خود را به
سرعت تمام رسانیده ملحق گشت چون دران ایام در تفاوت حصه بیوره
و مصادرات با جوان مرد خان گفت و شنید داشت و کار بناخوشی انجامیده
بود رسیدن کاناجی و فخرالدوله را از مغتنمات وقت و مساعدت بخت شمرده
باتفاق موضع سانند معمولهٔ دهولقه شش کروهی بلده را بتاخت در آورد و ناطق
و صامت آنجا را غارت نموده منزل گزید - جوان مرد خان بدریافت این خبر
با فوج آراسته و لوازمهٔ توپ خانه به قصد شبخون از رود بار سابر گذشته بر آمد
و پاسی از شب گذشته چون علاج کار ندید عنان عزیمت را به بلده معطوف
ساخته در آمد کاناجی فخرالدوله را سپرد رنگوجی کرده خود روانهٔ مسکن شد
و او فخرالدوله را همراه گرفته بموضع بیچر چهار کروهی بلده بر ساحل دریاے سابر
ورود آمد ازانجا که قریات پرگنهٔ حویلی حصهٔ مرهته بموجب قرار که سبق
ذکر یافته در تحت جوان مرد خان بود - اکنون مصادقت به مخاصمت تبدیل
یافت محصلان شداد و غلاظ بر تمام پرگنه تعین نموده چشمهٔ تحصیل هر چهار
حصه جاری ساخت و ازانجا به موضع عیسن پور دو کروهی دائره کرد جوان
مرد خان نیز به ارادهٔ مقابله و مدافعه در بارهٔ بین پوره اقامت ورزید و هر روز
فوجی از طرفین به مقابل یک دیگر نموداری کرده به جنگ توپ و تفنگ می
پرداختند ازانجا که رنگوجی را از بدست آمدن فخرالدوله خیال نصب او
در سر بود در تدبیر آن در آمده تشخیص و تحصیل کمان زده قریات دیگر آورد -
جوان مرد خان از مکنون ضمیرش آگاه گشته محمد شهدار روهیله را نظر برسابقه

بروز آورد معتمد خان خلف نجم الدوله که بخطاب مومن خان معتمد و مباهی گشته بود باراده دارالخلافت نقل مکان داشت از شنوده این سانحه فسخ عزیمت نموده به حفظ و حراست معموره بندر پرداخته واقعه ناگزیر را به پایه سریر خلافت مصیر معروض داشت فداء الدین خان که از سابق تعینه در موضع دهوله مسکن ظالم حالقه کولی اقامت داشت از استماع این قصه تا مرقده بنابر فاتحه و تعزیه بازماندگان که آمده بود از ممانعت در آمدن رجعت بهتری نموده است و پس از پیش بر آوردگیها الورود • بیت •

نماند یک نفس زخم سنان دشمنم بر دل
ولی از دست گرمحائی جلد سیله می رنجم

پس از چندی که از بودن دهوله و مصاحبت کولیان دل تنگ و متنفر گشته به ریکوجی نوشته با منازل به صفه امرپهه آمده جلی گرفت و او به مراعات و دل جوئی پیش میبرد و سعدران ایام شقه حضور پرنور مشعر فرمایش روغن دی زر مادیس و روغن دارچینی[1] که از بلاد فرنگ می آرند حواله وکیل مذکور درگاه آسمان جاه شده بود ورود فرمود بتلاش تمام روغن و دارچینی مذکور که میسر آمد با مرسداشت فرستاد و از نظر اقدس گذشت و از راه فضل و عطا مرحمت خلعت فاخره سرافراز شد و جوان مرد خان بنابر بندوبست محال دهلی مشهور که بلسردار نامی کولی متمرد سر به شورش برداشته مصدر فساد بود محمد شهباز روهیله را با فوج تعین نموده و او چندی با او به زد و خورد پرداخت و با سرداران کشته افتاد •

معاودت نمودن کانجی تا کبیر با فخر الدوله از صلح سورتهه و وقوع ناخوشی فی مابین جوان مرد خان و ریکوجی بنابر تفاوت حصه و مصدر هنگامه شدن او و بدست آوردن قلعهٔ بورسد

* در حین تالیف که با فخرالدوله بخصوص سورتهه فتنه ساختن و بعمل

(1) دارچینی جنس فرنگی سیمل که در ملک ما هم گویند

درگزشتن بیلگر خان عرف گدا بیگ خان قلعه دار بندر مبارک سورت ازین فیروزه حصار و غرق شدن زورق وجود نجم خان متصدی بندر کهنبایت در گرداب فنا و سوانحاتی که دران اوان رو داده

همدرین سال که اینک خان که پس از ارتحال بیلگر خان برادرش از پیشگاه خلافت و جهانبانی از انتقال او بخطاب و قلعه داری آهنی اساس بندر مبارک سورت سرافراز بود چندیکه بدان امر اشتغال نمود ناگاه سنگ قضا از منجنیق فلک دوار بر شرفهٔ اساس وجود خاکیش رسید و حارس هادم اللذات فرمان قدر توامان عزل دژ نشیمن پیکر هیولائی آورده بست و یکم شهر صفر از دربند عناصر اربعه بیرون ساخته به کوتوالی تنگنای لحد نصب نموده فرستاد و مصداق آیهٔ کریمهٔ یدرککم الموت و لو کنتم فی بروج مشیدهٔ هویدا گشت - * منظومه *

قضا سر نگردد ز در بستنت　　بود فی المثل گر در از آهنت
چو تقدیر از عرش آید فرود　　ندارد بلندی دیوار سود

ازانجا که درحین حیات و ثبات عقل چون ایام از رذل العمر را دریافت و زور اسقاط قوای جسمانی و استیلای ضعف و ناتوانی را در خود مشاهده نمود از راه عاقبت اندیشی - کیاست و دانشمندی را به کار برده بارسال پیشکش بارگاه فلک اشتباه پرداخته قلعه داری را پس از ارتحال خود بنام وقار محمد خان ولد صفدر محمد دامادش التماس نموده سند درگاهی حاصل ساخته بنابران او به حراست و محافظت قلعه سرگرم کار گشت و نیز دران اوان (۱) سنبک آمال و امانی نجم خان متصدی بندر کهنبایت به لنگرگاه محیط نا پیدا کنار ادرکه الغرق عدم دهم شهر ربیع الاول پیوست و از چار موجهٔ تلاطم حوادثات روزگار به ساحل ممات رسید و بار خانهٔ اعمال و افعال را در فرضهٔ جزآء بما کانوا یعملون

(۱) سنبک بضم اول و سکون ثانی وضم ثالث کشتیء کوچک را گویند *

خدمت است که کرد که نیافت - • قطعه •

بــا بـــدانی که دادۀ ایـــزد　　کس نیارد بکـــوششش از تو ربود

و بخواهنـــد عالمی همه شـــود　　خواست ایزدی خلاف خواهد بود

بجمله مخبران دیوانی را با تغیر از خانهٔ مالم ملی خان طلب داشت و وا

گذاشت جمیع خدمات بدین وسیله شدۀ هشتم ذی الحجه که یوم الترویه بود

به مشیت امور متعلقهٔ خویش سرگرم گردید و معاند سینه بحسرت و حاسد

دست اطرب اسود الوجه فی الدارین گشت • قطعه •

بعد با دهی ای حسود کش نعمتی است

که از مشقت آن هر نفس بــــول ست

نداشت مشعکـــــر که سیـــم دما کـــرد

بـر گـــــردن او نهاـــــد و بـــــرما بگــــــذشت

اتفاقاً همدرین اول روبه مال که مهر احمد و محمود کردۀ دادۀ بودند در بدن

ضرب منظور به کسه هون کالی بد برش خداوند برگشت بخاصه آن را

در دفتر خیانه والا ستود که پاد گرباشد و روبه ذیگ مهر خود کردۀ داد و در سال

هزار و صد و سمصت خولی مرد خانی بدست آوردن بر آوردن حسب الحکم اعلی

بدمت اشرفی نبر و نمودۀ بمعرض ایصال در آورد و بیکوجی بدل بعضی امور

در نزدیکی موقع اسلالی جهله کروشی بلدۀ آمد و هولی مرد خان مالم المتخلص

و اثم را همراه گرفته رسه ملامی شدۀ معاونت کرد و بیکوجی رامت الله داد

تصفی بائب فوجداری بولقه که یکی از مضافات آنجا رجحی داشت

گسته شد و متعلق متعدد کس بائب فوجداری آنجا ا لفرید و لحق ساختند

لرالعا اله فوجداری کس به معین خان تعلق داشت بالجمعیت ش سنه بد آنجا

معاودت سینه مداخله اخراج نمود و محمد صفور ادمی خانی مد مرته از صد

سکنی و مدد مداخلت والا ذکهی گردید حسن خلقی از نسد کولیلی در پرگنهٔ

مرلده و محمود آباد ویدا ده برد محمد شیرز رفته بر آنها بعین گست و ا

بالعرضست نموده آمد •

او احکام را بعنوان مرد خان طاهر ساخت و نظر بر قدم ارتباط که مکرر سبق ذکر یافته گلهٔ این امر بقول آنکه گله از دوستان می باشد آغاز نهاده گفت • قطعه •

جوانمردی دو چیز است ای جوان مرد
به سویم گوش نه تا گویمت راست
یکی آن کز رفیقان در گذاری
اگر هر لحظه بینی صد کم و کاست
دوم کز تو نیاید هیچ کاری
چنان کاری که باید عذر شان خواست

اخوین قسم مغلظه یاد نموده عذر خواه گشتند که مارا هرگز سودای این کار در سر و خیال این عمل در دل نبود قدیمی و نمک پروردهٔ شما بدین امر ناشایست رهزن شده از راه برد پاسخ داد که ان شاء الله تعالی در اسرع اوقات سزای کردار و پاداش این کار خواهند یافت - • بیت •

این تلافی فلک با و نکند   نکند گر فلک نمک نکند

ازانجا که او سبحانه تعالی منتقم حقیقی در اندک وقتی انتقام ازو کشید که در اواخر واصل گردیدن بدرکات جحیم مرگ دختر و ناخلف مهینش و پسرزادها و دخترزادها یتیم بی پدر و مادر بدیده بی بصیرتش دید و اندوخته های کسب حرامش بباد رفته پریشان شده بآنها ملحق گشت - • وحید •

نمک و سودهٔ الماس شبیه اند بهم   به غلط هر که نمک خورد بر از عمر نخورد

• قطعه •

جهان پیمانه را ماند بعینه
که چون پر شد تهی گردد به هر بار
کنون کز مرگ آن ملعون تهی گشت
نه پندارم که پر گردد دگر بار

هر چند که این همه در از بعضی موجب ملال خاطر ناظران گشته و باعث صداع سامعان شده چون دل پر داشت بدین وسیله خالی نمود و نیر مکان

منصبی بند کهنبایت و بندامه بدارغهٔ کهدرهٔ باجه رکاب سعادت به لمعان ظهور
شد که بنده مال بوتاپلی و بحالات پیشکش که بدون مهر سلیمحمد خان امین
رشد منظور نه کنند محصول بنادر باز دانت نمایند و احکام هم به اتمام شد
چون موسم روانگی امتعه بنجاب پیشکش دارالخلافت و بنادر قریب بود ناظم
این معنی بدراجته با خود گفت که هر گاه اطلاع حکم مقدس بداروغهٔ کهدرهٔ
باجه کاب سعادت شده گماشته سلیمخان آنجا نوشته باشند بخودی خود
نیز خواهد کرد اما آنجا که به خط خاص مزین شده بود که بدون صوبه نیز نتویسند
بعد این بندر خالصه شریفه حقیقت دیوانی را که طالب علی خان بدیوانی سر
افراز بود و از شروع خدمت به تعلقه دیگر و به حضور بود شد دیوانی آنجا به
کسی مقرر نیست از نظر انور گذرانیدند چون خواهش ایزدی بدان پیوسته
بود که بدین تقریب این کار نظام تعلق بدیرد حکم شد که به عهدهٔ امین نمایند و
حسب الحکم اشرف اعلی نمود و به المعالک به سیدت امور دیوانی حوالهٔ وکیل
گردید و سرآیهٔ والی هدایه عسی ان تکرهوا شیئا فهو خیر لکم منظومه •

ای بسا کارها که در عالم ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ بد و عالمی رسد برهم
در نظر آن بد گران باشد ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ خیر کلی همه در آن باشد

لسم و مضمون ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ مصرع •

عدو شود سبب خیر گر خدا خواهد به ظهور پیوست

چون به عرض رسید خدمت دیوانی و مرتب کشتی حسب الحکم مرتب شد ماه
اسفند هنگام روانه شدن دولهٔ دارالخلافت به رسید و از نوشته جات آنجا کیفیت
صدور احکام به رهٔ اورده به حضور و منصدیان بنادر مسرحا به بحالات پیشکش
و خداوندان بندر احمدآباد منکشف گشت و آنها به خوان شد خان ظاهر
شده خود خود بسرلی را گزاشت بعنایت الهی و بدمالی بدید مبنا
لی به وجبی آن ا ‌ ‌ الی صدی رکدب احکام شد دیری بی حسب الحکم
بوالی رود فرمود ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ • نظم •

همه شب شب وز پس سپید ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ شب آهنگ را صبح صدق دمید
ز ای طلسم سنگ خبر سد ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ ‌ بساط مخفی در دام بر سید

امریست ناممکن که صورت بستنی نیست و در تقدیم میخندید از استماع این مقالات که آتش در نهادم می انداخت بآبیاری مضمون این منظومه منطقی میساخت - ● نظم ●

به هنگام سختی مشو ناامید — کز ابر سیه بارد آب سفید

در چاره سازی بخود در مبند — که بسیار تلخی بود سود مند

و آن ابلیس سراپا تلبیس سالوس لاحوس[1] بعد چندی به عذر حواشی ملبس به لباس مکر و تزویر پرسیده از در حیز سکالی در آمده به طنزی گفت که اگر چیزی به عنوان رشوت برای عذر خان متعهد شوند شاید بدین وسیله امیدی را بدهانم و کروراتی که ازان دیگریست و سپرد دارند نمی تواند شد پاسخ داد که حق کسی را غصب نه کرده ام و عاریتی نپذیرفته ام جای پدر خود را گرفته ام بحالی که بدادن رشوت و منت باشد گردن باین مذلت نخواهم نهاد واهب العطایا که رازق العباد است بهتر ازین را عطا خواهد فرمود ● غائب ●
ده در سود کشاده اگر بسته شد دری — انگشت ترجمان زبان است دل را
و در اندیشهٔ کار متامل گشته با خود گفت - ● بیت ●

گرد دیوار خانه گشتن چند — فتح در را کلید باید جست

و هاتف غیبی و سروش لاریبی بگوشم میخواند - ● بیت ●

گر بشد گل ز چمن نیست ملال ای بلبل

که درین هفته بصد برگ و نوا باز آید

و تمهیدی به خیال آورده تسوید نموده برای رام داراین وکیل دربار جهان مدار و بسنت خان مخلصی بچکانه بهرور خان را نوشته قاصد را رخصت کرد ازانجا که تدبیر موافق تقدیر بود بمجرد رسیدن رقایم سابق و لاحق که آنها چشم انتظار بر شارع چار داشتند مخلّی فرد حقیقت را بنظر اقدس گزرانید و بخط خاص مزین گشت و حکم محکم شرف صدور یافت که بدیوان صوبه نیز به قدغن بلیغ یرلیغ بنویسند و احکام والا بنام تیغ بیگ خان متصدی بندر سورت و نجم خان

---

(۱) لاحوس - شوم با مدارک ۱۲ *

طشی و تمهید بدبختی اینکه نتیجه حیل و اندیشه است آمد و رفت داشت
احکامی که ورود فرموده بود نمود گفت که بنابر اتمام حجت معتمد خان را از
احکام آگاه باید ساخت و تقریب را گذاشت باید کرد آن شقی که از در گزشتن
فیروز خان واقف گشت ازانجا که هوش خانگی و از جمیع جهات مطلع بود
و خاریکه از مد امداد و اعانت فیروز خان به سینه اش می خلید دفعة
بر آمد و سهام مراد را به هدف مراد پیوسته دقت بحسب ظاهر همراهی نموده
نزد معتمد خان آمد و احکام را ظاهر ساخت و او گفت که به جواب مرد خان
گفته جواب خواهم داد حیله درپیش آورد و آن کم ظرف بد اندیش که درپیش
رئیس نسبه احکام به دست داشت بجوش آمد گویی لب را کشود و از
بی ظرفی استخفاف گفت که درین وقت سلطنت کجا مانده و احکام شاهی
را که می بیند معتمد خان را خواست نمایند از استماع این گفتار ناهنجار
بعد از دهشتش امر را عنان حوصله از دست رفت و عالم را در چشم تیره و تار دید
احکام را از دست واهب العطش کنده گرفت و گفت که اگر در نزد خود
رتبه اهلی اعتبار ندارد اما ما را عنایت عزیز و موجب افتخار است ، ، قطعه ،

گر نه بیند بروز شب پره چشم — چشمه آفتاب را چه گناه
راست خواهی هزار چشم چنان — کور بهتر که آفتاب سیاه

و برخاست و احکام را جواب مرد خان دیده از احکام واقف ساخت و گفت

مدار جهان ملک دهقان شکنند
بدانچه شد که همه ملک در سلطان شکنی

ازانجا که اورا سر از رحوفات جمعه خاطر نشان نموده رخنه در مواد مصادقت
و مصادقت افکنده خاری در پیرهن ایلاف و اخلاف را به خاری معدل ساخته بود
امر بدیه شکست و جوابی که مطابق سوال باشد محمل نه شد و آن مرد فرو مد به
از مصر شمشیر با کلاه مداران دیگر که لمس لمک جوابی داشته با رام بودند سراً
و جهراً میگفت که کدام بنده مرنج و کدام امید ماند لهذ کسی که محل اعتماد
و اسلا بود از مهلی رسیده بعضی حدمت را مگرد جواب دنیا بد هیهات هیهات

و فروغی از صدق نه دارد * * رباعی *

مرد تمام آنکه نگفت و نکرد   وانکه نگفت و نکند نیم مرد

وانکه نگفت و نکند زن بود   زن نه ازان کس که نگفت و نکرد

بالضرورة رویداد اورا به مقرب الحضرت بهرور خان نوشت فصارا پیش از رسیدن این سانحه اورا شخصی در حضور گفت ازانجا که اکثر خدمات حضوری در تعلق داشت حکم معلّی صادر شد که از دفتر خالصه نوشته از نظر اقدس بگذرانند محرر آن بعد ترقیم تعلقات حضوری امینی و کروڑائی کهترة پارچه احمد آباد را که از واسطهٔ عرض معروض بود نیز درج کرده گذرانیدند و حضرت ظل سبحانی هر یک از تعلقات را منصوب بیکی از نجگانه های او بدستخط مزین فرمودند چون بدام اخفر رسیدند حکم شد که بدیگری تجویز نمایند مقرب الحضرت و الخاقان جاوید خان و رای رایان باگرمل که شرف اندوز حضور بودند بدروهٔ عرض رسانیدند که امینی بنام علی محمد خان مرحوم و درین ولا به پسرش که بخطاب پدر سرفراز است مرحمت گشته تعلق به بهرور خان ندارد مگر واسطهٔ او بوده و از خانه زادان موروثی شاه اعلی رضوان جایگاه است و کروڑائی که به محسن خان است چون هنگام تقرر خدمت پیشکش سرکار والا قبول کرده و برعایت بهرور خان واصل به ساخته محرران نوشته اند هرچه حکم نفاذ خاص مزین فرمودند و حکم والا به شرف نفاذ پیوست که حکم استقلال امینی بدهند و کروڑائی را نیز در سپرد امین نمایند که وجه پیشکش را از لوازمهٔ خدمت به ضبط در آورده ارسال حضور نماید و دو قطعه احکام قدسی بمهر وزیر الممالک از دفتر خالصه که مرحمت شده بود درین وقت رسید ازانجا که آن پیر کفتار عدار و آن (۱) دیوث (۲) لئیم (۳) عتل (۴) ختار از راه خدیعت و مکاری به مراعات

---

(۱) دیوث بفتح و یای مشدد مرد بی غیرت و بی ننگ و بی حمیت ۱۲ *

(۲) لئیم بخیل و ناکس ۱۲ *

(۳) عُتُلّ - باول و ثانی مضموم و لام مشدد ستم گر و سخت گو ۱۲ *

(۴) خَتّار - بالفتح مع تشدید تا عذر کننده یعنی بیوفائی کننده ۱۲ *

نبودہ اجازت حاصل ساخته از وی برویر عموب شدی اندیشیدہ و قصۂ مکری
پیش نہاد ضمیر خود نمودہ رخصۂ خدا را به نقل حرام خواری مغصوب کردہ
و نیز احوال بی نصیریش ا به مثل نیوائی مکحول و معیوب داشته بیت ٭
نه از خلق شرم و نه ترس از خدا نه اندیشه کردہ ز روز جزا
با خویشتن با خلف مهیتش اپیشکه به نعلۂ گرانی مقرر داشته بود لیکن
قول آنکه ٭ مصرع ٭

گدائی درویش فرزند خود را کو می سازد

خود را گداِ این معنی شدہ بعد صحبت و نوم کردا بریع خدا دیدہ عارۂ بی
آزمی برزخ سوائی مالیدہ آمدہ چون حریص بی هتکا به برائۂ برداشته
و تمهید نسۂ خودش نصوب ان انکر الاصوات لصوت الحمیر شهیق و نهیق بلند
کردہ سرائیدن و رنجانیدن سمعه آغاز نهادہ ظلمه ساخت که بعد خلل با دم ملی
خلل نقائی داد و نه مخدواهد که مکثِ ضمیرش به ملا اند و این بندہ نکساند
دادہ داد که دلربکی اهرِ ناحه را از نعتش به آد بیله مصلحت گرانی
که ازلی دیگریست و به سدیدِ شما و از دیگ نعلات نعمی و ضری منصو بست
امدنی اکه از ندیم دادید بعد اتصلی یک مرہ را گراشت خواهد کرد چون
حامۂ نعر الاغانی نداشت سکوت ورزید و آن [1] ضمۂ مسار [2] نعیم موجب
شا داسته گفت روز دیگ که ماہ شهر جمادی الاولی بود جمیع متعلقین را
جمع نمودہ با خلف دریمی اسک ساخت که پیوسته با شتم نمی به
لال دکانی جایند سر اول تا یک مرہ و ام مر خموشی به لب
بدہ دستنائی ابهی بندہ کہ ایند بی او ا طالب داشته کعب که خرا موجب
دل به عمل به دی اید [3] مر ل و به مربوط جاد ا تاب و دلس کعبه بیت
و شام بہ این سوءست که کعبه و آئی به بی مه شی و به خدا بست

(۱) ضمیر اول مضموم و سکون دبی کس مردم بد کنندہ و سخن حسن کنندہ ۱۲
(۲) سم سخن چین ۱۲
(۳) ضهیک اول مضموم و میم نقی مضموم فراخ مکار و سیر ۱۲

[illegible]

[illegible]

(۱) خضاب بکسر اول کننده ۱۲ .

(۲) افسار بر وزن رفتار بمعنی رسن .

(۳) مجاورت باول مضموم کسی را بروی گرفتن و مماس بر کسی [illegible] گرفتن ۱۲ .

(۴) خناس بالفتح و التشدید [illegible] سر در کننده و وسوسه کننده ۱۲ .

(۵) کناس - جاروب کش ۱۲ .

(۶) نساس باول مفتوح ثانی [illegible] نوعی از خلق که به یک پای بر میجهند ۱۲ .

که عیناً باشد بود طلب داشت و او از وجاهت عاقبت متأمل گشته از راه
مصلحت که آینده بالمره خاطر معروضش مطمئن باشد گفت که بدون اجازت
حضرت علی محمد خان که بندهٔ ایشانم و به پیش نجم الدوله نیز به
سعایش ایستاده بودم برای کار اقدام نمی توانم کرد بنابر همین منظور نظر دیده
بی تصدیش آنکه اگر احیاناً صحبت بر نگیرد و بر سیاه (۱) خان بلائی اند
با یکمانی شر بچه به سحره گرفتار آید بدستیاری حمایت برآید و برهد معتبر خان
بتعلیم آن معلم اتالیقه پیغام کرد و خان مرحوم او را که برین تمهید حاضر آمده بود
[illegible] • بیت •

مکن تربیت بدگهرزاده را به بدمست هندو مده باده را

او به کرده بدی در سرانجام امر خیر و شر رفته به پیش آمد کرد و تصرف
در مزاج معتبر خان هم رسانید سر به شورش خاندی آغاز نهاد • بیت •

[illegible] از نطرف حبه بدتر شود چه گردد [illegible] از در [illegible]

[illegible] (۲) تیغ معهود و کینه قدیم و جدید کار برداران معتبر خان به آمد و به خانه
داداری سلطنت بلدهٔ هندی طریق بدذات و گمراهی گردید و کار بجائی رسانید
که در اواخر جمیع حقوق سابق و حق انسانیت و عطا مطبوعاً انگاشته
به یک در امر سهلی خان معتبر را آزرده و مکدر ساخت و با زامر نزد دعا باخت
و [illegible] در مواد اخلاص و اتحاد با جوان مرد خان و برادرش انداخت • رباعی •

بد اصل و گدا چو خواجه گردد نه نکو است
معزور شود نداند از دشمن و دوست
گر داننا کوزه ز گوهر سازی
از کوزه همان برون تراود که در اوست

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] از پیش متوجه خان در ماندگی شده
[illegible] لنگ جوانی در بلده برداخت

---

(۱) [illegible] سال [illegible] را گویند ۱۲ •
(۲) تیغ گرسنه [illegible] گوشم ۱۲ •

کست -
• بیت •

آن سر که سزای تیغ باشد   شربت دهیش دریغ باشد

و آن کاندم دغای حق ناشناس معرفتی با روح نجم الدوله نهم رسانیده به نمودن
نامهای سر گفایت تصور حمایت منکشف ساختند قربت تمام رسید پس
از ارتحال نجم الدوله و آن مرحومه فداء الدین خان و معتمد خان در کربت
و کیفیش کشکش داشتند قضا را جاوی ایامی که در آنجا حاضر بود به تعیین
دیوانی او را اکثر صاحب و از عیال خود به آن ممدوح خود در (۱) کنف حمایت
مرحوم پناه گرفت -
• بیت •

نکوئی با بدان کردن چنان است   که بد کردن به جای نیک مردان

تا آن که مقدمهٔ دیوانی بحوالهٔ سعی دیگر بعمل گشت و ستارهٔ حکومت
شان در نور دیده شد و دیوانی بزرگتر بیش امر نظامت برای جوان مرد خان
گشادند و معتمد خان نیابتش بر چار ناچار بیعت نکرد و دست به رتق و فتق
مهمات مالی و ملکی مامور گردید آن (۲) محتال (۳) محتال در مآل کار خود
اندیشید که هم وسیلهٔ دوری از ممر مواخذه و مصادره محفوظ و مصون بوده
باشد چون در ایام حکومت فدا الملک و دیوانی خان معمور مذکور از تغییر
و تطهیر امور نظامت واقف و معتمد خان و کار پردازانش ازین معامله
عاری -
• مصرع •

گیرم که خدا جامه دهد کو اندام

• بیت •

هر نظری را که بر افروختند   جامه باندازهٔ تن دوختند

یکی از اخوان شیاطین در ساحت و او پیش معتمد خان تقریب کار پردازی
و واقف کاری او را به کوشش کوشید از آنجا که او خواهشمند این چنین کس

---

(۱) کنف جانب و پناه ۱۲ •
(۲) محتال مکر کننده ۱۲ •
(۳) محتال متکبر و فریبنده ۱۲ •

شادی از هر کاری گوی سبقت می ربود و از سالها در ازدیاد انجام مهام
پیش والد اتم پیش آمد نموده بامر پیشدستی می پرداخت و به اعیان و هم
چشمان شد و آبروی پیدا نموده معروف روشناس گشته • نظم •

ـ بالکسل ابر افراشتن و زنشان امید بهی داشتن
ـ شعلهٔ حرص کم کردن است به حسب اندرون ما پروردن است

ازانجا که کار برما ابداته نیک ذات دید باز بد ذاتی را کشد و بضاعت مدالست
ابلد ساخته بمداملت طریق سلامت می پیمود اما گاه بگاه که حوصله اش
تنگی می نمود به مضمون کل شیء یرجع الی اصله خروج نموده موشکی می
برآیند • بیت •

بربو تعکس نگیرد هرکه بنیادش بداست
تربیت نا اهل را چون گردکان بر گنبد است

و بمقتضای کر طبعی به نیکی مدبخاشد • بیت •

نیش عقرب نه از ره کین است مقتضای طبیعتش این است

و با اتم که برداشت نمکند موافقت بود بالجمله پس از عزل معز الملک
والد مغفور خوبی که یکه نواحی حال او دشد نداشت معاش نموده به سرکار
نجم الدوله نوکر ساخت تا آنکه نوبت حکومت و امر نظامت به نجم الدوله
شد و او به کوروائی نظامت کهنه ناحیه و ساد مامور گشت و از بد العالی
و زیست اماکنش عنی مسقط به حسب اتفاق فداء الدین خان بهادر اسمی با
او[1] نسب انداد و نجم الدوله به معرض برز بس و مدد کرس مصدره به
آمده متحمل بلا و سداد سنه ملکی عبدالوهاب بیگ شد و کار به شکنجه
وزیر و ایس ابه شد آن کعبه مکه به معه وانشاء رب الله بداس
مستدام خان معزول و اهل نظر به آنکه از من گفته می شود و بنا می
ملحمه اند به سعادت نداخه منصب بدر گشت و نجم الدوله و فداء الدین
خان مشتاق خطر ایشان ا سرخیه اس به گرسند اما از خدمت معزول

[1] چنین در کتاب ما بدست نسخه ۲۲

و (۱) طاحونهٔ فلک که چادری از اطلس کبودش ... آمده و آخر دانهٔ وجودش را درهم سائید - * نظم *

جهان آسیائی است گردنده ... که هر چون خمی گردد این آسیا
در ساکنی ... تنی ... است و دیگر زمین
تو اندر میانه ... دانه ... کز ... اند
که دانه ... آسیا ...

و صفدر محمد خان برادرش که نامزد نیابت صوبه بود بعد انطباع ماتم و سوگواری به حفظ و حراست و استمالت سکنه آنجا کوشید و واقعه را ... حضور پایهٔ سریر خلافت مصیر گردانید و ... و ... و محمد ... وکیل او بد ... حلعت و ... منصب و خطاب بهادر و ... شده حوالهٔ وکیل گشت *

تعلق پذیرفتن دیوانی صوبه به راقم از انتقال طالب علی خان

ادرین سال دیوانی صوبه از انتقال طالب علی خان بنابر تقریبی براقم تعلق پذیرفت مفصل این مجمل آنکه برهمنی از اغوای ملعون دیو خصلتی ابلیس فطرتی - عفریت طلعتی - دون همتی - غول کرداری مردم آزاری از فرقهٔ هنود کم اصلی - بد نسلی - شعبده بازی - دمدمه سازی - * نظم *

کافر بد خصال بی پیری — همه مکری تمام تزویری
همچون غولی دراز بالائی — زشت روئی کریه سیمائی
بد کنش بد گهر خبیث ملعون — همه چیزش حرام الا خون

ازانجا که جبلت جبلی در طینت خبیثش آغشته بود در هر امری از امور به

(۱) طاحونه آسیا را گویند ۱۲ *

سر معمولهٔ بلاد عمدهٔ گیرهی بادهٔ رسید و کنگاش با نجم الدوله رفته بدو
پیوستند و داماجی جهدی درانجا مقامات ورزیده کهاندند او برادر خود را به
دادن درگنگهٔ دیاد و نیابت سردهٔ راضی و مستقل ساخت و بموجب درخواست
او طلبه بوسید ا سر ندو را گذاشت و بعد منازعت و خصومت گشت
فداء الدین خان که از روز ناخوشی با معتمد خان از کهنبایت برآمده در
دهولقه اقامت داشت درین ولا که داماجی و دیگران فراهم آمدند برای حصول
بعضی مرام خویش آمد و فایده نه بخشید داماجي از سر کوچ نموده بموضع
او کلیم ده گیرهی بلده آمد و می گفت و شنید معاملت با خولی مرد خان
نموده تا بوجهی دلکند را با فوج مرهته نجم الدوله را همراه داده بصوب ملک سورته
حصه کرده خود بعزم مسکن برگشت و رنگوجی و فداء الدین خان با دیلی
مهیدی به [1] مصالحت پرداختند و فداء الدین خان به دهولقه شتافت
و رنگوجی با و مامور اشتغال و زید ازانجا که مادهٔ نرسید مکان بودن رنگوجی
به بعضی کهیدی او مانند قصبهٔ امرپهه را که در سی کروهی بلده واقع است
برای سکنای خویش به نظر آورده اصلی قلعه طرح انداخته به تعمیر آن
همی گماشته بعد تسخیر به دهولقه آمد .

ارتحال تیغ بیگ خان متصدی بندر مبارک سورت ازین خاکدان و تقرر متصدیگری آنجا به صفدر محمد خان برادرش

الدین خان کسی همی مستوی مدار عیش و کامرانی تیغ بیگ خان
متصدی بندر سورت روز سه شنبه بیست و یکم شهر شعبان المعظم از بند بند
مفاصل ... لعل طولانی شده دهم ... و طعب بد ملی اصلی
گسسته به گرداب محیط فنا ابدی
... .

دلی ... که ... شد ...

(۱) مصالحت ... و ... ۱۲ .

میسور و مقدور نمی گشت هر کدامی به جای خود هوش ملتجی گشتند [illegible]
ملهار هولکر فرستاده ناجی راو بنابر تسخیر و تحصیل مولک [illegible] فوج کشی
نموده از راه [illegible] آمده و توجه [illegible] که [illegible] و [illegible]
اوبا وارد که [illegible] قصبه [illegible] [illegible] [illegible] محصول [illegible]
او را اورده [illegible] را [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
واقف گشته [illegible] [illegible] [illegible] ملهار [illegible] [illegible] [illegible]
نان که [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
از [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
خود را [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] طلب داشت
فخرالدوله و گنگا [illegible] و [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
فوج گران نداشتند [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ملهار کوچ نموده [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
معانی را از فتوحات [illegible] و امداد [illegible] [illegible] [illegible] برآمده
متوجه کار خویش گردید فخرالدوله را دکهنیان [illegible] [illegible] پیش گرفته
آمدند و محمد قطب توحدار آنجا را پیش [illegible] منصوب گشتند - چون
از هنگامه آرائی کسان کماوی راو و برپا نمودن فخرالدوله داماجی آگاه گشت
بنابر رفع مناقشه و [illegible] چند سال اتفاق آمدن این صوبه نه شده بود کندیراو
را همراه گرفته به بروده آمد و [illegible] را نزد خود طلب داشت - گنگادهر
و گوساجی از رسیدن داماجی [illegible] [illegible] شنیده فخرالدوله را همراه
گرفته از دهولقه بموضع حاتیاپور معموله پرگنه دهولکه [illegible] [illegible] که قلعچه
دارد و در حصه مرفته [illegible] و درین [illegible] به نصف خوان صرف حال در آمده و عنبر
حبشی از جانب او جمعی از سوار و پیاده تعین کرده بود محاصره گریز شدند
و حبشی تاب [illegible] در خود ندیده بر آمد و گنگا دهر کسان خود را به
محافظت آنجا تعین نمود درین بین داماجی از بروده کوچ نموده به موضع

به مقابل نصیر الدوله به معروف بردازی و معرکه آرائی پرداخت • بیت •

درصف اسب تنت چو نزدیک شد ازان خشم خورشید تاریک شد

و معه زلن و رزم طبل هر دو جانب بر روی یکدیگر بیکاری میدان دادی به
حوالی دو آمدند • بیت •

نراندند بریکدیگر بادگی علاج از مقابل رفت یکبارگی

و به حمله نخست بادک زد و خورد قواعد استقامت تصانیف همراهی شیر
خان متزلزل گشت و رخنه در بنیان ثبات دیگران افکند و تاب مقاومت
نیاورده و گردان شده میدان را به حریف سپردند • نظم •

گریزان برونند زان رستخیز بود رسم صاحبدلان در گریز

کسی کو زمان را شد از کار دست زهم حزم بگسست و چون شکست

بهم هر دو لشکر در آویختند شب و روز را در هم آمیختند

از مبدای این حال عین همت شیر خان بحرکت آمده علم مرد را بخود
را نداسته • بیت •

پیچیده در خود چو پیچیده مار بر آورد شمشیر زهر آب دار

و به غرفهٔ ? زد لسلامت و زده نا مردی بهر و خلاف قدم جرأت پیش
نهاده بمدافعه پرداخت اما از بس تنها چه خورد اگرچه سم رفت باشد و از
یکه چه آید همچند که ریش من بود دیش بس هرکس نه بریعنک ار با بر
امد و ار که زه برش عن آهن بود پیده ره داد آورده حریف از پس و پیش
به امد نزدیک بود که از دست باکی هیچس نبرد بود آید که ستلی او حریه
اب منتی له سرها رندگس بود عندد بجای امت خود امس کنده
خود ارقالر سبب و تا اسیر کشته بدد شد خان سوار گشته ازان رطه
خون جوا و مهلکه خان سه بدین امده رتق پیکوهی ده حد تبرا حضار
امد بحس حسب و از طرف به مرحال بادی دداحته نعنک برپ
و ملک به موسلد به مال هر و مدد و نعمه و نه ا بعد که حدی محمد و یا
دسته لهر طول امعود و از همه مسی مصلحت که دربلا و دربلاء

مدعا آنکه پرگنات را بتصرف در آورده باحمد آباد باید پرداخت و از جوان مرد خان داد دل باید خواست * مصرع *

تا درمیان خواسته کردگار چیست

و دو روز گفت و شنید و عهد و پیمان سپری شد شیر خان در موافقت و مجانبت متردد خاطر و دودله بود که نوشتهٔ رنگوجی مشعر بر رسیدن خود در نواح بارهٔ سنتور دفعةً رسید و شیر خان از تردد بر آمده در کتمان این راز کوشید چون قصبهٔ کپرونج که در تصرفش بود ازانجا قریب المسافة واقع شده هنگامی که چشم و گوش طرف ثانی در نوم غفلت غنود * بیت *

جهان جفت از روی غفلت خراب	که بیداری خود ندیدی بخواب

بی خبرانه خود را به کپرونج رسانید صبحگاهی که حاجب سلطان روز حجاب نقاب را از رخ شب تاری برداشت و شخص مشام از کاشانهٔ دماغ غنودگان بستر بی خبری کناره کشید فخر الدوله و دیگران از شب روی شیر خان و رسیدن رنگوجی با خبر گشتند و پاشنه کوب به تعاقب پرداختند اما بگردش نرسیدند و در سواد قصبهٔ کپرونج که شیر خان معسکر آراسته بود آمده بجنگ تیر و تفنگ دائرهٔ جدال و نیران قتال بار دیگر بر افروختند روز دیگر رنگوجی نیز رسیده شامل شیر خان گردید و از بی دخل ساختن گماشتهٔ کهاندی را و واقف گشته بنابر مداخلت نائب خویش مراز نامی را که در بلده اقامت داشت بمواعید دلپذیر بجوان مرد خان نوشت ازانجا که بتعریفی از (۱) حاوی اوراق معاملات نصف پرگنهٔ حویلی حصهٔ مرهته در عوض پرگنهٔ پتلاد شنیده بخاطر داشت درین وقت قابو یافته درخواست نموده پاسخ نوشت رنگوجی را که بهر نوع در ملک پای خود را قایم کردن مد نظر بود بالضرورة پذیرفته وا گذاشت و جوان مرد خان مراز را به نیابت او در محالات بلده دخیل کار ساخت بالجمله رنگوجی باستظهار و اتفاق شیر خان روز دوم * بیت *

دم صبح کین شاه زرین حشم	ز مشرق بر آورد طبل و علم

(۱) حاوی گرد کننده و فرد گیرنده *

محمد شفیع خان و راقم را همراه گرفته از علم دهلی و اترک و سالروا دواخته
سواد قصبه سلنگر که در تصرف زور آور خان برادرش بود وری حدد مقامات
و رید مسرور اوان از استماع کسل مددی اخوی اسمعیل محمد خان که در
کهملیت بود عازم بلده گردید و نزدیک موضع پیتها سو تا کوامل مطاع الطا بی
جنگ ی نمود و جمعی کشته و جمعی کشتند جدد بر دوام سد ازانجا که حفظ
ا معتدد تعلق شده شامل بود کاری نمیشد • بیت •

اگر تیغ عالم بجنبد ز جای　　نبرد رگی تا نخواهد خدای

دیر سد الصحری داخل بلده گشت و برادر او را از کهملیت طلبداشت
جوانمرد خان نیسد کوچ نموده تا رادهن بو سه محمد خان اسمعیل ساده
ام کدور ب نمود و شهدم شهر سع الدالی سال هرا و عد و نتاجاه و هست
بلده در آمد و معدر خان نبرد همان ایام رسید اماندر او که بصلح سو نهه شدبند
بود معلوبت نموده را در صفه بحوله گشت و نبات بلده ا از بعرمو و بمدب
به م دمک بدات مقر کرده روانه بروده گردید ازانجا که پیوسته عم اخوی اسمعیل
محمد خان لدبیر گشت سوم شهر شعبان بحول حمت ایزدی پیوست بدو
از تم و الم والد مرحوم نفسوده بود که اس داغ دلی داغ سوخت و جگرید
ادب صاحب • بیت •

هنوز رمیده داغ غمی به جگر نبود　　یکداغ بیک نا شده داغ دگر نهد

سوس از جوانی او جوی امرنا گ پر احاه و به مدی بعرمد و سکندانی
سب احد ندری طلب معرب اسمعل و رید • بیت •

ما اسیر گشتیم و فلک است در　　از روی جانانسی نه از روی محب
به دمی کام به نطاع وجود　　هم نصاصدری عدم یک یک د

جمع ز به نعم الدو محمدا رکای برمه یاد اپه ابت می دواحب و از حس
سلوک معدا ا نمی و سهم و نعم خان را ناس جد جوانی او برلوح سده
سب و مرسم بود و بوسه صلح و موسد او که معکوی از لمدع این متصل
مرموه حق کسد او هم معداب مربه بیرم نوسته لسددا نمود که یکی

از مسکن با ارادهٔ ایذا صوب بر آمده بدین رو به بوده رسید و گرفتاری فخر الدوله و غارت اردوئیس را ساعده بلا توقف و اهمال بنابر مراسم اوزوی اسباب معهود از آب رود بار مهندری گذشت و رینکوجی را که در قلعهٔ بورسد بود همراه گرفته هجدهم شهر رمضان بر تالاب چندولهٔ در سواد بلده رسید و تمامی اموال و اثاثهٔ محمویه را کوچ نموده به تصرف در آورد ازانجا که از رینکوجی خاطرش غبار آلود کدورت بود بدست آویز او خواست مجادله نماید با چادی از بهتان و کار پرداران اورا دستگیر ساخت و چون قرار ملاقات با جوان مرد خان داشت در باغ نگینه واقع تالاب کانکریه از شهر در جانب آمده عهد و پیمان و تواضعات متعارف به عمل آورده بوداع یکدیگر پرداختند و روز دیگر کهادیر از مقام ورزیده فخر الدوله را با متعلقان به سواریهای بی حفاظ همراه گرفته روانه گشت * نظم *

چنین است رسم سرای فریب   گهی در فراز و گهی در نشیب
ازو شادمانی وزو مستمند   گهی بر زمین و گهی بر بلند

و از قلعهٔ بورسد ناطق و جماعت رینکوجی ضبط نموده نائب خود نصب کرده رینکوجی را بدو سپرد که محبوس دارد و فخر الدوله را در قلعچهٔ تهانه دار نشین موضع غیاث پور که بر ساحل دریای مهندری واقع و مکان متین است مستحفظان گماشته باز داشت و خود کوچ نموده به صلح سورتهه شتافت جوان مرد خان پس از کوچ کهادیر از درون حصار را کشاده دم از استقلال و استبداد زده شاد و خندان به فراغ بال به تمشیت مهام سر گرم کار گشت * * بیت *

زمان خوشدلی دریاب دریاب   که دائم در صدف گوهر نباشد

ازانجا که با عبد الحسین خان نائب دیوان صوبه بسبب دوستی بعضی امور با فخر الدوله که بر خلاف مرضیش بود و بجلسه بدست آورده نیابت دیوانی و جاگیرات را از تغییر او به قایم قلی خان سپرد و پس از چندی صفدر خان از برادرش بنابر امری رنجیده برادهن پور شتافت جوان مرد خان جهت تشخیص پرگنات و تحصیل پیشکش و گرفتن ضامنی زمینداران و کولیان قایم قلیخان را به نیابت بلده گذاشته بیست و یکم شهر شوال در آمد و صادق علی خان

که الکون انجا کاش بدینجا کشند بالجمله روز دیگر که زنگی شب از شبخون

را برداخته بریاست میرنظر لله بخشی فخر الدوله با جماعهٔ کثیر از فرقهٔ

شده و بضرب پیکان تیر زده زخمی عزیلی و بالی رو به شهر نهاده در آمدند

و در مسجد جامع بدان جهت اقامت گزیدند سکنهٔ بلده از راه خدا ترسی و جد

کدی و سعی جهل برداخته برستندی نان و کسوت و مجتاج بستری کسب نمو

ده بمدعوی و ثواب و اجر اخروی حاصل نمودند زوجه و طفل فخر الدوله

جوان مرد خان آگاه کسته جاجی نور لله را با بهه سواری فرستاده آورده مجبور

داشت در بین بی فرستاده کدخدایان حواجه سرای فخر الدوله که بنابر بعضی

بخصص او در آمده بود به بلده آمد و اورا برد و مراجعی کای از زر و جه

و امتعه و اسبان برکی و فیلان کوه پیکر و تمامی چیز و سامان امارت و اسباب

که بکوکبه امارتش داشت با اسب و شتر همراهش و بعضی تجارت پیشگان که

در عین مجمعه بجهه غنی شال برداشته آورده بودند بدست مرحمه اساد و حری

به جوان مرد خان شد ۰ ۰ بیت ۰

چشمک بد کوهر اگه کلهٔ زرین سکند بست سنگ بفراید و زر کم به سود

سام کدر هم جاد دست به دامن مرو مرد زند آسمان داند که کدام سر

سر ی است و کدو اگه ماز مرد دعوی برابری کند و لیکن ۰ ۰ مصرع ۰

این یکی را به نکین دلان بردند و این را بجوال ۰

آمدن کمتدیر او بدلبر فراهم اوردن مال معروته فخر

الدوله و قید نمودن ریکوجی و ملاقات

نمودن با جوان مرد خان و همراه

بردن فخر الدوله و نگاه داشتن

او در قلچهٔ عیاث پور

له دی و ر د د مهی الله او می س ی به دست او ما کرده

که در اینجا بود [illegible] جنگ [illegible] بگردش
سید [illegible] * [illegible] *

[illegible]

[illegible]

[illegible] جمع شده [illegible]
[illegible] جوانی [illegible]
[illegible] و جنگ [illegible]
[illegible]
این [illegible] جرأت [illegible] پیش آمدند [illegible]
[illegible] که طایفهٔ [illegible] سنه [illegible]
می [illegible] ناموس [illegible] و [illegible]
[illegible] می کوشیدند چون [illegible] جمع کثیر و [illegible] قلیل بودند
[illegible] کشته شد [illegible]
و دست تطاول [illegible] و [illegible] طرف [illegible]
دستگیر ساختند * مصرع *

سیری که اسیر سگ شود هم رضا است * بیت *

چو ماهی به کام نهنگ اوفتاد ضرورت دل و جان سپردن نهاد

ازانجا که قبائل خود و متعلقان بیرون جمع کثیر از اناث و ذکور صغیر و کبیر همراه
داشت و بدین قسم گرفتار مصیبتی به سده بودند از خدا بی خبران [illegible]
پیرایهٔ زنان را از دست و گردن آنها گرفتند و طرفه حالی که خدا نصیب [illegible]
دشمنان نکناد بر آنها گذشت دران هنگامهٔ دار و گیر یکی از ازواج معز الدوله از
بیم جان با طفل هفت ساله از دیگران جدا افتاد و بخانهٔ یکی از ساکنان
سید پور که دران نزدیکی بود پناه گرفته متواری گشت * بیت *

به پنهان و پنهانی دل فروز سر برده با خوشدلی چند روز

ا دوت کند وجولی مرد خان را بر اداد حوش آگاه ساخته هنگامی که سپاه
شاه به لشکر مملکت نیم روز باجنس آورد بست نصف شب جدائی گردیده
بدراه ساتلکو آمد جولی مرد خان بدانجا شتافته بر خورد و اورا بوده
به بیک زنجیر فیل به پاداش این عمل مسیر ساخته رخصت نمود معز الدوله
جون جندان وجهی از خود نداشت و اکثر سپاه بی روزگار فراهم آمده دوا
شده بودند و بآنها خرج نمی شد که به حالت بدین وده روی باز گشتن
داشتند به گرداب حیرت فرو ماندند • نظم •

بهر لشکری جون بلائی رسد ز دانائی بشروانی سد
اگر دیدت شوکت خسروی دل و دست سرورزن کن قوی
اسی کو نداد ز نو سر دریغ تو نابید ندای ازو زر دریغ
نو روز رزم انکسه یکسدم بد دو که جهستی دشی کم بود
دلسه بهی دست هنگام کا جوبازی است بی بال و برد شکا

جولی مرد خان جدائی گزیدن لخته ز بدلی دیگران از مساعدت رفت و یاوری
دست به نه بلند بوس سعد خان که اکثر جمعداران نوابیم آمدگان حسم د
و دامداد و جندی که منگ بدنه به آنها اسد اندیسدة از راه برابری به شعر خان
گاه دسدی که کرتدو او با وج کال متوجه این عوب است عقاب مدسد
... ... ادوله ا ه ... موددد ... اتفت او اولی است
... که ا ... ... که ... معل د ... معکوم نمود بو کوش
د مطع ... ا د ... مدد ... که د ... خود ... برد ابی ... ر
... مقب ... ... م اندیسدة ند ... اه اجاب ا نکوش ... الدوله
... و ... ... و اکدی ... کله ... لورا گردند
... ... بلده آورده اد بداد ... ... ادوله ... کسده ... د ...
... ... د ... ...
... ... اه ... ... ساں د
... ... ا ... ... احتصابی

۴۲

میر از بندر سورت اقامت داشت با جمعیت موجودی باستقلال شتافته در بند
بر ملازمی گشت نجم الدوله بنابر تالیف دارو خلعت شش پارچه و سرپیچ
مرصع و یک زنجیر فیل بواقع نموده با خود بسوی ساحت ارانجا که عزم و بعدا
دستی طبع و بدمعاشی او که اشتهار تمام داشت نظر بر رایت سیدی
شمس الدوله برادرش که عمدهٔ او با نامرحمتک خان آصف جاه منسوب بود
با کاندر او از سلوک که پیموده به سبب روی متوجه این صوب شده به سعی
جعفر اندیشان که مکنون به او نوشته معنی بر اطها - کسی نهو و خلاف
جهد بود چون موسمه اکه بدین عرصه آفتاد نثار گسده ا وقوف این معنی
اندیشیده عبد کذب وحشت بدلش نسبت گردید • نظم

دشمنی همه سیس چون حار بی — ادائش لمد هو سس کهس
زیک کسس حمله شوریده کا — سی سه د حلست از عرکده

جوان مرد خان که از اطمینان نداشت به بستر مال که خود سعقل کنکاش
آراسته به ظاهر بنابر استقلال و به تمس به نهبه و استعداد مداومت و ممنعت
ست و جهام سعلی به صلح مرفع اداره نک ۲ دی بلده داخل حدمه
کسب و علم سلطان ا نزد کنکاجی مدا که کهاندیه ا که به نواح بلاد با وج
دکهنیان مده بود حصت نموده از امداد حواست ملتم ملی حلی با و کعب
و سعید به مال آورده به ه داسن ه را روسه رسه حدیح مداه کرده مراشه
سای سد و د موضع سس بو ۱ ود آورده جوان مرد خان از مراتب
مرده ۱ ی بال کسده امر عمت ست و جمعی دیگر ۱ کعراسلی ۱ فراهم آورده
امدا مد مس کرد د ه اجره از باه سعو - حس ۱ نه ه اوری با سم
جوابس نمس صمه مز سس گردید احه ای سکه ۱۱ ایر طلب دلسی
و ا ره زنجلی جمله ام بار ملا ی مده حلعت سس ۶ حه و یک زنجیر ۱ ل
موضع با ست ، سد حس ده اولی مه گسست ، رنجا اوحمده به
سه بجل به ۱۱ ۱ هی لده سه و ه علم به به احمد ا بست و احت ر
د سب جوان مرد خان اهل لده کسه معد ه ه ادش ا با وج ده

و الاحوال مطالب می نمودند [illegible] چاقی [illegible]
[illegible]
امد [illegible]
و [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
کسب [illegible]
[illegible] تمام که شیوهٔ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] کسب • • بیت •

یکی چون رود دیگر اید بجای — جهان را نماند بی کد خدای

و کهانديراو که دزد او مال نایی شده بود به برادرش [illegible] مقرر شد و از طرف او راماجي [illegible] نامی به نیابت بلده رسید [illegible] فخر الدوله المشتهر بخان و [illegible] سپاه [illegible] و گروه گروه رو براه آورده روانه شدند •

رسیدن فخر الدوله بسرحد صوبه و ملاقي گشتن شیرخان بابي و راجه رای سنگهه و پیوستن او ببارهٔ نیین یور در سواد بلده و گرفتار شدن بدست مرهتّه

از پیشگاه خلافت و جهانبانی فخر الدوله دستوری یافته به عزم احمدآباد در آمد و پس از قطع منازل و طی مراحل بسرحد صوبه پیوست شیر خان که

تا پیشانیش نشست گشته بود از انعکاس پرتو روغن چراغ انتقال فرمودند
باز ماندگان اندوه آن و برادر دیدار بدمست مبتلا ساختند • بیت •

بر آمد برار دریای اندوه ؞ برو بارید سیلی کوه تا کوه

چون امری نا گزیر بود زبان به کلمهٔ ترجیع انا لله و انا الیه راجعون گشوده بامر
تجهیز و تکفین پرداخته بخاک سپرد امید که او سبحانه تعالی بنو مغفرت
نوازد چندیست انسان نست بحال فرزندان شفقت بدی مبذول داشتند
لله الحمد که ازانها الحق ازین سه بحقی سرلی اتصل فرمودند واجب بی
معب ارتاد و احفاد ما ابر بوعی بنو داد و عواقب امور شان ا بخیر گرداند
بمنه وجوده • بیت •

بماند آن درج آتش سر ؞ که سازد فرزان خراج بد

ا بجا که عمرول و خیر خواه خلائق و محرز اندا و اخرا احدی نبود سکتهٔ بلده
و رمّا آسا و بیگانه درین اندوه و ملال گشتند • بیت •

لنگ و بد چون همه ببلد مرد ؞ خنک آن کس که گوی نیکی برد

بعد فاتحه و سوم روز سوم که بحسب حال سعادت داشت برادران را جمع
نموده به دلسا و تسلی پرداخته گفت • رباعی •

دنیا چو رباط و مرده و مهمانیم ؞ تا ظن نبری که ما درو می مانیم
آن حاکم ذوالجلال معبود و بس ؞ باقی همه کل من علیها فانیم

و بدانی که هر چه غیر حق است ا شدنی ناگزیر مرگ حسدی و حب عیان به
دم ماتمی به نسبتی لست و این غم و اندوه با بالا چند مستعد فراموش
شدنی نیست • بیت •

بی اسم گشته ز ... دیری ... ؞ ... دل من ... و اشک من ...
ا ... دمی ... ... و ... که با ... این ... ... معه
... ل و ... ... نسب و ... سالد • بیت •

... و ... ... ؞ اگر ... ...

... ... ا ... ... ا ... ...

ارتحال خان مغفرت نشان علي محمد خان امیں کشهره پارچه ازین خاکدان بروضهٔ رضوان

از جملهٔ سانحات غم فزای این سال که عالم الحزن راقم بود رحلت والد مرحوم مغفور است ازانجا که او سبحانه تعالیٰ اورا رقیق القلب و خدا ترس آفریده بود از مشاهدهٔ حوادثات زمانه و اطوار ادوار دوران و خرابیٔ این ملک تاب استقامت درین دیار در خود ندیده دل کنده شد و ارادهٔ عاقبت بخیری بخاطرش خطور نمود که متعلقان صغیر و کبیر را در بندر سورت به حفظ و حمایت حافظ حقیقی سپرده خود را شرف اندوز کوبین اماکن مشرفه سازد چون از مدتی احمدآباد مسکن قرار یافته بود پیوسته در تدبیر این معنی اندیشیده اسباب زیادتی برطرف ساخت و سرانجام و استعداد سواریها و باربردار پرداخت و بنابر حصول دستکا راهداری مرهته از دیوجی تا کبیر نائب داماجی و آگهی عزم خویش به تیغ بیگ خان متصدی بندر سورت نوشت و جواب با صواب از هر دو رسید و قصد ایشان تصمیم یافت و ارادهٔ الله که بر همهٔ غالب است بنوع دیگر تعلق پذیرفت جوان مرد خان آگاه گشته با صفدر خان برادرش و قائم قلی خان آمده به دلجوئی و فسخ عزیمت به مبالغه تمام بجد گشت و راضی نه شده مقرر فرمودند که راقم تا قسمت باشد به تعلقه امینی بماند و بیعانه به مکاریان داده دهم شهر جمادی الاولیٰ حرکت را تعین کردند - اتفاقاً صبیهٔ خورد سال راقم که ایشان الفت تمام باو داشتند تب نموده خدری بر آورد و ارادهٔ لایق را عائق گشت چون پیمانهٔ عمرش لبریز شده بود در ایام معدود درگذشت و غم شدید عارض حال ایشان گردید که روز سوم او خود تب کردند و روز بروز مرض اشتداد پذیرفت از دریافت حالت خویش اسمعیل محمد خان برادر راقم را که در کهندایت بود طلب داشتند آخر الامر کار حیطهٔ تدبیر و تداوي و معالجه بیرون رفت دوم شهر جمادی الثاني بروز دوشنبه قریب دو ساعت از روز بر آمده که در دیوان قضا اذا جاء اجلهم لا یستاخرون ساعته

و در سال عزل و عد و بنجاه و ششت معتمد خان بعد تسخیر بر گیلات و پیشکش
بدلان تملع دبیلی سلد معاودت نموده به بلده در آمد و کهاندر او بعر از سورتهه
که عدگا بر گشت سد پیلکوجی ا ثانب مسعل گراشته به مسکن حویش
سد و پیلکوجی به بصه اعد مایر بر ساحل حویلار و ابرک دوازده کروهی بلده
آ ده بود بعصی گفت و شدید ملاب بعوان مد خان نوشت و او دانم قلی
حد و رام ا همراه به موضع کهیره که از فرودگاه پیلکوجی نزدیک بود رفت و یکدنگ
ا دیده به بدیل دسلر آد مراجعات سده آمد و کسلمي از بعد مدار دانک به
بدست حصه معید به بلده سده دحیل گ گردید د در ان اوان معز الدوله بسر
ا سدی نوشته حات و وکیل حوان مرد خان خلعت شش پارچه که مصحوب
حاجی محمد خان و وکیل او رسیده بود سد و بدعت نبوه که حقدی ربع گسسه
بود لدین و لا به عنوان سر شمالی دکو اهل حرفه و مر به موم مسلم و هنود فی
ده سه ایم ربیه که ازان مطلبی به عمل آمد گریبه شد و حسن ظن عامه علما
و کاه دانا به این بعض الظن سوء مبدل گشت حسم داشت هم وطنی که
دان بد بسعه باملکس بحسد و حوسی به اندوه انعمید • • نظم •

حدین است دستور حرخ کهن که حسرو سرب آبی برآرد زبن
تبی کاسه و نمی حریی در د دیدل مطلب سد بوجه گ

به سه مرسب حول ه ا ربیه به بر ده ه از سد فضل سحده لسی اما ادنی
اد به موضع کمند آسوده الد و به دوده ه از محمد عبدالواحد بر گان بود
و عد دواب بحسب ه د عرا به حدا تسرا حسن نموده کرنب از انعد که
به حلو سب معز الدوله این قدر مطلبی به طریق مصدره داده و دیهی اباد
ه قله به سد ب و حس د د کوبای و دلی به دکر عی الکوس احبها مبارک
- ه ه وده به بدی صوب ساقت و ده عزل ربیه حسن ایلسم سحر
حسن لب د ی بعداب بسه ا اه ان حلقه اش گرسه به کهنبایت بسه بود
به اوده گاه ب و به د گاه ب و گه و احد و حد گ شعه گردید •

به فخر الدوله فخر الدین خان بهادر شجاعت جنگ که به منصب هفت
هزاری ذات هفت هزار سوار سرافرازی داشت به گذرانیدن دو لک روپیه به
عنوان پیشکش سرکار والا مقرر و معروض گردید و به مرحمت خلعت خاصه و سر
پیچ وجیغه مرصع و یک زنجیر فیل مفتخر و مباهی گشت ازانجا که کیفیت
کشته شدن مقتول عالم به حضور نرسیده بود او سند نیابت بلا قید اسم نزد
سیتا رام نام صراف که از سابق با او معرفتی داشت فرستاده نوشت که از
منصب داران متعینه هرکه لیاقت نیابت داشته باشد و عهده بر آ تواند شد نام
اورا مندرج ساخته برساند و رسیدن سند به جوان مرد خان که متردد خاطر بود
واقع گشت و دیگر کسی که مصدر این امر تواند شد نه بود لهذا جوان مرد خان
که تا حال نائب مقتول عالم بود این معنی را از مساعدت وقت تصور نموده
سند را گرفته تمام خویش مرقوم نمود هرچند که ضابطه استقلال این قسم
نوشته جات معمول نبود اما بنابر اعلان و اشتهار بیست و چهارم شهر ذیقعدة
الحرام بدع شاهی رقه بر سر بسته داخل بلده گردیده منشی باسم فخر الدوله
بر آورد و وکیل را با عرائض روانه کرد ازانجا که در عهد حضرت فردوس مکانی و ایام
حکومت و نظامت وکلای حضرت خلد مکان بتخانه چنتا من احداث نموده
ستیداس جوهری را بامر آنحضرت آثار شرعی گراسته مسجد ساختند و موسوم
به قوة الاسلام گشت چنانچه در محل خویش سبق ذکر یافته اصنامی چند را
که منصوب بپارس ناتهه معبود قوم سراوکان از سنگ مرمر مرتب کرده در
انتظاری روز معین نصب آنها بود که از تقدیرات فلکی بیت الصنم بیت الصمد
گردید ازانجمله دوبت را که هر یک بقدر صد من باشد به حیلهٔ شکستن محفوظ
داشته در زمین دفن نموده درین وقت ورثهٔ او ضعف اسلام وحمیت دین را از
قلوب زائل و طبائع را بحطام دنیوی راغب و مائل دیده به ایثار رشوت رخصت
حاصل کرده بر آوردند علی رؤس الاشهاد به حمل عرابها در بلده آورده در بتخانه
که در زیر زمین از قدیم داشتند و از خوف اهل اسلام نهانی دران نهانخانه به
پرستش اشتغال می ورزیدند نصب نموده بت پرستی را آشکار ساختند

گشت و به دنوجی پیوست باوجود این حالت به تصور آنکه خود ... ح
که نزدیک است ساند کوچ نموده به موضع دتولی جهات کرهی سروج رسید
... او تاک کردند زخمی شده از ... بر اسپ سوار گشت و معروف
مرهته ... که با معدودی به ساحل رود نه ... خود ... خون بدون
کشتی ... امکان نداشت و کشتیها را تاک عالم خان که او بر ... اندیشه
پاک بود ... نشانهٔ دنوجی بند داشت لهذا اسپ ... در آب ... که به شناوری
... شود تاکه اشتش ... حل ... که جماعهٔ مرهته ... گرانیدند
و ... خان که دستگیر گشت به قتل ... آمد و این واقعه ... نکم
... آن سال روی نمود و ... این سانحه به جوان مرد خان
... ازانجا که مقدمهٔ سلطنت که دران وقت فی الجمله به بساط بود بود
... که خود اندیشیده حفظ عهد و پیمان با ... خان ... سبق
... بود که او نائب مستقل باشد بیت ●

● بیت ●

با که ... است و ... و ... آنکه نگویم از ... حکایت
اما ... که ... شد ... ساخته گفتند ●

● بیت ●

... ز آبات که ... را ...
... و خواند این معنی ... امد که ...
... به ... و ... موقوف ... ●

صوبه داری فخر الدوله فخر الدین خان بهادر شجاعت جنگ و مقرر شدن نیابت به جوان مرد خان و دیوانی عبد الحسین و قایم قلی خان

... معروفهٔ ... که ...
[illegible]
[illegible] احمدآباد

فداء الدین خان و مفتخر خان به عبدالعزیز خان عرف مقبول عالم که به قلعه داری جنیر می پرداخت رسید باستعداد فراهم آوردن سپاه و لوازم توپ خانه سر گرم گشته چند ضرب توپ و مصالح از قلعه برون آورد و به نگاهداشت پرداخته رستم را و نامی از جماعت مرهته را نیز نوکر گرفت و نجیب خان قلعه دار ملیهرا را که اخلاص مند بود بروافت دعوت نموده باتفاق و سر انجام رو براه آورد * بیت *

کبوتری که دگر آشیـــان نخواهد دیـد

قضـــا همی بردش تا بسوی دانهٔ و دام

القصه اول عزم بدست آوردن بندر سورت را پیش نهاد همت خود ساخت - متصدی آنجا از وقوف این معنی به حفظ و حراست و استحکام برج و باره پرداخته مستعد ممانعت نشست باوجودیکه از ضلع سوهن گده بالیست گرست مخاطرهٔ مرهته را بخاطر نیاورده و طریق مصالحه و التیام به آنها که در صوبه اقتدار دارند نه پیموده باستقلال تمام ازان ضلع گرشته به موضع براچه رسید دیوجی تا کبیر نائب داماجی راو که از سیته روزی او واقف و به عنوان خودسری رفتن او را دیده به خود اندیشید که اگر به احمدآباد رسیده متمکن گردد چه سلوک درپیش خواهد نمود - لهذا به متصدی بندر سورت نوشت که به استقلال به مدافعه کوشد که از بیرون به مقابله می رسم عبدالعزیز خان از وقوف این معنی گرفتن بندر را بوقت دیگر موقوف داشته عنان عزیمت به سمت احمدآباد معطوف ساخت - دیوجی تا کبیر سد راه گسته به مقابله پیش آمد و او جنگ کنان از بسیاری مخالف نیندیشیده قطع طریق می نمود هر روز جمعی از طرفین کشته و خسته می گشتند ازانجا که رستم راو در ایام سابق مکرر به صیغهٔ نوکری با داماجی راو بوده دیوجی او را تطمیع نموده بجانب خود مائل ساخت روزیکه مقبول عالم متوجه منزل موضع کهیم کهتودره گردید جنگ صعب بوقوع آمد - کمی آذوقه و مصالح سرب و باروت و کشته شدن جمعی از جماعهٔ داران و علی میان نام که هراول بود زخم کاری برداشته در همان شب در کوشش رستم راو که با دیوجی ساخته بود چندی از جماعهٔ داران دیگر را اغوا نموده رو گردان

این امر بود حمل بر بقای او نموده منجر بآزردگی ساختند و او رنجیده دقائق
موقع نشوان که مسکن ظالم خالیه کولی است به سکونت گرفت جوان مرد
خان پس از انفصال معاملت منشیه و کوچ کهاندبر او از نگینه باغ داخل بلده
گشته به مشیت مهام پرداخته زر آور خان برادر خود را به نیابت بلده پتن فرستاده
از مبادا نجم الدوله که اسد و اثبت البیت او ا بر بخواه طلب خودها گرفته
بودند بعضی از راه خوشامد که امیدواری نوکری داشتند و از اکثری آنچه را
خواهش نمود از جمعه و بیش طلب داشته گرفت و از همان جام بر سرش
انداخته و بساط بر ریش گسترده گشت و خدم و حشم بخدمت تمام نمودند
عمدا یا اولی الابصار ● بیت ●

جای است آتش گردنده بعد — که بعضی به مهر و بعضی به قهر

و از اعیان و اهل بر زنجیر فیل یکی مکنه و دوم ماده فیل شیر خان و یک زنجیر
جوان مرد خان و یک زنجیر زر آور خان از جماعه داران به سه بها خریدند
و پس سی صد جوار که جوار خان به عوض خودها نگاه داشته بودند آنها را
[illegible] ساخت و به آنجا که جواریها را کشیده گرفت و هفتاد نیم ضرب توپ از
[illegible] و بزرگ و مصالح ضرب و باروت از آن نجم الدوله را به تصرف خود در آورد
و محمد خان برادرش را نایب مدب و امن و فتق مهمات مالی و ملکی ساخته
[illegible] و [illegible] مسکن [illegible] به تعلق پرگنه [illegible] حصه نمود نظر
بی خان و محمد زمان بیگ و مومن علی خان و محمد علی خان ملاح
و قائم خان خود را به مدد احمدآباد دیده دو از دهم شهر ذیقعده احرام به
[illegible] راهی شدند طلب علی خان دیوان [illegible] که در حضور بود
[illegible] محل موجود گرفت ●

روانه شدن عبدالعزیز خان از قلعهٔ جنیر به عزم احمدآباد و کشته شدن او در بین طریق

[illegible] جوان مرد خان [illegible] مداخلت صوبه و برآمدن

بایستی نمی انجامید اکنون آنچه خدمت گزاری از دست من بر آید کوتاهی
نخواهم نمود - * بیت *

بدی را بدی سهل باشد جزا — اگر مردی احسن الی من اسا

خیمه و سرانجام عمارت فرستاده بود آورد ازانجا که معامله عمده با مرهته
درست شد محمد خان بنگش زنجیر فیل ماده داشت توقع مفتخر خان را همراه
گرفته با رنگوجی ملاقات نموده داد و قرار دادیک نامی به نیابت مرهته در بلده
مقرر شده آمد شیر خان روانهٔ دارا سیاور گردید و کهاندیراو وکاندی از بنجر
کوچ نموده بدولقه رفت و رنگوجی را رخصت پتلاد نموده به ملک سورتهه
شتافت فداء الدین خان به رنگوجی ظاهر ساخت که از حضور عمده تعین شده
و احکام دیگر هم متعدداً در استقلال و بود فرموده اند اگر موافقت نمایند
و آب رفته بجو آرند می تواند شد او گفت آنچه ما یعرف من بود به طفیل
شما به عارت رفت اگر برای خرچ سرانجام نمایند حاضرم و او بنابر تدبیر این
معنی به کهنبایت روانه گردید چون رنگوجی را گرفتن دیمه حصهٔ آنجا که در
عوض بیرم گام نجم الدوله در دست داشت در پیش بود بدانجا شتافته بر
تالاب نارنگسر فرود آمد مفتخر خان و نجم خان ملاقی شده نائب او را دخیل
کار نمودند و بنابر تمشیت مداخل عمده که فداء الدین خان سلسله جنبان
شده بود محفل کنکاش آراستند پس از گفت و شنید قرار یافت که عجالة
لک روپیه اگر سرانجام یابد کمر بسته می کرد و خوانین در تدبیر آن شده آنچه
ته بساط نجم خان و جمع دیگر از منسوبان و اقربا و از گرفتن نقد و جنس
تجارت پیشگان بهر نوعی که توانست شد در عرض یک ماه هشتاد هزار روپیه
و اصل ساخته در تدبیر باقی ساعی بودند - رنگوجی را که مدعا از مداخل
حصهٔ بندر کهنبایت و گرفتن زر بود گفت که من به نورسد که ده کروه از
کهنبایت است رفته باستعداد مهم می پردازم هر گاه بقیه وجه مقرره را گرفته
بیایند باتفاق بدان امر قیام نموده شود و خود به نورسد شتافت و منکشف
گشت که گفتار و کردار فروعی از صدق نه دارد چون فداء الدین خان باعث و بانی

آمده بود و پیلاجی کوچ نموده بموضع بحرسه کروهی بلده برلب دریای
سابرمتی گردیدند جوان مرد خان بر دلب کانکریه داخل خیمه گشت و دایم
لی خان با جمعی بر تخت بر آمد نیز دیگر راقم نزد جوان مرد خان رفت
معلوم نمود که بلدلس بدو بش آمد چون امر جدید خطر بسان او کرده
مراحش ا بعاقب خویش مثل ساحته با درهم بدّب و کساهی علاحده د
خلوت اند چون از آمدن راقم آگهی داشت گفته فرستاد که اندک توقف نمایند
می آیم دانست که چه آش به کاسه شده واسطه کای این قسم مقدمات ا
که مطلب دل خود نمی دید و شرکر خواهشمند بود بدو بلس خطر
پیلاجی که خواه نخواه بعد و باعث گشته بود بنا این معنی ا از
جدا خواسته بلی خود ا کسند و از مقدمه نصف پرگنه جوبلی که دیگری اطلاع
نداشت خود ا آشنا نه ساحت بلدلس ترسه دفعه ده نوح مرتبه آمد و رفت
نموده پله مصالحه را با گرامی پرگنه بلاد بلا عوض درست نمود دس ا بنا شد
خان ملی به پیلاجی حسب الخواهش فداوالدین خان پیغام نمود که مستواهد
نزد او بیاید اگر بموقع به کهی خود نیاید من او را آورده می سلام و ملاقات
بکدیگر ... بعمل می آید پیلاجی بنا گشته به مسعد ... آمد و شد ...
... الدین خان ا ا خود بر فیل سوار ساخته و ... زده ... گرده بر
... از ... گسته بست و ... متصل از دوازه را نگه ... بر آمد
... که ... داشتند منع ... پیلاجی ... معروف
... پیلاجی ... الدین خان ... آورد و از سلوک ...
... ادا نمود

• نظم

... ... پیلی ...
... ... بود بر ... نمک ...
... ... خوبس ا ... بش ا

... که ... می ... بود ... از ... بر به و فوج آمد ...
... و ... خطر ... اگر ... می بود ...

که فتنه برپا شود - چون پردهٔ ظلمانی شب مانع بود - جوان مرد خان فوجی را مقرر ساخت که قبل از دمیدن تباشیر سپیدهٔ صبح رفته به ممانعت پردازند و در شهر آورده تا هنگام انفصال معاملت مرهته نگاهدارند ازانجا که او آخر شب فرستاده‌های رنگوجی رسیده و او با فضائل و محمد شهبار که رفاقت ورزیده بود روانه گشت این معنی صورت نه بست - مفتخر خان قریب شامی وارد لشکر مرهته شد و رنگوجی به مراعات پرداخته خیمهٔ علحده برپا نموده فرود آورد و بعضی گفت و شنید با او کرده روز دیگر جمعی را همراه نموده بصوب کهنبایت گسیل ساخت بالجمله ازان مقام مرهته کوچ نموده بموضع کوکلیج منزل کرد و رخصت صادق علی خان و دیگران درمیان آمد - رنگوجی بتواضع پارچهٔ پوشیدنی به ضابطهٔ دکهن پرداخته بر هر پندت و کسباجی و هری پندت را همراه داد و هنگام وداع از راه خصوصیت به گوش رام گفت که در پرگنهٔ پتلاد حالوتی به مانده چنانچه سال گذشته پرگنهٔ عمده به هشتاد هزار روپیه که آن نیز در وجه مصارف سه بندی صرف شد رسیده نوعی نمایند که در و بست به ما واگزارند که مقدمهٔ صلح صورت گیرد رام پاسخ داد که هر چند کمی مداخل باشد لیکن عمدگی پرگنه که مشهور و معروف است رفته همین که یک دستی شد بار همان است که بود اگر در عوض نصف پرگنه حویلی احمدآباد حصهٔ مرهته را واگزارند که در و بست به حصهٔ مغل قرار یابد سعی می تواند نمود و شاید صورت گیرد - گفت هر گاه جمیع مقدمات درست شود من از گفته بیرون نخواهم رفت از اتفاقات بانیداس بد اساس خناس که از وقت نجم الدوله چاشته خور معاملات مرهته بود و مبلغها را از هر دو جانب مواضعات چند بصیغهٔ خدمتانه در انعام داشت و بموجب گفتهٔ فداءالدین خان بنابر گفت و شنید با کهاندیراو به پتلاد شتافته بود چنانچه سبق ذکر یافته هنگام مراجعت بموضع کهیره رسیده رویداد احمدآباد را شنیده متوقف بود از استماع آمدن رام و دیگران چون ماهی بی آب بیتاب گشته که مبادا کار از دست برود برام پیغام نموده همراه به احمدآباد آمد الحال تا دو روز بر هر پندت نزد والد آمده به گفتگوی معاملت پرداخت درین ضمن

احکام واجب گردانیده نوکر ساخت و احکام مدسی را نزد جوان مرد خان
رسیده از ملاحظت سلسله جانبین مصادقت شده پیغام نمود که التماس
اینکار که اکنون صلاح و علاج کار درآن است که بحضور قدم از راه دوستی
معاودت ننمایند [illegible] حالی نمانند و براه را رفاقت گردیده بآئین
استقلال بسعد جواب حسب المدعا حاصل نه گشت و جنون سوانح و لواحق
به [illegible] مبدل گردید [illegible] و نشان مربوط دیمان بر طرق بسعی [illegible] آمده
منکر گشت و گفت • بیت •

حسنی که با خود بر اندازی حفظ نسبت بازی غلط باختی

[illegible] جهام شهر ممتاز الملک کمال را محصوره [illegible] نمود و جنگ [illegible]
کرامت [illegible] هنگامه [illegible] محمد [illegible] خان و [illegible] الدین و محمد تقی
[illegible] که [illegible] و [illegible] بود [illegible] وجب معتبر خان نام علی
خان [illegible] تکلف [illegible] اتفاق و موافقت نموده [illegible] آسیب شده
گفت [illegible] آب [illegible] آید با جمعی که با خود [illegible] ساخته [illegible]
[illegible] گفت بصور آنکه [illegible] النام و [illegible]
[illegible] و زاید کمال جوان مرد خان از جا طرف [illegible]
آورده [illegible] را [illegible] محیط گشته [illegible] نرسیده معتبر خان [illegible]
[illegible] ساخت [illegible] که [illegible]
[illegible] از طرف [illegible] گشته جدائی گردیدند محمد [illegible]
[illegible] و جمعی از [illegible] نموده [illegible]
[illegible] مصلحت [illegible] آمده [illegible]
[illegible] و [illegible] معتبر [illegible] بر آمده [illegible]
[illegible] نموده [illegible] آمده [illegible]
[illegible] که [illegible] گردیده [illegible] از
[illegible] نمودند که
[illegible] اگر معتبر [illegible]
[illegible] استقلال خود [illegible]

معاملت نمود - لهذا عجب سنگه پیشکار را همراه راقم و صادق علی خان رخصت کرد - مدعای زبیکوجي از طلب راقم بنابر سلوکی که با او و پنڈتان او نموده بود میخواست که درین معاملت واسطه باشد القصه دران مقام ملاقات دست داد و گفت و شنید استقرار بالمناصفه صوبه با عجب سنگه که مدار کار بود درمیان آورد *

رسیدن حسب الحکم اعلی در باب استقلال صوبه بنام مفتخر خان و وقوع خانه جنگي با جوان مرد خان و بر آمدن مفتخر خان از احمد آباد

پس از کناره گیری فداء الدین خان و بجیرام پیشکار که او نیز دخیل شیرخان شده و قابو یافته هنگام شدنی به تبدیل لباس به دارالخلافت شتافت تمامی فوقهٔ سپاه بر مفتخر خان هنگامه آرا شدند بالضرورة از داخل و صامت آنچه در تحت او بود حوالهٔ سپاه نمود که درین بین چون واقعات صدر بذریعهٔ حکیم الممالک بعرض اقدس رسید احکام والا بنام مفتخر خان بمهر وزیر الممالک لمعان صدور یافت که از پیشگاه خلافت و جهانبانی صوبه به عبدالعزیز خان مرحمت به گشته باستقلال تمام بامر نظامت قیام نمایند و بنام جوان مرد خان در باب دست باز داشتن مصحوب قاصدان سریع السیر رسید مفتخر خان از وقوف این معنی با چندی مشورت درمیان آورد قرار یافت که چون در مکانی که می باشد قریب به قلعهٔ بهدر و جای مستحکمی نیست اگر ابتدا از اظهار احکام طرف ثانی انقیاد امر نه نماید کار نه با خوشی انجامد توان خود داری نمود خانهٔ شجاعت خان که بالفعل عبدالحسین خان می باشد و جای باوسعت و متین است انتقال نموده به تدبیر کار باید پرداخت و بدان جا آمده محمد شهبا رو هیله و جمعی دیگر را که با خود موافق میدانست طلب داشته بر مضامین

با سواد ساخته یک راست بخانهٔ شیرخان آمده جا گرفت و در اواخر شب که
مردم به خواب غفلت غنوده بودند کسان شیخ عاقل شادی خان را بر آورده بردند
منعی که سپاه [illegible] از بالین برداشت از بدرالدین خان و محمد هادی خان
سالی نشنید به نحو [illegible] به تفحص و تجسس در آمدند هر چند
جستجو کردند و بعد [illegible] که سراغ نیافتند چون دست نمی رسید
به معتمد خان جمع شدند معه خان بهادر خواجه محمد خان حسب الطلب از
احمدآباد بر آمد اما هی و عدهٔ بدیل [illegible] چون از خوف [illegible] خان اطمینان
خاطر نداشتند از والد [illegible] درخواست نمودند که آنها را روانه سازد لهذا به
حفظ خواجه محمد خان هر کدام [illegible] برشدندی به ملاحظه دلیل داده یک
[illegible] و یک اسپ برای سواری معز کرده مرخص ساخت و آنها
[illegible] گشته سرگرشت [illegible] ظاهر نمودند آقا محمد حسن که
[illegible] امداد [illegible] و جنگ [illegible] داشت [illegible] چون حمله می یافت به
[illegible] و [illegible] زیر [illegible] و زنده مرتب ساخت که [illegible]
[illegible] داخل شدن خواجه محمد خان [illegible] آمدن [illegible] چون با آنکه
[illegible] داشت [illegible] نمود که این همه [illegible] و مردم [illegible]
[illegible] که [illegible] دست [illegible] احمدآباد [illegible] جواب است
که [illegible] جنگ [illegible] ساخته [illegible] جمع با [illegible] که [illegible]
[illegible] اسلام [illegible] خود این معنی به محمد علی خان [illegible]
[illegible] که [illegible] خواجه محمد [illegible]
[illegible] الصاب [illegible] خوانده [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

گردید - * بیت *

نه خاکی بخون کس آغشته شد   نه یک مور در زیر پا کشته شد

اعیان بلده از سادات عظام و مشائخ کرام و سرگروهان نواهیر و هنود فوجه فوجه آمده به تهنیت پرداختند سکنهٔ بلده عموماً به تصور و خیال اینکه الحال ناظم هم وطنی شده خوشیها نموده به کسب و پیشهٔ خودها مشغول گشتند و خصوصاً جمعی که از خوف گرفت و گیر در پردهٔ خفا مستور و محجوب می بودند بر آمده شکرها بجا آوردند که آینده از دادن نذوره و مصادره رهائی یافتند * مصرع *

رهی تصور باطل زهی خیال محال

بالجمله فداء الدین خان قریب ده دوازده یوم در اندرون خانه نشسته در ظاهر به تدبیر وجه طلب سپاه و در ضمن که به هیچ قسم عهده برآئی نخواهد شد در کناره گرفتن و نجات خویش وسیله هامی انگیخت زوجهٔ شیر خان که با فدائل فداء الدین خان اخلاصمندی داشت درین وقت روزی بجهت ملاقات آمد فوجهٔ سپاه بقول آنکه مارگزیده از ریسمان الجه‌می ترسد بگمان اینکه مبادا مثل زینکوجی به عمل آرد نه گذاشتند که فرود آید و او برگشته رفت شاید در خفیه پیغام شده باشد - القصه شب پانزدهم شهر مذکور فداء الدین خان به قصد برآمدن از کلبهٔ خویش و رفتن به خانهٔ شیر خان که پردهٔ نیلگون شب جهان را تیره و تار ساخت دیوار خانه را شکافته انتظاری فرو نشستن هنگامهٔ آمد و رفت مردم داشت زوجهٔ محمد هادی خان که مادرزن فداء الدین خان باشد و او نیز در اندرون بود ازین معامله که تا صبح دم نخواهد ماند شوهر خود را نهانی آگاه گردانید که او بر تدبیر خلاصی خود اندیشده کناره کشد هادی خان شیخ محمد عاقل جماعه دار را برده خوانده مکنون ضمیر را درمیان آورد و وجه طلب او که قریب بیست هزار روپیه می شد ادای آن بر ذمه خود گرفت که ازین ورطه برآورده بخانه خود نگهدارد و پس از رسان وجه مذکور مرخص سازد و عهد و پیمان برین معنی بسته شد فداءالدین خان قابو دیده از راه نقب با فدائل برآمده بخانهٔ صادق علی که قریب بود رفت و به رتبه سواری او فدائل

را سوا ساخته یک راست بحالهٔ شیرخان آمده جا گرفت و به اواخر شب که
مردم به خواب غفلت غنوده بودند کمال شیخ عاقل شدنی خان را بر آورده بردند
متحتی که سپاه ساز دکّنی برداشته با عوادالدین خان و محمد شدنی خان
ساتی بیانند به بحر بعد آن به تحسین و تعظیم به آمدند شرحفد
سیدحسند کمرکتید و بعد ... که سراغ نکنند حمی دست نمی رسید
در معاملهٔ رجال جمع شدند بعد جمع داور خواں مردخان حسب الطلب ا
الدین بیر آمد اما حی وغیره بددش یلکوجی حوں از خواں مرد خان الطمیقل
خاطر نه داشتند از راه آنم به خواست نمودند که آنها را به ساد لهذا به
حصت خواں مرد خان ... کدا ... بوشیدنی به ملاحظهٔ دکهن داده یک
مه ل بهر و یک اس اسپ دلی سوای معز کرده محض ساحب و آنها
به دستکوجی ملحق گسته ... گرشت اطاعه نمودند آما محمد حسین که
... به ... نکرد و جنگ با مرتبه داشت یلکوجی حوں جمله نمی پتسب به
... و ... درب ... دیوار ... ساحب که دین بر
حد داخل ... خواں مرد خان ... آمدن خوانس سد حوں با آنی
... داسب ... نمود که این ... اسددگی و ... دلی
کسی که ... دست ... احمدآباد آن ... خواب آسب
... جنگ ... ساخته ... جمع با احمل ... ال ...
... اسلام ... این معنی به محمد ... خان داد ...
... که اگر ... خواں ... به سعد اسد ...
... ... الصار ... خوان ... ال ...
... ... دلکوجی ...
... ...
... ...
احمدا ... ...
... ...

گردید ۔ • بیت •

به خاکی بخون کس آغشته شد ز بسک مرد به بستر کشته شد

اعیان بلده از سادات عظام و مشائخ کرام و سوداگران و غیره و غیره بسیار به مرتبه امید

به تهایت پرداختند سکنهٔ بلده عموماً به تسمه و حیال ... داخل هم

وطنی شده حویلیها نموده به کسب و پیشهٔ خودها مشغول گشتند و خصوصاً

جمعی که از خوف گریب و گیرد بیدار شده و مستوجب می بودند به

آمده شکرها بجا آوردند که ایشده از دادن ... و ... مصرع •

شب تصور ... حیال ... حال

تا جمله ... حال ... دولت ... که ... به ...

به تدبیر وجه طلب سپاه و در همین ... اسم ... موجود شد در

کارخ گرفتن و نجات خویش وسیلهٔ ... بیرون شد حال که از

... الدین حال احمدی ... که ... مقاصد

آمد مرقع سپاه بقول آنکه ماگرگردند از ... ایلکه مداد

... پیشکوجی به عمل آرد به ... که ... او برکشته ... در

حقیقه پیغام سده باشد ۔ القصه ... مذکور ... الدین حال به

قصد بر آمدن از قلعهٔ خویش و رفتن به حایهٔ شیر خان که پردهٔ نیلگون شب

جهان را تیره و تار ساخت دیوار خانه را شگافته انتظاری ... شبستن شد آمد

و روت مردم دانست زوجهٔ محمد شادی خان که مادر ... الدین خان باشد

و او نیز در اندرون بود ازین معامله که تا صبح دم نخواهد ماند شوهر خود را

نهانی آگاه گردانید که او نیز تدبیر خلاصی خود اندیشیده کناره کند شادی خان

شیخ محمد عامل جماعهٔ دار را نزد خوانده مکنون ضمیر را درمیان آورد و وجه

طلب او که قریب بیست هزار روپیه می شد ادای آن بر ذمهٔ خود گرفت که

ازین ورطه برآورده بخانهٔ خود نگاهدارد و پس از نشان وجه مذکور مرخص سازد

و عهد و پیمان برین معنی بسته شد ... الدین خان ... دیده از راه نقب

با عیال در آمده بخانهٔ صادق علی که قریب بود رفت و به رتبهٔ سواری او عیال

امینی نمد معدمت بدارد شعر خان دبی که در بارۀ سیلور اقامت داشت از
استماع سوانحات مدر بصده که ویج و دیگه بهامة را متصرف گشته نکسان خود
شده و با مثل باحمد آباد آمد ازانجا که و ۱۲ سدۀ را امده موی بر دام ملی خان
که مع زر می نداشتند بود از دست شاں رفت و حالت مذب معتقر
خان که به عنوان حوالی سوای ن ل و اسپ و ۳ و شعر اسدب و شکسته
ذاتش حاله ادائۀ طاسی نعم الدله دستش ده داشت د مداد الدین خان
بدا و شدد بس ازیش د بشن نمودند حوں حوصله اش دداست نمی کرد
او بد دشی ازجا بر می آمد • • بیت •
نه آں کند با مسد از مسدمی کـه آیـد به اندیـشۀ آدمـی
رای خود به سخنی که نصب عیں دشمنی مد گ الده ندیدی با خود
اندیشه ده به حمال مدخان بدام نمود ندیی دوج که ءمنت آب خوردن و دم
کشیدن و ... بدی بداد عهدۀ داری نیست اگر نظر در روابط سابق د مدلی
آ ده رد ی را دهند که واندیشد سابقه نمود اولی خواهد بود • بیت •
[illegible]
[illegible]
[illegible] محمد [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

خان و مفتخر خان نزد آنها قایم قلیخان بدست ما باشد و بخواهیم آورد
و مستعد پرخاش گردیدند القصه جوان مرد خان کنکاش جمیع را بدست صلاح
خود دیده به استمالت و امیدواری کوشید • بیت •
هر شب که از جیب ماه نوش کرده بود   آنرا به سبک ملبوده عیسی کرده بود
و کسانی خود را همراه بزرگی مسلم ساخته بود که را بر جا که سواری آنها بود
مستور گردانید و جمعی را بر دروازهٔ قایم بیک ساخت و بالا خانه جنب دروازه
پهلو و دیوار استاده نموده قوداد از بی خان و مفتخر خان موجب کلامت
بوقت سیاه به آوردن احمال و اثقال از باز داده و به بهانه و بدست مادر
خان در خانهٔ محمد بیگ خان و عقب خانه که بجماعه خود و مقدم
مفتخر خان بجانب حاجی امیر حسین که بجهت اخوند او وصف محاذی دروازه
داشت و متصل بخانهٔ بدر الدین خان است و نام علی خان اسپاه و بوسته
شاهی خود را بخانهٔ محمد زمان بیگ خوشه شمشیر اکش که در خانه مرتضی خان
می بود مقرر نمودند خمپاره داران کسانی خود را خمپاره داده رسانیدند و شمشیر و ملکه
هریک از جوانان را بوقت سیاه بود بدر الدین خان را در بنگله خانی که درپیش
خانهٔ خود ساخته بود و مفتخر خان را بخانهٔ حاجی امیر حسین و قایم قلیخان
را پس از بر آمدن آنها به مخالفان هنگامه آرائی دیگران که بدان طمع سر و
تیر داشتند سید مهر علی و مارواریان قریب پانصد کس از سوار و پیاده مسلح
و مستعد شده قریب دو پاس از روز نقاره دواران از راه میدان بازار بخانهٔ محمد
زمان بیگ رسانیدند و کسان جوان مرد خان بد وسواس در قامهٔ در آمده به رفت
و روب پرداختند و مستحفظان بر درون قایم گشتند قایم قلی خان بموجب قرار
داد وجه طلب مهر علی و مارواریان را اقساط بندی نموده در سرانجام رسانیدن
پرداخت و آنها بر دور خانه مهرعلی خان به طریق مور چال شب و روز قائم
گشتند و جوان مرد خان در باطن اینکه چون صحبت با جوانان موافق نیست
در رفاقت او خواهد بود و آنچه لازمهٔ خدمت گزاری است بجا آورده عذرها
خواسته خواهد شد پیغام نموده حامی و با خود متفق ساخت که احیانا اگر

دستی بد آر و سرچه خواهشی دنیا
زین خانهٔ تاریک خراجش مرده است

و دیگر هنگامه منسر گردید چون عمل املحی وحدود سندان [illegible] که به حدس
دیدند سالی پنجه بر آمدند چون روداد عد به کهندر او که نامر محصرهٔ قلعهٔ
بلاد و جنگ آقا محمد حسین می پرداخت رسید به مدار الدین خان و معتمر
خان بر حساب اسمعیل نوشت که بالفعل تعهد سرین قلعهٔ بلاد که د محاصره
دایم نمینه نمیشد و خود دای نماند که به سبقت شده ع هنگامه نموده
مستقل می گردانم چون آنها بی احتیاط شده بودند و بعضی حمامه داالی
[illegible] نمی نمودند جواب نوشت درین اثنا [illegible] علی خان کوچ
نجم الدوله که [illegible] سمار بود متعین گشت و [illegible] علی خان مدد وداع
[illegible] و [illegible] واسطی از [illegible] درخواست نمود اول [illegible]
[illegible]

[illegible] نموده [illegible] بود [illegible] [illegible]
پیوست که انجا [illegible] جوان مرد خان [illegible]
و پیش [illegible] که [illegible] بود [illegible]
[illegible] الدین خان [illegible] که [illegible]
خان و قایم [illegible] خان [illegible] شده [illegible]
[illegible] و [illegible] [illegible]
طرفی [illegible] شد [illegible]
گشت جمعی برای آوردن [illegible] خان [illegible]
[illegible] مرد خان [illegible] خان [illegible]
در [illegible] داشته [illegible]
خان و [illegible] را کشیده [illegible] خویش [illegible]
از شب گذشته جوان مرد خان که [illegible] و خواهش
خود دید [illegible] ظاهر [illegible] که [illegible] مستحفظان
[illegible] و گذرها و چبوتره کوتوالی [illegible] احمدی و [illegible]
دست اندازی نمایند سلیم جماعه عرب [illegible] خود [illegible]
بازار فرستاد و او جمعی را بر در سرای اعظم خان که عرب و [illegible]
نموده به تصرف در آورد - از اطلاع این معنی فدا الدین خان نزدیک نیم شبی
راقم را طلب داشته رقعه ملاحظه نمود که طرفه شدکامه حشر و نشر برپا شده
و رقعهٔ عرب نهایت به سمت پیش آمده الحاصل که جوان مرد خان بدون اذن
و ابجا آوردن قرار داد کوتوال تعین نموده منع باید کرد چون گفت او متمسک
به مداخلت باده گشت از انجا که کار تمام شده بود آخر شمان شب سلیم
منادی بنام مقبول عالم گردانیده خود در چبوترهٔ کوتوالی نشست و گذر بانان
و مستحفظان جابجا تعین نمود ٭ ٭ رباعی ٭

امشب که فلک شعلهٔ داغش مرده است

نور مه و مهر در دماغش مرده است

شدند .   . بیت .

که داند که فردا چه آید بدست   مگر آنکه فردا شود او امید

فدا الدین خان مهر درویش بر حال درویش انگاشته فوج خود را که بر دفع کانکریه
آماده بود به (۱) باشلقی محمد حسن برادر زاده مسعود ساخته بر موضع
عدالت به سه کروهی بلده که از ابتدای حکومت به تعلق خود داشته و دعی
احداث کرده بود فرستاده مواشی آن جا را رانده آورد مزارعان و رعایا بدندل
دیده گریبان چاک بر سر ریزان به بلده در آمده نزد خولی مرد خان مستغاثی
کشتند و از ظهور این معنی را از مساعدت وقت و یاوری بخت نصر نموده
ده بعارا به هدف مقصود رسیده دانست و خود از نعش فوج و باخت موانعت
به دبه دل زد .   . مصرع .

عمل رسم دیرینه اکثر بست

الحاصل جماعه دلال از خلوت دیروزه و آوردن مواشی به شبهه افتاده از فدا
الدین خان استعفا قرار داده نمودند و او از ساده لوحی آنچه سال واقع بود
گفت و به پاس دوستت که ایشان نسبت از مربه کشیدند و بعضی از متوسلان
خولی مرد خان که با آن جماعه موانست یا اخلاص داشتند از خلوت دیروزه از
... بی بطر حصول دعا و اندا... سبک بعربه و از ... بدین تمهید
این ... دادند که فدا الدین خان اراده نمود که از ... ناچ را ... پند
با مدال به ... و خولی مرد خان مستقل ... شده است تا فردا
... خوانده آمد و نیز ... آمد و ترکی و ... برای ... بد
... گسست ... را (۲) ساخته او ... و ... آن ... و ...
... ... عم آمدند و ... از ... که ... الدین خان ...
آمد ... گسسته ... که ... نگاه این ...
... خوب ... پرداخت .   . بیت .
... و ... از کرد   ... به ... کرد

(۲) - ... ... برای ... را گویند .

خان که دوستدار و رفیق است تعلق پذیرد و لیکن طلب سپاه را که جماعه داران
جمع آمده اند تدبیر نمایند و رایها بران قرار گرفت که فردا جوان مرد خان در قلعهٔ
بهدر آید و خیر اندیشان فراهم آمده چون مبلغهای خطیر است عهده برآئی
معلوم مگر به تدبیر که عقلا دران خوض نموده وجهی مشخص و معین سازند
و این معنی را مصحوب بخیرام پیغام نموده هرکسی بوثاق خویش شتافت
که شب آبستن تا سحر چه زاید - جوان مرد خان ازین گفت و شنید که در
متخیله اش نمی گنجید شجر امیدش را مثمر دید و غنچهٔ گل مرادش
را متبسم یافته استشمام رائحهٔ مرام به مشام جان رسانید و گفت ؛ بیت ؛

آن وعده که تقدیر همی داد ادا شد   آن کار که ایام نمی خواست برآمد

الحاصل صباح روز دیگر بموجب وعدهٔ دوشینه راقم حروف چون جوان مرد خان
را دید و او مستعد گشته گفت که من بر سواره در انتظام هرگاه علی محمد خان
بیاید همراهی می نمایم و راقم معاودت نمود و نزدیک بخانه با فداء الدین خان
که فی الجمله در مزاجش اضطراب مضمر بود می آمد و دو چار شد و او نزد
والد آمده گفت که باتفاق بخانهٔ جوان مرد خان رفته بنای گذاریم - راقم گفت
که رفتن بخانه اش صلاح و مناسبت ندارد پاسخ داد که همین جا هم خوب است
چون اصرارش را مشاهده کرد بجوان مرد خان پیغام نمود و او آمد چون
جماعه داران و دیگران از رفتن فداء الدین خان و آمدن جوان مرد خان آگاه گشتند
جمعی از آنها بنابر استطلاع انجام کار حاضر آمدند و فداء الدین خان و والد راقم
و محمد قلیخان با جوان مرد خان علحده نشست و گفت و شنید تدبیر طلب
سپاه در پیش گشت ازانجا که مبلغ کلی بود از جوان مرد خان که به حسب
ظاهر نائب شخص دیگر است عهده برآئی معلوم نبود گفت و شنود قرار یافت
که باتفاق یکدیگر مواضع چند از قرب و جوار که گنجایش داشته باشد بتاخت
در آورده ناطق و صامت آنها گرفته به طلب کاران بدهند و سی هزار روپیه را
بر پرگنهٔ حویلی که هنگام حصاد و ارتفاع غلات است تنخواه نمایند و مقرر شد
که فردا صبحی فوج از هردو جانب بدین امر پردازند و برخاسته بمنازل خویش

ساخته کلکّاش در علی آوردند چون قضا که خود را کرده بود در پیش مداد الدین که همه چشم او در توجه گوش را به گفتارش کشاده بودند احدی دم از وهم لب نکشد • نظم •

ها نیستی است نعم انگشت داد   هر چراغی از کسی گاهی بر آرد
بود حمتش نهد دیگر دو بر گوش   یکی بر لب نهد گوید که خاموش

اگه خود را از دست تنهائی صداع عاجز میدید و پیوسته گوشهٔ خلوت می جست دیدند الله آنچه داد به فراغ دل به صرف آرد • بیت

به نیک بد بسر آمد چون محل بهتر   که زندگانی با طبع شدمند کنند

بلکه به سمع نیس ا ورد نوشتجات گفت و شنید بدست بر حوال مرد حال حدیث سخن دگر بوصف دمدل داشت تصور دخل و جدل محل • مصرع •

تا دم هستی بود جد ندید زال کرد

گفت که در مرتبه جد هلاک است و ملک به تصرف مرتضه ابد اگر حوال مرد حق بدید طلب شده است خود کرده ما از خدا منتج ادعم که این بلا از [illegible] • بیت •

[illegible] دل را [illegible] که داشتم   [illegible] داشتم [illegible] که [illegible]

[illegible] اول [illegible] همه کس برگ خود می [illegible] که این [illegible] این مرد [illegible] [illegible] داسته [illegible] لب [illegible] • بیت •

[illegible] اسب [illegible]   [illegible] اسب [illegible]

[illegible] ۳۱۱ [illegible] دل [illegible] علی [illegible] و [illegible] [illegible] • بیت •

[illegible]
[illegible]
[illegible]

۳۹

نشده چه از مقرر شدن صوبه از انتقال نجم‌الدوله یا از تغیر معرا است و محل سخن و اندیشه است چون در هنگام تسوید این اوراق نقل آن موجود نبود که بجنسه مندرج می ساخت تا ارباب بصیرت و اصحاب دانش در یابند - بالجمله باوجود اظهار این مراتب ازانجا که فداء الدین خان تا غایت حال به یاوری اقبال دیگری کار میکرد و او از میان رفت و دست قضا نازل از مساعدت چهرهٔ صواب اورا مکشوف النظر ساخت * بیت *

ملک را هنگام آن آمد که چون مو از خمیر
از کف نا مستعدش زود بیـــرون می برد

و فوراً مفتخر خان و علی محمد خان و محمد هادی خان و نظر علی خان و محمد علی خان و صادق علی خان و قایم علی خان و نحیرام پیشکار را طلب داشت و به زبان گفت که تا فراهم آمدن آنها متوقف باشند و مضطربانه سرور حبشی جماعه دار عرب و دفعه دار سه‌بار روهیله و پیشکار محال دار الضرب را که مدار کارش بود خوانده ساعتی به سرگوشی پرداخت احقر قیاس کرد که شاید جماعهٔ عرب و روهیله را مستعد ساخته جوان مرد خان را پیغام بیرون بر آمدن از بلده خواهد داد و فی‌الواقع اگر چنین به عمل می آورد او میرفت که آخر روز رقعهٔ جوان مرد خان بفراهم رسید که سرور حبشی و روهیله در دارالضرب رفته قریب سه هزار روپیه که امروز مسکوک شده بود جبراً قسراً متصرف گشتند و تمامی عمله و فعلهٔ آنجا باستغاثه و تظلم آمده اند باید گفت که این امر مناسب نیست آن وقت کاشف به عمل آمد که سرگوشی چه بوده و بجنسه رقعه را به فداء الدین خان و مفتخر خان و محمد هادی خان که حاضر بودند نموده گفت که همین حرکت بیجا خود را بدست خود معزول ساختن و تیشه بر پای خود زدن است مفتخر خان بر تصدیق قول نمود اما فداء الدین خان را بخاطر نه گذشت و از وقوع این واقعه بر خاص و عام رفع شبهه عزل گشت * * بیت *

چو خواهـــد قضا ســـر نگون کند　　بکـــردار بـــد رهـنمـون کنـــد

بالجمله آخر روز که طلب شدگان گرد آمدند نقل حسب الحکم را نقل مجلس

و صعدات مصنوعه به سره آمده بودند • رباعی •

حشم مکی که بدیس گشت راه رود زوال
بدلیں دمر شمسل بدوری که می کاہی
دعقلی مال حورده حه حوش گفت تا سر
کلی حل نارسس بحسر از کشته بد ی

بعدة و بعدار آں معحل برداحته بتر بمات عد مکی سرائیدن آعاز نهادند تا آنکه دل دل ازیں بعمه دوانی و ازاں سرود عدائی گوش زد بداوادیں حل و معتمر حلی گشت و از تقاعد و زندی حول مرد حان شبهه ناک گسته معده حلی بحتته اش آ ده او ا برد بداوالدیں حلی که د بکنه باع برد آمده بود برد حوں به بریسدس وحه مدد خروج بدمعنی آورد معامی از برد محمد هدلی حس دهدند و او نظر مهانه نا ایصال آں حصب شده باز به شهر به آمد و از گنده بعضی که بقل حسب الحکم و نوشته معمول عالم را دلی امں ملیعه کرده بردند و تا به علوی روس الا شهد که به شدّ و مد آب داده مرد منکسند و بهته حوبی حول مرد حلی ا دیده داوالدیں حلی بدیه ه ی و بسه ه مدی و کذب ایں معنی حربده داحل بهد گشت مسود اوں را بلد به بعط دیم رقم معالی حدل استکشف ایں امر مبهم و اسعه واست و دو ی کاعد مرد ده سر ادک معی ز بکساده سه شمعلی اه طم حال سر و مد و ی ۱۱۱۲ و سس بعول د دیں ابه مدی گست و ۱ ہب نمود و او بال [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

رسیدن نوشته عبدالعزیز خان عرف مقبول عالم دریاب نیابت صوبه با نقل حسب الحکم والا بمهر قاضی جنیر مشتمل بر تقرر صوبهٔ گجرات نزد جوان مرد خان بابی و هنگامه نمودن سپاه و نشانیدن فداء الدین خان مفتخر خان و قایم قلی خان را جهت طلب خودها و تصرف نمودن جوان مرد خان صوبه را

عبدالعزیز خان عرف مقبول عالم که از جانب آصف جاه به قلعه داری قلعهٔ جنیر قدیم داشت از دریافت خبر ارتحال نجم الدوله و اختلال اوضاع این دیار تمهیدی نموده نقل حسب الحکم بمهر وزیر الممالک اعتماد الدوله بمهر قاضی جنیر مرتب ساخته و نیابت صوبه را بنام جوان مرد خان تجویز نموده نوشت و مصحوب دو نفر ملازم خویش فرستاد و او آنها را بعد در آوردن بلده و اطلاع بر مضمون مرقومه بنابر مصلحت و تقاضای وقت چندی در یکی از خانهایش باز داشته از در آمد و بر آمد و برخورد مردم منع فرمود و بتدبیر و گنگاش بدخل با خیر اندیشان پرداخته و برای فراهم آمدن جمعی شهرت داد که زمیندار کهیج با رساله سوار و پیاده به معاونت خود خوانده بدین دست آویز جهت نگاهداشت مردم را خبر نمود و باظهار رسیدن مدد خرچ معین از سرکار فداء الدین خان در شهر آمده تقاعد ورزید اما رسیدن فرستاده های مقبول عالم در افواه جمهور والسنهٔ عوام افتاد ازانجا که عامهٔ رعایا و کافهٔ برایا از دادن بیورهٔ

اگهی یافت که کهاندراو بنگوجی بمحاصرهٔ قلعه بلاد برداخته جنگ
توپ و تفنگ در گرفته است بموجب درخواست آقا محمد حسن موجدا
اینجا بدر و بسپ و بارود مصحوب کهال دانجا رسیدند و بلنداس معد
ابلاد گفت و شنید امر مصالحه و شکوه و شکایت بنگوجی برد کهندن
حصت [illegible] و مطالبه [illegible] و مصادره [illegible] پیشکش بلده [illegible]
نموده [illegible] شده کی اینجا که [illegible] حال [illegible] آرام طلب بود [illegible]
اینجا مشی [illegible] بهبود نداشت [illegible] خطر [illegible] • بیت •

[illegible] که آمد [illegible] [illegible] که نباشد کم کند [illegible]

گفت شنید [illegible] با جوان مرد حیل [illegible] کرد و [illegible]
[illegible] کاورد [illegible] آورد [illegible] مدد [illegible] اینجا [illegible]
[illegible] جوانی [illegible] مصاف جوانان [illegible] طلب [illegible]
[illegible] و [illegible] و [illegible] و [illegible] و فوج [illegible] را [illegible] خود [illegible]
[illegible] گردید • بیت •

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

و [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] بر آمد • [illegible] •

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] •

بصوب باره سندور ندرزد و متعاقب او حلیله اش باجازت فداءالدین خان با چند محرم رتهه و پالکی رینکوجی بر آمد - گویند که مبلغها ظروف طلا و نقره و اسباب دیگر از آن او که بطریق حق الاعانت داده با خود متصرف گشته در تحت ماند و العهدة علی الراوي - رینکوجی که از موضع سر کهیج چون مرغی که از تنگنای قفس رهائی یابد بنا وری بال بخت پرواز نموده یک راست خود را بآشیانهٔ دورسد رسانید و مکتوبی بنام فداء الدین خان و مفتخر خان و بعضی اعیان مشتمل بر این که لکوک را نقد و جنس خانه به غارت برده اند و این همه از آن داماجی است بار خواست آنرا بر ذمهٔ خویش دانند و فراهم آورند اما از خوانین جواب نرفت بالجملهٔ تا مقدور به ضرب و شتم و شکنجه و شلاق از اندرام بد سرانجام که مادهٔ و مصدر این مفسده بود آنچه بعمل آمد گرفته بنابر عبرت و پا داش کردار با همکارش چار ضرب بریش و بروتش زده گوش و بینی را بکر لک سیاست از صفحهٔ رویش حک ساخته خرسوارش کردند - * مصرعه *

وان گنده را این عقوبت همچنان بسیار نیست

و بگرد شهر و محلات تشهیر نموده در پیش چبوترهٔ کوتوالی شکمش را پاره ساختند و از فتنه انگیزیش رستند - * نظم *

چرا ناسزا گوئی را ناسزا ست	ز کس هر چه آید همانش سزا است
به بد طینتان نیک خوئی مکن	با فعی و عقرب نکوئی مکن
به غدر مخاس ز روش ستورد	دران انجمن آبرویش نبرد
میان دو کس آتش افروختن	نه عقل ست خود درمیان سوختن
پس از پرسش جرم دیرینه اش	نکشادند و رستند از کینه اش

پانزدهم شهر جمادی الثانی فداءالدین خان باتفاق جوان مرد خان مفتخر خان را جهت تمشیت مهام بلده گذاشته به عزم تشخیص و تحصیل پرگنات و گرفتن پیشکش بصوب پرگنهٔ نهل بر آمده قریب یکماه بدان امر اشتغال ورزید که خبر وصول کهاند یراو برادر داماجی و عبور نمودن دریای مهندری و ملحق گشتن رینکوجی را شنیده معاودت نموده بر تالاب کانکریه واقعهٔ سواد بلده آمده

را بنهان ساخته اند یوسف کوتوال را با فوج مقرر نمود که تمام شب کوچه
بندی نموده محله او ا بلس دارد و با بمدادنی که زاغ شب بانگ هم ز
مدمه حوا با مهر نرمی کند و شعشعه وزهمان امرور عریمه وز[٣] ا مع ط
که د در خانه و محله سر حلی کوچه بندی نموده قایم گردند که شدد از کم
شدها سالے بماند و نه مکلی شال ے نرید شد حلی تمام شب نه اندیشه که
شخصی معا نه حمشش آشفتگی نمی کریت و از[١] تلواسه پلویس ر سند
ب احمد آبا د داست ند بر حفظ آبرو مردم خود ا مستعد ساخته مست زدند
دالی تمام نزدیک بود که آتش جنگ در گرفته جنگ برا دسم سوزد واند م
که بدیهی دار الدین حلی نه احقر ده که که در یک محله واقع مست ا[٣]
مدد این ... والد ا اطلاع داد و ابهلی نداد الدین حلی ا ازین حرکت
کاوش منع آمدند و نه عدس ول ... حس نرداختند که بی ... این
را ... نموده و متعهد شدنی جن سواه خود که ... برای ...
... امدند و جماعه که کوچه بندی نموده بودند برداشتند
و ... اگر ... آ ... واین ... و ...
حال ... نموده ... اما ... که ... الکوحی
... کدل و ... از ا ارشم ... ...
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

نگریست ابواب مفر و(۱) مناص را مغلق یافت با لضرورة دست ضراعت و استکانت بدامن زوجهٔ شیر خان که صبیهٔ سردار محمد خان غوری بود زد که مکر او مردانه در استخلاصش قدم گزارد و به تطمیع خال و مواعید استمال و نگردن افگندن قلادهٔ امتنان و احسان پرداخت و آن مخدرّه پزیرا گشته انگشت قبول بر دیده نهاد و به تدبیر این کار در آمد قضا را دران ایام عرس بابا علی شیر قدس سره که در موضع سرکهیچ آسوده اند اتفاق افتاد و اهل گجرات از راه اعتقاد از زن و مرد بنابر زیارت و فاتحه بروز عرس بدانجا شتافته بسیاری بتوقت می نمایند آن مستور بدست آویز رفتن آنجا رنیکوجی را در حجاب رتهه زنانه با خود بیرون برد و از انجا بدش راهی کرد و عائلش را در محلی که غیرپرا اطلاع نباشد پنهان ساخت و نوعی این عمل نمود که شوهرش واحدی بدان راه نبرد و مصداق ان کید کن عظیم جلوهٔ ظهور نمود - * ابیات *

ز کید زن دل مردان دو نیم است — زنان را کید هاى بس عظیم است
عزیزان را کند کید زنان خوار — نه کید زن بود دانا گرفتار
ز مکر زن کسی عاجز مبادا — زن مکاره هرگز خود مبادا

بروز دوم که دوازدهم آن ماه بود این راز سر بسته کشوده گشت و شیر خان و دیگرآن آگاه شدند قضا را در همان روز فداء الدین خان در باغ ضیافت جوان مرد خان داشت و از شیر خان نیز وعده گرفته بود اما او بنابر تفحص و تجسس چگونگی رفتن رنیکوجی و از ممر خجالت از غفلت خویش متقاعد گشته مترددد خاطر بود بر وقت وعده نیامد و او اخر روز با جمعیت همراهی آمده ظاهر ساخت و خدا را بگواه میگرفت که از رفتنش مخبر نبودم و به گفت و شنید بعضی تقریبات برای بدست آوردن عائل رنیکوجی بخانه آمد فداء الدین خان نیز قریب یکپاس از شب گرشته در بهدر آمده بوساطت جوان مرد خان پیامهای خشونت آمیز داده گفت که البته عائل رنیکوجی را باید سپرد او هر چند بیشتر خست کمتر یافت فداء الدین خان بگمان اینکه آنها

(۱) مناص گریز گاه ۱۲ *

بر آمدن فداءالدین خان به عزم تشخیص پرگنات وگرفتن پشکش در باغ شاهی و رفتن ریکوجی در پردهٔ خفا سورت و روانه شدن شیر خان بابی سیو ر و سوانحات دیگر

چون تعلقه فداء الدین خان مقرر شد و جوان مرد خان عهد پیمان مؤکد بأیمان بجا آورده به شهر خود رفت الا فداءالدین خان به عزم تشخیص پرگنات گرفتن پشکش و بندوبست زمینداران و کولیان که عمدةً ارتفاع خلاف و خصومت و بت ... و مفسدان از حلقه اند خالی و ... بیت •

خانه گشت کسی که ما خواستیم
خدا ... [illegible] ...

دعی •

تا گردش گردون فلک گردان است ... پس عاقل بود که سرگردان است
[illegible]
[illegible]
[illegible]
ما گرمی [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

فداءالدین خان مرعی میداشت و فیما بین شجر مخالفت که از پیشتر در ضمیر ریشه دوانیده بود بر خلاف خود تصور نموده بخیال امر موهوم بالعل داس و کیل جوان مرد خان نظر بر آنکه او چون مرهون احسان و عواطف نجم الدوله است جانب داری او را و مراعات او را منظور و ملحوظ داشته بدانچه استقامت و استقرار حکومتش باشد ممد و معاون خواهد بود و ندانست - * مصرع *

کریار جفا نه که از اغیار حمایت

متصدی بارسال رسل و رسائل پرداخت و قرار یافت که یک زنجیر فیل و اسب تواضعاتی که با شیر خان به عمل آمده بود بمیان آمد - * بیت *

هزار نقش بر آرد زمانه و نبود یکی چنانچه در آئینهٔ تصور ماست

و او با زور آور خان برادر و قبایل باظهار فاتحه و تعزیهٔ نجم الدوله از پٹن راهی گشته بیست و ششم شهر ربیع الثانی بلده در آمد و باخوانین ملاقات نموده بحویلی شیخ الاسلام خان نزول کرد و بموجب قرار غرهٔ جمادی الاولی او را به ضیافت موعود ساختند و تواضعات و عقد عهد و میثاق با خوانین از طرفین برداشتن قرآن پیمان را موکد و موطد گردانیدند - * بیت *

از عهدهٔ عهد اگر برون آید مرد از هرچه گمان بری فزون آید مرد

و هنگام رخصت پارچه پوشیدنی و یک زنجیر فیل ماده و یک راس اسب به جوان مرد خان و پارچه پوشیدنی و یک سر اسب به برادرش تواضع به عمل آمد - همدران ایام عبد الحسین خان که سابق به سونگده رفته و با داماجی ملحق گشته و در جنگ بابو نایک شریک شده بود چون بعد ازان داماجی بصوب ستاره گدهه روانه شد او برگشته کهنبایت آمد و روزی چند در آنجا بوده دریدوالا به احمد آباد بدار فاتحه نزد مفتخر خان رسید همدران اوان سید راجو صاحب سجادهٔ حضرت قطب العالم قدس سره واقع موضع بٹوه از سرای فانی به عالم باقی انتقال نمود *

خود و شبه نبشد که قلعه بدر آیم و بوسد کمال او حالی نموده ساعد
پیلوجی به قلعه علی مت که احمد مزه او باش از چهار طرف در آمده دست
به تب کمر زده اند مددا کسه با دستگیر شود آنچه کشند شنیده از شبه حس
دستیده در آید پیلوجی را با مدیل و مادیلی با کدل نعده خوش
آید کمال حی با مال خود از اخلاص که داشت بعده ام
که دیں حوا در مسکن شد حال است آمده سکوت گرفت و حده
پیلوجی مصروبی از کمال خواندن و عوا الغلس خول نعما ساحته بودند -
سی ملکه شای که به نه شد خلی آورده به دست بدن مس طلب و ت
نعم الدوله او ا مصص ساحب آتش هنگامه مو سعی گست
اداه دیں ح د از استقلال استعداد ده محلات بلده برگاه حویلی حده
مرفعه به خط آورده به محمد خی حی سرد نوجدای کرد ا الم
لا خی داده پیسف از بعد حی مصود بدستو سی کوتوال صاحب مر را
ایم است حلی آیه الا موبر ورسی با نموده و بلا حرکت حد نامر
حا صب و مسصب ... دادهه آغا محمد حسن نوجدای لاد
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

مرد گرم و سرد روزگار چشیده و بقول آنکه آنچه پیر در خشت پخته می بیند جوان را در آئینه معاینه نمی شود احقر را خوانده فداءالدین خان را پیغام داد که اکنون صلاح کار دران است که با ریدکوجی از در مصالحه در آمده بنوعی که خاطر به همه ابواب جمع گردد عهد و پیمان گرفته او را ممنون و مرهون احسان خود سازند - * نظم *

بدشمن نکوئی کن ای نیک کیش — که آخر نکوئی کند کار خویش
چو عاجز شود خصم پیش کسی — به از انتقام است عفوش بسی
چو دشمن شود زیر پای تو پست — به شکرانهٔ آن بگیریش دست

و از وخامت عاقبت خصومت با داماجی که اختر بخت مرهٹه در اوج است و ازان عهده بر آئی متصور نیست باید اندیشید که این عداوت و مجاهرت بکجا سرایت میکند و زیاده برین مجبور خرابی و اهلاک او و برباد دادن خانه اش بتاراج غارت گران نباید شد که آن ها می برند و (۱) رنج بد نامی حاصل می شود - * بیت *

من آنچه شرط بلاغ است با تو می گویم
تو خواه از سخنم پند گیر خواه ملال

مسود اوراق حسب الامر ایشان در عین هنگامه خود را رسانیده به تبلیغ رسالت پرداخت که ماعلی الرسول الا البلاغ چون مقدر نبود بخاطرش نرسید بالجمله فداءالدین خان اندر رام مایهٔ فساد را به گمان اینکه نگریزد از ریدکوجی طلب داشت و او مروت را کار فرموده جواب داد که کشته شد اما پنڈتان دکهنی که ازو دل برداشتند گرفته سپردند و فداءالدین خان دستش را بر کتفش چنبر ساخته به جعبت و اهانت تمام کشان کشان در بهدر فرستاد - * قطعه *

زمانه چو باد است و باد از نخست — نقاب از رخ گل بعزت کشد
پس از هفتهٔ همدران انجمن — تنش را بخاک مذلت کشد

انجام کار ریدکوجی بران قرار یافت که حوالهٔ شیر خان باشد و او ضامنی بمهر

(۱) رنج بمعنی سوداست ۱۲ *

سر مغنی بر آمده بد زدند درین بین • بیت •

شمعی اکه رش سوده بدند   به یکبارگی معی معـالب دمیـد

جهان از پرتو شعاع دمم ز نای شادی کشور بهای مجلی و مجلی گشت همش جل جند سپه و بلدلس معدم که د سد پیکوجی بودند درین مت که ا بعجل خویش در مانده بود فرصت اغتنمت شمرده بر آمدند داءالدین خان با شیر خان نزدیک دیوار خانه محمد بیگ خان که بحویلی سم علی خان که پیکوجی بود اتصال داشت و دست کمان او میده ا ده جو بتداختن تفنگ می پرداختند سده امر به شکافتن دیوار و نوش نمود و جا بجا جنه انکنده درین د آمدند پیکوجی د حویلی سم علی خان محصر گشته بجنگ بد تفنگ د نوبت ازانجا که میرزا لهراسپ خان د د امه دل سنش بدد باخوشی نجم الدوله د بده او سر می برد و او به ه اعب و جد کدی می پرداخت و ب ذقت بود پیکوجی خوین دمه ا ب خود بیک نهد بدد گفت و سند نام مصالحه نبین ایندد د دای خ ن او ا حصب انصاف وداده برد خود نگاهداشت الحاصل بعد ب اا طرف ده ی ید بتاال حده اس نسد د ول د دسی ه مس مسدسد ا ل گردد پیکوجی با همراهیان د ه د ازاو و دمس که دبک آله بود ازه که سده بجنگ د نوبت • نظم •

د ه ب د آید دیوا سـا   بد د ا ا بسس حه ه د اه ه

مد ا د ا ا ب ه ب ک د   حه حه ل اه دیوا بسد باد

ه ا و و س ا د ا و ر ساود امودد • نظم •

ه ک ه ه مادی حمک ال   بدیه ال حـب ه بـسـد دو ب

ه د ه ب ا د و و د   بس دسب مته سـه ب ک ه

ب لدد حده به سـب   رده د کـبهی ا دحه ه لـسـب

و حه بابب ه ام حدا حه ا   ه سه له د د سبا بسسه ه ا

ا ه ه ه ه و ه ه ا ام مادسی و ا اسب بسار اه

چون تقدیر آسمانی بنوع دیگر پیوسته بود در جواب گفت • مصرع •

عهد کردم که دگر جز تو نیارم به کام

و در جاست [illegible] و کشاکش قوی پاس از باشی که آمده بوده بر کنب [illegible]

اما محمد حسین که قریب به ساعت بود عادت سوار گشته رو به [illegible]

نهاد عوام الناس تماشا بین از هر کوچه و محله [illegible] کس به دیدن

آمده نوان کشادند شدکام حوام سله نزدیک [illegible] کد [illegible] رسیدند • نظم •

شد نگاه کین [illegible] برخاسته چهر [illegible] کسرهان تیلی سپهر

خروش یلان [illegible] آزمای [illegible] و قوت پای

تزلزل [illegible] شاد کیوان حسن و [illegible] شاد

مورچانان انجا کثرت عظیم و [illegible] حسیم [illegible] دیده و شنیده تشخیص

و امتیاز سپاهی و تماشائی نکرده آب [illegible] کشیدند و نواز را بر قرا

بریدند - حامیان بیضهٔ اسلام پنهان کرمی و شامی و شوی [illegible] کوب به تعاقب

پرداختند - پای مستحفظان دروازهٔ سارنگپور نیز بر جا ماند بحوالی چبوترهٔ

پیوستند و باستماع خبر عاقبه جمع کثیر از سپاهی و [illegible] شهر به توقع

[illegible] بود و عنوان تماشا رسیده ملحق گشتند و رو بدروازهٔ رایپور و استوریه

[illegible] که پردهٔ ظلمانی شب جهان را تیره و تار ساخت مخالفان از سایهٔ

[illegible] گشته و آشنا و بیگانه را نشناخته بی جنگ و درنگ بدر رفتند

[illegible] اسلام به دروازهٔ جمال پور پیوستند و از جانب میدان بازار

[illegible] سید عبدل خان و دروازهٔ خانپور به توپ اندازی نائرهٔ حرب

[illegible] هزاری و دیگران از اطلاع رسیدن فوج بدروازهٔ

[illegible] دود پای ثبات و قرار شان در لرزش در آمد

[illegible] و کسان جوانین تعاقب کنان تا خانه

[illegible] نموده کار به محاصرهٔ ریدکوجی انجامید

[illegible] غارت رفت و قریب به صبح بعضی از

[illegible] دروازهٔ خان جهان مشرف حویدار

بقتت سعی کرد (۱) تشنۀ بندیش را از شم بلسدۀ دید و ارتفاع اندیشه را
محمل و پراکندۀ بقتت ناتصر (۲) سنی اران به کر بردازان دکهنی که با
بهت حال به پیش اللہ رام رنگی نداشتند ظفر نمودۀ حالۀ حرکت
کفاحی براد رادۀ بهلکر که بعد از کسته شدن او بامر وکالت و آمد و مت
می پرداخت بوساطت بعداماً لا الا نگ حوبلر سر به نهد آمد که
بصلاح خان السن کوشیدۀ ع شگامه بهد و رسیدن او و رام ورب سکدنگر
بودۀ و با داوالدین خان ملاقات نکردۀ انطهی حلوت داشت که دس بس
[illegible] سند و به مکل بودن رام ملی حلی معطل کنانش و بد بر انعقد
[illegible] و عهد و پیمان موکد بعمل بدست سابدس دال بدمال آمد دس
[illegible] آمد که کسان بکلمعی بس بد می نمودۀ تیوارا سادگی بو را
[illegible] و به حضورا که کهاپه امر حال رام می نمیند بداوالدین خان آقا
محمد حسن ابا فوج مصر ساحب که به آنها سده‌ند بر اد حوی کنفاحی
[illegible] ام بط داشت و دیپ تر بس به انطهی بعمت مندۀ پید نمود که
اگر اتفاق ملاقات با داوالدین خان به حلوت [illegible] مراتب که
[illegible] لسب کنند سود احلرتعد اطهر به محل [illegible] او را
طلب داسته [illegible] و از زبان به بد حوالعی [illegible] که شرکر بیکوحی
احوال داخل به دل و [illegible] نمودۀ [illegible] مسند ۳الملس
[illegible] و اتوای او [illegible] بود الاوی ارکدۀ حوس [illegible]
[illegible] [illegible] عمدای حاصل شود [illegible] نبودند
[illegible] آورد [illegible] می سود و اسپی به همه حال [illegible] حاکم
[illegible] (۳) بدال [illegible] کدۀ [illegible] کلاس [illegible]

(۱) [illegible]
[illegible] ۱۲ [illegible]

(۲) [illegible] ۱۲ ء

(۳) [illegible] ۱۲ [illegible] ء

پشت جدور و حیطان بانگندن توپ و تفنگ پرداختند - شیر خان بابی که جواب بر خلاف مدعا از رنگوجی یافت قطع امید از و نموده به سلسله جنبانی طرف ثانی پرداخته محمد فرید کرانی معتمد خود را نزد مفتخر خان فرستاد که اگر قرار مدد خرچ سپاه معین شود درین وقت آمده شریک شوم - چون مفتخر خان از زور بد و این سانحه مسرعی به طلب فداء الدین خان فرستاده بود و او شباشب عازم این صوب گشته جواب داد که درین وقت شریک کار بادشاهی شدن موجب نتائج نیک است باید آمد و قرار داد اخراجات هرگاه بر سند بصوابدید فداء الدین خان که بر آمده و میرسد بالمشافهه تنقیح خواهد یافت شیر خان با جمعیت قریب چهار صد کس از سوار و پیاده از دولقه هفتم آن ماه بموضع اکوچرب آن طرف دریای سابر فرود آمد - صبح روز دیگر که نطعی پوش زرین کلاه بآهنگ مملکت نیم روز توسن شتاب روی بر انگیخت فداء الدین خان با فوج متعینه بندر کهنبایت و آقا محمد حسین نائب فوجداری پتلاد مسارعت را از برق و باد استعاره نموده در رسید و تدبیر آوردن شیر خان در پیش گشت نظر بر سابقه روابط دیرینه والد راقم حروف را تکلیف نمود که رفته بیارد و قایم قلی خان را همراه کرد احقر که حاضر بود به مقتضای وقت مجبور تصدیع ایشان شده باتفاق قایم قلی خان رفت و شیر خان را دید قایم قلیخان باظهار اشتیاق و انتظار خوانین پرداخت ازانجا که او از در آمدن بلده بنابر بعضی امور درنگی داشت اشاره براقم نموده به پیشکار خود گفت که اگر ایشان متکفل شوند مضایقه نیست درین بین والد راقم را که فداء الدین خان بار دیگر بجد و باعث شده فرستاده بود رسیدند چون آب آمد تیمم برخاست و شیر خان بالا و نعم لب نگشوده سوار گردید راقم پیشتر ازو که از دروازهٔ جانپور مي آمد از دریچهٔ باغ به قلعه در آمده باخبر نمود ازانجا که رنگوجی از رسیدن فداء الدین خان و آمدن شیر خان بطرف بابی و درین دوسه روز جنگ که پیشرفت کار بنظر نیامد و خبر سکالیهای اندند رام نتیجه بالعکس بخشید در فکر مآل کار افتاد و از گران خواب غفلت بیدار گشته چشم

پیش شده بود لشکر بهم رسید درین وقت اماجی که سابق بلکوجی
[illegible] حمله او را برای حفظ روز بدین بحواله بود او بموضع حیپور [illegible]
[illegible] ادمست داشت [illegible] استماع [illegible] گرفتن آتش پیک [illegible] بلده [illegible] موج حلو رہو
[illegible] سید [illegible] محمد [illegible] حماله را که از سر داخل بر طرف [illegible] بود
[illegible] حفظ [illegible] گرید [illegible] کراست که احدی [illegible] ازان [illegible] نگذرد
[illegible] که [illegible] انرسی [illegible] دیگر [illegible] بود [illegible] اما اذا الله شیئاً مهیا
[illegible] درین وقت محمد شهر و [illegible] از انا [illegible] که سابق
[illegible] نجم الدوله [illegible] و [illegible] گرانده [illegible]
[illegible] الطلب بیلوجی [illegible] آمد و [illegible] زرده و کمی [illegible] نوکری
[illegible] و بیلوجی [illegible] آنکه جمعیت [illegible] اشم آمده
و [illegible] بلده [illegible] است و [illegible] حال [illegible] دمکه [illegible] در قلعه
[illegible] امه که خواند [illegible] نمود [illegible] حدل [illegible]
[illegible] را که [illegible] شده [illegible] طلب [illegible] نمودند [illegible] رام
[illegible] که [illegible] اسهم و [illegible] بلده
[illegible] محمد [illegible] حلی
[illegible] نوکری [illegible] که [illegible] نوکر بود
[illegible]
[illegible] بلده [illegible]
[illegible] بر آمد
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] و [illegible]
[illegible] گشت
[illegible] اگر [illegible]

پرداخته نگذاشت که چبوترهٔ را تصرف نمایند آنها عمارت کاریز را قائم نموده
بجنگ تفنگ با او و بر دروازهٔ شهر نائرهٔ حرب را مشتعل ساختند - کسان
ریکهوجی دست به غارت دکاکین راسته بازار کشوده تا نوه سیری و دروازهٔ سلاح
فروش جابجا در آمدند - و سبحان سنگه با همراهیان خویش بخانهٔ سید عقیل
خان متصل میدان بازار به پشت گرمی آنها مورچال کرده نشست و از هر
دو طرف جنگ توپ و تفنگ در گرفت - اتفاقاً چندی از حرایر چنان که
نجم الدوله از روی حزم و احتیاط این چنین روز که اکثر با مرهٹه خانه جنگی
روی میدان در بام سه دروازه تعین نموده بود که شب و روز در انجا اقامت
داشته باشند چون کسان ریکهوجی ارادهٔ بام نمودند بجنگ پیش آمدند
ازانجا که تمام میدان و عمارات و دکاکین پیش روی شهر را گرفته بودند مشروط
باین که تا یکسو شدن هنگامه آنها بانداختن حرایر نپردازند و اینها نیز متعرض
نگردند از یک دیگر خاطر جمع ساختند بالجمله ریکهوجی سواران و پیادگان را
بجهت ضبط دروب حصار شهر پناه و برداشتن مستحفظان آنجا تعین نمود
و دروازهٔ استوریه و رایپور را بتصرف در آورد محمد عاقل جماعدار که بر طرف
بود و جمعی دیگر از فرقهٔ سپاه که همدرد او با میدواری گرفتن طلب نشسته
بودند شریک مفتخر خان گشته فراهم آمدند و باسط الله پسر محمد عاقل
با همراهیان بر چار سوی راسته نکود آمده ایستاد که درین بین جمعی از سواران
گجراتی که نزد ریکهوجی نوکر شده بودند وقت کار آمد از جابهای خویش
مسلح شده بارادهٔ رسانیدن پیش او بدانجا رسید و باسط الله سر راه بر آنها گرفته
نگذاشت که ازانجا قدم فراتر نهند و صادق علی خان و سید نور الله با چندی
از قلعهٔ شهر بر آمده بر دروازهٔ سلاح فروش که کسان ریکهوجی داشتند ریخته
بدر ساخته خودها قایم گشتند و نظر علی خان با همراهیان بر چبوترهٔ نخاس
به پشت گرمی حاجی مسعود کوتوال رسیده توپها را کشیده بمقابل بست
و بتوپ اندازی آتش تنور حرب را افروخت محمد جعفر خلف محمد هادی
خان که به محافظت دروازهٔ شهر می پرداخت از شگاف در تیر بندوقی بر

و دیگران برای الدین معاینه نمودند ظهور این امر موجب توقف در سوای
شد و حقیقت شد و معتقد از حقیقت شبهه بر آمده کفته کل کرد آنچه
در سلک یکرنگی مسطور بود پیوستن و تا حال که این معنی روایت بود
بدایت منحصر گردید به تکرر محافظت خویش و سرانجام حراست قلعه
بهم آمدند یکرنگی که بوسیله حسن سلوک بهم داشت که از بعد و قطعه
بار خدمی رسیدند چنانچه حقیقت عزم آمدن و موقوف گردیدن از
گشتن قول بدو رسیدند و از این حرکت بی موقع داد و مستعمل گشت
که چند در دام آمده شد فی الفور قول را واپس فرستاده گفت که کسانی
حقائق سنگه که داخله قلعه شد از این امر ناشایسته به عمل آمده
از امور عیب و خطاب ساخته به طرف نمود و بدین می دانم امید
که بعد ازین اقدام چنین خیال نکنند که من بر عهد و پیمان خود
مستقیم جون طمع نقض از دام افتاده بود ناچار منزوی به کست
و بنا حسن بد دانست که آنکس این قدر او برنه نیست و این زخم نتیجه
آنکه ملک و عمل دین کار دگر نیست • مصرع •

که اینها ست در با حدیر طلب را تابی داد

اعمال که حیف با حد کسب قسمت در کسان و محل شد بدین بعهد
در دشت دور شد و دارو بعد تا تمام نموده ملک صاحب که عدنا
ما و سر و امیر سکنه حسن و اعمی که در اپن کسانند بی حدا به
حسن او داده داوند و دست بر سر اسب [illegible] مسند امیر اول
نامه حال احمد نمود انه حسن اقبال دوب بهم اندرین کرد که بی
حکمت دار اطلاع حمی اکه ده بودند بعد کسب نواب بعض
کرده ۱۳
• بیت •

ه ه در این قسمت اول مسی ندیم سی ه امد سب طمع و بیع
اس د موحس سمعت که بر سر اد د و ه دار سی بی سعه د امده
د مسعود ا و بی بلعند سعی نمود ا و بی ب هم عد بی مطالعه و عد ه

برد معتخر خان بجلوه در آورد و او را فریفتهٔ متاع خود ساخت و بنوعی
مایل و راغب گردانید که به تعمیر خانهٔ او که نجم‌الدوله مسمار ساخته بود کار
پردازان خود را امر فرمود رینکوجی بساط خدیعت و مکیدت گسترده گاهی
با قایم قلی خان و گاهی با بحرام باظهار اخلاص و یک جهتی اختلاط گرم
جوشیها پرداخته به مواعید تعین مکان چون صحبت با خوانین موافق نیت
بسوی خود می کشید و بدین حیل رخ آفتاب را به گل اندودی و ماهتاب
را به گرپیمودی که درین بین شیرخان بابی بموجب نوشتهٔ رینکوجی که
امیدوار نیابت صوبه ساخته بود با جمعیت شایسته از جونه گده بر آمده
در نواحی دولقه رسیده بانتظاری طلب ثانی توقف نموده دو قریهٔ چوراسی
کهندایت را بتاخت در آورد رینکوجی را بجمیع جهات خاطر جمع گشت
و جمعیت خوبی فراهم آمد و بنابر رفتن اکثر سپاه بحالی و برطرفی که
به همراهی خود فداءالدین خان با میدواری تدبیر طلب به کهندایت برده
و درآن جاجنس ابریشم تجارت پیشگان را به ضبط در آورده و برسکنهٔ آنجا بصیغهٔ
بیوره و مصادره وجهی معین ساخته بدان امر اشتغال داشت فرصت را
غنیمت شمرده کسان خود را اشاره نمود که در امکنهٔ سر کوچها و راسته بعنوان
مورچال فرود آیند و تدبیری اندیشید که چون بتارگی عهد و پیمان درمیان آمده
و صفائی قلوب حاصل گشته معتخر خان و قایم قلی خان و محمد هادی خان
را بدست آویز مشورت طلب داشته دستگیر سازد که بلا درد سری صدا و بدا
کار صورت خواهد گرفت و فی‌الواقع درست دیده بود اما چون تقدیر با تدبیرش
مساعدت نداشت پیشرفت نه شد - بالجمله بنابر تکلیف و خواهشمندی او که
مکرر گشت پاس خاطر او را مقدم داشته او اخر روز غرهٔ شهر ربیع الثانی معتخر
خان و محمد هادی خان مستعد گشته به مکان قایم علی خان که مشرف
بر ساحل جوی بار سابر متی بود آمده به انتظاری کمر بستن او به تفرج دریا می
پرداختند اتفاقاً فیلان را بآب دادن آورده بودند که سواران یکه تاز رینکوجی
رسیده فیلبان را کشته یک زنجیر فیل را پیش انداخته بردند و معتخر خان

دمدمه عزایم قطب‌الملک خصم گوش و هوش را بست و حسب‌المدعا
خویش رسیمون گشت و عول صفت گول زده بعقبه اتش نت مبارزالدین
خان از سده لوحی تأمل طمع خط گردیده آن گفته بمعنی خویش و آن
دمدمه نظر درست آورد تا ظلمانی شب سپیده سحر گذشت دمیدن صبح
صادق انگشته لزابی عاقل گشت که گفته اند ۔ نظم ۔

هرکی زانچه نشنس گوید آن کس | که بر زانو زنی دست بعبس
کسی راهی نماند است چون بد | ازان بر گرد و راه دست جب گیر

مجمل روز دیگر عبدالملک شهرنگ بعد پیسه شب از مکر و حیلت خود
واجد به پهشتن حصص (۱) قطع شب زی ادراک کنده معمولی گشت
و بلده سوار صالح به قوم ؟ نوبتی عمده روز (۲) هودج زین برکند ملک بسته روداد
آورد مبارزالدین خان با جمعی از سده بدطینی و بدرگی بدادا بعد کهند
رانه سد و بد حمله صدر علی خان و سعد نورالله که همراه بود سده گشت
اما با مرافعت به بهد شب و روز مستمر خان بوده با خبر بسعد اوبا
اه معطل بسته بودند هر کدامی با شاگرد پیسه و داد و برابر زده بعد
مثل حاوی نمک خوارگی بعد ادعب گویند که دب تصرب و امجب
حدب از ملادب برشته و حلوب طولانی که دیگر را اطلاع حمل به گشت
و رانه سدن دمی مبارزالدین خان اثر گرداب حدب به بعد سکدل مهده
و لمس جهد و بدید تعلب ادای و حتی ساحس معدل استعدید
بعد ؟ که برمدید خویش اهدب مرا سپده دهد بنزکی (۲) معه رب
و (۳) اعد حب اثر بهس نموده دکان مهب و بروبر لمو را هدس بس
بطوری و نمسه وام د خده ب ی مصبوح و مالوس که بدی حامس ؟
؟ و صوبه د سب بآمد و بسه معا و صب ده بدلا و کلد ا مرد و اگب بلک

(۱) [illegible]
[illegible]
[illegible]

گسسته و بند تدبیر شان در مردار خانه افتاده بود چندان اثری سوای برفتن باتفاق بخانهٔ او مترتب نمی گشت - * مصرع *

چو گوش هوش نباشد چه سود حسن مقال

انند رام در ظاهر فارغ باب خیرخواهی و دل سوزی گشته شعبدهٔ تازه برپا کرده در لباس دوستی به دشمنی پرداخت و در یک پرده دو نوا سرائیدن آغاز نهاده به فداءالدین خان و مفتخر خان گفت که چون درین ایام بنابر رفع تقاضای سپاه و اخراجات زر مطلوب است خوش حال چند سیته و بلیداس مقدم نریاد که در وقت نجم‌الدوله در جمیع امورات جزوی و کلی و باب دادن کل خیر نیوره و مصادره مدخل کلی داشت در معرض بیان در آورد که اگر بدست رینکوجی گیرانیده شوند آنچه به صیغهٔ مصادره از انها به عمل آید بموجب قرار مستمره برادر بخشی قسمت شود بد نامی عاید حال رینکوجی میگردد و باغهای سبز نموده خاطرنشان کرد که آنها حسن و قبح این کار را نه فهمیده با او همداستان گشتند و او که در ضمن این عمل اقتدار و وا نمود علتهٔ خود اندیشیده بود هر دو را رینکوجی طلب داشته قید نموده محصلان غلاظ و شداد برگماشت و از هر یک صد روپیه بطریق محصلانه جبراً قسراً میگرفت و محمد هادی خان که دران ایام در سرانجام مهام می پرداخت هر شب کسان خود را فرستاده نیمه وجه محصلانه بار خواست می نمود تا آنکه رفته رفته پردهٔ خجلت رینکوجی دریدن آغاز نهاد و (۱) بخیهٔ تزویرش بر روی کار افتادن شروع گردید و جوانبین را مظنه بدرجهٔ یقین پیوستن گرفت - انند رام تفرس این معنی نموده به چاره جوئی انسداد رخنهٔ غدر و درز دوری چاک گریبان مکر رینکوجی را او آخر روز در قلعه بهدر آورده خیمه شب بازی برپا کرده با فداءالدین خان و مفتخر خان محفل خاص آراست و خلوت را از غیر بپرداخت و تا یک پاس از شب گذشته به شعبده‌های گونا گون و انواع تسویلات و عهد و پیمان موکد و موطد بایمان زور درمیان آورد و بدمیدن

---

(۱) بخیه بر روی کار افتادن کنایه از رسوائی است ۱۲ *

دیگر صید بدام افتاده رمیده شود روزی چند به دل جوئی و گرم جوشی گرداننده رام ساخت و با رینکوجی قرار نموده جمعی را در خانه مسلح ساخته در کمین باز داشت و بغیر بیکه بعض مسورت درپیش است جوانین را بخانه اش برد و آنها خالی از دهن رفتند اتفاقاً رام نیز بدان محفل بوقت حاضر بود چون جد امی خواست بدان روز جرأت نکرد و جوانین برگشته آمدند ازانجا که مردم گجرات که از قدیم الایام با والد منوط و مربوط بودند بعضی ازان کمین نشستگان بر تدبیر او آگاه ساختند و صوتی ازین معنی گوش زد جوانین کرد به مقتضای وقت در ظاهر خودها را بآن آشنا نساخته قرار دادند که من بعد هر دو یکجا بخانهٔ او نباید رفت انند رام که پیوسته آمد و رفت داشت دریافت نموده از سر نو بنیاد رام نمودن صید رمیده و آوردن به (۱) تله نهاد رینکوجی از دست برداشتن صید بدام افتاده دست ندامت بدست تاسف می سود تمهیدی دیگر بست و پیغام نمود که بنابر فراهم آمدن مردم که به پاس آبروی خود است ظاهر بیدان را دست آویزی شده که هر روز صوتی تازه که موجب ملال و خدشهٔ خاطرها ست بر می آرند - * بیت *

بعذر تو نه توان رستن از عذاب خدای ... و لیک می نتوان از زبان مردم رست

باندیشهٔ اینکه مبادا از استماع این اراجیف و شهرت بی اصل خللی و رخنهٔ در میان مصادقت افتد و موجب نفرت و وحشت یگانگت گردد لهذا تمامی سپاه نو نگهداشت را بیرون رخصت می نمایم و در باطن بخیال این که راماجی با جمعی بدرون رفته بر هفت هشت گروهی بلده اقامت گزینند و بخاطر جمع به نگاهداشت قصاتیان پرداخته گوش بر آواز باشد که هنگام طلب بلا توقف خود را رساند او را بیرون فرستاد و رینکوجی به صوابدید انند رام دو دفعه در بهدر آمده بالمشافهه مجدداً به صیقل زبان باعتقاد خود موریانهٔ سجنجل قلوب را زدوده مصفا ساخته گفت که از تقاعد ورزیدن دید و باز دید که باعث

---

(۱) تله بفتح اول و ثانی غیر مشدد مطلق آنچه جانوران دران بقید در آیند و در هندی پهاندہ گویند ۱۲ - برهان *

تابی داشت و در مال گرفتند او را مورد تعصبی ساختند ... نمودند و ...
حرف برداشتند قرار در برابر گرفته وقت خلاصی ... هم ... کردند
ازانجا که صحبت مایه ... و ... داشت ... وقت ...
بیلکوجی سازش نموده ... و ... و ...
کاران و ... حواس ... دولتخواه ... و ...
دوده ... ملک ... و ... و ... گرفته
او را با خود همداستان ساخت . * نظم *

زنا ... سپید ... جوان ...
کسی را که ... گشت ... گشتی

دبیلکوجی که طمع ... گشت ... خاطر
معامله در ... و ... و ... حال
و ... و ... خود
اوقات ... وقت طریق
سلوک و مدارا می پیمودند که . * بیت *

درشتی نه بیند ز کس نرم گوی   ... گوشی ...

و می اندیشیدند که . * بیت *

اران سهمگین اژدهای دمان   ... شاید ...

ازانجا که سینه اش از بغض و نفاق ممتلی گشته بود از او حرکتی ظاهر شد که رایحهٔ وفاق به مشام اهل خبرت ازان نمی رسید به ظهور نمی آمد و (۱) مسامحت و (۲) مسالمت جوانبین را که از راه (۳) مساهلت اکثر برای دیدنش میرفتند حمل بر اقتدار خود و ضعف طرف ثانی پنداشته در دوران ملک را به مرام خود می اندیشید -

(۱) مسامحت دور گزار کردن و نرمی کردن *
(۲) مسالمت با کسے آشتی کردن *
(۳) مساهلت آسان گرفتن *

• بیت •

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

سلوک و مدارا می نمودند ۱۱. • بیت •

دشمنی نه بیند کس [illegible] [illegible] گیتی [illegible]

و می اندیشیدند ۱۱. • بیت •

ازان همگی از دستان [illegible] [illegible] نشاید گفتن

ازانجا که سینهٔ ایشان [illegible] و نفاق [illegible] [illegible] [illegible] که [illegible]
ولی به مقام اهل حدیث ازان نمی [illegible] به ظهور نمی آمد و (۱) مسامحت
و (۲) مسالمت حوادثی را که از راه (۳) مساهلت اکثر برای [illegible] میرفتند حمل
بر اقتدار خود و ضعف طرف ثانی پنداشته دور دوران ملک را به مرام خود می
اندیشید -

---

(۱) مسامحت درو گزار کردن و نرمی کردن •
(۲) مسالمت با کسے آشتی کردن •
(۳) مساهلت آسان گرفتن •

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

نقل حسب الحکم

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

واقف گشته اتفاق نموده ... بموجب ... طلب گشتند چون
کاری آنها نشد بود ناچار والد زام و صادق علی خان را کشیل کرده آمدند طرز
این معنی نیز علاوه بیدلیهای آنها گردید همشیرهٔ قلم قلیخان از مشاهدهٔ این
اطوار بر مآل کار خود اندیشیده ما یعرف خود را از دفتر سوای پیرایه تقدیم نمادهٔ
محمد زمان بیگ شوهر همشیره‌اش فرستاده ستکار شد الحاصل چون خبر رحلت
نجم الدوله بذریعهٔ حکیم الممالک معروض بارگاه ملک اشتباه گردید ازانجا که جاده
راد پروری شیوهٔ این دودمان والا شان است حسب الحکم اشرف اقدس به مهر وزیر

بود لهذا به مزید مرتبت داشت از استماع آمدن و تعیین نجم الدوله به صوبه معمول بدین به احمدآباد آمد و در قلعه ارک ملازمت شد عمده [illegible] ارباب کمال و امرا صاحب مقال [illegible] ● بیت

خرد به مکتب او سحر طفل در ابجد
هنر بحضرت او همچو بچه در مکتب

مولانا الدین بعد طی نود و یک مرحله از مراحل زندگانی بهم [illegible] و [illegible] شهید رفت [illegible] به عالم قدس [illegible] شخصی از طلبه وارث اهل بیت بهم رسانده ●

ارتحال نجم الدوله از سپنجی سرای به دارالبقا و رسیدن حسب الحکم اقدس سلم فداءالدین خان و مفتخر خان و بهم رسیدن مخالفت با یکدیگر و جنگ ریکوجی

[illegible] نجم الدوله از [illegible] [illegible] گذشت [illegible] ●

[illegible]

[illegible]

[illegible]

از وقت بهرام خان واقعه کار این مرز بوم است هراول و (۱) صارف مصروف انفصال معاملات مقرر ساخته بصواب دید به صوب کولوار و کهوکهه بارهٔ کوچ کرد و فوجداری پرگنهٔ پتلاد را از تغیر معتقد خان به فداء الدین خان تفویض بود و او آقا محمد حسین را به نیابت خویش فرستاد الحاصل غرهٔ شهر رمضان به لولیانه دائره شد و ازانجا بکوچهای متواتر بکهوکهه رسیده پیشکش بهاوسنگه زمیندار و چندی دیگر سیهور را انفصال داد ازانجا که شیر خان ببدر کهوکهه را که تابع بندر کهنبایت است متصرف گشته بود نائب نصب نموده بقیهٔ ماه صیام را در انجا مقام ورزید دوم شهر شوال المکرم متوجه کاتهیاوار شده پیشکش گیران بصوب هالار و اسلام نگر عرف نوانگر روی آورد قریب بیست روز تا زمیندار آنجا جنگ توپ و تفنگ بمیان آمد آخرالامر پنجاه هزار روپیه پیشکش مقرر گشت و سلخ شهر ذیقعدهٔ الحرام کوچ نموده رایت مراجعت باحمدآباد افراشت ازانجا که از سانح عارضهٔ جسمانی نجم الدوله بالمرهٔ بصحت مبدل نگشته بود روبه اشتداد نهاده منجر بمرض استسقا گردید در هنگام غیبت او نظر علی خان و نجیرام زور آور خان را همراه گرفته بصوب کولیان پرگنهٔ بهیل بر آمدند و چندی در آن طرف نگرفتن ضامنی و پیشکش قیام داشتند روزی کولیان در اثنای طریق بشوخی پیش آمده دست اندازی بر اردو بازاریان نموده آنچه بقابوی آنها در آمد کشیده بردند شهاب الدین خان خالوزادهٔ زور آور خان که بکومک پرداخت کشته افتاد و چیر دستی شان بیش از بیش گشت لهذا العود احمد بر خود خوانده باحمدآباد آمدند نجم الدوله در هنگام مراجعت از زمینداران سر راه پیشکش گیران هجدهم شهر ذیحجهٔ الحرام که مرض بدرجهٔ (۲) چهارم پیوسته بود داخل بلده گشته پهلو بر بستر ناتوانی نهاده صاحب فراش گردید - رینکوجی که به عزم روانگی برد داماجی جدائی گزیده رفته بود پیش از عبور دریای مهندری فیما بین بابو نایک و او جنگ بوقوع آمده و نایک برگشته

(۱) صارف مصروف یعنی مختار دخل و خرج ۱۲ *
(۲) هرگاه مرض بدرجهٔ چهارم رسد مهلک است ۱۲ *

[illegible]

سال بیست و پنجم جلوس معلی فلمی شد بالجمله مومن خان روزی چند در
پتلاد مقامات ورزیده به رامکوجی از در مصالحه در آمده نوشت و پس از آمد
و شد سفراء چون نورسد مکان بودن او که از پتلاد به فاصلهٔ پنج کروه واقع شده
فداءالدین خان و مفتخر خان بنابر ملاقات و رسانیدن پیام زبانی فرستاد و آنها
برخورد نموده قرار ملاقات نجم الدوله گزاشته همان روز معاودت کردند نجم الدوله
روز دیگر از پتلاد روانهٔ نورسد گردید رینکوجی که دو کروه باستقبال بیرون آمده
ملاقی شد او را با خود در خورهٔ رسانیده بر تالاب آنجا فرود آمد ازانجا که خدمه
و سرانجام جریده همراه داشت رینکوجی چند منزل خیمه و بعضی از اسباب
ضروریات فرستاده درخواست نمود که تا هنگام توقف درین محل مهمان خواهند
بود و روز مره در وجه مصارف آن معین ساخته فرستاد و هر روز دو وقته صبا
و مسا ملاقات نموده مجانست را به مخادنت مبدل گرداند روزی حسب
الخواهش رینکوجی برای ملاحظهٔ قلعچه بنا نهادهٔ او رفت رینکوجی بتواضعات
پارچه و اسب با سر افسار نقره به همین نهج به فداءالدین خان پرداخت و چند
کس دیگر را پارچه به ضابطهٔ دکهن داد نجم الدوله بنابر استمالت و جذب قلوب
قریات چند که رینکوجی خواهش داشت از چوراسی بندر کهنبایت و پرگنهٔ
پتلاد در و بست بلا شرکت غیر با و نوشته داد و قرار یافت که بر هنگام حصاد
و حصاد مزروعات باتفاق یکدیگر به صلح سورتهه شتافته باخذ پیشکش بردازند
و ازانجا کوچ نموده به کهنبایت آمد حاجی مسعود را از تغیر یوسف به کوتوالی
بلده رخصت کرد همدران اوان عارضه مرض جسمانی عارض حالش گردید بالضرورة
قریب یک ماه و نیم دران جا اقامت ورزیده چون فی الجمله مزاجش بسرحد
اعتدال گرائید کوچ نموده بموضع بسو آمد و رینکوجی بموجب وعده در انجا
با فوج خود ملحق گشت و چندی بنابر(۱) نکس وعود کسالت مقام نموده
بکوچهای متواتر به دولقه آمد و یک زنجیر فیل ماده باب خرید نجم الدوله که
از اودیپور آورده بودند برینکوجی داده به تشخص پرگنهٔ دهولقه متوجه گشته

(۱) نکس باول مصموم عود کردن بیماري *

آداب سه تسلیمه بجا آورده بحضور آمد و آ خان برادرش را خلعت به انعام
گردید به نیز خدمت بتحصیله مومن خان ا محمود آورد کرم نموده به تصدیق
دیگر شده به سمت مها آنجا ... گرد به بلاد ... کسب
ولی از دستگاه خلعت و جمعیتی مومن خان دعا منصب که امر
... هر ... ... خطاب نجم الدوله مومن ...
به دار خان خلعت ... هر ... موضع و یک
خدمت دل و ... مراسب ... ... خان و ... که
... ... دعا ... سده علم ...
... خان ... مومن خان ... ... نمود ...
... است ... ... دار ... داک است ... اختیار
الا امی ... از حرکت ... خان که ... لست
خان ... ... خدمت ... را به ...
خان ... نموده خلعت داد و فرمان ... ... و ...
... استدلال و تقدیم آداب ... گرفت .

نقل فرمان والا شان

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

آداب [illegible] بحضور آمد و [illegible] خان [illegible] احمدی [illegible]
گرفته [illegible] خدمت [illegible] موسی خان [illegible] منصب [illegible]
[illegible] بصحبت [illegible] [illegible] کرد [illegible]
[illegible] از دستگاه [illegible] موسی خان [illegible] منصب [illegible]
[illegible] موسی [illegible]
[illegible] خلعت [illegible]
[illegible] و [illegible] مراتب [illegible]
[illegible]
[illegible] خان [illegible] موسی خان [illegible]
[illegible] است [illegible] کدام [illegible] است [illegible]
[illegible] خان که [illegible]
[illegible] خدمت [illegible]
خان [illegible] نموده [illegible] را [illegible]
[illegible] و کدام آداب [illegible] گرفت ۰

نقل فرمان والا شان

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

realpatidar.com

کسته آمد حس موجب مداخلت بدد بی نل اصودا حمت مهمی نموده
ںت راحه اںد [illegible] اں [illegible] و از کسته
آمد ای سکه بردش حضت کسته بدای جا سدقب .

روانه شدن عبد الحسین خان نائب دیوان صوبه
سایر ریختش با موسی خان و سپرده شدن نیابت
دیوانی به محمد اسد الله به نیابت طالب علي
خان و متوقف گشتن عبد الحسین خان در
بورسد بود ریمکوجي و بر آمدن موسی
خان و ملاقات نمودن با ریمکوجي
و راهي گشتن بعزم گرفتن پیشکش
ملک سورته باتفاق یکدیگر
و معاودت نمودن ریمکوجي
بموجب نوشتهٔ داماجي
و پیشرامی گشتن موسی
خان و سوانحاتی که
دران سال رو داده

[illegible]

ماه و نیم منقضی شد ازانجا که در اوائل وجه معینه بالتمام براجه میرسید پس
از چندی امروز را بفرداکم و زیاد گردید رای سنگه که اخراجات بیشتر داشت
کفاف نمی شد و بنیر چشمش از گران خواب غفلت بیدار گردید که مجاهدت
و مخاوف ناظم صوبه و جانب داری رینکوجی شایان شان او نبوده است نادم
و پشیمان گشت و در چاره جوئی این امر در آمده به نظر علی خان برادر
زادهٔ مومن خان که مربوط بود از مافی الضمیر آگاه ساخت و ازعم خود را ظاهر
نمود و قرار ملاقات بمیان آمد بهفدهم شهر ذیحجة الحرام مومن خان در باغ
جگدیو کوتوال مهاراجه ابهی سنگه که متصل دروازهٔ سارنگپور اندرون بلده واقع
است رفت و راجه رای سنگه در کمال خجالت سرشرم ساری بزیر انداخته
ملاقی گشت مومن خان بدلجوئی و گرم جوشی از خجالت تشویر بر آورده به
همراهی خود آورد و بر تواضع پارچه و جواهر و یک زنجیر فیل ماده و تجویز
تهانه داری انملداره برگنه موراسه و میکریج و احمد نگر و هرسول و پرانتیج در جاگیر
مشروط داده پروانهٔ عهدهٔ از دفتر دیوانی به دادن مچلکای رجوع اسناد درگاهی
به میعاد دو سال دهانیده در خانهٔ نظر علی خان فرود آورد درین اثنا جگ
جیون پوار در رسید بیست و سوم آن ماه کسان مومن خان بر مورچال رینکوجی
(۱) معادات نموده ریختند و جنگ در گرفت قریب ده روز از هر دو جانب
بآتش فشانی توپ و تفنگ تنور حرب افروخته ماند و جمعی هر روز از طرفین
کشته و خسته گشتند و اکثر خانهای مردم درین حادثه بباد فنا بغارت رفت
رینکوجی صرفه در جنگ شهر ندیده باظهار رنجیدگی غرهٔ محرم الحرام سال
هزار و صد پنجاه و پنج زاماجی را بدستور سابق به نیابت بلده گذاشته بیرون
بر آمد و دو روز متوقف گشته باتفاق جگ جیون پوار روانهٔ بورسد که قلعچه دران
جا بنا نهاده و مصالح جنگی فراهم داشت بخیال اینکه در پرگنات تلافی پردازد
همدران اوان جیونداس نام بدست آویز سند عاملی و فوجداری پرگنهٔ
دهولقه بمهر آصف جاه که پیش ازین از حضور بدستور سابق بجاگیرش بحال

---

(۱) مغادات صح کردن ۱۲ *

[illegible]

روئداد حالة جنگي با ريكوچي

[illegible]

شتافته با او ملاقی گشت و قرار یافت که در یک مکانی که مناسب باشد رینکوجی و فداءالدین خان به خورد نموده بالمواجهه به تنقیح معاملات بپردازند و مرخص گشته بدم شدی به پتلاد آمد و روز دیگر باتفاق محمد هادی خان به مقام سوجیتره رسیده کیفیت را ظاهر ساخت چون رینکوجی را خیال هنگامه آرائی در سر بود براماجی نائب بلده نوشته که نگاهداشت سوار و پیاده پرداخته فساد برپا کند مومن خان از قصد او واقف گشته فداءالدین خان را آگاه ساخت لهذا از سوجیتره حرکت را بر توقف راجح دانسته بی آنکه صدائی و ندائی از کوس رحیل بر آید کوچه غلطی داده به صوب کهنبایت رایت عزیمت برافراشت ملهار که دران نزدیکی بود آگاه گشته جمعی را مامور ساخت که جلوریز به تعاقب دارند و آنها نزدیک موضع بار نمودار شده بجنگ در پیوستند چون شر ذمهٔ قلیل بودند باندک زد و خورد عطف عنان نموده رفتند و فداءالدین خان بر تالاب نارنگسر واقعهٔ سواد بندر کهنبایت فرود آمد و خود جریده داخل گشت روز دیگر ملهار بر موضع جله موبه دو کروهی بندر بقصد معرکه آرائی آمد - فداءالدین خان محمد حسن برادر زاده‌اش و زور آور خان و آقا محمد حسین بخشی را با لوازمهٔ توپ خانه بمقابلهٔ و برداشتن آنها مامور ساخت و بجنگ توپ و تفنگ با آنها همه جا جنگ کنان به قصبهٔ پتلاد رسیدند درین ضمن راماجی نائب رینکوجی در بلده شوخی آغاز نهاده بهانه جوئی می نمود مومن خان بدر مورچال بسته مستعد بود و از راه نائره افروزی کوتوال رینکوجی در آمده با یوسف کوتوال مومن خان گفتگو نموده و معدودی از طرفین زخمی شدند یوسف اورا دستگیر ساخته در بندر فرستاد - رینکوجی ازین ماجرا واقف گشته باتمامی فوج رو با حمدآباد نهاده در اکرم پور بیرون بلده فرود آمد و بموجب نوشتهٔ مومن خان فوجیکه بتعاقب دکهنیان به پتلاد رسیده بود در یک شب خود را به شهر رسانید مومن خان از رینکوجی دریافت ما به النزاع نموده روز دیگر خود رفته او را مستمال ساخت و با خود بر یک حوضهٔ فیل سوار کرده در بندر آورد و تکلفات و تواضعات متعارفی بجا آورده رخصت فرمود و او به خیمهٔ خویش شتافت فداءالدین خان که در بندر کهنبایت متوقف بود عازم بلده

و به محمد قلی خان ا مختلط گشته [illegible] خان وقت بود
[illegible] فوج نوازش [illegible]
[illegible] از موقوف و معمول [illegible]
داشت [illegible] آمد [illegible] وقت گفت که
[illegible] محمد قلی خان [illegible] فوج
[illegible] اگر کومک [illegible] است که [illegible]
[illegible] فوج [illegible]
[illegible] محمد [illegible] فوج [illegible]
[illegible]
کومک [illegible] جواب آمد که [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] اضطراب [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] محمد قلی خان [illegible]
[illegible]
محمد قلی خان [illegible]
[illegible]
[illegible] محمد قلی خان [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

متوجه گشته رسید و جنگ سخت در پیوست و چندی از طرفین کشته و خسته گشتند آخر الامر آقا محمد حسین بخشی رسالهٔ فداء الدین خان قدم جلادت و تهور پیش نهاده آن وحشی صفتان را بدر ساخته مساکن آنها را آتش داد - * لمولفه *

گریزان ازان جایگه کولیان   گرفتند از بیم خس در دهان

درین زد و خورد زخم تیر بنزدیک بناگوش آقا رسید چون کولیان فرار را بر قرار گزیدند مومن خان به چرانیدن و بریدن مزروعات رسیده و با رسیده آنها نمود آنها زنهار خواه گشته رجوع آورده پیشکش و ضامنی عدم تمرد دادند ازانجا که در ایام پیشین تهانه دار در انجا می بود محمد شتاب و مهتاب جماعه داران را با جمعیت آنها در انجا تهانه دار ساخته فداء الدین خان را پیش رخصت فرموده خود بلده مراجعت نمود فداء الدین خان بصوب پرگنهٔ هرسول روانه شده تشخیص کنان بموضع ساتیمه و ازانجا به باره سیدور و در ضلع پرگنه تهاسره بگرفتن پیشکش اشتغال داشت که از نوشته محمد هادی خان فوجدار پتلاد واضح گردید که فیمابین او و رینکوجی که دران هنگام در قلعچه بورسد بنا نهادهٔ خویش اقامت داشت چند روز پیش ازین در مقدمهٔ معاملت پرگنه گفتگو واقع شده و جمعی از طرفین کشته و زخمی شده اند و اکنون فوجی را فرستاده کار تشخیص و تحصیل را بند ساخته و نیز نوشتهٔ مومن خان بقدغن رسید که بدان صوب شتافته آنچه مقتضای وقت باشد به عمل آرد لهذا بآن سمت متوجه گشت و از راه موده در نواح پتلاد رسید - ظاهر شد که ملهار نامی با فوج فرود آمده مصدر شورش است محمد هادی خان فوجدار آنجا محمد جعفر پسر خود را در قلعه به محافظت گذاشته بنابر ملاقات و گزارش احوال آمد - ازانجا که ملهار سبقت نموده از اندیشهٔ قرب رسیدن فداء الدین خان جمعی را مستعد بر سر راه داشته بود محمد هادی خان و بدارسی مقدم که بجهت بعضی مصالح رخصت کرده بود و بموضع مهالا رسیده چندی برای استراحت و خوردن آب در تکیهٔ فقیری مکث داشت همراهیان غافل و پراگنده هریک سایهٔ درختی را گرفته بعضی بدفع احتیاج بشری اشتغال داشتند بغتی فوج مرهتّه رسیده حمله آورد

نقل فرمان والا شان

الله شجاعت بناه سلطنت دستگاه مورد الطاف مطاع حلقت اين العناية محل المرحمت موضع خان بهادر شجاعت خان صوبه دار بدانند که مرحمت اختصاص سرپوش و ... که ... بر آن ... و ... از نظر نور اشرف گذشت و فرمان والا شان بنام ... شمول ... حلب ... جانب ... نامه ... بدانند که اموال ... بلاد ... فرمان ... الملک ... نمایند ... است ... و ... شمول ... و ... ارسال ... خدمت ... و ... امر ... نمایند

نقل فرمان والا بمهر وزیر الممالک در باب مرحمت الوش و صدور فرمان والا شان

الله ... بناه ... [illegible]

[illegible]

[illegible]

تحویل کار گردید [illegible] که علی [illegible] خان [illegible] حضرت [illegible]
جنگ بهادر [illegible] همراهی امیر الامراء خان [illegible]
معصوم علی خان [illegible] شد و [illegible] خان [illegible] خان که
[illegible] قراول [illegible] خان [illegible]
رسید همدران اوان از پیشگاه وصل و عطا [illegible] خان [illegible] و [illegible]
جریره و [illegible] الدین خان تهانه دار [illegible] پور و خان پور [illegible] اصل و اضافه بمنصب
سه هزاری ذات دو هزار سوار و خلعت فاخره و شمشیر و عطای علم و نقاره
و خطاب بهادر امتیاز یافتند و عطیات که مصحوب خواجه اسد الله خان گرز بردار
ارسال یافته بود رسید خوانین بشرائط استقبال و تقدیم آداب رو بدرگاه عرش اشتباه
پرداخته گرفتند و از داغ شاهی شادیانه نوازان داخل قلعهٔ ارک شدند •

مهندسی نموده به قلع که خوید سکر بهده موضع متصله ... که
مبادا اینجا بدست اندوختی زمو ا وحقیقت حقیقت کتب ...
کوچ ... مقتضیات ... کسنده نست ... سد و نیکو ...
و نیک ا ... سوی داحمد اینجا که به حوالی اردی داده سد ب
امی داشت ... امر نمود ... بیت ... کاده
سده ... کلی به ناحیت اینجا ... ساخته ...
... مراحل و منازل نمود ... یک ... مبادا ...
... حتی ...
و داماجی اینجا را ... رنوه ... کنده حسلی و جدال
... اینجا ... به قلع ... که ...
مبادا ... •

معاودت نمودن داماجي به سوی کدمه و محاصره نمودن بهروج و سوانحاتی که دران سال روی داده

چون داماجی از قلع سوره ... داحمد ... نمود کرده ...
کرده ... و ...
... نمود ...
...
...
... •

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

و موافق مرضی گشت با جایزه به تعلقهٔ خودها رفتند مومن خان و رینکوجی از بندر کهنبایت به عزم بیرم گام کوچ نمودند والد راقم از عرض راه رخصت شده با حمدآباد آمده پس از پیوستن بیرم گام بتعیین مورچال و بستن مرحله و دمدمه اشتعال ورزیده جنگ توپ و تفنگ در گرفت و قریب یکماه که بدین و تیره بسر آمده و صورت تسخیر آنجا در مرات فتح الباب مرئی نگشت مومن خان را که طلب سپاه بالا رفت دیگر بیش ازین توقف را صلاح حال خود ندانسته جدائی گزید و به سمت پرگنهٔ کری و بیجاپور به تشخیص و تحصیل مال واجب و پیشکش راهی گشت - رینکوجی بامر محاصره قیام داشته جد و جهد بیش از پیش بکار برد محصوران که با وجود روانگی مومن خان خللی در اساس بنیان عزم او مشاهده نکردند جماعهٔ عرب و رو هیله از رو جانب عاقبت اندیشیده متقاضی طلب گردیدند اگرچه بهادر سنگه از روی حزم و احتیاط دور بینی را کار فرموده از جنس غله و کاه و آنچه مایحتاج بسریت باشد آذوقه فراهم آورده آنچه بایست میداد آنها را که بهانه جوئی منظور بود خواهش زر نقد که دران وقت سرانجام نمی توانست شد کرده هنگامه در پیش نمودند - بالضرورة فارغ باب مصالحه گشت مشروط باینکه قلعچهٔ پاتری را با چند قریه باو وا گزارند تا بیرم گام را تسلیم نماید رینکوجی راضی گشت - دیسائی باندهران معتبر را کفیل گرفته بر آمده به پاتری شتافت و بیرم گام بدستور سابق به تصرف مرهتّه در آمد مومن خان تشخیص و تحصیل کنان بموضع مانسه عمدهٔ کروهی بلده رسیده بود که خبر آمدن داماجی با فوج ده هزار سوار بر ساحل رود مهندری شنید لهذا ازانجا بکوچ طولانی دوازدهم شهر رمضان بباغ شاهی خود را رسانید فداءالدین خان و اعیان رفته ملاقی شدند دو روز درانجا اقامت ورزیده ببلده در آمد همدران اوان شخصی ظاهر نمود که در چاه واقعهٔ محمود آباد که آنرا چاه نوکهن می نامند گنجی از آن سلاطین گجراتیه چون آب حیوان دران چاه ظلمانی پنهان و مستور است مومن خان جمعی را به جستجو و کندن و بدست آوردن آن تعیین فرمود هرچند بیشتر جستند و کاویدند کمتر یافتند داماجی عبور دریای

[illegible] موقع [illegible] کردی [illegible]

[illegible] ملهی [illegible]

[illegible] را از [illegible]

[illegible] نگاه داشته و [illegible]

محمد [illegible] همراه گرفته [illegible]

[illegible] از [illegible] در [illegible]

[illegible] اسمعیل محمد [illegible]

[illegible] اسمعیل [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

پور را دو طبقه سرکاری عبدالوهاب کوتوال مرتفع ساخت که سر کوب خانهٔ رستم علی خان باشد و توپی پله‌رس برفراز آن نصب فرمود القصه قریب یک ماه و نیم فداء الدین خان و ملهار مکرر ملاقات نمودند چون تنقیح بعضی جهات تعلق بحضور مومن خان داشت فداء الدین خان و مادهو بهٔت نائب ملهار که همدران روزها از بلده آمده بود در اواخر ماه صیام باحمدآباد آمد و انفصال معاملات شد همدران سال مومن خان صبیهٔ محمد باقر خان خلف مومن خان دیوان بنسبت را جهت مفتخر خان پسرش خواستگاری نموده تزیب و زینت تمام کدخدا ساخت بلداس معدم درباد که دران اوان در انجاح معاملات و بنای امور بوره و مصادرات و واسطه کاری مرهٹه پیش آمد نموده مبلغها را بافت و رعایت داشت صد اشرفی بعنوان نذر مبارکباد شادی به مومن خان پیش آورد از راه خوش آمد و پیش آمد رهنمون گشته بر کار برداران دیگر فراخور حالت و بدین صیغه اشرفی دیوره در سائر فرق سکنهٔ بلده از صرافان و تجارت پیشگان و گروه بگروه و فرقه بفرقه و بر قریات پرگنه حویلی و عمال پرگنات مقرر و محصلان تعین شده بمعرض ایصال در آورد و این بدعت کار خیر علاوه بدعات سابق گردید و فوجداری کرد از تغیر محمد زمان خان به مفتخر خان تفویض شد *

شتافتن مومن خان به صوب بندرکهنبایت و رسیدن رینکوجي از تغیر ملهار خوني به نیابت داماجي بدستور سابق و روانه گشتن مومن خان باتفاق رینکوجي بعزم بیرم گانم و معاودت نمودن باحمدآباد

چون هنگام نزول باران منقضی گشت و طغیانی رود بارها فرونشست در ، هراز و پنجاه و سه مومن خان بنابر بعضی مصالح امور ملکی و اصلاح کار

از نزدیکی موضع کنار محمد علی خان احمدآباد با بعضی ز دمسی متی
موص خان شده شد گشت محمد حسن ... مد واندین خن که
بعد ... انگی ا موص حن بظریر صد هنگامه آتی ملیه ... دست هد
کس از ... و بید ... ک ... صوبدس داد
که شوس فوج کسی ... ۲۴ ... ین
از و ... الدین خن ... لم گرده آمده ... کسب ... ملار
خوبی بر موضع ... که ابتدا ... است ... دیس ... سی
خود ... کرده و حوالمی ... نمود و ... محمد ... ب
که ماه ... ۳ ... آمده بود ... خود ... ود و ... ب که د
... کد ... و ... طلب ... پیام ... کس

و کولیان نیز برگشته رفتند دور دیار خود پیش است و [illegible] نیست و در
صالح ماندوه کوچ نموده مقام کرد و کلای میداد ازانجا بخود آورده که لم و نقش
دمهٔ خود را نمی ساختاند چون قصبهٔ کپرنج نزدیک بود [illegible] نمود
و تشخیص مال واجب به عمل آمد [illegible] و [illegible] قریت پرگنهٔ [illegible]
زمیندار لونا واره متصرف بود [illegible] نموده [illegible] و [illegible]
ساحل رود دار [illegible] دایرهٔ کشت و [illegible]
زمیندار لونا واره توقف نمی داد که در [illegible] جهت مومن خان [illegible]
اینکه ملهار جوتی تمامی غلات پرگنات را زیر [illegible] ازو [illegible]
دارد چون بدون علاج و استرضای [illegible] طریق تشخیص [illegible] نمی گیرد
تحصیل ندانست و ارادهٔ پرخاش [illegible] نموده
خود را با حمدآباد رسانید ازانجا که مقدمهٔ زمیندار لونا واره [illegible] به کسانه [illegible]
رسیدن سلطان سنگه دانست [illegible] دیگر درنگ ورزید که او نیز آمده دو [illegible]
است و سه هزار روپیه [illegible] خاطر نشان نمود و [illegible] به موجب
مزید تاکید به تعجیل تمام به کوچ طولانی به داره سیدپور و ازانجا به قصبهٔ کپرنج
آمد و بگمان اینکه پس از ورود آنجا گماشتهٔ ملهار که در کپرنج است بمجرد
وصول لشکر بحسب اطلاع او نوشته باشد و او که سر پرخاش دارد اگر [illegible] طریق
دو چار شود چه رخ نماید از راه حزم و احتیاط داروغهٔ توپخانهٔ خاصی را قدغن
نمود که آخر شب توپها را از دریای مَهوَر که در زیر قصبه جریان دارد بگذارند
وحتیا زمیندار آنتر سوبه و کولیان ماندوه را نوشت که بر گرد کهلوارهٔ ساحل رود
واترک بنابر محافظت و گردانیدن اردو حاضر شوند و خود دو ساعت به شب
مانده بی آنکه صدائی از کوس رحیل بر آید که مخالف آگاه شود کوچ نموده
گرم رفتار گردیده به قصبهٔ نهیل پیوست در بین راه نوشتهٔ مومن خان مبنی بر
آنکه چندان اضطراب نیست به خاطر جمع از جائیکه رسیده باشد به صوب پرگنهٔ
پتلاد که دران نزدیک ملهار اقامت دارد رفته به قطع و فصل تشخیص باتفاق او
پردازند لهذا اطمینان قلب حاصل کرده به دو کوچ بموضع کهیرا آمد و در ابتدای

[illegible] ملک متعدد [illegible] می کرد [illegible] معمول

[illegible] ندید [illegible] یک سال [illegible]

[illegible] عالم صاحب [illegible] خود آمد [illegible] خان [illegible] می [illegible]

[illegible] خدمت امینی [illegible] محمد [illegible]

[illegible] علی خان [illegible] محمد [illegible]

خان [illegible] نمود •

تعیین نمودن مومن خان فداءالدین خان را با فوج بسیار تشخیص پرگنات واحد پیشکش زمینداران وگرفتن تمامی کولیان و سوانحات دیگر که دران سال روی داد

مومن خان فداءالدین خان و بجیرام پیشکار را بپیشوا فرستاد و او بسیت و پنجم شهر جمادی الاولی آمده با مومن خان ملاقی گشته خلعت و سر پیچ مرصع و اسپ با سه اسبار نقره و قریب ده‌جاه دست حلاع به همراهیان تواضع گرفته به خانهٔ رستم علی خان که محل اقامت نائب مرهته قرار گرفته ورود آمد مومن خان که پس از روز چند بار دید نمود او نیز بتواضع اسپ و پارچه پرداخت چون هنگام ارتفاع غلات قریب رسیده بود ملهار چندی در بلده توقف نموده مادهو نام پندت را نائب مقرر ساخته بنابر تشخیص پرگنات حصهٔ خود بر آمد چون در مقدمات بیوره و مصادرات و قطع و فصل معاملات کار پردازان مومن خان حصه قرار واقع به گماشتهٔ مرهته نمی دادند کش مکش و گفتگو واقع شد - مادهو پندت چون از خود جمعیتی نداشت محمد اله دین غوری و جمعی از گجراتیان را نوکر گرفته به گرفت و گیرکسانیکه معدمات شان انفصال یافته بود بنابر تحقیقات مقدار کم و بیش حصهٔ خود پرداخت - کسان معل به ممانعت پیش آمدند و از طرفین کار بمورچال بندی و خانه جنگی منجر گشت چندی از جانبین آماده و مستعد رزم و پیکار بودند که مصلحان خیر اندیش رفع هنگامه نمودند و کار بجنگ و جدال نرسید اما در ضمن این هنگامهٔ چند روزه خانه واقعه پس بازار قلعهٔ ارک که منسوب بجگدیو کوتوال مهاراجه که او زمیندی را از شارع گرفته عمارت کرده و در روز داخل شدن مومن خان بدست مرهته افتاده بتاسکر دام وکیل آنها در انجا می بود چون قریب به چبوترهٔ کوتوالی بدروازهٔ بهدر بود مومن خان داشتن آن را مناسب ندانسته مسمار ساخت همدران سال زور آور خان برادر جوان مرد خان که بطریق یرغمال ملهار نزد جماعه گوسائین ضلع اودیپور بوده درین ولا که ادای وجه ذمه شد خلاص گشت و به پتن رسیده و ازانجا بنابر ملاقات با حمدآباد آمد چون در ایام حکومت مهاراجه کار پردازان او در محال دارالضرب طلا و نقره را مس آمیز نموده به سکه رسانیده بودند اشرفی و روپیهٔ ضرب احمدآباد بد نام و تاراج گشته درین ولا مومن خان صرافان و عمله و فعلهٔ آن محال را گفت که رهای معشوش را گداز نموده تمام عیار

شب او را در کنف حمایت خویش جای داده صبح روز دیگر از دروازهٔ
خان جهان متعلقهٔ مرهته بیرون نمود و او به اندر شتافت و این واقعه به بیست
و سوم شهر صفرالمظفر رو نمود از آنجا که نادر شاه در بیستم شهر صفر آن سال روانهٔ
ایران دیار گشت و سلطنت بذات حضرت اقدس استقرار پذیرفت احکام ودمی
مشتمل بر روانگی او و استقلال بنام ناظمان و دیوانیان ممالک محروسه صادر
گردید مومن خان پس از ورود حسب الحکم موسومهٔ خویش روز جمعهٔ بمسجد
جامع شتافت خطبه خطبهٔ طیبه را موشح بالقاب اقدس اشرف اعلی
به سمع اعلی و ادانی رسانیده منطبع گشت و در دارالضرب سکه بنام همایون
مسکوک نموده مهرهٔ اشرفی و روپیه پارهٔ روپی پیدا کرد زهلی مسکوک باد سده
چون در احمدآباد جهدانی به سکه نمیشد بود شکسته شد اما در ر هلی ا کاتی که
اکنون از سمت دکهن آورده رایج ساخته اند و باقسام سکه قدیم و جدید شهر بدر
مخلوط است به عنوان بدرب ازل بنظر می آید همدران اوان محمد بیگ خان
ولد مومن خان دیوان پیسس که در ایام حکومت مهابحه بدا الخلافه سده
بود آمد و مومن خان توحدا ی کرد ا ا ر بعد ر ص ں علی خان به محمد حسن
براد زادهٔ ندالدین خان مقرر ساخت •

معاودت نمودن داماجی راو گایکوار از ضلع سورتهه
بارادهٔ مسکن خویش و مقرر ساختن
به نیابت بلده بملهار خویی از تغیر
رینکوجی

بمدان سال که داماجی از جدی به ضلع سورتهه ... به گ ن سلس
اش ل داشت دس رو که اا ی رادی اندا حب ر ادا سکان م ادب نمود
رینکوجی که بدار ملاوب اب به همراهی جمعیس رد ماه جدی ا ا د
او را مرده به بدرت مهی نمود او به موی سس د ایجی بلدا د

* بیت *

بقصدش گرم سعی سستی کند — مبادا که او پیشدستی کند

اتفاقاً روزی بر سر خانهٔ شخصی بایکی از برادری هزاری گفتگو واقع شد و او نزد مومن خان داد خواه گشت مومن خان به سجان سنگه گفته فرستاد که مردم خود از تعدی و ستم بی خارگان باز دارد که دست از مزاحمت خانه کوتاه سازند و او از راه نخوت که دود پندار در کاخ دماغ بی مغزش پیچیده و حدّت جوانی که شعلهٔ از جنون است از نیک و بد نیندیشیده جواب بی موقع داد که حوصله اش برداشت نکرد - * نظم *

چو دانست کان زخم خورده حریر — نباشد رفو را تدارک پذیر

کجا دیده از خار خارش بسی — چرا خار در پا گذارد کسی

چون ماده از سامع پخته شده بود سر وا نمود و (۱) کنچه کل کرد بجماعهٔ عرب و بارگیر بردن و بستن متعدیان امر کرد و کسان هزاری به حمایت او پیش آمدند و چندی از طرفین زخمی گشتند و جنگ و مدافعت از انها سرایت به سجان سنگه نمود کسان مومن خان زور آورده در خانه‌اش که در میرزا پور می ماند محصور ساختند و جنگ توپ و تفنگ در پیوست زام سنگه هزاری کشته افتاد و یک شدانه زور برد و خورد گرفت و بر سجان سنگه عرصهٔ تنگی بر بروت - * بیت *

بد اندیش دیده را حتر گردد — که سد بند در حلقهٔ شهر بند

در چارهٔ جوئی بدست آوردن (۲) مناصی تا آخر روز دوم استقامت بجنگ ورزیده چون کار از کار گذشت و کار دش با ستخوان رسید عهده بر آئی را بخود ندیده با جمعی از سواران جوش اسپه با شمشیر های آخته از یک جانب بر آمده همه جا تازان خود را بخانهٔ ریکهوجی رسانیده دخیل او گشت و اداب الدیت سابق و لاحق از صامت و ناطق بتاراج رفت - ریکهوجی آن

(۱) کنچه کل کردن کنایه از ظاهر شدن و فاش گردیدن خبرهای نهانی باشد ۱۲ *

(۲) مناصی بالفتح گریزگاه *

نادر شاه که با بودنش در دار الخلافه و بعضی بلاد هند بدین مضمون مزین بر وجوه در اهم و دنانیر زده بودند • سکه •

هست سلطان بر سلاطین جهان   شاه شاهان نادر صاحب قران

و برخی دیگر جلد الله ملکه ضرب بلدی مکلی و دار الضرب احمدآباد ساترد هم شهر محرم الحرام سنه هزار و صد و پنجاه و دو در روپیه و اشرفی حمدی مسکوک گردید •

وقوع جانه جنگي با سجان سنگه هواري و بر آمدن او از بلده

همدران اوان ملک شعبده باز معرکه تازه آراست خلاصهٔ کلام آنکه سجان سنگه شرانی و رام سنگه و گوند سنگه همراهیان بهادری بن سنگه که از وجدانی گردیده به احمدآباد رسیده با جمعیت قریب هزار سوار بدد مومن خان به شرح نقش مرا نوکر شدند ازانجا که مبلغها طلب آنها افروده دل بسب به کرمی کدرت برادری و جمعی دیگر که گروه او امساعده نموده شامل ا گشته بودند از اعز و بعد خود را فراموش ساخته و با اندهٔ گلهم برابر نهاده به دشتی و سختی گویی به تقاضای آن میپرداخت • بیت •

کسی کو نهد پای ز اندازه بیش   به بندد سر خویش در پای خویش

مومن خان به مقتضای وقت به ملایمت و ملاطفت استمالت داده به دفع الوقت می گرانید • بیت •

بنرمی شود سهل ٢ درشت   توان حلقه آنس از اب کشت

و او از نعگ ظ ی زری د بهد برادری خود مستعد ساخته به ٢ امه آ ابی بست و ٣ ا نحتی ـ رند که آتش سعه د کدد مو ن حـ ١ در دهی به سمی که او رانمی کسب معهد و اسط ادلی طالب او ٤ ساخته بآب یبی نار شدن و سعدان ـ صرا ن حتصب نمو دند ـ

او آمده می ا دسد و برنه حوی داشت با خود می کاست

خان بابی شرح دستخط الدته نوشته ندهند اما بموجب فرار داد روزی چند گررانیده در بیرون و اندرون همان آتش در کاسه شد که بود راجه رای سنگه که از جندي در احمدآباد بود - بعزم روانگی ایدر رخصت شد - مومن خان بتواضع پارچه و جواهر و اسپ پرداخته مرخص ساخت و همدران اوان محمد مومن بخشی و برادرزادهٔ مومن خان به منصب و خطاب نظر علیخان سر افراز گردید *

طغیاني رود سابر

همدرین سال رود سابرمتی طغیانی نموده در معمورهٔ بلده در آمد و موج حادثه بدان صعب استیلا یافت که اندیشه بدفع آن محیط نمی شد از تقریر اکثر معمرین واضح گشت که از طغیانی ایام حکومت مهابت خان در عهد حضرت خلد مکان که بدان افراط در ایام ماضیه و قرون خالیه گاهی اتفاق نه شده بود ازان یک درجه بیشتر است و بعضی حا فصیل شهرا ز پا در آمد و اکثری از حیطان و جداران عمارات تزلزل پذیرفته چون شهرستان سما از سیل عزم قواعد بناها منهدم شد و عالیها سافلها مرئی گشت و چندین قریات سواحل را خرابی رسانیده و در شهر ذیحجة الحرام آن سال که از اتفاق گردش فلکی و مرور ایام و لیالی و تصاریف شهور و سنین نو روز جهان افروز در روز عیداضحی جلوهٔ ظهور نموده مجمع عیدین در محفل بهاري دست داد و برید صبا این مژده را ببوستان رسانید نرگس که همواره در انتظار این بشارت چسم امیدوار کشوده بود جامهٔ طشت زر بدو بخشید و شاهنشاه نادر شاه که از ایران دیار به عزم سیر بهارستان هندوستان با موج گران بر جهل کروهی دارالخلافت رسید و پس از وقوع جنگ سلطانی کار به مصالحه انجامید - مخاصمت به محادثت قرار گرفت و دو بادشاه را چون شمس و قمر احتماع واقع گشت و باتفاق یکدیگر بدارالخلافة وارد گشته در اسد برج فله ازک جندي قران السعدين به عرصهٔ ظهور آمد اگرچه سوانحات آنجا و ممالک دیگررا مدخلی به تسوید این اوراق که منحصر بر رونداد صوبهٔ گجرات است نداشت بنابر تقریب سکهٔ

نقل قرار نامه

آنکه اول در تمام شهر و پرگنات محصول وغیره به قرار نصف‌انصف باید گرفت
و بوجهی من الوجوه تفاوت و تجاوز بمیان نباید شرح بدستخط مومن خان
آنکه ان شاءالله تفاوت نخواهد شد بدقت هم در بین نکنند دوم آنچه شد آمد
به شهر آدم این جانب بود قائم باشد و بر دروازهٔ حمل بور و دروازهٔ خان جهان
چوکی هر دو نباشد شرح بدستخط آنکه چوکی ما نخواهد بود سوم آنکه
ساهوکاران و اهل حرفهٔ شهر و پرگنات از ابتدای عمل در هر دو طرف آمد رفت
میداشتند چند روز است بموجب منع ناظم برد اینجانب نمی آیند جماعه
بدستور قدیم پیش متصدیان این جانب آمد و رفت داشته و اگر احدنا کسی
عذر پیش آرد مردمان این جانب طلبیده بیارند کسان نظامت متعرض نباشند
شرح بدستخط آنکه کسی مزاحم نه خواهد شد بدستور آمد و رفت خواهند کرد
تفاوت نیست چهارم آنکه بر چبوترهٔ کوتوالی هر کارکه دست فوجی وغیره باشد
کوتوالان هر دو سرکار بتعلق انفصال دهند تفاوت یک دام نه نمایند اگر تفاوت
ظاهر شود تحقیق نموده به عمل آرند و بر بندی خانه مردمان هر دو سرکار برابر
بوده اسامی را به ضبط داشته تمامی و محلکا وغیره موافق نصفا نصف به
عمل آرند شرح بدستخط آنچه باشد برسد البته به تمامی به هر دو بدستور
بندی خانه بدستور مردم باشند پنجم آنکه به کچهری نظامت و عدالت
داروغهای هر دو طرف یک جا نشسته تحقیق معاملات فوجی وغیره بلا تفاوت
به عمل آرند و کسی را که بطلبند از هر دو طرف آدم برود و بر بندی خانه
مردمان هر دو جانب باشند شرح بدستخط هر دو داروغه یکجا کار نمایند ششم
آنکه این جانب از شهر به ملک‌گیری میرود نظر بر قلیل جمعیت بر جانب این
جانب نسبتی دست کرده با نائب جبر و کل عمله و فعله گرش نه نمایند و احدنا
اگر برای جواب و سوال معاملت برکناب از عملهٔ طرفین سند شود به سبب
با نائب مسلوکی به عمل نمایند معضلهٔ ذیل را دین بت دمیان بدهند
فدا الدین خان عبدالحسین خان علی محمد خان مدنی تلی خان و امیر

چند صعودی و عروجی بهم رسانیده بود ازانجا که هنوز از کلف و زر و وبال اعمال نکوهیده بر نیامده و به سهم السعادة نه پیوسته استقامت داشت و جرم جرم تیره بختی برتو صفا و انجلا نپذیرفته که به نحوست راجع گشته در حجاب محاق افتاد و بتدریج در برج نکبت بدرجهٔ احتراق و تقاطع پیوست که تاثیرش احیای بدعت سابقه والحقه بعرصهٔ ظهور آمد و لک روپیه را بیوره مقرر گشت و بازار ساعیان چغل و خبیث طینتان جعل که فی الجمله کسادی داشت رواج گرفت و چه خانه بر اندازیها که نکردند و چه برجیس تهمت و افترا دامن شان را آلوده نساخته رخنه در بیت‌المال انداختند ستم دیدگان که هنوز از صدمهٔ اولی و رنج آوارگی نخست در بیوت خودها نیاسوده و نفس راست نه کرده بودند که محصلان شداد و غلاظ وجه تحصیل بیوره تعین گشته جبرا قهرا در اندک فرصتی بمعرض ایصال در آمد و بنای اخذ و جر و گرفت و گیر گذاشته شد و فرح و شادی رعایا به اندوه و غم مبدل گشت این همه از شامت اعمال زشت ما است أَعْمَالُكُمْ عُمَّالُكُمْ - * نظم *

نماند اندرین شهر بخشایشی   نه در شهر و در شهری آسایشی
خراشیده از کینها سینه‌ها   شده عصمت از قفل گنجینه‌ها

بالجمله چون در تقسیم بالمناصفه وجه بیوره و مصادرات که ستم شریکی به عمل آمد رینکوجی محصلان تعین نموده از بعضی مظلومان وجه تفاوت را به ضرب چوب و شکنجه باز خواست نمود آن‌ها از ادای دو باره به فریاد و فغان آمدند و کار پردازان مومن خان به ممانعت پرداختند بنابران از طرفین کار بنا خوشی انجامیده منجر به خانه جنگی گشت و در شهر مورچال بسته نائرهٔ توپ و تفنگ التهاب یافت و قریب بیست روز بخرمن سوزی اجل رسیدگان و به غارت رفتن خانهای دور و حوالی معرکه ستم دیدگانرا داغ بر بالای داغ سوخت مصلحان خیراندیش میانجی گاری نموده در عوض تفاوت یک چیزی قرار داده اعطای آن نمودند و برای رفع مناقشهٔ آینده و استحکام مواد مصالحه رینکوجی به طریق قرار نامه که مشتمل بر شروط چند مندرج ندفعات ساخته بود درخواست کرد چنانچه از نقل آن واضح و لائح میگردد *

زلی سنگه رجوع آورده بده هزار روپیه الفصل داد فداءالدین خان از انجا کوچ
نموده بمعاملهٔ جهار کونتی امد دایره نمود راجه لی سنگه حصص امد و وعدهٔ
ضمانت گرفته رفت و ز دیگر فداءالدین خان و جوان مرد خان و محمد مومن
برادر زادهٔ مومن خان ناظر همراه خان به امد شدند بعد عدمت زلی سنگه
یک راس اسپ به فداءالدین خان و یک اسپ به جوان مرد خان یک
راس به محمد مومن بواقع نموده بخیمه گاه برگشتند از انجا به د کوچ به
قصبه بد نگر که به جوان مرد خان تعلق داشت رسید او بمرتبه لوازم ضیافت
و مهمانداری و تواضعات اسلی پرداخت و کوچ نموده به قصبه بیسلنگر نوشت
چون حاکم سر گروه کولیان کا کوپچ که نونو کولیان معمور اسبها داشت
دم تعرض زده از جوان مرد خان نمی اندیشید و به سر جونی و جمره سی
دست تطاول به فرد بس دار ساخته به موضع ناکسا به امده بود بدبیر
بخواست جوان مرد خان متوجه شده و با دیب او گشت و او بی
مقاومت نیاورده به مسکن خود نهاده رفت و آن جا را بتاراخت در آورده
معاودت نمود و از نزدیکی قصبهٔ کری جوان مرد خان رخصت شد
و فداءالدین خان با حمدآباد مراجعت کرد همدران اوان دلمی نظام الدین خان
با یک زنجیر فیل عطاب نامه و الا داخل باده گشته مومن خان را دید •

مقرر گشتن تیوره بر سکنهٔ بلده و احیای بدعت مصادره و رویداد جانه جنگی با ریسکوجی بابو ستم شریکی زیاده و کمی حصه و طغیانی رود سابرمتی و اتفاق نوروز جهان افروز بروز عید اضحی و به سکه رسیدن روپیه و اشرفی بنام بادشاه

چون بتربیت عمدهٔ رعایا و کافهٔ برایا در حصص عهد مدامت از کسب
[illegible] دنب و لس مارا لی به اسس موج سب [illegible] دل دیم لو ر ی
۶۲

و مشتغل گشته خود را خود معزول ساخته بیرون رفت و خوانا گذشته بی ممانعت
و شرکت غیری بتصرف شیرخان در آمد اتفاقاً درین اوان میرهزبرخان به
حضور بعطای الهی درگذشت و شیرمحمد خان و معمور خان که به امیدواری
مداخلت و رسیدن سند مجدد موقوف بودند بتصدیعات گرانیده به دارالخلافه
برگشتند و فوجداری سورته از انتقال هزبر خان به پیشگاه عز و جلال به شمس
علی خان برادر زادهٔ مومن خان که در حضور بود مرحمت گردید و او نایبی
فرستاده بانب به عم خویش نوشت نظر برهنگامهٔ هر ساله مرهته دان تعلق
و کمال ایستادگی شیرخان موقوف بر رفت ماند داماجی بر هنگام برگشت
از سورته معروض نمود چون کولیان بد جنوال که مفسدان مقرری اند تنبیه
و تادیب آنها را لازم شمرده بر موضع جهیتلا مسکن کاناجی سرگروه آنها شتافت
کولیان فراهم آمده بجنگ پیوستند دکهنیان نیز به پیش دستی مراحل جد و جهد
موفوره به کار برده روزی چند تنور حرب را گرم ساختند و نتیجه نه بخشید لهذا
داماجی مومن خان را بتدبیر رسانده کومک ناچند ضرب توپ نوشت و ا
نداوالدین خان را با جمعیت شایسته و توپ خانه تعین فرمود دو روز دیگر
کولیان پای استقامت فشرده هنگام شب جا خالی ساخته بدر رفتند و آن
جا بآتش مهر سوخته گردید و نداوالدین خان رخصت شده به احمدآباد آمد
و داماجی به وطن رفت و رنگوجی را از دهلی مهیدی بدستور سابق به
نیابت بلدهٔ اجازت برگشت داد •

رسیدن عطیات بارگاه والا مصحوب زین العابدین خان گرزبردار و استقبال نمودن مومن خان بهادر و سوانحات دیگر

در سال هزار و صد و سعه و یک خلاع و خلعت با ۱۳ والا که سابق مصحوب
گشته بود دیبی و مصحوب زین العابدین خان گرزبردا ید بلدهٔ شد مومن

مستحفظان دروب حصار و کوتوال قدغن نمود که احدی از لشکریان را بی اجازت در بلده نه گزارد و فداء الدین خان و اعیان بلده رفته ملاقات نموده آمدند دیوجی به عزم روانگی ضلع سورتهه به دولقه رسیده پیش راهی گشت ازانجا که هنوز شیر محمد خان نائب فوجداری جوبا گدهه بنابر سرانجام روانگی توقف داشت که معمور خان سند آنجا را آورده بائمان نزد مومن خان بالش این معنی نمودند در جواب گفت که هر دو به صاحب خدمت نویسند سند مجدد هر که برسد بدخل شود چون دیوجی از دولقه به سورتهه شتافت مومن خان به عزم بندوبست کنار دریای واترک در موضع عیسن پور دو کروهی بلده روز چند مقامات ورزیده به موضع کیولیج بر کنار آن رود فرود آمد و کولیان آن ضلع بنابر ادای پیشکش و ضامنی رجوع آوردند همدران اوان بیست و هشتم شهر شعبان المعظم سید محمد سجاده نشین حضرت شاه عالم قدس سره رحلت نمود و در جنب مزار آباو اجداد خویش مدفون گردید مومن خان صاحب سجادگی آن جا را به سید حسین عموی او تجویز کرد و بعد چندی که سند تولیت از حضور به سید عبدالشکور برادر زادهٔ سید محمد رسید سجاده نشینی نیز بر او قرار گرفت و مومن خان به دریافت خبر رسیدن داماجی از سوهن گدهه و عبور دریای مهندری و پیوستن بموضع اراس از موضع کیولیج طبل عود کرفته داخل بلده گشت و داماجی بدولقه رسیده به صوب اولکه سورتهه شتافت و شیر خان بابی بدستوری مومن خان بکهوکهه محال جاگیر روانه گردید ازانجا که میر دوست علی به نیابت مهر هرير خان در جونا گدهه اقامت داشت و جمعی از گجراتیان را که طلب آنها افزوده بود و در تقدیم نوکری محیلی داشتند تقاضا درپیش کردند آن بیچاره که بدام حیلهٔ حوالهٔ آنها گرفتار آمد بنابر رهنمائی بعضی که در باطن با شیر خان دست یکی بودند بقرار بالمناصفه او را طلب داشت که باتفاق تشخیص و تحصیل نموده از دست سپاه خلاص شود او بدین معنی راضی شده آمد و چندی به مقتضای وقت گزرانیده نوعی سلوک در نشست و برخاست در پیش نمود که آن مرد ساده لوح پریشان

برادران مهاراجه ابهی سنگه آمده ملاقی شده پیشکش زمینداران موشی‌پور و
تلس که تعلق اندر دارد انفصال داده با سرحد تعلقهٔ خودها همراهی گردیدند ابهی
سنگه رخصت شده باندر شتافت و رای سنگه برادرش بداد تکلیف مومن خان
که فراخور حالت مدد خرج برایش مقرر کرد همراهی اختیار نمود شعبان اما
شیر محمد خان نامی از تغیر میر یوسف علی به نیابت فوجداری خوبا گشته
از طرف میر عزیز خان به بلده سید نجم الدین خان نائب صوبه را دید از اینجا که
راماجی نائب رنگوجی بر دیهات را راضی مدد معاش سادات بوده و سوال آن
و دیگران کاوش و درخواست چیزی داشت آنها روز جمعه در مسجد جامع
فراهم آمده به ممانعت ادای صلوة و خطبه برخاستند نجم الدین خان واقف
گشته باستمالت پرداخته گفت که راماجی را از حرکت بیجا باز میدارم نماز
و خطبه خوانده شد و جمعهٔ گرلین وجه مقاطع که بدعت بانظلمی نسبت بود
جاری گردید و [illegible] کوتوال طرفین برزده و کمی حصهٔ مصطلاب گفتگو واقع
شد و سه چهار کس از جانبین زخمی گشتند و منصب قضای بلده از انتقال
مستعد خان به محمد نظام الدین خان خلف نجیب و کمالات دستگاه
مولانا نورالدین که نائب اول به حضور بود مرحمت گشت و عبدالحی خان
برادرزاده اش دخیل کار گردید چون مومن خان پیشکش گجرات به تعلق دانی مر
پیوست بهاد خان فوجدار آنجا بذریعهٔ شیر خان بابی ملاقی شد که دانی اول
خبر آمدن رنگوجی با لشکر با جمعیت دو هزار سوار به نواحی بوده برموج
پیوست لهذا معاودت نموده بموضع [illegible] بسمت کروشی بلده سید
و بهاد خان را رخصت انصراف داد و جول مرد خان بداد بپیوست [illegible]
برادر خود معتمد خان را گرانبهه اجازت گرفته رفت و معمور خان [illegible]
فوجداری خوبا گشته به نیابت میر عزیز خان به بلده رسید سید [illegible] خود
طلب ساخت و رنگوجی با لشکر از دیپلی مهندی [illegible] نمود و مومن خان
چهارم شهر شعبان از موضع [illegible] برپراوی [illegible] گوه ده به سواد
بلده [illegible] سید حسن خان [illegible] سید جان محمد [illegible] آمد و به

که به نیابت خود مقرر کرده بود رخصت گردیدند همدران اوان واقعی مستعید خان
که بمنصب هزاری ذات یک صد سوار و از چندی پهلو بر بستر نا توانی داشت
بستم شهر جمادی‌الثانی روبه محکمهٔ عقبی نهاد و در جنب آبا و اجداد خویش
در باغ مدفون گردید مومن خان خبر رحلت او را شنیده تجویز نامهٔ منصب
قضا از انتقال او موافق ضابطه بنام خواجه نورالدین احمد بسرش فرستاده بتحویل
کار گشت و کوچ نموده بموضع مانسر دائره کرد و زمیندار آنجا رجوع گشت اگرچه
روزی چند نیز طالع و اختر بخت اهل گجرات از حضیض نکبت باوج عزت
صعود کرده از وبال و محاق گرفت و گیر رهائی داشت درین ولا کم و بیش در
چبوترهٔ کوتوالی بدعت مصادره و مواخذه احیا پذیرفت و هر شب کولیان سر
عصیان برداشته در پورجات دست اندازی و بردن کالا و اسیر و روزانه به قطع طریق
مترددین دراز ساختند مومن خان پیشکش گیران بموضع سوجا معمولهٔ کری
رسیده بنابر تشخیص پرگنهٔ بیجاپور مقامات نمود - رینکوجی جهت ستم شریکی
که اهل کاران مومن خان در حصهٔ محل نهانی زیاده از نصف متصرف می
شدند و او در ظاهر بدست آویز ایام دسهره را آکوجی برادر خود را با جمعی
گذاشته به بلده آمد همدران اوان راماجی بتی از سنگ خارا تراشیده در سلطانپور
بتخانه برایش احداث نموده نصب کرد و فوج هنود هنگامهٔ پرستش را آراستند
و یک گونه کاوش فیمابین فوجداران و عمال محل و مرهته در زیاده و کمی حصه
در پرگنات بمیان آمد - رینکوجی بدستور سابق راماجی را به نیابت بلده گذاشته
باراده اینکه علٰحده سر خود پیشکش گیرد بصوب بیرم گام و ملک سورتهه برآمد
و آکوجی برادرش چندی نزد مومن خان بوده جدائی گزیده برینکوجی
ملحق گشت مومن خان پس از انفراغ معاملت بیجاپور روبه سمت پرگنهٔ
ایدر نهاده از زمینداران موهن‌پور در تاسن که آنهارا رهدران گویند به تشخیص
پیشکش پرداخت و پرتهی زمیندار موضع مانسه که در فوج بود بیست و سه
هزار روپیه و زمیندار در سوره ده هزار روپیه پیشکش قبول نموده یرغمال داده
رخصت شدند مومن خان چون به نواحی ایدر رسید انند سنگه و رای سنگه

برادران مهاراجه اجیت سنگه آمده ملاقی شده پیشکش زمینداران موضع نور د
تلس که تعلق ایدر دارد اتصال داده با سرحد متعلقهٔ خودها همراهی گردیدند انند
سنگه رخصت شده بایدر شتافت و رای سنگه برادرش بدون تکلیف مومن خان
که فراخور حالت مدد خرج برایش مقرر کرد همراهی اجتناب نمود همدران ایام
شیر محمد خان نامی از نوکر میر دوست علی به نیابت فوجداری جونا گده
از طرف میر هژبر خان به بلده سید نداوالدین خان نائب صوبه را دید ایجا که
راماجی نائب رینکوجی بر دیهات را راجی مدد معاش سادات بود و سوال آرد
و دیگران کاوش و به خواست جبری داشت آنها روز جمعه به مسجد جامع
فراهم آمده به ممانعت ادای صلوة و خطبه برخاستند نداوالدین خان واقف
گشته بلسمالت پرداخته گفت که راماجی را از حرکت بیجا باز میدارم نماز
و خطبه خوانده شد و جمعهٔ دیگر نیز وجه معاش که بدعت بالطبل بسیار بود
جاری گردید و ساعتی کوتوال طرفین برزده و کمی حصهٔ مصدات گفتگو واقع
شد و سه چهار کس از جانبین زخمی گشتند و منصب قضای بلده از اصل
مستعفی خان به محمد نظام الدین خان خلف قطب و کمال دستهٔ
مولانا نورالدین که دران اوان به حضور بود مرحمت گشت و عبدالحق حسن
برادرزاده اش دخیل کار گردیدند چون مومن خان پیشکش گیران به محلع نالی بر
پیوست نهاد خان فوجدار آنجا بذریعهٔ شیر خان بابی ملاقی شد که بدانی اول
خبر آمدن دیوجی با کسر با جمعیت دو هزار سوار به نواحی بروده برموج
پیوست لهذا معاودت نموده بموضع بسی دالله سمت گروشی بلده سید
و سید خان را رخصت انصراف داد و جوان مرد خان بدستور بدو بیست بس
برادر خود معدن خان را گذاشته بحضرت گزیده نیست و معمور خان دمی به
فوجداری جونا گده به نیابت میر هژبر خان به بلده رسید سید احمد خود
طرح سلامت و دیوجی با کسر از دیلی مهندی خنو نمود و مومن خان
چهاردهم شهر صفر از موضع حاجی بوزداری عقب انیش ا محدود به سود
بلده در باغ سید حسن خان قریب سید خان متصل بها ... امد و به

که به نیابت خود مقرر کرده بود رخصت گردیدند همدران اوان قاضی مستعید خان
که بمنصب هزاری ذات یک صد سوار و از چندی پهلو بر بستر نا توانی داشت
بیستم شهر جمادی الثانی روبه محکمهٔ عقبی نهاد و در جنب آثار اجداد خویش
در باغ مدفون گردید مومن خان خبر رحلت او را شنیده تجویز نامهٔ منصب
قضا از انتقال او موافق ضابطه بنام خواجه نورالدین احمد پسرش فرستاده تحویل
کار گشت و کوچ نموده بموضع مانسر دائره کرد و زمیندار آنجا رجوع گشت اگرچه
روزی چند بیر طالع و اختر بخت اهل گجرات از حضیض نکبت باوج عزت
صعود کرده از وبال و محاق گرفت و گذر رهائی داشت درین ولا کم و بیش در
چبوترهٔ کوتوالی بدعت مصادره و مواخذه احیا پذیرفت و هر شب کولیان سر
عصیان برداشته در پورجات دست اندازی و بردن کالا و اسیر و روزانه به قطع طریق
مترددین دراز ساختند مومن خان پیشکش گیران بموضع سوجا معمولهٔ کری
رسیده بنابر تشخیص پرگنهٔ بیجاپور مقامات نمود - رنگوجی جهت ستم شریکی
که اهل کاران مومن خان در حصهٔ محل بهائی زیاده از نصف متصرف می
شدند و او در ظاهر بدست آویز ایام دسهره را آکوجی برادر خود را با جمعی
گذاشته به بلده آمد همدران اوان راماجی نبی از سنگ خارا ترا شیده در سلطان‌پور
بتخانه برایش احداث نموده نصب کرد و فرقهٔ هنود هنگامهٔ پرستش را آراستند
و یک گونه کاوش فیمابین فوجداران و عمال محل و مرهتّه در زیاده و کمی حصه
در پرگنات بمیان آمد - رنگوجی بدستور سابق راماجی را به نیابت بلده گذاشته
باراده‌ٔ اینکه علٰحده سر خود پیشکش گیرد بصوب بیرم گام و ضلع سورتهه برآمد
و آکوجی برادرش چندی نزد مومن خان بوده جدائی گزیده بر رنگوجی
ملحق گشت مومن خان پس از انفراغ معاملت بیجاپور روبه سمت پرگنهٔ
ایدر نهاده از زمینداران موهن‌پور در تاس که آنهارا رهدران گویند به تشخیص
پیشکش پرداخت و پرتهی زمیندار موضع مانسه که در فوج بود بیست و سه
هزار روپیه و زمیندار بر سوره ده هزار روپیه پیشکش قبول نموده بر عمال داده
رخصت شدند مومن خان چون به نواحی ایدر رسید انند سنگه و رای سنگه

مرزعات به رسید مومن خان به عزم بندوبست و تشخیص مال واجب مال
گزاران و پیشکش زمینداران و عاصیان عدم نمود و صحبت کولیان قلع دیولی سابر
به سرانجام لوازم توپخانه و نگاهداشت فرقه سپاه پرداخته به شیرخان و جوان
مرد خان بابی نوشت که آمده شریک کار بادشاهی گردند و سنجان سنگه هرولی
و گوبند سنگه را با جمعیت هفت صد سوار و شیخ عاقل و میر محمد زمان را با
دو صد سوار و جمعی از مارواریان که از جداری جدائی گزیده به احمدآباد موطن
گزیده بودند نوکر ساخت و پیکوجی را تکلیف مرافقت با فوج دکهنیان نموده غرهٔ شهر
جمادی الثانی متصل باغ محمد امین خان بر ساحل جوند سابر معسکر آراست
پیکوجی نیز بر پایاب کانکریه فرود آمد و جوانمرد خان که حسب الطلب از
پتن به آمده بود بعد از آنجا که پیکوجی به وقت گرفتن پیتل و سانقل
داشت مومن خان فداءالدین خان را فرستاده به صفائی طلب پرداخت و او ا[illegible]
[illegible] متصل موضع رکهیال دائره نمود و نیز جوان مرد نیز بدست آورد امینی به
تعلقه محال دارالضرب معین ساخته به نزدیک تمام تعرض بتحصیل به آورد
خان نیز خیمه خود را به موضع ادالج معموله جوبلی نیز کوچ نموده
نمود و کنتا داس سرگروه اندیشه فروشان که از وجه بودن میر لحه گدائی
برداشت و نیز به تواطوء جوش خان جمعد نگریسته گشت که به احمدآباد بماند
برآمده بصوب اردیپور شتافت بالجمله مومن خان ؛ دیگر دیعی فداءالدین
لی بدیدن پیکوجی رفت و او نیک این است بواقع کرد جون ذکر ملحه
جی به لشکر دمیل آ د به ز میهاب د حواست مومن خان سوار شده
خو به بابی سابر نموده به تنس خیمه داخل گشت و جوان مرد جی به هدایت
وج و انفصال [illegible] ملک ساخت و [illegible]
[illegible] گشت که بادیه جوانمرد خان به [illegible] پیکوجی به
[illegible]
[illegible]
[illegible] فداءالدین خان [illegible]

گزشتن عرضداشت با نذر مرسولهٔ مومن خان از نظر اشرف اقدس اعلی و سرافراز شدن او باضافهٔ منصب وخطاب بهادر وعطای خلعت وسر پیچ مرصع وعلم و نقاره وصدور حکم پالکي جهالردار وبرآمدن مومن خان بنابر بندوبست واخذ پیشکش زمینداران ضلع دریای سابرمتي

چون عرض داشت با نذر مرسولهٔ مومن خان مبنی بر فتح احمدآباد معروض عاکفان پایه سریر خلافت مصیر گشت از پیشگاه فضل و عطا باضافهٔ یک هزاری ذات هزار سوار که از اصل و اضافه بمنصب چهار هزاری ذات و دو هزار سوار باشد و خطاب بهادر و علم و نقاره و مرحمت خلعت خاصه و سرپیچ و جیغهٔ مرصع و شمشیر قبضهٔ نه نشان و یکزنجیر فیل و حکم پالکی جهالردار و صدور حسب الحکم والا در تحسین و آفرین و بندوبست نمودن صوبهٔ احمدآباد سرافرازي یافت و عطیات موصوفه با چند دست خلاع فاخره جهت جوانمرد خان و همراهیان که درین (۱) یساق مصدر تردد شده باشند مصحوب زین العابدین خان گرز بردار مرحمت گردید و امیرالامراء صمصام الدوله پس از تحسین فراوان نوشت * مصرع *

این کار از تو آید و مردان چنین کنند

ازان جاکه ایام باران منقضی گشت و هنگام ارتفاع غلات (۲) و حصاد (۳) و حصاد

---

(۱) یساق لغة ترکي بمعني مهم است ۱۲ *

(۲) حصاد بفتح اول بمعني درودن *

(۳) حصاد بفتح خاء معجمه بمعني پاک کردن درخت است ازجار ۱۲ جامع *

میکردند و چون در نمونه جای دیگر اکثر جنگ صف و میدان به تخصیص محاربه دکهنیان داده و آنها نه در زمره سپاه برآیی معد شان نبود اگرچه اکنون از آنها یک گونه نامی و نشانی داشتند بس ایام از ممر بیکاری عنطی مراع و به قتل و غارت دست آمدن بر طرف شدند و معدودی که مانده اند از اسپ ظاهری عاری بلکه شب مصباح نظر به حججه زین زبل و کتل دارند و بجای آنها اراذل و گمنامی چند که سپاه گیری را بدنام ساخته برسر کار آمده از ننگ و نام بی خبر بعنوان نوکری نوکری می نمایند * بیت *

در کسوت جاهل آمده عامی چند [illegible] در ننگ کنندهٔ نکو نامی چند

و برخی از آنها که به غیرت حالت آگاه نموده نداف و منات دطواف زبه نصیب آزمائی کردند بتحلی ساه بنسال کسته آمدند * بیت *

گه زمین را بآسمان ببری [illegible] گه بدشت زیاده از بری

اگر اطمینان خاطر از حکام حقاکه و بندبست وامنیت طرق و شوارع بهم رسد و وسیلهٔ رزق بجای کسب و صنعت جدا نشد به اندک فرصت احتمال آبادی متصور است بحمد الله ماشاء و سنت و برانی و خرابی بحدی انجامید که به نوا سول اند مکان مرار حصرت شده عالم جس شده که مسکن سداب ساخته و سدابه شهری آباد بود شدی آمده مصدا ابدا و انما آدم جوان کسته حتی کویت مرمس جلی آگاه کسته تا وج شوا شده شکا نمود و سوار سیع ا کذیب کرد الکن به بلده حمن بسیدی عمران نیز مدت آب حصصما به بحدید مهد کردند و به ی یک دیگر تاطارده جاایدبا کسته شعل و بر بخشی سد و وجس طه جهانی معلق آسیس سخته اند جدتخذ اکد ادب بدی ا مس مشده می شود * بیت *

ای به که همسند بدلی جا کرسد [illegible] بدنهاد شد آا گسب

بسوا که کسور هکسب ی دام [illegible] امر که حکده گسو بجا کمس

۱۱

هر روز قافله های تازه تازه دسته دسته با میدوانی تمام و شعف بسیار کلام که بعد این فرح شدتی و پیش ازین فرح کدورتی و بستر این عسیر یسری نخواهد بود - و غافل ازین که چه مصیبتها و رنجها و محنت مقدر شده بسیار و جمعی رسیده به کسب و پیشهٔ خودشان اشتغال ورزیدند و باز از سر نو رونقی و ترقی در بلده پدید آمد - مخفی نماند که باوجود ورود حوادثات متواتره که بعین دیده وارد گشته اگر مکانی دیگر باشد و کسی که از تصدیعات انجا دشتی یافته و به جاهای چندی بسر برده باشد کمتر خواهش رجوع این جا می نماید بر خلاف اهل گجرات که شب و روز بیاد آنجا متذکر می باشند و علت تا پیش اینکه اکثر بلکه بیشتر اهل کسب و حرفه شعر با بلد و مدبر بدم سواغت آب و هوا غرب و بعید بخراب و مشاغب خویش که بدیها و درمی احمد آباد ما بسم کمخاب و مطلی و البته بجای دیگر نمی توانند برداخت دچار اند حتی المقدور بر آمدن از احمد آباد گویا درم یوم ابرا است و در ایام سابقه که امساء و امثلهٔ ملوک خود و مرحمت می شد آن جماعته مرفه و اسوده حال و از کسب و کیر مصادره و تعویق بدوره فارغ البال بودند و تجارت پیشگان صاحب ثروت از شر جنس ملعها را در خانه مدّ و آماده داشتند - از سلوک سابقه و ورود حوادثات که مشروحاً سمت ذکر یافته با میدوانی دبعود امور و سودا اندوخته های آبا و اجداد شان برباد رفته و بمرور ایام کار شان به هلاکت و افلاس انجامید اکثری بر طرف شدند -

• بیت •

هر کسی روز بهی می طلبد از ایام	مشکل اینست که هر روز بتر می بینم

و فرقهٔ سپاه پیشه که جمع کثیر و جم غفیر در بلده و آن طرف جوی باز سابر و قصبات سکنی داشتند و در همین ملک در فوم راجها و گروه باکولیان مصدر تردد می توانستند شد و در تاخت بری و راندن مواشی و رهبری و تعهد وجه پیشکش زمینداران به همراهی ناظمان به علوفهٔ کم قرار هنگام فوج کشی که روزی چند نگاه میداشت و با فوجداران و تهانه داران بوده پارچهٔ نانی بهم می رسانیدند و بعضی به علف و دانهٔ مرور عات خویش مدار گزاری

بآنها داشت واگذاشته بیرون رفتند ریکوجی با معدودی از مخصوصان که به خانهٔ رستم علی خان بود در اندیشه آنکه اگر کار بدینجا رسد بیرون برآمده تلافی و تدارک بردارد مومن خان از عاقبت بینی و مآل اندیشی که از بیرون رفتن او فساد عظیم متصور است فداءالدین خان و معتمدان صلاح اندیش را فرستاده بمقتضای وقت به سخنان دلپذیر استمالت داده گفت که باشندگان شهر اکثر سپاهی و از اعیان اند از حرف بیحرمتی خود این معرکه برپا نموده اند و مارا با شما نزاعی نیست - آینده به دکهنیان تقید داشته باشد که مصدر ایذا و اضرار کسی نگردند و رفع هنگامه شد دکهنیان که بی محابا بخانهٔ هر کسی در می آمدند بتجربه حاصل نموده بارادهٔ اندازهٔ گلیم خویش پا از ساحت بیجا تهی در و نواح خانهٔ رستم علی خان واقع شدند و دروازهٔ جاتجهل و دروازهٔ جمال پور بعد مرتب خود بتصرف خود نگاهداشته ما بقی را وا گذاشته شدند اول اتم که بعد عاشوراء بطور دیدن برادران به کهنبایت رفته بود به همراهی مخلص خان که از معتمدی دان جا موقف داشت بلده سده سعادت اندوز خدمت با دکت الد گردید از انقلاب ایشان اعانهٔ جسمانی که مقتضی مشیت است بی نمود لهذا متعلقان را از کهنبایت طلب داشت و به اندک زمانی با خوشی طبع به صحت مبدل گشت جوان مرد خان که قریب یک سال به دست مومن خان بود درین وقت رخصت رانگی پس و درخواست پرگنهٔ کهالوکه ازانجا قرب وجوار بود به عوض پرگنهٔ برانسبج به جاگیر زور آور خان برادرش نمود مومن خان سند و تحریر نامه بمهر خود داده رخصت فرمود چون خبر بر آمدن مه اش و بر آمدن مومن خان به در و نزدیک رسید گروه گروه از اطراف و اکناف دنیا و برایا و بحار بیسکل که از خور و نعمی آنها بدین آمده بدنیا و دکدت و بعد مرت و کهنبایت و با جمعیت بعد شرکسی به مامنی بدا جمعه مه مد و منتظر وقت بسر می بردند حب الوطن کدان گورسان گریهد به احمد آباد و مسکن آبا و اجداد خویش آوردند • بیت

حب الوطن از ملک سلیمان خوشتر — خار وطن از سنبل و ریحان خوشتر
یوسف که بمصر پادشاهی میکرد — میگفت گدا بودن کنعان خوشتر

بعض مرهته را بیاورده یک دو کس را مجروح ساختند دکهنیان به هنگامه
ائی فراهم آمدند - * نظم *

زیک فتنه انگیز شوریده کار　　بسی فتنه برخاست از هر کنار
ز هر سو سپاهی بجوش آمده　　چو سیل دمان در خروش آمده
بگفتند باهم ببانگ بلند　　تحمل ز مرگ ستمگار چند
وگر سر به شمشیر خونی دهیم　　ازان به که تن در زبونی دهیم

خویش و اقوام سید افضل و اکثر از جماعة داران گجراتی و آفاقی و کسانیکه به همین درد مبتلا و گرفتار بودند دست از جان ما شسته شریک گشتند - دکهنیان بر چون کلاغ به یک صدا جمع شده بجنگ تیر و تفنگ در پیوستند - درین زد و خورد سید صدر جهان برادر سید فیاض خان و محمد همت داؤد رئي به تیر بندوق بدرجهٔ شهادت فائز و جمعی دیگر کشته و زخمی گشتند و از دکهنیان جماعهٔ مطمورهٔ بستی شتافتند و آتش فتنه مشتعل گردید - مومن خان اگرچه صریحا سخن را به لب آشنا نمي کرد و خود را بری الذمه میداشت لیکن کسان خود را که بنابر مراتب با ارتباط آشنائی و شرم هم وطنی که خوق خوق به معاونت رفته شریک شده بودند مانع نبود بلکه برمز وکنایه بترغیب و تحریص آنها می پرداخت بخیال آنکه هرچند جدرهٔ سران مرهته مغلوب و منکوب شوند و چشم شان بترسد اولی است که آینده پیرامون بی حرمتی و این چنین جرأت و جسارت نگردند و از مردم آزاری که خاصهٔ آنهاست بر حساب بوده محترز باشند و در کوچه و بازار مورچال بندی و صفوف آرائی پدید آمد و این معامله تا سه شبانه روز بطول انجامید و جمعی از طرفین بخاک هلاک افتادند و خانهاي مظلومان و ملهوفان که قرب و جوار معرکه بود بغارت رفت و آنچه از دست مارواریان باقی در بساط داشتند در باختند بقول آنکه هرچه از دزد ماند فال گیر برد - بالجمله چون جنگ مرهته در اسپ تازی و میدان داری و فراوانست و در کوچه و بازار که ترکتاز نمی توانستند کرد و از هر طرف هجوم عام گشت حیرت خود را در بر آمدن از شهر دیده خانها را خالی نموده و درون شهرپناه را که تعلق

بکف اختیار خویش گرفت و در محالات کهنۀ بارجه و سدرو بنه تخلص و دار الضرب و جواهری بازار و دبینۀ برگ تنبول و روغن مندوی و سبزی مندوی و کرسا و حکلاب نائبان و حوالۀ داران و موجدا ان و بهانه دا لی در و نواح نعین نموده گفت که در جمیع محالات با نائبان ناظم که رانی و باقی مهمات اند به مهمات مرجوعه مالی و ملکی بعنوان حکومت بالمناصفه می پرداخته باشند از آنجا که از هنگام ابتدای دو حکمی بادشاهزادها و امرایان عظام به دکهن دکهنیان آنها را مغل می نامند اکنون شریک و سهیم گشتند حصۀ مغل و حصۀ مرهته زبان زد گردید و این ابتدای دخل مرهته به بلده است • مصرع •

عوعـــا بود دو بــادشه اندر ولایتی

رویداد جانه جنگی فرقه سادات اهل گجرات با ریسکوجی سابو تعدی و زیاده سری مرهته بر مساکن آنها

دکهنیان را که سگر این بار به محلۀ شان نمی گرفت به جواب ندیده بودند ناگهان ج نمود از اثر تعصب مذهب از جانبی حسنه و سر تک حسب را مالیده می گفت • مصرع •

اینکه می بینم به بیداری است یا رب یا بخواب

و از اثر تعصب و خودسری و غرور برای دیدن آمدن شرها و مکانیکه سادات خطیبی آمدن به بهر و علانیه آمده عیش می نمودند و از ممانعت صاحب خانه مانع نمی گشتند و بلکه از گفتگوی زدن به سنگ و چوب و مشت و دشنی می انجامید تا آنکه کثرت از مدمه ندانی ما ... و ادا کی ... به حملۀ خودها بلوده و بعضی لست نه کرده بردند بدین بلدۀ دکهنی گرد آمدند از آنجا که حملۀ سید مظفر سید مسرور که مکان با رسمت و ... صوبه و ماتی سید اجمل و سید نصرالله برادرانی سید مدبر داشت آنها تب مدی

داخل شدن مومن خان و رینکوجي متعاقب یکدیگر در بلده احمد آباد و فرود آمدن رینکوجي در خانهٔ رستم علي خان

روز مبارک جمعه چهاردهم شهر صفرالمظفر که ساعت مختار انجم شناسان بود مومن خان و فداءالدین خان و جوان مرد خان بر فیلان کوه پیکر باتفاق مستعید خان قاضی و عبدالحسین خان نائب دیوان صوبه و علی محمد خان و مومن علی خان و محمد قلی خان و باقر محمد خان و محسن خان و صادق علی خان و سید نورالله با دیگر جماعة داران گجراتی و آفاقی و فوج آراسته و توپخانهٔ پیراسته از بارهٔ بین پور که اقامت داشت شادیانه نوازان از راه دروازهٔ رای پور به بلده در آمد و بمسجد جامع شتافته نماز جمعه ادا کرده خطبهٔ طیبه شنیده خلعت به خطیب داده داخل قلعهٔ ارک بهدر گردید و فداءالدین خان نائب و بجیرام را به پیشکاري نظامت و حاجی مسعود باتفاق رام سنگه هزاري به فوجداري کرد تجویز نموده منادي امن وامان و ابطال ظلم و عدوان باسم حضرت قدر قدرت بلند آوازه کرده که احدی مرتکب ایذا و اضرار عامهٔ رعایا و کافه برایا نگردد - اعیان بلده از سادات عظام و مشائخ کرام و بندهای بادشاهی و سر گروهها وسیههٔ هر طائفه و هر قوم فراخور حالت به پیش آوردن نذورات تهنیت و مبارکباد گفته لب بدعاي توفیق کشوده مرخص شدند - رینکوجی که از روزي چند پیش ازین بنابر ملاقات داماجی راو که از ضلع سورتهه معاودت نموده به مسکن خودمی شتافت رفته و او را تا دریای مهندري رسانیده به دولقه آمده و بنابر بعضی جهات درانجا متوقف بود - مومن خان فداءالدین خان را باستمالت و عنوان استقبال فرستاد و او نیز با فوج دکهنیان با آراستگی تمام به بلده در آمده بخانهٔ رستم علی خان که بر لب آب جوبي ساير و براي بودنش مقرر گشته بود فرود آمد و بموجب قرار داد تقسیم دروب شهر پناه بر دروازهٔ رایکهر و خان جهان و جمال پور و دروازهٔ بند و اسلوریه و راي پور کسان خودرا نشانیده بست و کشود آنها را

گشتن فداء الدین خان و محمد مومن نزد بهنداری بطریق کوکل باشند که
بلا وسواس در آمدن بلده را تسلیم نماید مقرر گشت • نظم •

چو هنگامهٔ آشتی گرم شد   دل سخت کین آوران نرم شد
نکردند شب با سلاسل نزاع   نهادند سرها بخواب فراغ

و قرار داد صلح بمهر وکفالت سرداران طرفین مسجل گردید ازانجا که عمده ما
مرهته بالمناصفه منقسم گشته بود سرانجام نقد و جنس در بهمان نهج تقسیم
یافت بهنداری در استعداد و سرانجام روانگی به آمدن بونهلی قدم و جدند تا سرب
و باروت باقی مانده که معارز الملک فراهم آورده گزاشته رفته بود جمه مصالحه به
خودشدن نرساند و جمه تا حال به صرف در آمده و جند ضرب توپ که از جدید مصالحه
از سورت به کهدیت رسیده و مومن خان آورده بود گرفته و جواری معجاة بجز
توپ آتشی و باکره را گزاشته ششم شهر صفر او آخر روز به آمدن بیرون دروازهٔ ایدر
متصل باغ حاجی نور روانه خودشدند فرود آمد و مفاتیح دروب را تسلیم نمود به عمل
شب محمد یوسف از طرف مومن خان به کوتوالی بلده مقرر شده بتعین کوتوال
ریتکوجی داخل بلده گردید و به حفظ و حراست پرداخته دروازهٔ اسلوبه اسو ا
بظهر آمد و شد مردم مفتوح ساخت بعدا ی روزی جند به سرانجت به برا
و ایصال وجه معروف موقوف کسته با اموال طعمی و اسم آورده جنبهٔ مردم
و اثقال فراوان و دل مظلمه برگردن گرفته ری ا با به ملوا نهاد - • بیت •

بماند ستمگار بد روزگار   بماند بروی لعنت کردگار

و مومن خان بظهر سعدی ساعت معجا دنگ و بهدة کنعنب را با به سرپ
خلاف مصدر با بدر عزیمداست و مسرجا حدات ا رمد الامراو معما اده ه
نوسته مصحوب مسرعان معرب ا سل داست و به جمیع امحدا ان و حال ا ه
نامه ها نوشت سکنهٔ بلده از روز قبح ابواب به علی حسمی ه ری خودها
کسوده سا ان و فرحان بحرته به آمده از درع ار اسب و کفش د بعد
الدعهاک کسته کسی ا که بحدس مو سرح به بعمرو حد اس کردند •

* بیت *

خسروا در عشق بازی کم ز هندو زن مباش
کز برای مرده سوزد زنده جـــان خویش را

و مورچالیان اطراف را توفیق حمله آوری به سمتی نه شد مگر محمد رضا داروغهٔ حبشی رسالهٔ بدا ءالدین خان که بطرف دروازهٔ خانجهان تعین بود پای جرأت پیش نهاده خود را در دیوار احاطهٔ آنجا رسانیده بدرجهٔ شهادت فائز گردید - مومن خان را یقین حاصل گشت که بپای مردی این سپاه فتح حصار به یورش صورت پذیر نیست و کشاد کار را منحصر بر انسداد طرق رسد دانسته باهتمام پرداخت و کوشیدن آغاز نموده به مستحفظان مد عن بلیغ نموده و آنها نیز - * نظم *

بر فتند از دیدها خواب شب ‌‌ ‌ بشستند آئـــین خوردن ز لب
شب و روز را در هم آمیختند ‌ ‌ خسک در ره خواب و خور ریختند

بنداری هر چند برجر و تهدید و آزار محمد مجاهدالدین خان پرداخت دامی به عمل نیامد لهذا مرخص ساخت و او با قبائل بیرون بر آمد القصه چون از بیرون تمام اوقات مصروف انسداد رسد بود دانهٔ و کاه در بلده و خود عنقا بهم رسانید - باوجود آن مارواریان سگ جان قریب یک ماه و نیم بهر صورت گذرانیدند و کار بر حصاریان به کمال صعوبت پیوست - بنداری پٹاوتان و سرداران را جمع نموده علاج طلب و چاره جو گشته گفت که به ماه کامل در نگاهداشت بلده آنچه شرط حصار داری بود بعرصهٔ ظهور آمد و از مهاراجه سوای احکام که انقیاد امر بشد کومکی و جوابه سرانجام نیافت و موسم نزول باران نزدیک رسیده و حالت بلده و آذوقه و مصالح جنگی ظاهر است بموجب علاج پٹاوتان و اهل مشورت بجمله علاج مشروط با آنکه چون مداعی طلب سپاه باز رفته و به سرانجام به سردار کار دستانی جز پایان جوانگاه عدم ندیده اند در اواخر ماه محرم الحرام سال هزار و صد و بانجام بیرون فرستاد و پس از گفت و شنود و آمد و رفت مددیان یک روپیه داد و قلیلی از بار بود تا ایشان نشد و حبس و رانی

• نظم •

دلیران و شجعان کار آزمائی   بر آن بسته دل تا نهادند پلی
هر یک شادان بسوی حصار   همه بر دویدن بکین (۱) گراز
نکردند اندیشه از سنگ و تیر   گذشتند چون بچه ازانجا دلیر

مارواریان که بنابر حزم و احتیاط چندین روز چون بر فصیل از صدمهٔ گولهٔ توپ رخنهٔ ماندهٔ بود بر سر دیوار جانها بمحافظه می پرداختند بمجرد بالا بر آمدن جمعی را به تیر تفنگ غلطانیدند ۔ • بیت •

کسی را که جرأت بود بیشتر   شود کشته در معرکه پیشتر

چون توپ اندازی بسبب رسیدن اهل یورش موقوف گشته بود مارواریان گرم و گیرا در پناه برج هر بر جانب که آمده بر جمعی که مانند مور به کار بالا بر آمدن و (۲) ترنا طار متوجه بودند بانداختن سنگ و تفنگ پرداختند • بیت •

فرو ریختند از سر باره سنگ   نهادند آتش بگوش تفنگ

و قاسم علیخان و میر ابوالقاسم آن دو سید عزیز را با جمعی از مغلیه و سید سادات شربت خوشگوار شهادت چشیدند و بیرراو نیز به غلطید دیگران اکثر از کشته بتعرض در آمد و جود داری نتوانستند نمود بر دیگران بر آمدن ازان و بکه خونخوار افتادند بنابر آمدن به سلامت کوچها که بزرگ بر دیگری سبقت داشت هجوم واقع شد و جمعی کشته و خسته گشتند • نظم •

یکی را تیر انداخت از سر کلاه   دگر را بن انداخت بر خاک راه
دهل زن فراموش کرد از دهل   نگیرش بر آتش بگردید گل
بسی کشته گشتند زبالا و زیر   همه از بر بن جهان سیل کشته سیر

قاسم علی خان و میر ابوالقاسم را بخدمت میرزا ابراهیم مهدی بسبب زمین نعش در خاک سپردند و زوجهٔ بیرراو همراهی شوهر کردهٔ خود را سوخت

---

(۱) گرازپای فارسی بضم اول بروزن گراز بمعنی جنگ بر سید که سبب خوک بوده است ۱۲ برهان •

(۲) ترنا ترنا لفظ مرکب هندی را گویند ۱۲ •

و آماده برین امر کمر بندی نموده گوش بر آواز صدای شلک توپخانه فراز دمدمه سر سلامت کوچه باشند که بمجرد آن برد بانها را پیش انداخته بمقابل خود حمله‌ور گردند اگر توانند بالا بر آیند و در آیند و الا به حریف را سراسیمه با خود مشغول دارند تا به کومک و معاونت یکدیگر نتوانند پرداخت - * نظم *

ز هر دفتری نکته گفته شد — ز هر لجه گوهری سفته شد
که فردا بود روز ناموس و نام — تن آسودگی باشد آنجا حرام
ز دنیا غرض نام و ننگ است و بس — چه نه زانکه نامی نماند بکس

و فراهم آمدگان پذیرفته رخصت شده قرار گاه خودها شتافته باستعداد آلات و ادوات حرب اشتغال ورزیدند - * نظم *

در اندیشه گردن کشان یک بیک — که فردا نه کام که گردد فلک
همه شب هژبران ناموس و ننگ — در اندیشه کار سازی جنگ
ز آئینهٔ تیغ ز نگار گون — به صیقل زدودند ز نگار خون
کمان کیانی یکی کرد زه — دگر یک صلا داد خود و زره

روز دیگر هنگام صبحگاهی که ترک زرین خود با خنجر گزاران خطوط شعاعی از تنگنای سلامت کوچه خط استوا بقصد یورش دژ نشینان شامی حصار فیروزه سر بر آورد مومن خان به پشت گرمی حامیان حوزهٔ اسلام و ریکوجی با دکهنیان و جماعته با ننگ و نام قریب به سلامت کوچه‌ها نشسته امر به شلک توپخانه فراز دمدمه ها نمود - * نظم *

شد از آتش توپ هنگامه گرم — سر و مغز از سنگ عراده نرم
ز دودش جهان ابر آهنگ بود — چه ابری که باران آن سنگ بود

و بر نهجی که مقرر شده بود قائم علی خان و میر ابوالقاسم با جمعی از دلاوران مغلیه و هندوستانی و از یک طرف دکهنیان بسرداری بابو راو علیٔ زعم یکدیگر بطریق معهود در سلامت کوچه ها در آمده نرق آسانسرها را در خندق بر آورده بهمه جلدی و چابکی پا بر پشتهای سنگ و کلوخ خدور مهدمه چنگ بحبل المتین عروة الوثقی زده جمعی بر فراز دیوار آمدند و دیگران در کار بر آمدن -

یورش نمودن مومن خان و رینکوجی و به شهادت پیوستن قائم علی خان و میر ابوالقاسم و پیشرفت نشدن کار و تقید نمودن در انسداد طرق رسد و صلح نمودن بهنداری و بیرون بر آمدن او و در آمدن کوتوال مومن خان و رینکوجی در بلده

چون تنگی معاش محصوران و تنگی عرصهٔ متحصنان حد نهایت سمت گزارش دست بدرجهٔ کمال پیوست و محاصره پردازان سلامت کوچه‌ها را که بدان اهتمام داشتند بکنار خندق رسانیدند و مواضع نقل برج و باره و شروب مانس دروازه بند و اسلوبه بطرز اشراف دمدمه و نصب توپها بضرب گوله متزلزل گشته انهدام یافت و از برانداختن سنگ و کلوخ مانند (۱) کنل الا سردانی که به کا زلی و پای مردی دلدی و دلاوری بمعراج مراد عروج و به سلم مقصود صعود مولی نمود بهم بند مومن خان رینکوجی و سرداران جود و دکهنیان را طلب داشته محفل کنکاش آراست و گفت و شنید چگونگی یورش بمیان آورد دلاوران و گردن کشان طرفین سرنگ نقد حوصله و مقدار تهور و جلادت خویش [illegible] و مولد دقت که جمعی از بندهای اسلام و شجعان با تفنگ و تمام تا قتم ملتجان بحمی رسالهٔ فدا الدین خان و میر ابوالقاسم از تنگ سلامت کوچه و دکهنیان همراهی رینکوجی از کوچهٔ دوم ده آمده متعدی هتحلهٔ ذکرا شوند و قدم دلاوری پیش نهاده بر فراز سنه بر آمده ده آیند و بقوت بازوی سر تیپ و جلادت قتل و اسیر سنه دروبان مارل پرداخته بلده را مسخر سازند و خوانی مدد خان و موجهانی دیگر از جهت در حصار که برکرها دمدمه دارند د لد هدیٔ سعی مسعد

(۱) کنل بروی حصار سمتی بل بلند که سطهٔ ماک سد ۱۲

تنگ گشت از طرف اکل و شرب که موافق مزاج میسر نمی شد و از مشاهده سلوک بدمداری با مجاهدالدین خان هر چند که بحسب ظاهر عهد و ایمان بمیان آورده چون روز بروز کار بر او دشوار می گشت و رشتهٔ امید بودنش بریده می شد بر قول و فعل او چه اعتماد و بقول آنکه العریق یتشبث بکل حشیش - * نظم *

نبودی امید وفا زان دو رنگ | خواص فرشته نجست از پلنگ
نبود ایمنی از مکر او یک زمان | نمی داشت از وی امید امان
چو زان زهر طینت نبوده امید | که بر مار افعی که کرد اعتمید

مبادا تهمت و افترائی بسته اگر خود نباشد دیگریرا رهنمون گردد خدانخواسته خلل در آبرو و عاقبت کار به کجا انجامد لهذا باظهار کشیدن تصدیعات ماکول و مشروبات درخواست اجازهٔ رفتن بیرون نمود و او به گشاده پیشانی گفت که هرگاه اراده نمایند از هر دریکه خواهند رخصت است چون در صورت بر آمدن به علانیه نیز از سگ صفتان ماروار متیقنهٔ بروز چندی خیالات و اندیشهٔ دور و دراز بخاطر میگذشت از آنجا که رفتن را گوش زد او نموده و او نیز سر رضا جنبانیده بنابران با مستحفظان دروازه را یکبهر که قریب بخانه و یک گونه ربط و اعتماد بهم رسیده بود در هنگام انجمن آرائی انجم برین چرخ طارم بر آمدن را مقرر کرد و مومن خان را آگاه ساخته جهت فرستادن دو راس اسپ که در نزدیکی باغ غازی الدین حسین آن طرف جوی سابر بروقت میعاد که شب بیست و چهارم ماه ذی قعدة الحرام بود درشب والد و راقم حسب القرار بر آمده قریب نیم شبی نزد مومن خان رسیدیم - روز دیگر بمدداری واقف گشته رقعه نوشت که عذر رخصت نکرده بیخبرانه رفتن موجب تصدیع شده باشد بهر حال چندی در همین نزدیکی توقف باید داشت تا چاره رنج نماید و میر محمد زمان و قریب بیست نفر پیاده که در خانه بودند آنها را بنابر محافظت تاکید نمود •

در باز داشتند و نه بهدند و تقید در تفحص و جمع تصدیع آن مرد نپرداختند و در خانه اش هرچند تفحص جستند کمتر یافتند لهذا چندی بدست شقاوت پیشگان مارواڑ گرفتار ماندا گویند که این در کل حمو کاسته رحم بار حمل بوده است بالجمله چون نرخ حبوبات بدو آثار پیوست و کاه پهلی زعفران بهم رسانید از سکنهٔ بلده که بتصدیعات بعضی بنابر نگاهداشت جانها با از ممر دیگر مانده بودند از اسباب و دیگر بکباره قطع امید کرده و دست طمع از جمیع جهات برداشته رو به بیرون نهادند و جمع مستورات صاحب عفت و عصمت که گاهی از مدت العمر پا از دهلیز خانه بیرون ننهاده و مرد و عورت نا محرمی ندیده و نشنیده علی رؤس الاشهاد چادر برسر و طفل در بغل گریان و نعره کنان جوعل گویان که از جور فاقه کسی طاقت شان طاق گشته بقصد بشورش و هزاران بسوی اهل و حیران برآمدند و از دست و دهان سگان و گربه که لقمه از دست می ربودند گدا بحیلی خلق میرسید عجب حالتی و غریب وحشتی عاید حال گردید مصر بدان عظمت و کثرت خلق بنوعی خالی و بی چراغ گشت که نفس فی البلد عبرة دیار صادق آمد

• نظم

در آمد به بنیاد مردم کمی   پری شد برین ناحیه آدمی
ز قحط آنچنان دیگدانها بمرد   چه قحطی که آتش از اینجا ببرد

اما به حسب اتفاق معدود بکه مانده بودند و مارواڑیان کم و بیش غله بدست می آوردند اگر کسی بمروت میرسید و استدعا می نمود مرو بکا برده سهم جویس ساخته بدو هم میرسانیدند والد راقم که با حال بعد رده امروز و فردا استقامت داشت اگرچه از ممر ملی بدهی داموس که برآورد غائی بوده اما بنابر حوصلهٔ عالی اکبر آشنا و بیگانه مسلم و هندو که هزاران را طالب بود و از جوف مارواڑیان آورده بنامی حضرات جانهارا مملو و مستعین ساخته هر کدام اسم خود را برای نصب نموده بدین شیوه بودند بنابر حفاظت آنها که بعون و حفظ الهی نفس از این هنگامه به کدا ستم بعد بوقف داشت از اینجا که دمه بهشت

رسانید و او در باب طلب تمهیدیکه یافته و پرداخته بود تاکید نموده میداشته
گفت که مجاهدالدین خان که با قاسم مستأجر خان مرتبت داده [illegible] یک دیگر
سازش نموده مستحفظان دریچه برج فیل و دیوار حصار را [illegible] و [illegible]
پیش قرار موسی خان خود را متکفل گشته تا خود [illegible] ساخته [illegible]
ازان راه جمعی را از بیرون در باره بر آورده معرکه آرا شوند و چون [illegible] حاضر نشده
به تبدیل مستحفظان پرداختم [illegible] و [illegible] گردید [illegible]
اورا به تیر توپ و تفنگ این [illegible] طلب داشته [illegible]
در شهر چنین حیات [illegible] که موجب [illegible]
و بدین کامیاب [illegible] و [illegible]
در باب [illegible] نموده [illegible]
[illegible] این [illegible] و [illegible]
[illegible]

[illegible]

کمانیده بر خاطر و [illegible] است [illegible] آب [illegible] اگر [illegible]
جدائی است بی [illegible] و چیزی به عمل نخواهد [illegible]
ساختن کاریست بی حاصل - چون دانست که [illegible] متبسم گشته
گفت که کمتر از لک روپیه چه خواهد داد و شما ازین کارها کاری نمی‌شد بحصص
سده بوده هرچند مبالغه نمود که نهایت بی مروتی و کم ظرفی است که او را
گراسته بروم وقت دیگر اورا تنها باید طلبید مانده به بخشید - بیت

خوار خاره شکست میدانی سست   باستادی کس نگردد درست

بمداری برخاسته باندرون رفت و رام آمده مجاهد الدین خان را از ماجرا آگاه
ساخت که در این ابتدا فقیرا یساول که بر نقیر و قطمیر کفت و سنید واقف بود از
راه مدالست آمده گفت که بمداری می طلبد و بدین مخاتلت رام را از انجا
بر آورد و مجاهد الدین خان را به محصلان غلاظ و شداد سپرده بتاویان فوق
بر خانه اش فرستاد و پسرش را که در سن هفت هشت سالگی بود آورده برد

و جنجالی اموال بادشاهی را وا نموده آنچه از دست حامد خان دقی مانده
بود سوای چوب و تختهٔ شکسته چیزی نگذاشت •

تشایید سهداری محمد مجاهدالدین خان نائب بخشی و وقائع نگار بمطبعهٔ زرداری

از انجا که سراج الدین برادر شیخ الاسلام خان که در اوائل ایام حکومت مبارزالملک رخصت حج گرفته بود و در عهد حضرت خلد مکان مبلغ خطیر سرکار والا را تصرف نموده مانس به للش تعزا ساخته ز بسته ده امر خیر مثل ساختن مساجد و رباط و چاه صرف نموده بهداری از تقرر بعضی جنه برادران د کماشی حلاب او واقعه گسته تکمیل این که از متعلقات ا برد محمد مجاهدالدین خان بسرش مبلغی خواهد بود د اندیشه تدبیر دستگیر نمودن و مصادره کردن او باخود کنکاش داشت و بتصور اینکه اگر د ظاهر جندی ا فرستاده گردانیده نرسدی [1] سرد بدا عدب را کا ترموده ایستادگی نمیند و جمعی با ا مراقب کرده مقدمه آ ا سوند و جه دشد و اگر تنها طلب داد سید به اندیشیده نه آرد آخرالامر رایش بران مرا گرفت که رام ا و او ا به طلبد که ا مر بلا سرس خواند آمد و مصحوب یک کس گفته فرستد که امر ضروری د بیش است باید آمد اتم حتی ار بیش به ملعه رسد بهدا ی ا که د اند ر بود از آمدن خویش آ[2] ساحت و او را که آمدن دیگری منظور بود گفت می آیم که دیر بین مجاهد الدین خان هم شد اتم تبر اسیول ا که مجد ا بهدا ی بود گفت که الحال ما سردو حاضر ایم اگر امری ضرب بعید رفت دیر او ه آمده بگوشم گفت که اندک مهر بعید که شد ا حصب مقدمم این سخن د ب نمود که این احمد و طلب مطلوبی است شد ملحوظی مسیب دیر بین کس بهدا ی به طلب م آمد و به ملاحظه دسته برد

(۱) دوستی جب ترکی معنی د سب ۴۴ •

گویند از تختها دو طبقه طرح انداخته می ساخت جانبی را برابر حوالت
چون داماجی را نیز در ماه از امدادش منقضی گشته بود بیکوجی راتب جمعی
دیگر گذاشته خود بوالئه ملک سورتهه گردید نام مدار جوار دو دیهی او جای
حصول اجازت متعلقان بود بمبداری شتافت اتفاقا در همان روز جانکوجی از شامت
صاحب ثروت را وا نموده اثاث البیت و دفینه را بدست آورده در کمال سعت
دسته یافت باظهار مدعا پرداخت و از کم توجهی و اهمال دستوری نوره
رای پور داد نورا نتخانه احمد سوانی داده را دولتی ... که بندبارا دبیجه دوره
ساخته بود سوار کرده بر دیوارها نهاد از آنجا که مریم بهستان از پوشش و جنبیات
دیگر که ایشان را از آن گزیری نیست همراه بود یکی از مساحتطلبی در ... اسباب
را بنظر ظاهربینی مال پنداشته حیرخواهی بیداری حفاظت حطور نمود به
بهانه گرفتن اجازت بامواجه رفته اوان مطالع ساحت و حوالت ساید که ... یعنی
رام که در انجاست شرکیا ... با شیجه باشد مانع نه شود معقول
و حقلت زده آمده در چه را کشود و سوارها و اسباب از خود و دیگران که همراهی
را وسیله نجات و بیرون بر آمدن دانسته آمده بودند از آنها و بیگانه همه را بر آورد
اتفاقاً همدران اوان متعلقان مومن خان از بندر کهنبایت آمده واکثر سوارها و
بار بردار زیادتی بدانجا میرسد بعضی سوارها به کهنبایت برد اخوی اسمعیل
محمد خان که از چندی بامثال سکونت داشت رفته به فراغ بال نشستند
و یک گونه انشراح قلب ازان ممر حاصل گشت بالجمله مومن خان بعد
داماجی باهتمام تمام باتمام رسانیدن سلامت کوچه ها بخندق و مشرف ساختن
دمدمه ها و انسداد طرق آمدن کاه و دانه بیش از پیش سرگرم گشته و بجنگ
شبانه روزي توپ و تفنگ دمی نمی آسود - متحصنان نیز از پشت حدار پای
کمی در مدافعه و خبرداری نمی آوردند و داد مردی و مردانگی میدادند
و درین زد و خوردها - * بیت *

تهی شد ز سودا دماغ بسی نماند آتش اندر چراغ بسی

بهمداری بنابر رسانیدن زور مرهٔ لشکریان از هرجا و هر که بود گرفته میرسانید

که موجب این همه شورش خاطر است از دو صورت بیرون نیست که پیشرفت
شد یا نه اگر مدعا حاصل است صوبه دلی را دیگری خواهد کرد و اگر قضیه
بالعکس بخشند جان و جان و مال در معرض تلف است • بیت •

بسی رنجه بر سر دشمنی   نباید کشیدن ز دشمنی

هرگز ما را این سودا در سر و این خیال در خاطر خطور نمی کند چون سرشته کلاله
سخن بدینجا کشید و حرف آشنا بگوشش شد • بیت •

سخنهای سنجیده و هوشمند   بعقل آن بی خرد را بسند

ملازمتی که پیش روی ایستاده بود از حجره بیرون کرده دست به کمر زده خنجر
بر آورده گفت که اگر آنچه مذکور شد مقرون به صدق است بند کردن قسم
و برداشتن خود شریک الکل خاطر پریشان مرا جمع نمایند و مکنون ضمیرش نیز کرد
تا سلیم گفت که هرگاه بنیاد کردن ایمان که موجب تسکین خاطر شده است ما را
بر قول و فعل شما چه اطمینان بیرون عددای قسم بد نموده خنجر انداخته
گفت که از بدی و مکر دغی عائد حال شما نخواهد شد ایم به بهمان بر
سوگند خورد چون از طرفین مواد بلطفی سر وا کرد و جلسهای بهی اهل
گشت از اینجا که گفته اند که با بدو گر است بان می کند گفت بنده
کذب عدل و گواهی تصدیع کمال و عهده بر آنی نمی تواند شد اگر حجت
نمایند مثل را بدین نامه نوشته خودها باسم گفت بعقل داناحی
با اینوه کشور بدین است و خداوند که هیچ نماند و معدمه دمی درک
لهذا حبیبی صدر لازم که از نظری برد حجت مدعم سالحه سوای
مرضا داند و معلق دست که با اطلاع قول گویند گفته آمده ما جدا را بخدمت
والد گرایش نمود و جلس طلب بندای رخ شد اما بدین آرزو متعلق که
موجب بی ننگی و سست خط بود بنطای رانگی داناحی می گست
اتمه از مدین موجل بلی دیوان حمله داناحی مکن پیدا نمود که ننگ د ه
از جهة طرف پوش باید نمود شاید از حمدی ع الناب و صورت مواد جلوه گ
گرده موص حال به بهانه مرتب سدی ه حط رای که بدمدلم شد ی کده

۲۹

و لسکرها فراهم آورده و احدار هر روزهٔ بلده از ضیق معاش و نقدان کاه و دانه و بیرون شتافتن بسیاری از ماروازیان و نوکران چگونه عقل باور کند که بمحض گفتن و فهمانیدن این همه معرکه را برهم زده خواهد رفت - چون لا جواب بود گفت راست است و فراهم گمان نمی رود چون دید که فریبش اثرپذیر نه گشت و تمهیدش خام بر آمد - بر اندیشهٔ پخته ملتوی گراشته بنا بر علاط انداری گفت که بدستخط و مهر ایشان درین باب رقعه بنام مومن خان نویسانیده بفرستند که مصحوب آدم خود فرستاده جواب طلب خواهم داشت و عذر در پیش آورد که دیشب بر مورچال بیدار بوده خسته‌ام الحال رخصت شوند و برخاسته بدرون حجره راهی گشت که درین اثنا گو یا ندای غیبی سروشی بگوش هوشم رسانید و او سبحانه تعالی میخواست که از شرآن ظالم مختال در حفظ و امان خود دارد ملهم ساخت - * بیت *

بسی قفل کا درا نباشد کلید کشاینده ناگاه آید پدید

چون مکنون خاطرش هویدا بود بر زبانم جاری شد که در خلوت چیزی گفتنی است طلبید و در حجره برد و نشسته - * بیت *

باو لب کشادم ز راه صفا بخواندم برو داستان وفا

که اگر قصد و عزم است که بصورت شریعت پناه به حیله سازی با دو گوش و بینی ما را برآرند امری است محال و خیالی است باطل - * مصرع *

زهی تصور باطل زهی خیال محال

و بدون بردن متعلقان و ناموس کشتن و کشته شدن را برخود گوارا ساخته‌ایم -

* رباعی *

گفتم که مگر تخم هوس کاشتنی است
بی بی غلطم که حمله نگراشتنی است
نگراشتنی است کار عالم یکسر
الا عزت که آن نگه داشتنی است

و اگر بملاحظهٔ اینکه مبادا بجانب داری منصوب ارادهٔ هنگامه درضمیر داشته با

بر اندکی حقیقی و هم مشربی و تعارف دیرینهٔ مومن خان اگر مقصد سرانجام شود
صاحب عظم و وجاهت حسم منصور است خانی به دلش خلیده نیته داشت
اگرچه از سابق همین خدنگ مرکوز خاطر او بود و موقوف بر وقت می داشت
دین ولا که طاقتش ازین اندیشهٔ خطرناک طاق گشت بیاس مستعد خان کرده
شعبده بازی آغاز نهاده ورق حسب الحکمی بمهر عمدة الملک امیرخان بر آورده
ایشان را طلب داشت که بعضی مسرور به پیش است و موقوف بر حضور شما
است اتفاقا بوم بمحسنه خون صائم بودند عذر آوردند پس از روز دیگر که طلب
نمود به بهانهٔ خوردن مقصتی و مسهل گر اندند از آنجا که از بر آوردن دمی و
جانی بار ماندگی معاینه شده عذر کلی دانسته بودند از آمد شد کس بعداوی
نهانت به بحر تفکر فرو رفتند • رباعی

به دعـــ همیشه مـرد دانا زد است
سـوسـنه بصیص ز ملک آزا است
بتکـــر نبـــود هنـــر سکندی آی
خون منصود آن تیغ که خونش را است

احة التماس نمود که سه آوری شـ رة موجب زند بی حسب و مضطرا
بهدای منگردد مددا بتا خوشی اندیشمند اگر ملاح حصب دند ...
از مانی الضمیر اطلاع نگردد و آنچه مدحب سب دشد جواب دهد • بیت
اگر زمانه نگرگی دسد ممالک ا زنهر و ... ... دند ک
این معنی مستحسن نداد و بود بهدای بد تا بب طلب الد ا دمعی ا
بهدای بنگالی احدل مستعد خان ک ... دسو ... که ... ربت
اندیشیده و طلسمی که دین امر ... که ... کتب ... ماهی حمل است ...
ایشان ... مومن خان ... تعهد اینه او این ... ا ... ...
کسد و ... حکمی بمهر عمدة الملک ... است ... ... اگ ... ای
... است ازین ... که موجب ... است ... ...
... ا ... صاحبه ... ... در ... ...

به کس را مجالی که بیند دلیر ز پایان بـه بالا ز بالا به زیر
ز آمد شد سنگ و تیر تفنگ زمین آسمان هر دو گشتند تنگ
کسی کو سر از باره کردی برون به تیر تفنگ آمدی سر نگون
وزان سو همه مارواری نژاد ز غیرت زده آتش اندر نهاد
همی داشتند جای خود استوار بزرم مقابل ز پشت جدار
ز پایان چو سر بر زدی از حجر به سنگی پریشان شدی مغز سر

تا آنکه خندق انباشته شد و مورچال بپای جدار حصار پیوست - بهنداری آگاه گشته پتّاوتان عمده و جوانان کار که نزد او می بودند تعین نموده خود نیز همانجا مستعد به مدافعه نشست - دکهنیان به طمع نهب و غارت زیاده از مقدور و بیشتر همت بر تسخیر بلده که بپای دیوار رسیده بودند گماشته سعی موفوره به کار می بردند - مومن خان از چیره دستی مرهتّه از راه دور اندیشی که مبادا دکهنیان رخنه یافته به قهر و غلبه در بلده در آیند و قتل و غارت بمیان آید شهر تلف خواهد شد و خدا داند که پس از پردهٔ غیب چه بعرصهٔ ظهور آید و این معنی را در ظاهر بلب آشنا نمی نمود اما در باطن بمردم خود که برفاقت آنها مامور بودند گفت که با انداختن توپ و تفنگ و های و هوی و جوش و خروش ظاهری معرکه گرم داشته از در آمدن بلده پرهیز و احتراز دارند و کار را بدانجا نرسانند که دکهنیان در بلده راه یابند و آمد و شد مردم را از بلده که پیش ازین مسلوک بود مسدود ساخت مارواریان را خیال برداشتن مورچال زیر دیوار بسر افتاد و از راه دریچه پایان بمیان جدار که راه بخندق بیرون ساخته بودند بر آمدند چون آنها غافل بودند چندی کشته و خسته خسته خائب و خاسر منکوب و مخذول برگشتند همدران اوان که کار محاصره به تعسر انجامید وجد و جهد مومن خان و دکهنیان بیشتر از بیشتر واضح گشت بهنداری راکه از طرف مستعد خان فامی خاطر جمع گشت از والد راقم که بفضل ایزدی نامی و نشانی درین دیار دارد و بخیال اینکه میر محمد زمان جماعة دار نوکر او نسبت نسبتی دارد و جماعهٔ پردیسیان و جمعی از گجراتیان که ملازم اویند با ایشان مربوط درین وقت که کار بدشواری پیوسته نظر

منادی بر آورد که اگر بعدی متصدی امر بعدی و بیرونی خبری خواهد شد
خونش(۱) هدر است فی الجمله اطمینانی حاصل گشت مارواریان از آمدن داماجی
و اثر نه بخشیدن افسون بهنداری بر لو که رفاقت مومن خان را قایم داشت
و فراهم آمدن سپاه گجرات نزد مومن خان که من حیث المجموع قریب بیست
هزار سوار و پیاده شده باشد نهایت اندیشه ناک و هراسان گشته بندوبستی بدروازه
کولتان نموسه دفعه بعضی از پیدل مارواری که قریب سی صد کس از سوار و پیاده
باراده خان به سلامت برس به وطن بر آمده بودند چون شب و روز بدقتلی بیرون
به تقید تمام بانسداد رسد غله و علف می پرداختند گرفتار شدند و در ج خود ب
بحبله آنکه که گندم و جوارا سنگ بها می فروختند رسد بهنداری ابواب لب آب ا
که جهت آنکه خست خس به کرده بود مسدود ساخت و فقط آب سر کاره
گردید بعد روزی چند داماجی بنابر بار دند مومن خان دلاه بس بور آمد یک
زنجیر فیل و یک راس اسپ و جواهر و چند خوان اقمشه و چند دست خلاع
به همراهیان برانجع اورا گرفته مذکور و مشورت ستحسر بلده دمدل آورده به حصه
گاه خویش رفت رنلنگوجی را امر نمود که باتفاق محمد مومن و متعینین
مومن خان بساختن دمدمه و نصب کردن توپها و پیش بردن مورچال تاکید
نکا برد چنانچه دکاکین دروبه سه ناره واقع بیرون دروازه جمال پور و بیوت آنجا
ا خراب ساخته مورچال را به کدر چندی رسانیدند و شروع به انداختن نمودند
دکهنیان بدستعه سالرسالی ز موم و سندسلی پراز خاک و خاشاک دسته کنده
می انداختند و توپی چند مقابل دروازه آورده بگوله انگنی اشتغال و رزیدند
و از طرفین جنگ سخت به نوعیست که شب و روز خورد و خواب بیدامنی مل
نمی گشت نظم •

بلا بسود امسی سسر زدند بی آسسودگی را علم در زدند
هوموجان هوسان دو صف رزم ساز یکی در نشست و یکی در فسا

---

(۱) هدر بازل و بای مفتوح و بازل مفتوح و بای زده و دال مهمله باطل و هرا صدر
جمعی من عنی صدر ۱۲

نزدیک مزار حضرت شاه بهیکهن قدس سره بر ساحل رود بار سابر فرود آید مومن
خان معاودت نمود - هزار روپیه نقد و اجناس لوازمهٔ ضیافت فرستاد داماجی بنابر
قرار بمکاتبه مقرر شد آمده نزول نمود - بهنداری از استماع رسیدن داماجی و
کیفیت ملاقات و مواخات مومن خان با بهنداریان و بنّا و تان و حذر اندیشیان
محفل کنکاش آراسته امری را اندیشید که برهم زن اتفاق مرهته با مومن خان
شود و سنگ نفاق بر میانهٔ وفاق زند لهذا مصحوب معتمدی بداماجی پیغام
نمود که مومن خان باریکوجی در صوبه سوای محالات بلده و بندر کهنبایت
و پرگنهٔ حویلی بالمناصفة قرار داده اگر جانبداری او را فرو گزارد در محالات
بلده و امر حکومت تمام صوبه بالمناصفة مرا قبول است و بنابر خاطر جمعی
پتّاوتان نامی را کفیل میدهم که سرمو تفاوت بمیان نیاید داماجی این معنی
را به مومن خان ظاهر ساخت و او به مقتضای وقت تن به قضا در داده بدان
موجب راضی گشت و در عوض بندر کهنبایت پرگنهٔ بیرم گام بلا شرکت
تعلق بمرهتّه ساخت و قریات پرگنهٔ حویلی را با یک دیگر تقسیم نمود و درمحال
ضبط عشور مکاس داران اورا دخیل کار کرد و بدین تدبیر رخنهٔ انگندهٔ بهنداری را
مسدود ساخت - روز دیگر داماجی بنابر غسل گزر دودیسه رود سابر متی که
باعتقاد هنود محل متبرک است و در نزدیکی شاهی باغ واقع شده سوار گشت
و دیوار حصار شهرپناه که بسمت دریا است از دور ملاحظه کنان بدان گزر رسید
و پس از انفراغ غسل هزار روپیه به عنوان خیرات برنار داران تقسیم نموده معاودت
کرد و تمامی فوج خود را به همراهی رینکوجی نمورچال مقابل دروازهٔ جمالپور تا
دروازه بند تعین کرد و بنابر پیش بردن مرحله و انباشتن خندق و انهدام دیوار
حصار قدغن بلیغ فرمود ازانجا که اهل سوق و حرفه و مردم آبرو طلب با
اهل و عیال بتدریج از شهر بر آمده در پورجات سکونت گزیده بداد و ستد سودا
و معامله و به کسب و پیشه بفراغ بال در آرایش و پیرایش دکاکین پرداخته بودند
از آمدن دکهنیان بدان کثرت و انبوهی که شیوهٔ غارت و کالا ربائی را معتاداند
خوفناک گشتند و این معنی به داماجی منکشف گردید لهذا در اردوی خود

• بیت •

همین دست افسوس بر دست سود   بهر لحظه سر بر زمین می زد

متعلقان شریعت پناه که حال بدین منوال دیدند هراسان شده به تدبیر استخلاص
و حفظ خودها و زن بچه که دیگر نمی توانستند رفت از خانه بر آمده بگوشه
و کناره منزوی گشتند و به سازش مرحالیان به لباس گمنامی شبی نیم شبی
چادر بر سر و مقنعه به نعل لرزان و دلی به ترس بر آمدند ازانجا که اهل
عفت و عصمت گاهی به جهت مصیبتی گریه نه شده و کوچه و بازار را ندیده
اگر به ابتلی راه بیباکی از مالواییان دو چار شده اندک تهدید می نمود نقد
انداخته می گریختند و از افگنده را غنیمت شمرده منصرف میگشت بالجمله
به سعی و مشقت تمام که حق تعالی سعی دشمنی را نصیب نکند زنه
شریعت پناه پیوستند •

رسیدن داماجی راو گایکوار با فوج گران در بلده و ملاقات نمودن مومن خان وجد وجهد نمودن در تسخیر حصار

چون اوان داماجی راو گایکوار که از سورت گریخته بقصد این صوب به
آمده بود با فوج گران به قصبه نریاد رسید مومن خان بدریافت این خبر بقصد
تمهید ملاقات او بخدام بیگ خود را رخصت نمود داماجی بیست و هفتم
شهر شعبان المعظم بموضع ... بر به فاصله دو کروه داخل نمود مومن خان با
فدا الدین خان و دلیر مستعد خان و عبد الحسن خان و مومن علی خان
محمد علی خان و صدق علی خان و جمعی دیگر به ملاقات داماجی
شتافتند تا نزدیک دیره او رسیده داماجی کشت و بعد از خوش آمد بر
اسپ و ظرافت برآید و دیگر جوان بدهد و پرده دست جلو به ... نمود
نموده به مومن خان به تبدیل نسبت ... هند بلد مواجه ... نمود که

و ملاحظه روز روز موجود که شاه ... بسبب اسمی ... که ... دیگر ... بسبب ...
چشم انتظار بر شارع ... دید ائین سعید گذشت چون ... که
نکی ... راه یافت و ... که خود ... بسبب ...
حضور ... بسر خواهند ... از بانی ... و حسابی و طوعی و ...
آن روز ... و ... بسبب ... می ...
و او به طمع ... داده ... و ... و ... که و ...
که ان ... که ... می ... که ...
... آسمانی ... و ... ملک و ... و ...
و اغتشاش خوب ... که ... حوال ...
برداشت و تمام را ... آدمی ...
امید و اوضاع مسعادات و ... و شب ... خوش
اکوار ادة السلاطین که حیات ... خواهد بود یک ... بر آید
و از حواد ثما ثانوا یعملون ... گشته ... مستعمل ... حبس ...
احباب دعوت حوال مرد ... نوشته ... رسید آمد که در شمائیکه
اقامت داشته هر روز حیات تناول می نمود ... تصدیعات کشیدن
شهر نیست و نخواهد آمد و بالمرة خاطر خود را از ثمر اندیشه ها فارغ ساخت
شریعت پناه ازین خواب از غفلت بیدار گشته دانست که مقصد ازین بوده بازی
چه بود در پس زانوی تاسف و ندامت مانند مجانین و آدم دیوزده در
بحر اندیشه فرو رفته پای درخت چه کلم نشست و دریا بخوردی و با تحریکی
خود زبان ملامت و تعریض گشود و نمی داد سود - * بیت *

چنین است رسم سرای دغل — که زهرت دهد چون چشاند عسل

و سرور و شادی واسطه کاری امر مصالحه باددوه و ماتم داری اهل و عیال و ناموس
و ما یعرف که در شهر است چگونه از چنگال ستم پیشگان ماروار سالم خواهد ماند
مبدل گشت -

---

(١) شالم مهمان طفیلی را گویند *

تشریف باید برد متعاقب راز سربسته در رقعه مختومه می رسد شرحه مکنون سینه
گفت او کمتر شفقت از استماع وعده اگرچه فی الجمله پنبه غفلت از گوشش
بر آمد اما بگمان آنکه شاید این دروغ راست نشود و بدین سبب حیرت نداشت
بین الخوف والرجاء بسم شهر شعبان سوار گشته سبحان الذی سخر لنا هذا
و ما کنا له مقرنین را برخواند و رو براه آورد و بمجرد ما از دروازه شهر بیرون
نهادن آدم بهنداری که بمسافت آمده بود فی الفور به مستعجلی آنجا
گفت که اگر شریعت پناه بازگشت نمایند در آمدن به دهند و او پیش
راهی شد از آنجا که هنگام صبحی سروش غیبی بدلی اربعی مژده دو جز
شدی (۱) مجلاه برخور و آخور آکنده از کاه بشرط حواله بده سنتی بگوش آن
ستور خوانده بود جانی تامند تازه کرده بزان مرده جان مشتاقی و کام زنی آغاز نهاد
و بهرامان جان کندن بتکامشی به آمد • بیت •

بود روز کوتاه و منزل دراز بمنزل رسم گر کنم دیرکنا

بعد تشویش اندل و حیران تکاپو نموده لنگان لنگان به لشکر گاه مومن خان
رسیده به کام و مراد دل شد و شکر نعمای الهی بجا آورد به تمام شب
به سجده گاهی به سجود گذاشته تا سحر برنداشت شریعت پناه چون گل
خندان و نوخیز با دل شادان با مومن خان ملاقی شده حسب الحکم را ستعد
و السونکه بتازگی داد کرده بود تکرار نمود چون حسب الحکم خوانده شد
مهمل مضامین سالی که مکر شده ظاهر گشت و چون لنگ بکشند از بر
به پیش مدت سه ماه رسید تا بم مایل گشته لهذا امجد حدت و ادب دانش از
مبین و مثل استنباط بموجود که بهنداری از آن گردش بدل آوری و آوازه
صاحب شریعت پناه تبیت آوری بدست داده بسبب تمو و وعده
بدین رقعه موعوده میبینی از معنی نداد و حجت فی آن حد فضل و کمال
آن قول بدیل مایل (۲) گوشی زده از ادوره است آنکه مثل مرقعی پناه مدعد

(۱) مجلاه دیده •
(۲) کول با حد دسی به وی مول معنی مکرو د ب

realpatidar.com

بود بهنداری محمد نور الله و محمد شهریر منصبداران ا ندس امر مامور ساخت که در رکاب شریعت پناه زبدة القضاة هنگام مراجعت بعاتبه با خود گفته و داشت که بالعزم و الیقین که مهاراجه از در مصالحه در آمده و برای نصب این امر مرا مامور ساخته از مساعدت بخت و موافقت وقت است • لمؤلفه •

اگر طالع گیرد بدستم قرار ... بسی سود بینم ازین روزگار

و شب انتظار طلوع و افول ثوابت و سیاره[1] رصدی بسان[2] زیج بدل همه چشم گشته به ستارهٔ شماری و تکرار و اذکار این مصرع زمزمه می نمود • مصرع •

اسپ عجب شئی است که فردا نمی شود

جواب را خرام ساخته به[3] بلواسه زده داشته بدلیل رسانید و هنگام در آمد بیک مجا به ین طارم اعلی و بر آمدن طاوس مهر از گنبد خضرا که طنطنهٔ زیر کوس رحیل حضور شی برحلت معد و آمده شده مثل ا حسنت بست و ختم انبساط برساع طلب بهنداری و امیدواری ستعش سرمکنون سراپا گوش گشته بست • لمؤلفه •

بسی داشی گوش کرده مزاج ... که از راز سربسته یابد[4] سماع

که ناگاه آدم بهندلی با یک ابن است که از حضور دهد کسی سکمس به بست حسیدهٔ حسک و دن و در موال علوی منعقد گاه گاهده و از جدائی خو طنس طی و ختم انبساطش سعد گشته اگر بتقریبی از کهکشان و گاه به موبی به؟

---

(۱) رصد بالاول معلوم بمانی رده حسم د سدی ورده را نگاه داشتن و در سرمدمه است که حمولوه به بلندی مقت صد گز که حکما بجهت دیدن مزار فلکی ساخته اند و معانی ثوابت را یک هزار و بست و دو کوکب مرصور کرده اند ۱۲

(۲) زیج بکسر اول و سکون ثانی و ختم ابجد معرب ... و آن کتابی است که منجمان احوال و حرکات افلاک و کواکب را از آن معلوم کنند ۱۲

(۳) بلواسه بر وزن حلباسه ... و ... و ... و ... ۱۲

(۴) سماع و سماع بکسر اول مرد و معنی ... گوش ... ۱۲

هنگامه صریحا به خبر بیرون کردن را بمقتضای وقت صلاح و فلاح کار نمیدانست و میخواست که از راه مخادعت و مخاتلت و مداملت (1) این کار صورت گیرد و چندی پیش ازین که دفعهٔ ثانی بدست آویز احکام بیرون می فرستاد آنها دریافت ما فی الضمیر او نموده برقعه نویسی و جواب طلبی از خود رفع کرده بودند درین ولا که خبر بر آمدن داماجی با فوج گران از سوهن گرهه و رو بدین صوب نهادن رسید نظر بر افعال و اعمال شنیعهٔ خود که صغیر و کبیر و برنا و پیر از و به ستوه آمده‌اند بیشتر از پیشتر از ممر آنها مشوش و پراگنده خاطر گشته در چاره جوئی این کار افتاد و از راه تدلیس و تزویر آن ابلیس تمهید نوی و خیال تازه بسته و بلباس ظاهری آراسته برزخ کار آورد که بدان وسیله سنگ تفرقه دران جماعه افتد و هریک را جداگانه باید برآورد * بیت *

فسونگر فسون نوی ساز کرد　　سر حقهٔ دمدمه باز کرد

و حسب الحکم به مهر امیرالامراء بنام مومن خان که مهاراجه چندین احکام فرستاده بود ظاهر ساخت و قاضی و ارباب تحریر را طلب داشته خواجه مستفید خان را مخاطب ساخته گفت که مهاراجه حکمی فرستاده و بدستخط خود نوشته که مصحوب شما بفرستند و نهانی بسرگوشی * بیت *

فسون دگر خواند در گوش او　　بدر کرد گوئی ز سر هوش او

دمدمه را به کار برده دمید و گفت که مهاراجه فقره که استشمام بوی مصالحه ازان بمشام توان رسانید مرقوم و حوالهٔ آن مخصوص به شما کرده امروز که مجمع است افشای راز مناسب نیست فردا عند الذهاب گفته خواهد شد و بنابر نمود ظاهری حسب الحکم را سپرده برد مومن خان رخصت کرد - شریعت پناه از استماع افسون آن افسار که سریع الاثر بود در رگ و پوستش دویده از حادثهٔ مآل اندیشی به صد فرسنگ دور انداخت و از خوشی در پوست نه گنجیده دهان را لبریز تبسم ساخته انگشت ادب بر دیدهٔ قبول نهاد و به شعف تمام و امید مآل کلام مرخص گشت ازانجا که در شریعت غرا باثبات مدعا بی گواهی عدلین جائز

---

(1) مداملت با کسی نرمی کردن در کاری *

در خانه‌های بی صاحب بفراغ بال برای خود انگاشته در آمده هرچه بدست شان می افتاد متصرف می گشتند و شبها به نقب زدن و بردن کالا می پرداختند چون ایام زمستان بود بمصلحت عمارات را کنده می سوختند • بیت •

نظر بر در خانه هم دوختند بریدند زنجیر و در سوختند

عجب حالتی و عجب وحشتی بر باقی ماندگان بلده که ناچار بودند مستولی روزانه خوف گرسنگی و گذر بهنداری و شب هراس کولی از خورد و خواب انداخته و طرفه تر آنکه چون دیدی حتیها تمام کولیان اشتهار داشت مرواریدش در تن امر اشتعال ورزیدند الحاصل جمعی عالمی بدین منوال به و بال شده کشتی صبر و قرار شان در بحر موجهٔ حوادث و گرداب بلا افتاد بالضرورة بهر نوعیکه میسر میگردید به سازش مرحالیان درون و بیرون آنچه مایل بردن با خود بود گرفته بدستیاری ریسمان از دیوار حصار بدروازه از کشمکش و بیم و هراس شتابان روزی را می رسیدند اما آنچه از مس آلات و ظروف برنجی و اسباب که نقل و تحویل آن دشوار بود برجا می ماند که بهندای و کولیان خداوندی می نمودند • بیت •

نماند آشکارا ز چیزی نهان نهانی دان بهی ماند نیز از نهان

نرخ مس بی مس شاه جهانی بدوازده روپیه رسید لیکن خریدار کجا مسها متروک نموده به بیحوصلگی سپاه میداد •

بیرون شتافتن خواجه مستفید خان قلعه بدست آوردن حسب الحکم بفسون گری و دمدمه سازی بهنداری

از انجا که بهندای بوسیله از بودن خواجه مستفید خان دلی و نیز به کس بهدشتی دست‌ستی که انها بطور کرب منعلق و تبدل بای د حرکت و نقل تمام بودند خواند او با جمع خولیش همه ایس داکنده و از اندیشه ما شدن

و بهنداری را یک گونه تسلی خاطر گشت همدران اوان کانوجی باکیر مرهتّه فرستادهٔ داماجی را و با دو هزار کس از سوار و پیاده بموضع نتوه سه کروهی بلده رسید مومن خان فداء الدین خان و مومن علی خان را باستقبال فرستاد و او آمده شامل رینکو جی فرود آمد - مومن خان بارسال لوازمهٔ ضیافت از نقد و جنس پرداخت درین بین سه قطعه حسب الحکم اقدس بمهر و زیرالممالک بهمان مضامین احکام سابق بنام مهاراجه و مومن خان و بنام جمیع بندهای بادشاهی که حسب الخواهش مهاراجه نوشته شده بود رسید چون دفعهٔ نخست فرستادها بحسب اتفاق در شهر آمده بودند پس از ورود احکام بهمان نهج قاضی و دیگران را جمع نموده تکلیف رسانیدن احکام نمود از اندیشهٔ اینکه درین بار بالجزم باندرون راه نخواهد داد در جواب گفتند که در رفتن مضائقه نیست و آمد و شد مکرر بعمل آمده این دفعه یکی از معتمدان خود را همراه نمایند که آنچه گفت و شنید نمان آید بگوش خود بشنود قرار یافت که دفعه مددی برآمدن و آوردن احکام به مومن خان نویسند جواب رسید که اگر برای خالی کردن حصار است بیایند والا احتیاج نیست - بهنداري از استماع جواب صاف دم بخود کشید و در اندیشهٔ دیگر افتاد بالجمله چون قلت کاه و دانه بیشتر گردید و برگ سبزی و خشکی بر درخت و پر کاهی بر چنبر نماند ماروایان شترانرا به اقلیه رانی بسته بکنار دریا و سرچاه‌ها کوري که قسمی از غله نامتعارف است کاشت نمودند که بجای کاه و دانه اسپان کافی باشد و از راه اضطرار بهنداري جماعهٔ کولیان موضع بهوهن و حاجی پور و تبه چنوال را بقول و باندهري طلب داشت که هنگام شب بآوردن غله و کاه پردازند و فابو دیده بعضی از بیدلان ماروار و اسپان را از مستحفظان بیرون گرایانیده به ماممی رسانند - آن گروه شقاوت پروه که پیوسته خواهشمند فساد و هنگامه و قطاع الطریقی اند اینمعنی را از یاوري طالع منحوس انگاشته آمدند و شبها دردانه کم و بیش بآوردن کاه و دانه و رسانیدن اسپ و شتر بعضی ماروایان می پرداختند و اکثری بنام طلایه و اهل اسلام افتاده جان و مال را می سپردند روزانه کولیان به کشاده پیشانی علی رؤس الاشهاد کوچه بکوچه و محله بمحله

خان که مدعای دیگر مضمر داشت امتناع ورزیده برشتی و تند خویی اعز لهک
اتم حروف اسیر حوصله برداشت نکرده از جا در آمد و در مقابل بجواب پرداخت
و صحبت به (1) مصارمت انجامیده منغص گشت دین بیگ خوشحال خند
سپهٔ که در انجا بود از مشاهدهٔ مکالمات حسب‌الشانهٔ مومن خان جمعی از علما
آورده شروع بداد خواهی و تظلم نموده گفت که اهل از حد حمل در آمده
آوارهٔ و سر گردانیم اکنون که بندهای بادشاهی جانب دای سندای ا منظور
داشته گفت و شنید می نمیند تا وضع مآل مشخص نه کنند نخواهیم گذاشت
که برد اورند الحاصل باکراه تمام او اخر رو مرخص صاحب و بند ارهٔ امل به
رسیده بانظار لحارت در آمدن دنگ شد از اتفاقات قضا انام سارل متصل
اعتماد سندای که بدلر حد گیری درب و بروج حصار و بدعی مستحفظ
برآمده بود بد انجا پیوست و حالی از معنی حصب در آمد داد چون وقت
تنگ بود برای ادای صلوة به مسجد دستور خان کجراتی متصل دتدرن دروازه
در آمدند دبن بیگ شرارهٔ ترسیدهٔ سندای با بعد سده گفت که از کد بها بر
بر لشکر سده چون ازانجا بر آمده بودند بی ادراسه دستها سندم خلاصه
مضمون مرقومه آنکه ز حد درد مومن خان موقوف باشد که اینجا دیگر
که بعدب مدسد حواب ادا نیز کرده خواهند آمد منکسب کردند که حمی
تک کرده ام بودن این جمعه جلسی داد الکون که بیرون اند سته دیاد
لهذا منع آمدن نوست و آنچه را ام نصر کرده بود ا حصب سهه بیرون آمد
بالجمله در حرب پیدا نمودند که بعد ازین از در آمدن سپه سند الله به سنه
وقت من و زندم باشیره سندای طلب داشته دیهی و اینها
جائی از حیر ستان نکندی بسته در سر گریست مطالع کرده و اموت
وقوع ناخوشی که با ام در رب حصب سلطان کنند تمیز ابن عوا
سیما بو حد علم بینه ظهور آمد . ست .
جدای و دخل استیمن سرحد کاد طمع است که کس از حد بدوه

(1) مصاف ؟ مددگر . .

احکام ورود یافتهٔ این ها مثنی آنها است و جواب همان است که احکام ولی نعمت بر سر و چشم تابع امرام هرگاه رتن سنگه قلعهٔ ارک را که مکان نائب نشین است خالی نموده بر آید و انهی کرن در امور نظامت سر گرم کار شود و فداءالدین خان داخل شده باستمالت رعایا و برایا پردازد و ارباب شرع شریف مستقل گردند و سکنهٔ بلده که بنا بر جور و ستم بیرون بر آمده اند بخانهٔ خودها به طیب خاطر آباد شده راضی نامه بدهند فدوی درگاه آسمان جاه معاودت نموده به کهنبایت خواهد شتافت درین ذکر و مذکور قریب نیم شب گذشت چون معاودت صورت نمی بست همان جا ماندند مومن خان بهادر بیگ نامی رحیم یاور خان سراول جاگیرات را گفت که تمامی جاگیر جاگیرداران واگذاشت است نائبان آنها بر محالات بروند مزاحمت نیست و روز دیگر به فرستادها گفت که بالفعل آنچه در جواب گفته شد بهداری را نوشته اطلاع دهند تا چه پاسخ رسد از انجا که نورالدین احمد خلف قاضی مستعید خان که داماد محمد مجاهد الدین می شد و محمد پناه پسر رحیم یاور خان که هر دو به طریق نوکری همراه مومن خان بودند بنا بر دیدن آنها و بر آمدن بعضی مطالب توقف را برفتن شهر ترجیح دانسته سکوت ورزیدند راقم حروف از راه دور اندیشی بحضور خوانین بخدمت والد که مدعائی نداشت ظاهر ساخت که سابق مکرر این قسم جواب درمیان آمده اکنون به تکرار آن پرداختن و انتظار پاسخ داشتن تحصیل حاصل است و از [1] مخاتلت مارواریان دور نیست که پس از رسیدن رقعهٔ جواب نویسد که همان جا باشند چون ناموس هر یک در شهر و شهرپست پرآشوب درین صورت قباحت عظیم و وخامت جسیم متصور است اگر رخصت رفتن شود مناسب خواهد بود این معنی پسند خاطر همه‌ها شد و فرعهٔ حصول اجازت بنام راقم انداختند رحیم یاور خان را که محل اعتماد بهداری بود بنابر گواهی با خود برده ظاهر ساخت که صلاح در رخصت است اگر حسب‌المدعا جواب حاصل خواهد شد بار دیگر آمدن دور نیست مومن

---

(۱) مخاتلت یا کسی فریب آوردن ۱۲ *

و حیف و میل باحدی عائد نگردد و در امور شریعت غرا ارباب شرع شریف مستقل باشند می پرداخته باشد و شهامت و عوالی پناه موسی خان از آنجا که شده باشد به کیفیات مکمل خدمت معاودت نماید و به سمت استمالت مردم بلده ایالت مرتبت موسی الیه ربی سنگه را پیش خود طلب داشته بدلاسا دلگرمی ا معمور می نماید تا رسیدن او آن شهر پناه به بندوبست امور نظامت پردازند بود که مطابق یرلیغ قضا تبلیغ به عمل آورده از قرار واقع و بندوبست پرداخته به آبادی و پرداخت رعایای آنجا مساعی جمیله به ظهور رسانند اند پس ادب باکند دانسته به عمل آورند و سه قطعه احکام که بنام موسی خان بود سرد جوابش نموده فرستادن آن و پیام اطاعت و انقیاد حکم اقدس نزد موسی خان فرستد آنها که محصور بودند از راه دریچه دروازه استوریه به بیست و چهارم شهر جمادی الثانی مریب در شهر آمده بعد اخذ و رسیدن رخصت گرفتن از موسی خان از آنروز ملاقی شدند و احکام به مطالعه در آمد حقیقت به مطالعه بحضور نقل یکی از آنها که مضمون واحد داشت پرداخت ۰

نقل حسب الحکم اعلی به مهر وزیرالممالک اعتماد الدوله

آنکه نعمت و عوالی پناه شهامت و معالی دستگاه موسی خان مورد مراحم والا باشند حکم جهان مطاع عالم مطیع پیرایه صدور یافت که صوبه داری احمد آباد تا ماب و ایالت مرتبت راج اجیت مهاراجه ابهی سنگه بحضور طلب معمل و نظامت بلده بسرور الحرآنه بر [illegible] دارالدین خانی که با یک صد سوار و ده صد [illegible] به شهر به محافظت و لسالت که موجبی [illegible] احمد حیف و میل و جور و تعدی نسبت بحال سکنه بلده عائد نگردد [illegible] اجرای امور شریعت غرا ارباب شرع شریف مستقل باشند و آن معالی [illegible] به طبق حکم معلی از آنجا که [illegible] به کیفیات [illegible] خود که متی [illegible] معاودت [illegible] موسی خان [illegible] گشت [illegible]

به گذاشته عادل و عاطل نبود - جماعهٔ ماروازیان که یک دوم و یک ذات
بودند سلامتی خود را از چنگال اهل اسلام و دکهنیان در نگاهداشت جز دیوار
حصار دانسته در شبهای تاریک ماه بر بروج دور حصار تمام شب با بوجهٔی
چراغان و مشعل و گفتن خبردار باش و خوبیار باش شعدیکه را آگاهیدند شب
زنده داری می نمودند و بعد خاطر نیوین ناامید با آمدن جنبهنی خود
در تدبیر فتح الباب و سیله و چاره جوئی داشتند چندی بیکارانرا اعلم عدد آنکه
به تهمت جدعه و سازش با بیرونیان به سعایت ماعیان و جوسانه کوبان از جدا
ی جهد دست و پا و گوش و بینی و جان از ساختهٔ ه روایان برباد رفت
و بدین تهیه در بیرون بمطلقه نمایندن احجار و بند غله ناندن چاندی را بد بود
وادي عدم ساختند شمدران ارباب قاعدان از دور مراجعت تا شش قطعه
احکام قدسی و مهر اعتماد الدوله وزیرالممالک و امیرالامرا صمصام الدوله و
مظفر خان در استقلال و بحالی صوبهٔ مهاراجه و گرفتن فداء الدین خان
و معاودت مومن خان به کهنبایت سه قطعه بنام ابهی کرن و سه احکام بنام
مومن خان رسید بمدداري مستعید خان فاصی و علی محمد خان و محمد
مجاهدالدین خان نائب بخشی و مدوي درگاه و رحیم یاوز خان سراول را طلب
داشته احکام موسومهٔ ابهی کرن را بمطالعه در آورد - چون همه یک مضمون
بود بتحریر نقل یکی از انها پرداخت ٭

نقل حسب الحکم بمهر اعتماد الدوله وزیر الممالک

آنکه تهور و جلادت دستگاه ابهی کرن مورد مراحم والا باشند حکم محکم
مبرم قدر توام شرف صدور یافت که صوبه داري صوبه احمدآباد بامارت و ایالت
مرتبت راج راجیسر مهاراجه ابهی سنگه بدستور سابق بحال و نیابت بدستور
اکبرآباد بموجب پناه فداءالدین خان که با یک صد سوار و دو صد پیاده در شهر
بوده بمحافظت و استمالت سکنهٔ بلده که بوجهی من الوجوه جور و تعدي

بر آورده به مقام قناعت و غنا میبالیدند ملوایان جانها ا ی خداوند خالی
نقده به بهانهٔ جستجوی غله و گاه خدمها در آمده مال معت و دل بی حم
آنچه داشتند برده مالک شدند در همان ایام محمد دتر خان ولد محمد حس
که در بندر سورت سکونت داشت با جمعی از سوار و پیاده و چند نفر ... آمده
به مومن خان پیوست و فدوی علی خان با محمد طاهر برادر زاده اش
با جمعیت جوبی از جوناگده رسیده شریک کار گشت و کذب و افسوسی
فوج اسلام زیاده و افزون گردید و به انسداد طرق و شوارع که برکاسی رحمه
از جنوبات به شهر نرسد تحد و جهه اهتمام ورزیدند و ز مرور که بر متحصنان
دشوار و عرصه تنگی بر پشت اکثر از سواران آوتی و ملوای ملاز بهداری
نظر بر حال تنق معاش و اتلاف لسان بی لحاظ به زیردستی ا دوار
خان نور بیرون شدند مورچالی مقابل را آگاه ساخته نزد مومن خان به
نوکر گشتند کار جنوبات بخراسدس برگ دست و آخور انگنده شلته(۱) و
مرتلها(۲) رسید دیوار حصار سمت مور حل جوان مرد خان که به مقابل سخان
سکه عرابی داشت و از صدمهٔ گولهای توپ انهدا پیته خراب گشت
که مکان جا گزین مستحفظان نماند و از اندازن خشت و خاک مسند
سر بالائی که پیاده توان صعود کرد پدید آمد بهادری عمدهای جوبی ا
جدیلی مردم طلب داشته بخاک انداشته بخلی شکست و پیخت دشم
نموده بنائی مرتب ساخت و بدین منوال دیرا متصل دیواره بعد که
که به همان شکل و صورت شده بود از آن جا که حضور در مردم نزدیک دیوار حصه
منهدمه بلکه ازان در ارتفاع بیشتر به نظر در آمد سوراخها کنده طوح بدا
ساخته درست آن بلنددیوار جلی داد و از تعمیر و جواب لحدسی و اهدا
نموده شب و روز به تازه از خود و غوشدی و جدیگدی دمی دمدی مهمل

---

(۱) شلته باول مفتوح و سکون ... و ... بدین خلی مرد و ... را گه ... ب
موضع که برای سرکس و بلندی و خاکروبه و امثال آن ریزند و بهدی و کرده گه بد

(۲) مرتله باول مفتوح آمریر •

در مورچال مقابل ریخته دست برد نمایند چنانچه مکرر مارواریان چون موش از سوراخ سر بیرون نموده بدان امر اشتغال ورزیدند و جمعی را کشته و مجروح ساختند و میخهای آهنی در گوش توپها زده کار نامها به عرصهٔ ظهور آوردند ازانجا که بمقتضای مصالح امور ملکی باعتبار ظاهر بنابر استمالت و پاس خاطر مهاراجه که در حضور بود از پیشگاه خلافت و جهانداری احکام مطاعه در استقلال و نیابت صوبه به مهاراجه و در گذاشتن فداء الدین خان با صد سوار و دو صد پیاده به طریق قلعه دار و معاودت به کهنبایت بنام مومن خان چون از تعدی رتن سنگه بهنداری رعایا نالش داشتند تا مقرر شدن نائب دیگر از طرف مهاراجه بر حفظ و حراست بلده و نیابت نظامت بنام انهی کرن پنڈوت بمهر امیر الامرا مرحمت گشت و مهاراجه فرستاده بود - بهنداری مستفید خان نجمی و ارباب تحریر را طلب داشته نمود و رقعه مهاراجهی کرن با حسب الحکم موسومهٔ مومن خان فرستاد و او در جواب نوشت که حکم ولی نعمت بر سر و چشم شرکاء رتن سنگه که مصدر ایذا و اضرار خلق است از احمدآباد بر آید بدیهی درگاه فداء الدین خان را در قلعه گذاشته میرود از استماع این پاسخ که موافق مزاجش نبود سکوت ورزید و شب و روز آتش حرب از هر دو جانب التهاب یافته نخل حیات چندی را از طرفین می سوخت و یوماً فیوماً تسعیر و غلات حبوبات و (۱) علیق بالا رفت کافهٔ انام از خاص و عام را پای استقامت از جای لغزید اکثری از اناث و ذکور دست عیال و اطفال خورد سال را گرفته جوعان گویان به فغان در آمده باراده بدرون شتافتن در دروب شهر فراهم آمدند مارواریان این حالت را رفاه حامل خودها پنداشته سابق برین که مانع بودند وا گذاشتند اما بشرطیکه احدی از نقد و جنس مالیت دار با خود بیرون نبرد لاکن اکثری از نقد و جنس پنهانی به سازش مستحفظان برده در پورجات سکونت گرفته فارغ از اندیشه می گشتند و هر روز دسته بدسته بدین منوال از مصائب شدت و مهلکه و ارائه بیرون بر آمدند و از مقابل احدی متعرض احوال آنها نشده از ورطهٔ عنا و محنت

---

(۱) علیق خور اسپ و گیاه را گویند ۱۲ *

دانته و سنبل ادای آن نشده درس رلا موس حال نظر بوقت گریعی برادش
برگنۀ برابعی را د حاگیرزر آو حال تحریر نمود که تحصیل مال واجب آن حا
ا د وجه معیره می برسانده باشد و نه مردم مورحال گفت که د شحت که دلل
بردن نقب و ساحتن سلامت کوجه نظر آید شروع نمایند د نو سه مکل
مستحی دیوا و برج حصار نزدیکی دروازه بعد بدان امر اشتعال ورزیدند
و برخی را آ اسند نه شب گشت که کولیان کاه و دانه برای حلب منععب د
بردۀ ظلمانی شب نه بلده می بردند معرر ساخت که تمام شب پیش ی باغ
شاسی که محل آمد و بت آنها است حدودا باشند و نگزارند که بر کاسی
و دانۀ غله نه محصوران سد باوجود آن کولیان که حل گرلی بها پیش آنها بدی
معرلی بدا د نظر بر مدنع کلی حل باری نموده به حمله می آوردند و کسی
ا که نصای آسمانی گریبان گیر می گشت دست مستعطل می اندد
سش را با بار نه مسدی احل داده نفس ا سکنه می ساحتند و د ج غله و کاه
وز بروز دلا فت که د عرۀ شهر حمادی الدی سنه کاه که یک اسب ا تی
باسد بدو وبعه رسید منا ایان د شب سای بادنگ ماه اثم آمده ه عب
حوالی بوحدت د دیده می آوردند موس حل بدر نه دریدن دقی امر کرده
مددان ا باک ساحت و فهم دامی که با حمعی ا پیده نوک مددانی د
د نگ دو آن طرف د دلی ساد ادمت گروه شدکا سب نه معروب کردن
رسیدن کاه و دانه می برداحت موس حان وحی ا نعس دمود که د ابته
بوده د اسداد طی بدادند و آنها بی حدانه سد د م ا دسکند ساحته وتم
گسند بمدای بدیب حدودین ثاب و سلامت ا حها د سمی اا گم
سدی دلب بود د اندرون حددی عمی اده د آب نمود ا نعه که دب
ادائه ی اوام برمدل بود بدلر دمدکی ره دامی حدد ا حود حراب گسب
و د سد و کا نمند ی سواح د ب دعل سحت و نگ دو مدی ا کا بد د
او د د د مدن دد حمد سواح نموده به حددی بد ب دی د ن ۸ ۸ ی
مب حکم گ سده مدد ی ا من کرد اا د شده مب تلب طرف دس

realpatidar.com

لهذا رتعدة از حضور بر آمد ارکان دولت از آنجا دور اندیشی که مبدا او باحمدآباد رسیده بناء انگیز فتنه و فساد شود از پیش گاه معدلت و اعلا مظفر خان شجاعت مشتمل ساحت ملازمت اقدس ماثر گردانیدند و احکام متعدد مشتمل بر تهدید و تخویف بر عدم اطاعت حکم اقدس و معاونت به کهدلیت و نسبت باز داشتن از هنگامه و استقلال مهاراجه باعتبار ظاهری بنام مومن خان نوشته دادند امیر الامرا از اندیشهٔ اینکه از طلب داشتن مهاراجه بحضور که بطور مصلحت وقت بود بهمدادی بنوعی دیگر طاعت ساحت مومن خان را تبدیل ساخته و خلل در عزمش افگند حسب الحکم در استمالت و ترغیب بر ارادهٔ او حدانچه از نقل آن واضح میگردد فرستاد •

نقل حسب الحکم

آنکه شجاعت و عوالی پناه جلادت دستگاه مومن خان مورد عنایت بادشاهی باشند چون وقائع کیفیت رسیدن آن عوالی پناه تا رانو جهت و توجه خانه بر دروازه کروهی بلده و متوقف بودن بر ساحل دریا سابرمتی مستوی آب معروض عاکفان سدهٔ سپهر رتبه گردید ازانجا که امانت و اخلاص مرتبت مهاراجه ابهی سنگه از حضور بنابر به آزردگی روانه وطن شده بود بموجب حکم مقدس معلی امانت مرتبت مظفر خان بهادر را بملازمت اقدس آرزو بدوا ست حضرانه مستمال گردانیده حسب الحکم اعلی قلمی میگردد که اگر احدی دتب مهاراجه این معنی را دست آویز ساخته سبب بدلی و استقلال غنیم گذد آن عوالی پناه قلیل اعتنا ندانسته بخاطر جمع به تعجیل تمام جون ا به بلدهٔ احمدآباد شتابند و بهر عنوان دتب مهاراجه را بر آورده به مداخلت و بندوبست به مدا وانع ندارند و بنیاد مفصل معروض دارند دیگر دب از دستگاه جلیس و جلال باشد اکنون ساسد الحمل بهدای دیها دیگر و حضور رده که دب و حواله دیوا حصه داشت دتدسه اینکه حوالی فتح اسلا منصوبه د د و ب پیش آورین موجبها سازی اند مبدا را سده بدنگیر شوند حدیثه دیگر

بدو کوچ متوالی بر کنار تالاب کانکریه که در سواد بلده واقع است رسیده خیمه
زد و بارهٔ بیرون پور مکان بوجدار دیگر را که متواریان خالی کرده بودند بتصرف در
آورد و بوجداران و عمال در پرگنات متعلقهٔ ممالک داران بنوعی تعیین نموده
گشت چون هنگام (۱) ارتفاع و حصاد غلات رسیده بودند تحصیل مال واجب
نموده تا حاصل جهت مصارف لشکر بی موقوف باشد و به تقسیم مورچال
و محاصره و ساختن ملچارها و اسباب قلعه گیری مشغول دروازهٔ کالو پور نور خان
مرد خان و در مسجدیکه بناء سیدی بشیر اشتهار دارد و محاذی دروازهٔ سارنگ
پور میر ابوالقاسم و برابر دروازهٔ استوریه سید نور الله و اتصال پور ملک جمال بعو
وار دروازهٔ جمالپور قائم است ساباطی رعیت محمد مومن بخشی و نیکوجی
هر کدام را با جمعیت شایسته و مصالح جنگی از توپ و جزائل بادوجیان و سوب
و باروت با مورچال مقرر کرد و آنها قائم گشتند مسالمی نیز بشیوتانیا به محافظت
درون و برج و باره و نصب نمودن توپ و گرگچ (۲) قدورک چوبی و سنگی
بر (۳) شرفات (۴) النگ حصار و جست جیں نمودن دروازها گماشت و دشمنان زور
جنگ توپ و تفنگ بر دروازهٔ استوریه شروع گشت درین اثنا بحیدرام که به
سوختن گذشته بنابر استحکام بنیان امر مصالحه و قرار داد به دامنجی راو و آوردن
سپاه رفته بود محمد عمر و قادر و چندی جماعه داران با جمعیت شایسته از سوار
و پیاده آورده شامل فوج شد و باعث تضعیف سپاهی و انبوهی لشکر گردید
و پس از ترتیب یافتن مرحله و ساختن دمدمه توپهای رویین تن را نصب
فرمود و آن اژدها پیکران آتش فشانی و دیوار افگنی آغاز نهاده دمی ازوا
ماندگی حرارت نفس سرد بخود نمی کشیدند و کیفیت منع پذیرفته گشتن
و رسیدن مومن خان به کهیره از نوشتهٔ بقداری بمهاراجه بدرجهٔ ایضاح انجامید

(۱) ارتفاع بلند شدن و از جا بر آمدن و غله و دانه که از مزارع بردارند ۱۲ *

(۲) قدورک بر وزن زنبورک سنگی را گویند که بر کنگرهای قلعه و حصار گذارند چون دشمن بپای دیوار آید بر سرش اندازند بهندی متواله خوانند ۱۲ - برهان *

(۳) شرفات جمع شرفه بمعنی کنگره است ۱۲ *

(۴) النگ بر وزن پلنگ بفتح اول بمعنی بناء دیوار ۱۲ برهان *

چون بدروازهٔ جمال پور رسیدند مستحفظان آنجا بند آمدن اجازت طلب کنند
بالضرورة به بهرام پور توقف نمود بهدایی را ۱۴ ساختند هم با خان ا که
خیرخواه خود میدانست طلبداشته سید الحسینی خان ا گفته فرستاد که تعلقات
وزارت مومن خان بودنش بر شهر مناسب نیست متعلقان خوب ا گذشته بهر
طرف که خواهد برود و او که امعنی را خواهش مند بود از مساعدت بخت
دانسته متعلقان را به کهنبایت روانه نمود و خوب به مومن خان ملحق گشت
ازانجا که رسیدن خان مخفی بر آوردن سید الحسینی خان بود از محمد محسن
الدین خان نائب نجمی و رام به گرفتن عهد و پیمان که مقصد امنی به شود
طلب داشت شهدان ایام مدد دوست علی دمی دهدلت مد عرفه خان به
وحدایی خوبا گشته از بعد محسن خان سند ۱ انه شد بالجمله مومن خان
از موضع سو کوچ نموده به ساحل رود و اترک محتکی موضع کهده دوا ده کروهی
بلده بدار طعمانی دنیا و شدت باران که دران سال دوا طبود قریب یک ماه
توقف و زید بیدادی که نطع امید بودن احمدآباد کرده بود به ... کردن ... ه
و انواع مصائب ... کشتن جنها و گوسفند و گاو ... واقع است ... که
دسته از دوس ظلم و تعدی ... و ... گزاشت نمی کرد و همه جنها که ه
سعایت ساحل خدانا ترس جنه به ابدا بدد ... آتش علم اجها به ه
به و حسک امی ... اگر ... خوبت ندارد ا مقصد به مدد
چون بیدادی ... جات و کوچ ... مومن خان می
بداحت مهراجه به حضور استدعای ... ساحل به استقلال خود ... مومن
خان به ... و معاودت بند کهنبایت ... نمود ...
... خواهش او ... می ...
مومن خان ا ... بود ... امد ...
...
... مومن خان ...
...
...

باطن نوشته جات امیر الامراء بمومن خان رسید که هرچند بنابر مصلحت
وقت در ظاهر احکام برسد مناط اعتبار ندانسته از عزم خویش باز نماند و سعی
موفوره دست تعدی مارواریان را از سرستم دیدگان احمدآباد کوتاه سازد - الحاصل
بعد شیوع خبر تغیری بهنداری و رسیدن نوشته جات طلب مومن خان به
نزدیک و دور فرقهٔ سپاه که در امیدواری چنین روز شبی بروز می آوردند و بنابر
پاس آبرو کناره گیر بوده منتظر فرج بعد شدهٔ داشتند شادان و فرحان بدل خوشی
رفتن وطن و سکنای مسکن و نوکری با وجود نزول شدت باران و طغیانی رودها
و ناله هر روز جوق جوق و فوج فوج پیوستند مومن خان قریب یک ماه و نیم بر
تالاب کانکسر باستعداد توپ خانه و فراهم آمدن سپاه متوقف بود دربین بین
محمد قلی خان و آقا محمد حسین برادرش که با شجاعت خان و رستم علی
خان و بهرام خان مصدر ترددات بودند با جمعی رسیده ملحق گشتند و نیز خبر
حرکت جوانمرد خان که از پتن بر آمده نزدیک رسید کوچ نموده بموضع سوجیتره
ده کروهی بندر نزول نمود و همدران مقامات جوان مرد خان با جمعیت شایسته
شامل شد از استماع خبر کوچ مومن خان و رسیدن سوجیتره و اجتماع سپاه
بهنداری یقین حاصل کرد که او عزم مصمم دارد عبد الحسین خان را که رشتهٔ
قرابت با مومن خان دارد بخیال آنکه مبادا مراعات خویشی نموده در صورت
بودن در شهر قابو یافته مصدر کاری شود و از افعال شنیعهٔ خود می دانست که
کافهٔ رعایا و عامهٔ برایا همه تشنهٔ خون اویند باندک صدائیکه بلند شود بلوای عام
در خیزد اورا به ارباب تحریر و رحیم یاور خان بار دیگر تکلیف نموده بعضی از
پیامهای بی سروپا که یافته بود زبانی حواله کرد - * بیت *

ز با گفتنیهای بیهوده گفت   گهروار خرمهره بسیار سفت

و نزد مومن خان روانه نمود هرچند که نزد ارباب خرد واضح و لائح بود که ازین
پیغام رسانی تحصیل حاصل است چون چاره نداشتند در عین شدت باران به
سوجیتره رسیده ظاهر ساختند مومن خان دو روز دیگر مقام ورزیده کوچ نموده
بموضع بسو معمولهٔ پتلاد هفده کروهی بلده دائره نمود و فرستادها را رخصت کرد

نظر برد مهابت خان که به دار الخلافه بود رانده کرد و خود با سلاطین و سعدا بان و حضور
سکان معمور شاهانه رسید محتمل کنکاش آنست که جمعی در اندیشه و تدبیر کار
گرایند چون مأموریان بدو دفعه سابق هنگام عزل به مدلت و خوار به آمده
بودند اکنون نیز نظر بر بدمعاشی خود بیشتر از بیشتر اندیشه ناک بودند چه جمعی
به نظر تأمل و تعمق بحال سکنهٔ بلده نگریست احدی از متصدیان و اعیان
و سپاه پیشه صاحب استعداد که سرزنده و اسمی داشته باشد و مصدر امری تواند
شد سوای جمعی از بندهای بادشاهی از نائب دیوان و بخشی و امثال بعده
و متصدیان محال کهنه بارجه که برای نام بر تعلقات مانده و آنها نیز به علت
عدم یاری و عدم استطاعت نقل و حرکت به کم و بیش ساخته می گرایند
چون صرفه بر آوردن آنها را مناسب ندانست تمهیدی که در ظاهر خوش نما
باشد جدال کرده به عنوان گزارش پیام عبد الحسین خان نائب دیوان و مسعود
خان ملمی و علی محمد مجاهد الدین خان نائب بخشی و دیع نگا نویس
درگاه و رحیم بیگ خان سزاول ا خواص بخواهش رخصت نمود و باعتقاد خود
خلش را از دل بیرون کرده مطلع را مدعی ساخت بنام آنکه مومن خان را
نهانده بگویند که بالفعل دست از هنگامه آرائی و انداختن خلل به بندوبست
کوتاه نموده تسخیر عزیمت نماید چون مهابت به حضور و حقیقت حال ا نوشته
است بتوقعه جواب برسد به عمل خواهد آمد چندانکه مقدور بود آنچه به
بعد کهندایت شدنده بقول آنکه قایل که کفر نمی باشد نام گرفتار شدند و بس
یک دفعه به الحا بوقف ی دادن نمی خوب مهابت برخ بعدا ی سد
که موبد از سیاه حالت و جهاندیدی بدستور به حال و دعا است منتقب
احکا استقلال مرید سعدای از راه ظفر ندای ابن مدی ا اصل استقلال
بنداسته و مادمه مومن خان ا دل و دل ا رسته صلح بود بندهی بسعی
اله مصلح امر نظامت دانسته رأی بوجب که اگر جواب به موجب حمل
کرده بشند بهر زالا دلی بعدا تموده برسی تا بی به ب شوند از بس اه
مومن الجماعه به مهر بود کرده و خلف ا مدست قد سته آ ورد اما به

اعلان و اعلام و یافتن شهرت به نزدیک و دور به نواحت نوبت شادمانی امر نموده نقل حکم اقدس را بمهر قاضی کهمبایت و نزد عبد الحسین خان نائب دیوان و مستعید خان قاضی و ارباب تحریر ارسال داشته نوشت که باتفاق یکدیگر بهنداری را واقف گردانند - شیر خان از استماع رویداد صدر از دهکام کارود تعیناتیان بهنداری را رخصت انصراف داده خود دست از مزاحمت طرفین کوتاه ساخته در باره سیمور رفته تقاعد ورزید غرهٔ شهر صفر المظفر سنه هزار و صد و چهل و نه مومن خان بر تالاب داربکسر در سواد بندر داخل خیمه گردیده مسرعان سریع السیر نزد ریکوجی که دران نواح بانشارهٔ او متوقف بود فرستاده نزد خود طلب داشت و فداء الدین خان عمه زاده زاتی و فانی مهمات و محمد مومن برادر زاده را بخشی و محمد زمان بیگ همراه را داروغهٔ توپ خانه مقرر نموده به نگاهداشت سپاه از سوار و پیاده مامور گردانید و نوشته جات طلب جماعهٔ داران با طراف و جوانب فرستاده جوان مرد خان را نوشت که با جمعیت شایسته خود را ملحق سازد و از اتفاقات همدران اوقات چند ضرب توپ هفت جوش ازان جمله دو ضرب پله رس که هریک مقدار بست آثار پخته شاهجهانی تیر داشت و معتمدان مهاراجه از بندر سورت خریده بنابر سهولت تحمل کشتی روانهٔ بندر کهمبایت کرده بودند رسید مومن خان این معنی را امداد غیبی و فتوحات لاریبی تصور نموده ساختن ارابه و لوازمهٔ مصالح آنها اشتغال نمود و ریکوجی حسب الطلب آمده ملاقی گشت و گفت وشنید معامله بمیان آورد - قرار برادر بخشی بالمناصفه صوبه سوای محالات بلده و پرگنه حویلی و بندر کهمبایت بشرط رفاقت و اخراج مارواریان به عهد و پیمان و مواثیق مؤکد بایمان افتاد و بصلاح طرفین بجیرام پیشکار مومن خان باتفاق معتمدی از ریکوجی نزد داماجی راو بنابر تاسیس و تشئید اساس و استحکام مواد قرار داد مقرره و برای نگاهداشت جمعی از سوار و پیاده دکهنی رخصت شد - بهنداری بمجرد مشاهده نقل حسب الحکم وا رسیدن خبر بر آمدن مومن خان حقیقت حال را بانقل مصحوب قاصدان تیر

گردند و بهره حال نائب ولحه تحت سکه را از مضمون حکم آگاه ساخته تکلیف حالی ساختن مکل کرد چون ایستادگی داشت دندک زد و خورد در بت و حولی مرد حال آن جا را قابض گردند ظهور این معنی موجب بی استغنای موجداران دیگر گشت و بهداری را خلش هر دو بهم رسید حولی مرد چون کیفیت بدست آوردن و مداخلت ا به موس حال نوشته آگهی داد و ا که حسم انتظار د شاه ع حاضر داشت حسب الحکم موسومهٔ خود ا طسر سجده بدستور معهود و مخالطهٔ معمول به شرایط اسد مل و تقدیم آداب پرداخته کریب و مضمون را به سمع حاضران سانند ۰

نقل حسب الحکم بمهر امیر الامراء

آنکه شجاعت و عوالی بناه جلادت و معالی دستگاه موس حس مرد عنایات بدشاهی باشند از جهدگاه اسام و انواع ستم و مزاول احد و جبر گوناگون بعدات نائب دظام صوبهٔ احمدآباد و کندن جبهای مردم برای مال مدفونه و بحصل ر سر مردم از با شدگان سپه بدنعت و کراب معروض جدب والا گردیده عر جدد از حضر ادس با مات مرتبت مهالحه اپی سکه دکند بلیغ و ودس سدند بعمل آمد با ده به کرد لهدا از دستگاه سطوت و جلال صوبه داری احمد آباد از مهاراجه بعیر سد و حکم اعلی لعمل مد دلت که آن عوالی بده به مد شدن صوبدار منصوب ا بلدوبست صوبه جدیدا دسد و نائب مذکور ا ا سهه به آلد و بکدا لد که بی بتب جبر ـال دست جو و ظلم بسر ده از بعید و احدی را ابهت رسد با سدی صوبه دل منصوب منه طب بلده و مد سانه بدا خود دانسته دا واع در جدطب سعی لمسد و به بسلی و استحب تاهی ستم دیده و بلا ی مـ ـب برداند جددی ا دیل مهالجه به طمع احد و جه ساند ۶ ده اید حلاص گردانند و با مراجعه منصدا دوام صوبه سلوکی که مدحـب رسب است مسلوک د اند دنه ل مصلحت دد ی است بد که دطدق حکم و ل بعمل ا لد به ام دتم سهر منه ، اثغر مسه عددهم جلوس والا ملی سد و بدر

ازانجا که هر امری در گرو وقت خویش است اضطرارا بنابر امری که ذکر آن مناسب بدین اوراق ندارد امیر الامراء از مهاراجه رنجیده گشت و مقلب القلوب و الابصار دل و دیده‌اش را از مراعات جانب او برگردانید در صدد عزلش در آمده می اندیشید - ستم دیدگان گجرات اردوی معلی ظهور این لطیفهٔ غیبی را از مساعدت وقت و یاوری بخت تصور نموده تیر مراد بهدف اجابت رسیده یافته دکاکین را تخته کرده بستند و دست از داد و ستد سودا و معامله کشیده به هئیت مجموع بدرگاه معدلت پناه تظلم و بیداد نمودند و اذا اراد الله شیئا هیأ اسبابه درین ضمن که امیر الامرا در تحویز منصوب بود نوشتهٔ شکایت آمیز مومن خان از بدمعاشی نیابت و قصد او از سابق و لاحق که کمر بر انداختن او را بسته و شیر خان را روکش ساخته رسید امیر الامرا پاسخ نوشت که اگر عهده برآئی تواند کرد حسب الحکم اعلی در امر نظامت عطا میگردد مومن خان در تدبیر این معنی شده جوان مرد خان را بجهاتی که سمت ذکر یافته از نیابت‌داری که مطمئن خاطر نبود و در اندیشهٔ تقاضای سپاه و استخلاص برادر متحیر در مصلحت بدیگر کناره گزین بود به نیابت فوجداری پتن و صدور حکم اقدس مستظهر ساخته و بمواعید دلپذیر امیدواری وعده نموده بر فوت خود در انتزاع حکومت از مارواریان و اخراج آنها دعوت نمود و او که پیوسته متردد و منتظر چنین لطیفهٔ غیبی بود بقول آنکه کورچه میخواهد دو چشم بینا مغتنم داشته اجابت کرد - مومن خان در باب صدور حسب الحکم در امر نظامت بنام خود و حکم تقرر فوجداری پتن بشرط رفاقت و سرانجام مهام بادشاهی بنام جوان مرد خان بمضمونی که التماس نمود در اسرع اوقات مصحوب قاصدان قمر سیر رسید مومن خان از راه پخته کاری حکم موسومهٔ خود را مخفی داشته بنابر خلل افگندن و دو دله ساختن مارواریان حسب الحکم فوجداری را نزد جوان مرد خان فرستاده ترغیب و تحریص بمداخلت پتن نمود و خود گوش بر آواز نشست تا چه صدا بر خیزد - جوانمرد خان بمجرد ورود حسب الحکم جمعی را فراهم آورده بسازش محمد حنیف کهوکر قصاتی شگیر نموده بلدهٔ پتن در آمد و قصاتی شریک او

صوبه داری مومن خان که بعد از گرفتن دخل باضافهٔ منصب و عطای خلعت و خطاب بهادر وحکم پالکی جهالردار ودر اواخر ایام حکومت به والارتبه منصب شش هزاری ذات وخطاب نجم الدوله مومن خان بهادر دلاور جنگ و صدور فرامین سر بلندی یافت و دیوانی طالب علی خان نیابت عبد الحسین خان و محمد اسد الله

بعد وبداد مقدمهٔ بهرام خان آتش ظلم و عدوان ماولان کمال الهب مدیرفت که خشک و تر رامی سوخت و نبود و لعل مظلومان غم دیده و دلهٔ ملهوفان ستم کشیده در کاهد حرج اندر بیعدد اسرا مارا از مد نمو و بعد و استظهار نوب و مملکت مهاراجه که دان اول نصیر ابن ادعب داست و صبی بودن امیر الامرا که راتق و فاتق مهمات سلطنت بود نصو عزل و عدل نمی در محطه سان نمی گرست مارا به (۱) نسخ جمهور سکه بعداج دل استعمال داشتند که (۲) لدیغ شان جرخان و مال سدی بر بقی لداست و مداس معتمد و بعطاب سکل منصب دیب گجراتی که به اردوی معلی نمودار و مطالب می دداختند به ملاحظهٔ حقیت دای امیر الامرا حسن ذل اهم ده جواب کسوتی لب به شکوه و شکایت و تظلم که نسبت بعلوائد سد بد ساعد

(۱) نسخ ناول معلوم گردید مر و کرتم ۱۲ .

(۲) لدیغ معلم اول و کسرد می و س معجمه مر و کرتم گد ده ۱۲

خود ندیدند - به کار بردن سم قاتل یا افگندن چاه و آب انبار سپردن نقد زندگانی
را می رسانیدند نوعی واقعه غالب آمد که بعضی نگهبان و اندیشه اینکه
شاید نوبت گرفت وگیر بدو سرایت کند نسبت بدین باب متحیر و متفکر
گشت از خور و خواب افتاد مصرعه خون شده در گریست - * نظم *

رعایای مسکین به تنگ آمدند ز تنگی به کام نهنگ آمدند

ز ظلمش فغان ستم دیدگان شب و روز میرفت بر آسمان

دستگاه نالهٔ مظلومان و فریاد ملهوفان بلند گشت گوش کروبیان ملاء اعلی را کر
ساخت ظلم جفا پیشگان مارواز بحدی انجامید که شیخ چشمی ندیده و گوشی
نه شنیده بود ازان جمله اندکی از بسیار و مشتی از خروار آنکه مسکینی بدست
ظلم شان گرفتار آمده قید گشت آن مسکین دائن محصلان فرستاده زن بچه
اش را کشیده به قلعه می آوردند - چون آبستن بود - هنگام بر آمدن سنگ
بست در قلعه از خوف اسقاط حمل آن ضعیفه ملهوفه گشت - بعضی از عاقبت
اندیشان مارواری که بعنوان تجارت و صرافی وارد این دیار شده بودند از مشاهدهٔ
بدمعاشی بهنداری از مآل کار اندیشیده دست از داد و ستد و معامله کشیده
در فکر سر سلامت بردن خودها افتاده قریب دو هزار کس رو به مارواز نهادند
بالجمله مومن خان باستماع رسیدن شیر خان به کهیره چشمهٔ نگاهداشت سپاه
جاری ساخته باستعداد توپخانه پرداخته باجمعیت قدیم و جدید از کهنبایت به
پتلاد آمد اتفاقاً رینکوجی که به عزم روانگی بروده دران نواح رسیده بود کسان
خود را فرستاده با خود موافق ساخت و گفت که چندی در همین ضلع
متوقف باشد تا از پس پردهٔ غیب چه به عرصهٔ شهود آید شیر خان که بموضع
دهکام کاروه آمده اقامت داشت بانتظاری عبور رینکوجی از دریای مهندری
درنگ ورزید - بهنداری نیز بدریافت خبر مومن خان با فوج در پتلاد استعداد سپاه
و توپخانه نموده عزم مصمم شتافتن به پشت گرمی شیر خان گوش بر آواز
روانگی رینکوجی می کشید مومن خان باستحکام قلعچهٔ پتلاد و محافظت
قصبه بتعیین ساختن مردم کاری خاطر جمع نموده به کهنبایت برگشت و فدا
الحسین خان رخصت شده به احمدآباد آمد *

پرداخته رخصت کرد و از نوزدهم شهر ذیحجة الحرام به رخصت نوبدار مراجعت
آوردن سپاه و پیوستن تعیناتیان دو روز مقام و رنده بموضع کهدره شتافت مومن
خان از استماع این معنی بهندای را نوشت که برگشته بلاد از وزیکه بعهده می
گردند مبلغ کلی به صرف سپاه و تعمیر قلعه در آورده از عدمه آفت دکهنیں
مصون و محروس داشته اکنون که بدل از انقضای مدت متعهده اجاره سه سال
را معبر نموده است اولی آنست که متعهدی را تعین نمایند که از وجه اخراجات
و تحصیل مال واقف شده واصلات بالمواجهه علیا مرتب ساخته تحویل بدهند
لهذا بهندای سپها جند نامی مارواری را بدین امر مامور ساخته و عبد الحسین
خان نائب دیوان صوبه بتقریب ملاقات مومن خان باتفاق او روانه شد شمداد
اول بهادر خان جالوری که در پی به تدارک راجه تحت سکه به دوحدای می
پرداخت بنابر امری سید مهر و سید معروف با مصدقان آنجا به دعا اکثر
و در سال سرك و مد و چهل و به دبد راو داده داماجی او ار ملع سر بهه که
از گرس کهدلی را پرداخته به عزم وانگی مسکن خود که اما به گست سده
بر معاودت نمود و در بین طی بیما گسته جدی در آورد و به موضع کانکد معموله
دمولته بدوسه حمت سنی بر بست سنداری که به مودم آزاری حدیه به
اندازی کمرسفارت حمت بسته سولی احد و حد به بهمت دوع و بسی امدا
و گزاری بوره بانواع معدوعه که گاهی به عمدهٔ سه سمای نو به به و دیه بدیه
که شرگاه سک نوعی از انواع مختلفه رقم و احداج نموده محصل سداد و ملاط
بعنی نموده بعرض ایصال در می آرد وجی ا سنگ اکه دعطاع گه اب
دتبه گ پند مدقس به مجراب و دوع جند از اسی معلط که اسده بدین ممه
تکلف بخواهد سد به ساحب مسک حوک بلد و بب مرد بخت می نمود
و الزام بعددد با حل محل سه سکی ست و ملی به دوان ددشی و ا
مش به سل از حسنه عرای و بحاب بسکی و حدی دسر اسم دوسی نموده
به طرس اسد معنی صاحب و به ی عاسی بسود امده جلی وطن
گ بد د بدمی سه ی سدل حد سد به اکه طرف تهدد دای د
۲۳

و دکهنیان بصوب بهیل‌مال راه ماروار پیش گرفتند و پرتاب راو ور بیکوجی از
دهندوقه به کولوار و کاتهیا وار راهی گشت - همدرین اوان خدمت کرور محال
کثره پارچه بموجب سند حضور بنام نظام الدین خان خلف مولنا نورالدین
مقرر گشت بعد اظهار نهنداری نائب او بدخیل کار گردید و محمد پهاد خان
جالوری به نیابت راجه بخت سنگه به فوجداری بلدهٔ پتن سر گرم کار شد ازانجا
که مقدمهٔ چوتهه درست نه شده بود پرتاب راو برگشته به دولقه آمد درین ولا بعد
آمد و شد پیا مبران مرهٔ بعد اجرای و گفت و شنید قرار چوتهه افتاد و برهر نام پندت
بوکالت واحد چوتهه پرگنه حویلی بموجب قرار در راجپور آمد پرتاب راو و رینکوجی
از ممر استقرار چوتهه خاطروا پرداخته بعزم برودة تا کنار دریای مهندری رسیده
بودند درین ضمن بنابر نوشتهٔ داماجی به ملع سورتهه شتافتند چون راه سلوک
با مرهٔته مسلوک شد فوجداران و عمالان را نهنداری به تعلقات آنها رخصت
نمود - رعایای سکنه پورجات بنا بر ادای وجه بیوره که دران ایام بتازگی مقرر شده
بود عملهٔ عمارات را فروخته ادا می ساختند و اکثری دست از خانمان کشیده
فرار بر قرار گزیدند -
* بیت *
ز خانمان بطریقی جدا شدند که عقل در و بماند بحیرت سپهرا علی را
نهنداری منادی بر آورد که احدی عمله خانهٔ خود را بدون حصول اجازت فرود
نیاورد و این بدعت نیز از و بیادگاری صورت استمرار یافت - زنار داران هشتاد
و چهار قوم جمع شد بعضی سرها شکسته و کارد و خنجر گرفته مستعد به خون
کسی بنابر مزاحمت بیوره هنگامه برپا نمودند نهنداری از بلوای عام اندیشیده
بیورهٔ زنار داران را دست برداشت همدران اوان شیر خان بابی حسب الطلب
نهنداری بموضع کهدره رسیده بود باحمدآباد آمده ملاقی شد ازانجا که با مومن
خان سوء مزاجی داشت او را به نیابت تحصیل پیشکش و فوجداری پتلاد از
تغیر مومن خان و پرگنه نریاد وازهر ماتر و موندة مقرر ساخته رخصت نمود و شیخ
محمد عاقل و میر محمد زمان جماعة داران را با جمعیت پانصد سوار تعینات
نموده بتواضع پارچه و قبضهٔ شمشیر و به شدکر داس پیشکارش بدادن خلعت

اداب الست که اکبراندراس یقیه حدلی مالست به نظر نیامد بدالت رحم
بار خان معظم الدین حسین خان ا در خانهٔ خویش نسنیده • بیت •

پاکیزه گهر سرشتهٔ تقـدس است تا پاک اگر ملک شود ابلیس است

و متحصلان شداد و غلاظ برگماشت و به عنف و خشونت تمام به ده شراب ریبه
که واصل سازد متعلقات شیخ الاسلام خان حوالهٔ او نمود که بمعرض بیع د آ ده
آنچه ازان به عمل آمد واصل ساخت تتمه را از خود داده ادای نمه نمود
بالجمله ریبکوحی از بنگاهای حصار بیرگام بر آمده باستعدل دیب ا و سدیه
ملحق گردید و از زمینداران محلع دریای مهندری کهندی کنار بر ساحل د
و ابرک دوازده کروهی بلده رسیده مواضع حدد ا ساحت د آرد بندی
خون از مومن خان قطع شدهٔ امداد و اعانت کرده بود بحوال مرد حلی که از
سال گرشته بنابر عدم اتصال رحه بنحواه دال و حساب کسی دکهنان د بدیه
کناره داشت نوشت که احدی از بنحواه دالن مزاحم احوال بتواند شد بخطر
جمع آمده شریک شود اما او از راه در اندیسی که مول و عمل مرزابان اعتقد
را ستاند بد آرد برباب را و تمامی محلع و ابرک را به تحصیل د آرد و وجه
بدل شرا سده به بلده پیوست برباب ار د دکنه خویلی احمدآرد د آمده
موضع ولاد و از انجا بصوب سهلور و جهاله لله بدوله مه ودب نمود و بیع نقل
خوبه مصحوب محمد اسمٰعیل ساکن آنجا نزد بهندا ی مدد و بدعب کعب
و شعور بمان آمد مورب نگرفت لهذا بناب راو مریب دو هرا مول د صلة
دولاه گراشته به نخدومه شاهت عمدران اران کتهاهی که غماعی ربحی از
گرفته بود دملهه سوکه راه ابد ما سحد دالله سده ا ی حد ا ساحت د آرد
و الیرسکله رله دال و معمول بدیگر و نصب دید اه ا حلی دال حد
حکومت داشتند از امد آمد دکنی که به سعب حدل کهنه سدا ده بودند
برقبضی رهدان سده دست اندازی نمودند و موب ده ک و ده ا ده د
و حبس آنها بد اح دادند و متوجه دکن بیرگسته به بیعت و سب بداحاحد
د حس حتوی اوحدد ا ی حدک سه کهدی مدل بعدد د بدال دد

نزدیکی موضع سرکهیج رسیده بعضی از پرتال و عقب ماندگان و امید سنگه
راجپوت را که زخمی در پالکی می آوردند گرفته بردند بهنداری از رسیدن پرتاب
راو باستحکام برج و باره و محافظت دروب حصار پرداخته نگرفتن بیوره و مصادره
بمادر حذر نقصان ایام محاصره باهتمام تمام بیش از بیش در آمد کافهٔ انام از وضیع
و شریف از ظلم و ستم بستوه آمده فاتوجسته دل از مسکن و ماوای آبا و اجداد
خویش برکنده راه فرار پیش گرفتند اندران سال شیخ الاسلام خان که در هنگام
نعی حامد خان توفیق حجری حج بیت الله الحرام زاد الله شرفا و تعظیما یافته
معاودت کرد از وقوع آشوب و فتن که یوما فیوماً در احمدآباد به ظهور پیوست از
خوف آبرو در بندر سورت کناره کشیده گوشهٔ عافیت اختیار نموده بسر می برد
فوت شد و لاش او را بدار بخاک سپردن در صحن مدرسه بنا کردهٔ او باحمدآباد
آوردند محمد مجاهد الدین خان برادر زادهاش نائب بخشی و وقائع نگار اجازت
در آوردن تابوت در بلده از بهنداری حاصل نموده مدفون ساخت - ازانجا که شیخ
الاسلام خان از عهد حضرت خلدمکان و بعد آن بخدمات و سپرد جاگیرات امرایان
عظام می پرداخت چنانچه مکرر سبق ذکر یافته علاوهٔ آن تمول و زرداری و از قدیم
الایام شهرت تمام در خاص و عام داشت - بهنداری نوا نمود ظاهری تمهید
نموده نائب دیوان صوبه و قاضی و ارباب تحریر را طلب داشته و معظم الدین
حسین خان همشیره زادهٔ شیخ الاسلام خان را که در هنگام کار پرداز یها رتق و فتق
مهمات اکثر با او بوده برهنمونی و کاشتن گل خیر رحیم یاور خان با چندی از
معتمدان خود همراه نموده به ضبطی اموال و قلم بند ساختن اثاث البیت
فرستاد تا سه روز متوالی که سوای فرش و خیمه و مسی آلات و چینی و کتاب
خانه از طلا و نقره مسکوک و غیر مسکوک چیزی ظاهر نه شد نوشتند - گویند که
بهنداری هنگام شب که ملاحظه طومار تفصیل می نمود از ظروف مسی آنچه
مرغوب او بود در پردهٔ شب متصرف می گشت چون در اسباب ظاهری آنچه
منظور و مرکوز خاطرش بود به منصهٔ ظهور نیامد بگمان دفینه بحفر یک دو
مکان که طی آن می رفت پرداخت هر چند که بیشتر کاوش کمتر یافت و از

نداشت بدیع الوقت می گذرانید روزی در ایام محاصره مرشد جاسوسی
نموده مکان بودن بهنداری را در نظر آورده هنگام نصف اللیل که سوا گرم
بود و اکثر موربالدار بحیثه کار بدار ضرورات بسری فته برصف را غنیمت
شمرده قریب پانصد سوار از حصار حلوریز ناحیه آوردند بهنداری که با
جندی از مخصوصان نشسته از رسیدن این بلای ناگهانی دست از پا خطا
کرده یکی از سطتانهائیکه به دور بالا موش سراست متوالی گشت جمله
مرشد حوس او را ندانستند بلا توقف عطف عنان نموده به بنده حصا به آمدند
العامل قریب یک ماه بامر محاصره آنجا پرداخته نقبها را بزیر برج و دیوا
حصا رسانید و در تدبیر انداختن باروت و زدن آتش بود که نوشته جت موهن
خان مختصر در رسیدن نواب راو براده داماجی و دیوجی باکثر با جمعیت قریب
ده سرا سوار رسید بهنداری اولا این معنی را حمل بر تمهید او که به عزم جنگ
انداز نمود که ناتیا جواسیس او سنده به تصدیق قول موهن خان گواهی دادند
که نزدیک او سوور دیپلی مهندری می نماید دیگر صلاح وقت به توقف و درنگ
ندیده دست از محاصره باز داشت و به انتصاف اللیل دمهٔ نوبه جدید و اداء
به کسی و اردو را بسمت احمدآباد کسیل ساخت و خود هنگام را و شب
آمد آمد ز در دیر و براه آورده مصارعت ا از بن و دد اسه و کرد
عماشدنش که او را به محلت تمام ره نورد بدب زندگی مسدود نمودند دست
نکدن و دل بازی زده نکعس ختم (۱) نور و ختم که از نکدیکه گوی سبقت
می بردند ● بیت

یکی حمله انگنده بخی بد — که آن دیگر به سر آسل دد

و نک حلو آمد بر عه۳ امه ا سمس با محداد سد پهلوجی حمن حدی
سدن نواب راو نداشت به نصر حدج به ر ابن درنگ به به قب نمود بس
و معاملی شدن ماجرا جمعی از نکه درل حوس سده را بدنبال دسده و انها .

---

(۱) نو و کمر شهی سب است به معروف و کمر عدیم دل و ... نو ... سفر سک
است و لغهٔ نوکی است ۱۲ منها

کرده روانهٔ مقابله بر سر پنکوجی شتافت [illegible] و جمعی [illegible]
خاطرهٔ مستعمرا مرهٹه جنگ در [illegible] [illegible]
منڈداری نیز [illegible] [illegible] پنکوجی [illegible] [illegible]
منڈداری [illegible] چند [illegible] و [illegible] [illegible]
[illegible] و جواسیس [illegible] خبر [illegible] پنکوجی [illegible] و [illegible] [illegible]
[illegible] دارد - منڈداری [illegible] [illegible]
در [illegible] حصار [illegible] [illegible] منڈداری [illegible]
طلب داشته [illegible] آنجا کردید - پنکوجی [illegible] [illegible]
و [illegible] پرداخته و توپ را [illegible] [illegible]
[illegible] از [illegible] حصار [illegible] مورچال [illegible]
[illegible] اول منڈداری [illegible] حصار [illegible]
دست و [illegible] توپ [illegible] سوار مرهٹه
از [illegible] که [illegible] پنکوجی بر آمد [illegible] آماده [illegible] موضع [illegible]
معمولهٔ پرگنه جویلی [illegible] بر آوردند و [illegible] منڈداری [illegible] نموده [illegible]
گام شتافته بابو جسته بحصار در آمدند چون از صدمهٔ گولهٔ توپ مورچال [illegible] که
پیوسته برداشته گاه منڈداری کشاده [illegible] اکثر جمعی و رنج قدم می پیمودند
مارواریان رنج سرآن را اشم دانسته یورش نموده ریختند از دکهنیان جمعی کشته
کشته و بقیة السیف راه فرار پیش گرفتند و از حدت تیغ خون آشام خود را در تالاب
موهن سر انداخته غرق بحر فنا گردیدند و توپ و جزائر و بندوق بدست مارواریان
در آمد - منڈداری آنجا را مناسب مورچال دیده خود قائم گشت و به ساختن
مرحله و بریدن نقب پرداخت - درین ایام فوجی از مرهٹه که در قصبهٔ سر
تال عرف تبا سره جا داشتند با کولیان آن طرف اتفاق نموده بر قصبهٔ کپڑونج
هجوم آوردند - نائب فوجداری آنجا باندک زدو خورد که تاب مقاومت نیاورد
باعانت فصادیان بر آمد و آن جا تصرف مرهٹه در آمد منڈدراي هرچند
بمومن خان بنابر آمدن بمرید تاکید نوشت او چون از کیدش اطمینان

ملولیان بر خود می پیچیدند روز و شب در اندیشهٔ مثل کا افتد از استماع تقرير
خوبه و آمدن داملجی به دهولقه بهتی معتمدی را فرستاده با او سازش نموده
طلب داشت داماجی که خواهشمند این قسم امر بود بدان صوب شتافت
و هنگام شب که نزدیک حصار پیوست نارسنگه دیوا مکل نوبن خود ا ستاده
مرهته ا دانده‌ون گرفت و دولت محمد دانک مصدقی ا که صاحب[1] ثمن
و داده قاتل بدش که در او اخر حکومت مدز الملک کشته بود گذاشته بقتل
رسانید و مصدقیان دیگر را اخراج نمود و کلیا سامل و جودار مر ای ابدر
مصلحت رفت شجاعت نموده شتند و او آمده آنچه دید و بر سرش بست
بهدای اطلس ساحت خون حصا نرم کام تصرف در آمد داماجی ا
و جمعی ا نصوانید دسایی بمحافظت آنجا گذاشته خود به ملغ سربهه بست
و با ستدس ایام برگشت به ارطان مطلعها به عمدهٔ کهندبی گرفته معروف کرد
و پیلوجی ا که مصدر بردداب تمایل شده بود مرد متحمس و آثار سحه
نوجی ا به سوای او بعض نمود و بدیر استحکام مداخلت خوا حصه گذاشته
به مسکن خویش شدست و ده سال سرا و عدد و چهل و سبب بعد ا روانه
شدن داملجی خون اسة ا خوبه بدون بن سعدای صوب بدد نمود پیلوجی
ده موضع باره معمولهٔ دسوه که عمدهٔ برگدات است اسد سر کرده د کرد و نواح
بلده گرد بعه و سد بر انگیخت و دست به نهب سب کسدده شهر
سوالی مرسید بدلو مرامی و برکداری ده نزدیکی بلده ده آمده بدی و بستی و قتل
و تاب ماردس دداخند سدای بعه و ددست او ادس نهد همت
ساحته ده آنجا داب آن طرف دیبی سه داده کرده سسلداسب شده سه ده
و خدمه وری حمد مدوقف کست سوالی مرشد ده دهلی ۹ ب [۲] باحب
ارده بدن و بدن کهی لسکرسس از نسس عظامه ا ا کسید بعدی ی ا ح

[1] ثمن بول و بدن مجهول رسیده و مد مفتوح بمعنی زر نقد و گویند که صد به ۹
۹۹ در عرب آن سند معنی گویند اصل ترکی است و ده اصطلاح صلح صدا ه هیجمعی به
جمعی مرد او سند آن را صاحب ثمن گویند و معنی ه بند که ۹۹ ثمر سور سر
ثمن لسب ۱۲ ۰

اردوی خویش نمود - چون قریب المسافت بود باندک زد و خورد خود را رسانند - ازانجا که توپی چند فیتله بند در پیش روی منزل گاه چیده بود بر مرهته خالی گشت و سنگ تفرقه در جمعیت آنها افگند و مانند بنات النعش پراگنده ساخت رینکوجی از ظهور این معنی در همان نزدیکی منزل گزیده روز دیگر گفت و شنید استقرار بائت چوتهه بمیان آورد - مومن خان بمقتضای وقت از در مصالحه در آمده پذیرفت و تسلط اقتدار رینکوجی بیش از پیش گردید و چوتهه این طرف دریای مهندری بر داماجی مسلم گشت و او نیز در همان زودی با فوج گران در رسید - صفدر خان بابی که بنابر روداد هنگامهٔ دکهنیان در پرگنات متعهده به تشخیص و تحصیل مال واجب چنانچه بایست نتوانست پرداخت و خسارت کلی دیده دست کشید و بنابر اظهار احوال باحمدآباد آمد و تنخواه داران بنداری متقاضی گشتند چون عهده بر آنبود برای حفظ آبرو جمعی از گجراتیان نوکر نموده در خانهٔ خود متقاعد گشت و چندی بوعدهٔ و وعید گذرانیده روزی بدست آویز شکار سوار شده به رادهن پور شتافت - الحاصل رینکوجی به داماجی راو ملحق گشته بقصدهٔ دهولقه آمد ازانجا که فوجدار پرگنات بدون اذن بنداری به گماشته های او بر چوتهه دخل نمی دادند مصدر شورش و فساد گشت و اکثر فوجداران از خوف به شهر آمدند *

رفتن قلعه بیرم گانم در تصرف مرهته و بر آمدن بهنداري بمقابلهٔ رینکوجي و تحصن جستن او در حصار بیرم گانم و محاصره نمودن بهنداري آن جارا و برگشتن بی نیل مقصود

مقرر شدن کلیا نام با جماعهٔ مارواریان از تغیر شیر خان بابی به فوج داری بیرم گانم درین اوراق سبق ذکر یافته ازانجا که بناو سهگه دیسائی از در آمدن

پیلوجی مستعد کشته راجی شد اتفاقا پیلوجی نیز به قصد اراده برا و می آمد
که در بین طرفین تلاقی فریقین دست داد پیلوجی از گرد راه رسیده و از کم
و بیش نیندیشیده مرکب ترکی خود را بر حریف زد • نظم •

دو رویه سواران بر انگیختند   جوانان بهم از دو سو تاختند
به شمشیر هندی و ترک سنان   بهمدیگر آویختند دکهنیان

قضارا تیر کنتهاجی در حملهٔ نخست از پا در آمد و جمعی کشته گشته
و برخی خسته خسته بر آمدند کنتهاجی تاب مقاومت نیاورده شکست
فاحش خورد و اسباب و حیوان های ملحقهٔ نوجدار بیش بلاد بطرف سانته که در
مومن خان داشت آمد مومن خان که باستماع هنگامه آرائی پیلوجی از
کهدلت بدانجا آمده بدون قصد اقامت داشت بمقتضای وقت ترکی
(۱) فرستاده به سلوک ظاهری مستمال ساخت و او شب را گذرانده روز دیگر و
بمسکن نهاده رفت و بعد پیلوجی ده هزار نخست مقدمان و رعایای پرگنات
اطراف و جوانب جمع آوردند و بطور بعضی (۲) مکاس را بر خود بدان صوب آمد
مومن خان که از استماع آمد آمد او بعزم مدافعه از حیثیت خویش بعملهٔ
جهلی اسند بود جمعی از سواران خویش است که سول سوار گویند تدبیر
نمودند بدین حال بعضی مومن خان با جمعی از گجراتیان بر جلوی نموده
بالادا کرس سر راه آنها تاختند باعث شمال بود و جنگ در گرفت جمعی
از مصای آسمی گولهٔ تفنگ بعدری حس رسیده و لشکر عماید اسپ را
گشته پی بگیر نهادند پیلوجی که ماضی در دست آنها کمی در ست به
تف تابی در آمده خود را به مومن خان رسانید بعضی از سواران هم
او نیز بمدافعت آتش که از سدی مرجفه های اسلحه خان به پی در آمد
نیز اسد بعضی از آنها پا در بدر کهدیب جاور به کستد با تصه مومن خان
با جمعی از دبی مقدمان بجنگ تیر و تفنگ در بیرون و جنگ آنان قصد

(۱) ترکی بضم [illegible] و سکون زای [illegible]
(۲) مکاس بکسر [illegible] جمع کردن خراج و [illegible]

داری مومن حان منقصی گست صعدر حان نانی نطریق اجاره متعهد شده شتاوت چون نهمداري را ار طرف نهرام حان اطمیدان ملت- حاصل گست کلال چمد نام معروف نکلیا را که در زمرهٔ سائرالملس نود ارانجا که درس [1] مدالست و [2] تلبیس را ار اىلىس تعلىم داشت ار تعىر شير خان نه موج داری نيرم گام حمعی ار مارواريان همراه نموده فرستاد و شیر حان نر آمده نارادهٔ نارہ سدىور محال حاگیر نموصع کهیره آمد و سمد نیاىت فوحداري سورتهه ار انتقال نهرام حان ىمام محسن حان حالوی او رسید و مخلص حان حاگردار محمود آباد ىمانر ملاقات مومن حان نه کمهایت شتافته حمدی اقامت ورزید *

مقرر نمودن اومان بائي چوتهه اين طُوف دریای مهي را از تغییر کنتهاجي کدم بنام داماجي گایکوار و آمدن رینکوجي به نیابت او وجنگ نمودن باکنتهاجي و شکست دادن و وقوع جنگ با مومن خان در سواد قصبهٔ پتّلاد

همدرین سال اومان نائی چوتهه این طرف دریای مهیدري را ار تعير کنتهاجی کدم نه صميمهٔ چوتهه آن طرف نه داماحی گایکوار مقرر ساحت و ریکوجی نامی نه نیانت او نا فوحی ار آب مهیدري گرسته نارادهٔ مداحلت در آمد و ىمانر ىمدوىست و نرداشتن گماشته های کنتهاجی نرد و حورد و تاحت مریات پرداحت کنتهاحی ىىر جهت ایستادگی ىحل ىسرعت هرچه تمامتر خود را نموضع اىدد موگري معمولهٔ پتّلاد رسانىد و نارادهٔ مقالله و نر آوردن

---

(1) مدالست داول مصموم فریب دادن *

(2) تلبیس ىحیله کاری کردن *

اسپی از (۱) تنه واردوی بهرام خان بتي به گزاشته منزل کاه جوس آمدند ازانجا
که ساربان و بیلداریان متمکن گردیدند بهرام خان را در سوبهه متصل خود
می دانستند و آنچه به محلهٔ شل نمي گرشت بلبهل دس رجهی عوض
گرفت جمعی از انها از اه در اندیسی گاو بجرس موس خان بسته
نمهدے نموده بیلداری را ظاهر ساختند که او نظر برانیلی جنسی و سعومی
اول سند عهده داندقی را نوسنده کمر بهرام خان بست که ۲ پاس جا
انجامید و این معرکه نیز باشارهٔ او بر پا گشته بود علاج ۵ این ست که به
شمس کرمی او را از میان باید برداشت که دیگر کسیکه سر زندهٔ داشته باشد بدین
موبه نیست و بدین بات با مرا و مبالغه کوشیدند بیدا ی که بهره از عقل و بنگ
گونه با موس خان اتحاد داشت و نیز جد جدب و مدب بها خان مصحص
به گسته دو اندیسی را ۵ نرموده بدین حکایت عمداستان سم آ از به گسب
اما این ار سرسته نسده زبان رد خاص و عا گردید حدیحه بسیمی از احمرهٔ
مثرا مربحا به اسنه و نازل دتسلی آن برداخته باسمه بدین داده مر نم گسته به
عمول ناشایسته می حراسدند تا آنکه سه روبه این همه گوش به موس خان
گردید (۲) سست خاطر بهم رسیده (۳) تماس نموده و از مبدا ی حصب حمل
کرده بصوب کهدست شدست سمدان ایام که امداج متصل بود م بدس
انحراف مزاج از جادهٔ اعتدال بامعدآرد آمد و بیبدا ی به اسد بدین
حواجب رب دو مه به آنجا مقدمب رو بدا بس حصول منصب خان مذکا
آمدنی مرجمه قریب بود به سمب لشکر متوجه نگردیده به بلدهٔ معروف نمود
و بسب از بسته ۱ اه بصوب و عربی که به نیم امدلی به بها خان پم سنند
باحد و حر و گرفت و کبر که مهاج ناتمس به مذکا جسب دست کمی
نموده بود آسمی سم ۱۲ شکست بوگشه موده را هم مبر ودود که ؛ لعده

(۱) سه نعم اول دو رحمی ال
(۲) سست برآمدگی
(۳) بن تماس مردن ی ...

معارک شربت ناگوار اجل چشیدند بهرام خانی نامی بود که بر طرف شد - * رباعی *

ای چرخ فلک شکار کردی همه را   دل بردهٔ روزگار کردی همه را
نامی بنهادی و مرادی دادی   خوش یک یک بر گزار کردی همه را

سید نور الله و جماعهٔ داران و لشکریان که پس از گذشتن آب از سر از نوم غفلت بیدار شده مستعد رزم و پیکار رسیدند عرصهٔ نبرد را از وجود سردار خویش تهی و از مخالف پردیده هر کدام پیش و پس نهه و اردو را بر جا گزاشته به فکر سر بسلامت بردن ازان مهلکهٔ دل گسل افتاده بدر رفتند مارواریان را که این گمان نبود چون میدان را یک باره از وجود حریف خالی دیدند دست به نهب و غارت اردو از ناطق و صامت در ساختند مانند خوان یغمای ترکان در ربودند رتن سنگه بهنداری از روی حزم و احتیاط که لشکر مخالف عطف عنان داشتند مبادا درین ضمن حیله باشد با پتّاوتان نامی و مرد مان کاري در میدان ایستاده در تفحص و تجسس مآل کار بهرام خان که خبري نداشت بود که ناگهان یکه سواری (۱) پلارک هندی آخته - * بیت *

ز نقص و نفاق دورای و دو روی   زبان آشتی خواه و دل جنگ جوی

چون برق خاطف و ریح عاصف اسپ تازان بصوب رسا مژدهٔ فتح گویان مانند قضای آسمانی برابر بهنداري رسیده چابک دستی بکار برده مرة بعد اخری به دو زخم منکر نمایان یکی بر ناصیه و دیگری برشانه نواخته به تهنیت و مبارکباد پرداخت حاضران او را درمیان گرفته بر خاک هلاک انداختند و معلوم نه شد که چه کس و از کدام فرقه بوده هر چند بستر جستند کمتر یافتند گویند که پس از پراگندگی چهرهٔ او را بآتش سوزانیده بودند که تشخیص نه شود بالجمله بهنداري پتّاوتان را بجای خود تا وا پرداختن مردم از نهب و غارت گزاشته زخمدار به خیمه برگشت و نزدیک به یک پاس و نیم از روز بر آمده مارواریان

(۱) پلارک هندی - شمشیر *

شد و هنگام دمیدن شهسوار زرین سپهر روز و رو بفرار نهادن سیاهی شب بر مرحل
پیش رو نهادند ازانجا که اکثر لشکریان و جماعهٔ دران که بدلیر سعیت خرج بوقت
گزیدن مدت طعم بر بهرام خان داشتند حیدان وصی بسرا نگزاشته اطعمت
بر بر نبودند موحل هذا حالی گزاشته بعضی در خانهای قصبه که بود آمده
بودند و برخی در خیمه که نزدیک بود ماه ازلیها که طوائف معینه بولی عسرت
همراه داشتند باستراحت می پرداختند و بندگی و ملوایان را کم خواب
نداشته وقوع اینواقعه بخواب و خیال شان نمیگذشت و جمعی از جرار خیل
و پیادگان برقندار که آنها بر نقول آنکه • مصرع •

آلو چو بآلو نگرد رنگ بر آرد

به غفلت و بیخبری در مرحال بسر می بردند ا سدس ناگهانی ملوایان
ساسمه از خواب بر جسته حرکته المذبوحی نموده سرپا برهنه و بفرار نهادند بهوا
خان به بدن خیمه با جمعی از مصعوبان و شم متعلل اقامت داشت از
مساعدا این سانحه دمعی از روی جلادت و بهر دانی از طلب مواشی و کدت
مخالف نشدنسده بلا بوقت دا معدودی که حاضر بودند سوا گسته به میدان
مبارز بحواس د آمده سر اا بر حریف گرفت و یحتک کوته دان د بوست
ازانجا که شردمه قلیل بودند ما ازیان ملوا بدرش حمله زده برد و جود
درداختند ابو تراب ولد ملتفت خان و سرلی مهر علی خان و مد ملا عم
حملکه دلیر و جمعی بدرجهٔ شهادت دتر شدند و خود ابو رحمهای ۲ ق سسد
و ده برداشت محمد علی خان که حسب الطلب از کهو که تا حدری سب
و بدرب و جم هملی شب واد شده بالرهدا شب و بدکاد ب سمد معوب
کسته بود ب معدودی از اسدع رنا گسی هنگامه به بحساب ب وقتی که بهرام
خان زخمی سد سد حرب که از کرسته و دمد ا ملک دند او را که امداد حسع
بی نداشت ود سد به ضرب سهم زخمی گست که س یک به سدب
سلم سد سدسب او ا ندانسه سدده بنالک سده راحدسه ا آسد و بدکاند
بعیدلب و مسب و دس بهرام خان اطلاع ندادت و ا سلطه ۲ تم بیک اه عمد از

آمد و رفت نمایند همراه گرفت و محمد اشرف غوری که در لنگ دن راه مرمس
داشت با جمعی مدد خرج مقرر نموده نزد مهراج نام پیشکار که بجای خود
در قلعه نصب کرده بود نقش فرمود که در قلعه اگر به محافظت نپردازد الحق
که گولندازان حبشه خبر شده بودند در عمل ایام جلوس نموده شبی از جانب
دروازه مشرف در پا نردبانی از شاخ درختان دست نموده به قلعه در آمدند و با
مخصی مکانی که محمد اشرف فرود آمده بود دکان صراف ماوای ا به غیب
برشکافته کیسهٔ چند از زر نقد بردند و احدی مانع و مزاحم آن نه شد القصه
بعدا ی کوچ نموده به قصبهٔ دهولقه و ازانجا موضع کوبهه را ساحت در آورده
مدل کر ری چند بلدار گرد آوری جنس غلهٔ مذبوحهٔ معاملت و بد که چند
موسی بهرام خان را به دهقنده که قریب دو گروه فاصله داشت شده کوچ
نمود و بموضع شراله بعارت شصت گروه از بهرام خان داراه کرد بعد ملحق
گشتن موسی خان و شد خان و معتمد خان که از مکان خودشان در آمده بودند
بعت و زند و آنها در عمل منزل متوسل کوچ نموده بموضع موسی معموله
دهقنده جه کوچی فرد آمده دلداران و بعداران و معاملان خوش محفل
کاکش آ اسد در ملح و جنگ و (۱) مداومت و (۲) مکاشفت (۳) مطاحه نمود
آنها دل ا دست که موسی خان و معتمد خان خانی و دشت دولی
موبه و اداب به ره را بدلر ع مدمعت و دا محاکمت و معرفت مسرط ه
ایلله خوش حسب احکم ادنس ددب اقلال مهاجه و د فرموده امهال
دست از مراجعت مدمت بهرا خان با داد و د سال آیده به که حکم
معتمد به شرف مقرر بودند بی مدمت د و مداخلات برداد بعد مد
حوالش د د احدا بهرا خن مدنه د بس حمد کا لامی سد د و ا ده
د انها حد ده بود ردای ساخت روانه مد انجا که د کا سده که اب ا سی

---

۱ مداومت با کسی دوستی داشتن
۲ مکاشفت ا کسی اصلی کردن
۳ مطاحه دل مصحبه ا کسی صحبت مو سد

شریعه تعلق پذیرفته بود برهان الملک که مربی بهرام خان و علی رغم امیر الامرا
رشد و پیش آمد او را منظور و مرعی میداشت سند آنجا بنام او از دفتر
خالصه حاصل نموده فرستاد و احکام والا بمهر وزیر الملک در باب اعانت و یار
داشتن بهنداری نائب مهاراجه از مخالفت و تقاضای سه بندی بنام مومن
خان و دیوان صوبه و بخشی وقائع نگار وبدوی درگاه شرف و رود یافت بهرام خان
نقل سند را بنادر ملاحظهٔ بهنداری فرستاده خود به تهیهٔ گرفتن دخل پرداخت -
بهنداری پس از اطلاع این معنی ازانجا که بحسب اتفاق دران سال آفت
موش خوری مزروعات در تمام صوبه و خرابی بسیار رویداده بود آنرا دستاویز
نموده به تمهیدی مقدمهٔ عزل بیرم گام را از ارباب تحریر رسانیده به حضور روانه
ساخت و بعرض اقدس رسید حکم والا بشرف صدور پیوست که امیر الامرا را رسد
و او بر خلاف برهان الملک حسب الحکم بمهر خود در استقلال و بحالی بیرم
گام بنام مهاراجه نوشت و در ڈاک که نزد راقم و رود یافت به بهنداری رسانده
رسید گروت بهنداری بمجرد وصول حکم که حسب الخواهش او بود نقل آن را
بمهر مستقند خان قاضی نزد بهرام خان فرستاد و او بجنسه پیش برهان الملک
ارسال داشته حقیقت حال را نوشت - برهان الملک ازین معنی بر آشفته
در حضور اشرف اعلی با امیر الامرا درین مقدمه گفتگوی خشونت آمیز نموده
به بهرام خان پاسخ بقلم آورد که بجمع جهات خاطر جمع داشته بهر نوع که داند
و تواند در مداخلت بیرم گام کوشد بهرام خان به پشت گرمی آن در اندک
فرصت قریب سه چهار هزار سوار و پیاده از قدیم و جدید تجدید نموده چند
ضرب توپ و لوازمهٔ حرب سرانجام داده صادق علی خان را به نیابت خود با گدهه
گذاشته بر آمد بهنداری نیز آگهی یافته فوج مارواری که در پرگنات بود و مومن
خان و شیر خان و صفدر خان بابی را طلب داشت و بنگاهداشت سپاه بابی
ماندگان گجراتی و مرمت توپخانه پرداخته بعزم مقابله بر آمد و عبد الحسین
خان نائب دیوان صوبه و محمد مجاهد الدین خان بخشی وقائع نگار و راقم
حروف و رحیم یار خان سراول را بخیال اینکه اگر به گفت و شنود کار انجامد

دیده و شنیده بودند ظاهر ساختند و معاملت در پیش شد پس آمده سد رمعل و دل بسعی تمام یک لک و هفتاد نیم هزار روپیه نظر معطی مرا رمت حوں رری د معلی سود حجالهٔ بست و نحبهراو ونه ا اسپ شد حود و همراهیان بدادن نمسک نمست نموده داد و به عوص دقی و آر حس داد و عجب سکه پیشک و اکرا کولی و امرا کولی اکه نحمست حودها به طمع مرس عسمت و ناحت بر وقت آمده بودند نا ادای آن به عنوان برعمل سدد و نموحب مرل بدیدن و حصت سدا ل کهیی و اهی شدن سدتب آنها نتوالمع ناحه و اسپ و یک رنحیر فیل مدد برداحته مردم سحیدد حولی مرد حان ناصهٔ بدیگر رسیده دس اندره و ملال بشست تا تمامی طلب سناه از سالق و لا حق وحه نمست اسپ و شتر هاره انکا سدل حه دقی حلامی داده گشت

مصرع

لی وای که به سد د شد

و د سال هزار و صد و حهل و شصت منصب اسقلی حاکم شرف الدوله و دیگران به عهدهٔ براد رام که دان اول به منصب دیصدی داب نحداه سوا و حطاب اسمعیل محمد حان تو سرافراز شده مهر گست و ار ده حالصه سعه اسداد و احکام والا نمه وزیر الممالک سد حوں شعدد نیم سا به مدحمله نحواه سدای عوص حاکم متعدداں د موص حس بوصول د آمده و حم بار حان بحضور رسیده بود حکم شد که ار وجه دقی نحواه محصول می و حهل لک دا محصولات مرموده حوالهٔ اسمعیل محمد حان نمایند که اصل داد ارانجا که دیگر دامی نه من ایصال برسد به عمل د بدمد •

کشته شدن احمد چلپی تاجر و سید علي واعظ و روانه شدن ملا فخرالدین به مسیخ از بندر سورت

از حمله سوانح این سال کشته شدن احمد چلپی تاجر و سید علی و ...
به بندر سورت است شرح این حکایت اینکه احمد چلپی که ...

دیگر پیوسته بود به غفلت افتاد - روز دیگر که سلطان روز با علم زر تاری تاختن آورده رنگی شب را به تحت الثری محصور ساخت ناگهان گرد عظیم علامت فوج جسیم نمایان گشت -
* نظم *

فرو شد دران تیره گرد آفتاب ... بدان سان که در خاک شوریده آب

زمین در تزلزل ز سم ستور ... ز گرد سپه آسمان را فتور

که دکهنیان جلوریز مانند مور و ملخ زیاده از حد و چون مانند بلای ناگهانی و فضای مدرم آسمانی رسنده قلعچه را نقطه وار درمیان گرفته حلقه زدند و مانند دریای خون خوار محیط گشته حصاریان را در گرداب حیرت انداختند و حقیقت غدر از حجاب شده بیرون آمد -
* بیت *

ز جوش سواران دران ناحیت ... گذرگاه شد تنگ بر عافیت

عقل از سرها حیر داد گفت و دست از پا گم گردید اعلی و ادنی مرگ خود را برای العین مشاهده نموده از جان و مال مایوس گشته بماتم داری خودها نشسته -
* نظم *

گرفته یکی مرگ در خویشتن ... وصیت نوشته بفرزند و زن

هوس داشت آن دیگری داوری ... ز اندیشهٔ مرد و مهت بری

چون ازان ورطهٔ خونخوار ولجهٔ نا پیدا کنار بر آمدن امکان نداشت لاچار دل نهاد مرگ شده به ضابطه و شعار راجپوتیه که درچنین هنگام کسوت خود را در زعفران رنگین ساخته می پوشند که باصطلاح کسریه گویند و این علامت اظهار کمال تهور و شجاعت است و کسی که کیسریه درین وقت شود بجز کشته شدن رهائی ندارد لهذا خوان مرد جان با چندی از مخصوصان و دلیران ملبس بدان لباس شدند مرهٔنه از روی پخته کاری و حزم و هوشیاری پندتان چند را بدریافت احوال و کم و کیف لشکر و نام و نشان سردار متحصنان بعنوان گفت و شنود پیغام گزار فرستادند و آنها آمده با خوان مرد جان ملاقی شدند دران بین بموجب اشاره بهادر نمود • پندتها دو سه اسپ و شتر را بعضی از سپاه پی زده بی زبان چند را از پا در آوردند و این معنی را باصطلاح هند جوهر نامند که نیز نشان دل نهاد شدن مرگ است پندتان ... آمده کارپردازان خوانمرد جان را شمراه برده سر گروههای خویش برده آنچه

سپاه بهمراه داران بداس بمسکات برده خود را از تقاضای سپاهی خلاص
ساخت و روانهٔ مرتعدو و سعی محل حاکم خویش گردید و طلب شدهٔ
لایق باتصال لحارهٔ دای گشت که به هیچ قسم عهدهٔ برآمدن آن به خود نمی
دید لهذا تدبیری با خود اندیشیده که اگر موافق تقدیر نشد پرگنهٔ ایدر ا ا اتد
سنگه لی سنگه برادران مهاراجه که قبل از نیابت نظامت به جاگیرش مرحمت
گشته او در عوض حصهٔ زمینداری بآنها داده بود انتزاع نموده امکنهٔ حدد ا
که گنجایش داشتهٔ ساخت به آن بزین عز مصمم گردید و اکولی کولی
موضع کهوس ا بامیدواری نسبند و عنمت با جمعی از کولیان به همراهی
خود دعوت نمود و او به طمع به اندازهٔ لجاجت کرده مراقب گردید و به تن اد
امر اکولی زمیندار موضع الول کادرهٔ معمولهٔ احمد نگر ا به عمل نهج همراه گرفته
به سه کروهی ایدر که قلعهٔ مستحکمی داد و جهت طرف میدان وسیعی است
ادمت و زیدهٔ سمت برسحر آن جا ساخت درب گمشت دادان مهاجه
وسع و طرمت نمدانهٔ و مقابله می پرداختند ا قطی آمدنی دیر نمس ملهر
هولکر و اتوجی سندهیه مرسه با انبوه کسد مسدا داحدار که شد حل مصوبهٔ
مالوه از نزدیکی مصنهٔ برحد بدان صوب می شد بدان نجا نسته بودند احمد
اتد سنگه ازان اطلاع یه به حوب ازان ساخت مربیت بودند که به اصل نموده
سال سبع الحد به تامل معلوی حمن حد به بهتی عهدهٔ دای ند ست
ند ملها ا و به دهٔ بمعاونت خویش و برداشتن حدف استمداد و ا استعد
کرد دکهامل این معنی ا از مساعدت بخت و معاضدت وقت بصر نموده به یک
دهٔ نیز بر ا ساده گری وجه ما مله و ساخت و عنصب بقول آنکه یک که در
باحه به دسته بدان صوب آوردند خادمی دمی ماخد ده ۲ سنه بود که یک
شی از سدی آنها ابوا این حد بی ز گسته به حوالی مرد حی مدد خمی
به اه لب و سه ب امل د دی باب دبی ها حلحب و بد حمی
سنگ ه ا و د ا ب ب سال ه ح د محج نمه حمی مسمست دمی ا بی

(۱) سنحا آن طرحی و دی ا ب دا دمعی و د سد ۴

در ایذا و اضرار بدرایان   همه دزو سیرت همه اهرمنان
(۱) انهارون همین دم بوعده کنند   بدین نمط حیله حواله کنند
نه بر قول و بر فعل شان اعتمید   همه کشتنی تا رهل بمن مزید

احمد را استقلال افزوده به کار مردم آزاری و خانه بر اندازی پرداختند - چندی بدین قضیه نه گذشته بود که احمد بیمار شده در گذشت و در مقبرهٔ بیرون شهر مدفون گشت خوش حال چند از استماع این خبر خوشحالی چند نموده بسکه با او عداوت قلبی داشت شب جمعی از کولیان را برای نبش قبر و بیرون انداختن او فرستاد و آنها بر آورده نعش او را به نجاست آلوده بدمستی را برده بدست آویز نزد خوش حال چند بردند - * بیت *

ای دوست بر جنازهٔ دشمن چو بگذری
شادی مکن که بر تو همین ماجرا رود

الحاصل بهنداری پس از فوت احمد ابوبکر داماد او را سرگروه نواعیر و سینه کل مقرر ساخته خلعت داد و از متوسلان احمد که بانی امور بودند احیای کار ابواب شر نمود - خوش حال چند چندی در مکان کولیان با میدواری بوده چون شعور وقت نرسیده بود بر آمد کار ندیده به کهنبایت شتافت و چندی در انجا درنگ ورزیده نزد بهرام خان به جونا گده رفت *

فوج کشي نمودن جوان مرد خان بنابر انتزاع ايدر و در محاصره افتادن موهته و دادن زورآور خان برادرش در عوض مقطعي بطريق يرغمال

جوان مرد خان بابی که پرگنه کری و بیجا پور را بالمقطع باجاره گرفته بود و سال آخر گشت در محالات خسارهٔ کلی داشت حسب الطلب بهنداری بنابر سبیل بقایای وجه متعهده باحمد آباد آمد و چندی متوقف گشته فوص

(۱) انهارون یعنی الحال ۱۲ *

ساخته حاضر نمود چون طلب شد کل نواشم آمدند باشارهٔ سعداسی نظر علی
مومی او احمد و سرگرشان هر مونه بالش خوشحال خند را بعمل آورده زمان نه
نظلم کسوردند چون نه عمرت برسدانس موج و معطهرهٔ جوسری واده و گدتس
خوشحال خند که دست اندازی و جوابی بر دیگران سرایت می کرد نه
مواندید حیدر اللدسل با تمام حصت د آمد و محمد مجاهد الدین خان دنت
بخشی و واقع نگار و راقم حروف و بهرام پیسگ موس خان و محب سنگه بسنگ
جوانمرد خان و حسام دار خان ا با جندی از ملازمان نزد او برسیده نوید داد
که شمس امروز از شهر برآید در عزوب انسادگی شمه خواهد دید ا حرد
خواهد کشد لرسیدنشا رمه ددای سالت برداختند ازانجا که نسب گرمی
از حواس داشت به حسست و حفر و خوش و حرش ده آمده ا به آمدن
سوار زد ام که عومی از دلدهی آنها شاهده بود و بالفعل که بخلاف مسدده
می نمود خوشحال خند ا مطلب ساخته گفت   مصرع •
مرد بی دمل نگفند

اگر دهی دب بمسوب بلسم داده شود حوب است که سلطنت شدن زدگی
موجب ندامت و سمتی است با بعدا و محب سنگه دیگری که معل
اعتماد خود داند نگذا ه نسبه کلاش بعید است است آنها که د حضور
مرد از حروف انسانی ا بهی ا ا د م لب ا گرفته بودند منعق اللفظ گسته
گفتند بسیار نموع است و دست خوشحال خند را گرفته د حلوت شدند
بما ضمنی وقت که از حواس اسبی نمی توانست بعمل آمد علاج و دم ها
او را ده به آمدن دادند و از همان وقت به استعداد به آمدن برداخته نزدیک
ا دب د بدین جهه به بو لته ورد آمد ز دیگر موقع منها و را به
به موقع رسیده دولة ا با مسکن کودس به اقامت و سد و این به پسب
خوبی مدخل از معال برخست دتعواج حط ما ایل بعد د گر مدا ب
حدیسه   ۱۱ امل
همه سب طوبب همه رست گر   بـ بـسـاد مـسـد همـه صـاره
همـه بد مـسـلـی ۱۱ بد آ په   همه دم شـطـس د سـه د

* رباعی *

از جرم حضیض خاک تا اوج زحل　　کردم همه مشکلات عالم را حل
بیرون جستم ز بند هر مکر و حیل　　هر بند گشاده شد مگر بند اجل

و یساول نیافتن انعام زیاده از حوصلهٔ این رضامند گشته نزاده که یادش دادند مترنم گشته رفت *

بر آوردن بهنداری خوش حال چند سیته را از بلده بنابر نا موافقت احمد سیته و فوت احمد

سابقاً رسیدن خوشحال چند سیته بدست آویز پروانه از دارالخلافت بهمراهی راجه بخت سنگه و قیام نمودن بامر سیتهی سمت گزارش پذیرفته ازانجا که باز گرفتن مصادره از گنگا داس و معزول ساختن او از سیتهی احمد نامی سر گروه جواهیر را که در امور گرفتن نیوره و مصادرات و ابواب ممنوعه باسترضای خاطر بهنداری می پرداخت لهذا مرجع جمهور گشته خوش حال چند را استقلالی بدست نمی آمد و پیوسته در اکثر معاملات نیوره و مقدمات مصادره با احمد کشمکش و ممانعت می نمود بهنداری با ظهار احمد که او مخل کارها است مورد عتاب و خطاب ساخته در صدد ایذا و اضرار و رسانیدن خفت با قید داشتن و بیرون کردن در آمد خوش حال چند بتعرس دریافت مکنون ضمیر او نموده از آمد و رفت متقاعد گشت و جمعی از عرب را نوکر ساخته بر دروازهٔ جوهری واره و دور خانهٔ خویش نشانده بمحافظت پرداخت و بدستور کبور چند بهنسالی مانع گرفت و گیر مردم شد اتفاقا دران ایام مومن خان و جوانمرد خان بتقریب امری در بلده قیام داشتند نهانی اشاره هنگامه آرائی بخوش حال چند کرده بودند او بتقویت جوانان پیش از بیش جوش و خروش داشت - از سنوح این سانحه بهنداری مجمعی منعقد ساخته مومن خان و جوانمرد خان و قاضی و ارباب تحریر و احمد و گنگا داس و سر گروه صرافان و تجار پیشگان مسلم و هنود را طلب داشت و فوج را با توپ خانه مستعد

ساخته بامر بتجارب ماهر فرمود عمدة الملک به تدبیر و اندیشه که خود و بعضی
از یگانگی زندان شب و روز بسر برده داشت تا آنکه با یکی از ملازمان طرح
اختلاط انداخته بدادن انعام و امیدهای آینده سازش نموده اسباب کتابت
بدست آورده و عبدالعزیمت عرائض مشتمل بر حالات و سرگذشت خویش به
مقرب الحضرة و الخاقان حافظ خدمتگار خان بحضور و آصف جاه که به دکن
بود بتهیه فرستاد و بنابر مزید احتیاط بدفعات بتکرار این معنی پرداخت چون
آصف جاه از تدبیر سروب قریب بود بسوال بعض ساخته به استخلاص عمدة
الملک به تمهید و تهدید تیغ بیگ خان را نوشته تدبیر نمود بسوال رسیده بدین
امر آنچه تدبیر حواله بود ظاهر ساخت تیغ بیگ خان به ظاهر با طیبه انقیاد و بعد
امر به آمده روزی را جهت خلاصی و ساعتی برای ساتی عمدة الملک معین
ساخت و بدبیت خلعت گران بها و لبس (۱) بشخص بدایر بوالمع و معدب عمدة
الملک به که پرداز این حرف امر نمود و این معنی بان زد خاص و عام گردید به
عمس به اندیشه اینکه مبادا ازجمی کراسس که خود مبدا بیست اگر او ساتی دسته
نزد آصف جاه شتابد از (۲) تعذیر و (۳) تطمیع سرگذشت و ما یعرف خود آگاهی
داده بظلم نماید مسرد باید ساخت چون تشمی موی است چه دیده ما که به
پا لسود و خدا داند که انجام کار به کجا منتهی شود اگر وجودش از میان برداشته
شود اولی است لهذا سم قتل و زهرهلاهل به کاش کرده مسموم گردانید
گویند که [illegible] گشت داخلش به [illegible] که بوالای آن [illegible] موعود
خلاصی بود (۴) مخمور گردید و شهرت دادند که بدین مرگ شد و لاش را
به [illegible] انداخته [illegible] اش فرستاد

(۱) [illegible] لغت ترکی است مروی را گویند ۱۲
(۲) [illegible] لول ممنوع در لغت حامل خورد که بر [illegible] ۱۲
(۳) [illegible] مکسر [illegible] که بر [illegible] خرما می بندد ۱۲
(۴) مخمور [illegible] کسی کشیده شد ۱۲

ـبـ

باستعداد و نگاهداشت پرداخته تا رسیدن قریب یک ماه و نیم نائرهٔ قتال اشتعال داشت الحاصل شیر خان از بارهٔ سینور روندان صوب آورده از دریای مهی عبور نمود مهماجی آگاه گشته سر راه بستن حریف را اهم دانسته جمعی را به محاصره و محافظت مور چال قائم داشته بعزم نائرهٔ افروزی و معرکه آرائی آمده مقابل گشت - شیر خان با همراهیانش داد مردی و مردانگی داده اکثری بدرجه شهادت فائز شدند و اسپ او بدر رخم شمشیر برداشت چون مردم کاری و محل اعتماد از میان رفتند و کثرت طرف ثانی مشاهده کرده عطف عنان نمود و بدابر بار دید تدراک به بارهٔ سینور شتافت مومن خان که برای کومک آمده بود دریں طریق رویداد را شنیده به کفایت بر گشت حصاریان بروده از امداد بیرون مایوس گشتند به معتصلی وفت پیغام مصالحه درمیان آورده به عهد و پیمان بر آمدند و آن جا بتصرف دکهنان از امروز رفت که تا حال بلا شرکت غیری دارند - از آنجا که با دیسائی نیرم گانم و جوان مرد خان بسبب دستگیر نمودن او صحبت برهم خورده بود چون او مدار کار پرگنه واقع شده موجب برهم زنی کارها می شد بهنداری شیر خان را که حسب الطلب آمده بود بیافت آنجا که از هنگام صلابت محمد خان یک گونه با دیسائی موافقت داشت مقرر نمود جوان مرد خان پرگنه کری و بیجا پور را بالمقطع در ذمهٔ خود گرفته شتافت و دهمروب بهنداری فوجدار پتلاد فوت شد و پرگنهٔ دریاد و ارهر ماتر و پتلاد و موبده را مومن خان باجارهٔ گرفت *

مسموم گشتن عمدة التجار ملا محمد علي و ارتحال او بعالم دیگر

کیفیت گرفتاری عمدة التجار ملا محمد علی و ضبط گشتن اموال او و به حبس داشتن در قلعه سبق ذکر یافته همدران ایام جهازیکه ملا محمد حسین پسر عمدة التجار راکب بود از بندر جده رسید تیغ بیگ خان بآنچه از خانهٔ عمدة التجار بر آمد اکتفا کرده به اموال جهازات و بنادر مزاحم نه گشته پسرانش را مستمال

روانهٔ بلده کرد ازانجا که هنگام تقرر فوجداری و در آمدن خوانمرد خان ببند شیرخان نوری بمحال گریخته آمده بود از اطلاع این معنی بند شیرخان کشتن و کشته شدن را برای حفظ آبرو بر خود روا داده با خوانمرد خان بد نشینی و خصومت پیش آمدند خون او خود را بمعرض خطر دید لهذا از اندیشی راه بر گردانیده حوالهٔ بتند شران کرد سالها آمدن خدم دار خان سراول را گذاشت جاگیرات تعرداهٔ ملک بیل گشته بحیوهٔ بهداری یک لک و بیست و سه هزار پیه ا ستحواه عوض جاگیر منصبداران حضور منعمله محصول بند کنبهایت که بعهدهٔ مومن خان بود داد .

محاصره نمودن مهاجی برادر پیلاجی گایکوار بروده را و به تصرف در آوردن آنجا

از جملهٔ سوانحات این سال بس بروده بتصرف مرهته است شرح این اجمال بر سبیل اختصار آنکه شیر خان بابی از ابتدای سرداری معتمد خان خیرش به نسبت فوجداری بروده می پرداخت معتمد ... مصاف خود را در انجا گذاشته بود بدرستی نگهداشته سبیل معدل جاگیرات مهاجی برادر پیلاجی گایکوار که نگاه خصوص ... تصرف داشت و از بروده قریب واقع شده بعمومی دو منزل بود که از سبب قدیمی دست ... [٢] از خدع و مکر های شب و روز به اندیشه دیر و دار سرمی برد ... شیرخان ... سنه ... قرمست و ملو دانسته ... آن را بروده آورد مهاجی با جمعیت سوار و پیاده با استعداد ... تصرف بروده آمد ... از سوختن گذشته مسکن خویش ... بمعاونت این [٢] فرسید ... توپ ... حصار ... جنگ توپ و تفنگ ... بتقویت ... استعداد ... کومک ... مومن خان ...

... صد سنگ ... آنجا ...

نمودند و از بهعدالی سولی مردم آزاری و احداثی امر دیگر متصدی نمی
ت و ... فوجداران که در تدارک این معنی می نوشت خون آنچه به بدان
شعار ... ن داشتند بعمل در نمی آمد •

... رشدن فوجداري گهوگه باره محال تیول نواب ... سیه وبهرام خان و تعلق یافتن نیابت ... فوجداري سورتهه بعد ازان

محال ... ا خان از بندر سورت در آمد و متعلقان او بنده بودند خدمتگار سمت
متصدی که در بهاونگر متعلقه بهت ... رسیدا شهر متوقف گشت
... نموتو ... اسلامی او به نوار ... دست گرامی می پرداخت و بندر
نوان و اتصاله و ملازمان آمده ملحق گشتند لهذا بندر بگه سر مایه او
رای دشد اندیشده نمومن خان نوشت که اگر سند محال دیدی اولکه
وربه به طریق عهده از دستر دیوانی برید بری خدمت بدان اشتغال و ... از
... حه به ظهور آید مومن خان حسب الخواهش سند بمهر عمدة المحدثین
... دفتر دیوان حاصل کرده فرستاد بهرام خان دست آویز آن باد ...
... داشت نموده سید نور الله ا که از بندر سورت برآمده بود طلب داشت
متوجه ... و محال ... گرفت و به ... ر طلب ا
بر متصرف می گشت خون ها سر گشت خود ... و خون که
دل مشغول بود به ... الملک اعلام داد ... که ... گهوگه ...
... ملازمت متعهد ... به حول و ...
... خان ... مواحد به تصرف ... و ...
... الملک آن محال را ... بهرام خان سند ...
... شده ... حاصل ...
... فوجداری بوده ...

بیست هزار سوار بدر پادشاه حضور بوالکی مهاراجه بنابر استقرار چوبه ناظمداری
ذات عمده تاخت کنان و کولیان گیراس بسوئ بلده پیوسته در اقصای نام مأمی
بیرون آمد مفدایی از گجراتیان شیده بودند در تاخت نموده ست تمام
موجب حال را طاقت داده و از شدت جمعیت همراه خویش رسید
ناظمداری دربست حصار شهر پناه را مسدود ساخته خود کمی پیش و بر چهار
برج و بارو را استحکام داد محمد الله بیگ را سالار داده معاونت بوجدار
کرد و محافظت بوسحات بیپی موجود و دکانهای که کری کری بر دیوارهات هجوم
می آوردند بدمعات جنگ توپ و تفنگ میان آمد و مدت یک ماه کاسبیه
محیه گرفت ناظمداری معتمدی را فرستاده ما از انواع ناموجود مهم محض
اوصاف بانی را استعانت نموده چون او بالضمیر سخن بود قرار چند ساعت
میان آورده به صلح صورت گرفت و قدغن بنویسید گشت - حاکم ... زمین
زمینداران صورت کردی گیراس بر ارغ بر دست بسکی خود سبب از اختیار
که کولیان ناموجود بودن مهاراجه با فوج گران که کافی به بدیه و دیب آبتیز
بپرداخته و صاحب عدم تمرد به گرفته گرمی ملکی را رونق عوام خویش دیده
از هر طرف سر بر رسید و قطاع الطریقی برداشته هنگام شب به خیلی مجموع
بخاطر جمع در پورجات درآمده به شکانی جای‌ها به ضرب تبر و قفل زنی و بریدن
دکاکین و در بلده نیز قابو یافته بدان امر پرداخته کار و اسیری می بردند و سعی
نبود که فریاد و فغان بیچارگان در ملک انیرومی رسید واحدی به داد شان نمی
پرداخت -
بیت

حهانی پر از فتنه و سور بود ز فریاد چون نفخهٔ صور بود

روزانه بگرفتاری مواجدهٔ مارواریان مرواز و شبانه از دهشت کولیان ساطان معام
بچشم سان آسدادمی گشت - بس ناظم بر جماعهٔ کولیان که ریشه و فساد بنیاد
این دیار اند درست به شست آمد و شد موافق بی دردیهٔ آنها صورت نمی
بست سیو سنگه پتاوت که برخصت نمداری روانهٔ وطن شده بود در نواحی
موضع داؤد ساند و محمولهٔ پتن کولیان ریخته جمعی را کشته و زخمی ساخته

دارالخلافت از اه حرشفور وطن مالوفه حود بن سکه نهدا ی را دشت موده
مه ر نموده ند آمد و متصدی باج شغي آنطرف ود سائر مدی نوب آمد شدماں
اوان حدمت سوانح نویسي موده ار نعیر له محمد خان دائم حرف ا حضور
معروض گردید ر سند نمهر علی محمد خان ند له ناک سند سں ا ملاحظه
نهدانی و مداخلت د نعلعه و نکه بنوان موده بندغی دکشمی ا مه احمه
حضت می نمود ملاقی شده خلعت دست و مهاحه کوچ نموده پیسر
اطي كست موص خاں ناسمع د آمدں مهاحه ندر حضت ا کلنهوت
وانه شده والد ادم که نس ا معاودت سفرحجاز ـ انجا متوقف بود د ست
موص خاں آمده د مقا موضع کلول ـ اده كرسی بلده ملحق کشتند و ده
ز دیگ شمادی گردید رخصت انصراف حمل کست سده معه ب د حشں
کرهی بلده ناحودنکه با موص خاں جمعیت سوا ر پید ۶ بو کوهاں حواله
نه شوحی نمس آمدند حدیعه عالم علی خاں ا سماندس ندحا سپاه
ند موص خاں زی حمد د بلده نوقف نده نه کهاد سدمت د
محی الدین خاں وحدا ـ نهه ـ حضو نه عمی ابی ب شد حدای
انجا نه مدر سرحل از انتقال نه حش محمت کست ن سعه ندای
س از روانگی مهاحه د از انتقال استعداد دده حکومت کسی
ناحد نمود و اسم كرف و گد نموحب نه نهمت سمی ا ا ند حب
و حدنه بر انداران حدا سلس کتا ب نقمونی نمس امد نمود ۳ نه می
ای و ان نسعد و نه عمی نه اوسوال ـ باده نوحد د حب د سه
۱۰ لا علا وبدانا لا الدلس لي دس ملوکهم دنواع مده مضد ـ نمت
طال د ا ساختند .

آمدن حادثوحي متسلی اومال دائي و سوانحاتی که دراں سال نه ظهور آمده

حمدا ں سال ـ ۱۱۵۲ آمدن مرهنه مه رمی ـ مدی رهیر ی ـ

بامانت سپرده بودند بنابر دفن از برده به بلده آورده برخصت مهاراجه اندرون
حصار متصل خانهٔ او در طویله بخاک سپردند همدران سال فرمان و الاشان با
خلعت خاصه شش پارچه و سرپیچ و جیغهٔ مرصع و یک زنجیر فیل برای مهاراجه
و خلعت فاخره جهت مومن خان مصحوب خواجه اسد الله خان گرز بردار که
از پیشگاه فضل و عطا مرحمت شده بود رسید مهاراجه مومن خان را همراه گرفته
بشرائط استقبال و تقدیم آداب سوار شده خلعت سراورای پوشیده و رو بدرگاه
فلک بارگاه آداب بجا آورد و مومن خان نیز متخلع گشته نیاز مددی بتقدیم
رسانید بعد چندی مومن خان و جوان مرد خان هر کدام رخصت یافته بتعلقات
خودها شتافتند میر عارف الدین ولد نظام الدین خان محتسب معسکر حضرت
خلد مکان را بعلت زرداری به سعایت رحیم یاورخان کسان مهاراجه دستگیر
ساخته در چبوترهٔ کوتوالی باز داشتند و مبلغی مصادره داده خلاص شد رحیم
یاور خان بنابر واگذاشت جاگیرات منصب داران آمده روزینه از سرکار مهاراجه
می یافت اما بنابر پیش آمد خود چندین خانه خرابی‌ها از و بظهور آمد
سیمدار قبائل و عشائر شیخ الاسلام خان روسیاهی ابدی حاصل ساخت - از انجا
که حق تعالی منتقم حقیقی است پاداش دنیوی را عاجل نمود که در اواخر
بنان شب محتاج گشته به مطمورهٔ تهی دستی شتافت و جزای عذاب اخروی آجل
را برایش ذخیره نهاد *

روانه شدن مهاراجه باتفاق راجه بخت سنگه بدارالخلافت و تعیین نمودن رتن سنگه بهنداری به نیابت صوبه و تعلق پذیرفتن سوانح نویسی به فدوی درگاه

در سال هزار و صد و چهل و پنج مهاراجه باتفاق راجه بخت سنگه به عزم

و شدائد گوناگون کشیدن و برس و سوختن دستها از دهانی بامرعی و مهمل به
گذاشتند مالکان را بخاک نا کامی نشانده کدلی ساختند ازان وقت تا سول
آباد و بیوتات دیگر متعلق بدکاه ویران بی چراغ گشت تسلط مرهته که پس از
کشته شدن پیلاجی قدری زائل شده بود بازگی رنگی بهم رسانید چون از ممر
فوج جمعی از ان خاطر شکل جمع گردید بنابر زین سنگه پهندا ی که به رنگ سال
مدتی متصل باغ غازی الدین حسن نام داشت به آمده ا قرب سو حوالی
بلده تاز نمودن به آمده مقاربها می نمودند لیکن بنابر خوف سدی گوله توپ
از برج حصار بدوارا خان جهان که متعدی بود حداب ینحس و آویس حمله به
شهر جمعیت مجموع نمی دیدند مومن خان ناظم ع حوالی سبب که عهده برای
جنگ مرهته به مقابل نمی دید و از خود سوای تماشا بینی از دو کاری
به نمی آمد ره نظر حد اندیشان به مصالحه به داد و اینچنین کار بطرف
جوان مرد خان انداد اومان ناتی ؛ شاده سلسله جنبان امر مصالحه
گشت ۰ بیت

به از مرد بددل به روز جنگ … بود شد صد ره به از گرد به

آنها با سه … به انجا خوف گسته پس از گذشت شدند به … د ا … به
به مد … مثل امتی که کهدلی بشد و اسمرا حبیه و … دستگیری … موت
مالی نمودند و اوملن ناتی که بدد کرب خروج فوج به به طلب … مده د
… حد مة ۲ ا به پیدا جوان مرد خان که برسند … بصوب بوده گو
گرد مومن احمد به بگاه به کم … نموده توجدا ی آنجا ا به … به
داد که … مثل … و ا … ا … آن … ه
… مدد ا بود … حود … گست … ی
… جمعی … نموده … حس … هد ی ا …
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] ــ شعر ــ

[illegible]

گوئند [illegible] جدا [illegible]

پس [illegible]

خصوصاً بنوهٔ رسول آنکه مستحق سادات شاهپور از نوادگان حضرت شاه عالم قدس سره که منازل دلکش و [illegible] و مقابر بانی آنها و حرمت درگاه کسی متعرض نبود از حدا بی حیوان مرشد [illegible] دست [illegible] و عمارت در از ساختند - سادات عظام بنابر حفظ ناموس (۱) دفاع را واجب دانسته بمدافعه پیش آمدند از آنجا که انبوه کثیره بود عهده بر نیامدند بعضی کشته گشته و برخی خسته خسته دست مستورات اهل عصمت را گرفته باطفال خورد سال نالان افتان و خیزان متوجه بلده شدند و اماکن آنها و اسباب درگاه و کتب خانهٔ عالی که در آنجا بود بباد فنا رفت عوض در عرض یک هفته ویرانه دکهندیل

---

(۱) دفاع بالکسر باز داشتن و دور کردن ۱۲ ۰

ه خود کمانچی کوشیده دم از تهور و جلادت میزد درین هنگامه مهالجه
در جلو بوده متصل راج بر دود آورده و حفاظت در جانب آن طرف تعهد
نده بود مستعد و آماده پیکار و مدافعه مرهته از ... جوم ... احمد کوش ...
در آمد آمد آنها می بود روزی بحسب اتفاق بدیدن تماشای جمعی ا
... دکهنیان که باصطلاح آنها هول سوار گویند چون کاسی جنگ با مرهته
ده شده بود بلا تامل و اندیشه بمقابله و مدافعه شتافت و آنها بعدد
را خود بمیدان دادن و کشتن حریف ... آمدند چون اخ ظهور ابن
... را علت خویش و مغلوبی آنها بنداشته بی احتیاط عنان عزم و خوشنودی
دست داده جلو بر ده بعقب برداخت و به جو دی ... از اندازه ... ارک
که نگاه

• نظم •

آمد یکی ... گردی جو دود ... کر ... متصل کرسی ده بود
... کوهی ... جنگ ... دان جنگجو مد ... ملک

... این حالت ... و خروش ... تا بحدود ... که ...
... و آنها از همه طرف مانند مور و ملخ هجوم آوردند و راه ...
... و ... را مسدود کرده ... و خود ... تمام ...
... از دلاوران کشته و برخی خسته گشتند و اسب و ... و زخمی
... و جواهر و سام و ... بدست مرهته افتاد ... که ...
نزدیک بآن معرکه بود با وجود اطلاع جنگ و دیدن مهالجه ... بدو
... از پس آمد ... داشت ... و ... نمود و ...
... آب از سر و حرابی ... حال و ... کشته ...
... از دست نداده ... بر دارند و خود ... امد
... که از ... تا ... که ... اسب ...
... از ... که ... که ... که ...
... و ... که ... که ...

(۱) ... ...

ورود آمد هر چهار طرف افواج را تناخت و تاراج قریات پرگنه حویلی و پورجات مامور کرد مومن خان و جوان مرد خان حسب الطلب مهاراجه بناشت با همراهیان خویش رسیدند و آنها را به سمت باغ شاهی بمحافظت پورجات آن طرف و افواج مارواریان را با پتاوتان و بندیلیان با طراف و جوانب دیگر مقرر نموده آمادهٔ رزم و پیکار گشت - همدران اوان راجه بخت سنگه که بناگور شتافته بود با فوج آراسته رسیده با برادر ملاقی شد و خوش حال چند جوهری سیته که در ایام حکومت مبارز الملک چنانچه سبق ذکر یافته بدارالخلافت شتافته بود بدست آویز پروانه بمهر امیر الامرا صمصام الدوله در باب نگر سیتهی حاصل نموده به همراهی او آمده مهاراجه را دید و پروانه را نمود •

نقل پروانه بنام مهاراجه

آنکه عنایات حضرت ظل سبحانی قرین حال ستوده مآل امارت و ایالت مرتبت حشمت و بسالت منزلت زبدهٔ نوئینان و الاسان عمدهٔ راجهای هندوستان باد خوش حال چند ولد سیداس از پیشگاه معلی بنگرسیته احمدآباد مقرر شده بمرحمت خلعت و گوشوارهٔ مروارید قامت افتخار بر افراخته مامور برای رفتن آنجا گردید بعد رسیدن او به کار پرداران اجازت شود که در امور تعلقه او را دخیل ساخته اظهار مقدمات خیر خواهی خلائق و آبادی شهر و رفاهیت کافهٔ سکنه را معروض باصلاح دانسته از تمشیت آن تقید نماید که خلائق باطمینان بکار و پیشهٔ خود مشغول باشند بتاریخ پنجم شهر ربیع الثانی سنه یازدهم جلوس والا تحریر یافت مهاراجه او را بامر سیتهی فرقهٔ هنود بدستور سابق خلعت داده مامور ساخت القصه دکهنیان سر به شورش و فساد برداشته به نهیب و غارت دست کشادند رتن سنگه بهنداری نائب صوبه با فوج آراسته از بام تا شام در ریگ دریای سابر متصل باغ غازي الدين حسین و بهرام پور اقامت ورزیده مترصد نموداري مرهته می بود جیو راج بهنداري که جمعی از سوار و پیاده گجراتی و مارواری همراهی او که به تنسیق بعضی محالات زور طلب

آمد از اینجا که مبلغهای خطیر بدست بیغ بیگ خان آمده بود به بذل اموال و زرپاشی ارکان حضور را راضی گردانید و سند و خطاب بهادر بنام خویش حاصل ساخته مستقل گشت بعد محمد خان برادر خود را نایب و رتق و فتق مهمات مالی و ملکی گردانیده به عیش و کامرانی شب و روز داد عشرت میداد و این واقعه در اوائل سال هزار و صد و چهل نه روی نمود بعد پنج سال بسم شهر جمادی الاولی سردار محمد خان غوری در بوده بعلت طبعی درگذشت و همانجا بطور نقل تا احمدآباد امانت بخاک سپردند و بسعی همین مرد ابو المفاخر خان عبد صوبه رحمت هستی بر بست مهاراجه نوشته استقلال فوجداری بوده بنام شیر خان بابی فرستاد که بخاطر جمع جمعدار باشد و شیر محمد شاه خلف شاه علی رضا سرهندی کسند بر مصحف بدرش بنا نهد .

آمدن اومان بائی زوجهٔ کهاندی راو دباریه متوفی سینایتی راجه ساهو و محاصره نمودن احمدآباد و صلح نمودن مهاراجه و بتاخت آوردن بعضی پورجات

اومان بائی زوجهٔ کهاندی راو دابهاره سینایتی احمد ساهو که بعد از بعضی آل مرهته باشد پس از فوت شوهرش بدلالت ... پسر که از اقبال به سینایتی ملقب شده بود و خوبیه ... که خطاب بخود تعلق داشت خود متکفل آن امر بود ... بسبب خوان گشته ... ... و بود ... و فوج ... سوار ... و اسپ می پرداخت ... [illegible]

عمدة التجار دل شکسته شده در کمال یاس باندیشهٔ مآل کار خود افتاده - که
پیام تیغ بیگ خان رسید که اگر شما [illegible] عمدة التجار بوده و خود
گرفتار گشت [illegible] اگر خواهش رهائی دارید بیایید [illegible]
متجاوز [illegible] سید [illegible] درخواست [illegible]
برای روانگی نموده بهرام خان را در [illegible]
بهادر گر [illegible] تیغ بیگ خان [illegible]
چون اکثر از وجود [illegible] تیغ بیگ خان [illegible]
[illegible] و [illegible] در [illegible]
و عمارات آنجا را [illegible]
نماند و خاک [illegible] برابر [illegible]
رفقای بهرام خان که پیوسته [illegible] سلوک [illegible] در بندر [illegible]
کناره گیری داشت تیغ بیگ خان [illegible] خود نمود
از امتناع [illegible] دیگر [illegible] خود را در آنجا [illegible] که
اگر متعلقان بهرام خان را رخصت نمایند [illegible] تیغ بیگ خان
مضایقه نکرده مرخص ساخت و از راه کشتی [illegible] رسانید - چون واقعهٔ بندر
از روی معروضهٔ ارباب تحویل و تجاران متواتر و متوالی بعرض مقدس معلی رسید
بنابر وقوع شدائد حکم شد که مومن خان به متصدی گری بندر سورت و تیغ بیگ
خان از تغیر او بحکومت بندر کنبایت سزاوار باشند - چنانچه مومن خان
مرحمت خلعت فاخره و یک زنجیر ماده فیل امتیاز یافت و حوالهٔ وکیل شد
که برساند و سند متصدیان قاصدان در حیدرآباد مومن خان بهمراهی [illegible]
بصوب دهولقه نود رسد و او [illegible] را بانقل سند رخصت نموده به
سید نور الله نظر بر سابقهٔ آشنائی بنابر مداخلت نوشت و از اظهار این معنی
پرداخته جمعی را فراهم آورد و درخواست دخل نمود تیغ بیگ خان اولا به
ملاطفت و ملایمت مانع آمد چون منع پذیر نه گشت کار بجنگ و جدال
منتهی گردید و چندی از طرفین زخمی شدند سید نور الله عهده برا نشده در

ملاحظه چون لا جواب بود ناچار بشوربر سر انفعال در پیش انداخته خموشی گزید ۔ • مصرع •

که کس مباد ز کردار نا صواب خجل

درین بین شخص سنگه زمیندار جهر مندری که از جمله کمین نشستگان بود از در حجره دست دراز کرده خنجر مرصع از کمر عمدة الملک گرفته در پهلویش نشست و دیگران بدورش حلقه زدند از انجا که عمدة الملک مرد ضعیف الجثه و کوتاه قد بود مانند عصفوری گرفته چنگال شاهین قضا گردید و در نفس حجره محبوس گشت • بیت •

چنین است آیین این کهنه کاخ که گه بر سر تنگ است گاهی اخ

همراهیان او از شدت و رعب از دنبال بیرون گردیدند و هیچ یک را یارای آن نمی گشت که دیگری پرسش نماید بالضرورة همعنان ملال و ندامت با قلب منکسره بر آمدند و هرکسی سر خویش گرفته به راه رفت تیغ تنگ حالی بدنبال در خیمها و اسباب یغما نموده زیر و زبر در آوردند و دست تصرف به خانه و سرای اموال و تجملش به ضبط در آمد • بیت •

دادا خویش خرج بسته بد نقش الله حسن ولایت مدد

بعد دو سه روز عمدة الملک را در دولی انداخته به قلعه بردند چون نسبت از روی آبا و اجداد خود برداشته بود اندوخته سالهای در از آنها درک داد • نظم •

ای کسی که بدارایش با نهد نوالد کمر لی کسی بنا نهد

خود ز دل کس بد و مادل خویش بسمل نگردد ز کردا خویش

بس آرزوها که در دل بماند بسی پای آمد که گل بماند

تیغ تنگ حالی در رای صاحب خود آن جا کشته بعد قتل و استقلال بجا نکته به جا نشین حکومت رد و از مستوجب ملامت اتلاف معنی آن جنس بسته بسی و تنقیه مثل که معه که متعلقه عمدة الملک بودند بطور خط آن و خاصه ما بجهت خویش که از دولتی نسبت آورده بودند از خود خرج گری به امده و بسی داد بدش بس آمد نمودند سند از الله و سند روی ... به

و سلامه علیه و آله در رسید بروز دوازدهم طعام بدر آنحضر ترتیب داده - * بیت *

گر بمهمانی قدم در کلبهٔ ما میسری
لطف میفرمائی و بر دیده‌ام پا می نهی

و او اجابت کرد و ندانست - * مصرع *

کس سیه کاسه در آخر نکند مهمانرا

و بروز موعود بااظهار شهرت دروغی دموداری مرهٹه لشکر خود را مستعد و حاضر ساخت و جمعی زره پوش در حجرهٔ بام نشیمن در کمین و انتهاز فرصت نشانید - عمدة التجار بنابر وعده از منزل خویش ارادهٔ سواری نمود خیر سگالان و دور اندیشان که استعداد فوج را دیده شبهه بخاطر شان میگذشت در کمال خوف بااظهار آن و موقوفی سواری بمعرض بیان در آوردند از انجا که دست قضا نازل دیده بخت او را از مشاهدهٔ چهرهٔ صواب (۱) مکفوف ساخته بود از راه غرور التفات بجواب نکرده باجمعی از مخصوصان بپای خویش بگورستان شتافت - * مصرع *

صید را چون اجل آید سوی صیاد رود

تیغ بیگ خان صید را در دام خود دیده به کشاده پیشانی در کمال تواضع به تعظیم و اجلال مهمان عزیز پرداخته دهن را لبریز تبسم ساخته به بشاشت تمام خیر مقدم گویان چون دل در پهلوی خویش جا داد و هر کسی به مکان و رتبهٔ خود قرار گرفت و فیما بین اختلاط گرم جوشی‌ها بمیان آمد تا هنگام کشیدن مائده در رسید تیغ بیگ خان از راه جربزت (۲) بااظهار اینکه دریں محل کثرت است ما و عمدة التجار علحده طعام خواهم خورد و دستش را گرفته بر خاست و بر بام بر آمد وغیری بدان محل مخصوص راه نیافت بعد فراغ از اکل تیغ بیگ خان نوشته جات را با هندویات بدست او داده گفت همان فرآن که درمیان داده بودی گیراینده است بمطالعه در آرند و بچشم عبرت نگرند عمدة التجار بعد

(۱) مکفوف نابینا و باز داشته شده ۱۲ *

(۲) جربزت معرب گربزت بمعنی مکر و حیله است ۱۲ *

ملاحظه حس لا حواب بود بلمد بشوبر سر انفعال د پیش انداخته خموشی گزید ۔ • مصرع •

که کس مداد ز کردار نا صواب خجل

د س بس نحس سنگه زمیندار جهر مندری که از جمله کمس بسمتن بود ا د حصرة دست دراز کرده خنجر مرصع از کمر عمدة الملک گرفته د پهلویش بست و دیگران بدورش حلقه زدند از انجا که عمدة الملک مرد ضعیف آمده و کوتاه قد بود مانند عصفوری گرفتار چنگال شاهین قضا گردید و د نفس حضرة محبوس گشت • بیت •

حنس است آنس اس کهنه کاخ   که گه بر بو ننگ است گهی ابح

همراهیان او ا به شدت و عنف از دیله بیرون کردند و شیخ نیک ا بوس می نمی گسست که دیگی برایش نماید بالضرورة همة بی ملس و ندامت بکمر معسکرة بر آمدند و هر کسی سر حویش گرفته بدر رفت شیخ نیک خان بدنبال برخیها و اسبابا بعض لموده زیر مهری د آورد و دست شدند اکنون بسه داد سوای اموال و احملس به ضبط در آمد • بیت •

دادا خویس حرج سدند   نأس الله حسادان ماتند

بعد در سه روز عمدة الملک ا د نوکری انداخته به قلعه فرستاد حمی بسبب ا ری آنا و احداد خود بداشته بود اندرخانه ستهای د ا اسها رود داد • نظم •

امی کسو نتدارداس نا بهمد   نوالسد کسرال سی دا بهمد

خود اند کسی مد و ملداد حویس   سمعی نگردد ، کرد حویس

سی ا رفا امد د دل بمد   سی بهی امد د کل بمد

شیخ نیک خان بر ای مکتب حود اا بهها گفته در بمال و استقلال بمه تکده بر بد بس حکومت رد و از مسند بعمت الله بمصی حل بسامی و لمانه عدلی له مه ، کار خانجات عمدة الملک بودند بدل حاة ابو و حداسب ما بهوف حویس که از نوکریس بدست آورده بودند ا خوسند گوس د امده • بسی د بی بوکی بمس امد بمود د مسد اه اکه و مسد روی گدی

و سلامه علیه و آله در رسید بروز دوازدهم طعام بدر آنحضر ترتیب داده - * بیت *

گر بمهمانی قدم در کلبهٔ ما میزنی

لطف مهرمائی و بر دیدهام پا می نهی

و او اجابت کرد و ندانست - * مصرع *

کین سیه کاسه در آخر بکشد مهمادرا

و بروز موعود باظهار شهرت دروغی نمودارئی مرهتّه لشکر خود را مستعد و حاضر ساخت و جمعی زره پوش در حجرهٔ بام دشمن در کمین و انتهاز فرصت نشانید - عمدة التجار بنابر وعده از منزل خویش ارادهٔ سواری نمود خیر سگالان و دور اندیشان که استعداد فوج را دیده شبهه بخاطر شان میگذشت در کمال خوف باظهار آن و موقوفی سواری بمعرض بیان در آوردند از انجا که دست قضا نازل دیده بخت او را از مشاهدهٔ چهرهٔ صواب (۱) مکفوف ساخته بود از راه غرور التفات بجواب نکرده باجمعی از مخصوصان بپای خویش بگورستان شتافت - * مصرع *

صید را چون اجل آید سوی صیاد رود

تیغ بیگ خان صید را در دام خود دیده به کشاده پیشانی در کمال تواضع به تعظیم و اجلال مهمان عزیز برداخته دهن را لبریز تبسم ساخته به بشاشت تمام خیر مقدم گویان چون دل در پهلوی خویش جا داد و هر کسی به مکان و رتبهٔ خود قرار گرفت و فیما بین اختلاط گرم جوشی‌ها بمیان آمد تا هنگام کشیدن مائده در رسید تیغ بیگ خان از راه حربزت باظهار اینکه درین محل کثرت است ما و عمدة التجار علٰحده طعام خواهم خورد و دستش را گرفته بر خاست و بر بام بر آمد وغیری بدان محفل مخصوص راه نیافت بعد فراغ از اکل تیغ بیگ خان نوشته جات را با هندویات بدست او داده گفت همان قرآن که درمیان داده بودی گیراینده است بمطالعه در آرند و بچشم عبرت نگرند عمدة التجار بعد

---

(۱) مکفوف نابینا و باز داشته شده ۱۲ *

(۲) حربزت معرب گربزت بمعنی مکر و حیله است ۱۲ *

کس از سوار و پیاده فراهم آورده و بهوا خان را ندیم نمود و به نخوت و پندار که مذموم ترین خصائل رذائل است به کلاه دماغش پیچیده بر نصب علم مآل اندیش را ضائع ساخته و از جادهٔ روش اسلاف بر انداخت - چون اسباب شوکت و حشمت را فراهم و آماده دید مضمون ان الانسان لیطغی ان راه استغنی صادق آمد بدستور امرایان به بعض تعیین عرض بیگی و بخشی و عرض و معروض پرداخت - • بیت •

زاغی روش کبک همی می آموخت
آن بست نداد و راه او رفت ز دست

و بخاطرش خطور نمود که یکی از پسران خود را به سلک بندگی درگاه والا منسلک سازد فخرالدین پسر کهترش را که بخوبی دانائی آراسته و به صفات پسندیده پیراسته بنظر درآمد درخواست منصب سه هزاری و خطاب خان نمود و سند متصدیگری بندر سورت بلا تسلیم و حسب الحکم ادنس بنا خویش منصوب ایکه عمدة الملک سر کرده ل و انق حکومت آنجا داده و رامی بشد تا او را درج نموده مستقل سازد و به ملا ب الحصه و ا بن حافظ خدمتگار خان که در ایام رانق و فتق مهمات سلطانت بود بدجه دیوانی رسیدی نوشت و بعد از اخراجات این امر شقه عزل به ا عهدی مسمول نموده از آنجا که بدبیر بر خلاف تقدیر بود فرمان به نوشته خان به او جنس متروج نصب کمال بیغ بیک خان کرده آمده آوردند او بس از روف ...عمر بازی بعضی جویس انگشته از اه بعضی بی مدلی امکانی که دیسی معال اطلاع بر آنها ندمد تعداد ب و ستم آنکه بیک و ه اه او ایه ... وده خون کننده خاطر کسب بهوا خان از معنی ساخه خدقه ... ا وجود عمدة الملک ... ب مطمین ... حکومت متدی ... است از کمال ... و ... بلاج و ... اندیشد و ... و جنس سوک و ... جوئی ... ایکه ... الاول ... مرزا مولوی ... •

۲۱

که در حضور بود اطلاع داده و ازانجا بنام تجار عموماً و به عمدة التجار خصوصا نوشتۀ برهان الملک متضمن اینکه ازین فتنه انگیزی اگر آسیبی یا چشم زخمی به بهرام خان خواهد رسید از اینها انتقام کشیده خواهد شد - قاصدان حامل نوشته گرفتار عمدة التجار گشته بودند و او از در یافت مضمون که مشحون از تهدید و تخویف بود هراسیده از خاتمت عاقبت به بحر اندیشه فرو رفت - چون یک گونه از بودن بهرام خان در اتهوه به طریق خفا اطلاع داشت سید نور الله و سید ولی را با معتمدی استمالت داده گفت که مصالح جنگی و آلات حرب همه مُعدّ و آماده است بنامردیٔ خود بخاطرجمع استقامت را از دست ندهند که بار دیگر بهرام خان را به حکومت می رسانم - آنها دل گرمی یافتند و با میدواری قرار دمرکز اصلی بنش از پیش جدوجهد نموده بکوشش در آمدند - چنانچه شدی هر دو سردار باجمعی از جوانان با نام و ننگ بطریق شبخون برکسان تیغ بیگ خان بجنگ می پرداختند - ریخته جندی را کشته و زخمی ساختند قضارا در این زد و خورد ساکر رام بخشی که سرگروه فوج تیغ بیگ خان بود کشته افتاد و خیمه و بنه را بغارت در آورده هم عنان ظفر معاودت نمودند اما سید ولی که شمشیرش خطا کرده بر آئینۀ زانو رسیده بود زخمدار گشت *

قید نمودن تیغ بیگ خان عمدة التجار ملا محمد علي را و رفتن بهرام خان بگهوگهه و سیهور و معروض شدن هنگامه ببارگاه سلاطین پناه و تفویض متصدیگری بندر سورت بنام مومن خان و متصدیگری بندر کنبهایت به تیغ بیگ خان که هیچ یک به عمل در نیامد .

از انجا که عمدة التجار ملا محمد علی درین معرکه آرائي قریب ده هزار

حسبکه متعلقان بهرام خان نقل می نمودند چون حقیقة احمد خانی سر از بود سه جهار منزل رفته که خانوسی بعضی نزلن نسل داده بود او دقیقه اینکه سرب و باروت می برنداز عرض راه کشیده منصرف شد - الحاصل نیغ بیگ خان بموجب قرار داد بدیله داخل گشت سنة الصفر رحمه مرد بعد حق التعلقه که با ذیوحی مرشد بود بلفته حلاع سرداران و تحائف دیگر خوشنود ساخته رخصت نمود مرتبه سه و تمامی رعایا و روستائیان با شاه و اولی هنگامه آ ایان بتقاضای طلب به شدت پیش آمده کار سعرمدی را تعالی ترک ساختند و بعضی اهل کالی و بهرام خان که از راه حکومت بعضی تعلق نارلیان نموده حبس کرده بودند بدست آنها به غمی بلا مبتلا شدند بهرام خان باندیشه اینکه مبادا از بد آموزی معتدلان بی آبرو یا دستگیر شود نصوانند متعصص حس جاکری حویش شده شب به بندیل لیلی که سد طلمتی مملی منصراب و عمل است هائل گست حود را به شهر رسیده [1] مبرای ساخت روز دیگر اعظم و اندل و اسدب از دلی و عامت به ضبط نیغ بیگ خان بر آمد عمده الدعه بدست آورد طلب احرلعاب حصول شد آنچه حواست از اثاثه به بیعه بر گذاشت

• بیت •

حدس است آنس کردنده دهد که بیعت به مهر و ماند بانه

بهرام خان سه جهار روز در شهر متخفی طور • رفت کسیه ملاح بودی ا بدیده به سرش یکی از ملندان برج حصار با متحس حال بیم سعی بدستگیری امده بر آمد و با بهره شدت و سید نور الله و سید ولی الله در آنجا بودند باخود مو تی داسته [2] ساخت و آنها او ا رتقی ع کانه در دو ا حه یگاه داستدن امی میوب گذاشت که بهرام خان در ابهره هست بدارالی نیغ بیگ خان اوجی هی نمود که سد نور الله و سید ولی ا الرابعا بدمی م ند و اگر بهرام خان را بلند بدست

آ د ا انجا که به حصه ابهره سه به نوبه حد ه مه بد سد نور الله و سید ولی به مد ه بیس امده بعدگ وب ه گ د بیوسید د ب و مبدا

د ؟ ه ا لی تمده امده بهرام خان ا نوب ه م به بیس ره ی امسک

(1) مبراي بمسند موند ه مه

امشاءی و اکابر [illegible] بهرام خان [illegible]
این جا که در قلعه [illegible] بیجاپور [illegible]
بسته توپها [illegible] نمود و [illegible]
مدوال [illegible]
و مال [illegible] بهرام خان [illegible]
اما چون [illegible]
عرلش [illegible]
رفقای [illegible]
و جامه [illegible]
و مقاتله [illegible]
آمدند - نظم -

این [illegible]
تا [illegible]
باز [illegible] چون [illegible]
ترک [illegible] کنند و دل داری [illegible] پدرانی

و عوام الناس چه بارساد بیرواعظی و چه از راه خوشامد هر طرف شتوم نمودند - با بهرام خان جمع قلیل از یاران جانی که بودند نظر بر تهور و جلادت ذاتی دست از قتال و جدال بر نمی داشت که دران اوان دیوجی با کدیر مرهٹه یاده هزار سوار حسب الطلب عمدة التجار به کومک رسیده از بیرون ابواب آمد و شد و رسد غله و کاه را مسدود ساخت و این معنی علاوه گردید و از ممر فقدان آذوقه کار بهرام خان به تعسر انجامید - لہذا بنای امر مصالحه میان آمد و قرار گرفت که بهرام خان دربار را خالی نمود در باغ ملا فرود آید - بنابران متعلقان را در خانۀ کامگار علی خان گذاشته بدانجا رفت و سید نور الله و سید ولی جماعه داران با همراهیان خود باتهوه رفتند و نائرۀ حرب اطفا پذیرفت در

(۱) دمدمه بفتح اول بروزن زمزمه آنچه که سر کوب قلعه مانند برج از چوب و سنگ و گل سازند و ازانجا توپ به قلعه اندازند - برهان ۱۲ -

آدم قلمی فرستادند عوام الناس و لجامرهٔ بمتابعت پیر ارشد واعظی از گوشه
و کنار حاضر آمدند - اعلام که به بهرام خان رسید چون از شروع این سانحه آگهی
نداشت متامل گشت میر عبد الرحیم که وقوع این واقعه بتدبیر شوم طمع
او و حاضر بود بحضور رفت و نقض اسلام بلا توقف فوج ا متعدد ساخته
تعین نمود که هنگامهٔ آنها را شکسته بازند نرسیده دفعی آنها را بند و شدید
رحمت تهتری نموده علی رأس الشهاد ظاهر ساخت عمدة التجار ند کسان
خود را بکوچه بندی و کوچه سر از آنها بر اطراف حانهٔ خویش امر نموده و ا
طرفین جنگ تیر و تفنگ در گرفت و آتش جنگ بگردش در آمد و تیغ سه
روز بدین منوال سپری شد و بدین انا حمله از طرف بهرام خان به عرصهٔ ظهور
می آمد - عمدة التجار از مشاهدهٔ این معنی کسد و بیصورت کار را بدست
و امداد قلعه دار دیده متحمل خود را نرسیده از نکته چین استمداد و استعانت
نمود چون از مقدمات سابق که وفا به عهد خود نکرده خاطرش از عمدة التجار
آلوده کدورت بود • بیت •

کسی کز وفا بر طرف بی است | بار برسی کرمی از ابلهی است

بر خواندهٔ دلجوی اینکه بالفعل جمعیتی موجود نیست و آمده و حصارا مقید
قلعه نصب آمده متعذر داند به دیگر پیما آمد که آنچه مایحتاج مطرب
است مهیا نموده مدیتم بنگارخان خواهش حضور عمدة التجار کرد از
دلجویه دلهار ما لی الضمد بردارند و او آمد و گفت و شنود و عهد و پیمان
بقرار انکه بعد اخراج بهرام خان متصدی بیغ بنگ خان شد و حصول شد
حضور دملهٔ عمدة التجار و این معنی را باطل و بحمد اردی قرار مواد
ساختند و در وقت که چون مرحمتی طمع از فرار ملهٔ مستفیض می شود
عمدة التجار بر مرحمتی خواهش بدهی ساعت بدر عمده به آمد و بکاه
و ترصت و بشمی بند بلد عمدة التجار بالوقت و اقبال از قلعه بر آمده بر عهد
کس بوب اداز و اعراف و سرب سب و سب ها دهه اداز ؛ کسی •
قلعه ... د و ... رده بلد به مو خان بها خان اه ... عمده ... د ... سی

آمده ده هزار روپیه دیگر برسم حق النیابة برای خود استدعا نمود - عمدة التجار ازانجا
که مبلغی از سابق طلب داشت و درین ولا دیگر بایست داد و نیز یک گونه از
تعدی ساختن موجدار به اتهوه و آوردن او در بندر اهانت و مذلت خود تصور
مینمود از تقبل درخواست میر سرباز زده ابا و امتناع نمود - و کمر بر عزل و بر
آوردن بهرام خان بست و تدبیری با خود اندیشیده هنگام شبی دو هزار روپیه به
صیغهٔ نذر نزد سید علی واعظی که مایهٔ فتنه و فساد و جمعی کثیر از مریدان
داشت فرستاده از ارادهٔ خود آگاه ساخت سید که نقد را به دیدهٔ سر دید بالرأس
و العین گفته وعدهٔ دمیدن صبح که الیس الصبح بقریب نمود عمدة التجار که دو سه
هزار کس از سوار و پیاده با خود داشت آنها را مستعد گردانیده روز دیگر هنگامیکه
شمر صبح از بستان افق خوشیدن گرفت بخانقاه سید زین جانشین سید عیدروس
آمد و سید علی و اعظی که در تمام شب بدین مضمون مترنم بود * بیت *

که ای شب گریه روز رستخیزی چرا آخر سحر بر نخیزی

فی الفور خود را رسانید و کسان عمدة التجار قاضی و مفتی را حاضر ساختند
و احمد چلبی و تجاران دیگر حسب الطلب جمع گشتند - سید علی و اعظی
که در صدر مجلس جا داشت پس از انعقاد اجماع سپند آساجستی نموده شمع
کردار در وسط آن مجمع انجمن آرا گشت و قاضی و مفتی را مخاطب ساخته
گفت که این از کجای مسلمانی و در کدام شریعت و کتاب جائز است که بهرام
خان با وجود یکه عمدة التجار مبلغها طلب دارد درین ولا بموجب درخواست
دیگر می نماید و وجود عمدة التجار که وسیلهٔ روزی جمع کثیر و هر ساله مبلغی
کلی از عشور در سرکار بادشاهی واصل می شود از مغتنمات وقت است و بهرام
خان ارادهٔ استیصال او دارد و فقرهٔ چند مشتمل بر وعظ بدلائل عقلی و نقلی در
معرض بیان در آورد - * بیت *

صوفی نهاد دام و سر حقه باز کرد بنیاد مکر با فلک حقه باز کرد

و مقرر شد که قاضی اعلام نویسد و به هیئت اجماع از خانقاه بر خاسته
بمسجدیکه احداث کرده و متصل به خانهٔ عمدة التجار بود رفته اعلام را مصحوب

اشتغال یافتن نائرهٔ نزاع فیمابین بهرام خان متصدی بندر سورت و عمدة التجار ملا محمد علی و تعلق پذیرفتن حکومت تسلم تیغ بیگ خان برادر بیگلربیگ خان قلعه دار و روانه شدن بهرام خان به بهاونگر

چون بهرام به سعی و تلاش و سرانجام اخراجات عمدة التجار ملا محمد علی از بعد معتقد خان بدستور سابق به متصدیگری بندر سورت بحال گردید به نسبت امور و نق و فتق مهمات پرداخت و در عهد انجام دهی [illegible] گردانید اما چنانکه عمدة التجار موقع انبوه [illegible] و خود رسید به آنجا حکومت [illegible] نمود که [illegible] بدانجا می [illegible] باز [illegible] نداشت [illegible] آنجا [illegible] و بهانه [illegible] سورت [illegible] گردانید [illegible] و اموال آمدنی [illegible] اطلاع [illegible] متصدی از او [illegible] و خود [illegible] که متصدی [illegible] می [illegible] می آرد و [illegible] بهرام خان [illegible] داشته [illegible] می و [illegible] از [illegible] معامله نموده [illegible] و [illegible] که [illegible] بعمدة [illegible] و [illegible] نموده [illegible] امور [illegible]

وقوع قحط و وبا

همدران سال قحط شدید و سمیت در هوا و مرگ و میر در مردم بهم رسید و علاوهٔ مکروهات بد معاشی ماروارایان گشت پلهٔ تسعیر غلات روز بروز بالا رفت و هزاران هزار از اعلی و ادنی به تب کردن دو سه روز که سدهٔ یرقان قفل سامع می شد ره نورد عالم دیگر می گشتند که فرصت تجهیز و تکفین نبود و عمله و فعله موتی بدست نمی آمد و هر روز جمع کثیر رفتگان نهانخانهٔ عدم را که وارثی یا دسترسی نداشت در ریگ دریای سابر از کوچه و بازار کشیده می انداختند که طعمهٔ کلاغ و کلاب می شد دو نفر را بریک جنازه که دو کس بر داشته می بردند راقم معاینه نموده فریاد و فغان کافه برایا در گنبد فلک پیچید از قریات و قصبات اطراف و جوانب گروه (۱) غلا زدگان از جان و مان آواره گشته کاسهٔ گدائی در دست بدار فروش اولاد و احفاد صغیر و کبیر اناث و ذکور روبه شهر آوردند - * نظم *

شکمها فتاد از پیِ خشک و تر   چو (۲) انبان در یوزه گر دربدر
گرسنه شکم برنمد دوخت چشم   که همسایهٔ گوشت بود سنب پشم

و راسته و بازارها پر گشت و بیک روپیه و دو روپیه فرزندان خود را در معرض بیع در آوردند - درین بلیهٔ آسمانی اکثر زنان مسلمان و ابنای آنها از وضیع و شریف را ماروارایان بدادن گردهٔ نان رشتهٔ رقیت در گردن افگندند و بخورانیدن سرگین مادهٔ گاو و سوختن دانه چند از جو بر سرش باعتقاد خودها تزکیه نموده مرتد ساخته قافله‌ها روانهٔ ماروار کردند و از راه شماتت می گفتند که چون در عهد حضرت خلد مکان از جودهپور اُسرای ما را گرفته مسلمان ساختند این در مقابل آن است مهاراجه شیرسنگه پتاوت و چترا مهته را باکثر احمال و اثقال را که فراهم آورده بود روانهٔ ماروار ساخت *

(۱) غلا قحط *

(۲) انبان پوستی باشد دباغت کرده که درست از گوسفند برآرند - برهان ۱۲ *

احمدآباد کوچ نمود قریهٔ کوتلی ساحل دریای مهی که از کشته شدن پیلچی
و به تصرف او آمدن برده معلوب و اسمه گردیده مطیع شده بودند از دست
تامدن حصار نمهوئی و ید مولی باداً مقدم عدکام برگشت نست تطاول دار
ساخته شبها بر خیمه‌ها ریخته و زخمی ساختن مردم و بردن اسپ و دراز می
پرداختند حفاظت تدبیر تسم رد و خود شبی نزدیک خیمهٔ حولی مرد حی
بابی محمد شریف دیگر جماعه دا دیگر او کشته اند و از آنجا عقب و بی
ندیدی بلدیسی که تحویلی خود موب گرفته بود برهم خورد القصه مهالعه
عمر دیپلی مهدی نموده مستخواست که براه برگنهٔ بلاد دیهتش دس طریق
و معمر واقع شده اند عازم احمدآباد شود مومن خان که برگنه به اجاره‌اش بود
نظر بامالی آنی نمی گشت و معاملی ندس مده منترا و مصروف
درخواست داشت و این معنی موجب گرانی خاطر مهالعه گشت و حمله
دلس پیشکار سردا محمد خان را وکیل نمود و او برگنه را بطور اجاره مومن خان
بنام مؤکل خود متعهد گشت و مهالعه را از راه برگنهٔ بلاد که اسد مومن خان
به کفایت حقیقت شده رفت و مهالعه کوچ کرده به لب رود و ابک اهل
مرقع کابده متحمل رطی داعی محمد بابی ملازمت خان نموده نست هزار و
به عنوان پیشکش مستعصی ساخته باحمدآباد آمد محمد اشرف عیری به
سردا محمد خان خونی او به دیده بود نظر طالب سلطان از احمدآباد به بلاد
شتافت و ... محمد خان از تعدیلی حق به سوانح نویسی صوبه از حتمه
سند و دیوانی صوبه از ابتدائی سد اعلی خان به دستگاه خلافت و خویش ...
طلب علی خان دستهٔ او که به ... بود معزول شد و او ... [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

نموده بود مراجعت کرد و جوقی که از ابتدای مراجعت متعلقان در بلده بودند
ملوث گشته بود درین ولا بواسطه اشتغال به امور گجرات رسید تا جماعه مرهته
در جوار شهر ناصر پور کمانست از اثر تازش و ... پیش
کار دیده بود صانع شدن چار دیواری شهر و مقدمات ... از موضع ... بود که ...
دیمی ... در ... بودند و ... واقع است ... گذشت ... و گوشت و ...
ساختن دلا مقدم موضع ... که ... مراد ... مطلب ...
... امام بک و ... و ... خان و سردار محمد خان ... و ...
خان و خواجه ... خان ... و ... خان ... بود و ... موضع ...
تا خود مقدم نمود ... کثرت ... شهر ... نمود
کمال بود و ... قصدا ... که ... اسد ... از طغیانی ...
... و گل ولای که ... بیک ... بود ... شد و ... که
اسپان ... گرفت ... و ... شده بودند ... مراجعت
اضطراب که در عین طغیانی داشته بود جمعی از غلبات ... نموده ...
در آمده رحمت هستی اکثری از ادنا و چارپایان به طوفان فنا رفت و بیشتری
از ستوران در گل ولای از عدم طاقت پا برجا ماندند روز دیگر مهاراجه کوچ نمود
و اراده گرفتار ساختن دلا مقدم او را به همراهی خود گرفته به بهانهٔ دیدن حصار
بروده در آمد و لشکریان و بیگانه را از در آمدن منع فرمود از بیرون ماندن بادشران
دلا را حلوای بی دود و عسل بی مگس پنداشته سرشامی جمعی را متعاقب
یکدیگر به طلبش فرستاد و او ازین معنی متوهم گشته بر اسپ برآمده که گوی
سبقت از بادهای تند ربود سوار شد بارجود ممانعت پاسبانان دروازه بجهانیدن مرکب
نجات یافته یک راست بمسکن خود شتافت و روز دیگر به مهاراجه نوشت که
اگر سردار محمد خان را به نیابت فوجداری بروده نصب نمایید استقامت
دخل خواهد بود و الا فلا - بالضروره اورا بفوجداری گماشت و حسب الخواهش
سردار محمد خان شیر خان بابی را بقرار حکومت بالمناصفه مقرر کرده به سمت

کلامی معقول [1] منحول و تکلف بی اندود نو سه روزی پرداخته سد شب
که رخصت معرر شده بود وقت بر آمدن یکی از ایشان برگسته به عنوان گ ... س
مطلبی به سرگوشی د آمد و به نورجم کای حمدعر بی د بی پید احر
نگوشش ساتید دکهنش دیل را ندر برقت معقول شی ... ... س
پیلچی را برداشته عمل وقت به دل نهادند و د نزدیکی عط ... ی ان
طرف دیلی مهی سوحدند بمجرد استماع این حد مهالحه که بدیدنی امو ...
بدید دید بسرعت شحه ها برکوچ نمود د ... ا حد ... که ... ی
حلی دیول نمونه که از حددی ... بود ... شهر حمدی الاولی ... ای
... سد موس حلی بدیر رشته نوابت از مهالحه حصب ... که ... ی
... التمس حلقش حلقت ... ... که ه
باحمد آید آمد و بلواز ... پرداخت و ... ... مهالحه ملا
گردید القصه مهالحه نکوحهلی ... ... دیلی مهی نموده ... ...
د آمد دانهال ا که ... و ... آمده ... ... و ... ... ا

همدران اوان سند بحالی متصدیگری بندر سورت بسعی عمدة التجار ملا محمد علی
از پیشگاه خلافت و جهانداری به بهرام خان رسید و بمنصب معزول نشست ۔
مستعید خان زیربار سه بندی آمده فوجدار و پرگنات حال باحمد آباد مراجعت
نمود چون در ان اوقات عبد الاحد خان پسرش ودیعت حیات سپرده بود از
انتقال بمنصب قضائی بلده سرافرازی یافت ۔

کشته شدن پیلاجی گایکوار بخدع مارواریان و رفتن مهاراجه باراده تسخیر بروده و محالات آن طرف دریای مهی و فوت عبد الغنی خان دیوان صوبه و تقرر دیوانی به طالب علیخان نبسهٔ او در حضور و دخیل بودن عبد الحسین خان بامور دیوانی

از انجا که ازمان بانی روضهٔ کهاندیر از بداریه سیماتی متوفی که چوتهه
ملک گجرات بدو تعلق داشت درین ولا چهارم حصهٔ این طرف دریای مهی
به ضمیمهٔ آن طرف از تغیر کنتهاجی و پیلاجی گایکوار مقرر نموده رخصت کرده
بود و او با انبوه کثیر بنابر مداخلت آمده بموضع داکور معمولهٔ تهاسره رسید
مهاراجه از استماع اینمعنی به عزم مقابله و مدافعه باستعداد فوج و توپخانه
پرداخته بیرون درآمد و چندی از مارواریان را در ظاهر برسم رسالت و پیام رسانی
و سلسله جنبانی امر مصالحه نزد پیلاجی رخصت نمود و در باطن دو سه نفری
از انها را که مصدر خدعه توانند شد و در ان جماعه مردم این کار می باشند بمواعید
دل پذیر و مواثیق موکد بایمان مستمال ساخته گفت که هنگام ملاقات وقت
وانمودکارش را تمام سازند فرستادها بدرفته با او ملاقی گشتند و به چرب زبانی و شیرین

منصرف شدند با وجود آن متصدیان بادشاهی بدستور معمول قاعدهٔ معین
دخل که بودند و حق التحریر می گرفتند مزاحمه با حالا بقدر مقرر به داد
و آنها متصدیان را مجال نداشته کارش بجا به پیش نمودند متصدیان بد ا
همشیبی و بد صحبت با جنس آن حسب طلعتش را عدابی الم کده بعقر و تقید
زیدند و نفریبان گمشده نویسنده اکتفا نمودند از آن باز بندوبست متصدیان آن
محال بر حسب اگر مهر آنها به داخلی ادلی محصول که تمسک مهر نه
می برند و بی مهر متصدیان بادشاهی منظور نمی شود نمود بعده محالات
دیگر از ساد و دار الضرب و سهد بخلش بی دخل می شدند حق مقرر املاک
محال مذکور را به وجه اخراجات سرکار معلی تعهد و اخذیه دیوانی مورد وا گرفت
کرده بود به عوض نست و بدی بیله دمدد مرد داده از جهت دیوان به [illegible]
با حدا بحالی داد و اکثر ضوابط دیوانی که بی الجمله بقیه دیوانی بود به آمد
ا ان جمله بیت المال که عمده داریه و کسان دیوانی مورد به ضبط می پرداختند
به بندهٔ کوتوال به به جات فوجدار گرد منصرف گشت و این بدعت [illegible]
[illegible] گرفت و به دار الضرب جمیع متصدیان بدستور بی دخل بودند طلا
[illegible] مس امیر کشته مسکوک گردید بدین [illegible] علوی بر [illegible]
آنها [illegible] اشرفی و [illegible] احمدآباد که بوسیله [illegible]
بود بدل طلب بدنا گردند و سوای بلده در [illegible] گشت [illegible]
با وجودیکه [illegible] بر طرف ساختند [illegible] بعضی مکه بود است
به مواقع و [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

بعمدرایان خدا نسناس [1] و نسناسان ماروار احیای بدعات سابق و لاحق نموده اخذ وجر و گروب و گیر وضیع و شریف مسلم و هنود بنیاد نهادند و ابواب شر و ظلم کشوده گشت بازار اسلام [2] کسادی پذیرفت گاو کشی منع گردید مساجد ویران [3] و کنائس را رونق افزود و در ایام هولی ایذا و اهانت و هتک حرمت مسلمین را از مستحبات و مستحسنات گرفتند و احدی را یارای آن نماند که گوید این چون و آن چرا است در هنگام روانگی مبارز الملک و ورود مهاراجه که کافهٔ رعایا و برایا از تعدی معزول به ستوه آمده بودند اظهار سرور و شادمانی داشتند سیما گروه هنود که اکنون ناظم سر گروه آنها ست و مهاراجه و برادرش را نسبت به رام و لچهمن که به معبودی او قائل اند داده بخوشی می سرائیدند از مشاهدهٔ معاشرت و سلوک آنها به مضمون رحمة الله علی نباش الاول متذکر گشتند الحاصل اکثری از اعیان و اشراف از مذلت و خواری اندیشیده و از ریختن شدن آبرو هراسیده توقف و سکونت را مناسب ندیده به تدریج و مرور ایام باطراف و اکناف متفرق شده گوشهٔ عافیت گرفتند روز بروز کار خلق الله به صعوبت انجامیدن گروب مارواریان در خانها بربردستی و [4] عنف فرود آمده غصب نمودند و چه خانه خرابیها که بعرصهٔ ظهور نیامد * بیت *

چو خواهد که ویران کند عالمی نهد ملک در پنجهٔ ظالمی

این همه از شامت افعال و اعمال نا شایستهٔ ما بوده از ما است که بر ما است محال کثیره پارچه که بجهت اخذ زکوة شرعیه از عهد حضرت خلد مکان مفرز است و هنود را باین امر مناسبتی نیست و هیچ گاهی سوای اهل اسلام به تمشیت امور آنجا مامور نبودند چون از ایام نعی حامد خان محصول را ناظمان

---

(1) نسناس باول مفتوح نامی زنه نوعی از خلق اند که یک پای برمیجهند و پای دیگر ندارند آورده اند که نیم مردم اند و در دویدن از دو پا بیش میدوند ۱۲ *

(2) کساد باول مفتوح بی رواج شدن *

(3) کنائس مساجد ترسایان مطلق بتخانه را گویند ۱۲ *

(4) عنف باول مضموم درشتی کردن *

نقد جنس مستحق بود (۱) بدتقلی گذشت به نصف و شکسته به لک پیده
برگنگا داس سه لک پیده بر خوش حال مراد داش و ما بقی دیگران
به بد حالت سه لک عرض نموده به لک پیده آمد می نما بسدود مر ارکا
به ادرک دست ممدس اتصال ـ آ ـ از سدمح این سخته منصب بریـسی
اندوه کند حم معه ا برنا پیرسکه کسب خصوصاً مله ملک کارخانجات
متعددۀ ابریشم قرشال ا حد ج نا بلی (۱) مقابل (۲) ساحل که مدت معروفه
متعدده داد گردند و بعضی علی د متصل محل مدتی دلب ابریشم د بنگاله
دا سدی احمدآباد که اسما انواع اقمشۀ مشهور مه نه بیست پره مطلات
اکثر بلاد عدد و سدسه فرنگ حب و حبس ایران بوان بعجاب
بیسکار براری بعضی می بردند ی نمود وقت ابریشم بیشلی ال و سب که
گرد سلطنۀ بودند د طرف شدند الامی مرد مدت ام و بس می آید
مع احه احمد دمی وار و بواسد جمله کلی که دال کارۀ درۀ دد مه آمده
و سنبه او حود مه و کسه بود سنبه ال نمود سعداں اد ندست او حوی حس
مه ل آش بوش برشۀ حسه حم د که عمر الملک سه لک رسد ال ۰ ه
بدس حبیب کارۀ بود حه دید سمی بک د ه بدی لا نکی ا ط ا که بداشی
حمی البود آن مادل ا داشت برنا نموده دد مع احه داد به ۱ گسب حمی
دال حسه مصدده مرا دارۀ گذشت آنها حوی از مدمۀ بسب هو نه سوده
بو بد و دوح ادا ساخته بهدل کسه حلی وطی گرده د ۱۲ ب حواب
۰ ید ۱۵ ۱۵ ی ال حسه کمی بسرده که حبی داسته بسد مک حد یه دلی
د اه وجود بد ۱ی حوی لب حواقه بود ا ایحه که در ه به
ا متصدیان و ب ۱۵ اسمی و سمی داسته بسد ام ده ه د ی ا حبی ه ه

۱ بیاتی عمر ول بر ی ه ی ناسیان و ۲ د ده و مه حب سعد بسه
و عه ول مه احدا ایب بوها

۱) عبد ربکو و ا
۲) مسلم سده

مخلص خان را از جمیع مراتب آگاه ساخت و او روزی گنگا داس را طلب داشته حسب الحکم را نموده نشاندند و او ابهی کرن بادهر را از ماجرا پیغام نمود ابهی کرن را عرق حمیت بحرکت آمد چون از موضوع و محمول مقدمه واقف نه بود با جمعیت همراهی خویش مستعد پرخاش گشت - مومن خان با همراهیان آمده شریک مخلص خان شد ابهی کرن بمهاراجه پیغام نمود که چون من بادهر گنگا داس ام بنابر استخلاص او بهر نوعی که باشد با مخلص خان پرخاش خواهم کرد مهاراجه او را نزد خود طلب داشت از راه [۱] مدالست و [۲] مخادعت بنابر نمود او بخواهش وجه و باعث نشاندن گنگا داس را گفته فرستاده استفسار کرد و آنها در جواب احکام را بجنسه فرستادند مهاراجه و بهنداریان متفق اللفظ از روی [۳] مخاتلت [۴] بمجاوبت پرداختند که کفالت و بادهری از جانب مهاراجه بوده و این مقدمه از پیشگاه خلافت و جهانداری است مخالفت حکم والا نمی تواند شد هرگاه بندهای پادشاهی بموجب حکم او را گرفته باشند سخنی بمن و دیگری نیست و در باطن او را بمواعید دلپذیر از جوش و خروش باز داشتند و او بدر به طمع در افتاد * بیت *

طمع را سه حرفست و هر سه تهی ... از ان نیست مر مطمعان را بهی

از انجا که در گجرات مقدمهٔ بادهری نازک است ابهی کرن مطعون خلق گردید الحاصل مهاراجه فرد رسید بمهر خود نوشته داد و در همان شب گنگا داس را در بندر طلب داشته حبس نمود و اقربای او و جماعهٔ ابریشم فروشان را دست گیر ساخت و برای [۵] قرق خانهای آنها که مبلغها را از جنس ابریشم و اثاث البیت

---

(۱) مدالست - فریب دادن ۱۲ جامع -

(۲) مخادعت روباه بازی کردن و حیلت کردن ۱۲ ،

(۳) مخاتلت با کسی فریب آوردن .

(۴) مجاوبت باول مضموم کسی را جواب دادن .

(۵) قرق لغت ترکی بمعنی محافظت ۱۲ .

جمع نواند ماند - مهاراجه در رخصت رفت و باتفاق ملوک حسب الحواشی او
نوشته بمهر خود و بکفالت دم نه ین نمهرابهی کی ولد دک داس اچو که
سرگروه ساوکار بود داد گنگا داس بر اسعد دتدسی که متعاقب این دنه است
اطمینان طلب حاصل نمود پس از وداد امر مصالحه سما نی معزول و مقید به
صراف و تجارت پیشگان و سر گروهان سایر بلده را سماة بوده مهاراجه ا دند
و استمالت و تسلی ظاهری بالمشافهه کرده دمه سهی نام می نمود امر
مهاراجه به باطن به مدد در گرد علما ار و به نظر به آورده به اتهم ...
بود از انجا که دانسته موی دسلی داده جواب نمی کرد و اندیشه این حال
با بهوا پان و ساوکاران مخصوصی حتی داشت هر به امر مصلحه مه
الملک مومن خان اما بهوا ی زر سلکه یک کرده خصومت و تعدی تم
سده بود و او انو ندلر حواشی است برای که مدار الملک به گنگا داس دا
و او عد نموده نه داد رنجیدگی داشت بهواری مومن خان از مکاس به به
مهاراجه ا[۱] ساحته انکاس طلبد و او نمودی به ط آورده کتب بر طمه حسب
الحکم العلی نمه امیر الامرا معتمد الدوله سد ساحت ثانی نام صاحب حر
بمضمون الملکه حس گنگا داس به حکومت مدار الملک محمد احمد بود مقیده
و مت ...ان شکله احمدآباد گسته است او ا تسکین ... مسلسل و ... ا ...
بد[۳] و اا ... و اگر مهاراجه دس مهای استدگی نماید مدد ... بوده مدد
... او کرده بمحضر ... داد و دوستی به مومن خان مستعر به ... به
گر می و مد ساحب گنگا داس که به ... حاکم شده با همه ... ...
خود ... بود و به[۱۱۱] ... من[۲] ... بود که ... محمود ا ...
... به ... ... است و ... ...
... مهاراجه ... ... و ... خود به آورده بود ... ...
... به و ... و اگر ... ...

[۱] ... و ... برای ... ... و ... ...
... ۱۲ ...

دست مرهٹه از تصرف آنجا کوتاه بود چون مهاراجه دخیل کارگشت او از راه عاقبت اندیشی رجوع بآصف جاه آورده استدعای سند نیابت نمود و ازانجا سند و تجویز منصب و خطاب بیگ عالم خان بدو رسید و بدین دستاویز خود را متوسل او ساخت و در سال هزار و صد و چهل و چهار مهاراجه از راه دور بینی نامه مشتمل بر اظهار یگانگی بآصف جاه نوشته مصحوب محمد شاه خلف عمدة الواصلین شاه علی رضا سرهندی که روابط و تعارف با آصف جاه داشت سرانجام راه و راحله داده فرستاد و بعد چندی مصطفی خان نامی که سابق با رستم علی خان بوده در جواب با نامهٔ مودت آمیز و پارچهٔ پوشیدنی و بعضی پیامهای زبانی آمده مهاراجه را دید و قریب سه ماه توقف نموده روانه گشت همدران سال امانت دار خان بخشی و وقائع نگار که به منصب هزاری ذات یک صد و پنجاه سوار سرافرازی داشت ودیعت حیات سپرد و بعد معروض قدسی از انتقال او غلام حسین خان در حضور بخشی مقرر گشت و سند نیابت خود نزد محمد مجاهد الدین خان فرستاد و او سرگرم کار گشت ٭

مصادره نمودن مهاراجه گنگا داس سیٹه و گروه ابریشم فروشان را و سوانحاتی که دران سال روی داده

همدران اوان به تهمدی مهاراجه به لک روپیه بطریق مصادره از گنگا داس سیٹه و ابریشم فروشان جبراً قهراً گرفت مفصل این مجمل آنکه چون سابق در ایام حکومت مبارز الملک خوش حال چند سیٹهه از امر سیٹهی معزول گردیده روانهٔ دارالخلافة گشت و گنگا داس سیٹه کل مقرر شد چنانچه در ضمن سوانحات ایام حکومت او اندراج پذیرفته گنگا داس باستقلال بسرانجام مهام نموده و اوامر دیگر حسب الخواهش مبارز الملک می پرداخت - هنگام آمد آمد مهاراجه از راه دور اندیشی کسان خود را پیشتر فرستاده درخواست نوشته جات استمالت مشتمل بر کفالت بٹارتان عمده که باصطلاح گجرات ناندهری گویند نمود که بخاطر

توپ تفنگ د گذشت دین ماجرا حقیقی به گزارش رسید که دیگر خواص
باجی او که بیشتر جد آوری د فوج آصف جاه داشت بدولت استقلال شده
طلاع ساخته که آصفجاه بدولت جد رسی ا بصوب احمدآباد ا مساعدت
مت و ملو دانسته جریده مسلط شده بعد وبیک د گر دملی رسیده
طرف ایلغ آمد اتفاق به دنبال ما شده داد رحمی او ا طلاع این معنی
مضطرب گشته شمال سعی ح مهاراجه ا حضرت احمدآباد نمود دست ا
محاصره کشیده ساخته سرعت عجله نمای که ا ین دد س کرده بود
جون بترجمان از سمت جهاد بمسکن خویش نهد آصف جاه که ا ان طرف
تعلقی و ملکی متوجه بود د نواحی بلده سورت شده معلوم نمود که بعضی
او رنگ نامله ـ س ددنکی از طرفین عد مسلوک جنگل کلاه دمی سر
گرسنه آصف جاه را بوجب و اسمال سمه کا ب س ا رداسته بدنبال او
شتافت حقیقی ا بردل و جرونیلی که د سب مرده وزید بدست لشکریان
داد ازانجا که مقدمه گشت م دب نموده بدر آمدگی بموضع ا ه ا
نواب دملی سی سعت ا رضی رند سوب حقیقی ا مسب رد ه تقدیس
بعد از منصوب م رل جنگ بطهار د ا دعی امداد و سعی تعب
و عدانا رداد بد مستعد ه ک ل ه بد بود ه ملای کسب آصف جاه
بما عنای وقت جنگ ا س مال ساخته ـ داس کردند جه ه ب مقدمه
د مقدمه برادرش را ه آ ه ه س رمید ی ه س مد مد طه
ه ی همی د آمد ۲ ودید بد اه ب س بمی ا ه ا بعد ه
ـ س و ابی متصل ه عدد س ۲ ه د ۲ ه ال ۲ د
مود کسب مقصد سو ی و اسد گردید مه ه می ه ید سلاله و س
مد ا حاکم سلطه هدال ده هو به بدسه س بی اموده مد ه ب و ۲ ا
یه ها مومی ه ی کرا ب ه ا ۲ ا ی ه
متبول ا د آصف جاه حال ـ ده بود ه ه ب ک ی ه ه
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
اخراجات منوال مرمی و ترتیب [illegible]
خودشان که صورت تحمل از پذیرفت عطامی [illegible] شد و صاحبان [illegible]
عازم سورت گردید دریں ضمن خبر رسید که میر معزالدین که بمحمد بیگ خان [illegible] گذشته
ساخته بود میر اسمعیل [illegible] نام [illegible] الدین خان [illegible] خبر [illegible] مقابله
در آمده در نزدیکی امیلی تلاقی فریقین روداد و میر فخرالدین نامی قمرالدین
ولد سید عقیل خان که برادر دیگر بودند به تردوات دمادم داد مردی و مردانگی
داده کشته افتادند الحاصل باخیر او و تعیناتی و رساله داران و سید عظمت الله
خان بکوچهای متواتر متوالی از آب مهی گذشته بروده را محاصره نمودند بر
ماجی برادر پیلاجی که در آنجا بود با استحکام برج و باره پرداخته توپهائی که از
جنگ گاه رستم علی خان بدست آورده بود نصب نموده تحصن جست
فرستادهای مهاراجه بمحاصره اشتغال ورزیده مورچال بستند و از طرفین جنگ

(۱) حَم بفتح اول و میم مشدد بمعنی بسیار است ۱۲

خان نگاه داشت شده نموده سرحال بدی پرداخته دمید بم الدی نسبت و معاملی بعنوان مرض نداشت سکان ندمت از بلحی ۲نکود کرده تصرف در آرد نوجدار بدین که مراجه تحت سانکه تعلق داشت دتب خود مسدد و مد فخرالدین از عمراهان مدار الملک بتعراله از برای طرف جدای کرده با حمدآباد آمد بمعونت روپ سانکه نیجدای مذدب مهاراجه و کارسازی نموده سلت فوجدار خود گذشته و گروس مل و دخل آنجا اند عهدا جوس گرفته اند شده محمد بهاء ولد کرم داد خان جالوری فوجدار دلی مر حسب الطلب مهاراجه آمده ملاقی گشت بعوض دمه فوجدای از انتقال درس حاصل ساخت شمدلی ابا محمد نقی خان خاف مومن خان دیوان بیس که به نیابت دیوانی سید المعی خان مرحوم می ورداخت آمره خط گسسته با حدیث کوچ ساز را لحلات شده بود ده راه اولیاء موقع داو نهدد سب نمودند و او به مصلحت تمام بر آمده بادا بس رسید و از امت مر انجام نموده اند شد جوان مرد خان بابی بعوض انه مناصب و وطن برای اتصه بدیک نداس یک رسید ... ل از مهاراجه حاصل ساخت

آمدن باجی راو مدار کار راجه ساهو و ملاقات کردن با مهاراجه

از آنجا که مدار الملک ... اس ... باجی مدد ۳ ... اتصوب ... [illegible]

[illegible]

[illegible]

آمده ... طرف ... ملک ... [illegible]

[illegible]

(۱) [illegible]

بخیمه گاه رفت همدران اوقات یک زنجیر فیل از لشکر مبارز الملک در اثنای راه بدمستی نموده گریخته با حمدآباد آمد و فیلبانان مهاراجه دستگیر کردند - کریم داد خان فوجدار پالن پور که همراهی مهاراجه گزیده حسن خدمت بظهور آورده بود بقضای الهی و دیعت حیات سپرد ولاش او را به پالن پور بردند شیر خان بعد فوت صلابت محمد خان بابی و دخیل کار شدن میر اسمعیل به نیابت فوجداری جوناگذهه چون از انتقال پدرش کهوکه باره و محالات دیگر در حضور اقدس در تیول و کلابی دواب قدسیه والدهٔ حضرت اقدس علی قرار یافته و به نیابت سید مرتضی خان نامی وارد احمدآباد گشته بود بنابر بحال جاگیرات و دیدن مهاراجه با جمعیت شایسته آمد و بوساطت سردار محمد خان غوری بذریعهٔ راجه بخت سنگه مهاراجه را دید و سه زنجیر فیل و چند راس اسپ و جواهر از نقد و جنس پیشکش نمود و یک زنجیر فیل و جزوی نقد براجه بخت سنگه داده تجویز نامهٔ اضافهٔ منصب و خطاب بهادر و بحالی جاگیرات انتقالی پدرش حاصل ساخت که بدرگاه فلک بارگاه بعرض رسانیده بدرجهٔ پذیرائی رساند - مومن خان فداء الدین خان را به نیابت متصدیگری بندر کنبهایت رخصت نمود و بدرگاه با برگنهٔ چوراسی در تنخواه مهاراجه قرار داشت بالمقطع بعهدهٔ خویش گرفت که بموجب اقساط می رسانیده باشد مهاراجه که بنابر سرانجام بعضی ضروریات روزی چند بیرون متوقف بود داخل بلده گردیده به تمشیت مهمات مالی و ملکی برداخت والد راقم مبارز الملک را تا نواحی او دیپور رسانیده معاودت نمود و مهاراجه را دیده به عزم سفر حجاز رخصت شد و از کنبهایت کشتی سوار به بندر سورت شتافته غرهٔ شهر رمضان آن سال راکب جهاز شده به مقصد راهی گشت مستعید خان متصدی بندر سورت چون از طریق خشکی مخاطرهٔ مرهته داشت کشتی سوار از کنبهایت به بهروچ رسید - جرأت عبور از دریای نربده نمی کرد لهذا توقف ورزیده با پیلاجی گایکوار بمواعد دلبذیر تقدر چوتهه آنجا راه سلوک مسلوک ساخته بسواد بندر سورت پیوست - بیرام خان متصدی معزول بممانعت پیش آمده در را بر رویش بست مستعید

مدتها ام شداد امرسنگه نمودکه مصالحه ... بعد مدت حکومت
و استمالت دست بالحمام معز الملک ... بود ... حد ما ...
که ا سنگه متعهد بود ... بده د مد ...
و کال سود - مد العلی حل دیوان ... در سرکار ا ... سد گرفت ...
... وبیه دمی بود امرسنگه دقیقه ... مدد ... دمه کرده
اما ... مد الملک کوچ نمود ... حال رام ... دلو ... ع اند
و احوی محمد اسمٰعیل و میرحصی شدن از ... لمک ... د حواله ... ...
که ا ... اسدده بود حقیقت ... داده گذشت که ...
... طلب امام ... ۱۲
شیخ احمد ... موضع ... ۱۲ ...
حواده ... احمد ... داشت که ...
... و ...
... شیخ احمد ... بود ...
... ۱۲ ...
و ... و ... مواجهی ا ... ی ...
... که ... ا ... احمد ...

realpatidar.com

فرستادن مهاراجه مخلص خان و مومن خان را نزد مبارز الملک و قرار یافتن صلح و ملاقات با یکدیگر و روانه شدن مبارز الملک و در آمدن کوتوال مهاراجه در بلده

از انجا که مهاراجه خصم ما لیان ا ازجنگ ترسیده بود بصوب خیر
اندیشان مخلص خان جاگیردار محمود آباد و مومن خان بخشی وقایع نگار و
و متصدی بندر کنبهایت ا بطریق حجتی و واسطه بناء تکلیف سلسله جنبانی
امر مصالحه نمود مخلص خان ربعه معنی برا ظهار استدن و خواهش ملاقات نزد
مبارز الملک رسیده بعد رسیدن جواب با صواب او احوالی ره آمده ملاقی گشت
بعد گزارش رسیدن مبلغ ی و احوال سر رسیده ۱۱۱ کلا سعی را بسدنا رسیده
لغی الحرام هنگام شب رخصت شده است • بست •
کذا است کند جمل ۲مل به سعی که به مد لسکر خواه مسسر نمود

[illegible]

مبارز الملک بمبارزان رسیده [illegible]

شده [illegible]

[illegible] و تلاقي ملاقات [illegible] • بیت •

همه مرده بودند و برگشته روز [illegible] کشند و گیتی بزور

مبارز الملک گوش بر آواز ارادهٔ طرف ثاني داشت که (۲) منهیان ظاهر ساختند که مبارزان امروز عزم سواري و صف آرائي ندارند بنا بر آن وارثان مقتولان عرصهٔ نبرد و بخاک غلطیدگان دشت ستیز از هر دو جانب جهت برداشتن لاشها متفقه بایکدیگر در نبردگاه دوچار شدند و بی ممانعت و نزاع باتفاق هر کس غریق بحر • فنای خود را ازان لجهٔ خونخوار بر آورده راهی گشت •

---

(۱) کتف باول و ثاني مفتوح جانب و پناه - ۱۲ جامع •

(۲) منهیان جمع منهي که بمعني اعلام کننده باشد ۱۲ جامع •

بالجمله چون خبر مدلل گزارش مهاجه بدان مه ا به اسک ۲ا حود سدددد
عجب ملی و انطاب د مرد بهرا یتت دی استلال ا حمی مه د اکر
حرو با و کلدی حمه انکدی حهده ددل برسم و سرس که مرا سر است
گوئل به بار بددی اشتعال و رددد ا کدی ار دط سده کعداب سدب به ب
گرد و نواح تا نوبله حلو باکی به کسددد بسدی د حدیبی برحب
شرکسی که با کسی سعه راهی داشت بده ددد ما می طلب کسب که
سکا بسر حعلی مهاجه ا ر کاه مه دب دموده بعرد ۲ا دوست ی جمله
اطمینان بقلوب منده دلهلی سده بدا سد ر کسبکه باوجه د بب که د کس
و حون در دبسه بودبد به برد قلدبی شب که ، ت دمود اا مسعده استه می
و مطالعه لحسام معزول کرده بود در اداس عه و حصه با امدن منکسره به ا ۲،
حودها آمددد مبار الملک به بوب آمدن به معدن شدددد بی موال اسد ده
بود . بدب .

شدال سهمکش دیگ کوس جدل بصوب حمص سدبدسه بسدل
با همراهی گفت که جمعه و حرکاه اعمدی هر صب دانه د دره پدر د

. حمح

سب اسد اسب دجه . د مه

هر جانب تیر و تفنگ مانند ژاله ریختن گرفت مبارز الملک با آن جمع قلیل استقامت ورزیده دشنهٔ تیر که کم خطا میکرد مرغ روح مارواریان را از قفس تن می پرانید * * نظم *

عقاب خدنگش گرفتی بخشم　　چو شاهین قدرت نمودی بچشم
به هرکس که تیرش پر افشان رسید　　چو تیر او هم از خانهٔ زین پرید
بر آورد تیرش ز دشمن دمار　　کمانش یکی بود و قربان هزار
دمادم از ان عرصهٔ دارو گیر　　به بدخواه پیغام می برد تیر
چو بحر خروشان در آن دار و گیر　　هوا موج می زد ز پرواز تیر

الحاصل درین بین فیلبان که بعلامت لوای مبارز الملک از ان اله یار بود نمودار گشت محمد امین بیگ و از فدائی وار در رسیدند و بار دیگر کورکه و کوس در ماتم دو گرشتان بفریاد و فغان در آمد مارواریان بقیاس اینکه مبارز الملک الحال در میدان آمد تلاش و فوره بجا آوردند جنگ سخت پیوست * * بیت *

چنان آتش جنگ گردید تیز　　که گفتی پدید آمده رستخیز

اله یار برحم تفنگ رخت هستی بر بست مبارز الملک مبارزتهای مردانه و جلادتهای رستمانه نموده دفعهٔ دیگر مارواریان را پس انداخته تا نزدیکی موضع سرکهیج سه کروه دوانید و آنها چون از دیو لاحول گریزان مانند حروف تهی پریشان شدند از آنجا که از مطلع فلق تا منقطع شفق آئین جدال و قتال قائم بود - شهنگام اعتزال شمس طرفین دست از جنگ باز کشیدند * * بیت *

عابد علی خان برادرش در یک حملهٔ قتل شده بودند سید عابد علی خان بزخم
تیر بندوق جام شهادت نوشیدند سید جمال الدین علی خان برادر او بر فیل با جمعی
از کسان زخمی مشتعل خود آمده شهر گرد ملتمس ... آمد و بدین
طریق سید نجم و دیگر خان از معرکه برداشت به هیئت مجموع و به شهر
نهادند برخی از بیدلی عراقی اصحاب مدت ا وسیلهٔ حدت جمعیت بداشته
ازل والی شولداک که نمونهٔ نو بحر الدو من احمد بود بر آمدند ظاهر بن
معنی موجب کمی قاحش در سمتی لشکر اسد بدون آمد پیدا بمعنی
از خود بعد اعلام ... خود را کاه نموده در ظاهر تنهای کمی موانع و کدب
... بد به آمدن مدن الملک ازل والی خویشتن را ... کرد و دا
از ... الی بعد نموده کسته و ... انگاشته به شهر نهادند ا بده
این ... و گفته ... خود را ... آن شهر بی امل ... محض
باطل خیال امر موجود اهل حق بود ...
... امیر ملک ... بودند ... ملک خان کی
به حسن ... واقعی ... آمده
... آب دریای ... کرده ... از سوار و بودند که ... موجب معنی
برداد ... عساکر ... و در ... معرکه ... سدید الدین ر
... و رفع ... خویش گشتند که ... آنجا بتفصیل ...

مظفر الملک که (۱) ملتصق بر دست لشکریان می آمد بوتها ا گرفته بالعه اک
بیسدد دبی جنگ که کمتر از قلعه گیری نبود سپاهی از مرد کاری و متحمل
دمی اسلام بدرجهٔ شهادت ددر و بسیاری زخمی مددند اگرچه از راه ؟ موضع
با دیر که متصل بدری بیرحب و مو حل طرف دائی ندانست سهولت
با لوامهٔ بوبعد به و بورک لشکر می بوانست گرشت و آدمی بوجب ا بدست
حسن گراشته به انطرف که میدان وسیع دا د معرکه آ اسده می شد ی همه
سعی و ـد شکنی نعدد ی نمی نمود مظفر الملک حود بیر ا ای اا
واقف و به خبر اندیشان هنگا بوش طاهر کرده بودند از انجه که تقدیر حدس
شد بود دسو داد که بدلیر سعی گوله سای بوپ به محاصرای واده اا
اک موب تا لما نمی کند محملا حوں از اوجه و ـرا آدمی بوجب دلید
گرست سیسالهٔ د ب و انطا بوج ا شم کشته شد حله همهٔ بکسیه
احمد دست بتاراج خیمای مردم که در آن وقت آمد بودند کمی و ی ای
را بمیدان طرف نداشتند د از ساحته عدکی حمری گ ه ا حود نمی
گرست ار اس دیو آدمی آن طرف د باکه بسالا عمو ا شهوی بود و ا مد له
تاراج مشغله د هنگا نمی حمد حس که حانی دقته بود دس مسند دان ی
حراج گست که الوں آمد و حلاف عزم د حا ندهد ا تو می مد لک که
دست به و حب د ده به دان د آ دد مب آرا کسب مهاجته د بعمی وج
که الد سر ا ر د ندا بی انداز بودند بعد ز بعس ا د • تمام •

و دو سه دفعه شلک توپخانه بر مورچال مقابل زده یورش نمود و چون برق خاطف و ریح عاصف بسرعت از آب گذشت غازیان اسلام جنگ کفار را جهاد تصور نموده و کشته شدن را درجهٔ شهادت و رفع درجات پنداشته حمله هاي مردانه و تلاشهای رستمانه بظهور رسانیدند - چون در مقابل میدان اسپ تاختن نبود پیاده بدا مردی جرأت و دلاوری قدم جلادت بر بالا آمدن پشته ها و شکستن مستحکمه ها را پیش نهاد همت بهادري ساخته دویدند و از جانب اجابت از پست دیوار و مرحله ها چون کار از بلهٔ توپ گذشته بود تیر و تفنگ مانند تگرگ آتشین باریدن گرفت کسانی را که وقت اجل مسمی رسیده بود کشته و برخی خسته شدند آخر الامر بهادران دروازهٔ خان پور را که بغایت استحکام داده بودند و چون بر کنار دریا واقع شده و هنگام طغیانی آب [1] کوره و [2] کویر و نشیب و فراز بسیار داشت افتان و خیزان رسیده بضرب دار و شکسته فتح الباب نمودند بسیاری از لشکریان از راه نامتعارف غیر مسلوک جنگ بحبل المتین عروة الوثقی زده بالا بر آمدند مارواریان و گجراتیان نیز پای استقامت قائم نموده بمدافعهٔ پیش آمدند و دلاوران طرفین مکافحت و مکاشفت بجنگ کوته یراق کار از نیزه و شمشیر گذرانیده منجر بگرفت و گیر و یکدیگر افگنی و دست و گریبان و مست و بیسانی ساخته از خنجرهای خارا شکاف پهلوی همدیگر میدریدند درین زد و خورد جمع از یتاوتان نامی بخون غلطیده بمطمورهٔ نیستی غنودند بعد السیف تاب مقاومت نیاورده توپ ها و لاش کشتگان گذاشته بنها راجه پیوستند *

* بیت *

ز گجراتی و ماروارِي سپاه بدون زوفت زان سهمگین جایگاه

---

(۱) کوره بفتح اول کاف تازی و ثالث زمینی را گویند که آنرا سیلاب کنده باشد *

(۲) کویر بکسر کاف تازی و تحتانی مجهول بروزن دلیر زمینی باشد که باران باریده باشد و مردم و حیوانات آمد و شد بسیار کرده باشند و آن زمین خشک و نا هموار شده باشد که تردد و آمد شد بر آن دشوار بود ۱۲ برهان *

موحال تعدل معمور نمی سخت ده بعد آمر و ما شب دستگا
دست موحال و انداختن توپ از طرفین گرشت مد الملک ملک
شاه این خبر معنی گشت بدر بوسیدن و سدنها موجب کسد ۱
هر و ساعت نمی حمی ۱ تصدیع جنگی و بعد غرب سک و هر
نصرت ظفر علاقهٔ کانی که متصل ۱۲ بود و رنا مسعود ملک ماسود گعری
متصل باغ شمس که نها معانی جلی حشمی اشهر دره بعد نه هر بهی ۱
گماشته وزدیگ • بست •
مصیح کاین آسمی آتشب دار جهد آس به مصافی تاب
کوج نمود نه ساعت داد گاهد دنا جال گعدایی که نشی بی آل د است
۱۱۸۱ کرد بعد غرب توپ زدنی و بالا ست ناوب بحی ۱ سد
تا حد بی از سوا بود به شهر سد از ده نجا گرانید د بعد
آن رو جنگ توپ باصد سه نود هری مدد کس مراجعه نمی مست
دوازیسا و گرشتی نه حرب ا حسب حس نمود حاد جای متعلق ۱۱۸۱ ته خط
حمع ۱ است مستحفظان به جنگ توپ حرب اشه لی بدند نه
که بلای متن آن طرف ب اله گه توپ حرب دی طرف حصص د ۱ ۵
اکب ۳ گه ی ۱ د وست گوشعلی این طرف به سعه حس جنگ
می سست ریز دیگر عدم سه دیع بدنی که مستعد معر ۱۱ نشانی ست
• •

بادة منزل نمود روز دیگر از انجا نزدیکی موضع موجپور سر آب آب سابرمتی
مقابله یک کروه از اخر روز در پهلوی اردوی مدار الملک موجپور مورچال ساخته
مورد آمد مدار الملک به دریافت این خبر فوجی را با چند ضرب توپ بالاس
تعیین ساخت که از آب گذشته نزدیکی [illegible] محمد امین خان [illegible] و [illegible]
دائره‌گاه مهاراجه است رفته توپ اندازی نمایند و [illegible] [illegible]
چنانچه چند تیر توپ بر مورچال [illegible] [illegible] روز [illegible] [illegible] اعظم
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] لشکر در [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
در پرده ظلمانی شب [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] و [illegible] [illegible]
[illegible] و [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] و [illegible]
و کوس کشان شب [illegible] نمودند . [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] در نواس آورده [illegible] [illegible] و [illegible] [illegible] [illegible] الملک
به عزم [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] طرف [illegible] [illegible] مهاراجه
در (۱) حانقی [illegible] [illegible] [illegible] و [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
رهنمائی گجراتیان [illegible] که آمده بود بر [illegible] [illegible] کروه [illegible] و [illegible]
عربی داده در محلی که سابق مدار الملک متصل کنند اعظم معظم مورد آمده
بود آخرهای روز رسیده دائره نمود و دیوارهای حانهای پورجات آنطرف لب
آب دریای سابرمتی که رمدس مرتفع و داین حصار بلده حوی آب فاصله
دارد و بله حوایر رس است بناه گرفته مقابل ارک و محاذی حصار طرف آب
دروازها و معدرها پورچات را استحکام داده بطریق مورچال بندی نموده کاری
و پتاوتان ماروارى و جوان مرد خان و صفدر خان بابی سپرد و او اخر همان
روز چند ضرب توپ در قلعة بهدر خالی گشت و فوج دیگر را به سمت جلوسی
بلده از آب گذرانیده متصل مقبرة حضرت شاه بهیکهن قدس سرة و بهرام پور
و باره بین دور مکان موحدار بشدن بنابر تصرف نمودن پورجات و قائم نمودن

(۱) حانقي لغت تركي با كسى مصلحت كردن ۱۲ *

بهوبی بهروچ سید عظمت الله حسن دشه بعوض دقت حکم شد
که محصول محالات موصوفه از جمله مصادر سال مرحله مرتفع نشده ممتد
محمد خان حاکم‌دا محمود آدد بدر بندبست حاکم حصص دست
مهاجه جهت دوام آ دن سناد و استعداد فوج نوطی حود شدمه دست
نست ۱ سوا حول ما ا باکو مو احتوت جمع نموده بانقی داد حود
احه نمست سکه متوجه ابصوب شده بعد قطع منازل وطی مراحل در نواحی
دکن به سید کریمداد خان ورحده آنجا استقلال نموده ممراد کسب مهاجه
استماع ااده ممانعت د مداخلت مد الملک د آمدن به ۔ مانه محمد
سید سلب دمعدی نست سرا رسد دد سردا محمد عوبی که د بلدا
اواسر داست ا ۔دده نوشت که اگر نواند باده ابصوب د آرد و ا حمعی
ا گعرا اسلی ا ۔ اتم آ ددد اسها یمت و دل سست ا انجا که شعدوار خان
و محمد امین بیگ الله یا باقوج آراسته بدرب حصه سپه ردا ا حست حص
نموده و دیج بده ا سد کای سدده د مصدر ا که دای ا د ا ام ست
و ۱ ا د و هوشیاری دمی ـان ملال نمودند سرد محمد خان ا حراب
کای ا ص د سد دا حمله حون مرحه نزدیکی سدنده حوال کرمی بده
سد حوال مدد حص و مدد حص که بدد مراسد ملاس محمد حد ۔ م
حودها د مد "الملک د ادعی که ۱ گوس بودند سر ا سعی ۔
ا حال دا" نابو معول کسب بد ممالی دست بدوسب محصوب حال ۔

صوبه داري مهارجه ابهي سنگه و رسيدن به صوبه و وقوع جنگ صف ميان منصوب و معزول و صلح نمودن بايكديگر و روانه شدن مبارز الملک و ديوانی عبد الغنی خان و طالب علي خان و نيابت عبد الحسين خان

چون آنچه مذکور خاطر ملکوت ناظر حضرت اقدس و باعث عطاء مبلغهای خطیر بوده از مبارز الملک تمشیت نپذیرفت و بالش گرفتن نذورها و مصادرات و گرفت گیر رعایا و برایا بدرگاه معدلت پناه مکرر معروض گشت و بنابر امری با امیر الامرا صمصام الدوله که رتق و فتق مهمات سلطنت بکف اقتدار داشت (1) نقاری بمیان آمد و به سبب موقوف گشتن در ماهه رساله متواتر عرایض مبارز الملک که مشتمل بر استعفای صوبه بحضور میرسید مزاج مقدس را ازو منحرف ساخت و برای متوسل ساختن بالخود مهاراجه ابهی سنگه راجه جودهپور را که باعتماد الدوله مربوط بود از پیشگاه خلافت و جهانبانی بعطای خلعت خاصه و جواهر و یک زنجیر فیل و هفده لک روپیه از خزانهٔ عامره در وجه خرچ رساله بهمراهی او سرفراز گردانند و پنجاه ضرب توپ از خورد و کلان با سرانجام عمله و فعله از سرکار والا تعیین نموده بامر نظامت صوبهٔ احمد آباد از تغیر مبارز الملک مرخص ساخت و دیوانی رساله همراهی مهاراجه و متصدیگری بندر سورت از تغیر بهرام خان به مستفید خان که از منصب اقصی القضاتی معزول شده مقرر گشت و تعلقه بخشی و وقائع نگاری فوج رساله و متصدیگری بندر کنبهایت بمومن خان که برطرف گشته بدار الخلافت شتافته بود مرحمت شد و فوجداری بروده

(1) نقار بمعنی خشمناک ۱۲ *

بعقب یکدیگر امده بود آمدند حون حدب ر ممت علامت محمد خان
مسحص به کسبه بکمل سکه شفقا شامی به شهر آوردند حون کار بدید حلح
گرشته و ست حمل سده بود ناندا مدبب به گشت معار الملک ی عقد
که سداد و اسباب و آلات بدون ا سرانجا داد خدر وصول مهالحه اس ر به
تعده کرمی بلده شده کمح نمود به نزدیکی موضع کالی دو کر شی حدب
شمالی بلدا آن طرف رد سر مقابل ... از حودخود معسکر آ است و مدمه
حم سرله سوار و سملی ..ی پیاده دبندا حماعه بکسره و عرب دبصد سو ...
نعرییده با محمد امین بیگ اله یا نحمی نرد ...عدوا حلی بسر به
حفظ و حراست بلده نعین نمود و دیب عبصد بعب برپ از حمد و کلا
و موسب شا حراد و مقدا به سر می سرب با ب مصالح و ی ب حده
بردر لسکر نحو بند نموده ... مد مدلط مهالحه و طلب بعسب دا
هنگا حصی از حد اندیس که از ..ی داسند اسقلا نمودند که ..
اسمعای موبه بحصور نوشاں امیر بدای نمودن احوال کار مخصوب می آید
امدا مد ... و مالالله شدن را حد مقط است ... که ... به ...
امد ر ی ست ابعد که معاملی حطه طلب ... امس سده را ...
طاقت ادا و عهده بدای ... دیکر ... هماو ... حاب ... بحسی
... بحسب بحسب نمی ... کرده اند ... ل مخصوب ... ا ...
... که اکر ... شو ... سده ... ... محمد

از آن روز دیگر کسی را جرأت اجتماع بر اظهار احوال نمی شود واین واقعه در چار دهم شهر محرم الحرام سال هزار و صد چهل و سه رویداد - مبارز الملک عبد العزیز خان را از تغیر حسین الدین کوتوال بلده ساخت و از پیشگاه خلافت و جهانبانی زاهم بمنصب هفت صدی ذات و یک صد سوار بخطاب حسین محمد خان سرفرازی یافت *

کشته شدن اودیکرن دیسائي بیرم گام وبر آمدن مبارز الملک بعزم مقابله با مهاراجه ابهي سنگه و درگذشتن صلابت محمد خان از جهان فاني

از سوانحات این سال کشته شدن او دیکرن و یسائی مدارکار بیرم گام است بیان این مقال آنکه علی نام برادر دولت محمد نادک قَصّاتی آنجا بنابر امری با و خصومت بهم رسانیده بود فرصت یافته هنگام شبی برخم جمدهر کشت صلابت محمد خان از استماع این قصه چون نیابت فوجداری آنجا بدو تعلق داشت در بلده بود بنابر تنبیه و تادیب قصاتیان از مبارز الملک رخصت گرفته بموضع نالری آن طرف دریای سابر برای فراهم آوردن سپاه رفته متوقف گشت از قضای آسمانی بعد دو روز قریب پاسی از روز بر آمده هیضه نموده فَجاءَةً درگذشت اتفاقاً مبارز الملک همان روز پیش از رسیدن خبر فوت او در ظاهر عزم بیرم گام را دست آویز نموده در ضمن برای استعداد و سر انجام مدافعه مهاراجه که در جالور رسیده بود دفعة بی تقریب جریده سوار شده از دریچهٔ باغ بهدر که مشرف بر دریاست با معدودی از مخصوصان که حاضر بودند بر آمده بفرودگاه صلابت محمد خان رسید و حالت او را برای العین مشاهده نموده فرب گنبد اعظم معظم نزول نموده خیمه و سرا پرده و سپاه

بود که کوچها و شوارع طی آمد و شد مردم و د آمدن ان مجمع ا مسدود
ازند و نگرانند که احدی ازان جماعه حدی به مسجد د آید از قلعه بهد
را شده سه دروازه معدل گذشته بود که جمعی از جهال عوام کالانعام بل هم
بل آنجماعه که (۱) کلدرة اب گراب شعر الی ا براسی به دل ها
اده جون نفس کالحجر برلوح سینه مرتسم ساخته بودند از مساعدۀ سندی بوح
ا بست گرمی جنود عشق سدسدی نموده بر بست دامولی دکاکین راسته بازا
ر آمده دداحاس حصب و سعل دست حراب کسودند الله دا بدلو ددرسب به
نمراجعت امر کرش و سس آنها نمود مجدد کرش حسی جمعی دیگان ا
داد جنود سعی ملوس گسته کامب گویی شعر ا برطی نفس بهده اا
ا بدس کسدد
• بیت •

ز شیهـــی محروب لسکری ساه حکـــومه کند احـــدی

الدی که مار با دوارا مسجد و اسه جسم به نظاره کساده بودند بدعب
لا بل بد بد شعر که به مه اب بمحصوملی بسته بود د شـده قلیل ه بد
له الله بعالی و حکمی امر به نمط د ب مسجد نموده بد ا جهب
بسکه بحس شعر و نفس بد ب وساد انجماعه سد معدب بر ب
و دست ه ا به بدس نمودند جمعی ا یمن مند شعر گوشه بس نظم ا
بسی را ا گاه بد نحی جسه کسدد جری جون د مسجد جد ی
گسب ۱۱ اسب جس ندشان که به شتی د بد شعر با جدی ا معدان

و کرامات نموده در صدر مجلس جا دادند و کمر متابعت بر میان جان چست بسته
و غاشیهٔ اطاعت بر دوش کشیده فرمان پذیر گشتند شیخ رزّاق که این چنین
روزی را بدعاهای نیم شبی و سحری پیوسته خواهشمند بود ریش را بر باد کرده
پال بست و بشارات امداد جنود غیبی داده باغوا و اضلال آن گروه پرداخته
میفرمود که همین دم معزول را که موجب ایذا و اصرار است اگر از شهر بیرون
برون گرفته می آرند این حکایت که حکم نفط بر آتش داشت آن بیخردان
سست اعتقاد باور نموده چون خروس بی محل در جوش و خروش در آمده
متفق اللفظ به تسویلات شیخ سالوس گندم نمای جو فروش همداستان و بدان
ترانه مترنم گشتند و یکدیگر را بطریق بشارت آگاه ساخته گفتند که *مصرع*

از کرامات شیخ ما چه عجب

از سموح این سانحه مبارز الملک عبد العلی خان دیوان صوبه و ابو المفاخر خان
صدر و عبد الاحد خان قاضی و امانت دار خان بخشی وقائع نگار و هادی خان
سوانح نویس را که از تغیر کبیر علی خان مقرر شده بود نزد خود طلب داشته
مصحوب شیخ فتح الله برادر امانت دار خان مکرر پیام ملایمت آمیز نزد
شیخ فرستاده گفت بنابر پاس خاطر ایشان وجه دمهٔ بواهیر را معاف نمودم
این جماعه بفراغ بال بخانهای خود بروند هر چند اظهار تملق و ملاطفت مرةً بعد
اخری و کرةً بعد اولی شد خشونت و درشتی و تشدد شیخ مضاعف گردید بتصور
آنکه سخنان روزش اثر بخشیده و تیر مراد بهدف اجابت رسیده در پیرهن نه
گنجید و نفس خبیثش بر عقل نفس غالب آمد از راهٔ عجب برمزهٔ اشارهٔ ابرو
و حرکت ریش بآن جماعهٔ ظهور کرامت و خرق عادت وا نمود و برهر خند های
زیر لبی گره برابرو زده به سخت گوئی شهیق و نهیق برکشیده سرکه افشانی
اغاز نمود و در پاسخ لاطائل و مهمل چند از دگرفتن نیوره از دیگران و خالی نمودن
شهر گفت و بدین شعبده می خواست که گروه هنود هم فراهم آیند و جمعی
بر انها بیر بات ساخته مطیع و منقاد خود نموده متعدا و مصدر هنگامه باشد -
مبارز الملک بعد اتمام حجت اله یار بخشی را با جمعی از سوار و پیاده مقرر

کشته شدن جمعی از بواهیر جماعهٔ کلان در مسجد جامع وگرفتاري شیخ عبد الله از ان جماعة که از مدت سی سال از گوشهٔ انزوا بر آمده در ان مجمع حاضر گشته بود

از انجا که بعد [illegible] طلب علی سابق
و [illegible] تمامی سعت درپیش کردند مدار الملک برای رفع
شورش [illegible] از علما و دانا که بدعت پیش این به عمل آمده
بود [illegible] از ابتدای سلوح این بدعت تا مرقعه و شعرا
تا [illegible] کلان که اصل سنت و [illegible] از ایشه
بر [illegible] بود [illegible] بعض [illegible] حضر
[illegible] واقعی بود [illegible] و به [illegible]
[illegible] احوال و [illegible] استطاعت ادای [illegible] که [illegible] واصل شده
و [illegible] آنکه [illegible] و [illegible] مدار الملک ا
[illegible] این تکلیف [illegible] در مسجد جامع [illegible] آمدند
[illegible] عبد الله [illegible] که از [illegible] گذشته و [illegible]
[illegible] بود [illegible] که از مدت سی سال [illegible] انزوا [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

کرده صدمهٔ بآنطرف پیوست باوجود آن کار بسیاری از تشنگی بهلاکت انجامید و ازانجا که قریات تعلقه بهج نگرپدس آمدند دست به تاخت و تاراج کشاده آتش داده بنزدیکی حصار دائره نمود و مورچال تقسیم کرده بمردم کاری سپرد - و توپ خانه را نصب فرمود از جانبین به توپ اندازی شبانه روزی تنور حرب را گرم ساختند هرچند زمیندار وسیلهٔ صلح می انگیخت اما از محال طلبی فائده بر ان مترتب نمی گشت لاچار او نیز قریات اطراف و حوالت را ویران و آتش داده اثری از دانه و کاه باقی نگذاشت و هر روز سواران جوش اسپه فراوان را بیرون فرستاده طریق رسیدن غله و کاه را مسدود نمود از انجا که جهت آوردن دانه و کاه و هیمه و سائر ضروریات اردو که باصطلاح هند کهی گویند بمسافت بعیده بالبست رفت مدار الملک فوج سنگین تعین می نمود اکثر اوقات سواران زمیندار آگهی یافته در تنگنای کوهستان بردن و بردن از انها می پرداختند و بدفعات بنابر گفت و شنود معاملات بخدیعت زمیندارانه بهانه پردازی نموده مقدمه را طول می داد و قریب یکماه و نیم که بدین منوال منقضی گشت قلت کاه و دانه در لشکر بدرجهٔ اتم پیوست و احوال لشکریان و چار پایان یوما فیوما تباه گردید اکثر گاوان توپ کشی و ستوران بچراگاه عدم شتافتند دریں اثنا خبر تغیری صوبه از نوشتهٔ جات وکلای دربار جهان مدار دریافت نمود بالضرورة دست از محاصره کشید از راهی که بصوب رادهن پور و شور زار کمتر داشت طبل عود فرو کوفته برادهن پور رسید بنابر استمالت و تعزیتهٔ متعلقان جوان مرد خان که درانجا بودند خود رفته به دلجوئی بازماندگان پرداخته باحمد آباد آمد - همدرین سال نوزدهم شهر صفر سید عقیل خان که به منصب سه هزاری ذات هزار سوار و فوجداری گودهره سرافراز بود باجل طبعی در گذشت و بیستم شهر ذیقعدة الحرام قدوة الواصلین شاه علی رضا سرهندی بجوار رحمت ایزدی پیوست و در صحن خانهٔ مسکن خویش که در عهد سلطنت جهاندار شاه از مدارک نزول یافته بود مدفون گردید *

زمیندار کچھ که سمت سرحد گجرات و صوبه ٹھٹه واقع است و زمیندار آنجا
به ... و ... و ... از ... مداخل و مدنت ... که مشخص
از اوائل ... مقتضی جنگی و ... آمد زمیندار این ملکت و ...
کچھی که شهرا آنجا است ... منسوب ... گردید زمیند
از ... صدر الملک ... از ان که ... آید وکلا ...
با ... محمودی ... قول می نمود که ... باشد ...
... بعضی زمیندار ان که ... گونه [1] ... و دعوی ... همسری
داشتند به ... کلی ... که ...
... جواله ... که ...
گجرات ... و ... است ... آب علف
... شورش ... نظم ،

... است ... قول ...
زمینی ... از ...
از ... طمع ... متحصل ...
... داد .

... جمع ...
... گردید .

... دادند ...
... نمی ...
... اسس ...
... ذکر ...

[illegible]

[illegible]

پیشکش [illegible] نمود و جواهر [illegible]

پیشکش [illegible] بموجب [illegible]

در آورد چون [illegible]

پلاد [illegible]

دیوان چون ان خطاب در عهد حضرت [illegible] بود [illegible]

با مبارز الملک کار بنا خوشی انجامید [illegible] بطرف [illegible]

راه جدا شده باحمد آباد آمد و بموجب نوشته مبارز الملک که در [illegible]

عازم دار الخلافه گردید بالجمله مبارز الملک از بادشاه پور بقصد گرفتن پیشکش

(۱) عاشق یار دارنده ٭

(۲) حصاد بالکسر و الفتح دروش ۱۲ ٭

خلعه حول گسسته شمال ا ا معلوم صحب ده سدي حراحب د طعه
بود حود نگاهداشت و شصت شد بیه حواله ملاب محمد خان سبس و مدد
که بلوا سمدب دداد به قاعد حقی که بد ریاد به ملاب محمد م
مداد شد بعد ها سه حهت بعله مواود شدی بد دد که دسم بمد ب
سی بداحب •

تمکن یافتن بهرام خان بامر حکومت بندر سورت باعانت عمدة التجار ملا محمد علي

حون به حال گسسته عمده التجار ملا محمد علی بها حلی اد اورد ما
سدی سعد محمد ده که دد د ده دمسی دا د عهد حی د ب سم
موجب گسسته حهت حصول سد به والای بد حهت مد بوسه بده ی
د سب التجار که گه ه اند • مصرع •

بد سود سب حد ک حدا حواهد

دد بعد ا که معتمد ان سعک ه ارای سه طاعه ابود بد بعص بو
سود به سب انجا دمود بسک حی طاعه دا بیع سک حی دعه داد ا دم
مساله سب حم معلو د د است که احدی بی حه ب بس عملی
و طاعه ه ب دلد بع امدود بعد ا ه که ر بو ی حمد سب اد سب
ا دد حط گست حه ر دی دمادی حکم بسود ب ۲ بد د ب د حه ر
سر د ب طاد د امد ب ه سرام بدد بسه حدی گست و ا بسب بود
دیدا بهدا دد گد د بعد ا ه ا ب بعد د ه ی ا حرم ب بی محصول
اد صاای حه سر امود د ب بدگ دحب دسب ا د و حب م ی ا
دد و بس ا مدب دد د دیه بود ا حه ی به حمود ب عمل دست
[illegible]

و اداء پیشکش از زمیندار بذریعهٔ صلابت محمد خان رسیده بمبلغ بیست هزار روپیه انفصال یافت چون موسم نزول باران قریب بود و علف چارپایان دران ضلع کمی داشت لهذا اَلعَودُ اَحمَدُ بر خوانده معاودت نمود و از زمیندار اودمیته و دیگر آن که سر راه بودند پیشکش گیران باحمد آباد در آمده بامور مرجوعه پرداخت و نیابت متصدیگری بندر کهنبایت از تغیر نورالدین محمد خان و فوجداری پتلاد از انتقال جوانمرد خان به سید نوازش خان خویش خود تفویض نموده رخصت کرد راج کشور داس که بعد ارتحال جوانمرد خان پرگنه پتلاد را عهدهٔ خویش داشت بنابر ادای باقی حوالهٔ صلابت محمد خان شد بعد چندیکه ابراء ذمه نتوانست نمود مبارزالملک در قلعهٔ بهدر طلب داشته حبس کرد و از بی حرمتی و ریخته شدن آبرو اندیشیده خود را مسموم ساخته درگذشت - کنتهاجی که از ضلع سورتهه برگشته عازم وطن بود در نزدیکی موضع سانند شش کروهی بلده رسیده و از نزدیکی می گذشت اتفاقا فیلان سرکار مبارز الملک را که برای آوردن چاره در سواد موضع غیاث پور سه کروهی برده بودند با جمعی از یکه تازان مرهته که باصطلاح آنها هول سوار گویند و هنگام کوچ هر چهار طرف بنابر قزاقی ترکتازي می نمایند دو جار شدند سه زنجیر را پیش انداخته بردند از اطلاع این معنی مبارز الملک اول خود ارادهٔ تعاقب نموده فوج را مستعد گردانیده جازمی داشت بالآخره محمد امین بیگ دیوان والهٔ یار بخشی و غلام حسین داروغهٔ توپ خانه و سرداران دیگر را رخصت نمود آنها بر جناح استعجال شتافته هنگام شب به محمود آباد رسیدند و قریب نصف شب بمبارز الملک خبر رسید که مرهته بعد از گرفتن فیلان از تعاقب هراسیده بچلدي و چابکی دو منزل یکی کرده رفتند لهذا همان وقت والد راقم رخصت فرمود که پیش از طلوع نیر اعظم و عطیه بخش عالم بفوج رسیده از کیفیت بدر رفتن مرهته مخبر سازد و آنچه به صلاح وقت اقرب باشد بعمل آرند روز دیگر فوج معاودت نموده آمد از آنجا که جتنه زور آور خان پسر کهتر جوان مرد خان بنابر رسوم شادي که درمیان آنها متعارف است اتفاق نه شده بود - روزي بحضور مبارز الملک بتقریب مذکور شد از راه دلجوئی و تالیف قلوب خود متعهد جشن

وبی اندوه و ملال د[ر] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] الملک [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] اسپ [illegible] [illegible] محمد [illegible] [illegible] [illegible]

اسپ داده [illegible] [illegible] [illegible] آورد و [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] آنها [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] محمد [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

محمد [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] داد [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] الملک [illegible] ۲ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] ۲ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] آدمی [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] داشت [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] آوردند [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] ۲ [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

وقت زر مطلوب بود گفت بصیغهٔ فوجداری سرانجام دهد در فوجداری بدون اخذ و جر و مصادرت به عمل نمی توانست آمد انکار نمودند که مردم آزاری از من نمی تواند شد ازانجا که مسبب ایذری از افعال ناشایسته و اعمال ناپسندیدهٔ خلو بتعذیب آنها پیوسته بود ایشان استعفای تعلقات کردند رسل خان از همراهیان مومن خان دیوان پیشین که فی الجمله در مزاجش فساد و غلظت مخمر بود باضافه ده پانزده تعلقات را متعهد شده گرفت و از انواع ظلم و تعدی برعایا و برایای پرگنه و سکنهٔ پورجات نموده مبلغها بجبر مصادره کرد چنانچه گرزها و مغزها را باجارهٔ مردم جدا جدا شناس داده گرفت و گیر می نمود چون در سالی یک دفعه و دو دفعه بیوره که گاهی بصیغهٔ رسد تجارت و گاهی به عنوان سر شماری و خانه شماری گرفته می شد فرقهٔ بواهیر جماعه خورد و بیشتری به تجارت جهازات و اطراف ممالک اشتغال داشتند و صاحب ثروت وجه بیوره که جدا جدا بر آنها معین می گشت طوعا و کرها باداى آن می پرداختند حسن نامی آهن فروش از آن جماعه که به سعایت و خانه براندازی گروه خود اهتمام کلی داشت و از دستش آن فریق به ستوه آمده بودند اتفاقاً هنگام شبی که بخانه اش میرفت در عرض راه کشته افتاد ورثهٔ مقتول نسبت قتل را بسرگروه خودها نمودند بنابران مبارز الملک سرگروهان و تجاران عمدهٔ آنها گرفته قید فرمود و بضرب و شکنجه سه لک روپیه مصادره مقرر کرده محصلان غلاظ و شداد به تحصیل تعین نمود - چنانچه یکی از سرگروهای آنها بزیر شلاق هلاک شد و بدادن نقد و فروختن جنس و اثاث البیت و ما یعرف انزوا دمه موجب پریشانی و خرابی حال آن فرقه گردید - همدران اوان که مبارز الملک بر تالاب خندوله معاملات داشت خبر رسید که جوانمرد خان فوجدار پتلاد که بر موضع بالور سواری نمود و جنگ تیر و تفنگ بمیان آمد از قضا گولهٔ بندوق بر ران چپ او رسید و زخمی گشت و پس از تاخت آنجا بقصبهٔ پتلاد آمد - از آنجا که پیمانهٔ عمرش لبریز گشته بود بعد چند یوم در گذشت و لاش اورا بنابر دفن در مقبرهٔ آبا و اجدادش که در نزدیکی عیدگاه بلدهٔ است آورده اند. صلابت محمد خان برادر مهین او پس از سپردن بخاک،

من المعرض گردید با سه شده بزدس حالت متد بها حس دن جهت
مسلمین ر بحود دس برای سود د کسی ـ د کدد نه دتی مددگی دمه
شاه دحال می سند بعد ده ـ بگ کما ای اب آمده ک شده
مدد د سال شرا عد حول یک مد ملک ا می حد ی بلا
از بعد داوالدس حس بد حماسد حس دبی حد ی کی ه سه
بمر نصرالدین وحدا ی کد ا بعد معتمد من بهمت دل حس ما سه د
به بملاب حصت مود از ایک اد سه می بحصص دکله ه بلی همر ا د
بصمنه نوحدا ی کرد بهمت دل حس بسوبهن د به به د د ب
مواعت بعد اها ا بموده کده کد کسد ۳ سه می تحصص بهمن
معطل مدد حوں واد ام اا ر عده بعلی بوس دکلا ه بلی د بد سلطان
حضرت حلد مد ل کد د حکد دده ع اده حوں سد بره بد ـ ـ حمں
سلوک بیوسته امی و سک ا حمح اس عای بعمد ملک بر ا ه کسب
اهدا تکلیف نمود که وی هاد دا آنی بر ـ بدد به ی ی به
طلب داشته ر د ی عصب دل حس بعلم بدا د بعدال و سب د آده
مدده مددمی اطلب د سب د دل سه می مدی ا د د له ی
واده ۳۱۱ سه دای ک ش طه عملب دکله دد مد ملک ا ده بد
د ه می گعب شه دی بدب د ملک د ه ه ه ـ
دسب بر سب ا سب گده ه طا ب د ب حلا ب عه ی سه
دگده حویلی به م بد د اها ب ا ی h ب ه ه ل ا ا ه ه
و بدهس د احدب دده ه ب ا ه ه د د ا

که آن جزیره خسرات الارض بیشتر داشت خصوصاً افاعی که آنجا را جزیرهٔ ماران
توان گفت چندی ضائع شدند ما بقی جانی بسلامت بدر بردند هرچند به تدبیر
دفع آن کوشید فائدهٔ مرتب نه گشت لهذا دل کنده شده موضع اتهوه نیم کروهي
بندر سورت بر لب رود تپتی را بنظر آورده بنای حصاری گذاشت بهرام خان
مانع آمد عمدة التجار بزور زرداري و غروري که بهم رسانده بود رنجیده کمر بر عزل
و اخراج او بست و بمهنده اندیشیده نزد بلکر بیگ خان قلعه دار رفته بر اخراج
بهرام خان و متصدی گری به تیغ بیگ خان برادرش ترغیب نموده در نظرش
جلوه داد بلکر خان اول ازین معنی سر باز زده ابا و امتناع نمود بالآخر
به سماجت عمدة التجار که غرق طمع به حرکت آمد بنابر سر انجام و انصرام این
کار بیست و پنج هزار روپیه نقد و سرب و باروت درخواست نمود - عمدة التجار
رسانیدن خواسته ها را پذیرفته بر آمده جمعی از فرقهٔ سپاه را نوکر ساخته نقد
و جنس را محمول کشتي نموده از راه دریچهٔ قلعه که جانب دریا است رساند
تیغ بیگ خان باظهار اینکه نقل سند متصدیگری رسیده توپ اندازي بدربار که
مکان حاکم نشین است آغاز کرد عمدة التجار نیز در شهر مورچال بندي کرده
بمعاونت تیغ بیگ خان برخواسته بجنگ توپ و تفنگ در پیوست چندیکه
نائرهٔ جدال و قتال افروخته گشت تجار و سکنه که جان و مال شان در معرض
تلف در می آمد و چه باشارهٔ عمدة التجار که راس و رئیس آنها بود باتفاق
درمیان آمده قرار دادند که حقیقت حال را بدرگاه گیتی پناه معروض دارند سند
مجدد بنام هرکه صادر شود بی ممانعت دخیل باشد و تا رسیدن جواب بهرام خان
دست از منازعت کوتاه ساخته دربار را خالی نموده در باغ بیگم واقعهٔ اندرون
حصار عالم پناه استقامت ورزد از طرفین این معنی بکفالت تجار و اعیان مسجل
گردید بالضرورة بهرام خان بباغ رفت تیغ بیگ خان داخل دربار گشته به تمشیت
مهام و متصدیگري و حکومت پرداخت همدران اوان دریای تپتی طغیانی نموده
در معمورهٔ بندر در آمد و کشتی ها در کوچه و بازار تردد نمودند اکثر مردم از خوف
جان بر پشت بامهای عمارات مرتفع و درختان پناه بردند و مال و جان بسیاری کادوا

گشت و بندوبست متمردان آنجا و ساحل رود مذکور را رفع نموده بخدمت آمد
مراجعت نمود شمشیر بیگ نامی و الله قلی متصدیان محمد معظم گر ...
حسب الحکم مذکور معاف ... گذاشت ... مراجعت نمود
... معزول ... آمده که ... آنجا ...
... گشته و ... نمود ... الملک ...
... گشت اما ... مداخل ... و ...
... از حضور ... وجود ... عمل ...
... از ... حال ...
... مداخل ...
... محمد ... الملک ...
... آنجا ... حال ...

رویداد هنگامه بندر سورت و برآمدن بهرام خان متصدی آنجا بسازش عمدة التجار ملا محمد علی ولد ملا عبد الغنی بن ملا عبد الغفور و طغیانی آب دریای تپتی

مبنی جواب مسئولات اورا مشروط به شروط چند نمود چون حسب المدعا صورت نپذیرفت گشت حماجی دست تطاول به نهب و غارت دواته و قریات کشاد - از آنجا که سکان قصبه اکثر سپاه پیشه اند جنگ صعب میان آمد چون از قدیم حصاری ندر آبادی نیست از چهار طرف مرهته مانند مور و ملخ یورش آورده بتاخت در آوردند و بیشتری قصباتیان بر سر ناموس و نام کشته و زخمی گشتند - آخرالامر مبلغ مُعتدبه بطریق کهندی گرفته دست از قتل و غارت کشید و وجه مقرر را در ایام معدود بمعرض ایصال در آورده از راه کودهره و دوحد روانهٔ مالوه شد و آن پرگنات و قلعه چانپانیر را متصرف گشته به کسان خود سپرد که تا حال دارند - مبارز الملک بنابر بندوبست و اخذ پیشکش به سمت رود و اترک بر آمده از لعل زمیندار مانده بیست هزار روپیه و از کولیان دیگر بقدر حال و مقرری پیشکش گرفته بندوبست کنان بموضع باریولی رسید درین بین خبر پیوستن کنتها جی که از آمدن حماجی یک گونه سنه ناک بود به محمود آباد دوازده کروهی بلده استماع نموده بعزم مقابله بصوب محمود آباد کوچ کرده بموضع کونه مودیع دائره داشت که وکلای کنتها جی رسیده گفت و شنید چوتهه بعمل آورده رفتند - کنتها جی به ضلع سورتهه راهی گشت و مبارز الملک عطف عنان نموده بار متوجه بندوبست و تنبیه و تادیب کولیان و گرفتن ضامنی عدم تمرد و عصیان و ترک قطاع الطریقی همان ضلع گردید کولیان از صدمات افواج که بر دو رویهٔ ساحل دریای و اترک مساکن آنجماعته را بتاخت در می آورد رو بفرار نهادند و قریات آنها بآتش قهر سوخته شد آن روبه صفتان همه جا گریزان و از سایهٔ خویش هراسان باعیال و اطفال و رحل و نقل در نزدیکی موضع مهکال معمولهٔ پرگنه پیلود که جنگل و بیشهٔ صعب دارد و طائر اندیشه دران پر و بال می اندازد پناه بردند بهادران شیر شکار همه جا پی آنها را برداشته بدان بیشهٔ سهم گین در آمده درمیان گرفته جمع کثیر و جم غفیر را علف تیغ خارا شکاف گردانیدند و نقش واقعی در ان ضلع نشست که تا اکنون در آن فریق قتل و کوشش آن روز ضرب المثل است مبارز الملک ممر خاطر را پرداخته بسمت موراسه و احمد نگر راهی

• قطعه •

بال بدا ای مـرد شقـــه اگر وقت رادت مــ نســد
ا ل بهه نه د دنک حدمند که برندان د شمـــ بنســد

د سال شا مد و جهلم بدالعلی خان برسه موسعلس دیوان بدمن ا بسکا
حلاست حهبدی ا اسال برادش نواز علدنوانی ممه بعطی حا ست حد
سرادای د ۱۱ باحمد آدد سند د الملک ا ددد سمدسم سپ مکه عد
دحبل ۲ کست اسد لی خان امحدا جونا گدد بحل عمدی د گست
د حس ا حال که ها ست جود امده د ست ملاست متامد ه ی د ست
مه ساجه د گست ا صدد خان بسر جود امود حس حد هلاست
اسد لی خان بعس د ۲ عم خلال کودند لا مبی دس حس سمس
از اسال بد بعوجدای آنجاسه ا گست مند دست بد سه حس سه د
د د مندی اتش اسد لی خان سه جهس آدد بال بمود د •

آمدن جماجی برادر بالاجی راو مدار کار راجه
ساهو حسب الطلب سارز الملک ساهو
استقرار چوتهه و موافقت نه کردن
معاملت و تاخت رفتن دمولقه
و معاودت نمودن او

و فساد گشته بصوب ملک مارواړ تا جالور بتاخت و تاراج ترکتازی می نمود -
همدرین سال عبد الله نام ناخلف حضریار خان منصب دار که بهم صحبتی ضائع روزگاران و مخذولان طریق جهالت پیموده باداهای نا هنجار می پرداخت و از خوف پدر که مرد دیرینه ولایت را بود بانفراغ خاطر کشاده پیشانی درهم مسربان خود نمی توانست جوشید چون آفتاب عمر پدرش که بسر دیوار رسیده بود انتظار فرو رفتن بنقاب تراب پیوسته می کشید و ظهور آن که احدی راه بدان نبرده در پردهٔ غیب مستور است از انجا که الانتظار اشد من الموت گفته اند بوسوسهٔ ابلیس منشیان از خدا بی خبر کمر قتل پدر بست و در انتهاز فرصت و بدست آمدن قابو می بود * بیت *

نخست موعظهٔ پیر صحبت اینحرف است
که از مصاحب ناجنس احتراز کنید

تا آنکه در اواخر ماه رمضان که بدرس طعام سحر خورده و هرکس بمقام خویش رفته در صدد استراحت بود که آن تبه روزگار با خنجر خونخوار بنقابی روی خود را پوشیده چون بلای ناگهانی بسروقتش در رسید حضریار خان هراسیده خواست که کناره گیرد که او چالاکی نموده بدو زخم متوالی که بر پشت و پهلویش زد آن پیر مرد را از پا در آورد از انجا که هنگام کناره گیری چندی از شاگرد پیشه را خوانده بود آنها که مست خواب غفلت بودند بگوش شان نرسید اتفاقا غلام حبشی که بیدار بود وقتی درآمد که او کار خود را کرده می خواست برآید حبشی بیگانه را در تاریکی سر بدان هیئت و اضطراب دیده شمشیری برو انداخت و کتفش را مجروح گردانید و آن بدبخت تنگ پا بیرون رفته بر بام خانهٔ پست بدیوار داده خود را پنهان ساخت چون مشعل آوردند حضریار خان که زخمهای کاری داشت تسلیم شده بود و در آن وقت قاتل معلوم نه شد حبشی ظاهر ساخت که من اورا زخمی نموده ام بدین علامت می توان دانست بعد تفحص و تجسس چون صبح دمیده بود آن بی سعادت را در خانهٔ رحمدار یافتند و بمعونهٔ کوتوالی فرستاده بتشهیر و تفتیش او پرداختند سه روز کوتوال در زندان بند داشته بسرعت تمام به جهنم فرستاد *

معطی سوا د بمعوبت بد انجمی بوان سید به حنگل دی حصور ی دداد ه
بوصب رمسدا آنجا دب معاملت ب حود ددده باسی د آمد را ه د
بمکان دیگ ا نمود . حدد نمرب نوپ سعب حوش اسدك آورد که بد ه
بد دمصب بتوانست نقل نمود به نمط د آمد مدر الملک مدمب رید حن
رمسدا حوع ند د دیهدا نامه نلدا ل کلنگ دد ای نمی سحب که س د
از حدانی بدد ۳د ادرسدده ا ه سعو انکب د آید وشده مدرسب به کسب
دبی التدل تصلاح مواب اددیس نا مم سلطنب بعصب نمی ه حدا م
نمود ا استماع این معنی رمسدا حوع گشت تک گ نشت بار ه
محمودی بسلس نموده برمه ل داد مد الملک طفل سد اوه داگ ب
ه بس اد از انجا که دبب سگه دا خلود که د حود بعب دده ب
اسپه داد سلی الله وطهار بسس د ملب نموده بد مدا
حواسنگی نمود عرس به لسکر طلب داشته د الگ دام اسدد بد
علب موید این دبب ساعد ابسی اس مب کرده ه سماسی ه س
نمعد آرد آ دسی ا حاد ۳د ه ب سب و حوه داده حصب نصه لب
مود حو حه لدا ب الد ا ب حصدا ل اسددگی د ۳ا ل مه
ه به ده ی مد د حن مد مال نصب به ا که مد سه ه
این معنی بعدب نس مدی آمد مس را ن ار مد ب لد سد ه
ان دد گیسه و د بوس حالاب دم ه سط ا ا د ل ب ب
حکم لی مد کس ال ب ملاد ع بف اد سد ه ه ا د به ۲ ب
.

محمد امین و اله یار قصبه را پس پشت داده تا یک هفته تنور حرب را گرم داشتند و خرابی بسیار درین هنگامه بقصبات و قریات گرد و پیش رسید - کنتهاجی بذریعهٔ فداء الدین خان فوجدار پتلاد که یک گونه تعارف با و بهم رسانیده بود بطرح باب مصالحت پرداخت و بدان تقریر چوتهه خود سلسله جنبان گشت و او این معنی را به مبارز الملک نوشته استمزاج نمود از آنجا که مقتضای وقت صرفه در برهم زدن با آن جماعه زیاده برین گنجایش نداشت مرخص ساخت - مومن خان از پتلاد به نریاد شتافته رفع قصبه نمود - کنتهاجی یک زنجیر فیل ماده تواضع فداء الدین خان نموده وداع کرد اوداجی از اغانت مبارز الملک مایوس گشته در قلعهٔ دبهوئی پای استقامت فشرده با پیلاجی بجنگ و جدال اشتغال نمود - صدر الدین محمد خان فوجدار بروده نیز به پشت گرمی او که با یکدیگر عهدوپیمان را مؤکد بایمان ساخته بودند تا مقدور بمدافعت می کوشیدند و با وجود نوشتن مبارز الملک منع پذیر نمی گشت آخر الامر که چندی این معرکه بطول انجامید عهده برآئی را در خود ندید چون روی دار گشت نداشت باتفاق اوداجی بر آمده بمالوه شتافت و قلعهٔ دبهوئی و بروده بتصرف پیلاجی در آمد همدرین سال بر هنگام فصل و ارتفاع غلات مبارز الملک بنابر بندوبست و گرفتن پیشکش بصوب او لکه سورتهه بر آمد و بار دیگر از زمیندار نوانگر لک روپیه بمعرفت صلابت محمد خان گرفت از انجا که در انفصال معاملات پیشکش حسن خدمت بظهور آورد مبارز الملک یک زنجیر فیل باو داد و هفدهم شهر رمضان مومن خان دیوان صوبه که از چندی بیمار بود در احمد آباد قضای الهی در گذشت و از نگارش منهیان خبر ارتحال او در نزدیکی نوانگر بمبارز الملک رسید لهذا جهت تمشیت امور دیوانی علی وردی خان را که از حضور معلی بدیوانی فوج همراهی او تعین بود باحمد آباد رخصت کرد - بالجمله مبارز الملک بندوبست کنان و پیشکش گیران تا پور بندر و جهاندا که بر ساحل دریای شور و در اقصای اولکه سورتهه واقع ست و قلعه مستحکمی دارد و بنابر انبوهی و تراکم اشجار

[illegible]

فوجداری دهوئی محال جاگیر برهان الملک که پیوسته با پیلاجی بر سر جوتهه
آنجا بجدال و قتال می پرداخت با اوداجی ساخته باتفاق آمادهٔ پیکار گشت و او
را در قلعهٔ دهوئی جا داده بدفعات جنگهای مردانه و کار زار رستمانه نمود بحسب
تقدیر عبد الغنی بیگ کشته افتاد و قلعهٔ دهوئی بلا شرکت غیر بتصرف اوداجی
در آمد کنتهاجی نیز درین بین از مسکن خویش رسیده شریک پیلاجی گردید و
باتفاق بمحاصرهٔ دهوئی پرداختند صدر الدین محمد خان که دران اوان بفوجداری
بروده مبارز الملک رخصت کرده بود بر ساحل دریای مهی پیوسته از گذر فاضل
پور عبره شده می خواست سامان خود را به بروده رساند - پیلاجی از آمدن
و ارادهٔ او واقف گشته فوجی را بر سر راه تعین نمود و در عرض طریق بر و ریخته
جمعی را کشته و خسته ساختند و اکثر رخت و نقد بتاراج رفت صدر الدین
محمد خان جنگ کنان دران شب تار افتان و خیزان خود را به بروده رساند
و بمحافظت حصار و برج و باره خبردار گشت اوداجی را که مخالف
پیلاجی و در قلعهٔ دهوئی و قرب و جوار بود در مدافعهٔ پیلاجی و کنتهاجی
با خود همداستان ساخت و کسان او را در بروده گرفت پیلاجی و کنتهاجی
بر هر دو مکان هنگامه آرائی نموده بیشتر از بیشتر نائرهٔ افروز قتال و جدال گشتند
اوداجی صلاح حال و کشاد کار در اتفاق و طلب کومک از مبارز الملک دیده
معتمدان خود را فرستاده پیغام نمود که اگر فوج باین طرف تعین نمایند
تا پیلاجی و کنتهاجی را باتفاق ازین ملک خارج ساخته آید و بنابر خاطر
جمعی پسر خود را بطریق نواکه کروگان باشد میفرستم - مبارز الملک راضی
با یلمعی گشت اوداجی انند را و برادر خود را با پسر جهت استحکام
و تشید مبانی امور قرار داد و آوردن فوج باحمدآباد فرستاد و او بر تالاب کانکریه
رسیده بعد دو روز ملاقی شده عهد و پیمان را بالمشافهه بمیان آورد مبارز الملک
خلعت و اسپ دادند راو و قریب صد دست خلاع به همراهیانش داده
رخصت فرمود چون در هنگام تقرر پرگنهٔ دهولقه واله زادم قرار نموده بود که
بمجرد فرقهٔ سپاه و مردم توپ خانه به شود و آنچه بعرض تحصیل در آید بالا

به گشت ذات ... از معملت برگشته سدل احتیاط که ... به
به شود کفت ... شعد نمودة جانب ... امدند ... مسب
ن عمله ... آنجا حصت شد مدا ... الملک آن محمد امین ایک ا ... د
محمد سلطان به دیوانی نظامت و شیر ... حسن عرب محمد ... ا ... د
محمد امین ... دا ... نوب حدة معز کرد ... بیگ جاءب ... ن د
وجدائی کرد از ... داو الدین خان به محمد ... د محمد امین به
... جدائی بروده ا ... حسن الدین ... الدین محمد ... ملا
علی مردان به داو الدین خان ... نمودة ... کرد ... ا
... شده و ... آ ... مر ... عرض ... د
... گردید ... ک ... که ... بود ... د
موجب حکم شد ازانجا که با ... الملک ... موکل ... ا ... نو
حاصل ... کرد ... احمد ... مصد
احمدی ... نمود ... د ... حد
... آمد و محمد ... ملک ... ا و ح
... و ... او ... دای ...
حصت نمود ٭

آمدن اوداجی پوار مرشد و برانگیخته شدن عـ فتنه و فساد در ضلع بروده و دبهوئی و رفتن بروده بتصرف پیلاجی گایکوار

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

در موزچال ... آمده ... [illegible] ... وجه ... [illegible]

در مواهد ... [illegible]

رو ... [illegible] ... و ... [illegible]

نداشت ... [illegible]

و ... [illegible]

محمد خان ... [illegible]

طلب ... [illegible]

و ... [illegible]

ادای مال واجب ... [illegible]

تعیین وجه ... [illegible]

استقامت کرده ... [illegible]

و گشت و ... [illegible] ... اتصال ... [illegible]

متعینه طریق ... [illegible] ... ازانجا کوچ نموده ... [illegible] ... گشت زمینداران

اطراف و حوادث از استماع ... [illegible]

رفته بود بی جنگ و نزاع بهجوم آورده اکثری ... نمودند و کاهی جاه

زمیندار اسلام نگر که نوانگر است ... بذریعهٔ نایب محمد خان ... لک روپیه

قبول نمود و دران سال خاطر خواه پیشکش آن ملک بمعرض وصول در آمده

مبارز الملک بصوبهٔ احمد آباد معاودت کرده به سمت ولایت مسکن کولیان

کنار دریای و انکرک متوجه گردید و مالیات ... تمرد آنها گرفته داخل بلده

گشت محمد ایرج فوجدار و امین و شواهد دفتر محاسبه و معاملات سال دویا

مقدمان و دیسائیان حسب الطلب آمد ازانجا که رعایای آنجا از بد معاشی

فوجدار و پیشکار او اظهار نارضامندی نموده درخواست فوجدار و عامل دیگر

داشتند حسب الاستدعای آنها نوالد رام تجویز تعلقهٔ مذکوره نموده طلب

داشت چون دران ایام بنابر عارضهٔ جسمانی که از دو سه روز ایشان را عارض گشته

قدرت برنشستن و قیام و قعود نداشتند عذر خواستند ثانی الحال که عذر مسموع

دشد نمودہ رکلی حود ا سدد مدر الملک اکحہ دل ب اس د ج

مصالح جنگی آں ند داشت کہ بوجہ احس بہ رلہ مد مہ می توانست

پرداخت زانجا کہ مدت انرلی بدابرا مل مل نمسددہ سدلہ می بہ

مساط نس دکہدال سوسہ بود مدر الملک بہ صلح مائل گشت و ب سامہ

دمی ا حدسب کلہوجی آمدہ داد جمہا بدب ں طب د دی مہی

کہ بد لی داشت سوای مہ بہ دکلہ جبلی و مداں بادہ کہ بساط

مصں آں بہ اہ شد دسب د ر ہ نمسدعب دہ دب مداحلت حس

مال بنا حد ال مل حمل نمودہ سب و مد سک مہ مہ حسں

گردید بعد ازاں اح کمع سب سمب حد ا و او کہ ہ بست ہ ہ سب

د ا اسا نمر مرفوبدہ اں م و کہ م مس حں ستمد ہ سدہ

عم م حال سب وبہ حہ نمود ملاب مہ د ہ حد م

د شد اہ لہ حس بہ عال د دحواست کہ مہاب گشت سامد

ما حں ساکہ نمودہ از دیس دسی ا ساد وا د سد د و آمد سد کہ

ماحں کہ ماط اں کد ا د ما ادر کہ ک ادا ی ملا سب مد

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

منعصي گشت درين ضمن اكثر مقدمات كه بصلاح و صواب ديد ايشان تمشيت
مي يافت برهم خورد و مبارز الملك بنابر اظهار معاندان صاحب غرض خوش
حال چند نگرسته را قيد نموده گنگاداس سر گروه ابريشم فروشان را سيته كل
مقرر ساخت و معاندان خوشحال چند لك روپيه را مشروط به تشهير ساختن
و بي آبرو نمودن او متعهد گشتند ازانجا كه دران ايام فوج سپاه متقاضي بود
مبارز الملك در تشهير او متردد خاطر گشت چون بر حسن تدبير و خير سگالي
والد اعتماد كلي داشت غائبانه گفت كه فلاني از ما آزرده و خانه نشين
است اگر طلب نمائيم خواهد آمد بعضي از دوستداران كه حاضر بودند ظاهر
نمودند كه او عذري نه دارد و بمهابي ازين معني آگهي دادند كه هرگاه آدم
طلب بيايد بايد آمد - چنانچه مطبوع خواجه سرا را مبارز الملك فرستاد و رفته
ملاقي شدند بعد از تصفيهٔ غبار كدورت از آئينهٔ خاطر در مقدمهٔ خوشحال چند
كنگاش خواست ظاهر نمود كه مدعاي اهل غرض اين ست كه چون او را بي
آبرو سازند او خود را از راه غيرت هلاك خواهد ساخت درين ضمن مدعاي
آنها حاصل ست اگر نظر بر زر است از انچه تواند شد مي توان گرفت كه هم
زر مي آيد و هم سركوب غرض گويان باقي مي ماند چون مقرون بصلاح بود
بغايت مستحسن افتاد و شصت هزار روپيه مقرر گشت و او بعد ايصال
بههمراهي محمد لطيف پوار جماعة دار، كه بر طرف شده مي رفت بدار الخلافة
شتافت و سه لك روپيه منجملهٔ درماهه بموجب نوشتهٔ مبارز الملك كه از
صرافان احمدآباد گرفته بحضور معروض داشته بود مرحمت گشت و خانه زاد
خان بنابر امري از پدر آزرده خاطر گشته روانهٔ درگاه معلي گرديد و مبارز الملك
ديواني نظامت را از تغير محمد سعيد بيگ بمحمد سلمان مقرر نمود و در سال
هزار و صد و سي و نه مبارز الملك بنابر گرفتن پيشكش و بندوبست و مالشي
زميدداران و متمردان بسمت پرگنهٔ كري و بيجاپور بر آمد درين ضمن چون ايام
آمدني مرهته رسيده بود كنتهاجي عازم اين صوب گشته بدرياي مهي رسيده
سلسله جنبان امر مصالحت شد و درخواست استقرار چهارم حصه كه چوتهه

کوا سے پس بود سبها بغاس نب ملعی د نصدب دبپ شمس در
اوامب کسند د واد واسند و یوم ای مملک اسپه داد اد احمدآ د به
دل بی است بلی ددنگ به مدینه که دیں د سند که مدد مین
عاملت بیں که حوالهٔ للوک داسعد شکی بودند که بمر به دل حوادب
الدین شرله شکسته عدهٔ مدبوا گشت احمدآب مدد مر ح بی ل
سده استعمل حند و د حس که نه ککهوات سده بود حسب اطب ب
حمدآدد مراجعت نموده د حدهٔ سعدت حی دل دمود حوں د سے مد
بعوس الدین سد حد د ر د حس بعد لهٔ منصب که ادل مد ، سی
شای د ب بعتهم موا حطب گت حمک سد بعم دین ملی حیں
به دند لهٔ بعدیں مر ای د ب بلاعی و لکهوچی ه ر عدکم رگسب ا ح
بطی سدد بود عد بدد متی ملادمت مد ر ملک ا د علی د سد
بعم "الدین علی حال بعتسی بدد آمد ا سعد ای می نموده ب
حصه کردند حدد اد حال عد الله بیگ ا قمر غدبی ه د انه وجدای
ا علی د ح بعوم نموده از عدد عبک حا ب دد دد حدب اند
ةمدیں سال د مد خطای نه بدیم د ب ح نه حیں لوح مد سک
اعو حبب اردی ده ب ا حوالهٔ ماداں بسد بسم اد د د دوح
د دسد دد محمد حیم سی بی حد مدل ا د می سد د حدب مر
حضب سد د بیلی . دید سد عدو ر گسب . . مر

داشت الغوجی و بهاسکر مرهته با فوج دیگر از اطراف ایدر در آمده قصبه پدنگر
را که مکان معتبر و مسکن زنار داران قوم ناگر صاحب ثروت و صرافان متمول
و تجار پیشگان عمده که داد و ستد الکوک در هر شهر و دیار داشتند رسیده
محاصره نمودند جماعهٔ از سکان قصبه که در بادیه بودند هر چند بالس و استدعای
فوج بنابر محافظت آنجا نمودند مدار الملک بنابر حاضر نبودن فوج که مصدر این
امر تواند شد جنگ گیری نتوانست نمود باوجودیکه قصبهٔ پدنگر قلعهٔ مستحکم
داشت اما چون از وجود قلعه دار و سپاه خالی بود لاچار بدادن چهار
لک روپیه کهندنی خود را وا رهانیدند و آن فوج از راهی که در آمده بود بر
آمده رفت کنتهاجی و پیلاجی چون عهده برآئی با لشکر اسلام و صرفه در جنگ
ندیدند هریک با فوج خود از یکدیگر جدا گشته شیوهٔ قزاقی پیش گرفتند که
اگر فوج بتعاقب یکی پردازد دیگری بسمت دیگر غبار انگیز فتنه و فساد باشد
ابتدا کنتهاجی براه گودهره بصوب ایدر وازانجا به قصبهٔ بدنگر آمد پیلاجی
بطرف بروده معاودت کرده از دریای مهی عبره گشت بالضروره لشکر اسلام
بتعاقب پیلاجی که رو بسوی بلده داشت برگشت و در سواد بندر کنبهایت
رسید اما پیلاجی بسرعت بقلعهٔ سورتهه رفت کنتهاجی که پدنگر را محاصره نمود
ازانجا که متوطنان آنجا هنوز از صدمهٔ نخست نیاسوده بودند دست از پاکم
کرده (1) حرکت مذبوحی نموده فرار بر قرار اختیار کردند و در پردهٔ ظلمانی شب
مسکن آباد اجداد خویش را گذاشته مانند بنات النعش پراگنده گشتند صباح
آن که سپاه زور بزرگی سب تار تاختن آورده مرهته بی ممانعت بقصبه در
آمده آنچه را مالکان نتوانستند برد مالک گشتند چون آن جا از معمورهٔ قدیم این
دیار بوده مطلع کلی از اثاث البیت و کندن دفینه بر آمد و بران اکتفا نه کرده
آتش دادند و چه منازل دلکش بس بتکلف و بناسی عمارت یافته بود سوخته
گردید متوطنان و مالکان بدل بریان و چشم گریان آواره و جلای وطن گزیدند شر

(1) حرکت مذبوحی کنایه از است که حیوانی را که ذبح نمایند حرکتی میکند اما
فایده ندارد ۱۲

[illegible]

[illegible]

[illegible]

حرابی قصبه یدنگر و سوختنه شدن آن جاو رای سونتات

[illegible]

ندید و بدلائلی که سر دران هنگام رسیده بود با هاوی یکدیگر معاونت نموده
بگرد و نواح لشکر اسلام به عنوان قزاقی و ترکتازی پرداخته به کشتن و بستن
آینده و رونده دست تطاول دراز ساختند و در سه دفعه با فداء الدین خان
فوجدار کرد نسبت بارهٔ بدن پور و راج پور که او بدایر محافظت پورجات با فوج
خود بیرون بر آمده صف آرای بود جنگ صعب دست داد - مبارز الملک
خانه زاد خان پسر خود را قریب ده هزار سوار جرار و همان قدر پیاده از همراهیان
خویش و سید عقیل خان را به دیوانی و جوانمرد خان و سردار محمد خان و سید
فیاض خان را رسالهٔ سه چهار هزار سوار گجراتی داده بدایر تنبیه و تادیب
و اخراج مرهته و بدخل کار ساختن محمد ایرج فوجدار و امین دهولقه
و نور الدین محمد خان به نیابت متصدیگری بندر کنبهایت و علی مردان
را به فوجداری و امینی پتلاد که تفویض نموده بود رخصت فرمود خود
بست و دوم شهر صفر داخل احمد آباد شد و به تمشیت مهام امور مالی
و ملکی نظامت و بدست آوردن عمالان و نوکران حامد خان که باشندگان
این دیار بودند پرداخته بار خواست مبلغها بدین صیغه نمود علی محمد خان را
به دیوانی نظامت مقرر ساخت و محال سائر بلده را در و بست در تعلق
دیوان صوبه در وجه مصارف کارخانجات بادشاهی وا گذاشت نموده باقی
محالات بلده و پرگنات جز و کل از خالصه و پایباقی متصرف گشت خانه زاد خان
بترتیب افواج متعینه پرداخته بصوب دهولقه کوچ نمود در عرض راه مرهته
که از میمنه و میسره و هراول و چنداول حمله ور می شدند بهادران اسلام بدفع
آنها می پرداختند بدولقه رسیده محمد ایرج را بدخل کار ساخت و متوجه
پیش گردید با مرهته زد خورد کنان بموضع سوجیتره معمولهٔ پتلاد پیوست و دران
منزل بکهیدان در هنگامه آرائی جد و جهد بسیار نموده جنگ صعب
انداختند و تنبیه یافتند نورالدین محمد خان را در بندر کنبهایت و علی مردان
را در پتلاد بدخل نموده بتعاقب مرهته متوجه پیش گشت و آنها تاب مقاومت
صدمات فوج اسلام نیاورده از آب مهی گذشتند خانه زاد خان بعد از بندوبست

الدنی مرادف خان سوا عد سی ست که سود مه سدد امس
باغ محمد امین خان شدلی بلده بر کد د مر د امد مومن خان
دیوان موده و ابو المعصوم خان عد عبد الاحد حسن عی اه ت دا حس
محصی و ودع کا و کشورعلی خان ـ ابی دوس ر تهو اله ت سدا حه د
خان و سید دص خان و شدلی خان اسم سداب خط مصر که
متصدیان معط موده حوش خان هددمه ـ کیهٔ عمال مدت
بسکان مسلم محود بملاقی سدید مد الملک ری حاد ب ـ
عمت وریدا محود هدال عمال مده دال بدوست مامدن
ـ کهدس دعل کال و حه اندیسال ا احدی ـ ـ مصاحب ـ ـ حس
سدی بلده ده بده ابحا محسه ا د ن ر د بک ـا تلکی اس
ـه حوبی بلده بسهل حیای ـ ر ابه نمو دا انجس حس که دی
اعال بسطلب مومن خان نجم الدوله صاحب موبدگی حمد ا ـ
سد هددمه ـ معل حویس ۴ س حو عد ا د اسه ته ی س ؟
ـه حمعه ـه ددی ـ ۸ نوح ی ک س عه طب لی ب
ا بوالی بده بعد احسن که ا مدت طول یا ـ ـ ـ ده ددس
بدید ه بو به بهط اسدلب ـ ر ح ط احمد •

برگشتن کنتهاجی مرهته باتعلق پیلاجی و تعیین نمودن مبارز الملک جانباز خان پسر خود را با فوج بمدافعهٔ آنها و دخیل کار ساختن فوجداران و عمال و داخل شدن او در بلده

ا حس ـ د ـ ر ا ـ ـ ـ ـ ـ ادر ـ ـ
ا ـ ابر ملک ا ـ و ـ ـ ا ـ ـ ـ ـ ـ ـ
ر ـ ا ـ ـ ـ ـ ـ ـ ـ

* بیت *

به کار آگهان راز دل باز کرد   سر حقهٔ مشورت باز کرد

به صلاح و صواب دید علی محمد خان که واقف و با مردم این مرز و بوم موافقت داشت صلابت محمد خان و جوانمرد خان را طلب داشته بعد از عهد و پیمان مؤکد و موثق بایمان فوجداری پیرم گام به صلابت محمد خان و فوجداری پتن به جوانمرد خان مقرر شد و خلاع هر دو کار به هر دو برادران داده مستمال ساخت و بتحریر و کفالت آنها پروانه جات طلب زمینداران راجپوتیه و کولیان دور و نواح رفت چون از راه راست آب که کفاف لشکر تواند کرد نبود قرار یافت که بصوب بیجاپور شتافته کنار رود سابرمتی را گرفته راهی شوند و علی محمد خان و صلابت محمد خان و جوانمرد خان را بطریق (۱) قلاوری که واقف از راه و معبر بودند مقرر ساخته روز دیگر طبل رحیل فرو کوفت و بر ساحل سابر متی پیوست و از آنجا بکوچهای متواتر آهنگ پیش نمود - حامد خان بعد فیروز مندی از موضع ادالیج معاودت به شاهی باغ کرد چون از فتح الباب بلده که امکان نداشت و جمعیت خودی از فوج منصوب و نگاهداشت سردار محمد خان بهم رسیده و زبان زد مردم گشته که منصوب تا بیست هزار سوار جرار باستعداد تمام می آید بر جماعهٔ مرهٹه که شیوهٔ جنگ در گریز پای دارند و بر مردم خویش که قریب چهار پنج هزار بودند عهده بر آئی نمی دید و علاوهٔ آن تقاضای طلب سپاه و اکثر کار پردازان که ارادهٔ همپائی او نداشتند جدائی می گزیدند چنانچه مرلی دهر داس دیوان گجراتی از وخامت عاقبت اندیشیده که مبادا بدست سپاه گرفتار شود فرار نمود روزیکه خبر وصول مبارز الملک بموضع پتهاپور دوازده کروهی شنید با کدخدائی بعزم دکهن به محمود آباد شتافت و از آنجا از آب مهی گذاره شده رو به مبارز الملک ششم شهر ربیع

---

(۱) قلاوُز با واو بر وزن فنا دوز سوارانی را گویند که بجهت محافظت لشکر در بیرون لشکر می باشند و بتخفیف واو هم آمده است بر وزن تجاوز و بارای بی نقط هم گفته اند و گویند که لفظ ترکی است ۱۲ - برهان *

[illegible]

و از نشستن منصوب بر سرحد و فوج مغله قرب بلده نظر بر افعال و اعمال
ناهنجار خود از وخامت عاقبت اندیشید روپ سنگه نامی را نائب مقرر
نمود و به سردار محمد خان نامزد و اعانت او سفارش کرده بصوب محمودآباد
بر آمد و شیخ الله یار بنابر مزید تاکید مدار الملک از سدهپور روانهٔ پیش گردید -
سردار محمد خان را که نوشتهٔ نیابت رسیده بود و فوج مغله نیز بسی کروهی آمد
تمهیدی به کار برده بروپ سنگه گفت که فوج منصوب نزدیک پیوسته و خود
ناسنده کوب متوجه این صوب است صلاح و فلاح حال او آنست که سر خود را
بسلامت گرفته برود و او این معنی را از مساعدت بخت تصور نموده بدر رفت
و سردار محمد خان بلده را متصرف گشته بمحافظت پرداخت - حامد خان در
نواح دریای مهی خبر رسیدن کنتهاجی را دریافت نمود و او نیز به سرعت
بدو پیوست و باتفاق رو به شهر آوردند - دربین طریق روپ سنگه دو چار شده
کیفیت بر آمدن خود و رسیدن فوج مغله را ظاهر ساخت - حامد خان
باتفاق کنتهاجی بشاهی باغ فرود آمده هر چند در باب عدم مزاحمت بلده
بسردار محمد خان بیشتر گفت او کمتر شنید از فتح الباب مایوس گشت -
و خبر مراجعت حامد خان با مرهتّه و تصرف نمودن سردار محمد خان بلده را
به شیخ الله یار بمنزلهٔ خبر واحد در منزل کلول چهارده کروهی رسید - بمقتضای
وقت لشکر را حوالهٔ عالم علی بیگ و خواجه محمد امان و رای زاده هرکرن
نموده باهزار سوار جرار انتخابی خوش اسپه هنگام شب که پردهٔ ظلمانی
فروهشته گشت از راه بالا دست یلغار نموده آن طرف در پای سابرمتی رسید
و از دروازه رایکهر بشهر در آمد حصاریان را قوت دیگر پیدا شد - سکنهٔ بلده را
بمنزله شب عید گردید که از خوشی و از رستن بیدادی حامد خان در پوست
نمی گنجیدند - عالم علی بیگ و سرداران از موضع کلول کوچ نموده بموضع
ادالیج پانچ کروهی بلده مورچال بندی دور اردو نموده فرود آمدند و مسرعان
بنابر آگاهی رویداد نزد مدار الملک روانه ساختند و او از دانتی واره بنابر
شکستن پایهٔ عرادهٔ توپ فتح لشکر نام دو مقام نموده کوچ کرده به سدهپور رسیده

[illegible]

به تمهید اخذ پیشکش زمینداران بصوب جهالاوار خیمه بیرون نمود و صلابت محمد خان و جوانمرد خان بابی را بنابر ملحق گشتن بفوج تمام دوشت و آنها بمقتضای وقت از مکان خودها حرکت نموده بدو پیوستند و روزی چند در سرونات گذشت که خبر کوچ مبارز الملک از اجمیر و پیوستن به ضلع مارواڑ شائع گردید *

رسیدن مبارز الملک بسرحد صوبه و تعیین نمودن شیخ اله یاربخشي وغیره بطریق منقلا و روانه شدن علي محمد خان و ملاقي گشتن در مقام دانتي واره و معاودت نمودن حامد خان با احمد آباد وبر آمدن بعزم روانگي دکهن وبرگشتن از عوض طریق با کنتهاجي مرهته و تصرف نمودن سردار محمد خان غورني بلده را به نیابت مبارز الملک و روداد جنگ حامد خان با فوج منقلا و شکست یافتن فوج مذکور

مبارز الملک از دار الخیر اجمیر کوچ نموده براه مارواڑ عازم احمد آباد شد و روز بروز خبر آمد آمد بصوب با فوج گران در صوبه شیوع یافت خلل کلی در بندوبست فوجداران و عاملان حامد خان روی نمود قاضی علم الدین در بلده پیش شهرت رسیدن سند نیابت فوجداری آنجا داده علم مداخلت افراشت و فوجدار حامد خان را بیرون کرد و بدین منوال از اکثر مکانات

سپاه را جاری ساخته خیمه بیرون زد و بموجب امثلهٔ واجب الامتثال مها راجه
ابهی سنگه راجهٔ مارواز و چتر سنگه راجهٔ نرور و کندرپ سنگه و فوج مهارانا بدین
یساق تعیین شدند و چون مقرر شده بود که رایات عالیات نیز نهضت فرمایند
و مبارز الملک پیشتر پیش بطریق منقلا باشد و او قریب پانزده هزار سوار جرار
و همان قدر پیاده و لوازمهٔ توپخانه سرانجام داده روانه گشت و تا مدت ده ماه
بدور نواحی دارالخلافة و ضلع ریواری و کوت پوتلی بانتظار بر آمدن موکب
همایون متوقف بود چون خبر بر آمدن مبارزالملک با فوج گران باحمد آباد رسید،
و ایام باز گشت مرهتّه با وطان خودها در آمد حامد خان گفت که از حضور
فوج باین صوب تعیین شده می آید باید که بمجرد انقضای ایام باران معاودت
نموده ملحق شوند ازانجا که شهرت آمد آمد مبارز الملک متواتر شیوع یافت
مردم از راه خوش آمد و دنیا سازی چون خصوصیت والد راقم را منصوب می
دانستند شروع بآمد و رفت نمودند والد از عاقبت اندیشی که مبادا منافی
بنوع دیگر بحامد خان خاطر نشان نموده باعث رنجش شود دو روز پیش و پس
باستقبال شتافتن لازم لهذا پانزدهم شهر شعبان به همراهی عبدالرحیم بابی که از طرف
حامد خان فوجدار کری مقرر شده بود بر آمد راقم و دو برادر مرحوم سعادت اندوز
خدمت ایشان بودیم و در آنجا بیست روز توقف نموده بود صلابت محمد خان بابی
که دران وقت در بیرم گام قیام داشت از رسیدن واقف گشته استدعای آمدن نزد خویش
نمود- هفتم شهر رمضان بدانجا رسیدند و بجد باعث شده نزد خود نگاهداشت
والد کیفیت بر آمدن بعزم استقبال و رسیدن بیرم گام به مبارز الملک نوشت
در جواب بنابر مقرر نمودن چند نفر قصّاد و جواسیس و بتواتر رسیدن اخبار
و رویداد بلده و حامد خان رسید و بعمل در آمد در اواخر همان ماه صلابت
محمد خان را رفتن بصوب کولوار ضروری افتاد - برادر زاده اش را نائب گذاشته
رفت - همدران اوان روز عید الفطر صفدر خان بابی بموت [1] فجئه در گذشت
و فوجداری بیرم گام از صلابت محمد خان تغیر گشت والد ازانجا بموضع

(۱) فجئه ناگهانی *

realpatidar.com

بوقوع یک یک زنجیر فیل ماده که در بساط داشتند با اقمشه و برخی از سرانجام دیگر که نوشته حامد خان از غارت رفتن اسباب خویش اظهار شکایت داشت بوقوع نمودند - دکهنیان بلا دغدغه و وسواس و بی خوف و هراس مانند مور و ملخ در پرگنات صوبه پراگنده شده بتاخت و تاراج و گرفتن مال امانی که باصطلاح آنها کهندنی گویند به کشاده پیشانی دست تطاول دراز ساخته کهنتا جی و پیلاجی در تعلقات بامرد خودها متوجه شدند حامد خان عصابهٔ عصیان بر ناصیه بسته و طیلسان طغیان در گردن افگنده و کلاه نخوت برسر گذاشته دم از انا و لاغیری درین صوبه زده علم خودسری بر افراشت و علی رؤس الاشهاد طبل مخالفت فرو کوفته باستقلال و استبداد تمشیت مهام و استعداد و سرانجام پرداخت هشتاد هزار روپیه نقد با جنس ملبوس خاص که باهتمام شیخ الاسلام خان تعلق داشت جبرا قهرا گرفت و او ادای آن وجه را مشروط برخصت و رفتن کعبه معظمه زاد الله شرفا و تعظیما داده به کنبهایت و ازانجا براه کشتی به بندر سورت شتافت و حجره های اموال سرکار و الا را کشوده آنچه قابل گرفتن بود متصرف شد چون درین هرج و مرج سررشته کاغذ که سابق گرفته بود در معرض تلف آمد محالات دیگر از دفتر خانهٔ دیوان گرفت و خالصه و جاگیر وغیره تمام صوبه را قبض نموده و بگرفت و گذر مردم صاحب ثروت و مایه دار و توجیه تیوره نموده مبلغهای کثیر بانواع و اقسام ظلم و تعدی که بشرح راست نیاید گرفت همدران ایام حامد خان احمد قلی و حسین قلی پسران شجاعت خان مرحوم را مسموم ساخته روانهٔ ملک عدم گردانید - مصطفی قلی را که خورد سال بود نگاهداشت - مرلی دهر نام نویسنده باشندهٔ گجرات که مستعد بود خلعت داده دیوان خود ساخت - صلابت محمد خان بابی بنابر مصلحت وقت که بودن بلده را صلاح و فلاح خویش نمی دانست فوجداری ویرم گام را گرفته بیرون رفت چون خبر کشته شدن شجاعت خان و ثانیاً رستم علی خان در دکهن بتورک را و پسر کهاندیراو سنداپتی که کنتهاجی و پیلاجی نوکران او بودند رسید با فوج گران متوجه این صوب گشته در نزدیکی بلده آمد و پیام ملاقات با حامد خان نموده در ریگ دریای

[illegible]

نهایت تنگ شد و تزلزل در بنیان عزم و استقلال بقیه لشکر افتاد - اکثری ازین حالت سهمگین دل گسل دست از اسپ و یراق بلکه از جان شسته به تغییر لباس در پردهٔ ظلمانی شب من نجی براسه بتدریج بر آمدند صباح روز دیگر که پنجشنبه بود رستم علی خان باوجود این حالت از روی تهور و جلادت که جبلی و فطرتی داشت چندین شجاعت و استقامت را غبار آلودا کراه ساخته بعد ادای فریضهٔ فجر و تعقیب میل خوردن قهوه نمود که درین اثنا سردار محمد خان غوری اسپ سواره در رسید گفت هنگام سواری و رزم پرداری است (۱) فنجان قهوه باز شفقت نموده گفت بر همین گل زمین بساط استقامت گسترده باید نشست تا آنچه مقدور شدنی است بعرصهٔ ظهور آید - سردار محمد خان صلاح در سواري دیده بجد گشت لهذا فیل سواري طلب نمود - باز دیگر ظاهر ساخت که وقت اسپ سواري و تاختن است بنابر آن کوه تمکین و وقار و آن (۲) رائض (۳) مضمار شجاعت و جلادت چون رستم وقت سوار رخش گردیده الله الله گویان رو بمخالف به تاختن در آمد لیکن درین تاختن تفرقهٔ تمام بحال بقیة السیف افتاد و از کثرت افواج مرهٹه پراگنده گشتند بعضی کشته و برخی خسته و پارهٔ گرفتار شدند و معدودی بیاوری بارگی جان بسلامت بدر بردند سردار محمد خان نظر بر زخمهای کاری برداشته در معرکه افتاد - رستم علی خان که سمت دیگر تاخته بود مرهٹه از صدمت و صولت آن شیر بیشهٔ هیجا چون دیو از لاحول گریزان کوچه داده فیل داشتند و احدی را جرئت اقدام نمودن بمقابل در آمدن نمی گشت تا آنکه از هر طرف هجوم آورده بزخم تیر و نیزه مجروح ساخته بر و بدل شمشیر بدرجهٔ شهادت فائز گردانیدند و حسین قلی و احمد قلی پسران شجاعت خان دوباره اسیر پنجهٔ تقدیر گردیدند دکهنیان سر آن شه سوار عرصهٔ مردمي و مردانگي

---

(۱) فنجان معرب پنگان بکسر اول و کاف فارسي با الف کشیده کاس و مطلق پیاله را گویند ۱۲ *

(۲) رائض سوار کار جامع ۱۲ *

(۳) مضمار میدان جای اسپ تاختن ۱۲ *

راهی منکسف طبع عالی ترسیدن بود لکن مشیت ایزدی و ارادهٔ م یزی
بدان نه پیوسته بود هشت شبانه روز بر تالاب موضع مذکور توقف و مقامات روی
نمود و از بام تا شام از چهار طرف بجنگ توپ و تفنگ پرداخت - آخر الامر
غرهٔ شهر جمادی الثانی کوچ اتفاق افتاد و (۱) کورکه و کوس در ماتم نو گرفتگان،
فریاد و فغان بر کشیدند * * بیت *

برآمد بانگ کوس و نالهٔ نای ‖ بر کوه آهنی جنبید از جای

چون امواج مرهته مانند دریای بلا محیط شده بود من الغاق الی (۲) العسق
جنگ کنان بایست رفت بهر جانب که راهی پیدا منکسف قطع طریق در آمد
لهذا دران روز موضع نا یاد معمولهٔ جوراسی کندهایت نشد و تعب زد و خورد
کنان وارد گشت و ازانجا بدستور روز دیگر گرفته بموضع کلمسرو و روز دیگر بموضع بانه
معمولهٔ پرگنهٔ پتلاد رسید و دران ایام چه در روز و هنگام شب به جنگ توپ و تفنگ
که دمی فرصت نداشت تنور حرب گرم بود * * بیت *

بدین گونه هر روز پیکار بود ‖ زمین پر ز خون و هوا تار بود

اهل سوق و جمعی که از لشکر حامد خان بهادر خواه همراه آمده بودند درین
ره نورد فابو یافته بدر میرفتند و روز بروز سپاهی لشکر رو بکمی آورد و جمعی
را که دربارهٔ شان قضای آسمانی با مضا پیوسته بود بوادی عدم می شتافتند درین
کوچ میر محمد هادی که در چند اول فیل سوار بود و فیل از صدمات توپ و شورش
دان سراسیمه گشته بنیاد بدمستی نمود و باختیار فیل بان نماند رو به لشکر مخالف
نهاد و در آنجا بگذر آمد و تیر یک زنجیر فیل بر زخم گولهٔ توپ برخاک هلاک افتاد -
آقا هادی که از قید در روز جنگ اول رهائی یافته بود درین وقت در گذشت بفارسی
مقدم موضع بسو معمولهٔ پتلاد که از بلده هفده کروه واقع شده چون در ان اوان
پرگنه در عهدهٔ رستم علی خان بود در چندین وقت ظهور حسن خدمت بخاطر
آورده آگاه ساخت که اگر بموضع مذکور رسیده شود آذوقه و جمعیتی که فراهم آورده

(۱) کورکه لغت ترکی و فیل فارسی طبل را گویند ۱۲ *

(۲) غسق بالتحریک شبانگاه *

بهمان جلدی و چالکی فیل خود را به فیل حامد خان مقابل ساخت و او از افتادن میر نتهو با جمعی و پست پاشدن همراهیانش و رسیدن حریف به سنگ عنانی چون بلای ناگهانی مشاهده نموده کلمهٔ الفرار فی وقته ظفر بر خوانده از فیل نزول نموده بسواری اسپ کناره کشید * * مصرع *

گریزی بهنگام پیروزی است

سرداران مرهتّه که واهمهٔ عظیم و خوف جسیم از رستم علی خان داشتند درین معرکه از دور تماشایین گشته بجنگ مبادرت نکردند الحاصل رستم علی خان همعنان فتح ظفر در فرودگاه حامد خان در آمده حسین قلی و مصطفی قلی پسران شجاعت خان و آقا هادی را که مسلسل و معلول در آنجا دید رهانید و نقل و رحل حامد خان و لشکریانش آنچه توانستند بغارت گرفتند و تا پنج شش ساعت در انجا توقف و درنگ ورزیده شادیانهٔ فتح نوازان ایستاد - چون احدی را در برابر خود ندید سرب و باروت با چند ضرب توپ گرفته و ما بقی را میخ آهنی در گوش زده مراجعت بفرودگاه خویش نمود - پارهٔ از سپاه و اهل سوق حامد خان با رحل و نقل آمده رستم علی خان را دیدند و امان و زنهار گرفته همراه شدند - کنتها جی بعد رفتن رستم علی خان میدان را خالی یافته دست بغارت اردوی حامد خان و گرفتن اسپان و سر انجام باقی ماندگان گشوده در طرفة العین بباد فنا داد درین فرصت پیلاجی بر بنگاه رستم علی خان ریخته؛ بتاخت در آورد و سوای آنچه در قلعچه آنجا با جمع از عرب که بمحافظت تعین کرده بود باقی بگذاشت و ارادهای توپها را آتش داده میخها در گوشها زد و سرب و باروت و اسباب آنچه توانست برد و ما بقی را بسوزانید چون رستم علی خان رسید اثری از بنه و رحل و نقل بجز جمعی از غارت زدگان کیفیت را تقریر نمودند بالضروره بر تالاب آنجا خیمه مختصری زده دائره نمود و به تیمار احوال مجروحان پرداخت - کاظم بیگ خان و جمعی که اجل شان رسیده بود در حملهٔ نخست ره نورد وادی عدم گردیدند بالجمله حامد خان که ازان معرکه بر آمد نزد کنتها جی رسید و زبان ملامت و طعن دراز ساخته سرزنش بسیار از تماشا بینی و غارت نمودن لشکرش کرد

احمدآباد بود و از راه دور بینی که جنگ در سر دارد متعلقان خود را در خانهٔ سردار محمد خان غوری که از سابق رفیق و سر فوج رستم علی خان بود بمحمد الله دین و محمد اشرف برادرانش که در بلده بودند سپرده بجهت حفظ ناموس سفارش نمود - فخر خان بابی را به نیابت در بندر گذاشته بعزم جنگ کوچ بکوچ راهی گشته بود در رسیده بمسافت دو کروه از فرودگاه رستم علی خان فرود آمد و از گرد راه همان شب کسان خود را با دوستجات آعب حاله که مشتمل بر نفاق و همراهی او رسیده بود نزد پیلاجی فرستاده از مافی الضمیر او استعلام نمود و او این معنی را از مقتضیات وقت و مساعدت بخت دانسته چون از رستم علی خان به تنهائی عهده بر آمدن نتوانست آوردن ملک و برداشتن این قسم حریف را فوزی عظیم دانسته در همان شب با حامد خان ملاقی گشت و عهد میثاق را درست ساخته خلعت و فیل گرفته آخر شب بفرودگاه خود معاودت نمود فورا این قصه بجنسه برستم علی خان رسید و حقیقت غدر از حجاب شبهه بیرون آمد در جواب گفت که از وقوع آمد و معاونت نداشتم تا اینجا رسیدن منظور بود بعمل آمد فتح و ظفر آسمانی است از چند و چون و کم و بیش نباید اندیشید * * مصرع *

تا یار کرا خواهد و میلش بکه باشد

اتفاقاً میر نتهو و محمد صلابت روهیله حسب الطلب حامد خان که بصیغه نوکری از مالوه برآمده بودند در چنین وقت رسیده ملحق گشتند و جمعیتی خوبی نزد او سوای افواج مرهته فراهم آمد روز دیگر که خورشید خنجر گزار در بام نیلی حصار علم گیرودار در افراخت رستم علی خان کوس رحیل نواخته با جمعیت چهار هزار سوار و همان قدر پیاده سردار محمد خان و کامگار علی خان را به هراول و احمد قلی ولد شجاعت خان بدست راست و کاظم بیگ خان بدست چپ و محمد پناه بخداولی و با جمعی از شجاعان خود در قول جا گرفته سوار گشت ازانجا که هنگام شب حامد خان توپخانه را با فوج به مقابل آورده چیده بود بنیاد توپ اندازی نمود بالضروره رستم

realpatidar.com

realpatidar.com

سایر و بطرف دیگر هر که راه یافت شتافت - ابراهیم قلی خان با مردمی شجاعت تنها قدم جرأت در خلوت خانه نهاده چون شیر غران و هژبر ژیان در آمد - حامد خان را که از اطلاع هنگامه از راه دیگر بیرون رفته کسان خود را از وقوع واقعه آگاه نموده امر بقتل واسرمی کرد درآنجا نیافت بتصور آنکه شاید در محل سرا باشد باندرون خانه در آمد هر چند بیشتر جست کمتر یافت بالضروره آهنگ بیرون نمود درین این مردم از چهار طرف رسیده بضرب چوبهٔ تیر و گولهٔ بندوق و شمشیر آن نوجوان شجاع را از پا در آوردند درین معامله محمد علی جماعه دار همراهی حامد خان و فرید افغان جماعة دار ساکن آن طرف دریای سابر که پیوسته دم از هواخواهی حامد خان می زد بمطنهٔ اتفاق با ابراهیم قلی خان کشته شدند و جماعه نوربیه بطمع سلاح و کسوت هر که از بیگانه و آشنا را یافتند بزیر تیغ بی دریغ در آوردند و دروب شهر مسدود گردید که احدی را یارای دخول و خروج نبوده در تجسس همراهیان ابراهیم قلی خان در آمدند از اتفاقات والد راقم که چند روز پیش ازین واقعه حسب الطلب بقلعه رفته و اتفاق ملاقات نشده بمقتضای صلاح وقت که آمد و رفت را از خود باید داشت در آن روز چون از داعیهٔ ابراهیم قلی خان واقف نبود رفته انتظار بیرون برآمدن حامد خان داشت که بغتةً این معرکه روی نمود و میر اشرف علی خان و ید مهر علی خان که بذریعه عاقل خان فوجدار ایدر برای ملاقات آمده بود در کار خودها درماندند که مبادا مایان را بتصور همراهی ابراهیم قلی خان رایگان وضائع سازند چون هنگامهٔ داروگیر بطرف در زنانه بود در توشه خانه که فی الجمله معروفی با محرم خواجه سرا توشکچی والد را بود باشرف علی خان کناره گرفتند و لحظه توقف نموده چون این طرف خلوت بمطر در آمد باراده بر آمدن ازین ورطه و رسیدن بسواری روان شدند بر دروازهٔ باغ خانکه اسپ سواری ود رسیده اسپ را نیافتند که در ابتدای هنگامه جلو داران اسپ را خانه آورده و سائیس نیسه در متفرق گشته بودند بالضروره پیاده اراده پیش نموده بطرف دروازهٔ کچهری متوجه گشتند که پنج شش نفر از جماعه پوربیه از مقابل

realpatidar.com

بوکیل دیوان جهت مدا نوشت که تیرش را شجاعت خان که بقصد شهر می آمد
در دیگی به دست کنبهاجی مرهته کشته اند شکر از نتاج فتح قدمی در ۱۲
خوب خان ملع دیگ بود بدریافت بی حد بهدح اسمعیل خود را شمرده
بلده احمد عظمت نمود و از دل دوشاهی از اسب مرهته ستم مقید ۱۲۶
تشبه از سبب از توسطات دیگران بوکیل شد و از پی آخر بعرض رسیده
بود بعرض و آئین و بمحصب حامت و گوشوارا میداند سرافراز گردند بعد
در ر: که کیفیت بداد در راح ظاهر گشت از مجلس شهید دین احمد حضرت
عرض میدادی ا مد الملک اسمعیل مینمودند بعرض رسید که در ۱۲
مدتی ا کشته مه ده ائمه است و توسط بعض الحق علی محمد خان
ا محمد نظر ادیس رسید الحامل : بیک معن خن ادم علی خان
ا برده با محمد خان ملاقی ساخت و از سلطان ست به کلیل ا ری بدون
و حدیث ا به دمی و دلت برداخته وحصب مرد باصم بیع مدی محمد
خ ی د اسمی سه د واح مشد داخل قلعه بهد گردند عوض خان دیوان
م به و مدی خان دیوان بمعن که به احمدآباد بوطن احمد امودا جنه محمد
شدا د مست و تمن بلده از مسلم و قاهره طرفا و کلها ره خلاف امود
به محمد مه آن بلده و مکدب این طرف نیری می خوبه و ب پسکوی
اندوجی د ی ب محمد دکهاجی که اکرا مهی بوی سه مه مت و دشمن
ب بلده به امده افکندو و محب به اوجله و ملک ا مسمی و مواج ش امر
سد نمود مه ا ده مبیولد و لشک مه ده ب مه ی ام ب ارده مود د د
مس ام ب ارد نده ده امدد دکا سور احمد امیرمدس سرا اب
و سمد ا ر مس و مهم امی لا ر به مسد مقت مد اد ا ده
می ب ده ب مد مد ا مهی مامه مه مود اد مه ه

[illegible]

[illegible]

بلده در عمارت کاریز داراز از دو روز نشسته بود خبر واقعی از روئداد نداشت اظهار نمود حامد خان بعد قتل و غارت و اسیری قبائل و حسین قلی و مصطفی قلی پسران شجاعت خان با فوج مرهتّه بساهی باغ هنگام شام ورود آمد و قریب دو ساعت از شب گذشته سر شجاعت خان را نزد معصوم خان بابی فرستاد و او بابراهیم قلی خان رسانید -

* بیت *

چنین گفت بهرام اندر نهفت ۔ که نتوان شب کور در خانه خفت

علی محمد خان همان وقت حقیقت این واقعه بمبارز الملک نوشته مصحوب قاصدان جلد روانه کرد و آنچه از راه فراست دریافت نموده سابق نوشته بود بعرصهٔ ظهور آمد و تصدیق قول او شد - علی محمد خان و معصوم خان باتفاق نزد ابراهیم قلی خان رفته گفتند که الحال نشستن درکار نیرو هنگامه آرائی که بازی از دست رفته و مهرهٔ تدبیر در (۱) مردار خانه افتاده جمعی که هستند وقت کار رفاقت نخواهند کرد فائده مترتب نیست درین پردهٔ ظلمانی شب بکنجهایت و ازانجا بسورت یا متعلقان میتواند رسید و باتفاق رستم علی خان آنچه مقتضای وقت باشد بتدارک پردازند او را غیرت و حمیت دامنگیر گشته روادار این عار بر خود نگشت و گفت که چون ممانعت در آمدن حامد خان در شهر مقدور نیست - آنچه شدنی ست در همین مکان هرچند که تنها باشیم بظهور خواهد آمد -

* بیت *

بود مرگ خوشتر ازین زندگی ۔ که آرد بروئیم خو شرمندگی

بالآخر با نرام تمام ازانجا برخاسته بخانهٔ شجاعت خان رفت - صباح روز دیگر که بیضهٔ خورشید در گریبان خون آلود شفق چاک زده سر بر آورد - معصوم خان بابی و ارباب تحریر رفته حامد خان را دیدند و افواج مرهتّه مانند مور و ملخ پراگنده شده بتاخت و تاراج مواضعات و پورچاپ دست تطاول دراز ساخته بمکانهائیکه هرگز نام مرهتّه نرسیده بود در آمدند ازان تاریخ این صوبه لگدکوب حوادث است که اکنون بالکل بتصرف آنها رفته القصه حامد خان تمهیدے برای رفع بدنامی اندیشیده

(۱) مردار خانه خانهٔ را گویند که در بازی نرد که مهرهٔ دران خانه در ششدر افتد و نتواند که بیرون بر آید ۱۲ - برهان *

[illegible]

اردو بازار شبگیر نموده روانه شدند - شجاعت خان در سواد موضع موته میدره چهار کروهٔ بلده رسید چون احدی را از فوت رسیدن مخالف آگهی نبود باشتیاق آمدن خانها کوچ و فوج سپاه و اهل اردو بازار بر یکدیگر سبقت نموده بخوشی (۱) رونجو کوچ سبقت می ربودند انتظام تورک فوج و نسق گسیخته در هم آمیخت هر کسی راهی در پیش گرفت که درین بین یکه تازان مرهٹه که شول سوار گویند نمودار گردیده بر (۲) خنداول زد و خورد نمودند به مجرد ظهور این معنی یکباره سپاه دست از پا گم کرده از پیشتر سبقت را از تا دو سه استعاره نموده برو دویدن که اکنون از خوف نبود شتابی زندگی بعمل آوردند که سر فوج خود را به بلده رسانند اکثر بیدلان لشکر و متصدیان نواب آنها نیز کسی را که چه نتاز ساخته بدر رفتند و سواران مرهٹه بر کمرگاه ریخته دست بغارت و تورتین (۳) اولجه کشادند - هرچند شجاعت خان بترتیب فوج پرداخت بنابر انبوهی ز قوم زار و حائل بودن پرتال و ازدحام اردو بازاریان صورت نه بست و هر کسی را سودای سر خود را بسلامت بردن ازان معرکهٔ سهمگین دل گسل در سر افتاد و درین وقت از نظر سوداء غائب بودن غنیمت پنداشته تیغ کجی گردیدند شجاعت خان با (۴) سردمهٔ قلیل که با او بودند بیک سمت افتاده حامد خان فرصت یافته با فوج همراهی خود بر فیل خوجه آهنی زره پوش غرق آهن بمقابل در آمده چون بلای ناگهانی و قضای مبرم آسمانی کوه و کمرا در رسید * * نظم *

بر آمد ز کوس صلابت خروش خروسی که برداز سر خرج هوش
اجل از یســـار و یـــمین آمده بلا ز آســـمان بر زمیـــن آمده
بسی صبح دولت رسیده بشـــام بسی را سده روز روزی تمـــام

(۱) رونجو که چارپایان هنگام مراجعت بمکان که در آنجا خو می خورند در روندگی شتاب دارند مشهور و معروف است و در اصطلاح متداول ۱۲ *

(۲) خنداول لغت ترکی جمعی که از دنبال لشکر آیند ۱۲ *

(۳) اولجه لغت ترکی بمعنی غنیمت ۱۲ *

(۴) سردمه بکسر شین گروه اندک و پارهٔ چیزی ۱۲ - خام *

[illegible]

راه الله شوا و تعظیما با برخی تحفات و (۱) تنسوقات از بندر سورت وارد احمدآباد گشته روانهٔ درگاه سلاطین پناه بود - علی محمد خان چند نیلکی مستی شلیتهٔ سفر و آمله که بموجب فرمایش بکار املاک سرکار ساخته بود به همراهی او روانه کرد - عنایت محمد خان نبی که از ملازمین معین حامد خان آگهی داشت درین وقت بودن خود را در بلده مناسب ندانسته با متعلقان و اولاد بمحال جاگیر پدرش گردیده اقامت گزید *

ملحق گشتن کنتهاجي مرهٹه با حامد خان و وقوع جنگ با شجاعت خان و کشته شدن او بتصرف رفتن صوبه بدست حامد خان و قرار یافتن چوتهه مرهٹه و سوانحاتي که دران هنگام به ظهور آمد

سابقا بر آمدن حامد خان از بلده و نگارش سرگذشت آصف جاه و توقف و رزیدن در دو حد دکن بر انقضای ایام باران و انتظار جواب معروضهٔ کلک بدایع سلک گردیده آصف جاه از دریافت تغییر صوبه و رونداد و جرأت شجاعت خان در برداشتن پاس حرمت حامد خان عمویش و برآوردن از صوبه بی استعدادی رساله از پیشگاه خلافت و جهانبانی و انحراف مزاج اقدس در بارهٔ خویش در علاج واقعه قبل از وقوع اندیشید * بیت *

سر چشمه شاید گرفتن به بیل   چو پر گشت نتوان گرفتن به پیل

کنتهاجی مرهٹه را بموافقت و اعانت حامد خان و استیصال شجاعت خان بقرار تقرر چوتهه صوبهٔ گجرات ترغیب و تحریص نمود او که پیوسته خواهشمند

(۱) تنسوق معرب تنسخ است بضم سین بروزن مه رخ هر چیزی را گویند که بسیار نادر و کم یاب و بی مثل و مانند در نهایت نفاست باشد ۱۲ - برهان *

سپاهی بمولس ... دیگر میرمی که به شجاعت خان ملازم آمده بد
گجراتی و متصدی جنگ ... و میدان را عهده بر آمدند و ...
... صاحب ... بی جنگ دست بمیدان ... داد
... که سپاه ... کسته خواهد ... رستم علی خان
... و ... مردم ... طلب گجرات ...
... بی ... و ... جنگ ... دست
... شجاعت خان که در قلعه ...
... دست ... رستم خان ... علی
محمد خان ... الملک و ... که
... ، ... محمد خان ...
... و ... طلب ... شجاعت خان
... [illegible]
... [illegible]

[illegible]

مداخلت و اعانت ناظمان او نوشته مدارالملک به علی محمد خان بخروج نموده دخل کار گشتند عراضه بر مضمون المحرره سال هزار و صد و سی و هشت رقم از درگاه باحمد آباد آمد - اندرین سال حامد خان حسب الحکم حسن محمد بیگ مصحوب کور برادران به شجاعت خان مرحمت گشت چون شجاعت خان ترتیب فوج شصت کس نفرات فراهم آورده و احمد خان را [illegible] و ماهه [illegible] آورده و رستم علی خان که [illegible] صورت [illegible] مقاله [illegible] کارزار پرداخته - تعاقب کرده بود یک کوچ [illegible] و اواره شهر دو در زندان و بودن جمعیت همراهی ادبا نمودار گشته زبان بدحامی و [illegible] کردند شجاعت خان التفات فوج ادنس را از آصف جاه درخواست نموده [illegible] دولت حضور بعرض اقدس رسانید که اگر بود حسب [illegible] برادران شود و بر سائر مرحمت گردد ترتیب بیست هزار سوار که موجود است جمعیت دیگر فراهم آورده هرگاه موصل شود بعد الله و بعد اقبال آصف جاه [illegible] و [illegible] بدرجه احداث [illegible] گشته سه لک روپیه [illegible] علی الحساب از خزانه در صورت [illegible] گشت - شجاعت خان احمد قلی پسر خود را بسالداری [illegible] کرده به [illegible] صورت نزد رستم علی خان فرستاد که بتعلق [illegible] سپاه و استعداد پردازد - مدارالملک ازین استدعا و بلند پروازیها که موجب تاخیر ترخیص او شده واقف گشته علی محمد خان را که مرد بیدار مغز و برای (۱) رزین او اعتماد داشت مخفی طور که احدی بران مطلع نه گردد بدستخط خود بشرح و بسط نوشت که از ینها آنچه استدعا نموده اند متمشی و از عوده بعمل می تواند آمد و مصدر چنین امر خطیر می توانند شد یا همه لاف و گزاف ولا طائل محض است والد بعد مطالعه حوالهٔ راقم و در کدام این راز سربسته مطالعه فرمودند پس از اندیشه و تامل از کمال کیاست و درایت که احقر مسودهٔ آن نمود پاسخ نوشت خلاصهٔ مدعا آنکه در شجاعت و جلادت و سپاهگری این برادران شکی و شبهه نیست که بذاته شجاع و مردانه اند لیکن سپاهی بودن امر است جدا

(۱) رزین بر وزن امین بمعنی محکم و استوار و مضبوط باشد - برهان *

محمد خان ا به بهروج و ام انتقوله و به محراب دیر خان بعدیه کرده
دیدند شریک و به سعد کسند شجاعت خان بدل حتی نمودن بد
حامد خان ا گفت هر آنا د سکل بود ل حقیقی ا مرطب علب گسب
سجاعت خان این حوادس ـ و مدع نمودند هاک مر حال دادی
انداحب از طرفین تا حدل ل ا
وپ و تفنگ حمله حالی مرد د یکی بهد
بعضی ا موطلس احمد آباد که شد شجاعت خان ا
اسان خود اش یک ساحه دوا نداختند علی محمد
ار ا بدستی کد بناول
د ملازمت محمد خان حویه اطلب
گفت از منصوب ساکب و عدا د
و اطاعی ی کرده کردند اولی و اسب و موحب حوس منصب سب
آنها در حیالی
محمد خان ا آمده و گردند و
د دوید و بحد هالب
سب حالی
و احمد فلام
لی و دادای
ا حمر لی

صوبه‌داري مبارزالملک سربلند خان بهادر دلاور جنگ و نیابت شجاعت خان و وقوع خانه جنگي با حامد خان و ديواني مومن خان

بنا بر بعضی مقدمات که ذکر آن مناسب این اوراق که منحصر بر سوانح صوبهٔ احمد آباد است نیست نظام الملک بی اجازت حضرت اقدس از حضور بر آمده روانهٔ دکن شد و از پیش گاه عز وجلال ناصر جلیل القدر وزارت اعظم اعتماد الدوله قمر الدین خان بهادر نصرت جنگ مفتخر و مباهی گشت و چون ضابطه و قانون این سلطنت است وزیر تغییر نمی شود نظام الملک بوکالت مطلق بخطاب آصف جاه سرافرازي یافت و مبارزالملک سربلند خان که بمنصب هفت هزاري هفت هزار سوار دو اسپه سه اسپه ممتاز بود بصوبداري احمد آباد از تغییر آصف جاه و بعطاي خلعت خاصه و سرپیچ مرصع و یک زنجیر فیل مقرر شد و تا رسیدن او یرلیغ قضا تبلیغ نیابت صوبه به شجاعت خان شرف صدور یافت چنانچه در ماه ذیقعدة الحرام مطابق سال هزار و صد و سی و شش (۱) امثلهٔ واجب (۲) الامتثال با نوشتهٔ مبارز الملک به شجاعت خان و سند متصدیگری محالات پرگنه حویلی احمد آباد و دهولقه و بروج و جموسر و مقبول آباد و بلسار و محال شرطی صوبه از پرگنهٔ کري با علی محمد خان والد راقم رسید - شجاعت خان بلوازم استقبال و تقدیم آداب پرداخته منشور نیابت گرفت و حامد خان را آگاه ساخته به تمشیت امور نظامت از مقرر ساختن کوتوال و فوجدار کرد و تهانه داران سر گرم گشت - علی محمد خان سند درگاهی مرسوله مبارز الملک را به دفتر دیوانی رجوع نموده مطابق حاصل کرد و جعفر

(۱) آمثله فرمان پادشاهان ۱۲ *

(۲) إمتثال بجا آوردن فرمان ۱۲ *

[illegible]

به نیابت قضای بلده مقرر ساخته روانهٔ حضور گشت و بوالا رتبهٔ اقضی القضاة ممتاز گردید و منصب قضای بلده از تغیر پدر به پسر تفویض یافت و بموجب عرض معرف الحضرت حافظ خدمتگار خان محصول کتهره پارچه و محالات سائر بنادر صرف فرمایش حضور و ملبوس خاص و ابتیاع جنس سرکار والا قرار گرفت سر انجام آن بتعهدهٔ و اهتمام شیخ الاسلام خان مقرر گشت و داروغگی اموال ومال از تغیر بدر محمد بوجیه الدین مفوض گردید *

جنگ فوج مومن خان متصدي بندر سورت با پیلاجي گایکوار مرهته و شکست یافتن فوج و آمدن کنتهاجي بصوب دوحد و تعلق پذیرفتن متصدیگري بندر سورت برستم علي خان و دیواني صوبه مومن خان و آمدن علي محمد خان ازحضور

پیلاجی راوگایکوار که از سابق در ضلع بندر سورت مصدر شورش و فساد بود درین ایام یک گونه قوت و مکنت بهم رسانیده بتاخت و تاراج اطراف و نواح آنجا و قتل و غارت مترددین دستِ تطاول کشاده بود - مومن خان متصدي آنجا فوجی را بسر کردگی عرب محمد خان و جمعی از همراهیان به تنبیه و تادیب او مقرر ساخت و آنها بقدر مقدور و میسور به زد و خورد پرداخته شکست یافتند - چندی کشته و خسته و برخی گرفتار گردیده مقطعی داده آمدند و تسلط پیلاجی بدان ضلع زیاده شد و موضع سونبره معمولهٔ بو کروه مضاف سرکار بندر سورت به مسافت سی و دو کروه از بندر که تعلق ترمبندار داشت بآنها ساخته بتصرف در آورد و بر کوهچه که بمسافت یک کروه

...اقدس خوبی شقشب به کومک برد بر آمد
...به نقش دگر بدو سوب حامد خان که به
...می امد به دص طرق سدی سم علی خان
...به مقدود معدومت بمعنی آرد ملا
...م علی خان داهم علی خان دتعه تصوب دکه
...ت اهی کرتهد و موقع تدول مسکن لو سی مامور
...ورده آتش داد ملحقه بد نمودا بریده بر بمه
...بموجب حکم اقدس که مواج دهد به حدود
...س و سم علی خان از او احمد اید بصوب حدود
...ی از امر کی معمدا آبها ابداحب به آورد
...به بهت حسم مقدس به مورد آبها حتمله سد
...کسه امدند و آدگاه والا بموجب حکم باحد
...ک کرد آن هم به دان مقطع دهی کسد
...اند بود بلواد استدلال و سط آدب دد حد که
...اود ببدد قسب دشب دایها به ددد م
...م مع کرد بوک و مهاب به اد بدسب
...حکم مقدس سر مطل ملک به مزی ... به
...ب هی لوک ا آبها چه ستره موب اسب
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

کهیی خوب حکم شد والد سید خدمت را نزد جعفر محمد خان فرستاد و او بدفتر دیوانی رجوع نموده مطابق حاصل کرد و هفتم شهر شوال المکرم آن سال دخیل کار گشت همدران اوان خلعت خاصه و جیغهٔ مرصع مصحوب سید ناصر خان میر چوکی گرز برداران از پیشگاه خلافت و جهانبانی به حامد خان مرحمت گشته بود رسید و او بلوازم استقبال و تقدیم آداب بوازم قانون و ضابطهٔ مستمره پرداخته گرفت و با کرنا سنکر نام بوم باکر که وضع سپاهیانه داشت و آبرو طلب بنابر مقدمه با کسان موجدار کرد گفتگو واقع شد حامد خان فوج و توپخانه برجانهٔ او که در راحدور بود تعیین ساخت و نیز جمعی را براهم آوردهٔ مستعد بمدافعه و مجادله [1] استاده تا هنگام آفتاب زرد جنگ تیر و تفنگ بمیان آورد رستم علی خان نظر بر قدم روابط و چون مردکار آمدنی بود رفته اورا برداشته بخانهٔ خویش آورد - و روز دیگر بملاقات حامد خان رسانید از انجا که جرأت و جلادت اورا از قیافه مشاهده نمود برفق و مدارا باستمالت پرداخته نوکر ساخت - حامد خان بنابر بندوبست و گرفتن پیشکش بر آمد - چون رستم علی خان وجه پیشکش کنار دریای و اترک و موبده را با لمقطع از حامد خان بر ذمهٔ خود گرفته ابراهیم قلی خان برادرش را جهته تحصیل فوج داده فرستاده بود بر کنار رود و اترک قیام داشت که درین بین حامد خان به ضلع برپاد رسید و با غوای بعضی از معویان متعفن که تخم نفاق در مزروعهٔ سینه کاشته بودند حامد خان را ترغیب و تحریص پر خاش با او نمودند - حامد خان نیز بنا بر وسوسهٔ شیاطین الانس برین ارادهٔ کمر بست - ابرهیم قلی خان از مافی الضمیر طرف ثانی و اقف گشته در همان مکان با فوج خود پای استقامت فسرده آمادهٔ رزم و پیکار گشت - بعضی از منافقان اهل گجرات و [2] مردم زرد گوش همراهی حامد خان که این گل خیر کاشته آنها بود ظاهر داری را مرعی داشته در لباس دوستی برای کنارهٔ کسی باو نوشتند قبول نکرد و این معنی برستم علی خان که دران حین در احمد آباد بود منکشف گشت همان

(۱) مجادله بالضم کارزار کردن *

(۲) مردم زرد گوش کنایه از مردم منافق مدبدبین باشد ۱۲ - برهان *

امراء متعلقه نظامت [illegible]

[illegible]

[illegible]

حکومت [illegible]

[illegible]

پسران صفدر خان بابی بعزم استقبال و ملاقات راهی گشتند شجاعت خان و رستم خان بنابر پاس حقوق بعنوان مشایعت همراهی معزالدوله گزیده تا دونگرپور رسانیده باحمد آباد معاودت نمودند و در صدد و روانگی نزد نظام الملک شدند - چون خبر روانه شدن معزالدوله بنظام الملک رسید همانجا مقام نموده به تجویز نائب صوبه و دیوان و انتظاری استقبالیان نشست و تا مقرر شدن نائب بنابر حفظ و حراست بلده به صفدر خان بابی نوشت و او در قلعهٔ نهدر داخل گردید - مهرعلی خان که بعزم ملاقات روانه شده بود بنابر عارضهٔ جسمانی در دوحد متوقف گشته نتوانست پیش رفت نظام الملک حامد خان عموی خود را به نیابت صوبه و فدوی خان را من ابتدای فصل ربیع توشقان ئیل مطابق هفتم شهر جمادی الاول هزار و صد و سی و پنج مقرر نمود و پرگنه سرم گام در عوض دهولقه بخالصه شریفه قرار داده و فوجداری و امینی آنجا را به شاهپور خان و از طرف او رحمان قلی خان برادرش را نائب تفویض کرد و پرگنهٔ دهولقه و بهروچ و جمو سر و معمول آباد و بلسار که محالات جیدو سر حاصل اند در جاگیر بالا شرطی خود گرفته رایی بوده نامی را متصدی آن محالات ساخت و پرگنهٔ ایدر در خالصه قرار داده سید عاقل خان را بفوجداری آنجا مقرر نمود و فوجداری و جاگیر داری گودهره بمتوسل خان خسر پورهٔ خویش تجویز کرد و عبید خان را وقائع نگار از طرف خود به همراهی حامد خان و بخشی و وقائع نگاری صوبه به فوی دل خان و عبد الغفار خان را کوتوال ساخته رخصت فرمود و خود بصوب دار الخلافت معاودت کرد - حامد خان بعد طی منازل و قطع مراحل به دوحد رسید - مهرعلی خان که در آنجا بعلت مرض متوقف بود ملاقی شده همراهی گزید و برای ملاقات شجاعت خان و رستم علی خان سلسله جنبان گشته طلب داشت و آنها که بعزم استقبال روانه شده بودند در مقام گودهره شجاعت خان و رستم علی خان در منزل تهاسره رسیده ملحق گشتند حامد خان بکوچهای متواتر بر تالاب کانکریه در باغ مهر علی خان فرود آمد و او بلوازم ضیافت پرداخت بیست و نهم شهر جمادی الثانی داخل ارک (۱) گشته به تمشیت

(۱) قلعه کوچک را که در حصار کلاں باشد گویند *

بتدبیر [illegible] که باحمدآباد معاودت نمود متصل [illegible] ملازمت
رزیده [illegible] انداخته مآل کار [illegible] ایام [illegible] عبدالحمید خان [illegible]
که [illegible] و [illegible] شهر [illegible] سال [illegible] و [illegible]
بود [illegible] سال [illegible] باحمدآباد آوردند و [illegible] عمده [illegible]
[illegible] گردید •

صوبه داری جملة الملک نظام الملک و نیابت حامد خان بهادر و دیوانی قدوی خان و مومن خان

[illegible] بهادر [illegible] مظفر [illegible] و [illegible] و امیر
[illegible] و [illegible] دولت [illegible]
محمد [illegible] جملة الملک [illegible] نظام الملک [illegible]
[illegible] محمد امین [illegible] حلال [illegible] عالم [illegible] و [illegible]
[illegible] صوبه داری احمدآباد [illegible]
[illegible] گردید [illegible] خان [illegible] و [illegible]
[illegible] و [illegible]
[illegible] احمدآباد [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

و معزالدوله متصرف گشت و در آغاز سال هزار و صد و سی و پنج معزالدوله
بنابر بندوبست و نظم و نسق متمردان و تشخیص پرگنات و تحصیل پیشکش
زمینداران شجاعت خان را هراول و سر فوج مقرر ساخته بسمت سانتهه و تمولی
و دونگرپور روانه گشت در بین طریق از زمیندار اودا وابه هشتاد هزار روپیه پیشکش
گرفته متوجه پیش گردید و بر زمیندار دونگرپور یک روپیه مقرر ساخت چون پیشتر
سرحد ملک اودیپور است کار کنان مهارانا حکمت ساخته نایک بحضیر نیل و چند
سر اسپ و تحف و هدایا باستقبال آمده ملاقی گشتند - چون زمیندار دونگرپور
متوسل مهارانااست در باب مراعات او پیام گذار شدند - معز الدوله بنابر خاطر
داشت مهارانا این مدعی را قبول نموده پیشکش زمیندار دونگرپور را بخشید
و معاودت نموده بصوب پرگنهٔ بیجاپور و ضلع دریائی سابر متوجه شد همدران ایام
میر محمد باقر برادر کلان و محمد مقیم همشیره زاد برهان الملک سعادت خان
که تازه از ولایت وارد بندر سورت شده بودند باحمد اباد رسیده چندی توقف
بنابر سر انجام سفر ورزیده روانهٔ درگاه معلی شدند میر محمد باقر بخطاب سیادت
خان و بخشی چهارم و محمد مقیم بخطاب ابو المنصور خان در عهد سلطنت
احمد شاه بادشاه بوالارتبهٔ وزارت اعظم رسید چنانچه در محل خویش رقمزدهٔ
کلک بیان خواهد شد ان شاء الله تعالی همدرین سال راجه رگهناتهه داس
دیوان معزالدوله بنای امر خیری را بخاطر آورده باولی متصل پنج کوه که
مابین دروازهٔ سارنگپور و کالو پور واقع ست و بنابر نبودن آب باران در خندق حصار
آن طرف چاهها شیرین اند بنظر بر آسایش و سهولت خلق الله طرح انداخته
باتمام رسانید - معزالدوله در ضلع پتن بامر تشخیص و تحصیل می پرداخت
از نوشته جات وکلای دربار جهان مدار استنباط انحراف مزاج اقدس از تصرف
اصطبل و ضبطی جاگیرات که بتهدید تمام رسیده بود از غضب سلطانی که
نمونهٔ قهر الهی ست اندیشید و چشمش از گران خواب غفلت بیدار گشت -
اسبانرا فراهم آورده فارس خانرا از بندر سورت طلب داشته سپرد و رسید بمهر
او گرفت و پروانجات وا گذاشت جاگیرات بعد خرابی بصره کرده داد و بجهته

[illegible]

گرفتن معزالدوله اسپان اصطبل بادشاهي و ضبط نمودن جاگيرات وعدم اطاعت احكام ولا و بر افراختن علم خودسري

[illegible]

تیغ در آورده بمطمورهٔ نیستی فرستاد و مساکن را با خاک راه یکسان ساخته اثری از آدمی و دامی دار به گراست • • بیت •

ز جنبنده جز باد آنجا نماند کس از آدمی زاد آنجا نماند

و وقوع این واقعه موجب خوف و هراس زمینداران و متمردان دیگر شده از خود آمده رجوع گستند و ضامن عدم تمرد و عصیان و اطاعت و مالگذاری دادند که تا بودن حکومت معز الدوله بهیچ گونه خللی دران میان نیامد و بندوبست و امنیت طرق فراز واقع گشت القصه معز الدوله بکوچهای متواتر بنواح بلده رسید و دو سه مقام ورزیده بصوب تبه حلوال که مسکن کولیان متمرد است متوجه گردید و ضبط و نسق آنجماعه را نیز و فق خواهش بعمل آورده فوجداری آنجا را درستم علی خان تجویز نمود و خود بعزم داخل شدن احمد آباد راهی گشته سلخ شهر رمضان المبارک بتوزک و تجمل تمام و آراستگی فوج و توپخانه و فیلان کوه پیکر و ابانه حشمت و سرانجام امارت امیر الامرا سید حسن علی خان مقتول و قطب الملک که بدست آورده بود با این همه طمطراق در قلعهٔ بهدر داخل شده بتمشیت امور نظامت پرداخت - نیکنامی خان را بفوجداری گودهره و خدا یار خان را بفوجداری کری رخصت فرمود - و الماس نام حبشی که پس از رفتن بدار الخلافة بهمراهی اورا در بندگی والا در آورده بخطاب فولاد خان و کوتوالی انجا سرافراز شد بکوتوالی بلده معزز ساخت و عریب نقش او دران امر نیست که احدی از خماران و بنگ فروشان و او باشان و لوطیان راجرأت فروختن مسکرات و ارتکاب خوردن آنها نبود کسی یارای آن نداشت که بیموجب مامور احوال دیگری یا آزار زیردستی پردازد • • نظم •

بسی گردید در خلل در عدا کند د سب قدرامی را

اگر چوب حکم بدست د پې کند ... [illegible]

[illegible] خان که در ضلع سورت ... گوهر پیشکش ... [illegible] کرده بود

[illegible] احمد آباد ... [illegible]

[illegible] ... متعهدان ... [illegible]

پیوستن معز الدوله بسرحد صوبه و بتاخت در آمدن موضع دهلي و کشته شدن الف بیگ خان بحسب اتفاق و داخل شدن معز الدوله در احمد آباد

[illegible]

[illegible]

کشته گشتن شمشیر زده راجه رگهناته داس دیوان معز الدوله

[illegible]

جدال آراستن باعث خرابی و بدنامی است - معز الدوله که متوجه این موجب است ظهور این معنی موجب گرانی خاطر اوست چنانچه شد [illegible] از عالم غائب است تقدیر آسمانی که بدان متعلق گشته بود ادرا علاجی نیست پس از گفت و شنود روز دیگر ابراهیم قلی خان سوار شده دیدن راجه رگهناته داس نمود و معذرت خواست و عذرگاه [?] نشست .

وار بی امدن بعبت خوش کسته به بدبی اسادلب دداحته بعنوان بیک
بعلامت انس و دمعهٔ منصب و بعثلی حکدت ـ ا کدنددا دد
حود نکا داست که بتقی الله احمد آب شود سدای اراع بد ملی ا مل
المعه به منصب به هد پتصدی دات و به عزا سوا و حطاب سم ملی
حال بهد و طسه علم و بانه اداعنم ملی ا مل نمه منصب هد
دستدی ذات هفت صد سوار بعطاب اسمی دادان شعسب حی بیمست
به به نص معر حده معتاح کستند احمد کهنتهه دلس دیوان ه حده
به بد ب بلد سوب به دبد محمد شمر الملک حان کدا ب سلو بدلست
سد حسن علی حان و بعد آن به بیابت معر الدین حس هان ا طرف
او ا بود سد و سعدت کدی بموده او و هموالعدس که منصب ۲ هد موبدد
پس هفت هست لک ببه به حوالت بمود معر اسلام حان سه بعه
د ده بعحابه امد حون الطبعی ا معر الدوله ندالشب موجی حور ا الدی
[illegible]

افتاد و نتیجه بالعکس بخشید - مخاوفت و مصادقت به مخاصمت و وحشت
و آشنائی به بیگانگی مبدل گشت یاد صحبتهای دیرین برطاق نسیان نهاده بنابر
اشارهٔ معز الدوله که در اسیری و قید او رسیده بود کسان خود را بر خانهٔ ناهر خان
تعیین ساخت و مور چال بسته اهتمام کلی بدستگیر نمودن نمود و دست بغارت
رحل و نقل منسوبان ناهر خان که در دور و حوالی خانه اش می بودند کشاده
گشت و تا سه شبانه روز جنگ توپ و تفنگ قائم بود بعضی از شتران و اسپان
و فراش خانه اش نیز تلف گردید از انجا که همراهیان ناهر خان اکثر مردم
با نام و نیک و نجیب زاده بودند داد مردی و مردانگی داده ثبات قدم ورزیده
جلادتهای نمایان بظهور می آوردند و بسرعت کار و ظهور آمدن مکنون ضمیر
شجاعت خان به نظر نمی آمد - مصلحان خیر اندیش واسطهٔ کاری نموده طرفین
را از منازعت باز داشتند قرار یافت که لک روپیه ناهر خان بدهد و گلاب رای
بیشکار و شیخ سلام الله نام از اقربای او بطریق یرغمال بخانهٔ سید مُدّثر حواله شدند
و ناهر خان از احمد آباد بر آمده بموضع اوالیچ فرود آمده در مقام قصبهٔ سیدهپور
با انوپ سنگه تهانداری که انتظاری او داشت ملحق گشته روانه پیش گردید -
شجاعت خان به تمشیت مهام نظامت و تعیین فوجداران و تهانداران پرداخته
محمد هادی از همراهان خویش را نائب دیوان صوبه و فوجداری کرد بقاسم قلي
برادر کهتر مقرر ساخت از انجا که فیما بین شجاعت خان و صفدر خان بابي از قدیم
الایام صفای قلوب نبود درین ولا شجاعت خان وقت را از مساعدت بخت
تصور نموده در باب تغیر جاگیرات او وصلابت محمد خان و جوانمرد خان و تنخواه
بنام خود و برادران با رویداد عمل و دخل نظامت به معز الدوله نوشت و ابراهیم
قلی برادر خودرا در بلده نائب مقرر ساخته جهت بندوبست و گرفتن پیشکش
و ضامنی عدم تمرد کولیان بر آمد و بر موضع کهیره متعلقهٔ محمد بابی فوج
کشی نموده ده هزار روپیه گرفت و بجانب دیگر متوجه گشت بعد چندیکه
صلابت محمد خان از نوشتن شجاعت خان اطلاع یافت بعزم حضور و ملاقات
معز الدوله روانه شده در اسرع اوقات رسیده یک راست رفته معز الدوله را دید

نو سردار گردید و فرمان والا شان تا صوبه معزول‌شده و نیابت نظامت [illegible]
دیوانی بنام شجاعت خان و نوشتجات [illegible] حواله به جمیع متصدیان [illegible]
[illegible] شریک کسی با شجاعت خان [illegible] احمد [illegible] و [illegible]
و[illegible] خان [illegible] و نیابت [illegible] به شهر [illegible]
[illegible] ساخت از آنجا که [illegible] شجاعت خان [illegible]
داشت [illegible] از نوشته جات والای حضور [illegible]
[illegible] مهر علی خان که [illegible]
[illegible] که از [illegible] داشت [illegible]
[illegible] علی خان [illegible]
[illegible] از آنجا که [illegible]
[illegible] مهر علی [illegible]
از [illegible] می آمدند از هر طرف [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

و برسالهٔ میر بخشی متصدیگری بندر کنبهایت از تغیر مهر علی خان به کاظم بیگ خان و فوجداری بروده برضا قلی برادرش مرحمت گشت و پروانهٔ تنخواه هزار روپیه من جمله دو هزار روپیه و یک زنجیر فیل در وجه انعام فضیلت و کمالات دستگاه شیخ محمد صالح و شیخ نظام الدین محمد پسران مولانا نور الدین بمهر عنایت الله خان نائب وزارت بناهر خان دیوان صوبه ورود یافت •

صوبه داري معزالدوله حیدر قلي خان بهادر ظفر جنگ و دیوانی جعفر قلي خان پسرش و نیابت شجاعت خان و وقوع خانه جنگي با انوپ سنگه بهنداري و ناهر خان و بر آمدن آنها

در پیش گاه خلافت و جهانداري در ماه رجب المرجب مطابق سال هزار و صد و سی و سه صوبداري احمد آباد و متصدیگري بندر مبارک سورت و محالات خالصهٔ شریفه از تغیر مهاراجه اجیت سنگ و قمر الدین خان و عمال دیگر به معز الدوله حیدر قلی بهادر ظفر جنگ که بوالا رتبهٔ منصب هزاري ذات هفت هزاري سوار دو اسپه سه اسپه سر فراز شده بود تفویض یافت و به عطای خلعت خاصه و سر پیچ مرصع و یک زنجیر فیل از حلقهٔ خاصه مباهی و مفتخر کرد - و جعفر قلی خان پسر کهترش از تغیر ناهر خان بدیوانيِ صوبه مقرر گشت و حسب الالتماس معز الدوله کاظم بیگ خان عرف معصوم قلی از اصل و اضافه بمنصب دو هزار و پانصد ذات دو هزار و پانصد و پنجاه سوار بلا شرط و مشروط متصدیگری بندر کنبهایت و فوجداري موده و عطای علم و نقاره و خطاب شجاعت خان بهادر و نیابت معزالدوله و سید فیض الله و منصب پانصدي ذات و یک صد سوار بلا شرط بخطاب سید فیاض خان بفوجداري و جاگیر داري احمد نگر

طلب [illegible] شرف [illegible] بعث [illegible]

[illegible] دوازدهم حضرت [illegible] صلوات الله علیه و آله [illegible]

[illegible] اعمال [illegible]

[illegible] ضبط اموال املاک [illegible] و امور [illegible]

[illegible] دیوانی [illegible] لهذا اموال [illegible]

[illegible] سیم علی [illegible]

[illegible] امور الا [illegible]

[illegible] مرحمت [illegible] لدلت [illegible]

[illegible]

جسم جهان بس تیره و تار گشت - هر دو برادر بعد کنکاش صلاح وقت چنان دیدند
که قطب الملک بدار الخلافة شاهجهان آباد رخصت شود و امیر الامرا در رکاب
ظفر انتساب بادشاهی بصوب دکهن و مهم نظام الملک متوجه گردد - قطب
الملک دستوری یافته بدار الخلافه شتافت و امیر الامرا رایات عالیات را بسمت
دکهن بر افراخت و یکدو منزل کوچ شد در ماه ذیقعدهٔ الحرام اعتماد الدوله
محمد امین خان مزاج اقدس را که بنابر قضیهٔ ناگزیر شاه شهید و تعلب
هر دو برادر منحرف دید فرصت یافته اجازه دفع امیر الامرا را از پیشگاه خلافت
و جهانداری حاصل نمود چندی از امرایان مثل حیدر قلی خان و سعادت خان
را همراز و با خود همداستان ساخت و حیدر خان نام مغل تورانی را بدین کار
مامور فرمود و او قابو کرده روزی در هنگامیکه امیر الامرا از حضور انور رخصت
شده پالکی سوار با معدودی از شاگرد پیشه متوجه خیمهٔ خویش بود در عرض
راه اردو بازار بتمهید دادن التماس عرض احوال پیش رفته داد و همراه پالکی
گشت چون او متوجه خواندن التماس گردید بیرحم بکده که بر پهلویش
زد کارش را تمام ساخت و دستی زده پالکی را غلطانیده بر خاک هلاک
انداخت و امر جلیل القدر وزارت اعظم به محمد امین خان مفوض گردید
قطب الملک از وقوف رویداد شهزاده محمد ابراهیم ابن محمد رفیع الشان
بن خلد منزل را به سلطنت برداشته با لشکر گران که در ایام معدود بزر
بخشی و بیس فراری و افزونی مناصب فراهم آمد بعزم انتقام بر آمد و دربین
طریق تلاقی فریقین دست داد و پس از ظهور جنگ سلطانی از تقدیرات
آسمانی قطب الملک دستگیر شد - * بیت *

جهان را نمایش چو کردار نیست درو دل سپردن سزاوار نیست

و حضرت ظل سبحانی مظفر و منصور بدارالخلافة رسیده بر اورنگ خلافت جلوس
فرمودند و احکام مطاعه بمهر اعتماد الدولة بنا طمان و دیوانیان ممالک محروسه
در باب بحالی جاگیر و یومیه و مدد معاش و دام انعام کلهم اجمعین بدستور
سابق بحال و برقرار داشته برای اسناد مجدد مزاحم نه شوند و سند علحده

حودند ما د سعد و دل حنگیی نمود اورا تنها نبده درصت یافت و نحو رحم
حمدند!!! کاری که د بهلوبش رد ۲ شی اما ماحب وا ا د بحط حیو ی حتة
الا صرف د ۲ حط ند حست نموده بگدنگ! اد ادم ده ند اب سا آ۲۱
کسان ید نگ با حود ادمی سعد کرهی که بوکر بود دا ملاع بی
اس ۱۰۰ی د عملی صب داکنده کسه بود ه هی حودد ابد ! احد سب
صا ما ع و هم من کنو حمد نحو الله لسی ا۳ه بگوید اش له ا برداسد
دلی سوز ددی د دوا سپور ارده انطاعی می ملک داسند که کس بید دلی
واحب شد ه صع مراجم کسند و انها دس او ا بداحته ند ده و
نسی و دم ' د امده اده بود احد الامر بحصب معد ی دده
اس ددند ه

بقتل آمدں امیر الامرا سید حسں علي حاں و گرفتاري قطب الملک و تقرر ورارت باعتماد الدوله محمد امیں حاں بهادر و صدور احکام و عطای اموال سید علام حسیں حاں و رستم علي حاں در احمد آباد

بقتل آمدن کپور چند بهنسالی نگر سیتهه باشارۀ انوپ سنگه نائب صوبه

کپور چند بهنسالی نگر سیتهه که [illegible] مذکور چالاکی [illegible]
[illegible] در صورت [illegible] کپور چند بامید [illegible]
آمده بامر سپاهی [illegible] و جمعیت [illegible]
[illegible] و [illegible] مصدر [illegible] و [illegible]
و روانا می گشت * بیت *

[illegible] دل [illegible] پر [illegible] بر [illegible]

[illegible] و [illegible] و [illegible] و [illegible]
[illegible] قطب الملک و امیر الامرا که خاطر داشت [illegible]
[illegible] دفع
او در آمد کپور چند بتعریض [illegible] نا خوانش نموده از آمد و رفت شهر
پا کشیده قریب پانصد کس از سوار و پیاده بی روزگار نوکر ساخته بدور حانۀ
خویش موجود آورد - و اکثر اوقات باظهار پرسش بتخانه که در شهرام پور واقع بود
پیاده با آن جمع را همراه گرفته می شتافت - هرگاه خطا پیشگان از خدا
بی خبر مارواڑ مردم آزار یکی از باشندگان را گرفتار ساخته می بردند او جمعی
را فرستاده ازین طریق به عنف و زبردستی خلاص می نمود - ازانجا که در
مزاج او شورش و واقعه طلبی مخمر بود بدرشتی و سخت گوئی لب می کشود -
قریب یک ماه باین و تیره منقضی گردید - بمدارای از راه خدیعت که خدع
مارواڑیان مشهور است خواجه بخش نام از همراهیان خود را بقتل او مامور
ساخت - و او خود را بلباس قاصدان ملبس ساخته خطوط چند جعلی بنام
کپور چند درست کرده در پردۀ ظلمانی شب با خود بخانه اش برد قضا را
وقتی رسید که او برخاسته باندرون خانه می رفت دران اثنا پیش آمده
خطوط را داده مشغول خواندن ساخت - چون مستحفظان هر کدام بمکان

[illegible]

realpatidar.com

[illegible]

رسیدن نوبت سکه بسداری نائب مهاراجه
اجیت سنگه و آمدن ناظم دیوان

[illegible]

گستر حضرت محمد روشن اختر مزین و منجلی و منور و معلی گردید بمقتضای حفظ قوانین خاندان جلیل و اقتضای حزم قواعد دودمان جلیل گورگانیه حکم محکم مکرمت توام زیب نفاذ و زینت ایراد یافت که من بعد اسم مبارک را محمد شاه بر مناشیر سلطنت آئین دولت بست و منقش گردانند و جمیع متصدیان اشغال خلافت و جهانداری و مباشران اعمال سلطنت شهریاری اوّلاً ادای سجود جناب ایزد مسجود را ذریعهٔ استدامت و خلود این دولت ابد موصول دانسته در تقدیم آن لوازم نیایش بقدر توان بجا آورند و ثانیاً ترفیه و تسلیهٔ جمهور خلائق را وسیلهٔ استرضای خالق خلائق انگاشته در ترخص مواد آن دقیقه از دقائق منها و نامرعی نگذارند باید که آن وزارت پناه بر وفق حکم محکم بعمل آورند و خدمات جز و کل بمردم اهل کار بدستور سابق بحال و وجه معروری تنخواه داران بر طبق اسناد بنسبت مقرر و مسلم دانسته هر کدام را بدخل کار دانند و وجه طلب طلبداران را موافق ضابطهٔ تنخواه مبداده باشند و بعلت اسناد مجدد مزاحم نشوند درین باب تاکید دانند و نیز در بحالی جاگیر و خدمات و یومیه و مدد معاش و دوام انعام کلهم اجمعین بدستور سابق و عدم مزاحمت طلب سند عهد مبارک حکم اقدس عز ورود یافت بس از ورود احکام مهر علی خان نائب صوبه و روح الله خان نائب دیوان و ارباب تحریر و بندهای بادشاهی منادی باسم مبارک بلند آوازه گردانیده صغیر و کبیر و برنا و پیر را از جلوس ابد قرین مفتخر ساختند و خطیب بخواندن خطبهٔ طیبه بالقاب همایون رطب اللسان و عذب البیان گشته پایهٔ منبر را مرتبهٔ برتری داد و چهرهٔ طلا و نقره بنقش سکهٔ مبارک بهای تازه و رتبهٔ بی اندازه بهم رسانیده اعتبار رواج افزود چندی در آغاز جلوس این بیت مسکوک گشت * بیت *

سکه زد در جهان ز لطف اله بادشاه زمان محمد شاه

من بعد - سکهٔ مبارکِ محمد شاه بادشاه غازی - قرار یافت چون پس از موقوف شدن اخذ جزیه در باب یومیه داران خزانهٔ جزیه پروانه صادر شده بود که از خزانهٔ عامره تنخواه می داده باشند درین ولا فرمان شد که یومیهٔ

[illegible]

نقل حسب الحکم در سریر آرائی [illegible]
دیوان [illegible]

[illegible]

سلطنت حضرت فردوس آرامگاه محمد روشن اختر ملقب به محمد شاه بادشاه و صوبه داری مهاراجه اجیت سنگه و نیابت مهر علی خان و دیوانی ناهر خان نائب روح الله خان

چون در آن ایام بعد شهادت بادشاه [illegible]
محمد رفیع الدرجات محمد نیکو [illegible] محمد اکبر [illegible]
مستقر الخلافت اکبر آباد معتکف بود [illegible]
[illegible] خروج نموده [illegible]
[illegible] بادشاه [illegible] قطب الملک و امیر الامرا [illegible] خاطر بوده سوی
خود دعوت نموده نوشت و از بعضی [illegible] آمد و [illegible]
سر دسته [illegible] زبان زد خاص و عام گردید محمد نیکو سیر [illegible] استحکام
داده علم سلطنت بر افراخت [illegible] این هنگامه قطب الملک و امیر الامرا
در رکاب حضرت شاه جهان بادشاه با لوازمهٔ توپخانه از دارالخلافهٔ شاهجهان
آباد بر آمده متوجه مستقر الخلافت اکبر آباد گشتند و چندی در محاصره
و جنگ توپ و تفنگ و بستن مورچال در انجا توقف واقع شد درین ضمن
در اواخر شهر شوال رحلت شاه جهان بادشاه روی داد لهذا قطب الملک
و امیر الامرا به سید نجم الدین علی خان برادر خود که به صوبه داری
دارالخلافت قیام داشت نوشتند که یکی از شاهزادهای والا نژاد را بر جناح
استعجال بدین صوب عازم گردانند که تشریف ارزانی داشته سریر آرای سریر
موروثی شوند ازانجا که تقدیر ازلی و مشیت لم یزلی بدان پیوسته بود که بندگان
حضرت قدر قدرت محمد روشن اختر ابن محمد جهان شاه بهادر بن حضرت
خلد منزل بر اورنگ فرمان فرمائی زینت افزا شوند بنابران سید نجم الدین

شهید مقرر شده در باب رسانیدن آن از خزانهٔ عامرهٔ صوبهٔ احمد آباد بحوالهٔ بتنخواه ورود دست و جهت ارسال نیم لک روپیه زر خیرات که در عهد بادشاه شهید بداروغگی محمد حفیظ خان مقرر شده بود منجملهٔ آن سه لک روپیه حواله شده برای دو لک روپیه باقی و ارسال داشتن به بندر سورت کرد دا وعه حکم معلی صادر گشت و سه هزار روپیه حسب الالتماس میر جمله معظم خان خانخانان بهادر صدر جهان صدور الصدور در وجه انعام شیخ محمد عوض معلم حاج ساکن مکه معظمه از خزانهٔ احمد آباد بتنخواه شد و نیز در باب بحالی جاگیر و یومیه و مدد معاش و دام انعام کلهم اجمعین بدستور سابق و عدم مزاحمت آوردن سند مجدد حکم نفس نوزلت پناه رسید •

آغاز فساد پیلاجی گایکوار مرهته در نواحی بندر سورت

همدران اوان پیلاجی راو گایکوار مرهته در نواحی بندر سورت سر بفساد برداشته تاخت و تاراج دیهات دست تطاول دراز ساخت شیخ الاسلام خان نائب متصدی آنجا سید عاقل و محمد پناه را با فوج بمقابله و مدافعه تعین نمود بعد جنگ محمد پناه زخمی شده بدست مرهته گرفتار آمد و مقاطعی داده خلاص شده ازان ایام پیلاجی سال بسال مکرر بدان صوب آمده موضع سونسره معموله نو کوه مضاف سرکار سورت را متصرف گشته مسکن قرار داد و هم دران سال چند ارابه جنس اجناس که از بندر سورت باحمد آباد می آوردند در گذر بریلی مهی کولیان آنجا غارت نمودند لهذا مهر علی خان نائب ناظم یک لک و نیم هزار روپیه بموجب محضر مهر اعیان و بندهای دیشایی و دستک دیوان صوبه از خزانهٔ عامره گرفته نگاهداشت سده نموده با آنها لشکر کشاد و من جملهٔ آن اجناس نوالسب جنس معروضه ا از کولیان گرفته بمالکان سند ساخت و قماش عدم نمود گرفته معاودت نمود •

ظل ظلیل مرحمت حضرت آفریدگار زیب و زینت تازه و بهای بی اندازه یافت
و در همان لمحهٔ سعادت لمعه حکم جهان مطاع آفتاب شعاع پیرایهٔ صدور وکرامت
نفاذ پذیرفت که من بعد لقب همایون و اسم مبارک مقدس را بر مفاخر دولت
و نگین سلطنت شاه جهان پادشاه منقب و منقش گردانند و چون همگی همت
حق طویت مصروف برفاهیت کافهٔ انام و امن و امان جمهور خواص و عوام
است بجمیع ناظمان و فوجداران و دیوانیان ممالک محروسه و کارپردازان مهمات
سلطنت ابد قرین فرامین مرحمت آئین و احکام گیتی نظام بر نگارند که جمیع
بندهای پادشاهی را از روی فضل و کرم به تمشیت مهمات و خدمات مفوضه
بدستور سابق بحال فرمودیم باید که در پرورش رعایای مال گزار و رفاهیت غربا
و مساکین و حمایت مسافرین و مترددین و قلع و قمع فساد و تنبیه سرکشان بلاد
توجه وافر و سعی تمام بکار برند لهذا حسب الحکم الا علی بمعرض تحریر می آید
که شکر عنایات و مراحم پادشاهانه بجا آورده بخاطر جمع بنوعی که از پیشگاه فضل
و کرم ارشاد شده در تقدیم خدمت تقید نمایند و در مکانات دار الضرب صوبهٔ
احمد آباد جنس طلا و نقره وغیره را بمضمون سکهٔ مبارک که در ضمن ترقیم یافته
مسکوک گردانند درین باب از پیش گاه خلافت تاکید دادند - شرح ضمن بموجب
سکهٔ مبارک که در حضور اقدس مسکوک شده آنکه سکه مبارک شاه جهان پادشاه
غازی و بهمین مضمون بنام نائب ناظم حکم ورود فرمود مهر علی خان نائب
نظامت از طرف مهاراجه اجیت سنگه که صوبه بحال بود و روح الله خان نائب
دیوان صوبه باتفاق نشسته منادی باسم آنحضرت بلند آوازه ساختند و در دارالضرب
بالقاب همایون طلا و نقره تمام عیار گشت و نیز حسب الحکم والا در باب بحالی
و استقلال خدمت دیوانی و داروغگی و کروره گیری کٹهرهٔ پارچه وغیره کل محال
سائر و امینی پایدامی صوبهٔ احمد آباد و فوجداری پرگنه پتلاد و دولقه مضاف صوبه
مذکور بدستور سابق بنام ناهر خان عز ورود یافت و نیز حکم ضبط خانهٔ کپور چند
بهنسالی جوهری باتفاق نائب ناظم وغیره متصدیان پادشاهی بدیوان صوبه رسید -
ده هزار و هشتصد روپیه درماهه مهارانی دختر مهاراجه اجیت سنگه محل پادشاه

سلطنت محمد رفیع‌الدوله ملقب به شاهجهان بادشاه و صوبه داري مهاراجه اجیت سنگه و نیابت مهرعلی خان و دیواني ناهرخان نائب روح الله خان

چون حضرت جنت آرامگاه محمد رفیع الدرجات بادشاه که از سالی عارضهٔ سل داشت از انجا که مشیت ازلی بدان پیوسته بود که در اواخر ایام زندگانی چندی به تخت نشینی سلطنت کامراني نماید بتسعم شهر رجب المرجب فرمانروائی ملک فانی را خیرباد گفته به مملکت جاودانی انتقال نمودند و هنگام انتقال بنابر اوصیت آنکه برادر مهین خود محمد رفیع الدوله بوزرا و امرا وصیت نموده بود بنابران بتسعم شهر مذکور روز شنبه بر سریر خلافت و جهانباني اجلاس فرمودند و منشور احکام دین باب بناظمان و دیوانیان ممالک محروسه شرف صدور یافت •

نقل حسب الحکم اقدس در تخت نشینی بنام ناهرخان دیوان

آنکه بمقتضای حکمت بالغهٔ الله تعالی که متکفل صلاح عالم و عالمیان و موجب انتظام جهان و جهانیان است بر طبق وصیت بادشاه جنت آرامگاه علیحضرت معلی خ د جناب خلیفهٔ ماجد مصاعد و نواب فردوس برین سنهٔ رفیع الدرجات طاب ثراه که سریر سلطنت بجلوس مهین برادر نامدار والا مقدار مزین شود بتسعم ماه رجب شنبه بعد طلوع آفتاب بخت سعادت تخت سلطنت و کشور کشائی بجلوس جهان افروز رونق دوشنه دین پناه فرمانروائی دین و دولت و اقبال فرزند شمع عظمت و اجلال طراز جهد عنایات زیب دیهیم گورکانی جهان شکوه معدلت جمشید شکوه مسند خلافت داد گستر والی عدالت گستر دست معدلت پر دکه

د

شهر جمادی الثانی سال مذکور مهر علی خان بموجب حکم بعمل آورد و از آن
تاریخ تا الیوم دیگر احد جزیه در هیچ عهدی مقرر نه گشته است و نیز حسب
الحکم والا بدیوان صوبه صادر گشت که خدمات احداثی که در عهد حضرت خلد
منزل و ایام فرخ سیر مقرر شده و در عهد خلد مکان نبوده موقوف - لهذا طیب
خان بیوتات صوبهٔ احمد آباد و بندر مبارک سورت موقوف گشت - که دیگر تا
اکنون بیوتات برین مقرر نه شده است در شهر شوال این سال روح الله خان برادر
ناظر خان به نیابت دیوانی از حضور رسیده دخیل کار شد همدران ایام که یک گونه
غلات رو بگرانی آورده بود بنابران نائب ناظم دو نفر از رئیسان غله فروشان را شکم
دریده بر شتر بسته دور شهر گردانیدند و این معنی باعث عبرت دیگران گشته چندان
گرانی نشد و اشرف علی خان پسر خود را ببندر بندوبست و گرفتن پیشکش
رخصت کرده معصوم قلی ولد کاظم بیگ را رساله داده همراه نمود - آنها بسمت
ضلع دریای سابر تا موری و میکریج رفته بعد چندی معاودت نمودند و متصدی
گری بندر سورت و حراست قلعهٔ سرحد رام نگر از تغیر حیدر قلی خان به فدوی
خان مقرر شده بود و بعمل در نیامده من ابتدای فصل ربیع تنگوزئیل سال
صدر نگماشته امارت و ایالت مرتبت حشمت و شوکت منزلت بخشی الممالک
امیر الامراء بهادر فیروز جنگ سپه سردار سید حسین علی خان تفویض یافت
چنانچه سند نیابت آنجا به شیخ الاسلام خان رسید او در انصرام شتافت و متصدی
گری بندر کنبهایت بمهر علی خان مرحمت گردید اشرف علی خان پسر خود را
نائب مقرر نمود - سابق مقرر شدن رشید خان بعنوان نامه بری والی ایران بالتحفی
جواهر و اسپان و رسیدن او به سورت بعزم روانگی روم زدهٔ کلک بیان گشته بنابر
فساد خوارج مسقط که راه جهازات بند افتاد در بندر مذکور توقف نموده بود -
درین ولا حسب الحکم والا جواهر وغیره را به کسان مهر علی خان سپرد - چون
پرگنه بهروچ در عهدهٔ خواجه عبد الحمید خان و بموجب حکم محصول آنجا
بر سبیل هُندویات بحضور میرفت - برای عدم مزاحمت ایصال زر در خزانهٔ
احمد آباد بنام دیوان صوبه حکم ورود فرمود *

که دیوی ولا حکم جهان مطاع آفتاب شعاع کرامت صدور یافت که جاگیر منصبداران سرکار والا کلهم اجمعین از پیش گاه خلافت و جهانداری بدستور قدیم بحال و بر قرار گردیده به دیوانیان ملحی گردد که محالات جاگیرداران بدستور سنی بحال دانسته بعلت سند مجدد عهد سعادت مهد مزاحم و معترض نه شوند و بدین مضمون موزون که سکه مقرر شده بود زرها مسکوک نمودند زد سکه بهد تا هزاران برکات شاهنشاه بحریر ربیع الرجب [illegible] حمایتی الاول دیوانی صوبه از بعد مهر علی خان نامبتی برگذه بلاد و دولقه و قصبهٔ درحد از بغیر حمد علی حسن که در ستود او بود [illegible] و [illegible] و کروراتی کهوهٔ بارجه و محال ساد د پیسکاه خلافت و جهانداری ناهر خان که از اصل و اضافه سه هزاری ذات هزار سوار سرفرازی یافته و واسطهٔ گفت و شنود امور مهاراجه و قطب الملک بوده است [illegible] و مفوض گشت و تا رسیدن روح الله خان برادرش بعنوان نیابت ستود مهر علی خان گردید و حسب الحکم اعلی بمهر قطب الملک یمین الدوله از قرار یازدهم شهر جمادی الاول سنه احد جلوس در باب معافی احد جزیه بنام ناهر خان ورود یافت •

نقل حسب الحکم در معافی جزیه

آنکه نعت و معالی پناه وزارت و کفایت دستگاه ناهر خان متعهد باشد دیوانی ولا ساهه بمهر امارت ایالت مرتبت حشمت و شوکت منزلت عمدة الملک یحیی الممالک امیر الامرا بهادر فیروز جنگ سپه سالار یاری [illegible] بنده که در باب معافی جزیه [illegible] ادائب [illegible] اج واجب [illegible] احه احدیت [illegible] معروض مقدس معلی گردید حکم محکم قضا شیم شرف صدور یافت که معاف اعتبار نمایند لهذا حسب الحکم والا ملحی میگردد که آن [illegible] دیوانی ماده [illegible] حکم معلی بعمل آورده متصدیان جزیهٔ احمد آباد و محالات متعلقهٔ صوبهٔ مذکور [illegible] دخل سازند و احمط بلیغ بکار برند که احدی [illegible] مزاحم نشود [illegible] در باب از جهات عالمتعلی [illegible] دانند [illegible]

سرگرم گردید - محمد بهادر ولد غالب محمد خان بابی را بوجدانی کرد بعد
صاحب و دیوانی صوبه از تغیر حیدر قلی خان از دست وقوع ماه محرم ا بندات
وصل حریف این بدل سال مذکور بمیر علی خان تفویض یافت و حسب الحکم
در باب اورنگ آرائی بادشاه محمد رفیع الدرجات بمیر خطاب الملک یعنی السید
سید عبد الله خان بهادر ظفر جنگ سپه سالار یار وفادار مرقوم شد رفیع الدرجات سنهٔ
احد جلوس والا بشرف صدور پیوست •

نقل حسب الحکم

زبدهٔ وزارت پناه - سیادت دستگاه میر علی خان محفوظ بشند - حکم جهان
مطاع آفتاب شعاع بندگان حضرت قدر قدرت سلیمان شوکت سکندر حشمت -
مؤسس اساس خلافت و جهانداری - مروج رواج سلطنت و تاجداری زبدهٔ نعم
آفریدگار - وصل اتم درگاه دادار - حضرت خلیفة الرحمن - ظل سبحانی بادشاه
غازی محمد رفیع الدرجات شرف نفاذ عزایراد یافت که چون مزاج سیر بسمت
حدوثی که طاری حال او شده بود از جادهٔ اعتدال انحراف ورزیده بالکلیه خارج
که خلاف طریقهٔ سلسلهٔ علیهٔ تیموریه است بمیان می آورد - بجزای کردار ناهموار
خود رسید و اورنگ خلافت و جهانداری بجلوس میمنت مانوس زیب و بهاری
تازه یافت - باید که احکام گیتی نظام بجمیع ناظمان و دیوانیان ممالک محروسه
بر نگارند که در تمشیت مهمات انتظام و معاملات صوبجات و اقطاع تعلقات خودها
بدستور سابق باستقلال تمام بپردازند و نوعی ضبط و ربط و بندوبست نمایند که
سایر رعایا در مهاد امن بوده بخاطر جمع بدعای دولت ابد مدت و کسب و پیشهٔ
خودها مشغول باشند و دست تعدی اقویا از حال ضعفا کوتاه گردانیده امیدوار
تفضلات باشند لهذا حسب الحکم اعلی نگارش می یابد که آن وزارت پناه
شکر این همه تفضلات و نوازشات بی پایان بارگاه خلافت و کامگاری بجا آورده
بر طبق حکم محکم بعمل آرند - درین باب از جناب جهانیان مآب تاکید
دانند و بر حسب الحکم و الا در بحالی جاگیر منصب داران ورود فرمود

سلطنت محمد رفیع الدرجات بادشاه و صوبه‌داری مهاراجه اجیت سنگه و نیابت حیدرقلی خان و دیوانی مهر علی خان و ناهر خان

بنابر بعضی مقدمات که ذکر آن مناسب این اوراق که مختص به رویداد و سوانحات صوبه احمد آباد است نیست مثل بادشاه محمد فرخ سیر وقطب الملک و برنا موافقت بظهور آمد و امیر الامرا سید حسین علی خان بهادر که بنابر امر صوبه داری ملک دکن مقام داشت از وقوف سوء مزاجی بادشاه به برادرش با لشکر گران و بالاجی راو مدارالمهام راجه ساهو را با پنجاه هزار سوار مرهته همراه گرفته به دارالخلافت شدند و محمد فرخ سیر را معتکف خانه بیصارت بانی گردانند • بیت •

زما ای خاک ره کردی خطا را به فلک بردی
به شرم از خلق و بدی به سوا از خدا کردی

و محمد رفیع الدرجات ابن محمد رفیع الشان بن حضرت خلد منزل هشتم شهر ربیع الاول سال هزار و صد و سی و یک بر تخت سلطنت اجلاس فرمود و احکام مطابق مستملر جلوس مبارک و نظم و نسق ممالک محروسه بنا دظمال و دیوانیان صوبجات صادر گشت آز انجا که در عهد بدیل سلطنت قطب الملک مهاراجه اجیت سنگ را بصوبه داری احمد آباد امیدوار گردانیده رفتن خود ضامنه بود دریا و لا حسب الحکم اشرف دیت نیابت صوبه با سندی نائب مستقل از طرف مهاراجه تمرد مهر علی خان که عمده متصدیان متعینه صوبه بود و رد نیابت حا بنده ار بدهم شهر ربیع الثانی دخل کا گسته عدالت حسب

جرایان جلوس مبارک ا برعمال کار بار نمود و بدست امور مها نظامت

بحقائق و معارف آگاه شیخ علی سرهندی و پانصد روپیه بسید احمد [illegible] بدان
قدوة العارفین شاه وجیه الدین قدس سره از خزانهٔ حضور مرحمت گردید
و خدمت امینی کلزا پارچه از تغیر میر ابراهیم بسید [illegible]
معروضه مخطوط خان وقائع نگار بعرض اقدس رسید که سید خان [illegible] خطوط
محذوف عالم که حسب تهنیت جلوس داده عدم استعداد و [illegible]
بحضور رسید و از معمول قدیم درگاه در عهد پیشین [illegible]
عتبهٔ خلافت رسیده اند خلعت فاخره و شمشیر و پانصد روپیه نقد [illegible]
قسمت مادهٔ فیل با تجمل [illegible] علی [illegible] دیوان
صوبه صادر شد که سید را سامان راه نقد مرور داده روانهٔ درگاه [illegible]
گردید سادات روانه شدن عبد الحمید خان و سید [illegible] خان [illegible] کلک
بیان گشته چون خوانین مذکور بمستقر الخلافة اکبرآباد [illegible] سید [illegible] خان
بصوبهٔ پتنه بدو بر بلند خان [illegible] و عبد الحمید خان بحضور [illegible] در [illegible]
ایامی فوجداری سورتها سرافراز شده مراجعت نموده بیرون بلده رسید و [illegible] شب
سپاه نموده روانهٔ آنجا گردید و سید [illegible] بملازمت رسیده بدستور [illegible] نقد و مادهٔ فیل
یافته رخصت انصراف یافت و تولیت درگاه قدوة الواصلین احمد گنج بخش قدس
سره بدر بدر معوض گشت حیدر قلی خان بنابر [illegible] صلاح دریائی [illegible]
و تنبیه و تادیب متمردان و کولیان پرگنهٔ [illegible] بمحالات اطراف کاظم خان خلف
خود را با رای رگهناتهه داس دیوان نائب مقرر نموده بر آمد و چندی دران نواحی
بامور مرجوعه پرداخت که از روی نوشته جات وکلای دربار دولت مدار واضح
گشت که صوبه از صمصام الدوله تغیر شده لهذا به کاظم خان و رای رگهناتهه داس
نوشت که محرران دفتر دیوانی را بنابر مرتب نمودن نسخهٔ ایام دیوانی خود
باتمامی احمال و اثقال و تبعه و لحقه به بروده رساند و عربی خان عرف محمد
فیروز جالوری فوجدار پالن پور را تا رسیدن ناظم صوبه منصوب بضبط و حراست بلده
نائب مقرر نموده - کاظم خان غرهٔ شهر ربیع الاول از احمد آباد بر آمد و عربی
خان از پالن پور رسیده داخل گشت میر مرتضی ایلچی و رشید خان نامه بر والی
ایران بتعاقب یکدیگر در همان ایام از احمد آباد روانهٔ بندر سورت شدند *

محمد بیگ خان تازگی گرفته بود تجویز نموده برود آورد محمد عبد الله
برادر مومن خان که بعنوان مهماندار تا بندر سورت از حضور تعین و همراه بود
ازانجا که پنج هزار روپیه به وجه انعام او مرحمت شده و دو هزار روپیه از خزانه
اندرون محل عطا گردیده سه هزار روپیهٔ باقی از بروانه بتنخواه بر خزانهٔ عامرهٔ بندر
دیوانی صوبه رجوع نموده گرفت و همدرین سال رشید خان از حضور معلی جهت
نامه بری با برخی از جواهر نزد والی ایران تعین گشته بود و اد گشت که تا
بندر سورت براه جهاز روانه شود و نیز حکم اشرف بتصدیع دیوانیان صوبه جات صادر
شد که هرکه از اهل خدمات بر مکان خدمت خود حاضر نباشد و گماشتهٔ او بوده
باشد بتدخل سازند چون شریف سعد شریف مکه معظمه زادالله شرفا و تعظیما
و دعوت حباب سپرده بسرش شریف عبد الله بسرانجام انجا مقرر گشته بود درین
ولا حاجی صالح نام را بطریق ایلچی با آورده راس اسپ عربی براد و نامه مشتمل
بر به گزشتن پدرش و درخواست مقرر شدن سالانه یک لک روپیه بدستور پدر بنام
خود نموده بود بعد از گذشتن نامه اصل از نظر اقدس سالانه از خزانهٔ بندر
سورت بنام او مقرر گشت و برای رسانیدن بتنخواه سال حال مصحوب حاجی
صالح ایلچی بر موسم روانگی جهازات حسب الحکم اقدس حمد علی خان شرف
ورود ارزانی داشت و نیز ترتیب یافت که آینده سال بسال بتنخواه میداده باشند
ازانجا که فضل و کمال مولانا شیخ نور الدین محمد بصمصام الدوله ظاهر شد
حسب الحکم اعلی بدار فرستاده شیخ محمد صالح و شیخ نظام الدین محمد
پسران خود با رساله که در باب حمل دلیف نموده رسید و بروانه بتنخواه هزار روپیه
بمهر قطب الملک جهت زاد و راحلهٔ آنها بنام دیوان صوبه ورود فرمود و با برادرها
روانه شدند حکم اقدس شرف صدور پیوست که پنج لک روپیه از محصول خالصهٔ
صوبهٔ احمد آباد برای ارباب استحقاق حرمین الشریفین امانت نگاه دارند و برای
رسانیدن آن محمد حفیظ خان مقرر گشت چون در امداد منحا ح بلدهٔ احمد آباد
در ماهه بدستانی معینه خزانهٔ عامره داخل بود حکم شد موافق معمول به ماهانه
آنها بعهدهٔ ناظم صوبه است ازانجا منکر به دسند و دو هزار روپیه بطریق مدد خرج

وقوع قحط که بجنبوتره اشتهار یافته

همدران سال قحط شدید روی نمود که در اهل گجرات مشهور بچهنوتره است فی روپیه ناحره و موتهه بچهار (۱) آثار تصدیع تمام و مشقت ما لاکلام میسر بعضی می شد اما بنابر ضبط و تسلط نائب صوبه کسی را یارای ستم بر ضعفا نبود و غله که از بیرونات می آمد قرار یافته بود که بر در خانه رای رگهناتهه داس دیوان حیدر قلیخان بفروخت می رفت و بقدر نصیب و قسمت بدست می آمد اگرچه دران وقت بارش بی وقت که بکار مزروعات نیامد شده و دشت و صحرا سبز گشته اکثر غربا و مساکین از راه اضطرار بخوردن برگ سبزیهای خود رو که آن را بپخته اطفای نائرهٔ جوع می نمودند منجر بمرض و هلاکت می گشت و فرزندان را در معرض بیع در آورده بیکروپیه و دو روپیه می فروختند و اثر وبا در مردم پدید آمد بسیاری ره نورد وادی عدم گشتند سابق از قدیم الایام در گجرات در بهای غله و روغن زرد و اجناس ماکولات و مشروبات روپیه های سوراخی و کم وزن که باصطلاح چلنی و بافر جاری می گفتند بصرف میرفت درین سال قحط روپیه های تازه سکه مقرر گشت که تا اکنون بهمان نهج استمرار دارد - همدران ایام عزت خان عرف محمد فیروز جالوری فوجدار پالن پور بنابر رفع نا خوشی و تصفیهٔ خاطر از صفدر خان سلسله جنبان امر مصالحه گشته باحمد آباد آمد و حیدر قلی خان را دیده گفت امریکه مشیت ایزدی بدان تعلق پذیرفته بعرصهٔ ظهور آمد اکنون * * مصرع *

همه حال آشتی بهتر ز جنگ ست

حیدر قلی خان که از ابتدا راضی بوقوع این واقعه نبود استمالت نامه بکمال دلدهی نوشته صفدر خان را با پسران طلب داشت و آنها آمده ملاقی گشتند - میر مرتضی ایلچی والی ایران بندر دران اوان از اودیپور وارد گشته بباغ مهر علی خان فرود آمد حیدر قلی خان با اعیان رفته دیدن کرد و برای بودنش خانهٔ مهر علی خان واقع کنار دریا که منجمله خانهای

(۱) آثار جمع سیر و آن وزنی است عبارت از مقدار معین *

زدند و جلوریز نزدیک به فیل سواری نجف علی خان شده حمله‌های نمایان
بظهور رسانیدند هرکه پیش آمد سر خود را پیش نهاد جوانان خوب از طرفین
بر خاک معرکه در خون غلطیدند لیکن درین ناحیه سرشتهٔ جمعیت از هم
گسیخته بهزیمت انجامید هر یکی از سرداران بطرفی بر آمدند و بعینه السیف
مانند بنات النعش پراگنده گشته نامی طلب شدند ملازمت محمد حسن ا
اندک زخم شمشیر بر دست شد صفدر خان که فیل سواره بمکان خود با
بعضی مخصوصان بمقابل ایستاده بود از وقوع این واقعه بنابر تکلیف مرد سمت
دیگر عنان تاب شد نجف علی خان که ارادهٔ مخالش نداشت بتعاقب نپرداخت
الحاصل صفدر خان پس از بر آمدن ازان وادی هولناک بموضع اندر سونده مسکن
بلوچ مددار رسیده احدی طلب فرزندان شد خبر یافت که ملازمت محمد حسن
و جوانمرد خان و محمد اسد و دیگر اقربا شب همان روز بتعاقب نکدنگ به بر جانب
آنطرف دریای سابرمتی بهم پیوسته مقابل ا ار سهم بر آورده بصوب دلی پور
شتافتند لهذا خود نیز متوجه آنطرف گردیده پیوست نجف علی خان ر دیگر
کوچ نموده بموضع عیسن پور دو کروهی بلده شد و سه روز توقف ورزیده متصل
مزار حضرت شاه بهیکهن قدس سره که در سواد بلده بلب جوی سیر واقع است فرود
آمد وغرّهٔ شهر ربیع الثانی بباغ شاهی استقامت گزیده تا یک مدت قیام داشت
و سابزدهم روز دوشنبه ماه جمادی الاولی داخل شهر گشته به نسبت مهم
و نظم و نسق پرداخت شکر الله بیگ نایب متصدیگری بندر کنبهایت نوشت
که از بندر سورت نیز بنام خود را باشد و سند نفس الله منصب را منعقدهٔ عوضه
که واقف که این ندرو و مرزبوم بود اکثر امراء و رئیس و فلوس مها خوشه ا
بد بعهٔ او دلتجاج می رسیدند و از رئداد منصب دلی نوعی بساط و ضبط
و بندوبست بهم رسیده بود که احدی را مجال اظهار خودسری نبود تا اینجا که
نجف علی خان خالی از استعداد نبود در تاریخ این فتح گفته • بیت •

جوانان نجف نمودا شد حملهای اعدای نگونسار شد

علمها عدوی از دو الف اعلی ست خون نگونسار شوند یعنی ۱۱۳۰ مدد اناثم است

٣

مهر علی خان نگذاردن پیام وجه بمقتضای قدم اخلاصمندی خود بعنوان خبر خواهی فهمایید از انجا که مشیت ایزدی بنوع دیگر تعلق پذیرفته بود اثری مترتب نه گشت - * بیت *

عنان تاب شد از ره انقیاد   طریق سلامت بروبس زیاد

تدبیر انسانی روع تقدیر ربانی را نتوانست نمود او اخر شب مهر علی خان بے نیل مقصود معاودت کرد و قرار بر جنگ افتاد هماقوت حیدر قلی خان توپخانه را پیش فرستاده مورچال قائم ساخت و سرراه بر حریف بست پس از طلوع آفتاب عالمتاب از طرفین توپخانه رعد کردار بخروش در آمده سحاب دخانی بلند گشت و تگرگ آتشین باریدن گرفت و از جانبین متهوران دلاوران را عرق حمیت و انتقام کشی بحرکت آمد - * بیت *

دو رویه صفدران صف در کشیدند   همه روی زمین اسکر کشیدنـــد

و دو دریای مبارزان به طغیانی در آمده موج زنان رو بیکدیگر آوردند و ترددات نمایان از بردلان طرفین بظهور در آمد ازانجا که همراهیان صفدر خان بیشتری جماعهٔ کولیان و قصاتیان بودند از جنگ میدان و صف آرئی و رسیدن گولهٔ توپ و جرائر و سرگردانی نان و جمعی که اجل شان رسیده بود برخاک هلاک افتاده دیده چشم شان ترسید اول فرقهٔ کولیان و گروه قصاتیان که بمعاونت آمده بودند کناره کشیدند - * بیت *

رمیدنـد آن وحشیــــان بے درنـگ   بدان‌سان که نخچیر و رنگ (۱) از پلنگ

صلابت محمد خان و جوانمرد خان و محمد اسد غوری و تمامی برادران و اقربا با جمعی از دلاوران و طائفهٔ شجعان سکنهٔ شهر و متهوران باشندگان آنطرف رود سابر که مشهور و معروف و صاحب ننگ و ناموس و پیوسته بعنوان قراب با نوکری خوانین مذکور می بودند عار فرار بر خود قرار نداده پای شجاعت در میدان مبارزت استوار ساخته رمیدن آن وحشی صفتان و آثار تزلزل در ارکان بعضی بیدلان دمی ماندگان را دیده یک بار بارگی بر انگیخته بر قلب مقابل

(۱) رنگ بروزن سنگ نخچیر و بز کوهی و دُو دستی را گویند - مؤلف

پراگنده شدند و رحل و ثقل باقی بغارت رفت نجف خان بنابر کبرسن و عدم طاقت ثقل و حرکت بر جای خود استقامت گزید چندی از شاگرد پیشه با او مانده بودند حیدر قلی خان ازین قضیهٔ واقف گشته هنگامهٔ آنان را برجر و توبیخ منع نموده باز داشت و البته نتوانست از جنس معروضه مسترد گرداند و نجف خان را نزد خود طلب داشته به نهایت تملق و چاپلوسی عذر خواهی و اظهار خجالت نموده گفت ظهور خیر و شر منوط و مربوط بارادهٔ ذات مقدسه و خالق بشر است • بیت •

با قضا بر نمی توان آمد تا بدو هم نمی توان آویخت

از امری که واقع شد گرد کدورت بخاطر خود راه ندهند و ازین قبیل گفت و شنید نموده مستمال ساخت • بیت •

هرکجا داغ باندش بر مسود چون تو مرهم نهی بدا د سود

اما اورا معتقد نیامد باظهار اینکه ساز و سامان اقامت شهر نمانده شهر رفته تدارک نموده مترصد باز خودیکه مصلحت خیر اندیش گفتند که البته مطلوب باشد دریجا به اینجا می تواند شد ازانجا که در سر خیال دیگر داشت هرچند نصیحت گفتند کم شنید و باحمد آباد آمده شروع نگاهداشت سپاه و فراهم آوردن مردم از خویش و بیگانه شهر و قصبات و جمع نمودن کولیان باستعجال تمام اشتغال ورزیده به اندک معدود با چند ضرب توپ و مریب جهله بمن هرا سوا و پیاده ا تعین نموده بعزم بلاغی بابات و بدارک گذشته و آوردن آب رفته بجوی آنطرف موضع تبوه سر راه نبود آمد حیدر قلی خان که از بلاد کوچ نموده به آن نزدیکی بر لب ندی کهای که فاصله سهل دا د منزل گزیده از آمدن او باستعجال با فوج را اده مقابله آگهی یافت عاقبت اندیشی را کار فرموده نمی خواست که دایرهٔ قتال ابجد و غبار کدورت بستر مرتفع گردد مهر علی خان را هنگام شب ایلچی گفت شنود و منع نزاع نموده بعد رنگ زدایی مرآت قلوب که به معنا بلاد نسبته بود مکرر بساده گفت • بیت •

ندارم با تو سر دشمنی نه هم ساته دمی نکنی

داشت رسید و او بنابر مداخلت به شیخ الاسلام خان امین احمد خریطه نوشت
که تا رسیدنش به حفظ و حراست بلده پرداخته خبردار باشد - عبد الحمید خان
امر حکومت را سپرد نموده عزم روانگی دارالخلافت را مصمم نمود - سید عقیل
خان نیز در باغ مهر علی خان فرود آمد که همان روز جواب والد مشتمل بر
معاودت و رسیدن نمورا سه وصول یافت سید عقیل خان بلا توقف از بر آمدن
خویش آگاهی داده نوشت از جائیکه رسیده باشند در عرض طریق آمده ملحق
گردند - روز دیگر عبد الحمید خان و او باتفاق یکدیگر روانه گشتند - حیدر قلی
خان غرهٔ شهر ربیع الاول از بندر سورت بارادهٔ احمدآباد کوچ نمود مهر علی خان
و صفدر خان بابی و صلابت محمد خان و جوانمرد خان و محفوظ خان وقائع
نگار و محمد منعم سوانح نویس منصبداران متعینه و اهل خدمت بنابر استقبال
بر آمده راهی شدند شیخ روح الله برادر باهر خان که بودن خود را مناسب
ندانست روانهٔ حضور گشت - استقبالیان بعضی تا کنار دریای مهی و برخی
این طرف پس و پیش رسیده ملاقی شدند تا آنکه سواد قصبهٔ پتلاد منزل شد
بنابر معاملت آنجا روزی چند مقام روی داد *

وقوع خانه جنگی با صفدر خان بابی

دریں مقامات ملک شعبده باز بازی تازه بر روی کار آورد - مفصل
این مجمل آنکه بر سر چاهی که لشکریان آب کشی می نمودند فیما بین
سقای صفدر خان بابی والف بیگ جماعه دار همراهی حیدر قلی خان
گفتگو واقع می شود از جانبین چندی از افواج که در آنجا حاضر بودند بحمایت
و اعانت سقای خود پرداخته کار از نزاع و خصومت زبانی گرائیده بچوب
و سنگ و به تیغ و خنجر منجر ساختند و نوبت حمایت از اجامره و اجلاف
و سائر الناس گذشته بمردم آدمی انجامید و شور و غوغا در لشکر افتاد - کسان
الف بیگ زور آورده تا فرودگاه صفدر خان رسیدند چون از وقوع این واقعهٔ ناگهانی
وقوفی نبود هرکه بحاجتی یا جائی بود خود را نتوانست رسانید - بالضرورة

موقوف گشتن سه شنبه بازار و مقرر شدن جمعه بازار بدستور ایام پیشین

از قدیم الایام در عهد سلاطین گجراتیه مقرر شده بود که روز جمعه که روز تعطیل و هم بنابر فراهم آمدن مردم بنماز جمعه در مسجد جامع جمعه بجمعه بازاری از پیش دروازه بهدر تا سه دروازه فراهم میگشت و مردم قصبات و دیهات دهٔ پرگنه گروهی بروز معین از اطراف و جوانب آمده به بیع و شراء اشتغال می ورزیدند و بدین وسیله بنماز جمعه میرسیدند و این طریقه تا عهد حضرت خلد مکان مستمر بود در ایام حکومت یکی از ناظمان آن عهد بنابر امری بازار را بروز سه شنبه که نیز روز تعطیل است تعین فرمود و این شیوه تا حال جاری گردید درین ولا عبد الحمید خان نائب ناظم بنظر بحاضر شدن اهل اسلام برای نماز پس از انفصال شصت سال بازار روز سه شنبه را منع نموده متادی گردانید و بروز جمعه بدستور ایام پیشین مقرر ساخت که تا اکنون جاری است و همدرین سال اواخر ماه ذیحجه الحرام بنابر تکلیف سید عاقل خان و والد راقم وانگه دارالخلافت گشت که بدانجا شتافته بتلاش خدمت و بعلاقه به تخصیص دیوانی صوبه اگر تواند شد بپردازد و در نواح اودی پور تا میر مرتضی ایلچی ایران دید که بدین صوب می آمد و بنابر وقوع حادثه جنگی در آنجا موقوف بود برای اصلاح آن بتکلیف مخدوم خان برادر ایلچی استانرا مکیه روی نمود که گزارش تفصیل آن مناسب مقام نیست درین بین سید علی خان دیوان صوبه متغیر گشت چون بعد مراجعت از سورت از سید عاقل خان رنجیده بود او موقوف جواب را علاج حال ندانسته بوالد نوشت که مراجعت نموده باید که بتعلق کار شروع •

مقرر شدن حیدر قلی خان به نیابت صوبه

سیم شهر صفر المظفر سال هزار و صد و سی سند بدست مهر عمدة الدوله از میر خواجه عبد الحمید خان نام سید علی خان که در بندر سورت بد

صوبه داری صمصام الدوله خان دوران و نیابت عبد الحمید خان و دیوانی حیدر قلی خان

در پیش گاه خلافت و جهانبانی صوبه داری احمدآباد به صمصام الدوله خان دوران نصرت جنگ که بمنصب هفت هزاری ذات هفت هزار سوار سرافراز و به نیابت امیر الامراء سید حسین علی خان بهادر فیروز جنگ به تمشیت امور میر بخشی گری می پرداخت از تغییر مهاراجه اجیت سنگه مرحمت گشت و منشور نیابت و مداخلت و حفظ و حراست شهر و پرگنات بنام خواجه عبد الحمید خان بست و چهارم شهر جمادی الثانی سال هزار و صد و بیست و به عز ورود یافت - و از دو سه روز بتدبیر فراهم آوردن سپاه به کتمان این امر کوشیده ظاهر ساخت و نائبان مهاراجه را طوعاً و کرهاً بی دخل نموده بر آورد - مهاراجه از کیفیت وقوع این واقعه در حین مراجعت که بنزدیکی رسیده بود متحیر گشت و چون مار بر خود بپیچید - خواجه عبد الحمید خان که از وثوق خوبی او مطمئن خاطر بود توپهارا بر بروج بلده قسمت نموده بمردم کاری سپرد و باستحکام برج و باره پرداخته مستعد ممانعت گردید مهاراجه از موضع سرکهیج کوچ نموده ازان طرف رود سابر در ریگ گزاره شده به شاهی باغ دائره نمود و ناهر خان شیخ روح الله برادر خود را به نیابت داروغگی کتهره پارچه گذاشته بدو پیوست - از انجا که مهاراجه را یک گونه گرانی طبع از عزل و بر آوردن نائبان بهم رسیده بود بارادهٔ پرخاش روزی چند مقامات ورزید - ناهر خان که واسطهٔ و متکفل امور او بود - به سخنان صلاح آمیز از خیالات دور از کار باز داشته سرا والی نموده یازدهم شهر رجب المرجب به جودهپور کوچانیده برد و عبد الحمید خان که بتدبیر مهمات مهاراجه بجز حفظ و حراست بلده امری دیگر نپرداخته بود بتعین فوجداران و تهانه داران متعلقه نظامت و مقرر ساختن عمال محالات شرطی صوبه به تمشیت مهام سرگرم کار گردید ٭

نیابت رنجیده نیابت آنجا را به صفدر خان بابی تکلیف نمود و اسدعلی فوج و اخراجات زیاده درخواست کرد چون به رضا علی برادر کاظم بیگ خان گفت او بلا عذر موجب مرضی و خواهش حیدر علی خان قبول کرده درخواست سید بنام معصوم علی برادر کلانش که در احمدآباد بود نموده حاصل ساخت و بدولعه آمده هر دو برادران باتفاق یک دیگر عازم آن صوب شدند چون بقصبهٔ امریلی پیوستند مع سنگه ماروازی نایب مهراجه هراسیده چونه گدهه را خالی نمود و آنها دخیل کار گشتند حیدر علی خان ابن حراب و حلادت معصوم علی و برادرش بر دل بست گردید همدران سال عنایت الله خان که بزیارت حرمین شریفین دو سال پیش روانه شده بود بس ادلی مصالک [1] زاد بندر سورت و از آنجا به احمدآباد آمده براه مالوا عازم حضور شد بر گشت مهاراجه بنابر بندوبست و گرفتن پیشکش زمینداران بر آمده بسمت و بتحصیل کنان بسمت سورتهه شتافت و به توانگر شده بسبب زیاده طلبی وجه پیش کش روزی چند به جنگ توپ و تفنگ منقضی گشت بالی الحال بعد از آنجا انفصال داده بادا برسش دولرکان عرف جکت که معبد معتبرا مشهور هنود است پیشکش گیران روانه گشت سید عقیل خان که بعد از معاودت بنابر عارضهٔ جسمانی در دولعه موقوف بود و والد از بندر کهنبایت به احمدآباد آمدند و طلب خان از بعد محمد معز بخدمت تهانه‌داری بلده سرافرازی یافته رسیده نایبان مهاراجه در بلده در اکثر امور بی اعتدالیها در پیش نموده باهم در پیوستند و بنابر امری بابکی از متوسلان عبد الحمید خان هنگامه برپا شد از آنجا که دلی رفت از منصب داری واحدی سپاه بلده مستحق بود باستعداد جنگی پیس آمدند چون ملازمان پیش رفت کار نه دیدند از در مصالحه در آمده در گذرانیدند و بالش اکثر مقدمات و بدست نه بنش کار جلالت و جهاندیدی بعرض رسید لهذا مجمله بعرض رسید ٭

(۱) اعمال و اعدل صحیح است - مصحح

بعهدهٔ او حواله کرده فلوس گرفتند و جمعی که نوکری او را کسرشان خود می
پنداشتند فیلبلی که از آنها بر آمد داده به دولتخانه آمدند و ایشان بار به کنبهایت
رسیدند *

فوج کشي نمودن حیدرقلي خان بر موضع مونجپور معمولهٔ برودہ و کشته شدن کاظم بیگ خان و مقرر نمودن معصوم قلي برادر او را به نیابت فوجداري سورتهه

همدران سال حیدر قلی خان با فوج آراسته و توپخانهٔ پیراسته بارادهٔ
بندوبست پرگنات متعلقه از بندر سورت بر آمد و صفدر خان بابی را با جمعی
بمرافقت خویش از احمدآباد طلب داشت و متوجه پیش گشت - کاظم بیگ
خان نائب فوجداری برودہ آمده پیوست و به هراولی فوج و تنبیه مفسدان
مامور گشت - از آنجا که زمیندار موضع مونجپور از راه غرور بوفور کولیان باغی
مال واجب و پیشکش جواب راستی نمی داد کمر همت باستیصال و قلع و قمع
او بسته آمد - زمیندار سپر مدافعت برسر و دست ممانعت در پیش نموده
بجنگ در پیوست و تنور حرب شعله افروزی توپ و تفنگ گرم گردید جمعی
از طرفین کشته و خسته گشتند - کاظم بیگ خان که مصدر تردد نمایان گشته
توپی را پیش برده مورچال را بنزدیکی رسانیده بود اتفاقا برسیدن تیر بندوق
بشقیقه اش جام شهادت نوشید - رضا قلی برادر کهترش جبین عزم را غبار آلود
اکراه نساخته بتمام داشتن مورچل بپایمردی شجاعت و جلادت پرداخت و روزی
چند این معامله برد و خورد شبانه روزی طول کشید - آخر الامر زمیندار هنگام
شب مکان را خالی نموده کنار گرفت - حیدر قلی خان آن خانه را بآتش قهر
سوخته بانهدام مسکن امر نموده با خاک راه یکسان ساخت و بسمت دیگر
متوجه گشت که درین بین خبر معاودت سید عقیل خان از جانب سورته رسید

از بس طریق بزرگی حضور والد بعابر دیدن راقم که علیل گرائیده بودند و به یک
گونه مزاج شان راغب سوربهه نبود براه موقع کاری که متجلی بندر کنبهایت
است سیده از انجا کشتی سوار آمدند شکر لله یک اطلاع نامه سوای
باسعمال فرستاده چون هنگام شب بود عذر ملاقات و نیامدن را گفته بنابر عزیمت
فردا را وعده گرفت و روز دیگر ملاقاتها بعمل آمد و با بودن بعد و بار دید می
شد سید عقیل خان به دولقه سیده نوشته جات طلب سپاه بنام ملازمت
محمد خان بابی و محمد یحیی بابی و جماعه داران جزو کل فرستاد آنها گروه
گروه و فوج فوج سیده نوکر شدند بنابر طلب والد راقم کرة بعد اخری و مرة بعد
اولی بمبالغه نوشت و ایشان اغماض نموده بلت و لعلّ برداختند چون آمد
و قت سعر از حد اعتدال گذشت بالضرورة شتافتند از انجا که قریب سه هزار
سوار فراهم آمده بود کوچ نموده بلولاده رفت چون ابتدای سرحد از لکه سوربهه
از انجاست سید عقیل خان بر موضع بالبانه سوای نموده تاخت نه آورد
و غنیمت فراوان بدست لشکریان افتاد خان موصوف آگاهی دین قسم امر
نه برداخته بود گذ آوری مثل معروفه ارسال به عمل د نیامد مگر مواشی معاودت
نموده قریب بهم شدن بلاد بری خویش مراجعت نمود کوفت جسمانی ؟
بودن مسافت بعیده و علاوه عدم جمع امتعة مطبوعه علت حال گشت مهاجمه
که از استماع روانه شدن ا به سوربهه محافظه جماعه داران که نوکر شده بودند تهدید
گفته فرستاد که اگر خان به ملک سوربهه با حشم رحم بقاب آنجا خواهد شد
باز خواست اعمال از اهل و عمل آنها خواهد شد و نوشته جات این معنا از جانبها
به هر کدام سیده از حرف سے کاهی ا به تعلل و تعویق انداخته مستعد ا ب
منکدند این معنی بر منکشف گردید چون از ادم بیش غبطة معمورة ملک
گجرات است که آغاز به تهیه طلب سپاه موجدا از سوربهه از مه لولاده محسوب می
شود د چند وزة مة والله طلب آنها از الادا گشت سید عقیل خان ا والد
بدستور طلب و نه آمدن ازین مهالکه د خواست نمود اسمی ملازمت محمد خان
بابی د ب وجدای کولوا که خواسته بود مة ر نموده وجه طلب سیده ا
دے

نزول فرمودند و محمد بابی فوجدار دران وقت آنچه توانست شد نزلی (۱)
مهیا نموده فرستاد تا سه شبانه روز نزول بارش بمرتبهٔ شدت داشت که نقل
و حرکت احدی از مکان خود امکان نه بود روز چهارم که شاه خاوری علم
جهانگیری بر افراخت و لشکر غمام را منهزم ساخت غریدن فیلان سحابی
فرو نشست و آبی بروی کار روزگار آورد - اتفاقا دران ایام لیموی ترش که دران
جا نوفور و با لیدگی تمام داشت آورده بودند راقم را دران حالت رغبت
بخوردن آنها بهم رسید چون امید حیاتی نداشتند - مضائقه نکرده چندیرا که
دلمک تناول نمود تفریح کلی فی الفور محسوس شد و تا دو روز که مداومت
کرد گویا حکم آب حیات داشت که بیاری عصا قدمی چند حرکت نموده بیرون
بر آمد و ابتدای صحت همان بوده است القصه در صدد کوچ و حرکت بودند
که نوشتهٔ سید عقیل خان بآمدن دولقه رسید که باتفاق بسورت رفته آید بمقتضای
وقت بنابر عدم موافقت مهاراجه و حیدر قلی خان راقم را با متعلقان به
کنبهایت روانه فرموده خود متوجه دولقه شدند - راقم بکنبهایت رسیده در یکی
از جاهای محمد زمان تاجر فرود آمد و شکر الله بیگ بخوش خلقی و دلبری
پرداخت - سید عقیل خان از دولقه روانهٔ بندر سورت شد و بدانجا رسید - از
اتفاقات دران اوان حیدر قلی خان ارادهٔ اساس حصار مسمی بعالم پناه نموده
بنابر میمنت حسب بنای آنرا بدست سید عقیل خان که مرد سید است داد
که گرفت و چندی در آنجا متوقف گشت - که از پیشگاه خلافت و جهانبانی
فوجداری سورته از تغیر کنورانیهی سنگه ولد مهاراجه و پرگنه کو اوار بحیدر قلی
خان بتفویض گشت و نیابت آنجا را به سید عقیل خان تکلیف نمود و او قبول
[illegible] عاقبت اندیشی که هر کاری و [illegible] گفته اند ازین معنی
مانع [illegible] که در فوجداری سورته [illegible] و روز سواریهای طولانی باید
[illegible] نمی تواند شد اگر استعفا نمایند اولی [illegible] - از
[illegible] و [illegible] انجا [illegible] گشت

(۱) [illegible]

آخر شب روانه ساختند و خود نیز یک پاس و نیم از روز بر آمده که اهالی
و ادانی تجار و رعایا و برایا حاضر آمدند سوار شد عبدالنبی بیگ بعنوان
مشایعت همراهی گردیده برای العین مشاهده می نمود که در کوچه و بازار
صغیر و کبیر و برنا و پیر بالطبع اندوه و ملال هم نفس گشته نآوردن با جمل
و شیرینی و گل و پان بریکدیگر سبقت گرفته رخصت می شدند تا آنکه بموضع
کسای دو کروهی رسیده جمعی کثیر از تجار و باشندگان که سوار یها داشتند
و کسانیکه توانائی راه نرفتن نداشتند بدانجا آمدند بنابر تخصیص آنها ساعتی
چند بر ساحل بحیره بانتظار معزول و منصوب برادر را در پهلوی یکدیگر نشستند
جماعه که بنده بودند از روپیه واقمشه نقد معذور و مفسو پیش آورده
درخواست سفارش بعبدالنبی بیگ می نمودند و اسامی معرّف احوال هریک
شده بعنوان بیگ بسفارش پرداخته دست بدست می سپردند یکی از این
چند تولة نقره اکل ساخته آورده بود بر سر هر دو نثار نمود عبدالنبی بیگ ا
از مشاهده حالت مردم رقت دست داد و گفت من درین مدت این قسم
سلوک رعایا با معزولان ندیده ام این حکومت نبوده است والد در جواب نمود
که زر و لحی از کسی نه گراشته ام و بی موجب رادا ایذا و اغوا احدی نه
نشده ام • بیت

در پیش اهل همه سرها همه ست   وز منقسمی و ستم و رها هد ست
هر چند بری کا در می نگ م   نیک ست که نیکست و دگرها ستم ست

القصه مردم را همراه نائب منصوب رخصت ساخته روانه پیش گردیدند
چون بنابر برآمدن و رخصت مردم مکثی رو داده بود از آخر روز بموضع نه
معمولی بیلاد منزل شد و دال شب مرض امم اشتداد پذیرفت که تا نیم شب
شدن شمع زندگی کمال نبود چون هنوز وقت معهود نرسیده بود بس ا
دمیدن بیمار علم الله علی حامل گشت از انجا کوچ نموده بقصبه
اعوم شدند و تا ال در گروه نصره در مکان وجدا نیز آمد

پناه یک راس مادهٔ گاو را بزور عید در جلوی خویش همراه بمصلی برده بعد از
فراغ صلوة علی رؤس الاشهاد قربان ساخت *

تغیر شدن سید عقیل خان از نیابت فوجداری دولقه و متصدی گری بندر کنبهایت و حسب الطلب حیدر قلی خان روانه شدن و بنای حصار عالم پناه بندر سورت و مقرر شدن نیابت فوجداری سورتهه از جانب حیدر قلی خان باو و معاودت کردن از بین طریق سورتهه

بنابر مقرر ساختن حیدر قلی خان نیابت فوجداری و امینی دولقه
و متصدیگری بندر کنبهایت را بسید عقیل خان رقمزدهٔ کلک بیان گشته درین
ولا که فصل باخر رسید - ضابط بیگ خان را بنیابت دولقه و شکر الله بیگ را
بمتصدیگری بندر کنبهایت مقرر نموده رخصت فرمود و نوشتهٔ طلب بنام سید
عقیل خان رسید شکر الله بیگ از بندر سورت راهی گشته بقصبهٔ پتلاد که ده کروه
از کنبهایت فاصله دارد متوقف شده بنابر اخبار و خالی نمودن مکان عبد الغنی
بیگ نامی را پیشتر فرستاد و با والد ملاقی گشت از انجا که متعلقان در انجا
بودند و ایام برشکال بنابر سرانجام باربردار و ضروریات سه چار روز را مهلت
خواست و او بشکر الله بیگ نوشت جواب رسید که بخاطر جمع باستعداد بپردازند
اضطراب نیست راقم دران ایام بمرض اسهال گرفتاری داشت الحاصل بعد دو سه
روز که ارادهٔ حرکت بود چون باعتقاد اهل تنجیم برای سفر مناسب نداشت
ساعت بر آمدن را بر آخر شب میگذاشتند والد برین معنی راضی نه گشت که
در شب بر آمدن موجب بد نامی است اما سواریهای زنانه و احمال و اثقال را

تحمّل کرده حقیقت ابتیاع سیر خلاف مصر معروض داشت ملا عبد الحی
ولد عبد الغفور روانهٔ درگاه معدلت پناه گشته بثبوت خود ابانداب رسانند مراحم
والا شامل حال او شد و بعطای خلعت فاخره و یک زنجیر فیل و خطاب عمدة
النجباء امتیاز یافته حسب الحکم معلّی در باب عدم مزاحمت اموال پدرش
حاصل نموده آورد از آنجا طلا و نقره در دار الضرب بندر سورت بتلاش سکه
و بعلّه آنجا که مغشوش سکه میرسید حیدر قلی خان در صدد تحقیقات و به
عمله ساختن در آمده مهر و گداز گر دار الضرب بندر کمبهایت را طلب داشت
و در باب فرستادن آنها بنام والد راقم نوشت چون دران وقت اتسال در بندر
بودند راقم که بامر دیانت می پرداخت از مضمون مرقومه واقف گشته آنها
را روانه نمود حیدر قلی خان بحضور خویش طلا اشرفی و روپیهٔ مسکوک آنجا
و بندر کمبهایت را گرفته تفاوت بر آورد و قریب اک روپیه بصیغهٔ جریمه از عمله
و قبله باز خواست کرد و مهر و گداز گر کمبهایت را خلاع داده رخصت نمود ۰

روئداد هنگامه در ایام عید اضحی بر سر مادهٔ گاو

همدران سال که عید الضحی شد اهل اسلام بز و گوسفند و مادهٔ گاو و گاومیش
بطور قربانی ابتیاع می نمودند از آنجا که در بندر خواهر بسیاری مادهٔ گاو
و گاومیش بان امر عجیب میشود اتفاقاً جوالداه گرز گالو بو که آن گروه دل
طرف سکونت داند بایعهٔ در خویش امر قربانی اندیشیده و عوبداری و حکومت
مهاجه را بخاطر آورده مادهٔ گاوی که بدستش در آمد از دست یکی از آنها جدا
نموده شدند گفت لهذا قوم بواهیر اهم آمده بود دمی جهت الله جلی بطر
ماجرا پرداختند و از یک برداران مهاجه بعرا نمود جوابی که بع سرانجامه شود
حاصل نه گشت بنابران جمهور اهل اسلام بسکهٔ مادهٔ و بر جب اجماع نموده
قصد شورش و فساد گستند و نزدیک بود که باطل و باب منتشر شود بعضی ا
عاقبت اندیشان مهاجه ... ناعی بنا ... که اهل اسلام ...
دین و آنان خود ... انداحتی ... و ... آنچه ... شریعت

و ناهر خان که بمنصب هزار و پانصدی بلا شرط معزز بود و از هلکا نوح
کسی امیر الامرا به حودهپور واسطه گفت و شنود اصلاح معاملت مهاجه
می پرداخت بعنوان (۱) انالمی که از جادهٔ اطاعت مال بدهی انحراف ور د
بدست او نیز دا عکی منتقل کهسرا باجه ساد بادة از د به محتاج خان دیوان
معزول سواد ازی باجه همراه آمد د پی پی اسلی عرابی داد بابت ا مصالی
والی اد ان که مصحوب مشرف مرتضی اللحی ا ساده بود حهار کوب ایلچی بابت
وبداد طوال به بنگاله سند و حهاز محمول اسباب به بندر سورت آمد خون ع وص
اندس گست بلیغ نمودن خان منصدی بندر سورت شد که بد ه حم
اند و شخصی از حود بطریق مهمان دا د آخر تعین نمودند والله دناه علی س
و او بدس از عمل حود محمد عبد الله دابر بر پس ا همراه دا ء براه احمدآباد
واله ساخت محتاج خان دیوان ببندر بد همراهی ؟ بود و سوس ح ب
به منصب روانه گست مهاجه بساعت منشاء اهل نجم نوف و رودة د ا ه
بهید ته آ د داں اوان فوج دلال و دمانه دال بورت امده د گاهی بمقصل
دبل هر یک بشکل خودها بضبط و ربط نواقات می پرداختند روح الله خان منصب
هزاری ذات دو صد سوار بلا شرط به فوجداری اعظم آباد و ه اما
بهول و املا آباد ابو طالب خان هزاری ذات یک صد سوار بلا شرط فوجدا
گودهره و حکال و احولی شاهم ۱ حد عربی خان سهصدی ذات فوجدا پال
پور و دالتی و اد عصمت خان هزاری ذات دو صد سوار وحدا ... و مده
کهود و ملابت محمد خان دو یانصدی ذات دو د بنصد سوار فوجدا بلد
سنور حوال مدد خان دو صدی ذات بنصد سوار وحدا ادهن پور ... سای
اد نظر علی خان سه صدی ذات د بنه دا هد پور دبور د ... مد الد اعلی ما
و سحامی ذات بنه دا الد ... ملو ... شمس الدین بده ۱ ... مدال پور حن
پور و محمد خلیل دو صدی ذات می ساد دمانه ۱۱ ... مقرر د ... هم مدی
ذات بنه دا دمول واصل سک مدی ۱ ب ... دا ... محمد طاهر

۱ الف نرکی ... ب ؟ و ... کنده

به صدر قلی خان که بمنصب دو هزاری ذات هزار سوار بالا شرط سرافرازی داشت من ابتدای فصل خریف فوی ئیل مطابق سال پنجم جلوس معلّی نامزد گردید و بعطای خلعت فاخره و سرپیچ مرصع مُباهی گشته راهی شد و نوزدهم شهر ذیحجة الحرام بسواد بلدهٔ احمدآباد متصل مزار شاه بهیکهن قدّس سره ورود آمده بتعیین نائبان پرداخت ناصرالدین احمد خان ولد شیخ الاسلام خان را بنیابت دیوانی صوبه و محمد شفیع نام از همراهیان خود را بپروه محال کهتره پارچه که بضمیمهٔ دیوانی بود مقرر کرد و سید عقیل خان را بفوجداری و امینی دولقه و بندر کهنبایت را از جانب خود سپرد نموده بصوب بندر سورت کوچ نمود و در بلاد ارحمند خان و بفوجداری بروده کاظم بیگ خان و در بهروچ عبد المؤمن خان را نصب نموده داخل بندر سورت گشت و به تمشیت مهام سر گرم کار گردید والد راقم که بنابر تغیری از کهنبایت آمده بود درین ولا که سید عقیل خان بدولقه راهی شد بدستور سابق ایشان را بنیابت کهنبایت مقرر داشته همراه گرفت از انجا که بنابر عزل و نصب امور پرگنه برهم خورده و رعایا طریق فرار پیموده بودند قریب یک ماه بحسن تدبیر والد اصلاح پذیر گشت و از انجا بکهنبایت شتافته بعد چندی راقم را نائب گذاشته حسب الطلب سید عقیل خان به دولقه آمده به سرانجام امور اشتغال ورزیدند *

رسیدن مهاراجه اجیت سنگه بصوبه

مهاراجه اجیت سنگه با فوج گران از جودهپور بعزم صوبه راهی گشته روز پنجشنبه دهم شهر ربیع الاول سال هزار و صد و بیست و هشت بباغ شاهی رسید بخیراج بنداری با یتاوتان و مهر علی خان و صفدر خان بابی و ناصرالدین احمد خان صدر و نائب دیوان صوبه و قاضی خیر الله خان و عبد الحمید خان وقایع نگار و محمد منعم سوانح نویس و میر حسام الدین خان محتسب و میر ابو طالب کوتوال و محمد اکبر مفتی و منصب داران و متعینان و اعیان و سر گروهان مسلم و هنود فرقه صرافان و تجارت پیشگان سکنهٔ بلده رفته ملاقی شدند

صوبه داري مهاراجه راج سر عمده راجهای هندوستان مهاراجه اجیت سنگه زمیندار جودهپور و دیوانی محترم خان وحیدر قلي خان

از پیشگاه خلافت و جهانبانی صوبه داری احمدآباد از تغیر داوُد خان
پنّی بمهاراجه راج سر راجه اجیت سنگه ناظم جودهپور که بمنصب شش هزاری
ذات شش هزار سوار سرافرازی داشت مفوض گردید و بارسال خلعت خاصه
و علم فرمان معتصر و مباهی گشت و نیابت صوبه بنام کنور ابهی سنگه
بدستور سابق بحال شد مهاراجه از نقل خود بخراج نیابت ا نیابت
صوبه و فتح سنگه نامی کائت ا نیابت نیابت صوبه رخصت نمود انها
اشی گسته هفتم شهر شعبان مطابق سال هزار و یکصد و بیست و هفت بتحداح
داخل احمدآباد شد و فتح سنگه بصوبه ساخت و سید العمید خان بلده آمد
و نصیحة دولت گی احمد کهه خدمت نحصی واقع نگاری بد و منصب
شد نیابت بمنصب مها و انبطا و بعض موحدان و سه دان متعلقه
نظامت سر گرم گردید عمدان اول عنایت الله خان که در عهد حضرت خلد
مکان دیوان خالصه شریفه و محل اعتماد و از زمرهٔ اهل عظام آن حضرت بود
از حضور مقدس حضرت سد حجاز و حج بیت الله الحرام حمل نموده واد
گشت و ی جدد موقوف گسته و ا نیح الا آسوده بسوب روانه شد و بر مصمم
الت جهاز روانه مقصد گردید و دیوانی صوبه از تغیر محمد م حس مشتدسی
بد سوب و محدات خالصه شریفه ا بعد مومن خان متصدی گری بندر
کنهبایت از تغیر سید ... حسن و وحدای بوده و ... داماجی
جو نهلی احمدآباد و وحدا ی اسماثل از تغیر نصی دشد و ... خلاف ...

نماد برفته بود اخذ کرده شامل کتاب نمود فلهذا این جزء کتاب که مشتمل است بر واقعات پنجاه ساله صوبه احمد آباد گجرات بعد از انقضای سلطنت ابو المظفر محی الدین محمد اورنگ زیب عالمگیر بادشاه تا انهدام قصر حکومت معلیه از دست مرهته و تسلط ایشان درین صوبه در نظر با مذاق فن تاریخ دستاویزیست موثق و مبرهن - ازین جهت اولاً این جز را که آئینه احوالات سلف و عبرة للخلف است به الحاق یک فهرست اسما الرجال و این دیباچه پیشکش ناظرین با تمکین می نمایم *

اما ترجمه حال مصنف و چگونگی جمع آوردن و ترتیب دادن تاریخ مرآت احمدی را جناب مصحح خودشان در دیباچه جز اول شرح داده اینجا همین قدر کافیست که در سن یکهزار و صد و بست هجری مصنف بعمر هشت سالگی همراه پدر که بعهده وقائع نگار صوبه احمد آباد فائز بود از برهان پور به احمد آباد آمد و کسب علوم و فنون نموده بزمرهٔ ملازمان شاهی داخل شد - بعد از وفات پدر امیدی کهترهٔ پارچه باو تفویض شد و در سنه ۱۱۵۹ هجری بجلدوی حسن خدمات بعهده جلیله دیوان صوبه سرفراز گردید ولی چون ملک گجرات بساط حکومت معلیه در نوردید و زین البلاد احمد آباد در تحت و تصرف مرهته در آمد مصنف معنی آیه کریمه تعز من تشاء و تذل من تشاء برای العین مشاهده نموده خانه نشین گردید و ما بقی عمر در تحریر و تسطیر این کتاب مستطاب صرف نمود *

اما سن و فاتش محقق نشده این قدر از نسخهٔ مذکوره بالا معلوم میشود که در سنه ۱۱۷۹ هجری بقید حیات بود و چون در خاتمه این جز میگوید که اگر حیات مستعار باقی و فراغ خاطر از نیرنگ سازی زمانه غدّار سفله پرور با پایدار پدید آید دفتر دوم را از آغاز سال فرخنده فال جلوس میمنت و اقبال مانوس بر صفحهٔ روزگار ثبت می سازد ولی مسوده دفتر دوم تا این دم یافت نشده گمان غالب آنست که مصنف در همان سال بعمر شصت و چهار سالگی یا سال دیگر داعی اجل را لبیک گفته بصورت مرده و بمعنی زنده جاوید گردید - لسان الغیب خوش گفته *

هرگز نمیرد آن که دلش زنده شد بعشق   ثبت است بر جریدهٔ عالم دوام ما

بروده   نواب علی

بسم الله الرحمن الرحیم

دیباچه از مصحح

نحمده و نصلی علی رسوله الکریم

اما بعد کتاب مرآت احمدی من تصنیف میرزا محمد حسن الملقب به
علی محمد خان بهادر یکی از تاریخ معتبرهٔ خطهٔ گجرات است مشتمل بر وقایع
هزار ساله یعنی از آغاز حکومت راجگان هنود تا انقراض دولت مغلیه و تسلط
مرهته در سنه ۱۳۰۶ هجری این کتاب نایاب در دو مجلد در بمبئی چاپ شده
بود ولی چون مغلوط و نا مربوط علی الخصوص مجلد اول ناقص و نا تمام بود
در نظر اهل تحقیق قدر و قیمتی نداشت ۔

از آنجا که گفته اند کل امر مرهون باوقاتها درین ایام فرخنده فرجام که
خطهٔ گجرات از یمن دولت و اقبال فرمانروائی عدل گستر علم و هنر پرور هز هائینس
مهاراجه سر سیاجی راو گائکوار جی سی ایس آی جی سی آئی ای
سنائی خاص خیل شمشیر بهادر دام ملکه و حشمته بر خویش می نازد یک نسخه
قلمی کامل و صحیح که منسوبه مصنف است و بمهر او مزین و نام کاتب بعد سن
کتابت یک هزار و صد و هفتاد و شش هجری در آخر ورق ثبت است از کتب خانه
اجداد مصنف بتوسط دیار کهمبائت سعی و تلاش وزیر با تدبیر صاحب علم
و فن جارلس ئه من سدن (آی سی ایس) که درآنوقت بعهدهٔ جلیلهٔ وزیر
مال ریاست برودہ مامور بود از کهمبائت بدست آمد حسب الحکم اشرف
و اعلی بتمام این شهنشاه عز مجد رتبت که نقل نسخهٔ مذکوره گرفته متن مع
ترجمهٔ زبان انگلیس چاپ داده شود الحمد لله و المنه که هر دوم متن که در
نسخهٔ مطبوعهٔ بمبئی کلمهٔ حذف بود و ارباب نظر مشتاق او بودند چاپ شده
اهمیت و قدر این هر دوم از این راه است که مصنف آنچه برای العین مشاهده
نموده بخاطر داشت و از اظهار بعضی ثقات وقایع را بی رعایت با عداوت
تلفیق نموده و بقول فرامین احکام از دهم شهنشهی که مدون از تحت نرد حوادث

صفحه | مضمون

صفحه	مضمون
۲۹۷	بر آمدن بدالدین خان [illegible] و [illegible] شاهی و [illegible] نواره سیاور و سوانحات دیگر -
۳۰۲	رسیدن [illegible] [illegible] نقل حسب الحکم [illegible] [illegible] خوانمرد خان [illegible] و [illegible] و قائم [illegible] مرد خان [illegible] را -
۳۱۴	رسیدن حسب الحکم [illegible] خانه [illegible] مرد خان و [illegible] از احمد آباد -
۳۱۹	روانه شدن [illegible] خان [illegible] احمد آباد و [illegible] شدن او در [illegible] -
۳۲۱	صوبه داری فخر الدوله فخر الدین خان بهادر شجاعت جنگ و [illegible] رسیدن نیابت به جوانمرد خان و دیوانی عبد الحسین و قائم علی خان -
۳۲۴	ارتحال خان معفرت نشان علی محمد خان امین کلهوئه پارچه ازین خاکدان در روضهٔ رضوان -
۳۲۶	رسیدن فخرالدوله بسرحد صوبه و ملاقی گشتن شیرخان بابی و راجه رای سنگه و پیوستن او بداره بین پور در سواد بلده و گرفتار شدن بدست مرهته -
۳۳۱	آمدن کهاندیراو بدابر فراهم آوردن مال معروفه فخرالدوله و قید نمودن رنگوجی و ملاقات نمودن باجوانمرد خان و همراه بردن فخرالدوله و نگاه داشتن او در قلعچه غیاث پور -
۳۳۴	برپا نمودن پوتا جی پٹیل فخرالدوله را بدابر رنجش جوانمرد خان

صفحه — مضمون

صفحه | مضمون

صفحه | مضمون

فهرست مطالب مرآت احمدی جزو دوم

صفحه	مضمون
ب	دیباچه از مصحح -
۱	صوبه داری مهاراجه راج سر عمده راجهای هندوستان مهاراجه اجیت سنگه زمیندار جودهپور و دیوانی معتمد خان و حیدر قلی خان
۳	رسیدن مهاراجه اجیت سنگه بصوبه
۵	روئداد هنگامه بر ایام عبدالنبی بر سر مادهٔ گاو
۶	تغیر شدن سید عاقل خان از نیابت فوجداری دولقه و متصدی گری بندر کهنبایت و حسب الطلب حیدر قلی خان روانه شدن و نقلی حصهٔ عالم پناه بنده سورت و مقرر شدن نیابت فوجداری سورتهه از جانب حیدر قلی خان باو و معاودت کردن از پس طرف سورتهه
۱۰	فوج کشی نمودن حیدر قلی خان بر موضع مولکدو معمولهٔ بروده و کشته شدن کاظم بیگ خان و مقرر نمودن معصوم قلی برادر او را به نیابت فوجداری سورتهه -
۱۲	صوبه داری صمصام الدوله خان دوران و نیابت عبد الحمید خان و دیوانی حیدر قلی خان
۱۳	موقوف گشتن سه شنبه بازار و مقرر شدن جمعه بازار بدستور ایام پیش
"	مقرر شدن حیدر قلی خان به نیابت صوبه
۱۴	وقوع حادثه جنگی با معین خان دلی
۱۸	وقوع قحط که بچهتیسرا اشتهار یافته
۲۱	سلطنت محمد رفیع الدرجات بادشاه و صوبه داری مهاراجه اجیت سنگه و نیابت حیدر قلی خان و دیوانی مهر علی خان و دهر خان

مرات احمدی جرء دوم

مشتملىر وقائع صوىه احمدا ىاد گحرات

ار سىه ۱۱۲۷ ه تا سىه ۱۱۷۴ هجري

مصىفه

مورح شيريں سحں مررا محمد حسں الملقب
ىه علی محمد حاں ىهادر

ىه ىصحيح و ىحشى

سيد ىواب علی ايم - اے - يروفسر ىرودہ کالج
و فليو ىمىئي يوىيورسيتي

[ىيىسٹ مىس ىرپس كلكته]
سىه ۱۹۲۷ ع